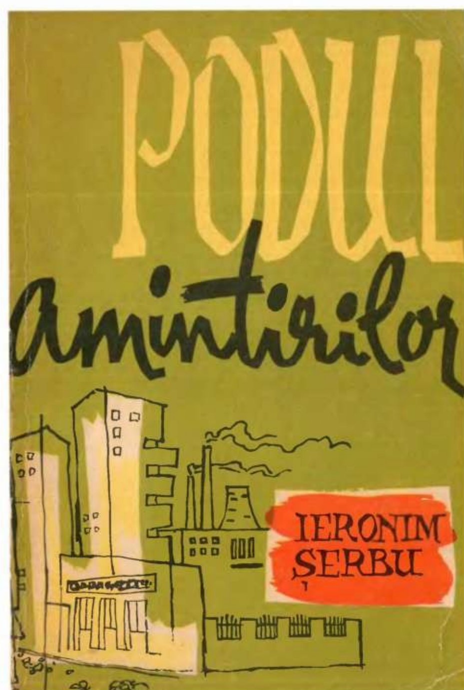

PODUL
amintirilor
IERONIM
ŞERBU

IERONIM
ŞERBU
PODUL AMINTIRILOR

IERONIM
ŞERBU

POD

UL

AMI

NTIR

ILOR

EDITURA TINERETULUI
1963
Coperta: de ŞT- NASTAC

P A R T E

PARTEA ÎNTÎI

Prin fereastra deschisă pătrundea

în odaie un miros
umed de toamnă şi

de răşină, o dată cu
foşnetul iritant al

brazilor. Amîndoi fumau, înțelegînd că

unul dintre ei va
trebui să spargă

tăcerea. Grasul ştia
că el va fi acela,

întîrzia însă din oboseală. în fond era

așa de bine să te
odihnești în fotoliu,

să respiri aerul curat al nopții. „în

situații de astea e
întotdeauna greu să

începi," îşi spuse în sine Geza. Cine l-ar

fi văzut scufundat
în fotoliu, obez,

amorțit, cu pleoapele coborîte,

ar fi zis că nici un
sentiment n-ar

putea străbate
pieptul lui plin. Şi

totuşi era un om simţitor, delicat,

dar, la nevoie, în
stare şi de asprime,

dacă împrejurarea i-
o impunea. Poate de

aceea şovăia şi se
necăjea acum, fiind

vorba de un prieten,
de un tovarăş

apropiat de sufletul
lui. Se ridică din

fotoliu cu

încetineală,
gemînd :

— Nevastă-mea e plecată pentru

cîteva zile la părinți
şi eu am rămas

singur. N-am nimic
prin casă. Mă duc

pînă-n colț, să iau ceva de băut.

— Bine, du-te, spuse indiferent

Matei Zâne.

Apoi se apropie de
fereastră şi se uită

afară.

Strada era lungă, pustie. înapoia

grilajelor, casele
zăceau ferecate în

întuneric. În fund plutea ca o nacelă

cupola aeriană a
unei biserici.

Privirea nu putea pătrunde prin

frunzişul copacilor drepţi şi înalţi,

fremătînd subțire în
noapte. Se auzea

doar foşnetul neîntrerupt şi

enervant al
crengilor peste care

luneca mută luna.
în trecerea ei

arunca o lumină de
cositor peste

vîrfurile brazilor, pe
cupola jumătate

strălucitoare,
jumătate în umbră.

Matei Zâne, rezemat de pervazul

ferestrei, se gîndea.
„Crede c-am venit

pentru Stela. Habar
n-are c-am terminat

cu ea, că e o istorie definitiv încheiată.

Păcat că s-a sfîrşit atît de urît..." Se

cunoscuseră sus, la Poiana, la un

concurs de schi. Era
profesoară de

gimnastică şi-o
chema Stela Motaş.

îi plăcuse din prima clipă ; era veselă,

simplă şi directă, ca
între sportivi. A

urmărit-o cînd
fusese rîndul ei să ia

pîrtia ; îşi îndoise
puţin genunchii,

aplecîndu-şi partea superioară a

corpului, cu brațele
înlăturate. Şi-a dat

drumul. Tălpile schiurilor lunecau cu

repeziciune şi cînd
ajunse la poale

execută perfect
„cristiana", într-un

spulber de zăpadă prăfoasă. Matei şi-a

făcut imediat vînt,
zburînd ca o

săgeată, o întrecu şi
fata rîse îmbujorată

acestui schior
îndrăzneț și stăpîn

pe sine. Urcară împreună panta şi

mai tîrziu, cu întregul ei grup, se

aşezară zgomotoşi la
o masă, în cabană.

Ea își scoase boneta verde, cu ciucure

alb, eliberîndu-şi
părul bogat, roşcat şi

mătăsos, îşi desfăcu
şnurul hanoracului.

Se ospătară cu fripturi şi băură

bere, ciocnind sticlele şi cîntînd. Se

împrietenir ă. La
numai cîteva zile de

la cunoştinţă o invită acasă. Fata

sosi într-o după-
amiază şi, mai

repede decît se
aştepta, se culcă cu

el. Deşi făcuse actul
firesc, spontan, pe

'Matei îl mîhni oarecum. Era un

sentiment caraghios,

dar nu şi-l putu învinge.

După aceea, treptat,
gesturile ei intrară

într-o obişnuinţă a
cărnii. Era Stela în

fiecare din ele, cînd
tolănită, goală, se

cățăra cu tălpile pe pereți, cînd sărea

sprintenă din pat, încălțîndu-şi papucii

cu toc înalt, cînd îşi
aduna părul într-un

coc în creştet sau îşi
destindea trupul

zvelt, alb, punctat de
mici pistrui aurii. Pe

de altă parte îi umplea şi un gol; era

prea singur, într-un
oraş nefamiliar,

unde prieten propriu-zis nu-l avea

decît pe Geza, cu care lucra în uzină.

Nici n-avea timp să
închege alte relații,

preocupat de munca,
de secția pe care o

conducea. Ieşea cu
Stela la restaurant,

la cîte un spectacol,
la un concert, îi

oferea unele daruri
şi, pe nesimţite, se

trezi că leafa nu-i
mai ajungea. Se în-

glodă în datorii. Fu momentul în care

Geza îl sfătui să rupă această

legătură. Pe ocolite,
ca să nu-l rănească,

îi dezvălui că Stela
Motaş nu avea un

bun renume în oraş.
Matei presupunea că

erau doar bîrfeli de provincie.

Dar cînd Stela începu să rărească

vizitele, se strecură
în el o îndoială. Era

tocmai în perioada
încurcăturilor lui

băneşti. îi cîntărea
fiecare gest, fiecare

cuvînt, reținînd
unele amănunte

cărora altădată nu
le acorda nici o

însemnătate. Se gătea mai des, cu

lucruri necunoscute
lui, scumpe. Dac-o

mustra că o vede rar
şi-n grabă, vea-i

răspundea că e ocupată, că are de

pregătit elevele
pentru concursul de

gimnastică pe țară.
Nu o credea, mai

ales că-i parvenise
la ureche că umblă

cu un alt bărbat, un rugbist sau boxer.

întîmplător îi întîlni
pe amîndoi pe

Corso. Stela în bluză şi pantaloni

de flanel albastru,
cu o sacoşă de piele

pe umăr, se plimba
degajată şi naturală

cu tînărul atlet. Vederea lui Matei n-

o fîstîci de loc ;
scoase .chiar o

exclamație veselă. l-
l prezentă pe

„tovarăşul Jäger",
schimbară cîteva cu-

vinte, apoi se scuză
că aveau treabă la

club şi-l salută, fluturîndu-şi mîna.

— Servus, Matei ! îți
dau mîine un semn.

în codul lor, „semn"
voia să spună că va

veni la el. Toată după-amiaza

următoare nu
îndrăzni să se mişte

din odaie. Nici
măcar nu-l sună la

telefon, îl hărțui
astfel o zi, două, o

săptămînă, ivindu-
se fără veste. Ca de

obicei, cînd se revedeau, nu-şi

vorbeau; se căutau
în luminile ochilor

temător, se
atingeau, se

mîngîiau înfiorați.
Se dezbrăcau în

grabă, iubindu-se
mut, pătimaş, pînă

la istovire. Ea pleca
îmbibînd aşternutul

cu o mireasmă proaspătă de

lavandă, amestecată
cu un iz ațîțător de

sudoare de femeie
tînără. Un timp iar

dispărea. Pentru Matei reîncepea

captivitatea. O
aştepta ore întregi,

umplea scrumiera cu mucuri de țigară.

îi plesneau tîmplele,
gura-i era năclăită,

amară. Bănuia că trebuie să existe

cineva, poate chiar
acest Jäger, dar n-

avea nici o dovadă.
Dac-ar fi ştiut

precis, i-ar fi fost mai lesne să rupă cu

ea. îndoiala însă îi
otrăvea fiecare clipă

şi se pomenea că în
toiul lucrului se

întreba neliniştit :
„Unde-o fi acum

Stela ? Cu cine o
fi ?" Munca lui

mergea din ce în ce
mai rău — primi

observații, fu
criticat într-o

şedință de producție, iar prietenul

său Geza vru să-i vorbească. Matei,

risipit, îl părăsi brusc, lăsîndu-l pe

celălalt buimăcit în
poarta uzinei. „O să

mai discutăm !" îi aruncă în goană.

Fugi după tramvai,
urcă, mînat de

dorința de-a o vedea
pe Stela. Voia să se

convingă dacă într-
adevăr era la sala

de antrenament.
Găsi luminile

stinse. Femeia de serviciu îi spuse că

antrenamentul
avusese loc

dimineața. Se
înapoie pe jos, în

centru, mîncă într-un restaurant de

mîna a doua, intră
la un cinematograf,

stătu numai la o parte din film, apoi

se îndreptă spre casa Stelei. Era

hotărît să aibă eu ea
o explicație clară,

decisivă, în fața porții staționa un

Oppel, model '938, vopsit în gri-

argintiu. Nimeri cît
se poate de

nepotrivit; se afla cu părinții ei în

salonaş, împreună
cu un bărbat străin,

pe care nu-l mai văzuse niciodată

pînă atunci. Era un om de vreo

patruzeci de ani,
trandafiriu în

obraji, cu părul buclat, cu o mustață

subțire ea un fir de
ață deasupra

buzelor groase şi roşii. Era elegant

îmbrăcat, cam de modă veche, cu un

ac cu perlă înfipt în
cravata țeapănă. Se

ridică în picioare, se înclină politicos,

plin de surîsuri, ca un vînzător de

magazin,

întinzîndu-i o mînă
grăsuță şi pufoasă :

— Julian Comişel.

Matei observă de îndată că-i

întrerupsese dintr-o discuție și că erau

vizibil deranjați. Nu se așteptau și nici

nu doreau o vizită.
Stăpînul casei

schimbă o privire complice cu fiică-sa.

Mama se sculă de la
masă, ducîndu-se să

prepare o cafea.
Comişel debită

cîteva spirite ieftine,
mulțumit, încurajat

de rîsul Stelei. Matei
se foi pe scaun,

stînjenit, mînios' pe
sine, pe ceilalți,

pregăti ndu-se să
dispară cît mai

repede. Bău cafeaua,
mai zăbovi cîteva

minute şi, scuzîndu-
se că are treabă,

pleca. Stela îl conduse în vestiar.

— Voiam să aflu ce-i cu tine. Zilele

astea nu te-ai arătat de loc. Am

dat şi pe la sala de
gimnastică. Nu erai

acolo,

antrenamentul s-a
făcut dimineața.

— Am fost convocată la o

şedință.

— Mereu ai cîte un motiv.

— Te-am prevenit că sînt

într-o perioadă de muncă. Am

răspundere şi vreau
să mă prezint ono-

rabil la concurs, e

vorba de existența mea.

Matei îşi vîrî palma
sub părul ei roşcat

şi mătăsos şi i-l
răsfiră, mîngîindu-i

ceafa. Ea se strînse toată, cu perii

zbîrliți. O întoarse
cu fața spre el, în

lumină. Spuse cu o
voce tulbure :

— Să nu te joci cu mine...

Stela îi luă mîna deoparte şi suflă :

— Fii cuminte. Acum, lasă-mă. Am

stat prea mult şi nu-i frumos.

— Cînd vii ?

— Mîine,
neapărat. îmi fac

timp, mi-e dor de tine.

A doua zi îi telefonă
la gazdă ; îl

înștiința că va întîrzia. Peste o oră

îl sună din nou, spunîndu-i că din

păcate trebuia să participe la o

şedinţă a antrenorilor. Matei

trînti receptorul, se
îmbrăcă şi porni în

oraş. O luă pe strada Comercială,

aducîn- du-şi
aminte că avea

nevoie de nişte butoni de manşetă.

De fapt îi displăcea
să se vînture fără

rost pe străzi. Se
opri dinaintea unei

cutii-vitrine. O să-
geată luminoasă

indica un pasaj. Aici, înăuntru, mai

dăinuiau în umbră,
dosnic, ateliere de

marochi- nărie, de
reparat stilouri,

lenjerii, galanterii,
unde găseai adesea

pe sub mînă
articole care lipseau

de pe piață.
Atelierele se înşirau

unul lîngă altul, înghesuite, iar

deasupra bolților cu
arcuri de fier se

înălțau etajele
vechi, cu

nenumărate
ferestre, ale

apartamentelor de locuit. Matei călcă

pragul unei

asemenea dughene
înguste, cînd auzi :

— Servus,
domnu' inginer ! Mă

rog frumos, cu ce vă
putem servi ? Avu

impresia
fulgerătoare că în

spatele omului pocni
scurt o uşă şi că

cineva se ascunsese înapoia ei. îl

întîmpină grăbit
Comişel. Era

spilcuit, trandafiriu,
forțînd un zîmbet.

Matei îşi stăpîni mirarea,

descoperind că era unul din jie-

gustoraşii care populau pasajul.

Strînse fără căldură

mîna pe care i-o întinse.

Pe cînd îşi alegea butonii, privirea lui

fugea spre uşiţa din
fund, mascată de-o

perdea încrețită, de-
un galben spălăcit.

Cine să fi fost ? Şi
încotro o fi dînd

ușița ? Poate că
dincolo era o scară

care ducea spre apartamentele de la

etaj. Comişel îl trase
de braț, mai spre

vitrină, amabil, insistent.

— Ați mai fost pe la onoratu domnu'

avocat Mo- taş ? Ce
mai face ?

Transmite-ți-i, mă rog frumos,

distinsele mele salutări.

— N-am mai trecut pe-acolo.

— N-ati mai văzut-o nici pe

onorata domnişoară
Stela ?

— Nu, nici pe ea.

Matei îi răspundea monosilabic,

răsucind în minte
aceeași întrebare :

Cine să se fi ascuns ? învîrtea

butonii între degete,
țintind pe sub

sprîncene canatul
ușiții deasupra

căreia atîrna
perdeaua galbenă,

urîtă. Schiță o
mişcare spre

tejghea. Comişel i se înfipse înainte,

bățos. L-ar fi putut
înlătura cu o simplă

lovitură de umăr.
Stătea însă mai

departe imobil şi încleştat. Pe frunte

îi răsăriră cîteva picături de sudoare.

Celălalt adulmecă pericolul. Avu o

neaşteptată
inspirație. Se duse

calm spre perdea,

crăpă puțin ușița, strigînd :

— Isprăvește, Ianci, vreau să

închid. Apoi, întor-
cîndu-se spre

tînărul inginer, i se
adresă mai rece,

politicos : Scuzați...
avem şi noi un

orariu... dacă vine controlul...

Matei alese, în sfîrşit, butonii, plăti

şi părăsi dugheana.
Abia acum deosebi

Oppelul garat sub bolta pe care se

sprijinea aripa dreaptă a etajelor.

Ieşi din pasaj. Era încă nehotărît

încotro s-o ia, prins
în forfota lumii de

pe trotuar. Traversă
iute strada şi se

instală la o masă, la cofetăria de vizavi.

Era lîngă geam,
într-un colț de unde

putea să
urmărească

mişcarea mulţimii.
Consumă două

cafele mari şi fumă
nenumărate țigări.

îl dureau ochii din
pricina încordării şi

a fixităţii privirii.
Vru de două ori să

plece, i se părea inutilă şi umilitoare

această pîndă, dar
nu izbuti să se

clintească din loc.
încet, încet,

circulația se rărea.
Ceasul-brățară

arăta ora zece. Cînd se scursese oare

atîta timp ? în
aceeaşi secundă,

ridicînd capul, zări botul maşinii

lunecînd afară din garaj. Chemă fata, îi

lăsă o hîrtie pe masă, fără să mai

ceară rest şi o
zbughi în stradă.

Alergă cîțiva pași și
mai reuși să

deslușească alături
de Comișel, la

volan, pe Stela, cu
ceafa dezgolită şi

părul înălțat într-un
coc cu reflexe

roşcate. Rămase împietrit pe

marginea
trotuarului...

Mîndria, ura,
dezgustul s-ar fi

măcinat între cei patru pereți ai odăii

sale, dacă o
întîmplare nefericită

nu i-ar fi adus-o în
față pe Stela într-o

împrejurare greu de

suportat pentru
Matei.

într-o sîmbătă seară,
cum era singur, nu

respinse tovărăşia
unui coleg, Titi

Cristea, inginer mediocru şi băiat de

viață, cu un caracter
îndoielnic, pe care

nu-l prețuia. Marele restaurant din

centru era plin. Titi
Cristea, bucureştean

sadea, mutat de curînd în acest vechi

oraş ardelenesc, se
dovedi descurcăreţ şi

cu relații. Cîțiva ospătari şi mai-

marele lor se puseră
numaidecît în

mişcare şi le aranjară o masă. Era

cam laterală, lipită
de-o coloană, dar,

prin oglinzi, aveai o
perspectivă circulară

asupra întregului
local. Mîncară niște

cotlete de porc şi
băură un Riesling

sec. Titi Cristea era bine dispus. în-

treținea conversația,
ochea diferite

persoane, îndeosebi
femei, necruțînd pe

nici una cu comentariile-i

zeflemitoare. Matei, care era absent, fu

dezmeticit de tonul lui surprins :

— Oho ! Poftim, e aici şi domnişoara

Stela Mo- taş, cu un.
„. cine o mai fi şi ăsta

? Ce mutră de po-
pîndău ! se înveseli

Titi. îi vezi ? Sînt
băgați într-o nişă, în

linie oblică, pe stînga
!

Matei urmări
direcția pe care i-o

arăta Titi. Erau
Tntr-adevăr la

cîțiva metri distanță
de ei. îl recunoscu

cu uşurinţă pe
Comişel alături de

Stela. Se uită cu atîta intensitate

într-acolo, încît ea înălță ochii și

privirile li se întîlniră. Matei avu

impresia că
tresărise; părea

agitată, discutînd cu
Comişel care

chemase ospătarul

pentru nota de plată.

— Ți-a suflat-o !
Cu ce popîndău te-a

tradus ! glumi Titi Cristea. Şi

închipuie-ți că zicea
unui prieten de al

meu, atletul Jäger,
oi fi auzit de el, că e

îndrăgostită de tine,

că ești bine ca animal !

Matei tamburină cu degetele în masă,

rostind înăbuşit :

— Tacă-ți gura, Titi.

Maşinal dădu să se scoale, gata să se

îndrepte spre cei doi. Nu ştia ce voia,

ce va face, ce se va
întîmpla. Lumea din

apropiere remarcase
că se petrece ceva

neobişnuit. Erau şi
cîţiva cunoscuţi răs-

pîndiți pe la mese.
Se produse o

oarecare rumoare prin sală, se

schimbau priviri, se auzeau şuşoteli,

într-o așteptare nelămurită, în care

încetase subit
clinchetul

taicîmurilor, al paharelor. Se făcu

linişte. Excitaţia se citea în sticlirea

pupilelor, în
şoaptele rare,

întretăiate, mărind
starea de tensiune

ce atîrna parcă de
un fir de păr. Matei

simți nelimpede că
atenția tuturor era

concentrată asupra
sa. Avu puterea să

se reaşeze, să rîdă
către Titi Cristea,

să-şi aprindă o ţigară. îndată însă

ce Stela şi însoţitorul ei ieşiră,

Matei o luă calm
spre toaletă, ca să

risipească orice bănuială, iar de-

acolo, printr-un culoar, ajunse la

garderobă. Stela îşi
aranja tocmai părul

şi-l zări prin oglindă
; era în spatele ei,

înalt, cu umerii largi, neguros.

Se întoarse liniştită
spre el, cam palidă,

zîmbin- du-i :
— Servus, Matei !

— Mai întîi în dosul dughenei, iar

acum la restaurant
cu afaceristul ăsta,

rosti Matei drept răspuns.

— Mă duc unde vreau şi cu cine-mi

place. Nu-ţi datorez nimic ! îl sfruntă

Stela, cătînd pe sub
gene la Comişel care

se îmbulzea la garderobă.

— Asta ar fi trebuit s-o ştiu mai de mult.

— O afli acum.

Matei o scrută lung,
rece, cu dispreț :

— *Onorată* domnişoară Motaş,

mi-e silă de dum-

neata, te-ai purtat
ca o...

— începi să mă şi insulţi ? ! Neamul

prost nu se putea să
nu-şi dea în petic !

Fu ca un gest reflex, imposibil de

stăpînit, mîna porni
singură, plesnind-o

peste obraz. Stela scoase un mic țipăt;

în jur, lumea înmărmuri, apoi se

iscă o agitație, dar
Matei, în secunda

următoare, era
afară, pe trotuar, şi

nu ştiu nici cum, nici
cînd se trezi alături

cu Titi Cristea, pe
care-l lăsă în stradă,

fără să-i spună un cuvînt.

De la acest Titi Cristea, la ultima

şedință de partid,
Matei primi o altă

lovitură. Se discuta
în special situația

din secția sa, unde treburile mergeau

prost de cîtăva vreme. El nu crîcni

la nici una din
critici, pe care în

propria-i conştiinţă
le socotea în-

dreptățite,
pregătindu-se să ia

cuvîntul sincer, des-
chis, hotărît să

readucă secția în
rîndul celor frun-

taşe. Ședința luă
însă o întorsătură

neaşteptată, prin intervenția lui Titi

Cristea. Acesta îl atacă fățiș, le- gînd

slabele rezultate ale muncii sale de

atitudinea morală a
lui Matei. Aminti de

incidentul de la res-
taurant, transformă

întîmplarea într-un scandal

compromițător
pentru un membru

de partid, influen-
țînd astfel o parte

din activul organizației.

Pretinse chiar că, văzîndu-l „amețit de

băutură",
încercase .să-l

oprească, din păcate,
fără succes.

Matei îl asculta încremenit. Asista la

o transformare uimitoare. Era parcă

altcineva ; îşi
lepădase pielea şi de

sub înfăţişarea
obişnuită, banală, a

unui băiat de viață,
oarecum interesat,

oarecum fals, se
iveau acum

trăsăturile unui individ cinic,

neruşinat, capabil de
orişice.

Matei avu nevoie de cîteva clipe să se

reculeagă, înainte de
a vorbi. începu prin

a-şi analiza munca,
lucid, arătind

cauzele scăderii curbei de producție a

secției sale. Expuse apoi amănunțit,

metodic, precis,
măsurile de

îndreptare, ceea ce dovedea că le stu-

diase serios. Dar
cînd fu să dezvăluie

legătura lui cu Stela,
glasul îi deveni mai

stins, şovăielnic. Nu
ascunse, nu tăgădui

faptele care erau,
dar le situă în

lumina lor reală. îl
învinui pe Titi

Cristea de de-
formare a celor

petrecute la
restaurant, de rea-

cre- dință vădită, de
necinste. Respinse

mînios afirmaţia lui
mincinoasă că fusese

„beat",
neînvrednicindu-l pe

acesta nici măcar cu o privire.

în schimb îi urmări
pe ceilalți tovarăși ai

săi, chipurile lor închise, concentrate

şi atente. Se poticni de două ori,

umezindu-şi cu limba buzele arse ca

de sete. în prezența
acestor oameni, cu

care lucra zi de zi,
cot la cot, simți mai

mult ea oricînd cît
de urîtă şi de

înjositoare fusese
povestea asta cu

Stela. Isprăvise ce-
avea de spus şi se

întreba cu în-
grijorare ce părere

îşi făcuseră despre el
— părere care era

acum pentru Matei

lucrul cel mai important din lume.

în discuțiile care se încinseră, cineva

ceru să i se dea vot de blam. Matei

îngălbeni.
Majoritatea nu fu

însă de acord. Se ridicară şi alţi

vorbitori, stăruind asupra calităților, a

meritelor sale şi, în
cele din urmă,

adunarea hotărî că

nu este cazul să i se dea vreo sancțiune.

Matei se bucurase totdeauna de-o

deosebită încredere
şi preţuire, era bine

văzut şi iată că
această nenorocită

întîmplare aruncase
o pată pe activitatea

lui. Nu-şi închipuia
— ca unul care nu

trecuse prin- tr-o
asemenea încercare

— că faptul ăsta,
care-i răpise nopți

de-a rîndul somnul,
putea să răscolească

şi să doară atît de
tare. Era ca şi cînd i-

ar fi atins fibra lui

cea mai adîncă şi curată.

„Și bietul Geza crede
că din pricina Stelei

sînt aici," gîndi Matei, fumînd

nedezlipit de lîngă
fereastră. Geza nu

participase la
ședință, țintuit la

pat de-o răceală. Se scurseseră două

săptămîni de atunci,
în care răstimp

Matei nu se abătuse
de loc pe la el, din

mîndrie. Nu voia să

creadă că-l căuta cu un scop anume.

— Stai pe întuneric ? spuse

Geza, intrînd în vestibul.

Învîrti comutatorul,
îşi scoase trenciul şi

puse sticla pe masă.
Aduse două pahare

şi un tirbuşon.

Destupă sticla şi turnă băutura.

— N-am găsit decît vermut. Vrei

să închidem fe-

reastra ? întrebă
Geza.

— Nu, las-o deschisă. E vermut

alb, ăsta-i mai bun, constată Matei.

— Da, este mai bun.

— Noroc !
— Noroc !

Ciocniră şi băură ca
doi bărbaţi nimeriţi

întâmplător
laolaltă, care nu

doresc altceva decît
să bea şi să asculte

în tăcere foşnetul brazilor, în această

noapte umedă de toamnă. Geza ținea

paharul în zare,
uitîndu-se în

licoarea lui de-un gălbui-palid, cu

pleoapele strînse. îi
era greu să înceapă

şi se gîndea că
celuilalt trebuie să-i

fie şi mai greu. Ştia
că va veni într-o zi,

îl așteptа. Iar acum, cînd era aici,

îl lăsa să se frământe singur.

Matei fuma ne-
întrerupt, era tras

la faţă şi nebărbierit.

— Este iar o chestiune cu Stela ?

spuse Geza, convins
că nu pentru asta

venise. De ce nu te

desparți odată de
ea ?

-— M-am despărțit.

— Ați fost văzuți împreună pe lîngă

catedrală.

— Mi-a cerut nişte obiecte care

erau la mine şi i le-
am restituit. Am

stat exact un minut. Nu poți să

faci o mişcare şi s-a
şi aflat. Ce oraş

păcătos ! rosti cu silă Matei,

turnîndu-şi vermut
în pahar.

— Exista şi alt mijloc să-i ajungă

lucrurile, în sfîrşit...

Mai ții la ea, Matei ?

— Nici nu știu dac-am ținut. A fost

altceva, m-a atras ;
sus, la schi, mi se

părea că are în
firea, în rîsul ei,

ceva liber, sănătos, curat. Imaginea

asta m-a împiedicat
s-o văd pe cealaltă.

Şi ea nu era decît o
muieruşcă

prefăcută,
interesată, care se

culca cu un bărbat
tot atît de uşor cum

bei un pahar cu apă.

— Eşti foarte naiv la femei.

— Se poate.

— Am şi eu o vină, că nu te-am

dezmeticit la timp,
că nu te-am

scuturat mai zdravăn, oftă Geza.

Noi ăştia din oraş
ne cunoaştem mai

bine între noi. Ne
rotim într-un cerc

destul de strîmt. Ce
ştii tu despre

familia lor, despre ea?...

Matei făcu o schimă ironică :

— Tatăl, fost avocat, lucrează la o

întreprindere
textilă, contabil sau

magaziner, iar fata e profesoară de

gimnastică. În rest,

experiența pe pielea
mea. Nu-i de-ajuns ?

— Domnul Motaş
a fost scos din barou

pentru luare de
mită şi alte

matrapazlîcuri şi,
cu chiu cu vai, a

reuşit să se aciueze
într-un post

neînsemnat. Cît
despre Stela, acu'

doi ani a fost un
scandal cu ea ! A

trăit cu directorul administrativ al

unei fabrici, care
era gata să-şi

abandoneze şi familia. Umbla să se

căpătuiască, dar nu
i-a mers. Directorul

a fost schimbat şi ea
a fost dată afară din

slujbă. După aceea a trăit cu unul, cu

altul, pînă a găsit o
relație la federația

de sport, şi a fost băgată pe undeva ca

antrenoare de gimnastică.

Matei îşi mai turnă un pahar cu vermut.

— Bei cam mult.

— E o băutură slabă. Altceva nu

mai ai să-mi spui ?

— în legătură cu ce ?

— Ce se mai vorbește despre

mine în uzină ?

Geza răsuflă adîne, reflecta, cu pleoapele

coborîte.

Matei înlătură paharul cu vermut.

Stătea cu spatele curbat, cu coatele pe

genunchi şi-şi freca palmele una de alta.

— înțeleg,
întrebarea e fără

rost, mormăi el.

— Ar putea fi altfel, suspină Geza.

Noi avem unele datorii față de noi

înşine, faţă de

ceilalți. Tu le-ai cam uitat...

— se înfierbîntă Matei. N-am avut odihnă nici zi, nici noapte, i-am dat toate forțele mele. Iar acum am şi luat o serie de măsuri de reorganizare. Asta nu în-seamnă nimic, nu cîntăreşte nimic în balanță ?

— Vezi bine, a cîntărit. Nu te măcina degeaba. Munca e un leac bun. Tu eşti un inginer capabil, nimeni nu-ți tăgăduieşte valoarea. E nevoie de tine oriunde ai să te duci.

— Cum adică ? tresări Matei.

Geza se lupta cu sine. Sorbi din vermut, ca să-şi îngăduie un răgaz.

— Eu zic că ar fi mai potrivit să lucrezi în alt oraş. Tu eşti din Bucureşti, ai parcă şi-o mătuşă acolo, aşa-i ?

— N-am mai văzut-o de vreo zece ani.

Obrazul lui Matei se făcuse deodată poros ; cele două cute de la nas spre gură se adînciră ca nişte şanțuri. Pielea îi tremura pe maxilarele încleştate. Ochii lui albaştri-eenuşii, cu lumina lor densă, se ațintiră asupra bunului, grasului Geza, care fuma stingherit şi emoționat.

— Fă-mă să înțeleg, Geza. Nu mai e nevoie de mine ?

— Este o prostie ! Să nu-ți vîri în cap fel de fel de fleacuri. Propunerile tale au fost primite la direcție şi se va ține seama de ele.

— Atunci ?

— Eu am chibzuit mai adînc, nu numai ca membru al comitetului, ci şi ca prieten al tău. Cîteodată, o schimbare e binevenită... din toate punctele de vedere. Şi e momentul, s-a ivit un prilej neaşteptat, pe care l-ai putea folosi...

— ...Să plec cu coada între picioare. Aici am ajuns ? E un lucru nedemn de mine şi mă miră că tocmai tu...

— Cum îți închipui că eu ți-aş putea propune ceva nedemn ? îl întrerupse supărat Geza.

— Iartă-mă. Lămureşte-mă, simt că-mi crapă țeasta.

— De la minister se operează nişte transferări de personal tehnic cu o calificare mai înaltă. E la „La

— minorul Roşu" din Bucureşti un Ioc liber. Titi Cris- tea se zbate să-l obţină. Eu te-am propus pe tine, şi ai fost acceptat. Dar, bineînţeles, tu hotărăşti, nimeni nu te sileşte, spuse Geza, cu respiraţie gîfîită.

Matei făcu un efort dureros de a pricepe. Şi, ca şi cum ar fi vrut să se apere, să scape de-o îndoială, murmură :

— Prea s-au îngrămădit toate peste mine. Este adevărat ce-mi spui ?

— Adevărat, Matei. Nu mă despart de tine cu inima uşoară. Noi doi ne-am obişnuit împreună, ai să ne lipseşti şi mie şi celorlalţi, mărturisi încet Geza.

— îţi mulţumesc.

— Mai ai timp să te gîndeşti.

Matei se sculă în picioare, merse spre fereastră, trăgînd în plămîni aerul umed, cu miros de răşină. Rămase astfel cîteva lungi minute, apoi se întoarse spre mijlocul încăperii şi rosti şters :

— Mă duc să mă culc, e tîrziu şi sînt obosit.

îşi luă din cuier mantaua de ploaie, o îmbrăcă alene şi despărţindu-se de Geza îi strînse cu putere braţul, spunînd :

— Am să mă mai gîndesc.

Era aproape de miezul nopții. Ploaia continua să cadă măruntă, iute şi pătrunzătoare. Din cînd în cînd, cîte o suflare de vînt iscată din golul cîmpiei năvălea în curtea uzinei „Laminorul Roşu" şi repezea stropii reci în obrazul celor doi oameni care mormăiau şi înjurau surd, înaintînd prin zloată. Unul îşi

acoperise spatele şi capul cu o pătură, iar celălalt îşi trăsese gluga cauciucată peste ochi. Călcau cu băgare de seamă, dar nu era chip să ocolească ochiurile ascunse de apă. Bocancii atîrnau grei, plini de pămînt pe tălpi. Cînd vreunul din oameni luneca, sau piciorul i se înfunda în clisa

lipicioasă, înjura şi mai amarnic :

:— Anafura mă-sii ! Ce vreme !...

Curtea era pustie la această oră din noapte şi nil se auzea decît vijiitul vintului care clătina becurile rare, suspendate de sîrma întinsă pe stîlpii puşi la mari distanţe. Cei doi se fereau de lumina tremurătoare şi nesigură, căutînd întunericul care devenea din ce în ce mai compact şi apăsător, cu cît se apropiau de magaziile din fundul curţii, la oarecare depărtare de poarta singuratică şi dosnică, ce dădea în cîmpia deschisă.

într-acolo se îndreptau, însoţiţi de ţîrîitul mînios al ploii şi de duduitul cuptoarelor, înfundat, subteran, care nu înceta nici zi, nici noapte şi făcea să vibreze pereţii de sticlă ai uriaşei hale. Pînă acum nu se încrucişaseră cu nimeni şi chiar dacă s-ar fi întîlnit cu .cineva, n-avea cum să-i recunoască în întuneric, acoperit unul cu pătura şi celălalt cu gluga trasă pe ochi. Tocmai cînd să lase în urmă ultimul atelier, văzură în uşa mare un lucrător în cămaşă, care ieşise pesemne să se răcorească. Sugea un muc de ţigară, cătînd la cerul noros şi fără stele. Părea că ascultă ţîrîitul ploii şi şuierul vîntului. Fie că se plictisise de unul singur, fie că auzise chiftind bocancii în noroi sau cine ştie ce i s-o fi năzărit, îi strigă :

— Care sînteţi, mă, acolo ?

Desluşise două umbre, două mogîldeţe şi felul cum se legănau pe picioare, într-un echilibru nestabil, caraghios, îl făcu să rîdă. îi strigă din nou, dis- trîndu-se :

— Unde umbli, mă, pe ploaie ?

Cei doi oameni tăcură chitic, ocoliră un morman de zgură, înfundîndu-se printre magaziile vechi. Unul din ei îl sudui pe lucrător. Celălalt mormăi :

•— Ne-o fi văzut, hai ?...

— Draci ! Ce să vadă...

Acum mergeau de-a lungul magaziilor, luînd vîn- tul în piept. Peste gard se desfăşura cîmpul; se zărea pînă

departe, la lumina roşie a macazurilor, linia ferată şi, paralel cu ea, şoseaua cu plopii negri, desfrunziţi, cu crengile zbuciumate în văzduh.

— Eu unul mă las, nu vreau să-mi risc pielea.
Cel care vorbise avea un glas şters, sec, neplăcut.
Bărbatul cu gluga de cauciuc nu răspunse. Se mulţumi doar să-i arunce o privire piezişă, iscoditoare.
—- Asta-i. Eu mă las, stărui celălalt, încăpăţînat.
■— Ce-ţi veni ?
— îmi veni, şi basta.
— Să terminăm întîi treaba.
— Poarta-i păzită.
— Ştiu. Numai să scoatem autocamionul. Grăbeşte, pînă nu apucă să fluiere sirena.
— Ciungu' e înarmat.
— Ştiu.
Omul cu vocea neplăcută îşi şterse obrazul de apă. Îi era frig şi se înfăşură mai strîns în pătură. îi clănţăneau dinţii. îşi încleştă fălcile, ca să nu mai tremure. Nu se putu stăpîni.
— Şi Dimcea ăsta... se pricepe să strunească oamenii.
— Ai chef de vorbă.
— Am, de ce să n-am ?
— Ţi-e frică, rînji cel cu gluga de cauciuc.
— Mi-o fi. Ţie ce-ţi pasă, tu nu mai lucrezi aici.
Cînd ajunseră în dreptul magaziei, unde-i aşteptau ceilalţi doi, autocamionul era pregătit, cu prelata trasă, farurile stinse şi motorul sub presiune. Şoferul era cu mîna pe volan. Omul cu gluga de cauciuc porunci unuia cocoţat în spatele maşinii.
— Stinge ţigara !
— Mai ai nevoie de mine ? spuse cel cu pătura, nerăbdător să dispară.
— Nu.
Se topi numaidecît în dosul magaziilor, întorcînd o singură dată capul spre cel cocoţat în spatele maşinii, care stătea ghemuit în sine, mut şi ameninţător. Autocamionul porni, făcu un ocol, îndreptîn- du-se cu o viteză normală spre poartă. Paznicul, auzind zdroncăniturile, ieşi din gheretă. Era un bărbat voinic şi impunător; se mişca greoi în şuba care-l făcea şi mai uriaş. Se propti înaintea porţii, drept, hotărît :
— Opreşte !

Autocamionul încetini viteza. Omul cu gluga deschise portiera, ca şi cînd se pregătea să coboare, să-i arate hîrtiile. Paznicul, derutat, şovăi, se apropie. Cînd fu numai la cîțiva paşi, farurile îl țintiră necruțător. Două fîşii de lumină, violente, orbitoare, i se înfipseră în ochi. închise pleoapele, zăpăcit. Motorul huruia necontenit, umplîndu-i urechile cu un vîjîit din ce în ce mai tare, asurzitor. înțelese într-o clipă că autocamionul venea peste el, îl va trînti la pămînt, îl va zdrobi sub roți. Sări în lături, încercînd să scoată revolverul. Simți o lovitură cumplită în umăr, de parcă i-ar fi sfărîmat osul. Instinctiv ridică brațul teafăr, vînjos, silindu-se să-l apuce pe omul cocoțat înapoia autocamionului şi să-l tî- rască jos. Acesta, înspăimîntat, îl izbi şi a doua oară, din răsputeri, în creştet, scăpînd cîrligul de fier. Paznicul se cutremură, electrizat, din tot trupul, ars de-o durere sălbatică. Se roti pe călcîie, moale, fără vlagă şi se prăbuşi grămadă, bufnind de pămînt. Se mai zbătu puțin în spasme, se chirci, se răsuci în noroi; fu scuturat de un fior lung, mai zvîcni o dată din picioare şi înțepeni.

Autocamionul țîşni pe poartă, cîrmind cu viteză spre şosea, cînd şuierul sirenei spintecă noaptea. Țipătul ei se înălță în văzduh ascuțit, metalic, deznădăjduit. Curtea se umplu curînd de forfota muncitorilor, de chemările, de strigătele lor. Se revărsau din toate atelierele, formau pîlcuri dese, grăbindu-se spre poarta principală. Numai un singur om, paznicul de schimb, o luă spre celălalt capăt al curții, nepăsîndu-i nici de întuneric, nici de pustietatea locului. Se întărise cu o cinzeacă vîrtoasă şi se simțea bine. Cînta pentru sine, să-i mai treacă de urît, căl- cînd de-a dreptul prin băltoace. Nici nu ajunsese încă la ghereta de pază şi-şi umflă bojocii :

— Hei, Turtoiule ! Ieşi, mă, afară ! Am venit să te schimb.

Dinăuntru nu răzbătea nici o mişcare sau cel maî uşor zgomot. Doar ploaia bătea mărunt şi monoton acoperişul de carton gudronat al gheretei. De jur

împrejur, beznă; numai la marginea cîmpiei, pe unde trecea linia ferată, licăreau luminile roşii ale macazurilor.

Paznicul se înveseli de un gînd, vorbindu-şi sieşi : „Al naibii, ce aghioase o fi trăgînd, dacă nu l-a trezit nici sirena". Dar tot atît de neprevăzut cum se înveselise, se zbîrli :

— Mă tovarăşe, adicătelea dormi în post ? Crezi că aşa merge... Te zgîlţîi eu... he ! he !

Şi voind să-l surprindă, se furişă, se piti lîngă peretele gheretei, încovoiat, apoi cu băgare de seamă îşi lungi gîtul pînă în dreptul ferestruicii. înăuntru nu era nimeni. „Măi, să fii al dracului ! Asta ce-o mai fi ?" se nelinişti paznicul.

— Măi Marine ! Pe unde eşti, mă omule ? îl strigă, înconjurînd ghereta.

îl căută prin preajmă, se mai învîrti încoace şi încolo, şi deodată se poticni de un trup zăcînd neînsufleţit la pămînt. Se . holbă la el, se aplecă, îl întoarse cu faţa în sus. începu să tremure, neizbutind să se desprindă de pupilele îngheţate ale mortului. Cu greu reuşi să se smulgă din loc. Se trase încet înapoi, un pas, încă unul, şi împleticindu-se în fugă, urlă din rărunchi, îngrozit :

— L-au omorît pe Marin ! L-au omorît pe Marin !

Matei Zâne străbătu peronul Gării de Nord ; cadranul luminos al ceasului arăta , miezul nopţii. Se urcă într-un taxi, dînd adresa străzii Traian, pe lîngă Foişoru de foc. Acolo şedea o bătrînă mătuşă, într-o casă veche, posomorită, cu jaluzelele veşnic trase, izolată de un gard ce-o ascundea vederii străinilor. Dinăuntru nu răzbătea afară un zgomot, un glas omenesc, încît aveai impresia că dincolo de poarta zăvorită nu locuia nimeni. Un salcîm scorburos, strîmb, îşi suna crăcile negre şi scheletice în curtea goală.

Aici trase Matei. Căută o sonerie ; nu era. Bătu cu pumnul în uluci. Nici o mişcare. Ploaia ţîrîia necontenit, scurgîndu-se în stropi deşi pe impermeabil. Casa era cufundată în întuneric şi de nicăieri nu se ivea vreun semn că exista cineva înăuntru. „Pesemne că doarme," îşi spuse el, înteţind loviturile.

în sfîrşit, o lumină slabă se aprinse în marchiza cu geamurile colorate. Văzu o femeie în vîrstă, acoperindu-se cu un şal, apoi îi auzi paşii tîrşiţi pe cărarea

de cărămidă. Cînd fu lîngă poartă, înainte de a trage zăvorul, întrebă :

— Tu eşti, Matei ?

— Eu sînt.

— E, hai intră. La o oră mai potrivită nu puteai să vii ? Ai picat cu noaptea-n cap !

— N-am avut alt tren şi mîine-dimineaţă vreau să fiu la uzină. Te-am sculat din somn ?

— Eh ! M-ai sculat din somn... eu nu mai dorm de mult...

— Ai cumva insomnii ?

—■ Bătrîneţea...

Mătuşa bombăni nemulţumită. Matei o urmă în marchiză, îşi scoase impermeabilul şi puse geamantanul şi schiurile într-un colţ. O pisică neagră, cu blana răpănoasă, i se frecă de pantaloni. O alungă cu piciorul. îl izbi în nări un iz de aer stătut, îmbîcsit. Pretutindeni se adunase praful, pe mobilele învechite, pe fotoliile cu fundul stricat, pe lămpile demodate, cu abajururi de mătase, de care atîrnau ciucuri lungi şi încurcaţi.

— îţi place aici ? îl întrebă mătuşa, clipind cu subînţeles.

— Nu, miroase urît. Să deschidem puţin uşa, să intre aer, că mă sufoc.

— N-o ţine prea mult deschisă, că se face frig. Ia loc aici, la masă. Vrei să-ţi încălzesc puţină ciorbă, a rămas de la prînz ?

— Nu mi-e foame. Am mîncat în vagon-restaurant.

— O cafea bei ?

— Asta, da.

— Atunci aşteaptă ; mă duc s-o pregătesc.

între timp, Matei cercetă cu o privire curioasă, ironică şi dezamăgită, cele trei încăperi vagon din oare se compunea casa, lucrurile din jur, uzate de vechime, covoarele roase, fotografiile îngălbenite. Aici, unde se afla el, era sufrageria, în stînga, dormitorul, iar în dreapta, biroul lui Haralambie Popescu, fostul bărbat al mătuşii Sofia.

Ar fi vrut să regăsească ceva din încîntarea temătoare, încercată în copilărie la vederea atîtor minunăţii ; obiectele erau la locul lor, neclintite, parcă ar fi încremenit o dată cu timpul. Numai o pulbere fină se

aşternuse peste ele. Iată vitrina cu geamurile de cristal, înapoia cărora străluceau ceşti aurite, suporturi de argint, bibelouri de porţelan, pahare cu picior înalt, fine şi străvezii. Pe scrinul de lîngă fereastră zăcea ceasul de bronz îmbrăcat într-o carapace de sticlă. La fel şi vasul cu pagode, lacuri, grădini şi chinezi în veşminte aurite, stătea în acelaşi ungher al odăii, pe un postament de lemn lustruit. Vitrina era acum crăpată, lipseau ceşti, bibelouri şi pahare, ceasul îşi încetase bătăile în sicriul de sticlă, o toartă a vasului era spartă, aurul se stinsese. Cu ce ochi se zgîia altădată la aceste lucruri ! Era demult, în copilărie, cînd casa mătuşii i se părea un palat pe lîngă chiţimia din hanul de pe Griviţei, în care locuiseră ai săi.

Iar acum, după atîţia amar de ani, o revedea la dimensiunea ei reală, încărcată, întunecoasă, tristă, în uzura-i înaintată. Matei contempla toată această adunătură de vechituri, purtînd semnul descompunerii, cu un amestec de dezgust şi satisfacţie, dominate de sentimentul inutilităţii. „Pentru hirburile astea... o viaţă de om," se gîndea, revenindu-i în minte imaginea mamei sale — sora mătuşii Sofia — care muncise pînă la ultima suflare la maşina de cusut, neîmpăcată şi prea mîndră ca să-i ceară vreun ajutor. Şi într-o clipă simţi că aici nu va putea trăi, că nu va suporta casa asta posomorită, neîngrijită, fără aer, în care mai plutea încă duhul maniacului Haralambie Popescu.

Cînd apăru mătuşa cu cafelele^ resentimentul împotriva ei slăbi, căci nu mai avea înaintea sa femeia trupeşă, atrăgătoare, de altădată, cu pielea măslinie, aşa cum o mai păstra în amintire, ci o bătrînă grasă, puhavă, cu obrajii veştezi, în care doar ochii rămăseseră frumoşi, dar cu o privire tulbure, rătăcită. Ea se aşeză greoi, cu braţele pe masă.

— Zi-i, ai venit, spuse după o pauză, sorbindu-şi cafeaua.

— Am venit.

— Te-ai făcut inginer.

— M-am făcut.

— Tare greu trebuie să-ţi fi fost. Da' nu prea eşti vorbăreţ. Las' că am eu leac pentru dezlegat limba. O drojdie bei ?

— Nu beau.

__ — Nu ! Aşa zi-i, nu bei. N-ai năravul lui taică-tu. Ăla bea de stingea, de-aia a pătimit biata maică-ta. Şi eu beau, dar acum mi-e totuna. Haide, nu vrei o drojdioară ? îl îmbie iar bătrîna, dînd să se ridice.

— Şezi, mătuşă. Nu te osteni degeaba. Ţi-am spus că nu beau.

Bătrîna nu-l ascultă. Se duse la bufet, scoase o sticlă, pe jumătate golită, un pahar şi se întoarse la masă, cu mersul ei tîrşit. Casa era învăluită într-o lumină palidă, bolnavă ; odaia din spatele lui Matei era înecată în obscuritate ; în cea din faţă, în care locuia mătuşa Sofia, ardea o candelă, sub un tablou mare, populînd-o cu umbre indecise.

Tînărul văzu cum tremurau degetele bătrînei în timp ce-şi turna băutura. Ea răsturnă paharul pe gît dintr-o dată, cu o expresie de plăcere, apoi îl fixă pe Matei cu acea strălucire nefirească în ochi. Faţa îi încremenise ca la o mască.

— Ce te uiţi aşa la mine ? rînji.

— Dar unde vrei să mă uit ?

— Mă mai alin şi eu, de cînd am rămas văduvă. Şi tu eşti singur pe lume. Nu mă mai ai decît pe mine. Unchi-tu, din partea lui tac-tu, mecanicul ăla... cum îi zicea ? se chinuia mătuşa să-şi amintească. Doamne Dumnezeule, tocmai numele lui să-l uit !...

— Dumitru.

— Aşa, aşa. E, ăl de te crescu. A murit şi el sau mai trăieşte ?

— A murit, sînt cinci ani, la bombardament. Dar ce-ți veni să-ți aminteşti acu' de ei ? Cînd au fost în viață, nu prea îți păsa de nici unul, uşa dumitale le-a fost întotdeauna închisă, sau ai cumva remuşcări ? vorbi răutăcios, batjocoritor, Matei.

O scînteie de ură îi aprinse sufletul, dar se stinse imediat, la vederea înfățişării jalnice, decăzute, a acestei femei, transformată ea însăşi într-o ruină de acel bărbat mohorât şi despotic.

— Nu, nu eu le-am închis-o ! murmură repede, apărîndu-se, bătrîna. Apoi deveni absentă, rostind fără sens, cu o voce de taină : Eu nu sînt chiar atît de singură, îi visez în fiecare noapte pe toți, toate neamurile, numai pe dumnealui, nu. Uite, măcar o dată să-mi apară şi dumnealui în vis, dar degeaba, nu vine ! O fi cale lungă de pe tărîmul morților, şi dumnealui şi în viață a fost un prăpădit, aşa că n-o fi avînd putere. Dumnezeu să-l ierte, că m-a mîncat de vie. Pe maică-ta o visez cel mai des. Tace, nu scoate o vorbă ; e tot aşa blajină, răbdătoare. Se uită într-una la mine, lung, lung şi mustrător ; privirea ei e grea, atît de grea că mă deştept din somn, abia mai pot să respir, de parc-aş avea un bolovan pe piept.

— încetează, mătuşă ! strigă Matei, înfiorat de-o durere veche şi adîncă.

Bătrîna se sperie şi se holbă la el. începu să plîngă.

— Nu te supăra, băiatule ! Eu sînt o bătrînă cu mințile împrăştiate. Sufăr şi de năduf. Nu te mai am decît pe tine.

Pe Matei îl cuprinse mila, oboseala şi, deşi văzu că bătrîna îşi uscase numaidecît lacrimile, spuse cu părere de rău :

— Să nu mai vorbim despre asta. Eu aş vrea să mă culc, sînt frînt.

— Bine, patul e desfăcut, culcă-te sănătos.

Mătuşa Sofia îl urmă ca o umbră, aprinzînd lumina. Era o încăpere cu tapet albastru-închis, cu geamurile la stradă, modest mobilată, fără să fie sărăcăcioasă. Avea un divan, două fotolii, îmbrăcate cu huse de creton înflorat, cu florile decolorate de atîta spălat, o masă de birou, un şifonier cu oglindă şi un covor oltenesc destrămat. Pe pereți atîrnau diferite fotografii, de familie, printre care una de nuntă a

mătuşii Sofia, încadrată într-o ramă lată de bronz. Mirele, în haine negre, cu beteală de argint la rever, stătea în picioare ; era ţeapăn, slab, cu pomeţii osoşi şi privirile sticloase sub sprâncenele îmbinate şi groase. Cu un braţ se rezemase de speteaza scaunului, ca şi cînd ar fi vrut să pună stăpînire pe femeia tînără, cu pieptul plin, care zîmbea cu buzele ei cărnoase, senzuale, întoarsă puţin din profil spre bărbatul firav şi posac.

Matei îi întîlni privirea uscată, rea, şi se încruntă. Mătuşa Sofia îl observa pe ascuns, cu pleoapele strînse. în ochii ei, cu pielea încreţită 'a margini, sclipi o uitătură vie, ascuţită, care nu ştia dacă e adresată tînărului sau omului din fotografie.

— Ce-ar fi să-l scoţi de-aici ? Ţine-l, dacă vrei, la dumneata în cameră.

— De ! Am să-l scot, oftă mătuşa Sofia. Nu l-ai uitat.

— Nu !

— Neam al dracului. încă îi mai porţi duşmănie. Şi măcar să-l fi cunoscut, că erai de-o şchioapă şi n-ai stat la mine decît vreo două săptămîni.

— Destul ca să-l ţin minte. Mă pîndea ca pe-un hoţ, îmi număra dumicaţii la masă şi nu se atingea de mine, ca de un cîine rîios. Iar cînd se întîmpla să mă bage în seamă, nu mă scotea din „bă vagabondate !" Etra un cuvînt care-i plăcea mult. Şi nici cu mama nu s-a purtat omeneşte.

— Ce tot îndrugi acolo ? De unde ştii tu ?

— Nu te mai preface. Mi-a povestit tot, de aia nu ţi-a mai călcat pragul ani de zile. Cînd venea la dumneata, ăsta o urmărea cum păşeşte în casă, să nu-i murdărească covoarele, să nu spargă vreun vas, şi nici banii pe cămăşile pe care i le cosea nu-i dădea întregi. întotdeauna o înşela la socoteli, era învăţat să ciupească, de ici. de colo, ca la primărie, ca să adune, să strîngă, zgîrcitu' ! Mama tăcea şi înghiţea de nevoie, şi fiindcă nu voia să bage zînzanie între voi. Iar cînd erai plecată în oraş, o primea în bucătărie, ca pe-o slugă. Şi dumneata te-ai molipsit de la el, i-ai luat apucăturile.

— înveninat mai eşti ! Dacă maică-ta s-a măritat cu un coate-goale, un fluieră-vînt, un terchea-ber- chea de

instalator, care mai mult bea decît muncea, de aia a tras sărăcie. N-a putut şi ea să găsească un bărbat mai acătări, să se fi rostuit, nu să se chinuiască, să sufere ca , o mucenică, lăcrimă din senin mătuşa Sofia, înduioşată.

— Şi ce mare lucru a fost de capu' ăstuia ? Un şperţar ordinar ! Un pleşcar !

— Era şef de serviciu la primărie, rosti cu secretă mîndrie bătrîna.

■— Asta te-a dat gata. Ai vrut să fii cucoană şi te-ai rupt de neamuri, de sora dumitale, ţi-era ruşine de ea, de parcă n-aţi fi lucrat amîndouă la un atelier pe Smîrdan, desculţe şi nemîncate, îi aminti Matei cu cruzime, răbufnind umilinţe neuitate, ale lui, ale mamei sale.

•— Tremuram de frica dumnealui. Nu-i ieşeam din cuvînt, Doamne păzeşte ! He ! He ! La început, că pe urmă... rîse ciudat mătuşa Sofia.

— Las' că ai plătit şi dumneata. Ce viaţă ţi-a făcut...

— Am plătit, e drept, dar a plătit şi dumnealui !

Bătrîna se opri, pironindu-l lung pe bărbatul băţos şi uscat din fotografie ; îşi îndreptase spatele şi-l înfrunta cu un aer de triumf rece şi sălbatic. Apoi, apleeîndU-se spre Matei, îi susură la ureche, misterios :

— îl iau de aici, am să-l cobor în pivniţă, spuse cu o lucire în pupilele tulburi. Eu mai am o fotografie a dumnealui, în odaie la mine. Aia nu se mişcă din loc cît oi trăi. Din cînd în cînd mai stăm la taifas noi amîndoi. Adică eu vorbesc şi dumnealui mă ascultă. Ascultă şi tace chitic. Şi ce-i mai aud urechile...

„E nebună !" îi trecu prin minte lui Matei şi întoarse capul, ferindu-se de răsuflarea ei duhnind a drojdie. Mătuşa Sofia îi netezi aşternutul şi se retrase, aranjîoadu-şi şalul pe umeri. Din prag îi spuse :

— Dacă te-ar vedea în patul dumnealui, s-ar răsuci în groapă.

Şi ieşi, chicotind înveselită de idee.

A doua zi în zori, Matei îşi bău ceaiul şi plecă. Uzina se afla la marginea oraşului, dincolo de linia ferată. De pe

şoseaua noroioasă, plină de hîrtoape, cu plopi tineri, despuiaţi şi uzi, de-o parte şi de cealaltă a drumului, zări mai întîi coşurile semeţe, ca nişte turnuri roşii, aruncînd trîmbe enorme de fum negru şi gros. Fumul se legăna ca o funingine deasă, compactă, plutea o vreme deasupra clădirilor, apoi se înălţa către cerul vînăt şi murdar, destrămîn- du-se în văzduh. Ploaia încetase ; peste tot, pămîntul era moale, clisos, bătucit de bocanci.

Matei mergea pe bordura de piatră, ferindu-se mereu de autocamioanele care zdroncăneau şi îm- proşcau bucăţi de noroi apătos. Cînd ajunse în curtea vastă, tăiată de-o linie ferată interioară, care ducea în hala mare a uzinei, fu surprins de frămîntarea, de îmbulzeala oamenilor. Era o forfotă neliniştită ; unii se strigau, grăbiţi, alţii alergau spre hală, se îngrămădeau, ca şi cînd s-ar fi petrecut acolo ceva neobişnuit. Agitau mîinile în aer, se chemau cu glasuri tari. Mereu răsăreau alte pilcuri de muncitori. Unii aveau figuri mirate, nehotărîte, luîndu-se după ceilalţi. în curînd se adunaseră atît de mulţi, din ungherele cele mai neaşteptate, încît voind să răzbească printre ei, Matei se pomeni purtat, împins în aceeaşi direcţie cu şuvoiul uman. întrebări şi răspunsuri iuţi se întretăiau ca nişte scurte fulgere deasupra mulţimii.

— L-au prins cu ocaua mică pe Vanghele, cantinierul.

— îl înghesuie ăi de la cuptor.

— Aşa-i trebuie, că ne dă numai lături.

— Te scoli de la masă mai flămînd decît te-ai aşezat.

'— Unde e, să-i zic şi eu una de la obraz ?

— Aşa, fraţilor, să-l zvîrlim afară !

Matei se opinti, încercă să opună rezistenţă, dar fu tîrît mai departe, înghiontit. Cineva de lîngă el strigă :

— Ce v-aţi pornit ca proştii ? I-au făcut de petrecanie lui Turtoiu !

— Cine?

— Ei, na ! Dac-am şti, ar fi vai de mama lui !

— Cum, mă, pe Turtoiu ? Cînd ?

— Astă-noapte.

Se iscă o învălmăşeală de glasuri care se preschimbă într-o zarvă din care nu mai pricepeai nimic. Oamenii

schimbau fețe uluite, unii înjurau, alții se încruntau furioşi, dar nu încetau o clipă să preseze spre intrare. întrebînd pe unul, pe celălalt, Matei află pe scurt istoria lui Marin Turtoiu. Fusese un laminorist destoinic, dar cu cîteva luni înainte îi prinsese brațul un valț şi i-l rupsese. Cînd se însănătoşise, o lună după naționalizare, noul director, Dimcea, îl numise paznic, să nu rămînă omul fără pîine. Şi astă-noapte, nişte necunoscuți l-au omorît. îl găsise paznicul de schimb, întins la pă- mînt, cu țeasta găurită. A lăsat-o văduvă pe ne- vastă-sa, Niculina, lucrătoare şi ea în fabrică.

— Vezi, de Niculina mi-e mie, vorbi în bătaie de joc unul negricios, zbîrcit, cu dinții stricați. Au întins de ea toți de la laminoare. Nu i se răceşte ei aşternutul; se găseşte cine să i-l încălzească.

— Ce-ai mai vrea să fii tu ăla, rîse un bărbat tînăr.

— Ia mai tăceți naibii! N-aveți pic de ruşine ? De asta vă arde vouă acuma ? se răsti un muncitor viguros, autoritar, cu privirile negre şi focoase.

— Lasă, bre, nea Păun, n-o lua şi dumneata aşa, rosti moale cel tînăr, vrînd să-l îmbuneze.

— Dar cum s-o iau ? Pe mine se încrîncenează carnea, şi voi...

Se făcu tăcere. Un gol înghețat se căscă în jurul lor. întîlniră fețe crunte, duşmănoase. Se strecurară prin mulțime, pe .nesimțite, să li se piardă urma.

— Fereşte duba ! strigă o voce. Uite că a şi venit să-l ia.

Duba neagră înainta greu prin desimea mulțimii. Oamenii o înconjuraseră pe de lături, bulueindu-se spre uriaşa hală. Aici se strînseră, se înghesuiră unii în alții, zbătîndu-se să ajungă mai în față, să vadă mortul de-aproape.

Matei nu ştia cum ajunsese în primele rînduri. Se sforța să nu dea peste trupul lui Marin Turtoiu ; era întins pe jos, acoperit cu o pătură cafenie, aspră, de sub care ieşeau bocancii cu tălpile țintuite. Capul îi era înfăşurat într-un bandaj de tifon, pătat de sînge; cineva i-l ridicase, sprijinindu-l pe dedesubt cu o bucată de cărămidă. Avea obrazul tumefiat, cu pielea albastră şi nările mari, umflate. Mustața castanie îi stătea cu vîrfurile în sus, țepene, ca de sîrtmă. Alături, chircită, îl jelea încetişor, în limba ei, o femeie îmbrăcată într-o

haină bărbătească, strîmtă şi uzată. Pe cap purta o basma neagră, lucioasă, înnodată moale sub bărbie.

Matei nu desluşi nimic deosebit la ea ; era o biată făptură omenească şi vorbele auzite pe seama ei se potriveau mai degrabă unei alte femei. Şedea îngenuncheată pe cimentul rece, cu spatele încovoiat, cu mîinile adunate la piept, umilă şi neînsemnată. Dar cînd se înălţă de mijloc, cu o mişcare şerpească, privind înainte, imobilă, îi apăru ca întruchiparea unei zeităţi întunecate şi răzbunătoare. Avea un obraz lat, cu pomeţii proeminenţi, de culoarea argilei arse, în care străluceau doi ochi verzi, cu sclipiri sălbatice, neasemuit de frumoşi. Statura ei era dreaptă, mîndră şi ţinea pleoapele întredeschise, dînd privirii o tărie insuportabilă. Părea că se uită într-un loc anume, dar ea nu vedea pe nimeni. Gura mare, cu buza de jos groasă, răsfrîntă amar, avea o grimasă de suferinţă. Cîteva secunde rămase neclintită, apoi se frînse iar deasupra mortului, ţintindu-l cu o fixitate înnebunitoare. Buzele ei începură să freamăte, parcă-i vorbea şi aştepta un răspuns de la acel trup fără suflare.

în hală, rostogolirea asurzitoare a ţevilor încetase, cabinele macaralelor încremeniseră, sus între traversele de oţel, ca nişte uriaşi lilieci negri, agregatele masive zăceau mute şi inerte, întreaga larmă a uzinei se stinsese. în fund doar duduiau grozav cuptoarele şi zvîrleau flăcări prin gurile încinse; la scurte intervale, lumini roşietice se proiectau pe pereţii de sticlă, scînteind ca rubinul, aprindeau scheletul de fier al halei într-o bruscă incandescenţă. Apoi, pentru o secundă, totul pierea în întuneric, ca numaidecît să reînvie strălucitor sub puterea focului. Cuptoarele trimiteau pînă aici o suflare de aer fierbinte, înghiţită de şuvoiul rece ce venea de-afară, prin poarta înaltă a halei, pe unde necontenit se îngrămădeau oamenii.

Matei se înţepeni zdravăn pe picioare, ca să nu fie dat deoparte de cei care se îndesau în spatele lui. Se auzeau murmure, şoapte, trecînd de la unul la altul, răspîndindu-se prin mulţimea ce nu-şi mai găsea astîmpăr. Cineva spuse :

— îl duce la morgă, îi face autopsia.

— Chestia asta nu rămîne aşa... o să fie cam groasă, prevesti un altul, mohorît.

— Ştii cu ce l-a omorît ? se vîrî în vorbă unul înalt şi uscăţiv, cu ochi holbaţi. Cu cîrligul de trag ţevile stopării. L-au găsit în noroi, lîngă mort. Avea urme de sînge închegat.

— Va să zică e unul de-aici. Te pomeneşti că o fi acu' printre noi, poate că am şi dat mîna cu el şi habar n-avem. Ptiu ! scuipă scîrbit cel care vorbise.

— Sst! Tăceţi, mă ! Ia, Dimcea !

Vălmăşagul de oameni se agită, se mişcă, se despărţi ; din mijlocul lui se desprinse un bărbat de statură potrivită, matur, sur la tîmple, cu o faţă atît de brăzdată, încît ai fi zis că era crestată cu cuţitul. Era în figura lui ceva reţinut şi energic, dar cum păşea încet, îngîndurat, cu capul vîrît între umeri, părea întors în sine, ducînd o povară nevăzută. Nu era singur, ci însoţit de alţi doi, şterşi pe lîngă el.

Pe Matei îl interesa doar cine era acel Dimcea, al cărui nume fusese rostit cu un anume respect.

— E tovarăşu' director.

Tînărul inginer se uită la el, atras de înfăţişarea-i concentrată, matură ; se uită la muncitorii din juru-i, la chipurile lor smolite, rotunde, colţuroase, prelungi, purtînd semnele oboselii şi ale încordării. Stăruia în aer o aţîţare surdă, intensă; duduitul cuptoarelor strecura această aţîţare în vinele, în sîn- gele oamenilor. Tuşeau sec, hîrîit, mormăiau înfundat sau tropăiau cu bocancii pe ciment.

Bărbatul cu faţa ridată făcu un pas înainte. Se opri la căpătîiul mortului, scoase o hîrtie din buzunar şi aşteptă răbdător şi calm, plimbîndu-şi privirea cenuşie peste lumea din juru-i. în sfîrşit, zgomotele se domoliră şi liniştea cuprinse primele rîn- duri, se întinse pînă la cei din fund, lăsîndu-se apăsătoare ca o lespede deasupra întregii adunări. în mijlocul acestei tăceri aproape solemne se ridică un glas viril, stăpînit, pe care oamenii îl ascultau gravi şi încordaţi; vorbea Dimcea.

O vreme Matei fu atent, apoi gîndurile lui luară alt curs, nelegate între ele, ca şi cînd n-ar fi fost străbătute de acelaşi fir tainic : „Cu oamenii ăştia am să muncesc eu... Cum am să mă împac cu ei ?... La miezul nopţii l-au omorît !... Unde mă aflam eu atunci ? Băteam cu pumnul în poarta mătuşii... Tot aşa ţîrîia ploaia, era urît şi întuneric... Tare aş vrea să scormonesc în creierul lor, să aflu ce gîndesc despre întîmplarea asta cumplită... E atmosfera încărcată aici, mocneşte ceva dedesubt."

Glasul lui Dimcea pătrundea treptat în conştiinţa sa şi cuvintele nu mai erau o simplă înşiruire de sunete, ci totul căpăta pentru el limpezime şi înţeles.

— ...a fost un muncitor curajos, cu inima curată, care şi-a făcut datoria pînă la capăt. A primit sarcină să păzească poarta dinspre cîmp. Duşmanii l-au ucis, dar el trăieşte în fiecare dintre noi, în fiecare muncitor cinstit, în fiecare comunist...

Matei se înnegură ; la picioarele sale zăcea întins pe ciment trupul acela neînsuflețit, acoperit cu pătura pînă la gît. Nu-şi putea lua privirile de pe chipul lui tumefiat, cu pleoapele grele şi vinete căzute în orbite, cu mustăţile ţepene, cu vîrfurile în sus. Era vegheat la căpătîi de-o femeie aplecată deasupra lui, ca o salcie neagră. Ea nu-l mai bocea, ci sta nemişcată, cu ochii larg deschişi şi pustii. Numai cînd se apropiară doi vlăjgani, cu targa, să-l ridice, Niculina scoase un țipăt lung şi sfîşietor :

— Marineee !

Un asemenea glas nu-i mai fu dat lui Matei să audă ; era puţin răguşit de tutun, dar cald, cu inflexiuni profunde, răscolitor. Peste ţipătul ei răsună, dominîndu-l, şuierul metalic al sirenei, neîntrerupt şi lugubru. Unii dintre muncitori îşi puseră fruntea în pămînt, alţii nu se clinteau, cu feţele înlemnite, crispate. Ascultau şuierul sirenei, înfioraţi, descoperindu-şi pe rînd capetele, ea pentru un ultim salut.

Şuierul sirenei vibra atît de puternic în hală, încît parc-ar fi ţîşnit din mijlocul oamenilor care, instinctiv, se strînseră şi mai mult, formînd un bloc compact şi viu.

Matei îşi încleştă dinţii, simţind cum i se încreţeşte pielea pe maxilare. Cei doi vlăjgani purtară targa pînă la dubă şi trîntiră uşa, cu un pocnet înăbuşit.

— Faceţi loc, tovarăşi ! Faceţi loc ! striga unul dintre ei, agăţat de scară, văzîndu-se asaltat de mulţime.

Duba îşi făcu anevoie drum printre rîndurile de muncitori; aceştia abia se urneau, ţintuiţi în loc, urmărind lung maşina funerară, ale cărei roţi croiau o dîră adîncă în pămîntul noroios. Sirena umplea necontenit văzduhul cu gemetele ei, în această dimineaţă friguroasă, plumburie şi tristă.

Oamenii se scurseră prin numeroasele secţii ale uzinei. Matei se văzu singur, neştiind încotro s-o apuce. Îl bătea în spate un curent rece şi i se făcuse frig. îşi ridică gulerul impermeabilului şi se îndepărtă de lîngă poarta halei. în stingă platoului zări un grup de

muncitori şi printre ei o fată tînără, îmbrăcată într-un halat sclipitor de alb. O deosebi în amestecul salopetelor tăbăcite, cafenii de unsoare, a chipurilor acelea bărbăteşti, smolite şi aspre, şi printre care apariţia ei făcea un contrast izbitor şi neobişnuit.
Explica ceva, liniştit şi serios, celor adunaţi în jurul ei, dar mai ales bărbatului aceluia mai vîrst- nic, îndesat, cu privirile focoase, pe care Matei îl văzuse mai înainte în curtea fabricii şi reţinuse că-l chema Păun.
Nu-i auzea glasul, din cauza larmei metalice, dar din gesturi înţelese că era nemulţumit. Pesemne că nu de aceea cu care vorbea, deoarece cînd grupul se risipi, îi zîmbi, întinzîndu-i mîna pe care fata i-o strînse cu degetele-i albe şi subţiri. Fata venea acum înspre el şi Matei îi tăie calea. Ea se opri şi de aproape putu s-o vadă mai bine ; avea o frunte boltită, netedă, luminată de doi ochi castanii, rotunzi şi limpezi; linia nasului era îngustă şi dreaptă, cu nările sensibile, frumos arcuite. Obrazul, cu pielea caldă, mată, cu trăsături liniştite şi fine, nu era ştirbit decît de o mică cicatrice la bărbie. întreaga ei persoană respira ceva curat, net şi delicat. Dar în acelaşi timp se ghicea la ea o rezervă lăuntrică, stă- pînită, care impunea o oarecare distanţă.
Matei o simţi numaidecît şi nu-i plăcu. Primul lui gînd fu : „Ce caută asta în uzină ?" N
Fata se uita la el întrebătoare, nedumerită.
— Ce doriţi ?
— Nu vă supăraţi, unde este biroul tovarăşului director ? rosti în cele din urmă tînărul.
— Mă duc şi eu într-acolo. Veniţi cu mine. Numai să-l găsiţi, tovarăşul Dimcea e mai mult prin secţii.
— Am să-l aştept, n-am încotro. Mi se pare că am picat prost, spuse Matei, plictisit.
— Nu, în primele ore ale dimineţii e mai uşor să daţi de el.
— Mă gîndeam la altceva. Pluteşte ceva greii în aer... uciderea paznicului i-a tulburat pe oameni, şi tocmai acu' m-am nimerit şi eu.
— Da, e îngrozitor, murmură ea. Şi după o scurtă tăcere : Oricum, încercaţi, poate că directorul e sus şi o să vă primească.
— Sper, am să lucrez doar aici.

Fata nu trădă nici o curiozitate. S-ar fi zis că n-o interesa, dar îi reținuse totuşi chipul prelung şi îngîndurat. îi arătă uşa unei săli, de unde porneau nişte scări de piatră.

— Asta e intrarea ; urcați la primul etaj.

Şi se strecură printre maşini, înainte ca el să aibă răgazul să-i mulțumească. Matei, cu un picior pe prima treaptă a scării, urmări halatul alb care pieri îndată din raza sa vizuală. Sui la primul etaj şi se anunță secretarei. După cîteva secunde auzi un glas neted, ferm : „Să intre !" Din ton înțelese că va avea de-a face cu un conducător de întreprindere autoritar, repede în hotărîri. îl zări prin deschizătura uşii, la birou, în picioare, răsfoind atent o mapă cu hîrtii. Unele le semna imediat, iar altele le punea deoparte.

Matei se simți puțin stînjenit^ de lumea adunată înăuntru. Una sau două din persoanele aflate în în-căpere întoarseră capul, apoi nu-i mai dădură nici o importanță. Dimcea, după ce-l măsură în treacăt, îi strînse mîna şi, fără nici o altă formalitate, spuse :

— Ia loc pînă termin, şi pe urmă stăm de vorbă.

Tînărul inginer păşi spre fundul biroului, alături de fereastra înaltă care da spre imensa hală a laminoarelor. Odaia era spațioasă, avînd pereții căptuşiți cu plăci de stejar. într-o vitrină enormă, care acoperea un întreg perete, se aflau expuse țevi de dimensiuni diferite, planşe, grafice colorate, fotografii ale diferitelor agregate.

Matei le examină pe rînd, curios, cînd se surprinse ascultînd fără voie săpuneala pe care i-o trăgea directorul unui referent tehnic :

— Eu ți-.am cerut dumitale fapte, date precise, nu un discurs, îi înapoie raportul Dimcea. Nu ştiam că ai asemenea înclinații, adăugă ironic.

— Totuşi sînt cuprinse date privitoare la dirijarea şarjelor, la calitatea lor, lipsurile, îndrăzni referentul.

— Pentru asta ajungea o jumătate de coală, nu cinci pagini bătute la maşină. Prea mult sos. Pesemne n-ai ce spune şi vrei să mă ameţeşti pe mine. Refă-ți raportul şi prezintă-mi-l cel mai tîrziu mîine. Am nevoie de-o situație clară.

Referentul îşi strînse în grabă raportul şi dispăru din birou, fără să mai sufle un cuvînt. Abia acum Zâne observă că în încăpere nu mai rămăsese decît o singură persoană: era un omuleţ gras, cu părul alb, care purta ochelari cu rama groasă de baga. Era şeful aprovizionării.

— Ce aştepţi ? N-ai nimic de spus, Velicule ?

— Slavă Domnului ! spuse el, desfăcîndu-şi braţele. Nu ştiu cu ce să încep mai întîi.

— Să te ajut eu, făcu Dimcea, zîmbind la vederea carnetului. Să începem cu sculele.

În acest carnet cu scoarţe de muşama, Velicu îşi nota cu minuţiozitate fiecare material care ieşea sau intra în magazia centrală, locurile de muncă unde le distribuia, ziua, ora, persoana care lua în primire materialul. Scriptele complicate ale serviciului său îi inspirau mai puţină încredere decît propriul său carnet. Pe deasupra, avea şi o memorie excepţională. Carnetul lui constituia spaima inginerilor şi maiştrilor. Era un om de nădejde, şi Dimcea se bizuia pe el. Velicu oftă.

— Dopurile astea mi-au scos păr alb. Le-am primit alaltăieri şi o parte am repartizat la laminor. Păun refuză să lucreze cu ele. Zice că nu-s bune de nimic.

— Cum, de ce ? spuse Dimcea.

Velicu îl lămuri; se ştirbeau în lucru şi nu puteau fi folosite la perforarea ţevilor.

— Şi cum a rămas ?

Dimcea bătea cu virful creionului în masă.

— Sînt la analiză, pentru verificarea durităţii. Se aşteaptă rezultatul.

Directorul ridică receptorul :

— Alo ! Da, dă-mi te rog laboratorul... Cine-i la aparat ? Dumneata, tovarăşă Irina ? Cum ? Este gata analiza ?... Aliajul e slab. Aşadar nu pot fi întrebuinţate... Bine, mulţumesc. Dimcea trînti la loc receptorul, mînios. Le vom trimite numaidecît înapoi. Să se frece pe cap cu ele. Velicule, ai grijă şi rezolvă această chestiune cît mai repede. Deocamdată, cum se descurcă Păun ?

— Lucrează cu scule vechi. El zice că merge.

— Bine, să trecem la a doua chestiune. Sudorii se plîng că n-au destule tuburi cu oxigen. Ce înseamnă asta ?

Velicu roti ochii lui mari şi bulbucaţi. îşi şterse ochelarii şi începu să răsfoiască una după alta filele carnetului său, cu scoarţe de muşama neagră. Găsind în sfîrşit ce căuta, căpătă un aer grav, sigur de sine.

— Asta înseamnă că sînt nişte mincinoşi ! izbucni indignat şeful aprovizionării. Alta-i socoteala ; eu nu le dau tuburi de oxigen decît cînd sînt pe terminate. Ei pretind mai multe, ca să-şi facă rezerve şi fiindcă le este lene să mai iscălească o dată un bon.

— Nici să alerge cu bonul prin uzină după dumneata pentru fiecare tub de oxigen nu se poate. Asigură-le rezervele, Velicule !

— Am înţeles.

— Mai ai ceva cu mine ?

— Eu, nimic. Dumneavoastră dacă...

— Atunci e în ordine.

Velicu îşi vîrî carnetul în buzunar şi ieşi din birou, cu mersul lui uşor legănat.

Văzîndu-l pe Zâne, directorul înălţă mirat din sprîncene, apoi îşi aminti că tînărul îl aştepta. Se îndreptă spre fereastră. Matei se întoarse respectuos către Dimcea. De aproape, în lumină, figura directorului era mai puţin severă. Avea totuşi un aer energic, accentuat de liniştea feţei, de bărbia fermă, de ţinuta lui dreaptă, fără a fi ţeapănă. Nu era înalt, dar părea.

— Ai cerut transferarea la noi ? De ce ? Nu te împaci cu cei de-acolo ? îl întrebă direct Dimcea.

— Nu, nu ! protestă grăbit Matei. Mă împăcăm foarte bine. E altceva...

Sunetul vocii sale îl făcu pe Dimcea să ocolească subiectul.

— Bine, nu stărui. Ai mai lucrat la laminoare ? Ce fel?

Matei îi dădu toate explicaţiile. Dimcea se gîndi o clipă, apoi spuse :

— Trebuie să mă consult şi cu Beldie. El e şeful laminoarelor. Cînd vrei să începi ?

— Chiar de azi.

— Ia legătura cu Beldie, eu el o să discuți amănuntele. îl găsești pe platformă. Am să-i dau un telefon.

Matei salută și părăsi încăperea. După cîteva clipe se afla în hala vastă, urcă o pasarelă — un fel de podișcă de metal — izbit de dogoarea țevilor incandescente care alergau ca niște șerpi de foc sub picioarele lui, șuierînd asurzitor. Se rostogoleau necontenit pe patul înclinat al laminorului, răspîn- dind o strălucire orbitoare.

Sus, pe platformă, în fulgerările luminii, zări fețele încinse, lucioase și asudate ale oamenilor ; să- vîrșeau mișcări iuți, ritmice, pîndind momentul perforării barelor de oțel; din cabinele cu pereții de sticlă, manipulanții îi urmăreau încordați; în aceeași secundă, cînd valțurile înșfăcau barele aprinse, ei dirijau lovitura cumplită a perforării. Mașina se zguduia din încheieturi. Hala se cutremura. Aerul vibra prelung, în unde sonore. Forța izbiturii era atît de mare, încît din oțelul străpuns țîșnea o explozie de scîntei, ca o constelație de stele roșii, violete, albastre. Ardeau în aer, eu o lumină intensă, și apoi se stingeau, căzînd pe podeaua de metal, într-o zgură măruntă, neagră și moartă. Dar imediat urma iar o lovitură năprasnică și roiuri de stele scînteietoare își luau zborul. Ele piereau și se nășteau mereu, rupîndu-se ca dintr-o nebuioasă. Și de fiecare dată o lumină roșie, de incendiu, inunda întreaga hală. Un vuiet permanent o cutreiera de la un capăt la celălalt, făcînd-o să răsune ca o pădure de aramă.

Toate acestea erau obișnuite pentru Matei, familiare, și tocmai de aceea, regăsindu-le, îl absorbiră într-atît, încît aproape și uitase de Beldie, urmărind la rîndul lui procesul laminării. Amorțeala lăuntrică i se risipea în atmosfera încărcată de tensiune, în această stare de încordare și de luciditate a oamenilor, pe care o cunoștea atît de bine. își aminti în sfîrșit de Beldie și-l căută cu privirea printre muncitorii de pe platforma cuptorului. Bănuia că în grupul strîns în jurul iui Dimcea — pe unde venise ? cînd ? -— trebuia să fie și șeful laminoarelor. Nu se înșela. Trecînd de pe pasarelă pe platou întrebă un muncitor. Acesta întinse brațul spre platforma cuptorului. Directorul nu mai era acolo.

— Uite, ăla cu mustață, tocmai vine-ncoace.
într-adevăr, din grupul de muncitori se desprinse şeful laminoarelor, care dădea dispoziții cu gesturi largi, domoale. Probabil că cineva din grup avea altă părere, deoarece Beldie consimți să facă un semn de împotrivire omului de lîngă el. Acela nu se dădu însă bătut. în înfățişarea lui era ceva încăpățînat şi pătimaş. Stăruia. Şeful laminoarelor, plictisit, îi întoarse spatele. Matei nu-şi putea da seama dacă cedase sau nu. Celălalt, în mijlocul platformei, neclintit, ager, supraveghea mai departe operația laminării. Era maistrul Vasile Păun.
între timp, inginerul Beldie trecuse peste prima şi cea de-a doua pasarelă, îndreptîndu-se spre platou, urmat de cîteva persoane. îi plăcea să fie înconjurat, să se agite lumea în jurul lui, să dea ordine, păstrîndu-şi un aer distant şi absent. Cînd Matei Zâne i se prezentă, îi lăsă pe toți ceilalți, ca şi cînd nici unul dintre ei nu mai exista. „Este bine informat Ioanițiu, mai are încă relații. N-au trecut nici trei zile şi uite că a şi venit," constată în sinea lui Beldie. Cine era acest tînăr inginer, ce fel de om era'? Asta o va afla mai tîrziu. Oricum, avea o figură simpatică, deschisă, deşi cam prematur obosită, eu cele două brazde pornind de la nas spre gură, acuzînd o viață aspră sau cine ştie ce experiențe dureroase. Dar, în fond, ce-l priveau toate astea pe el ?
Matei se simțea atras de şeful laminoarelor, în ciuda distanței pe care în mod voit o punea între persoana sa şi ceilalți. Beldie era un bărbat în puterea vîrstei, puțin îngrăşat, cu un cap frumos, cu pielea măslinie, palidă. Mustața neagră, tunsă scurt, englezeşte — pe care se vedea c-o îngrijeşte, deoarece nici un fir nu era mai lung decît celălalt — îi umbrea buzele subțiri, disprețuitoare. Cu tî- nărul inginer se arătă mai prietenos :
— Un ajutor pentru mine e acum cît se poate de binevenit. Uzina e aglomerată de comenzi. Avem trei schimburi şi abia putem să ne îndeplinim sarcinile. E nevoie de elemente active şi capabile.
Matei pricepu că aceste cuvinte nu erau spuse cu intenția de a-l măguli, ci mai degrabă pentru a-l preveni. De altfel, şeful laminoarelor, trăgîn- du-l după el, spuse cu un sîmbure de neîncredere :

— Pari destul de tînăr. Pe unde ai mai lucrat ?
Matei îi înşiră fabricile la care lucrase.
— Ai un palmares destul de serios, remarcă Leon Beldie, examinîndu-l mai atent. Şi studiile unde ţi le-ai făcut ?
— În ţară.
— Hm ! Aşa... Desigur, n-are nici o importanţă, murmură, îndepărtîndu-se cîţiva paşi.
Matei se ţinea după el, însoţindu-l în controlul prin secţii. Umblau de vreo jumătate de ceas. Din cînd în cînd, şeful laminoarelor îi adresa cîte un cuvînt, îi surîdea, apoi se ocupa de fabricaţie, cerceta migălos operaţiile, discuta cu vreun maistru sau vreun lucrător. Făcea totul fără grabă, arunca cîte unuia o glumă, mergea mai departe, putînd da impresia că priveşte lucrurile pe deasupra, superficial. El nu scăpa însă nici un amănunt. Operaţiile de ansamblu îi erau clare şi Matei înţelese că era un inginer experimentat. Dar faptul că-l plimba prin secţii, că nu-i spunea încă nimic precis, începu să-l sîcîie. în sfîrşit, după un larg ocol, reveniră iar de unde plecaseră. Beldie îl pofti în biroul lui, care era instalat într-una din cabinele cu pereţi de sticlă înşirate de-a lungul platoului. Alături lucrau pontatorii, contabilii şi două dactilografe ale secţiei. Ţăcănitul monoton al maşinilor de scris răzbea pînă la ei.
Beldie se lăsă în scaun, moale, şi, ca şi cînd ar fi fost chinuit de-o idee, spuse ca pentru sine:
— Mda, să vedem... Şi ridicînd ochii spre Matei deveni deodată grav : Aş vrea să-ţi atrag atenţia că la noi o să fie de muncit pe nerăsuflate.
Se opri, aşteptînd parcă un răspuns de la tînărul inginer. Acesta rosti simplu:
— Asta nu mă sperie, sînt obişnuit.
— Mă rog! Ai nimerit în toiul bătăliei. Vreau să-mi reorganizezi serviciul fişelor tehnologice şi de cronometraj. Nu sînt de loc mulţumit cum se lucrează acolo. Eşti tînăr, energic, şi nădăjduiesc că ai să faci o treabă bună. Cred că-ţi dai seama ce importanţă are o fişă bine întocmită pentru producţie. Este o muncă de răspundere, apăsă tonul Beldie.
Matei amuţi de uimire.
— Ei, ce zici, primeşti ?

„Trebuie să fie o greşeală, o neînţelegere, se descumpăni Matei. La serviciul fişelor ? Cum, nu trec la laminoare ? Eu sînt doar inginer şi..."

— Fireşte, conveni surîzător Beldie. Nu vei ră- mîne acolo decît atît cît va fi nevoie. De altminteri, şi direcţia e de aceeaşi părere cu mine. Aşa s-a hotărît, *provizoriu,* sublinie el.

„Nu primesc !" se răzvrăti în sine Matei. îşi în- frînă însă primul impuls. Pe dinaintea sa se perindă, ca întrun film, tot ceea ce-l adusese aici: scandalul cu Stela... delăsarea sa... transferarea... Urmările acelei legături nefericite se răsfrîngeau şi acum asupra lui, îl împovărau. Cît va trebui oare să le mai tîrască după el ?

— Bine, primesc, îşi mişcă abia buzele, şi Beldie observă cum i se săpase o cută adîncă între sprîncenele încruntate. • (

În ghereta luminată, Toma paznicul rupea în bucăţi un coltuc de pîine neagră şi muşca cu poftă dintr-un cîrnat ardeiat şi pipărat. Din cînd în cînd, ca să-şi domolească arsura, trăgea o gură de apă din sticlă, se ştergea pe buze cu dosul palmei şi reîncepea să înfulece. Cînd isprăvi de mîncat, înveli într-un ziar pîinea şi ce-i- mai rămăsese din cîrnat. îşi aprinse o „naţională", sorbi cîteva fumuri şi, înainte de a ieşi din îngusta lui încăpere de scînduri, se pipăi în buzunarul larg al mantalei; pistolul era acolo. îi simţi răceala de metal şi se linişti. Afară, pe-o rază de cîteva zeci de metri, în jurul gheretei, era lumină. Această măsură fusese luată de curînd, ca şi instalarea telefonului. La ore anumite, controlul din uzină suna posturile de pază. Veghea permanentă, întărită mai ales la căderea nopţii, le dădea paznicilor mai multă siguranţă. Cu toate acestea era foarte greu, în asemenea post izolat, unde fusese ucis lurtoiu, să nu fi impresionat de tăcerea şi de bezna cîmpului, în care licăreau doar luminile roşii ale macazurilor. La răstimpuri lungi, cîte un tren umplea cîmpul cu duduitul lui, cu fluierul strident al locomotivei, dar o dată cu goana şi dispariţia ultimelor vagoane se înstăpînea aceeaşi linişte tristă şi pustie.

Toma intrase la trei după-amiază în post. Abia trecuseră vreo două ceasuri şi se şi întunecase. „Scurte mai sînt zilele," se gîndi el, făcîndu-şi rondul. Nu era fricos, dar avea tot timpul urechile ciulite şi tocmai nemişcarea din juru-i, încremenirea copacilor despuiaţi şi stingheri, atît de tainici în noapte, îi ţinea auzul treaz. Se îndepărtă de poartă şi la un moment dat i se păru că aude un scîrţîit de bocanci şi că vede o urnire dincolo de cercul de lumină. O mogîldeaţă neagră se fofila pe lîngă magazii. Era într-adevăr cineva sau i se năzărea ? Vîrî mîna în buzunar, apucă tocul pistolului şi aşteptă. Umbra se apropia din ce în ce mai mult. Nu ajunsese încă în raza luminată...

— Cine-i acolo ? Stăi ! strigă paznicul.

Umbra nu răspunse.

— Stăi, că trag!

Toma scoase pistolul, desfăcu piedica, cu un țăcănit sec, metalic. Umbra şovăi şi paznicul auzi un glas cunoscut de femeie, asprit de tutun şi ațîțător.

— Ho, mă, ce te-a apucat ? Eu sînt, Niculina...

— Tu eşti, zise bucuros Toma, vîrîndu-şi pistolul în buzunar.

— Vrei să mă împuşti, hai ? spuse ea şi dinții îi luciră într-un rîs crud.

— Ce-ți veni să dai noaptea pe-aici ? Acu-i pază severă.

— ...Şi eu, de la o şedință. E ceasul abia cinci şi jumătate, care noapte ? N-am mai fost, ce te miri ?

— Da, ai mai fost ziua...

— Nu ştiu nici eu ce-i cu mine. N-am odihnă. M-a picnit aşa un dor amar... Aicea l-ai găsit tu întins ? arătă cu degetul Niculina.

— Da, acilea... Nu te mai saturi să mă tot întrebi de el, o dojeni Toma, bănuind că e altceva la mijloc. Ce crezi că o să-l învii, dacă o să-ți vorbesc mereu de Marin ? Te amărăşti degeaba, cată-ți alte rosturi... Eşti încă tînără, zău, bre, dă-o-ncolo de... Toma se încurcă, mormăi ceva nelămurit şi tăcu. Ce căuta aici, ce adulmeca? Nu era el prost să creadă că venea numai de dragul mortului. Ce să vadă ? Poarta, ghereta, pămîntul pe care zăcuse ? Cum dracu' de nu se gîndise ? Greu de cap ! Niculina era femeie să rabde, să stea fără bărbat ? De aia îi da tîrcoale, şi el, netotul, îi povestea într-una întîmplarea, cum descoperise în noroi trupul neînsuflețit al lui Marin. Îi fu[1] necaz că de atîtea ori scăpase prilejul, şi văzînd-o nemişcată, cu privirea fixă, umedă, străină ei înşişi, o cuprinse de spate.

— £ frig şi-ai să răceşti afară. Haide, bre, înă-tmtru, în gheretă, să te încălzeşti nițel.

Niculina se dezmetici. Era însă moale şi fără voință. Se lăsă îmbrățişată.

— Mă duc acasă, rosti, dar nu se opuse cînd Toma o împinse în mica încăpere de scînduri.

— Ce să faci acasă ? Mai vorbim şi noi de una, de alta, să ne mai treacă de urît. După ce o duse înăuntru

şi o aşeză pe banchetă, scoase pachetul şi-l desfăcu. Nu ţi-e foame ? Hai, ia şi mănîncă, o îndemnă el.
— Nu mi-e.
— Eh, o gustărică, acolo, nu strică. E cîrnat făcut de casă, gustos, ia, bre, că n-o fi foc.
În cele din urmă o înduplecă şi Niculina începu să mestece, îngîndurată. Locul era strîmt şi Toma se îndesa în ea, simţindu-i atingerea şoldului cald şi rotund. Niculina nu se feri; nici n-ar fi avut unde să se dea deoparte.
Tema nu era prea priceput cum să se poarte cu o femeie, dar îşi zicea că de ! cu una ca ea nu trebuiau prea multe mofturi.
— Mi-e sete, spuse Niculina.
Toma luă mai întîi sticla cu apă, apoi se răz- gîndi. Şi scoase de sub banchetă o sticlă turtită, cu un lichid gălbui, limpede.
-— Ia, trage şi tu o duşcă. E ţuică bătrînă', sparge cerul gurii !
Niculina sorbi cîteva înghiţituri. Toma făcu la fel, plescăi din limbă şi puse sticla la loc, cu grijă, apoi se aşeză lîngă femeie, sprijinindu-şi anume palma pe coapsa ei.
— E greu fără bărbat, rosti Toma cu subînţeles, apleeîndu-se deasupră-i.
— Greu ! Altfel era cu Marin.
— De ! Acu' e în pămînt şi tu...
— Era un om vajnic, continuă Niculina, nea-u-zindu-l parcă, n-au putut să treacă peste el decît mort.
— Eh ! Mai sînt şi alţii care nu-s de colea, spuse Toma şi-o apăsă, căutîndu-şi un loc mai potrivit.
Ea se încorda toată şi în ochii verzi ca pelinul scăpără o lumină tăioasă.
— Ai ii păzit tu avutul fabricii cum l-a păzit el, mă ? Te-ai fi luptat cu ei ca Marin al meu ?
— Păi, de ce sînt pus aici? Să păzesc.
— E lumină în jur ca ziua. Ai revolver, ai legătură cu postul de control şi te-ai speriat de o femeie, zîmbi ea dispreţuitor.
— Mi-am făcut datoria, te-am somat.
— M-ai somat, mototolule ! spuse ea cu o linişte batjocoritoare. Să fi fost tu de gardă în noaptea aia,

cărau materialele cu tine cu tot. Of, unde or fi ? cine or fi ? se zbuciumă Niculina.

— Da' ce, eu n-am coraj ? Eu nu sînt bărbat ? se încinse paznicul şi vru s-o îmbrăţişeze.

— Stai binişor, Tomo !

El sufla greu, din ce în ce mai stîrnit de rezistenţa femeii.

— Astîmpără-te! Glasul deveni gros, ameninţător, şi cînd Toma dădu s-o înşface, Niculina îl pocni la rădăcina nasului, îl împinse cu putere şi se năpusti afară, scuipînd: Ptiu ! Fir-ai să fii de neruşinat !...

îşi aranjă basmaua căzută pe ceafă, îşi strînse joarţa de palton în jurul trupului şi străbătu repede curtea uzinei pînă la celălalt capăt, la poarta principală de intrare. Altădată nu i-ar fi păsat de păţania cu Toma, ar fi rîs, dar acum îi era inima grea şi înveninată. „Dacă trăia Marin, n-ar fi cutezat," îşi spunea Niculina. Cît era el în viaţă, nici unul nu îndrăznea să-i poarte sâmbetele. Odată, un lăcătuş, ca să se răzbune că-l lăsase mofluz, o pîrîse lui Marin că-l momeşte şi nu-i dă pace. în ziua aceea, pentru întîia oară, Marin o bătuse. Tot el, după aceea, o oblojise, o mîngîiase, alintînd-o cu cuvinte dulci, de dragoste, multe şi fără şir. Mai tare o durea însă cînd umbla prin casă posomorit şi mut şi n-o băga în seamă, ca pe-o mătură. Atunci tremura să nu-l piardă, se foia în juru-i, se lipea de el ca o şerpoaică, îl ademenea pînă o lua în braţe şi-o legăna : — Mă, faraonoaico, ce vrei tu de sufletul meu ? N-am eu grijă de tine, nu sînt eu bun cu tine, la ce mă chinuieşti ? Trăim împreună, sînt bărbatul tău şi de ce nu m-oi fi iubind şi tu puţin ?...

Cînd îi vorbea aşa, blajin şi cald, simţea că ,o doare în coşul pieptului şi că se topeşte. Dar mai degrabă şi-ar fi tăiat limba decît să-i spună că-i era credincioasă şi că totul nu era decît o joacă de muiere, ca s-o dorească mereu şi să-l stăpînească.

Toate astea se spulberaseră. Nu mai avea cui să-i spele cămaşa şi să-i gătească, pe cine să-l aştepte cu masa pusă, cine să-i intre în aşternutul curat, ostenit, mare şi bun. Casa-i era goală, culcuşul rece. Uneori pipăia, prin somn, perna şi, negăsin- du-l alături, se deştepta într-un bocet amarnic.

Nimeni n-o va mai iubi ca Marin.

Ceilalți o rîvneau, dar n-o iubeau. Poate Gher- ghel. Chiar cînd trăia Marin, se rotea în preajma ei, o pîndea la colțuri, îi făgăduia cîte-n stele și-n lună, ca să-și părăsească bărbatul și să-i fie lui ibovnică. Gherghel era urît, ciupit de vărsat, și-i ghicea patima nestinsă și ura din ochi. Rău îl mai umilise. își rîdea de el, îl înfricoşa că o să-l dea în vileag.

De ce se gîndea tocmai acum la el ? De la moartea lui Marin îl și uitase. își amintea însă că tot de atunci nici Gherghel nu-i mai aținea calea, nu se mai apropia de ea. Era închis și dușmănos. De ce oare o ocolea ? Treaba lui, n-avea nevoie de el și nici de altul. Era sătulă pînă-n gît și de dragoste, și de bărbați. O să-și vadă de munca ei la controlul țevilor, unde o trecuse de curînd Păun. O să-i arate că-i vrednică și merită să aibă încredere în ea. Dar de ce o ocolea Gherghel?

A doua zi, într-o clipă de răgaz, Niculina pironi absorbită stopării de pe platformă, cu fețele și piepturile nădușite, mînuind cu iuțeală cîrligele de fier. îi desluși limpede pe fiecare, pe Firoiu, pe Dănilă, pe Tosca, pe Gherghel, pe Gore. Gherghel își ștergea sudoarea de pe frunte cu dosul mînecii. Ppu apoi apă dintr-o sticlă, însetat de arșiță și i-o întinse și lui Tosca. Dintre toți, numai Gore aducea la statură cu Marin. Și uneori, în închipuirea ei, Niculina parcă-l vedea aievea, uriaș și bun, cu mustățile în furculiță, răsărind în mijlocul platformei ; nu era decît o nălucire care se risipea în exploziile de scîntei și lumină, încît ai fi zis că și aerul s-a aprins, ca o perdea tremurătoare și roșie. Inima i se strînse ; vedenia dispăru dinaintea ochilor. în locul ei apăru Gherghel care înțepenise pe platformă, uitîndu-se țintă la Niculina. Privirile li se încrucișară. încet, pe chipul ei de argilă arsă se ivi un zîmbet biruitor. Totul nu dură decît o secundă, căci imediat Gherghel se smulse ca din- tr-o vrajă și, după gesturi, ea înțelese că se certa cu cineva.

Spre amiază, cînd descoperi cu lampa electrică spirale pe unele țevi, Niculina urcă pe platformă și-i atrase atenția lui Gherghel.

— Și ce-ai venit la mine ? Ce-mi spui mie ? De unde știi că sînt de la mine ? se înfurie el.

— De la tine, Costică, îl alintă ea. Se cunoaşte după zgîrietură că e de la maşina ta.

— Ia te uită, specialista ! Cunoşti tu ! se strîmbă batjocoritor Gherghel. Hai, descurcă locul ! o repezi brutal.

Niculina îi răbdă asprimea. Numai pleoapele i se îngustară, ca la pisicile sălbatice, înainte de-a sări asupra prăzii. Rîse uşurel, prefăcut:

— De ce mă bruftuluieşti, Costică ? Ce-ai tu cu mine, că de la o vreme nu mă mai suferi ? Ce ţi-am făcut eu ţie ? Cînd mă vezi, te zbîrleşti ca ariciul, te încrunţi, mă-nţepi. Şi altădată...

— Ce să am cu tine ? N-am nimic, aiurezi, faraonoaico! Hai, du-te de-aici, că am de lucru.

După sfîrşitul schimbului, întîmplarea făcu să se întîlnească la poartă. Gherghel încercă s-o ia pieziş, să se strecoare. Niculina îl strigă :

— Nu fugi, Costică, nu te mănînc. Mergem împreună cîţiva paşi, sau ţi-e urît cu mine ?

—

— Cine fuge ? Mă grăbesc, am treabă, spuse ursuz, încetinind totuşi mersul şi alăturîndu-se Niculinei.
— Nu-ţi mai place de mine... Cum te-ai schimbat tu, Costică, de la moartea lui Marin...
— Ce-a fost. s-a dus. Cît era să mă ţin de fustele tale ? Destul m-ai pus pe jărăgaie, m-ai fript, m-ai făcut neom, mi-ai otrăvit sîngele, rosti colcăind de-o mînie surdă, abia ascunsă.
— Nu-ţi mai place de mine, repetă ea cu un glas şiret, cîntat şi ispititor.
— Te-ai trecut... nu-mi mai placi. Sînt altele mai tinere, nu-mi pasă de tine, se răzbună Gher- ghel, rînjind.
— Niculina se opri, biciuită. îl măsură de jos în sus, provocătoare. îi văzu pîlpîind o flacără întunecată în ochi. Era în ea parcă şi dorinţă, şi teamă înăbuşită.
— Zi-i aşa, m-am trecut, îl îngînă Niculina şi fără veste îl apucă de piept, îl scutură, izbucnind plină de mîndrie : Mă Costică, am să te fac să te tîrăşti în genunchi, o să-mi lingi tălpile picioarelor, da' pat cu mine n-o să ai cîte zile oi trăi.
— Gherghel împietri. îşi muşcă buzele pînă la sînge. Niculina îi întoarse spatele, lăsîndu-l năucit în mijlocul drumului.

— „Trebuie să întreprind ceva, altminteri o să mă-ngrop între hîrţoage", se frămînta Matei, ho- tărît ca într-o zi, două să pună deschis problema situaţiei sale, orice s-ar întîmpla. Trecuseră cîteva săptămîni şi nimeni nu-l scotea de la serviciul fişelor. El nu era omul să mucegăiască într-un birou. E adevărat că adesea controla, verifica fişele chiar pe platformă şi, ori de cîte ori venea, Păun îl însoţea pretutindeni, iniţiindu-l în nenumăratele taine ale laminorului. Agregatele n-aveau secrete pentru Matei şi nici fabricaţia în sine. Cu toate acestea, Vasile îi dădea un mare ajutor. Fiecare maşină

— avea ciudăţeniile ei, pentru a căror descoperire i-ar fi trebuit luni şi luni de zile. Meşterul i le dezvăluia pe rînd. Nu degeaba însuşi inginerul-şef Liteanu îl numea „anatomistul laminorului". Din acest contact zilnic se împrieteniseră. Era în purtarea tînărului inginer ceva simplu şi direct, care-i plăcea lui Păun. Nu numai lui, ci şi celorlalţi muncitori. Matei nu se urnea cîte o jumătate de oră de la maşină, cerea detalii în legătură cu funcţionarea pieselor, asculta atent explicaţiile, nemulţumirile lor din cauza deselor poticniri.

— în minte îi şi încolţise un plan de modificări, nu îndeajuns de clar, dar pe care l-ar fi putut duce la capăt dacă s-ar fi concentrat cîteva nopţi asupra lui. Cîte mai erau de făcut, cîte idei i se învîrteau prin cap ! Ce folos ! Beldie nici nu visa să-l mute la laminor. De ce era ţinut deoparte ? Ideea că poate plana asupra lui o lumină nefavorabilă îl obseda de cîtva timp. Oricum ar fi, lucrurile trebuiau lămurite, într-un fel sau altul.. Şi asta chiar mîine. Odată ajuns la această hotărîre, se simţi parcă mai uşurat. încercă

să citească un roman, dar după primele pagini azvîr'i cartea. Nu avea răbdare.

— Era sătul de trîndăvit în pat, în aerul acesta călduț şi stătut. în zadar mătuşa Sofia aerisea dimineața cîte o jumătate de oră, mucegaiul pătrunsese, îmbîc- sise pereții, mobilele, covoarele.

— Matei sări din pat în halat şi deschise larg ferestrele. Aerul rece, proaspăt, cu miros de zăpadă, năvăli în odaie. îl respiră cu nesaț, dornic de mişcare, de spațiu, de libertate. Acesta era sentimentul cel mai puternic pe care-l avea schiind. Ar fi putut p'eca sîmbătă după-masă la Predeal, la Braşov, împreună cu grupurile de schiori sau chiar singur. Acolo sus, pe munte, ar fi întîlnit cu siguranță prieteni. Aici ce-l aştepta ? O duminică banală şi plicticoasă. Nu cunoştea pe nimeni, era străin în oraş. De săptămîna viitoare va urca în fiecare sîmbătă pe munte şi se va înapoia duminica seara. Se mira el însuşi cum de putuse renunța la această mare plăcere : schiul. Cum, tot n-avea ce face acum, ar fi fost bine să-şi controleze schiurile, să-şi ungă bocancii.

— Cînd să iasă din odaie, se ciocni de mătuşa Sofia. Bătrîna se alarmă :

— Să nu răceşti, Mateiaş maică ! Ce ai tu de stai numai cu ferestrele vraişte ?

— Aer, aer curat, mătuşă.

— Păcat de căldură şi de lemnişoare. Altele nu-ți mai dau, gata, ți-ai ars porția pe ziua de azi.

— Nu-i nimic, n-am să îngheț.

— Mătuşa Sofia îi pregătea zilnic lîngă sobă o grămăjoară de lemne. Era foarte socotită şi mînuia banul cu zgîrcenie. Se scula dis-de-dimineață şi alerga pînă-n „Piața Națiunii" după cumpărături, ca să tîr- guie mai ieftin. Nici masa nu era cine ştie ce îmbelşugată, în afară de duminica, cînd gătea mai multe feluri, aşa cum obişnuia la răposatul bărbatu-său. Matei bănuia că economisea şi-şi punea bănuți de-oparte. O socotea una din maniile ei. Odată, însă, rămăsese flămînd şi-i spusese :

— Asta-i tot ce-ai pregătit, mătuşă ? Mi-e foame.

— Nu-i sănătos să mănînci prea mult, maică, ți se îngroaşă sîngele.

— De atunci nu-i mai pomenise nici de lemne, nici de mîncare. O lăsa în voia ei. Bătrîna, văzîndu-l cîte- odată indispus, îşi învingea avariția şi măruntele ei socoteli, numai să-l mulțumească.

— He ! he ! N-ai să mori de foame la mătuşă-ta, îl asigura ea, înconjurîndu-l cu atenții.

— Dar după cîteva zile iar începea să micşoreze porțiile. Cum Matei nu era mofturos la masă, înghițea şi ciorbele lungi, pe care mătuşa i le recomanda cu stăruință. „O ciorbă fierbinte face bine la stomac. Te hrăneşte şi te satură."

— încolo nu-l stingherea. Devenise parcă mai vrednică şi prinsese a se înviora. Schimbarea se producea treptat, şi Matei observa la ea deşteptîndu-se interesul pentru lucrurile cele mai neaşteptate. Mai curăța, mai ştergea praful, încerca să facă puțină ordine în casă, fără a reuşi să împrăştie impresia de. mohoreală care venea de la mobilele vechi şi uzate, de la pereții cu tapetul stins şi ros, de la tablourile eu ramele de bronz, înnegrite de vreme. Numai cînd se retrăgea în odaia ei, redevenea cea obişnuită, cuprinsă de-o amorțeală lăuntrică. Zăcea pe divan, scufundată în gîndurile-i încîlcite, se zgîia din cînd în cînd la tabloul răposatului, îi vorbea, îi zîmbea răutăcios, îl mustra, neobosind în acest conflict necontenit cu omul țeapăn din fotografia cu rama grea, de bronz.

— Matei se obişnuise cu mania ei sau, mai degrabă, îi era indiferent. Totuşi, uneori avea curiozitatea să afle ce anume îi spunea în aceste monologuri nocturne. Nu putuse niciodată s-o surprindă, deoarece fie că închidea uşa, fie că, uitînd-o deschisă, înceta monologul îndată ce auzea cel mai neînsemnat zgomot. De băut, bea rar, pe ascuns, ferindu-se de Matei. El o certase ; alcoolul îi dăuna la „năduf".

— Unde te duci ? îndată pun masa, spuse bătrîna.

— Pînă la magazie, am puțină treabă. Dar de ce umbli mereu cu capotul ăsta unsuros şi cu tîrlicii rupți, ca o slujnică ? Ți-am spus doar de atîtea ori să le lepezi

— Eh, n-oi fi vrînd să umblu împopoțonată la cră- tiți, bombăni mătuşa, retrăgîndu-se supărată, la bu- cătărie.

— Peste o jumătate de oră, cînd se aşeză la masă, Matei admiră faţa de olandă albă, uşor îngălbenită la margini, ultimele tacîmuri de argint care-i mai rămăseseră mătuşii, paharele străvezii de cristal, cu picior înalt, farfuriile de porţelan, e drept cam desperecheate, dar era tot ce avea ea mai bun. însăşi mătuşa se transformase : nu-i dispăruseră, fireşte, nici pungile de sub pleoape, nici pielea zbîrcită a obrazului nu se întinsese, nici uitătura rătăcită nu-i pierise. îşi pieptănase însă părul cărunt şi-l aranjase, se îmbrăcase cu o rochie neagră de muselină, cu dantele la piept şi la mîneci, îşi petrecuse pe după gît un şirag de chihlimbar, cu mărgelele mari ca nişte boabe îngheţate de miere. Avea o înfăţişare austeră, nesilită şi demnă. în ochii ei negri şi frumoşi, în ciuda vîrstei, a ceţei ce plutea peste ei, sclipea o satisfacţie anume, pesemne de mult uitată, şi care-i înviora, îi lumina chipul puhav. Zîmbea întrebător, ca şi cînd ar fi spus : „Ei, ce zici acu', Matei ? Aşa-i că nu mai semăn cu aia pe care o ştii tu ? Să mă fi văzut în tinereţea mea, cînd eram ca o floare..."

— Matei, la rîndul lui, gîndea în sine : „Cît oi fi rîvnit la fleacurile astea ! Te-au costat prea, prea scump. Pentru ele ţi-ai distrus viaţa..."

— M-ai făcut praf, mătuşă ! exclamă el, cu o veselie falsă.

— Da' ce credeai, că n-am ce să îmbrac ? He ! he ! cufărul e plin de rochii, le păstrez la naftalină, să nu le roadă moliile. Ţin minte fiecare rochie cînd am cusut-o, unde am purtat-o, dacă mi-a adus bucurie sau lacrimi. Bătrîna se întristă, apoi alungîndu-şi amintirile spuse : Să stăm la masă. Dă-le încolo de poveşti...

— începură să mănînce. Mătuşa însă mai mult bea decît mînca. împingea farfuria înaintea lui, iar eă se mărginea să ciugulească din bucate.

— „S-o fi hrănind în bucătărie," îşi spuse Matei, deoarece în cîteva rînduri o prinsese mestecînd pe furiş. Acum se uita lung în pahar ; chemată de vreo amintire, murmura, mişcîndu-şi încet buzele. Nu se distingeau cuvintele, ci doar un foşnet ca de frunze veştede.

— Matei ghici că ceva îi dădea totuşi ghes să povestească ; se rezemase de speteaza scaunului şi mîna-i pipăia din deprindere boabele de chihlimbar.

— Multe am mai pătimit, băiatule, începu bătrîna. Am o rochie de catifea verde, un verde brumat, o frumuseţe. Şi cum îmi mai venea !... Pînă şi Lambe, cît era de afurisit, de morocănos, cînd mi-am pus-o întîia oară, înmărmurise, nu altceva. Se rotea în jurul meu, mă întorcea, mă răsucea, doar-doar o găsi vreun cusur. „Sofico, nu-i prea decoltată la piept ? Eşti mai mult dezbrăcată, cu gîtul gol, cu braţele goale, cu spatele gol." Dar el murea de plăcere, în sinea lui se fălea la gîndul c-or să crape de necaz prietenii şi chiar şefii lui de birou. Era balul primăriei, un bal select, în saloanele de la „Grand", de pe Victoriei.

— Lambe mi-a adus maşină la scară, să nu-mi murdăresc rochia. Eu eram tînără, sfioasă, neumblată prin lume şi mă cam zăpăciseră ghirlandele de flori, luminile, oglinzile cît un perete ; din orice colţ, te vedeai din cap pînă-n picioare. La început am stat retrasă, ca să mă obişnuiesc. Pe urmă mă invită la dans ba unul, ba altul ; nu mă mai slăbeau de loc. Intrasem în vîrtej. Parcă pluteam. Niciodată n-am fost atît de fericită. Obosisem şi eram ca beată !

— Lambe a venit şi m-a înşfăcat de braţ, galben de gelozie : „Îţi faci de cap, cucoană !" M-a dus într-un salon mai mic. unde era întinsă o masă, cu invitaţi simandicoşi. „Să bagi de seamă cum te porţi !" mi-a şuierat la ureche. M-a prezentat, şi imediat mi-a făcut loc lîngă el ajutorul de primar, unul gras, roşu în obraz şi nesuferit. Eu aş fi vrut să nu mă mişc de lîngă Lambe ; erau prea mulţi bărbaţi, şi cu ochii pe mine. Las-că şi femeile mă cîntăreau pe sub gene. „E frumuşică !" „Nostimă foc !" auzeam şoptindu-se. îmi vîjîiau urechile şi-i vedeam ca prin sită. în sfîrşit, mă mai potolisem. în lume nu se cădea să stea laolaltă bărbat şi nevastă. Aşa era regula, oftă mătuşa, resemnată. De aici mi s-a tras. Ajutoru[1] de primar nu ştia cum să mă mai încînte, galant nevoie mare, şi-i turuia dulce guriţa ; nu mă mai scotea din „coniţa mea dragă". Eu eram cam stingherită, ruşinoasă, îi ceream ajutor din priviri lui Lambe, că începuse grăsunul să

mă îmbulzească. Tocmai cînd să-mi torn nişte sos la friptură, mă furnică o dată piciorul; obrăznicătura mă mîngîia pe sub masă. Am sărit ca arsă' şi-am vărsat sosul, stropindu-i lui pantalonii şi mie rochia. A fost o nenorocire ! Se învîrtea totul cu mine : mesenii, candelabrele, oglinzile.

— Acasă, Lambe m-a chinuit pînă-n zori : „Unde te credeai, la bal în Bolintinul din Vale ? Ţoapo! Cum am să-mi mai arăt eu obrazul în societate ? M-ai făcut de rîs, netoato ! Aşa te-am învăţat eu, coada vacii !" Fiecare vorbă a lui îmi scormonea în carne ca un burghiu. în noaptea aia am vrut să mă otrăvesc. Dacă aveam cu ce, jur la maica Domnului! mă ispră-

— Veam... Rochia n-am mai purtat-o niciodată şi nici n-am mai ieşit nicăieri împreună cu dumnealui.

— Bătrîna tăcu, cufundată înlăuntrul ei. în afară părea somnolentă, prostită, dar sub pleoapele coborîte pe jumătate, cugetul ei era viu.

— De ce ai răbdat să te înjosească ? De ce nu te-ai despărţit de el ? spuse Matei. Aveai o meserie la mînă, erai tînără, frumoasă, puteai să întîlneşti un bărbat care să te iubească.

— Mătuşa ridică pleoapele, subit înviorată.

— L-am întîlnit, Mateiaş, şi m-a iubit. Am vrut să fug, să las casă, bărbat, tot. în cămaşă, desculţă, aş fi alergat după el pînă a capătul pămîntului. Era înalt, cu spatele lat, o mîndreţe de bărbat. Şi era bun, muncitor, vrednic. îi semeni leit.

— Bătrîna îl fixă adînc, urmărind efectul mărturisirii. Matei fu străbătut de-o presimţire. îi era imposibil să-şi închipuie că e adevărat.

— Nu cumva era nea... Dumitru.

— Ba da, chiar el, fratele lui taică-tu. Ne întîlneam rar, că dumnealui mă ţinea din scurt, mă supraveghea straşnic. Uneori avea slujbă după-masă şi atunci... L-am rugat pe Dumitru să mă scape, să mă ia de nevastă şi să fugim împreună. Cît s-a mai zbuciumat, bietul ! Era însurat şi avea doi copii. într-o după- amiază, îmi aduc aminte, ne înţeleseserăm să ne vedem în Cişmigiu. El mă chemase. Dacă mă chemase, trebuia să mă duc. Nu ştiam de ce, îmi zicea mie inima că nu-i

a bună, şi aşa a fost. Cum am venit, ne-am căutat o bancă mai singuratică. Numai Dumitru a vorbit. Mi-a spus că mă iubeşte şi că numai el ştie cît suferă, da' nu poate să-şi părăsească nevasta, cu toate că nu trăia bine cu ea. Aveau doi copii şi trebuia să aibă grijă de ei, să-i crească, să nu ajungă haimanale pe maidan. Şi apoi lui i se putea întîmpla dintr-o zi în alta vreun rău, nu voia să mă încurce şi pe mine, să-mi strice viața. Era mai cuminte să ne despărțim. îl ascultam şi nu pricepeam nimic ; m-am pierdut. Mi s-a făcut frig şi tremuram. Nici n-am auzit cînd a plecat. Eu am mai rămas pe bancă multă vreme, şi cînd am dat să . mă ridic, mi s-au muiat picioarele.

— După aceea, într-o bună zi, dumnealui mi-a az- vîrlit :

— — Poftim, rudele dumitale ! Dumitru Zâne, condamnat la cinci ani de zile închisoare, pentru activitate comunistă. Ce părere ai ? Comunist ! Halal de aşa familie ! Să nu-mi mai calce nici unul pragul casei !

— Aşa mi s-a deschis capul asupra purtării lui Dumitru, şi l-am iertat. în mine a început să dospească ura împotriva dumnealui. „Va să zică mă rupi de neamuri, mă terfeleşti, îmi sugi tinerețea ca o lipitoare, mi-am zis, măcar să mă răzbun şi eu, să mă despăgubesc de cîte îndur." Pe un altul însă n-am mai putut să-l iubesc, inima mi se uscase ca iasca, făcu mătuşa, cu un gest de sfîrşeală.

— Matei era încă sub impresia acestei dezvăluiri; ea îi apărea ca o poveste îndepărtată şi ireală. Un- chi-său, Dumitru, cel care-l pregătise şi-i îndrumase primii paşi, se îndrăgostise de această femeie. Ce ciudat! Poate că nu era nimic ciudat în asta, dar, oricum, arunca o altă lumină asupra bătrînei, o absolvea de multe greşeli şi păcate față de ai săi.

— Matei îşi aminti că în perioada arestării, el urma ultimul an de politehnică. Nici înainte şi nici după aceea nu aflase nimic de această legătură care pesemne însemnase ceva în existența unchiului său. Ce bine ştiuseră să-şi păstreze taina amîndoi! Dumitru fusese ucis în bombardamentul de

la 4 aprilie. Fiul său, Anton, era astăzi ceferist la Focşani, iar fata, Mioara, se căsătorise cu un electrician şi se mutase într-un oraş din Ardeal. Tatăl lui Matei se stinsese de ciroză, la spital. Maică-sa murise de asemeni într-un bombardament, pe Griviței, pe cînd se ducea la o clientă. De taică-său nu-i păsa ; îi fusese întotdeauna un străin. Mama lui şi unchiul Dumitru erau singurele ființe pentru care nutrea respect şi dragoste. Nici unul dintre ei nu mai trăia. O dorință fierbinte, tiranică, izvorîtă din străfundurile lui, îl îndemnă să revadă locurile copilăriei şi ale tinereții sale, să cutreiere străzile acelea lăturalnice.

— încă nu se înserase cînd Matei se plimba cu emoție prin vechiul şi năpăstuitul său cartier. Se înfundă în străzile obscure, cu goluri căscate între casele intacte sau ruinate pe jumătate; ici, colo se înălța cîte un zid înnegrit de fum, ars, o clădire cu acoperişul smuls, cu ferestrele oarbe. Dintr-o altă casă nu supraviețuiau decît fațada şi balconul unui etaj inexistent. Nici o scară nu ducea la acest balcon care atîrna în văzduh ca o navă. Dar între dărîmături începuseră să răsară case noi, neterminate, binale, părăsite în toiul iernii. Erau căsuțe umile, de curînd ridicate, din paiantă sau cărămizi, netencuite, cu pereții acoperiți cu apărători de scînduri, ca să le ferească de umezeala zăpezilor şi a ploilor.

— îi fu oarecum greu pînă ce nimeri hanul în care locuise cu ai săi, deoarece chițimiile înşirate de-a Lungul curții fuseseră spulberate ca de-o vijelie. Nu mai exista nici o urmă ; pe locul viran, neîngrădit, veghea doar trunchiul carbonizat, strîmb, al fostului nuc, bătrîn şi falnic, sub a cărui coroană bogată se adăpostea de arşițele verii.

— Matei călca prin zăpadă, ea în gol, zăbovind în această albă întindere pe care nici un hotar n-o mai despărțea de cîmp, mîngîie ciotul negru şi porni mîh- nit mai departe. în colțul străzii mai dăinuia casa cu un etaj, urîtă, văruită în culoarea oului de rață, a băcanului şi cîrciumarului Trandafir, unde maică-sa tîrguia pe datorie şi plătea şi ce încărca la socoteală negustorul. Ce eveniment fusese în mahala, cînd Trandafir îi cumpărase fetei sale — una bondoacă,

grasă şi sîsîită — un pian cu coadă ! Seara se adunau oamenii pe la porţi, comentau în derîdere şi ascultau cum chinuia fata clapele pianului. Mai încolo, turtită şi într-o rînă, cu streaşina mai-mai să atingă pămîntul, se afla dugheana lui nea Firfirică. De atîta înţepeneală pe scaunul scund, cizmăresc, umbla încovoiat, învelit cu un brîu de lînă peste şale, cu mîinile lungi bălăbănindu-i-se în mers ca nişte lopeţi. Nea Firfirică îi repara ghetele scîlciate şi pline de petice. „Unde mai vrei, mâ, sâ pui petic ?" se enerva el. „Pune şi dumneata cum oi putea, că n-am alţii", îi spunea Matei. „Păi, dac-ai avea alţii, ai veni la mine ? Să bea tac-tu mai puţin şi să-ţi ia acolo, în taica Lazăr, nişte vechituri, că astea poţi să le arunci la gunoi." Pînă la urmă se îmbuna şi-i dregea ghetele.

— îi era ruşine de tatăl său. Nici la învăţătură n-a vrut să-l dea, după ce isprăvise clasele primare. „De unde să te ţin, mă, la carte ? Du-te şi tu la muncă, să mai intre un ban în casă, - că eşti golan mare." „Eu nu sînt golan," răspundea îndîrjit copilul. Tatăl, furios, se năpustea asupra lui. Fugea. Lipsea de acasă două, trei zile, iar mama îl căuta înnebunită prin tot cartierul. îl descoperea nea Dumitru, de obicei, pe podul Basarab, privind îngîn- durat plecările trenurilor spre o ţintă necunoscută şi misterioasă, undeva departe, unde era frumos, belşug şi lumină. „Te trage aţa să-ţi iei valea, pros- tuţule ! Hai acasă !" rîdea nea Dumitru, lăsîndu-şi braţul greu pe umerii lui slabi, ocrotitor. Era aşa de bine şi de cald lîngă unchiu-său ăsta înalt şi puternic, încît era gata să-i dea lacrimile. Se stă- pînea din răsputeri. „Nu vreau să mă bată." Nea Dumitru se încrunta mai întîi, apoi din nou vesel: „Ai demnitate, asta-mi place, băiatule." îl convinse repede să-l ia ucenic la atelierul de mecanică, sfă- tuindu-l să se înscrie la liceul seral. îi făgădui că o să-l potolească şi pe taică-său, iar el o să-l ajute cu ce-o putea. Urmară ani aspri; muncea ziua pe brînci, iar noaptea învăţa. Odată îl necăji rău pe nea Dumitru. Ajunsese calfă, şi cum mintea lui n-avea odihnă, dornic mereu să născocească ceva, vru să inventeze un dispozitiv şi strică o piesă la maşină. îl concediară. Toate stăruinţele lui nea Dumitru fură zadarnice. însuşi maistrul şi chiar inginerul recunoscuseră că

ideea era ingenioasă, dar nu-i iertau că se bizuise pe propriile sale cunoştinţe neîndestulătoare, fără să se consulte cu şefi mai experimentaţi. Totuşi, pînă în ziua de astăzi, Matei păstra impresia că motivul concedierii fusese altul: începuseră, era limpede, să adulmece activitatea lui nea Dumitru.

— Chiar unchiul său îl mustrase : „Eu nu zic că n-o fi ceva de capul tău, dar eşti încă necopt. Oi fi tu ambiţios, de unul singur este însă greu să reuşeşti. Cînd faci o ispravă, să te gîndeşti şi la urmări. Acu' unde ai să găseşti de lucru ?" A doua supărare mai gravă i-o pricinuise la bacalaureat. N-avea bani de taxă. Maică-sa se rugase de director să-l scutească. Pînă s-o primească în cancelarie, ea stătu pe sală, lîngă uşă, nădăjduind să fie poftită înăuntru. De două ore aştepta, cu o răbdare îngerească. Obosise şi nu era nici o bancă pe care să se odihnească. Se rezema cînd pe un picior, cînd pe altul, frîntă de şale. Se făcuse parcă mai mică, se ghemuise, tresărind la fiecare deschidere a uşii. Lui Matei îi era milă de ea, ar fi dat cîţiva ani din viaţă ca s-o cruţe de această umilinţă ; n-avea încotro, trebuia să-l admită la bacalaureat, să intre la politehnică. După aceea, îşi închipuia el, avea să fie mai uşor. în sfîrşit, maică-sa fusese strigată. Se topise imediat în cancelarie.

— Matei strîngea pumnii, măsurînd nervos sala mo- horîtă, cu pereţii cafenii şi ciment pe jos. Din cînd în cînd îşi lipea urechea de uşă, ascultînd cu teamă. Auzea învălmăşeală de glasuri, dintre care una spartă, stridentă, era a directorului. Cineva a apăsat pe clanţă. Matei sărise deoparte; în prag, maică-sa, iar în spatele ei, directorul, agitat, brutal, grosolan, o repezea : „Mă rogi să te ajut, îi tot dai zor mereu. Ei, şi ce-i dacă mă rogi ? Pricepe odată, femeie, slăbeşte-mă cu văicăreala. Aici e şcoală, nu societate filantropică".

— Matei a pălit îngrozitor. Pentru o clipă uitase şi unde se afla şi ce spunea :

— — Să vă fie ruşine că vorbiţi aşa de urît cu maică-mea.

— Pe chipul directorului -se citise mai întîi stupoarea. După aceea se congestionase şi începuse să urle ca un scos din minţi:

— Cum îndrăzneşti ? Te tolerez cu taxele neplătite şi mai îndrăzneşti ? Secătură! Haimana! Afară ! Afară !

— Peste cîteva zile, unchiu-său Dumitru se străduise să-l înduplece pe director să nu-l elimine din şcoală. O parte din consiliul profesoral, pe considerentul că era un elev bun, se împotrivise eliminării. De la examen a fost totuşi înlăturat, acceptîndu-se ca o favoare să dea bacalaureatul în sesiunea din toamnă. Trebuia însă să achite toate taxele, inclusiv cea pentru examen. De unde să ia banii ? Maică-sa n-avea de lucru, lui unchiu-su i se scăzuse din salariu şi era împovărat de nevoi. Atunci se hotărî să muncească în gară ca hamal, noaptea. A fost vara cea mai cruntă din tinereţea lui. Deşi zdravăn, crescut zvelt şi musculos, nu era obişnuit cu căratul geamantanelor. În primele zile simţea că i se dez- noadă toate încheieturile. Pe deasupra îi făcea mizerii un hamal îndesat, spătos, tuns chilug, care-l gonea ori de cîte ori se ivea un client cu înfăţişare mai boieroasă. Din această harţă permanentă se iscase o bătaie. Hamalul îl înghiontise şi-l înjurase.

— Să nu mă înjuri de mamă ! se înfipsese Matei în el, răscolit pînă-n măruntaie.

— Da' ce-i mă-ta, bă, Fecioara Maria ? Te bag în...

— Şi-i trosnise un pumn în bărbie, că-l rostogolise

— peste nişte geamantane. Matei s-a sculat anevoie, clătinat, ameţit. Era schimonosit de furie şi ochii lui albaştri-cenuşii se întunecaseră. Se aruncase asupra adversarului, s-a încleştat de el. Chiar dacă ar fi fost să-l omoare, nu i-ar mai fi dat drumul. Izbea cu înverşunare, fără să ia în seamă loviturile pe care le primea. Îi despărţise o huidumă de hamal, care-i pocnise cu palma peste ceafă şi pe unul şi pe celălalt.

— Gata, ajunge ! Bravo, puştiule, ai pumn ! Acu' vedeţi-vă de treabă, că de nu, vă stîlcesc pe amîndoi.

— Matei abia îşi trăgea suflarea ; îl dureau coastele, un ochi i se închisese, îriecat într-o pată vînătă-al- băstruie. Dar şi celălalt avea buza de jos ruptă şi scuipa sînge.

— Maică-şi îi ascundea că muncea la gară. Aflase însă unchiul său Dumitru. Ana tăcea şi suspina. Uneori se ruga la icoană, alteori îşi blestema soarta.

Cînd îl văzuse învinețit, izbucnise într-un plîns amar şi neostoit.

— Nea Dumitru, atît de' calm şi cumpătat, se răstise la ea :

— Nu-l mai boei, că n-a murit. E un vlăjgan în toată firea. Să învețe să se ia la trîntă eu viața, să nu-i fie frică de nimeni şi de nimic. N-oi fi vrînd să se moaie pentru cîțiva pumni, acolo. Vînătaia trece ea...

— Ultima oară, era pe înnoptat, nea Dumitru trimisese un băiat să-l cheme afară. Copilul nu-i spusese cine era şi Matei, curios, îl urmase în stradă, în cămaşă. Nu zărea pe nimeni.

— Cine mă caută, țîncule ?

— Uite, colo, pe după baracă, şoptise misterios copilul.

— Matei se îndreptase într-acolo. Era nea Dumitru, neliniştit, grăbit, nervos. Nici nu-i dăduse răgaz să-l întrebe ceva.

— Ia-ți haina şi vino după mine. O cotesc spre cîmp... să nu sufli un cuvînt la ai tăi. Grăbeşte-te.

— Matei presimțise imediat că se petrecea un lucru grav. Alergase în curte, îşi luase haina din cuier. Maică-sa era mirată :

— Ce te-a apucat ? Unde fugi ? Doamne fereşte...

— Mă aşteaptă o fată, glumise Matei şi fugise după unchiul său.

— îl ajunsese din urmă. Se înfundaseră în nişte ulițe strimte, lungi, care dădeau spre cîmp. Abia acum observa că nea Dumitru avea un pachet mic sub-suoară. Mergeau alături, semănînd ca doi frați; unul însă matur, puțin greoi la trup, cu obrazul umbrit de barba deasă, cu mustața castanie acoperindu-i gura strînsă, cu privirea ageră, vie, iscodind parcă o primejdie în juru-i; celălalt mai zvelt, sprinten, cu fruntea înnegurată, încrețită de îngrijorare.

— Matei, e musai să dispar în astă-noapte, a rostit repede şi clar nea Dumitru. Tu iei pachetul ăsta, să-l păzeşti ca lumina ochilor. Sînt aici manifeste şi documente de partid. Le predai unui tovarăş, la opt seara, cînd e forfotă pe podul Basarab. Te rezemi cu coatele de parapet şi fluieri „Valsul dimineții". El o să se apropie şi o să te întrebe : „Aşa-i că se vede frumos de pe pod ?" Tu ai să-i răspunzi: „Da, ai dreptate, e

foarte frumos". îi strecori pachetul şi-o porneşti într-o direcţie, iar el în cealaltă. Ţine legătura cu acest tovarăş. Cînd oi putea, îţi dau o veste.

— Nici nu se dezmeticise bine şi pe nea Dumitru îl înghiţise întunericul.

— Peste cîteva luni a primit vestea ; i se descoperise ascunzătoarea şi-l arestaseră. Fusese judecat şi condamnat la cinci ani închisoare. Prin acelaşi tovarăş de pe pod, nea Dumitru îl înştiinţa să nu se agite, să nu se amestece, ca nu cumva să-l descopere. Să nu facă nici o mişcare, să nu ia nici o hotărîre înainte de a se sfătui cu legătura sa. între timp a pierdut contactul şi cu această legătură.

— Nevasta lui nea Dumitru se zbătea să afle unde-i era închis bărbatul; îl mutau dintr-o închisoare într-alta. Pesemne că voiau să-i vie de hac, să-l facă scăpat de sub escortă. în '44, cu puţin înainte de primul bombardament american, reuşise să evadeze. O vreme trăise ascuns. Dorul aprig de ai săi îl mîna prin preajma casei. Era în 4 aprilie. La amiază se dezlănţuise prăpădul.

— Şi astfel se întîmplă că Matei nu-l mai revăzu niciodată...

— în faptele care reînviau, atît de precise şi limpezi, stăruise cîndva o enigmă : felul prea brusc şi străin în care nea Dumitru se despărţise de el, într-un moment de cumpănă nu numai pentru bărbatul matur şi cu experienţă, ci şi pentru ucenicul de ieri şi studentul care fusese atunci Matei. Mai tîrziu, cînd pătrunsese rostul înmînării pachetului, al legăturii ce i-o înlesnise, înţelese că nea Dumitru se gîndise la el şi nu-l lăsase singur.

— Matei rătăcea de două ceasuri pe străzi. Făcu cale întoarsă, de-a lungul Griviţei, şi din depărtare desluşi silueta podului Basarab, suspendat parcă în ceaţa străvezie, învăluitoare, ce cobora deasupra oraşului. Se îndreptă într-acolo. Urcă fără şovăială scările, iar cînd ajunse sus, se propti ca şi altădată, de parapet; la picioarele lui şerpuiau liniile ferate cu luciul lor cenuşiu ; o locomotivă uriaşă, botoasă, manevra neobosit; pufăia şi şuiera, de-ţi străpungea timpanele ; din coşul scurt ţîşnea o coadă de fum negru, învîrtejit, împroşoînd scîntei. Aerul tare

şi curat se umplu de un miros de funingine, de cărbune ars. în fund, unde era gara, sclipea un şirag de lumini. De acolo, de undeva, se desprinseră cu iuţeală două faruri roşii ; goneau cu viteză, se apropiau, însoţite de un zgomot sacadat şi gîfîit. Farurile globulare creşteau, se măreau, ca nişte orbite de foc. Ceaţa se destrăma în fantasme albe şi inconsistente. Terasamentul se cutremură în huruitul grozav al trenului.

— De aici, de pe pod, Matei mai îmbrăţişă o dată, avid, întreg cartierul, cu luminile ce scăpătau departe, risipite în ceaţă. Şi simţi deosebit de intens că ceea ce mai dăinuia viu din trecut se lega subteran de tot ce era el în prezent şi va fi pentru totdeauna.

— Ţăcănitul sec şi monoton al maşinilor de calculat, bătaia ritmică a clapelor îi răsunau în creier. în acest birou neîncăpător lucrau cei trei funcţionari ai serviciului şi o dactilografă. Uneori, Matei avea senzaţia că se sufocă. Era scîrbit de rapoartele zilnice, de calculele nesfîrşite de centralizare lunară, care puteau fi întocmite de orice normator.

— „Astăzi voi vorbi neapărat cu Beldie," îşi spuse Matei. Nu-l despărţea de freamătul uzinei decît un geam prin care se vedea clar animaţia oamenilor, flăcările cuptorului, goana ţevilor incandescente, jerbele de scîntei, scăldînd hala într-o lumină tare, roşie, de amurg.

— Un şuier prelung, strident, îl scoase afară din birou. Era semnalul de alarmă. Din cîţiva paşi, Vasile Păun fu sus, pe platformă. Oamenii echipei, Tosca şi Boghici, alegeau în grabă nişte scule, pe cînd şeful lor, Gherghel, cerceta valţurile maşinii. Pe Boghici îl săgetă un fior în clipa cînd apăru Păun. Privirile-i negre scăpărau. Puţini puteau să le îndure, fără să plece capul; nici măcar Gherghel o-avea curajul să-l înfrunte în asemenea clipe.

— Păun răsuflă o dată scurt, tuşi şi Boghici pricepu că primejdia trecuse, că maistrul îşi strunise voinţa.

— De ce nu eşti atent, Costică ? vorbi cu vocea îngroşată. Prăjinile de forat vreau să iasă fără cusur,

mă auzi ?

— Aud, că n-oi fi surd, mormăi şeful de echipă. Şi ce să fac ? Să mă vîr eu sub maşină ? E dunga de la laminor.

— Mie-mi îndrugi poveşti ? se supără Păun. Cu care sculă ai lucrat ? Cu asta boantă ? Din ochi îţi dai seama că e nepotrivită. Valţurile le-ai controlat ? Nu. Halal şef de echipă !

— De ce te iei mereu de mine, nea Vasile ? N-oi fi eu cel mai prost muncitor, făcu înrăit Gherghel. Maşina-i maşină, nu-i om. Se mai întîmplă.

— Să nu se-ntîmple ! spuse răspicat Păun. E ceva în neregulă, anunţă la timp întreţinerea, să nu ne oprim în toiul lucrului.

— Afurisită meserie! bufni Gherghel, după ce Păun coborîse scările.

— Valţul din stînga ar trebui puţin strîns, spuse Tosca, distrat.

— Gherghel se uită pe sub sprîncene la chipul lui bălai, deschis şi surîzător, la felul cum îşi purta bascul pe ceafă, ca să-i prindă părul blond ; arăta ca un băieţandru, cu toate că era un tînăr de douăzeci şi trei de ani. N-ar fi vrut să-l ia în seamă, dar ştia că Tosca, în ciuda aerului său distrat, era unul din cei mai buni lucrători, conştiincios ; în sinea lui se şi mira că nu fusese el numit şef de echipă. Poate că din pricină că părea că ia lucrurile uşor, că nu-şi face griji de nimic, că nu se sinchiseşte de ce se îp- tîmplă în jurul lui. Nu-l chema, fireşte, Tosca, ci Tase Diaconescu, şi pentru că îi plăcea opera şi fluiera mereu ariile auzite cu o seară înainte la spectacol, îl botezaseră Tase-Tosca, iar pînă la urmă nimeni nu-l mai striga pe numele lui adevărat. Chiar şi acum avea pe buze o arie, din care fluiera acum încetişor unele frînturi, ceea ce-l stîrni pe Gherghel:

— Mai bine te făceai artist.

— N-am talent, da' zău, valţul din stînga e cu pocinogul, rosti ironic Tosca.

— Şi pe tine te doare mîna să-l strîngi ?

— Aş ! Nu mă doare, stai să vezi...

— Te ajut şi eu, spuse posac Boghici, un muncitor cu tîmplele cărunte, scofîlcit în obraji, încovoiat şi cu o privire opacă.

— Lucra de douăzeci de ani în uzină şi n-avea prieteni; era ursuz, bănuitor şi tăcut. De fapt nu era un om rău, dar îndurase multe ; avea o droaie de copii şi mizeria îl înăcrise, îl tocise, făcîndu-l să se ţină deoparte chiar de propriii săi tovarăşi. Trebuia să-l tîrască cu sila la un ţap de bere, chiar cînd un altul îl cinstea.

— Nu-i nevoie, nea Boghici, spuse Tosca, învîr- tind roata mare de deasupra maşinii, care semăna cu o cîrmă de corabie.

— Cînd sosi echipa de întreţinere, se dădură deoparte. Se apropiară şi ei de ceilalţi, strînşi roată pe platformă. Unii fumau, rezemaţi cu spatele de bara de metal, alţii cătau vreo treabă, mai curăţau locul, ca să nu stea degeaba.

— E, răsuflăm şi noi puţin ! rosti Dănilă, rîzînd şi arătîndu-şi dinţii de tablă.

— Păi, na ! Să ne odihnim ! îl zeflemisi Firoiu. Unde n-avem cîteva poticneli pe zi, să ne procopsim !

— Eu zic să-i tragem şi nişte aghioase, că ne ren-tează, adăugă şi Gore, fochistul.

— Ne rentează ! exclamă un altul, cu faţa colţu-roasă, mînjită de ulei.

— Se vedea din felul cum pronunţase cuvîntul că pentru el avea ceva curios, hazliu ; trăsăturile i se descreţiră într-un zîmbet vesel. Şi cei care pînă atunci erau cam tăcuţi, posomoriţi, se molipsiră şi ei de aceeaşi veselie ciudată. Se răcoreau, glumind.

— Dumitale nu-ţi rentează, nea Boghici ? îl întrebă careva.

— -— Eu am şase guri de hrănit. Muierea mea nu mai ştie cum s-o scoată la capăt...

— —• De, nea Boghici, dac-ai spart norma: şase copii!

— Cît ne-o mai ţine şi cu reparaţia asta ? rosti deodată, nerăbdător, Firoiu.

— Pînă la prînz cumva, spuse liniştit Gore. După aia ne spălăm, ne îmbrăcăm şi ne ducem frumuşel la cantină. Ce, nu-i bine ?

— V-aţi pornit să cîrtiţi ca babele şi le amestecaţi toate într-o oală, sări Mitică Enache, aranjîndu-şi meşa de păr, care-i cădea pe frunte.

— Purta o frizură linsă, cu cărare într-o parte; cînd vorbea, i se vedea în gură un dinte de aur. Era brunet, smead şi guraliv. Se aprindea din te miri ce, punînd o pasiune mai mare decît era nevoie în lucrurile simple şi de la sine de înţeles pentru ceilalţi.

— Chestia cu laminoarele e o problemă, rosti Mitică, şi-o s-o discutăm în organizaţia de bază. Cu celelalte chestii e altceva, n-are rost să le vînturăm aici...

— Unul dintre laminorişti rosti obosit:

— —■ Lasă, măi Mitică, ştim noi că eşti deştept. Da' şi aci ne prelucrezi ?

— ■— Aflăm şi noi lucruri noi, spuse Gore.

— Mitică se simte la şedinţă ca peştele în apă, constată Firoiu. Aici n-ai nimerit-o, nu-i locu'.

— E o problemă, tovarăşi, să fim serioşi, se încăpăţînă Enache.

— Pe platformă răsună glasul lui Păun ;

— Băieţi, e gata ! îi dăm drumu' !

— Grupul se sparse. Oamenii trecură la posturi.

— Matei veni lîngă meşter. Păun era un om de statură potrivită, uscat şi vînjos, cu o vitalitate nesecată. Avea o fire violentă, dar cu toate acestea era în stare, în împrejurări grele, de o mare stăpînire de sine. Era frămîntat, deşi nu arăta. Izbucnirea de adineaori cu Gherghel dovedea că ceva îl apăsa. Tinărul inginer îi spuse :

— Metoda la care ne-am gîndit ar putea aduce unele ameliorări. Cînd vrei să ne apucăm de lucru, meştere ?

— Pe mine mă întrebi ? se răsuci Păun. Era doar vorba să faci calculele. Unde sînt ? Ne batem gura de pomană.

— Brutalitatea lui îl înfurie pe Matei.

— Dumneata uiţi că sînt închis într-o cuşcă de sticlă. Eu n-am voie să mă amestec. Oricum, în cîteva zile termin calculele şi ţi le predau.

— Matei fu gata să plece. Păun îl împiedică.

— Nu te supăra, ai dreptate. De ce nu te duci la Dimcea ?

— Asta înseamnă să trec peste Beldie.

— Treci peste el.
— în locul meu, dumneata aşa ai proceda ?
— Aşa ! spuse Păun şi, luminat de un gînd, strigă spre platformă : "Nenciule !
— —• Ei, ce s-a mai întîmplat ? întrebă acesta, apro- piindu-se de ei.
— Ia, tovarăşul Zâne... cît o să mai chiftească la fişe ? Noi n-avem inginer de schimb şi, cînd ne vine unul, îl băgăm la hîrţoage ? Tu, ca secretar, zic, ar fi cazul să ridici problema. E o situaţie care nu mai poate dura.
— în mijlocul lor răsări şi Mitică Enache, care tăcea şi asculta. Nenciu nu răspunse imediat, apoi rosti cu îndoială :
— —- Păi, cum n-avem inginer de schimb ? Stere ce-i?
— —■ Stere ! înălţă din umeri Păun. E bun la Cali- brator, aici îşi vîră nasul cînd şi cînd, că de! aşa vrea Beldie. Eu nu pun bază pe el.
— Nu m-a sesizat nimeni, spuse Nenciu. Nu aştepta să te tragem noi de mînecă, tovarăşe Zâne. Dacă ai ceva pe suflet, să stăm de vorbă. Vino la organizaţie.
— Matei nu ştia nimic despre acest secretar, ce fel de om era, cît se putea bizui pe sprijinul, lui, ce părere avea despre el, dar faptul că răspundea de organizaţia cea mai importantă şi puternică din uzină îi impunea şi-i inspira încredere. Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, spătos, îndesat, îmbrăcat într-un halat albastru, îngrijit, cu o faţă rotundă, cărnoasă, căreia ochelarii îi împrumutau un aer oarecum neobişnuit, mai ales că lentilele îi măreau ochii, dîndu-le o expresie naivă şi vagă, cînd nu erau atenţi şi concentraţi, sau nu juca în ei o lumină veselă şi ironică. Muncitorii îl numeau „doctorul", fie pentru că purta ochelari, fie pentru că ştia să-i asculte, răbdător, calm.
— Nenciu zîmbea acum cu bunăvoinţă, adăugind :
— Aici nu prea e locul potrivit.
— Am să viu neapărat la organizaţie, rosti uşurat Matei, decis să aibă mai întîi o explicaţie cu Beldie.
— O avu mai repede decît ar fi bănuit. Revenind în birou, îl găsi cercetînd cu de-amănuntul

cartoteca, ultimele fişe tehnologice, bombănind pe sub mustaţă.

— Desigur, dacă socotim că asta e o treabă inferioară, lucrăm superficial.

— Nu se adresa nimănui, dar era limpede că-l viza pe Matei. Acesta era reţinut, încordat :

— Aş vrea să ştiu şi eu ce nu este în ordine ?

— Poftim, îi arătă Beldie, cum poate fi consumul de gaze *x* la ţevi laminate de *y* metri cubi ? Ce orientare poate oferi o asemenea fişă ?

— Observaţia era a unui bucher mărginit, nu a unui inginer. Matei simţi şicana :

— E o greşeală de la maşină, lipseşte un zero. Sare, pur şi simplu, în ochi.

— Tocmai aceste greşeli ne pricinuiesc încurcături.

— Orice tehnician o îndreaptă singur, îşi dă seama că cifra e nereală. Exageraţi. Nu poate dezorienta pe nimeni, spuse Matei, iritat că i se caută nod în papură.

— Eu nu admit nici un fel de greşeală, rosti tăios Beldie, trîntind dosarul şi ieşind pe platou.

— Matei nici nu clipi. Rămase nemişcat şi palid. Ceilalţi funcţionari nu îndrăzneau să ridice capul dintre hîrtii. „Degeaba, orice ai face, n-ai să mă legi de scaun," murmură în sine tînărul inginer, înverşunîndu-se.

— înainte de a se duce la director, se ciocni iar de Beldie, care controla raportul zilnic către minister, cu o vădită satisfacţie.

— Iată un exemplu de raport bun, cu date complete.

— Este o lucrare obişnuită, respinse lauda Matei. Oricare din normatorii noştri, de pildă tovarăşul Codrescu, face rapoarte tot atît de amănunţite şi clare ca şi mine. Au fost puse la punct sistemul de lucru, cartoteca, şi de-aci înainte nu mai am ce căuta în acest birou. Eu sînt laminorist, nu conţo- pist. De asta aş vrea să ţineţi seama.

— Matei deşertă totul dintr-o suflare, gata să-şi piardă cumpătul. Tăcu, pregătit să nu cedeze.

— Beldie îşi netezi mustaţa cu vîrful degetului, urmărind surda "nemulţumire ce răzbea din atitudinea tinărului inginer. în prima clipă vru să fie distant şi ironic, ca în faţa unui subaltern care nu

pricepe generozitatea şefului, dar îşi schimbă numaidecît gîndul şi spuse cu răceală, superior :

— Mai întîi, supraveghează-ţi tonul cînd vorbeşti cu mine. în al doilea rînd, văd că desconsideri o însărcinare pe care noi o apreciem ca foarte însemnată. Credeam că voi găsi în dumneata un colaborator, cînd colo vrei să-mi faci dificultăţi. în asemenea condiţii, colaborarea noastră nu va fi cu putinţă. Şi-mi pare rău pentru dumneata, fiindcă, îţi mărturisesc, îmi inspirai încredere, şi chiar simpatie, încheie sentimental Beldie.

— Regret, dar n-am băgat de seamă nici una, nici alta. Vă repet: sînt inginer laminorist şi locul meu i\sle la laminor !

— Nimeni nu neagă, totuşi pricepe că serviciul «sta mai are nevoie de dumneata, ce Dumnezeu ! se enervă Beldie.

— Matei se încăpăţînă :

— Daţi-mi voie să vă spun că vă înşelaţi. Sînt absolut de prisos aici. Serviciul merge foarte bine şi fără mine. De altfel, nici nu-mi spuneţi o dată precisă cînd voi isprăvi cu această scriptologie. Vă rog să-mi spuneţi, cînd ?

— Beldie răspunse evaziv :

— ■— Dragul meu, asta e în primul rînd, cum să zic, în funcţie de dumneata.

— Dacă e aşa, mă puteţi trece imediat la laminor. Dumneavoastră mă amînaţi de pe o zi pe alta şi, după cîte văd, trebuie să-mi rod coatele mai departe la serviciul fişelor. E o chestiune pe care sînt silit s-o descurc la conducere.

— Nici un subaltern nu cutezase vreodată să vorbească astfel cu Beldie. Tonul acesta ferm, direct, cu care nu fusese obişnuit, îi provocă o scurtă ostilitate împotriva tînărului inginer. Era prea chibzuit şi subtil, ca să se lase pradă unui impuls. îl consideră chiar cu un oarecare interes, vorbind degajat :

— Eşti liber să faci cum crezi de cuviinţă. Te anunţ dinainte că rezultatul va fi acelaşi, nu pentru că eu mnaş opune, se grăbi să adauge Beldie, cu un gest care voia să însemne că era deasupra unor asemenea meschinării. Deocamdată însă nu se poate altfel.

Dumneata nu-l cunoşti pe director, de aceea te pripeşti. Nu e omul de la care se poate obţine ceva, cînd îi încâlci dispoziţiile. Să nu zici că nu te-am prevenit.

— -— O să vedem, curmă discuţia Matei, neabătut de la hotărîrea sa.

— Păun o zări lucrînd pe marginea liniei ferate din imensa hală a uzinei. Era în salopeta cenuşie, strînsă pe trup, cu mîinile vîrîte în mănuşile mari de piele. De sub basmaua roşie, înflorată, îi atîrna un zuluf pe frunte. Ochelarii de cobalt îi acopereau ochii, în timp ce miîinuia aparatul de tăiat oţelul. Flacăra albastră străpungea metalul din care ţîşneau sfîrîind roiuri de scîntei strălucitoare. Ele săreau în jurul feţei, ca nişte focuri de artificii.

— Liza lucra aplecată, îndoită mult de mijloc, spriji- nindu-se pe călcîie. Pînza de doc sta gata să plesnească pe coapsele arcuite de încordare. Din cînd în cînd îşi îndrepta şalele, ca să se dezmorţească. Stinse flacăra şi dădu să se scoale.

— Vasile vru s-o ocolească, dar capătul unei ţevi frînte, transportată de macara, fu gata s-o izbească. Un strigăt gros îi ieşi din piept :

— Liza, fereşte !

— îi arătă pumnul omului din cabina plutitoare, care trăsese mai sus lanţul, ca pe-o ancoră. Macaraua luneca repede, navigînd spre fundul halei.

— Liza îşi ridică ochelarii şi-l văzu în apropierea ei pe Păun. îşi trase încet mănuşile de piele, zîmbindu-i. Apoi cu dosul palmei îşi şterse fruntea pătată de negreală.

— De ce nu eşti atentă ? A trecut ţeava pe lîngă tine, era cît pe-aci să te omoare, o certă meşterul, dar glasul lui n-avea nici o asprime.

— Ei, şi ? făcu Liza, jucîndu-se.

— Nebună mai eşti, măi fată !

— Te-ai speriat, ţi-era de mine să nu mor ? rîse ea viclean.

— Mi-era să nu plîngă după tine Tosca.

— Tosca ? Ce-are el să plîngă după mine...

— Haide, nu te mai preface. Ştiu eu că-ţi place de Tosca.
— As ! Lui îi place de mine.
— Şi' tu ?
— E un băiat bun şi vesel. Dar cu el nu ştii niciodată cînd glumeşte şi cînd vorbeşte serios.
— ■— Aşa-i firea lui, da-ncolo e de ispravă, nimic de zis.
— Va să zică, dumitale nu-ţi pasă dacă...
— îmi pasă, nu-mi pasă, vezi mai bine că te-ai înnegrit ca o ţigancă. Altă dată să n-o păţeşti. Eşti nedisciplinată şi am să te vîr cu nasul în foaia de instructaj. Atunci ce-o să mai spui ? o ameninţă Păun, dînd să plece.
— încotro te duci, nea Vasile?
— La magazie, după nişte scule, spuse şi o porni mai departe.
— Stai că merg şi eu, tot am nevoie de un tub de oxigen, strigă Liza.
— Păun mergea înainte, fără să se oprească. Îi auzi în urmă paşii mărunţi şi iuţi bocănind pe ciment. Ea îl ajunse, cătînd dintr-o parte, pe furiş, la meşter. Rosti îndoită :
— Grăbit mai eşti, nea Vasile.
— El o măsură, cu o sclipire repede în priviri.
— —■ Sînt, am de lucru.
— Fata se cam fistîci. îl însoţi totuşi, fiindcă apucase să ia acelaşi drum. Păun tăcea, părînd că este preocupat de altceva. Dar în această clipă, în locul lucrătoarei care umbla acum lîngă el, cu ochelarii pe frunte, cu mănuşile mari de piele la subsuoară şi mîinile vîrîte în buzunarele salopetei, el o vedea pe cealaltă, cu care n-avea nici o asemănare. Şi această transformare se înfăptuise în mai puţin de un an de zile.
— îşi amintea perfect de acea dimineaţă cînd apăruse în cabina sa o fată înfăşurată cu o basma, cu un palton ponosit, şi ghete grele în picioare, ca s-o angajeze ca muncitoare necalificată. îi vorbise despre ea un alt meşter, prieten cu Păun şi şeful fostului ei bărbat, un anume Spiridon, lăcătuş la „Semănătoarea",

de care se despărțise, fiindcă o bătea îngrozitor. Pe atunci, ea n-avea mai mult de nouăsprezece ani.

— Păun instruise destui elevi, unii ageri la minte, alții mai puțin sprinteni, cu firi domoale sau nărăvașe, dar pînă la urmă îi strunise pe toți și scosese din ei buni lucrători. Pentru întîia oară se afla înaintea unei fete care n-avea cît de cît habar de uzină, cu o înfățișare sperioasă și umilă. Era și foarte ocupat în dimineața aceea și, cum n-avea răgaz, îi spusese în grabă să treacă a doua zi. „Cine știe, poate nu mai vine și scap de ea," gîndi, plictisit de beleaua pe care i-o aruncase pe cap bă- trînul meșter de la „Semănătoarea".

— Fata veni insa la ora fixată, așteptîndu-l cuminte în ușa cabinei. Păun o chemă înăuntru, fără ca nici de data asta să fie prea dispus s-o sprijine. Dar un amănunt, oarecum neînsemnat, schimbă starea lui Păun în favoarea ei. Involuntar, privirea îi lunecă pe încălțările ei grele și butucănoase, nepotrivite pentru o fată. Și deodată văzu că ea își ascunde picioarele sub scaun, roșind. îi zîmbi, ca și cînd ar fi vrut să-i spună că n-avea de ce să-i fie rușine. O ascultă apoi pînă la capăt, cu luare-aminte, și cînd, în sfîrșit, ea-i mărturisi că „n-avea pe nimeni aici", Păun și luase o hotărîre în privința ei.

— Peste trei zile, Liza fu angajată și. repartizată în echipa de sudori de sub conducerea lui Gherase, un muncitor vîrstnic și cam flegmatic, stăpîn pe meserie. Deși o avea mereu în preajma sa, de-abia după o vreme Păun observă lumina curată și viorie a ochilor ei, rîsul tineresc, amestecul de îndrăzneală și timiditate. Și fără voia sa, pe nesimțite, se deșteptă în el o bucurie ciudată, netrăită de mult, pe care se lupta s-o înăbușe, să n-o lase să-l ducă cine știe unde.

— Din cînd în cînd, Păun se ferea la auzul fîșîitului metalic al macaralei plutitoare. Mergea de-a lungul liniei ferate, drept, spre poarta cea mare a halei, pe unde putea ieși în curtea uzinei, la magazia de materiale. Un sunet ascuțit al sirenei vesti apropie-rea locomotivei.

— Nea Vasile...

— Ce este ?

— Te-oi fi supărat cu ceva.
— Nu, fată.
— Vrură să traverseze împreună linia ferată. Locomotiva uzinei tîra un lung şir de vagoane încărcate cu bare de oţel. Sirena sună scurt, ca un ţipăt. Săriră deoparte ; Liza lunecă, era gata să cadă. Păun o săltă de subsuoară şi o trase cu atîta putere, încît o strivi la piept.
— Te-ai lovit ? o întrebă.
— Nu, spuse Liza.
— O înlătură uşor, aşteptînd trecerea vagoanelor. Erau înghesuiţi, unul lîngă altul, într-un loc strimt. Ochii ei viorii, măriţi, luceau, frigîndu-l cu lumina lor. Fata îşi înnodă şi-şi deznodă basmaua înflorată, stîngaci, în neştire.
— Leagă-ţi odată basmaua ! rosti el, dîndu-i peste degete.
— De pe acoperişul ultimului vagon îl strigă un muncitor, rîzînd :
— Ce faci, nea Păune ?
— Parcă-i retezase braţeÎe. Rîsul omului îi răsună strident în urechi. Porni mai departe, mocnind de nemulţumire. Liza rămăsese iar în urma lui, şi Păun fu bucuros cînd îi văzu laolaltă în hală pe inginerul-şef Liteanu, pe Irina Cerchez şi pe Matei Zâne care tocmai sosise din direcţia opusă.
— Du-te tu înainte, îi spuse Lizei, îndreptîndu-se spre grup.
— Se aflau în prelungirea halei a cărei construcţie abia începuse. Pe jos erau îngrămădite tot felul de materiale : traverse, saci cu ciment, cărămizi, nisip. Şi aici se lucra de zor. în unele locuri se făceau săpături, în altele se trecuse la turnarea postamentelor de beton pentru maşini. Pe ici, pe colo se mai iveau urmele vechilor fundaţii.
— în mijlocul muncitorilor, al tehnicienilor, acolo unde se turna'betonul conducea operaţiile un bărbat uscăţiv, cu fruntea largă, cu pielea feţei subţire, sub care tresăreau muşchii întinşi. în jurul ochilor avea zbîrcituri şi la tîmplele înguste i se îngrămădeau fire argintii. Era inginerul-şef Liteanu.

— Matei ştia că el, împreună cu un colectiv de specialişti, schiţase şi adusese la definitivare un plan de prelungire a liniei de laminare. Vorbise de cîteva ori cu el. Era destul de simplu ca înfăţişare şi nu făcea nici un efort să se deosebească de ceilalţi. Impunea totuşi prin acea preocupare intensă, acea atenţie gînditoare a privirii, prin bolta nobilă a frunţii, destăinuind un creier activ şi plin de imaginaţie. Tînărul inginer fu ispitit să-l întîmpine, dar îl văzu aglomerat, înconjurat de tehnicieni, iar pe de altă parte îi ieşi Păun înainte.

— Ai fost pe la Dimcea ? îl întrebă.

— E prin uzină, n-am dat de el. Am să-l caut mîine, în primele ore ale dimineţii, la birou.

— Nu se poate să nu vină şi pe-aici.

— Liteanu desfăcu un sul de calc şi se cufundă în descifrarea planului, absent la cei din jurul lui. Lovind cu vîrful creionului în hîrtia pergamentată, inginerul-şef exclamă cu satisfacţie :

— Da, sigur, este exact. Continuaţi turnarea.

— Apoi o luă de braţ pe Irina Cerchez, afectuos, dar

— observîndu-i pe Păun şi pe Matei, le făcu semn să se apropie, eliberînd braţul fetei.

— Ce se mai aude, Păun ? Iar ne poticnim. Ce păzeşte Beldie ? Şi dumneata ce mai faci, Zâne ? îi întinse mîna Liteanu. Vă cunoaşteţi ? Inginerul Matei Zâne. Chimista noastră, Irina Cerchez, rosti el cu mîndrie.

— Matei se prezentă indiferent. Fata era în acelaşi halat alb, rece ca un crin, politicoasă, rezervată. Dar la auzul numelui ei, tînărul inginer avu o mişcare mai vie :

— Sînteţi cumva rudă cu profesorul Traian Cerchez de la politehnică ?

— Sînt fiica lui.

— Nemaipomenit! Eu i-am fost student. Cred că-şi mai aminteşte de mire

— •— Da, fireşte... a avut mulţi studenţi, surise Irina.

— —• Cu siguranţă că de *mine* îşi aminteşte, accentuă înţepat Matei, prinzîndu-i tonul

în doi peri. Am vrut chiar să-i fac o vizită mai zilele trecute. Am sunat la telefon, dar mi s-a răspuns că nu mai are numărul ăsta. S-a mutat ? îmi puteți da noua adresă ?

— Desigur. Strada Tokio, 1.45.82.

— —- Mulțumesc.

— Spune, tovarăşe Zâne, cum te împaci cu laminoarele noastre ? i se adresă Liteanu.

— Vreți să spuneți cu fişele tehnologice.

— Cum asta ?! Nu înțeleg. N-ai mai terminat, frate, cu scriptologia ? Cît mai ai de gînd să ră- mîi acolo ?

— Eu aş pleca şi acum. Tovarăşul Beldie spune însă că mai are nevoie de mine.

— Ce tot vorbeşti ? N-avem inginer de schimb şi... Ei, lămuresc eu această chestiune ! Dumneata ce zici, Păun ?

— Că trebuie lămurită. Iar cu poticnirile, avem noi o idee. În câteva zile o să predea tovarăşul Zâne calculele şi-o să încercăm o altă metodă.

— Liteanu deveni interesat.

— Țineți-mă în curent şi pe mine. Cît despre situația dumitale, am să vorbesc cu Dimcea, neapărat. Şi amintindu-şi îndată de ceva, îi spuse Irinei : Draga mea, roagă-l pe Traian să mă ierte că nu pot să iau astă-seară masa la voi. Trec mîine-dimi- neață pe la minister pentru treburile noastre.

— Păun şi Matei mai merseră împreună cîțiva paşi, după care meşterul ieşi din hală în curtea uzinei, căutînd-o în toate părțile pe Liza ; nu era nicăieri. Cînd n-o află nici în magazie, unde îşi închipuia că o va găsi, i se păru ceva neobişnuit. Se uită şi în cealaltă încăpere de materiale, dar Liza nu era nici acolo. Să fi stat oare atît de puțin şi să fi plecat ? Şi, în definitiv, de ce să-l fi aşteptat ? Era tot atît de firesc să n-o facă.

— Zăbovi mai mult în alegerea sculelor, aruncînd mereu cîte o privire spre uşă.

— Hai, nea Păune, că vreau să închid, îl zori Spălățelu, magazinerul, cu vocea lui ştearsă, neplăcută.

— Era un prizărit, scund, cenuşiu, cu țeasta lunguiață, pe care puteai număra cele cîteva fire de păr.

— Fă ordine aici, prea e harababură la tine, se oțărî Păun. Niciodată nu găsești ce-ți trebiue.

— Trînti ușa după el, și cînd fu afară, în curte, îl întîmpină un soare alb, glacial și sticlos. De-a lungul magaziilor vechi, părăsite, al mormanelor de zgură, formînd laolaltă un fel de ulicioară întortocheată, răsări basmaua roșie, înflorata, a Lizei, ca un mac viu, aprins. Ea mergea încet, cu mîinile în buzunarele salopetei, călcînd cu luare-aminte zăpada curată, pufoasă și scînteietoare. Păun vru s-o strige, s-o ajungă din urmă, dar în aceeași secundă se răzgândii. N-o .chemă și nu făcu nici o mișcare, O lăsă să se îndepărteze și coti hotărît pe-o altă cărare, puțin mîhnit, puțin îngîndurat.

— A doua și a treia zi n-o zări decît în treacăt, o dată pe platforma luminată de scîntei, altă dată pe platou sau alergînd sprintenă pe pasarelele de fier și topindu-se în hala din spatele laminorului. Uneori credea că-i nălucea arătarea ei, atît de repede se ivea și-i dispărea din vedere.

— Pe cînd cobora scările platformei, îi ajunseră la ureche niște șoșoteli, apoi un rîs limpede, vesel și sonor. în spațiul acesta, dedesubtul podului de metal, care ținea de la mașina Duo și pînă la cuptor, erau înghesuite dulapurile de haine, piese vechi trîntite pe jos. Datorită separării lor cu îngrădituri de sîrmă se născuseră tot felul de unghere, locuri de trecere, prin care nu izbuteau să se descurce decît laminoriștii mai vechi. Era un adevărat labirint. Ca să ajungi la gura cuptorului, dacă nu voiai să mergi de-a lungul liniei ferate, puteai foarte bine s-o cotești prin aceste coridoare, scurtînd pe jumătate distanța. E ceea ce făcu Păun, care la auzul acelui rîs se opri, pitindu-se într-un ungher. De aici, din locul în care se afla, îi vedea pe amîndoi, pe Tosca și pe Liza. El ținea deschisă ușa dulapului, barîndu-i drumul.

— —- Lasă-mă să trec, îl rugă fata.

— Pînă nu-mi dai un răspuns, nu te las. Vrei sau nu vrei ?

— —•. Să-mă mai gîndesc.

— Eu am răbdare, spuse Tosca și începu să fluiere ușurel, rezemîndu-se de dulap. Gîndește-te cît poftești.

— —■ Chiar acum ?

— Dar cînd ? Te-am prins la strîmtoare, eşti în mîna mea, pe urmă iar scapi şi rămîn cu buzele umflate.

— Aha, va să zică cu sila... E, uite că nu vreau !

— Aştept pînă o să vrei.

— Dă-te la o parte !

— ?...

— Dă-te la o parte ! Eşti surd ? se răsti Liza, izbindu-l cu pumnii în piept.

— Tosca încercă s-o îmbrățişeze, zîmbind.

— Te pocnesc !

— Cu blîndețea m-ai convins. Atunci viu deseară să te iau în oraş ?

— Nu veni, n-am nevoie de tine.

— Păun ieşi din ascunzătoare. Cei doi săriră în lături, surprinşi, ruşinați. Trecu printre ei țeapăn, fără să-i privească.

— în ziua următoare, Liza se învîrtea pe platou, pe dinaintea cabinei lui Păun. Dispărea şi iar revenea peste cîteva minute, neîndrăznind să se apropie. Meşterul controla bonurile de comenzi şi din cînd în cînd îşi arunca ochii pe geamul în care scăpărau luminile de pe platformă. El supraveghea mişcările oamenilor, dar în acelaşi timp înregistra silueta Lizei, foindu-se neliniştită pe platou.

— Cînd, în sfîrşit, intră în cabina lui, Păun stătea aplecat peste un borderou. însemna ceva cu creionul. Fata nu cuteza să-l întrerupă. Tăcea şi aştepta. Păun înălță capul. Chipul îi era închis, înăsprit.

— Ce nevoie ?

— Nea Vasile... să nu-ți închipui că între. mine şi Tosca... bîigui Liza.

— Şi ce mă priveşte pe mine ? Faci ce-ți place, nu-ți cere nimeni socoteală, şi cu atît mai puțin eu. Ai sudat rola spartă ?

— Da.

— Atunci e în regulă. Du-te şi vezi-ți mai departe de lucru.

— Tonul era sever, poruncitor.

— Liza fu incapabilă să mai rostească un cuvînt. îşi arcui sprîncenele, se răsuci pe călcîie şi o

zbughi afară. Păun o urmări citva timp, prin fereastra cabinei, apoi îşi reluă controlul. Îi părea rău c-o gonise.
— „Las' că e mai bine aşa... Ei, drăcie !" bombăni înciudat.

— în lumina focului, Enaehe îl desluşi pe Beldie plimbîndu-se pe platforma cuptorului' şi fixîndu-l din cînd în cînd. De ce l-o fi căutat ?
— Era bine să fie văzuţi împreună cît mai rar.
— La sfîrşitul schimbului, pînă să se spele oamenii, să fumeze o ţigară, Enaehe rupse puţin timp ca să-i vorbească. îl întîlni în hala nouă, unde lucrau săpătorii, betoniştii, străini de laminoare.
— -—■ Ce-i, măi -Mitică, fugi de mine ?
— Se poate, don' inginer ! spuse el jignit. Aşa mă cunoaşteţi dumneavoastră pe mine ? E cazul să fim mai prevăzători.
— —■ Da' ce s-a mai întîmplat ?
— Cu Zâne... se agită.
— E ca motorul nou la pornire : duduie, face zgomot...
— —- Hm ! Ăsta-i soi al dracului ! spuse sceptic Mitică. A fost la Liteanu, la Nenciu, s-a întrunit şi biroul organizaţiei... e unii care-i cu el.
— Ce s-a discutat ? Ştii ceva ? Vreau amănunte, cît mai multe amănunte.
— Se zice că a fost foarte important, rosti grav Enaehe.
— Dă-i drumu' !
— îmi încarc sufletu', don' inginer ! oftă Mitică.
— Zău ! Cu ce ţi-l încarci, mă ?
— De, oricum, sînt secrete de partid.
— Beldie făcu a!, netezindu-şi mustaţa neagră şi tuşinată cu vîrful degetului.
— Nu te prosti, Mitică. Cu mine nu mergi tu la pagubă... '
— Ce-i drept, e drept... Ptiu ! Noroc că mi-aţi adus, aminte ! Taman cade şi primele, vă rog, cînd o fi,'să aveţi grijă şi de...
— Bine, bine, o să aranjăm. Spune.
— Aici n-o să se poată, că bate la ochi.

— -— Atunci unde ?

— Alegeți dumneavoastră...

— Beldie șovăi o clipă, apoi se hotărî :

— Treci pe la mine, acasă.

— ...A doua zi, pe înserate, se plimbau în dreptul porții. Beldie nu schița nici un gest să-l cheme înăuntru. Făcură cîțiva pași de-a lungul trotuarului.

— ■ — Don' inginer, sacu-i plin.

— Deșartă-1.

— S-a strîns chinga, coane, nu-i de joacă. Comitetul, organizația lucrează, nu doarme. Nenciu m-a pus și pe mine într-o viteză de-mi scoate sufletul. Linia partidului, coane ! Nu mai încape discursuri, vorbe mari și alte marafeturi. Acțiune și iar acțiune. E adevărat că pe mine mă ia uneori pe sus o frază mai avîntată. Dă-o-ncolo, eu nu-s de ăia care au învățat la școala de alfabetizare : o-i, oi. Am și eu ale mele trei secundare, se făli Enache, mințind.

— Nu terminase decît o singură clasă de liceu.

— Beldie își ridică gulerul paltonului, deoarece i se făcuse frig. Pălăvrăgeala lui Enache îl agasa. Și nu voia să se învîrtească prea mult pe-afară, pe strada pustie, străjuită de castanii îmbrăcați în chiciură.

— Măi Mitică, fapte, că pînă acum nu-i de loc interesant.

— Fapte ? Păi, să vă dau fapte. Cazul devine cam așa : muncitorii se frămîntă, critică, sînt întărîtați de poticnirile de la laminor. Zice că ei asudă și că dumneavoastră stați cu mîinile în sîn. Mai zice că de ce nu se iau măsuri să se puie la punct laminorul. E un fapt, don' inginer ?

— Asta da, consimți Beldie, reflectînd.

—

—

—

— Măi Mitică, am urca sus la mine, da' trebuie să-mi pice un prieten pe care nu l-am mai văzut de multă vreme. Altă dată, însă, cu plăcere...

— Vai de mine, n-are a face, se arătă foarte înţelegător Enache, care-şi recăpătase volubilitatea. Mai am una, don' inginer, şi, ca să zic aşa, vă priveşte tot personal. Mie nu mi-a mirosit... dacă n-o lucraţi cu igliţa subţire, am înţărcat bălaia. E şi Zâne o sculă !...

— E, ce-i cu el ? întrebă Beldie, nervos şi dezgustat în sinea lui de tovărăşia acestui mitocan cu limba pestriţă.

— A fost la organizaţie ! exclamă Enache.

— Şi mai departe ? Ce, vrei să-ţi smulg cuvintele din gură ?

— Cu ce scop ? Aci e-aci, urmă celălalt, filînd ştirile ca pe nişte cărţi de joc. L-am pipăit eu şi pe-o parte şi pe cealaltă, fin ! E ceva cu producţia ? E o chestie personală ? El, mut ca asfaltul, dar nici eu nu sînt cu d'eştiu-n gură. Trebăluiam în odaia alăturată, la o masă, lîngă uşe şi... trag cu urechea. Că a turnat, a turnat! Cică l-aţi împins pe-o linie moartă, adică, vorba aia, l-aţi făcut din cal măgar. Prea mult n-am putut nici eu să stau, ca să nu intre la bănuială.

— Şi care e atitudinea lui Nenciu ? se interesă Beldie, cu o curiozitate din ce în ce mai vie. E foarte important pentru... noi.

— —■ Na, poftim ! Organizaţia îl sprijină, o să discute problema şi în comitetul de partid, şi cu Dimcea. Dar mai e una grozavă. Se vîntură că State pleacă pe şase luni la o şcoală superioară de partid şi are să-i ţină locul Nenciu. E un fapt, don' inginer ? clipi şiret Mitică.

— Mda, murmură Beldie, pe gînduri. Altceva n-ai aflat despre acest Zâne ? Cine e ? De unde vine ? N-are cumva şi el vreo hibă ?

— Enache zîmbi. Rosti enigmatic :

— Ar fi...

— Lui Beldie îi veni să-l plesnească. Frigul îl pătrunsese prin palton, prin haină, i se strecurase

— între cămaşă şi piele. Şi nenorocitul ăsta îl scotea din sărite. îşi îndulci puţin glasul, îl măguli :

— Păi, tu eşti băiat deştept! De ce am eu încredere în tine ?

— Mitică, înmuiat, zise :

— Origina, coane, briliant! Neam de muncitori, unul şi unul. Chiar şi el a fost mai întîi ucenic, apoi calfă ; a studiat seral de-a ieşit inginer. O familie de „mafoame" de prin Chibrit, adăugă dispreţuitor.

— —■ Cum ? Cum ai spus ?

— —- ...Adică nişte ăia de le ţipă burta de foame.

— Beldie rîse, tresăltînd. Se împături mai bine în palton.

— Şi care e hiba ?

— Morala proletară ! declară Mitică, victorios. O încurcătură cu o damă din oraşul Braşov. A cam feştelit-o băiatul, mă-nţelegeţi dumneavoastră, ca membru de partid nu şade frumos. De aia l-a transferat la noi. E şi ăsta un fapt, don' inginer ?

— Beldie era prea îngheţat ca să judece cu ascuţime toate aceste ştiri, să aleagă, să adopte o atitudine potrivită în situaţia care i se înfăţişa. Oricum, nu-i convenea întorsătura şi n-avea cum să se împotrivească. Era prea abil, ca să nu priceapă că tenacitatea tînărului inginer va răzbi la suprafaţă şi nu va mai putea s-o frîneze, fără să se primejduiască sau să lase loc la o îndoială asupra sa. De altfel, cu toate precauţiile pe care şi le luase, acoperin- du-se cu autoritatea directorului, se temea ca nu cumva răspunderea să apese numai asupra lui. Şi acest lucru trebuia evitat. Cum ? Asta încă nu ştia, avea însă încredere în propria sa inteligenţă.

— Bine, Mitică, rosti Beldie. Să nu pierzi nici o mişcare, şi mai ţine-ţi limba, îl preveni la despărţire.

— Eu aşa le ameţesc cu papagalu', da' cînd e căzu', să mă pici cu ceară, o vorbă, nics ! se lăudă Enache şi, vîrîndu-şi capul între umeri, o porni spre

— tramvai pe străzile tăcute, cu vile somptuoase, ale Cotrocenilor.

— În dimineaţă aceea, Matei se duse la director. Era însă plecat la minister.

— Cînd se înapoie, cam spre prînz, Dimcea îşi făcu raita zilnică prin secţii. Într-un mod cu totul neprevăzut, şi într-o împrejurare neprielnică, tînărul inginer avu prilejul să stea laolaltă cu el. Era o sală lungă, dreptunghiulară, cu mese de-o parte şi cealaltă, lăsînd printre ele un coridor îngust, care începea de la uşă şi se sfîrşea la bucătărie, despărţită de sală prin geamuri opace, vopsite în alb. O singură ferestruică era deschisă, prin care ospătăriţele primeau farfuriile cu mîncare.

— Plutea înăuntru un miros greu de aburi, de untdelemn cu iz iute, înecăcios ; fumul se înălţa spre tavan în nori cenuşii şi albăstrui, otrăvind aerul. Mulţi şedeau cu paltoanele pe ei, sau răsturnate pe speteaza scaunelor. Unii chiar le făcuseră ghem şi le puseseră pe jos, la picioare, neavînd cuiere.

— Adesea, Matei lua prînzul aici. Era la o masă cu Păun şi Gore ; îndată ce se servi ciorba, începură să se audă murmure de nemulţumire. Zeama era tulbure, cu rare ochiuri de grăsime. Cineva sorbi o lingură, apoi o trînti de tăblia de lemn.

— Eu nu mănînc. Să se înece Vanghele cu ea.

— Ceilalţi rămaseră cu lingurile la gură, mormăiră

— că are dreptate şi continuară să soarbă ciorba caldă. Vecinul celui care strigase rupea tacticos pîinea în dumicaţi, muindu-i în zeamă şi înghiţind linguri pline. Pesemne că asta îl irita pe tovarăşul său revoltat:

— Ţie îţi place, mă ?

— -—- îmi place, nu-mi place, mi-e foame.

— Şi dacă ţi-e foame, mănînci şi lături ?

— ,Dă-mi pace ! Ce, la mă-ta acasă te-ai îndopat numai cu pui fripţi şi curcan ?

— Al doilea fel era carne cu orez. Carne, o fărîmă şi orez mult, necurăţat şi cleios. De data aceasta, bombănelile, protestele se înmulţiră, dar se curmară la apariţia neaşteptată a lui Dimcea care salută oamenii, îndreptîndu-se spre bucătărie. Cîteva secunde nu se mai auzi zgomotul furculiţelor ; oamenii

întorceau privirile după director, miraţi, curioşi şi oarecum înveseliţi de ce-o să se petreacă.

— Hait! A băgat-o pe mînecă Vanghele ! spuse careva.

— E de rău, îl compătimi un altul.

— Administratorul primise înapoi sufertaşul cu mîn-

— carea pentru Dimcea. Vestit de una din fetele care serveau că era în sala de mese, Vanghele îi ieşi repede în întîmpinare.

— S'trăiţi, tovarăşe director !

— Dimcea nu-i răspunse. Semn prost. Vanghele, înalt, ciolănos, cu ochi mari, albi, stătea uşor încovoiat de spinare, aşteptînd vreo dispoziţie.

— Doriţi ceva, tovarăşe director ?

— Vino înăuntru ! îl chemă Dimcea în bucătărie, unde, după ce inspectă cratiţele uriaşe, cazanul de aluminiu, îl întrebă într-o doară : Ce mîncare mi-ai trimis mie ?

— Ce s-a gătit azi, spuse Vanghele, .nelămurit ce voia.

— Numai că ai ales bucata cea mai bună. Vrei să-mi arunci praf în ochi. Oamenilor le dai o zeamă fără gust şi carnea trebuie s-o cauţi cu microscopul în farfurie. Dacă nu eşti în stare să pregăteşti o masă bună, te schimb, Vanghele.

— Cei din sală, care se aflau lîngă peretele de sticlă al bucătăriei, prindeau frînturi din discuţie. Ascultau atenţi, curioşi, făcînd semne furioase celorlalţi, să înceteze zgomotele.

— Administratorul se apăra :

— Muncesc de mă spetesc şi tot nu sînteţi mulţumit. în ultima vreme, aprovizionarea e mai slabă. Mi s-a stricat o maşină şi n-am putut să colind satele după alimente. Muncesc de unul singur, nici noaptea nu dorm de dureri de şale.

— Ia-ţi un ajutor şi organizează-te mai bine. Şi de ce nu sînt ventilatoare, cuiere, de ce nu e spălată şi vopsită podeaua ? Asta-i cocină, nu cantină, Vanghele !

— Aşa a fost de la început, încă înainte de-am preluat...

— Să nu mai fie ! Vreau să-mi faci cantina lună şi să îmbunătăţeşti masa. Nu eşti vrednic, lasă altuia locul. îţi dau termen o săptămînă.

— Dimcea se reîntoarse în sală şi se aşeză alături de Zâne, Păun şi Gore. Pe nesimţite, muncitorii îşi mutară scaunele mai aproape de ei, întîi cu nehotărîre, apoi din ce în ce mai fără sfială, îndată ce isprăviseră masa. Majoritatea erau laminorişti. Unul dintre ei pomeni de „opririle" de la maşini. Atît fu de-aj uns ca şi ceilalţi să se încingă ; fiecare avea cîte o soluţie, o părere a lui. Cît despre „opriri", se plîngeau că le fură munca şi că aşa nu mai puteau să continue.

— Păun evită să vorbească despre metoda tînărului inginer. Se mărgini să afirme că o soluţie ar fi posibilă — o altă metodă de laminare. în cîteva zile va şti. Oamenii schimbau priviri între ei:

— De, să încercăm. De ce să nu încercăm ?

— Matei nu scoase un cuvînt. Nu fusese întrebat

— nimic, ca şi cum n-ar fi existat. Fuma nervos, suferind din pricina indiferenţei directorului. Totuşi observă că, din cînd în cînd, Dimcea stăruia asupra lui cu o uitătură ciudată, ca cineva care se căzneşte să-şi amintească un anume lucru îndepărtat, nesigur.

— Cînd directorul se ridică, Matei îi ceru să-l primească.

— —■ Vino peste o jumătate de oră la mine, spuse Dimcea.

— în acest scurt răstimp, Matei se gîndi cum să-l abordeze. Felul în care-l fixase de cîteva ori îl intriga şi—1 nelinişte. îl cunoştea atît de puţin pe director, încît nu putea face nici o presupunere şi, ceea ce era mai important, se întreba cum să-i pună problema. Pe lîngă agerimea sa, de care pomeneau toţi din uzină, Dimcea obişnuia să ia pe loc măsuri, asupra cărora revenea greu. E adevărat, rareori se întîmpla să nu fie şi cele mai nimerite. Pentru a cîştiga un astfel de om, nu exista decît o singură posibilitate : să-i dovedeşti că ai dreptate. Cu acest sentiment şi cu această nădejde, Matei urcă scările spre biroul directorului.

— Dimcea tocmai primise o adresă de la minister, prin care uzina era felicitată pentru executarea fără cusur a prăjinilor de foraj. Comanda îndeplinea toate condiţiile indicate în contract. O mare parte din merit se răsfrîngea şi asupra şefului laminoarelor, Beldie, care controlase îndeaproape fabricaţia. Adresa îl bucura în mod deosebit pe director. La intrarea lui Zâne, îi oferi un fotoliu, invitîndu-l să ia o ţigară din caseta de mahon de pe birou.

— Acum sînt numai urechi. O cerere sau o propunere ? spuse Dimcea, aprinzîndu-şi o ţigară.

— Amîndouă odată, răspunse Matei, schiţînd un zîmbet.

— Şedea pe marginea fotoliului, incomod, în tensiune. Se silea să fie calm şi natural. Nu venise pentru o favoare. De ce-l privea din nou în felul acela deosebit, ciudat, directorul ? învăluit într-un nor de fum, cu coatele sprijinite de placa de sticlă, cu pleoapele întredeschise, el chema parcă în memorie o imagine îndepărtată, ceva proiectat în trecut şi pe care-l dibuia...

— —- Dumitale îţi zice... Zâne. Ai avut ceva rude, rude apropiate cu acelaşi nume ? se interesă Dimcea, aplecîndu-se spre tînăr.

— ■— Da, un unchi, după tată, Dumitru Zâne.

— Dumitru, zici ?... Şi cu ce se ocupa ?

— Era mecanic la C.F.R.

— —■ El e ! exclamă Dimcea. Şi unde se află acum ? Unde lucrează ? Mai trăieşte ?

— A murit în bombardament, după ce evadase din închisoare.

— Aşa... ă murit! repetă celălalt fără noimă, ca dintr-un mare gol.

— O clipă lui Maitei i se păru că .îmbătrânise subit, era un om oarecare, ridat de vîrstă, uzat, în care nu mai recunoştea pe directorul impunător, cu o voinţă lucidă şi fermă. Dar ce legătură aveau toate astea cu el?

— De mine îţi mai aminteşti ? întrebă Dimcea, regăsindu-se cu o sforţare.

— Matei îl cercetă uluit. Se temea să nu săvîrşească o greşeală.

— V-am mai cunoscut altundeva ? Vă rog să mă iertaţi, nu-mi amintesc de loc sau...

— Nici nu-i de mirare... sînt zece ani... m-am schimbat mult, vorbi Dimcea ca pentru sine, pipăindu-şi faţa cu palma, sub care reînvia treptat expresia-i obişnuită, cu trăsăturile dure, marcate, săpate în chipul sever. Să trecem peste asta! se scutură ca de-o cenuşă, aprinzîndu-şi o altă ţigară. Va să zică, o cerere şi-o propunere. Să le auzim !

— Cer să fiu scos de la biroul de normatori şi să fiu mutat la laminoare. Eu sînt inginer, tovarăşe director !

— Dar în ce calitate îţi închipui dumneata că ţi s-a încredinţat sarcina pe care o ai ?

— Matei întrezări o rezistenţă.

— Nu-i micşorez însemnătatea, dar de aici şi pînă la ce ar trebui să facă un inginer laminorist ca mine este o mare distanţă. I-am spus-o tovarăşului Beldie şi o afirm cu tărie şi în faţa dumneavoastră.

— Părerea şefului laminoarelor e alta ; dumneata eşti foarte necesar acolo.

— La început da, acum se pot descurca şi fără mine. Puteau chiar în primele zile. Codrescu este în stare să conducă serviciul. Uzina geme de lucru, e greu să faci faţă cu cele trei schimburi, şi eu mă înfund în dosare şi fişe ! Există vreo îndoială asupra capacităţii mele profesionale ? Aveţi referinţe... Sau, pune-ţi-mă la încercare, rosti cu un tremur în glas.

— Dimcea îl simţi. Îi înlătură presupunerea.

— Dar nu se discută asta !

— Atunci pentru ce nu mi se dă locul meu ? Nu accept să fiu transformat în arhivar, să mucegăiesc într-un birou. Asta nu-i muncă pentru mine. Mie-mi trebuie să respir aerul uzinei, pe platformă, să lucrez la maşini, cum am mai lucrat ani de zile.

— Indîrjirea tînărului inginer îi plăcu lui Dimcea. Nu voia însă s-o arate. Se sculă de pe scaun, se învîrti prin larga odaie, gîndindu-se. îl înconjură o dată pe Matei şi se opri la numai un pas de el. Era atît de aproape, încît tînărului inginer i se întipări în

minte fiecare cută crestată, ai fi zis cu cuţitul, în obrazul acela rigid.

— /— îţi iei răspunderea că serviciul nu va avea de suferit ?

— Mi-o iau !

— Dimcea trecu la masa de birou şi notă ceva în blocnotesul mare, cu coperţile îmbrăcate în piele.

— Bine, am nevoie de un răgaz. Am să mă ocup de problema dumitale. Altceva ?

— Asta e tot ce aveam pe suflet.

— Şi îndată ce Matei părăsi biroul, Dimcea ridică receptorul şi făcu un număr :

— Alo ! Cine e ? Alexa ?... Aici e Dimcea. Fii bun şi adu-mi dosarul lui Matei Zâne... Da, da, Zâne...

— Plecase de la director cu o inexplicabilă linişte. Avea convingerea că punctul mort fusese depăşit şi roata se pusese în mişcare. De unde îl cunoştea Dimcea ? îi era cu neputinţă să-şi aducă aminte şi poate că din această pricină nici nu se sinchisi prea mult să afle. întreaga după-amiază lucră acasă la calcule ; pe la opt şi jumătate seara, mîncă frugal, se îmbrăcă şi o porni spre oraş, cu intenţia de a viziona un film. Cînd îşi puse canadiana îmblănită, mătuşa era cu spatele la el, în picioare, lîngă şifonier : scotocea sau dosea ceva, nu-şi putea da seama. Era vădit însă că se ferea, că nu voia să fie văzută, deoarece trăgea cu coada ochiului la Matei, mormăind :

— — Ce te tot fîţîi pe-aici ? Nu pleci odată ? în odaia ei nu ardea decît candela de la icoană ;

— O lumină de aur roşu îi cădea pe ceafa zbircită, pe părul cărunt cu firele de la tîmple zbîrlite.

— Ce faci acolo ? o întrebă Matei.

— Glasul lui răsună prea tare; bătrîna se sperie şi scăpă din mîini o punguliţă din care se revărsară pe podea cîteva monede, unele rostogolindu-se sub patul acoperit cu o cuvertură de pluş vişiniu, cu

ciucuri groşi de mătase. Mătuşa se frînse de mijloc, îngenunche, bîjbîind înfrigurată prin unghere :

— Unde dracului v-aţi ascuns ? Unde dracului...

— Aprinde lumina, o sfătui Matei.

— N-am nevoie de lumină.

— Vrei să-ţi ajut ?

— Nu, nu! Le adun, le adun singură, nu te băga tu.

— Ţi-e frică să nu ţi le iau ? N-ai minte...

— Ce frică! Am eu socotelile mele, ce-ţi pasă ţie ? Du-te, că le strîng eu, una cîte una. Ai grijă să încui poarta. Vii tîrziu ?

— Nu ştiu.

— Mătuşa se tîra pe jos, isfe vlîra su'b pa*t, sub 'scrin, ridica marginile covorului, bucurîndu-se ori de cîte ori găsea cîte o monedă, de parcă ar fi fost de aur.

— Te holbezi la mine, ai ? Banu-i scump ! spuse şi, după ce înnodă punga, se sculă, gemînd.

— În minutul următor, Matei era în stradă şi peste un sfert de ceas se plimba prin faţa cinematografului „Scala", în căutarea unui bilet. Era un ger uscat, tăios şi zăpada scîrţîia sub tălpi, ca sticla pisată. Aerul era curat, pur, sonor ; zgomotele oraşului se răsfrîngeau în văzduh, lovindu-se ca de nişte pereţi străvezii de cristal.

— în afară de Matei mai erau vreo doi-trei amatori; pe ceilalţi îi împrăştiaseră gerul şi ora tîrzie. Era .trecut de nouă. Ond să abandoneze şi el, remarcă pe unul din amatori tratînd cu o doamnă vîrstnică, grasă, răsuflînd anevoie ; se grăbise, avea de vîn- zare trei bilete. Matei reuşi să capete un bilet şi intră în sală pe întuneric : filmul începuse. Rula „Omul în gri".

— După cîtva timp se obişnui cu întunericul şi descoperi chiar lîngă el, la al treilea scaun din margine, un loc liber. Ceru voie şi se strecură, îndoin- du-se mult, ca să nu-i stingherească pe cei din spate. Se aşeză ; simţi o mînă retrăgîndu-se de pe braţul fotoliului. Era fata din stînga lui; stătea dreaptă, atentă, netulburată. Pe ecran se succedau imagini închise, clarobscure. Profilul vecinei sale se topea în umbră. De altfel, nici nu-şi dădu osteneală să-l desluşească. Nu-l interesa. Astfel se scurse jumătate de

film, cînd, fără voie, înregistră că între ea şi tînărul de alături se întîmplă un lucru grav. Era o zbatere surdă, tăinuită, în care cea dintîi se străduia să-l înduplece, să-l calmeze, să-l domine pe însoţitorul ei. Murmure indistincte, gesturi în- frînate se mistuiau într-o crispare insuportabilă. La un moment dat, scaunul scîrţîi ca atunci cînd cineva e gata să se ridice. Fata care mîngîia palma tînărului, liniştitor, pe dată i-o încleştă, imobili- zîndu-1:

— — N-are nici un rost. Te rog rămîi, şopti ea.

— Şi atunci, Matei fu martorul unei scene nebănuite ; celălalt se sculă şi-şi smulse mîna cu vio- lenţă, ţipînd înăbuşit, exasperat :

— i— Dar lasă-mă odată în pace, femeie !

— Şi fugi de-a lungul culoarului, pierind în întuneric. Cîţiva spectatori întoarseră capul. Locul de unde venise strigătul era gol. Fata rămăsese neclintită, cu privirile pe ecran. Matei, care o supraveghea discret, era sigur că nu vedea nimic. O imagine mai clară, mai luminoasă de pe pînză îi înlesni să-şi recunoască vecina. Era Irina Cerchez ! Nu crezu. îşi închipui că e o asemănare, o confuzie, şi se răsuci uşor spre stînga lui. Nu mai încăpea nici o îndoială. Era Irina, cu blana de astrahan gri pe genunchi, împietrită, albă la faţă. îi fu milă de ea, dar încercă şi o .satisfacţie că o umilise : „Ai păţit-o, te-a făcut de ruşine !"

— Irina scoase o batistă din poşetă şi-şi tamponă nările. Peste cîteva secunde îşi duse din nou batista la nas. O controlă ; era pătată de sînge. O mototoli în pumn. Matei îşi învinse orice reţinere. Vorbi încet, aproape de urechea ei, hotărît:

— Stai cu capul pe spate !

— Irina tresări, îl privi lung, mut, cu pupilele dilatate. Matei o înfruntă. Ceva se frînse în ea şi, supusă, îşi rezemă ceafa de speteaza scaunului, pe care el îşi puse palma, ca o pernă, sprijinind-o. Nu protestă. Matei îi simţi părul mătăsos, căldura pielii pătrunzîndu-i braţul. începuse să-i amorţească dege- tele, nu se îndura să-şi retragă mîna. într-un tîr- ziu se potoli hemoragia şi o auzi rostind :

— Condu-mă, dacă vrei, la o maşină.

— El o ajută să se îmbrace şi în hol îi spuse :

— Aşteaptă-mă aici, sînt numaidecît înapoi.

— Zăbovi totuşi, deoarece trebui să alerge o bucată

— de drum, fără a găsi o maşină. Se întoarse gîfiind, cu fularul în vînt, descheiat la canadiană.

— Al fugit! Iartă-mă... umbli descheiat, ai să răceşti.

— Nu sînt chiar aşa de şubred, rîse Matei.

— Ieşiră amîndoi în stradă. Traversară bulevardul

— spre biserica Boteanu. Gerul se înăsprise. Trotuarele sclipeau ; se lăsase ceață şi polei. Era alunecos. Matei o luă de braț ; fata i se păru delicată, fragilă. Aproape o purtă pe sus pînă la maşină.

— îți mulțumesc, spuse Irina, înaintea portierei.

— Nu, te conduc pînă acasă.

— Cum doreşti.

— Tot drumul, Irina îşi ținu pleoapele lipite ; era încă foarte palidă, obosită. Matei îi contemplă fruntea castă, nările gingaş modelate, învoalte, gura închisă într-un desen precis, cu colțurile uşor răs- frînte, copilăreşte. Era şi mai vizibilă cicatricea mică de la bărbie, atît de nepotrivită cu liniile curate şi fine ale obrazului. Ca şi cum ar fi simțit privirea lui umblîndu-i pe față, Irina deschise ochii. Şi c-un gest spontan, surprinzător, de care n-o credea capabilă, îl prinse de braț :

— Aş vrea să te rog ceva. Să uiți scena aceea penibilă.

— Matei înțelese că în acest timp numai la asta se gîndise, asta o frămîntase.

— Am şi uitat-o.

— îți mulțumesc. Iată c-am şi ajuns !

— Matei plăti maşina. Coborîră. Un grilaj scund despărțea vila de trotuar. De-o parte şi cealaltă a uşii de la intrare, în nişte scobituri ale zidului ardeau două felinare în fier forjat.

— Irina se înfăşură în haina de astrahan. îi întinse mîna şi, ca şi cînd şi-ar fi amintit deodată de

un lucru foarte important, spuse :

— I-am pomenit tatii de dumneata. Aveai dreptate, erai studentul lui favorit, i-ar face plăcere să te revadă. Mi-a spus să ţi-o transmit. E foarte ocupat, dar mîine, de pildă, după-amiază, este acasă. Dacă eşti cumva liber...

— Să dau un telefon ?

— Dacă vii, îl înstiintez eu.

— Vin.

— —■ Noapte bună şi pe mîine.

— Noapte bună.

— A doua zi, Matei sună. îi răspunse chiar Irina la telefon. Profesorul Traian Cerchez nu era acasă. O anunţase că va sosi peste o jumătate de oră. Cum vremea se îmblînzise şi era dornic de puţină mişcare, Matei o luă pe jos. Mai curînd decît ar fi vrut se pomeni în faţa vilei. îi deschise o fată ; îşi scoase canadiana ; intră într-un hol semicircular, cu pereţii tapisaţi în mătase ruginie, cu un mare şe- mineu de faianţă italiană, cu multe fotolii şi măsuţe joase, cu picioarele elegant curbate. Pretutindeni erau răspîndite lămpi ■ cu abajur, vase de Murano, cu sticle irizînd dulce lumina acoperită şi tainică. Paşii i se înfundau în covor şi prin ferestrele înalte, de la podea pînă aproape de plafon, zări în fund grădina, havuzul şi o casă ca o jucărie, fără cat, cu acoperişul ţuguiat.

— Matei se auzi strigat.

— Poftim, pe-aici.

— Se îndreptă dincotro venea glasul. Era oarecum intimidat de luxoasa locuinţă, de apariţia Irinei, de întîlnirea cu profesorul lui.

— Aici, aici, sus !

— în capul scării interioare o văzu pe Irina : era într-o fustă de flanel cenuşiu, o bluză colorată şi o jachetă de lînă albă. Urcă treptele ; ea îl conduse într-un salonaş ; nu erau înăuntru decît puţine piese, un scrin, o comodă, un gheridon, zvelt, pe picioare subţiri, graţioase. într-un colţ se aflau două fotolii îmbrăcate în mătase broşată, cu flori mari,

albastre, şi între ele o măsuţă ovală, gălbuie, din lemn de trandafir. Lumina venea de la cele două aplice de alamă de o parte şi de cealaltă a oglinzii veneţiene. Pe jos era un covor afgan de un roşu înfocat.

— Tata încă n-a venit, cred că dintr-o clipă în- tr-alta trebuie să sosească.

— Pot să-l aştept ?

— îl aşteptăm împreună, spuse Irina, surîzînd.

— îl pofti să ia loc. Se aşeză şi ea în fotoliu, aran-

— jîndu-şi cutele fustei. De la început împrăştie orice convenţionalism dintre ei. Era simplă, firească, prietenoasă. Se purta astfel din obişnuinţă, dar pentru Matei era o fiinţă nouă, diferită de acea din uzină. îi ceru voie să aprindă o ţigară. Aprinse şi ea una şi pe cînd fumau, Irina se interesa de situaţia sa, la a cărei discuţie, fără să vrea, fusese martoră pe platou.

— Matei dădu unele amănunte şi, pe măsură ce vorbea, se însufleţea, povestindu-i o mulţime de lucruri intime, gînduri, proiecte. Dar la un moment dat, ca şi cînd şi-ar fi amintit deodată că fata dinaintea lui s-ar putea plictisi, se scuză stîngaci:

— Am cam luat-o razna cu ale mele.

— De fel. Te ascult mai departe, spuse Irina, rezemîndu-şi bărbia în palmă.

— Matei şovăi.

— Te rog frumos, spuse ea, împreunind palmele.

— El cedă şi reluă, îngîndurat:

— Din copilărie mă învinuiau că visez, că am prea multă imaginaţie, că mereu îmi umblă cîte o idee prin cap. Am şi păţit-o odată, m-au concediat. Eram foarte tînăr. De atunci am mai născocit eu cîte ceva. Şi acum iată, am eşuat la un serviciu de fişe. în sfîrşit, asta nu va dura. Am trecut şi prin situaţii mai grele. O să aibă de furcă cu mine. Nu mă predau cu una, cu două.

— Se şi vede, rosti convinsă Irina, cu acel instinct sigur al femeilor, învăluită de forţa ce emana acest tînăr viguros şi suplu, atît de natural, de direct şi de sincer, încît îi cîştigase numaidecît încrederea.

— După ce se vede ? rîse încet Matei.

— Telefonul țîrîi lung, în biblioteca cu uşile larg
— deschise, din dreapta salonaşului. Irina se ridică. Peste cîteva secunde, tînărul inginer fu de asemeni lîngă aparat. Profesorul voia să schimbe cîteva cuvinte cu el. Se ivise o şedință neprevăzută şi-l înştiința că nu va scăpa decît foarte tîrziu. îl invita la masa de seară, duminică.
— Matei primi şi, după ce lăsă receptorul, se pregăti să se retragă.
— îmi pare rău că ți-am stricat seara, spuse Irina. Poate voiai să te duci în altă parte.
— Aş ! N-aveam nimic de făcut.
— Nu vrei să mai stai ? De altminteri, uite, a şi adus ceaiul, îi arătă ea fata care pusese pe măsuță ceştile şi un platou cu sandvişuri.
— în cazul ăsta... să-ți spun deschis, mă simt bine aici, deşi...
— Irina îşi înălță privirea, întrebător.
— Nu te superi ? făcu Matei, ezitînd.
— Nu.
— înainte mi-erai antipatică.
— Dar nici nu m-ai cunoscut ! De unde ? Cum ?
— Tocmai, pe-o simplă impresie. Iartă-mă c-am spus o nerozie.
— Şi ți-ai schimbat părerea ? zîmbi fin Irina.
— M-ai silit.
— Dacă nu regreți, e în ordine. Să bem ceaiul, că se răceşte.
— Irina îi întinse ceaşca, ceaiul era fierbinte şi aromat. Abia sorbise o înghițitură ; buzele ei atinseră marginea ceştii şi Matei observă că devenise atentă şi oarecum neliniştită. Pe scară răsunau paşi grei, înăbuşiți, rari şi, după scurt timp, uşa se deschise şi în cadrul ei apăru un tînăr de statură potrivită, voinic, foarte brun, cu un păr des, negru şi cîrlion- țat. Era îmbrăcat cu un pulover cafeniu, gros, cu gulerul cămăşii răsfrînt în afară şi nişte pantaloni verzi de catifea ripsată, umflați ca nişte burlane. Gîtul îl avea scurt şi părea că umblă cu capul în piept, nemulțumit şi bănuitor.

— —- învață-te să bați mai întîi la ușă ! spuse Irina.

— Celălalt, ca și cînd n-ar fi auzit-o, sau ca și cînd nu lui i s-ar fi adresat, mormăi:

— Mi-e foame ! De ce nu mi-ai trimis nimic de mîncare ?

— înșfăcă un sandviș și începu să mestece, învîrtin- du-se de colo-colo și, fără să se uite la Matei, rosti indiferent:

— Dar ăsta cine mai e ?

— Anatol, fii cuviincios ! Dacă nu poți să te stă- pînești, întoarce-te în atelier, spuse Irina. Poartă-te ca un om și prezintă-te.

— Anatol făcu o reverență caraghioasă.

— Mă supun poruncii voastre. Și îndreptîndu-se către Matei: Pictorul Anatol Proca, ex-soțul doamnei Irina Cerchez. Cu cine am onoarea ?

— Matei recunoscu în el pe tînărul de la cinematograf, care părăsise sala, țipînd. Intrarea lui, schimonoselile ridicole, de paiață, i-l făcură nesuferit, deși într-un fel îl distrau.

— Colegul meu, inginerul Matei Zâne, se grăbi Irina.

— Ce, el e mut ? Sau poate nu știe cum îl cheamă ?

— Anatol! strigă Irina. Du-te în atelier, îți trimit numaidecît mîncarea. Şi-a făcut din bădărănie un teribilism, o originalitate, îi explică fata lui Matei. Te rog să nu-l iei în seamă.

— Matei nu se sinchisi, cu toate că nu mai întîlnise un asemenea individ. Era însă îngrijorat de nervozitatea Irinei, de teama ei pe care încerca să şi-o înfrîngă. Era decis să rabde orice s-ar întîmpla. Vru s-o calmeze.

— Mie-mi place Anatol! declară Matei. Vezi că nu sînt mut ?

— Nu, eşti inginer. Auzi, profesiune ! În-gi-ner ! exclamă pictorul, ca despre ceva nemaipomenit de bizar.

— Şi încă laminorist, de utilaj petrolifer, tubinguri, prăjini de forat, conducte, țevi etc. Prozaic, nu ?

— Inginer de țevi ! Inginer de țevi! Inginer de țevi ! repetă Anatol cu stupoare şi izbucni într-un hohot artificial, înalt, cu capul dat pe spate.

— Irina se sculă în picioare, palidă :

— Anatol, pleacă ! Pleacă imediat!

— Mă goneşti ? se dezmetici pictorul. Dar ce-am făcut ? Tu nu pricepi, niciodată n-ai priceput nimic. Inginer de țevi ! E un lucru foarte comic, vorbi cu voce blîndă. Şi la urma urmei vă potriviți. El inginer şi ea chimistă, rîse din nou, ca apucat de crampe.

— Eşti de nesuportat, rosti Irina cu desperare.

— De ce ? spuse naiv Anatol, domolindu-se ca prin farmec. Nu înțelegi, o îndeletnicire serioasă e să armonizezi sunetele în muzică, să prinzi culorile într-un tablou, să cînți în versuri. Inginer ? Chimistă ? Mă rog, chimia are unele procese enigmatice, e mai interesantă, mai ales era înainte, cînd făcea corp cu alchimia, avea o simbolică, unele sensuri. Dar tu eşti prea terestră, ca să vezi altceva decît nişte reacții... Eşti o ştiințifică ! spuse cu un rictus de dezamăgire.

—
— Şi mă dispreţuieşti ?
— Pe urmă, continuă Anatol, fără să se întrerupă, care este artistul care ar plăsmui în versuri, în sunete, în culoare o dragoste între un inginer şi o chimistă ? îţi dai seama că e de-a dreptul ilariant ? Nici măcar o romanţă banală nu s-ar putea scrie. Cum să începi ? „El inginer şi ea chimistă, sub salcîmii înfloriţi"... E stupid !
— Un artist cîntă sentimentele omului, nu profesiunea lui.
— Oho ! Sentimentele omului ! declamă Anatol, descriind un gest larg cu mîna în aer.
— -— Va să zică, mă şi dispreţuieşti ? spuse Irina, ironică, reaşezîndu-se.
— Anatol se trînti pe covor, la picioarele ei, şi-i înlănţui gambele rotunde şi zvelte. Irina vru să se desprindă, dar nu putu.
— Fără spectacol! Nu-ţi ajunge cît ai jucat pînă acum ? Ridică-te şi du-te la lucru.
— Cum poţi să spui că te dispreţuiesc ? vorbi rugător Anatol, umil. Ce sînt eu pe lîngă tine, prinţesa mea ? Tu mi-ai dat dragoste şi mi-ai dat încredere în talentul meu, n-ai precupeţit nici un efort, nici o jertfă, m-ai sprijinit, m-ai ajutat şi n-am auzit din gura ta vreodată cel mai neînsemnat reproş, nu te-am văzut obosită de mine. Mereu ai fost prezentă, de veghe, ca un pilot pe-o corabie în furtună. Ce m-aş fi făcut fără tine ? Aş fi ajuns pe drumuri, o haimana, m-ar fi cules de prin şanţuri...
— Isprăveşte, Anatol! Intoarce-te în atelier, peste o săptămînă ai vernisajul expoziţiei. Fii cuminte, te rog, fii cuminte, îl imploră Irina, împur- purîndu-se, zbătîndu-se între un sentiment de duioşie faţă de el şi de ruşine faţă de Matei care fuma, cu coatele pe genunchi şi privirea pironită în covor.
— Nu mă mai iubeşti, îngînă trist Anatol, resemnat. Tot ce faci e numai din datorie, vrei să-ţi fii fidelă ţie însăţi, îţi închipui că ai o răspundere faţă de artistul din mine. De fapt nu mă mai suporţi, ăsta e adevărul.

—

— De ce e nevoie de toate astea, aici, acum ? Revino-ţi în fire şi du-te înapoi în atelier, cel mai important lucru e expoziţia, succesul tău.

— Anatol îşi lăsă capul pe genunchii ei. Murmură :

— Ai dreptate. Bine, mă duc, mă duc...

— Se ridică anevoie de pe covor, eătînd spre Matei; parcă-l vedea şi nu-l vedea. Deodată se întoarse spre Irina.

— Uite ce ochi are ! Albaştri, ceţoşi. Ce caută ochii ăştia la un inginer ? Şi obrazul prelung, cu cele două brazde de la nas spre gură, cu fruntea ca un turn... interesant! Nu vrei să te pictez ? Vino să-ţi fac portretul! în trei şedinţe îl termin. Hai, vino cu mine în atelier. începem chiar acum! se înflăcără Anatol.

— „Asta-i trăsnit de-a binelea", îşi spuse Matei, neispitit de propunere. Căută scăpare la Irina, dar ceea ce citi în privirile ei îl înduplecă să primească.

— Haide, nu vii ? îl întrebă febril Anatol.

— Matei îl urmă plictisit, şi în canatul uşii, o mînă

— mică strînse pe ascuns, energic şi cald, mîna lui.

— Vă trimit masa la amîndoi, în atelier, rosti Irina.

— Pe scări, pe cînd coborau, Anatol rîse provocător :

— De ce taci ? Te-o fi jignit felul meu de-a fi. Ţi-am luat piuitul!

— Ai avut mare noroc că era şi Irina, îşi des- cleştă gura Matei.

— Altfel ?

— Te snopeam în bătaie.

— îl găsi pe Beldie adîncit în citirea ultimelor rapoarte, la biroul lui, cu un maldăr de mape. Nici unul din funcţionari nu cuteza să sufle. Lucrau tăcuţi şi parcă bătaia degetelor pe clape era mai înceată, mai şovăielnică, ca să nu-l deranjeze pe şeful laminoarelor. Toţi ştiau că va scormoni vreo

chichiță și se așteptau să-l audă : „Poftim, o neglijență !"

— Matei nu răbdă această atmosferă de apăsare și se întunecă. Păstră o atitudine rezervată, dar rosti totuși răspicat, ca să-i amintească celuilalt că este aici.

— M-ați chemat ?

— Beldie continua să citească raportul.

— ■— Da, șezi.

— Matei rămase în picioare.

— Beldie înlătură fișele, rapoartele îngrămădite înaintea lui și-și puse palma pe umărul lui Zâne, ocrotitor :

— Predai serviciul tovarășului Codrescu...

— O mulțime de gînduri fulgerară prin mintea lui Matei. Ce însemna asta ? Va trece la laminor ? Îl repartiza la altă secție a uzinei ?

— —■ Sper că nu te-ai legat chiar într-atît de acest serviciu ?

— ' ■—- Nu... nu înțeleg, spuse Matei, contrariat.

— Ei, Doamne ! Dar eu am nevoie de dumneata ! Mi-e destul de greu să duc în cîrcă atîtea secții și, pe deasupra, laminoarele, care sînt cele mai importante din uzină. Singur mi-e imposibil să răzbesc, îmi trebuie neapărat un ajutor. Pe cine ai fi vrut să aleg ? Nu te prea bucuri, se pare, surise Beldie.

— Ba da...

— Matei își trecu o mînă prin păr, răvăși fișele, buimăcit. Asta nu ținu însă decît cîteva clipe. Țăcănitul mașinilor, frămîntarea din birou îl treziră la realitate.

— Mă vei descărca pe mine de-o parte din sarcini, vei prelua conducerea schimbului întîi. E în regulă ? Așa că predă-ți serviciul, încheie Beldie, părăsind încăperea.

— Parcurse hala în tot lungul ei și urcă la Dimcea, întîlnindu-se piept în piept cu Nenciu, care-l salută în treacăt. Ieșise de la director. „Ce-o fi căutat acolo ? Nu cumva în cazul Zâne ? Ți-am luat-o înainte, puișorule !" gîndi Beldie, mulțumit de sine. Deschise larg ușa și intră degajat, cu capul lui frumos înclinat

uşor într-o parte, călcînd sigur pe covorul gros şi pluşat. îndată ce-l deosebi pe

— Liteanu în fotoliu, atitudinea lui suferi o imperceptibilă modificare, ce n-ar fi putut fi observată decît de un ochi exersat. Nu se petrecuse nimic vizibil, totuşi nu mai era atît de liber în mişcări. Beldie se supraveghea.

— Am o veste bună pentru dumneata, spuse Dimcea. Comanda specială de prăjini de foraj pe care am livrat-o este de bună calitate. Am primit o adresă de la minister. Bineînţeles că nu trebuie să ne culcăm pe-o ureche.

— Dimpotrivă, asta ne măreşte îndatoririle, rosti serios Beldie.

— Ce urgenţe avem ?

— Dacă nu intervine nici o schimbare în plan, ţevile de extracţie. Avem însă comenzi urgente şi pentru construcţie. Nădăjduiesc să le satisfacem, cu toate că, la drept vorbind, e din ce în ce mai greu. Mă gîndesc la o altă metodă de laminare — deocamdată nu mi-e îndeajuns de limpede.

— —- Tocmai despre asta voiam să vorbim. Muncitorii se plîng de desele poticniri. De ce nu iei mă-suri ? Trebuie neapărat întreprinsă o verificare a maşinilor.

— E o racilă mai veche, tovarăşul Liteanu o cu-noaşte, rosti Beldie, neputincios, cu intenţia de a-l implica şi pe inginerul-şef.

— Tovarăşul Liteanu e ocupat pînă peste cap. Cum, nu există nici o soluţie ? se răsuci pe scaun Dimcea. Dumneata ce spui, Liteanu ?

— Vom reexamina întregul circuit al laminării. E drept că maşinile sînt aglomerate, o soluţie nu e însă imposibilă. E nevoie de puţin efort, de imaginaţie.

— Beldie simţi aluzia. O înregistră, fără să se tulbure.

— Neapărat, o să cercetez îndeaproape defecţiunile şi o să le înlăturăm, spuse cu siguranţă.

— După expresia lui Dimcea, închisă, rigidă, după felul cum bătea cu degetele în masă, presimţi că directorul voia să-i facă o imputare. îl supăra că era şi Liteanu de faţă.

— A fost un control la uzină pentru protecția muncii, spuse Dimcea. N-am putea fi dați ca model. Ce să-ți mai înşir toate încălcările regulamentului! Unele din ele sînt foarte grave. Ce păzeşte Dinu- lescu ? Dacă nu e în stare să conducă serviciul de protecție, să dea locul unuia mai capabil. Dumneata ai susținut că e aşa şi pe dincolo. Şi, poftim !

— Totuşi a făcut treabă la început. De ce să tăgăduim ? se opuse jignit Beldie. Probabil că e o oarecare neglijență din partea lui. îl voi ține mai din scurt.

— Unele maşini n-au apărători, iar punctele primejdioase din uzină nu sînt destul de bine luminate. Ieri a fost accidentat tui muncitor. Instructajul s-a făcut ?

— Beldie bănui că nu controlul de stat, ci Liteanu era acela care-l „instigase" pe director. Văzîndu-l cum se lăfăia în fotoliu, cu o falsă seninătate, dar, în fond, gustînd satisfacția că era judecat de Dimcea, îi întoarse spatele ostil, rostind calm :

— Apărătorile sînt la reparat.. Foi de instructaj există; n-aş putea spune dacă au fost prelucrate cu toți oamenii. Accidentul este, desigur, regretabil.

— Regretabil ? Un om scos din muncă, rănit! îl dau afară pe Dinulescu ! Chiar azi la prînz convoci şefii de secții şi maiştrii. Uite ce cred eu că e nevoie în primul rînd. Dacă vrei, notează-ți.

— Beldie clipi, ca plesnit peste ochi. I se părea că n-a înțeles bine. El să facă pe secretarul, pe func- ționăraşul, fie chiar pentru cîteva minute, pentru un necioplit care altădată ar fi tremurat în fața lui ? Altădată, unul ca Dimcea nici n-ar fi cutezat să-i calce pragul. împrejurările îl siliseră s-o ia de la capăt aici, la „Laminorul roşu". Cu nici un preț nu s-ar fi resemnat să rămînă un inginer fără viitor. Era ros de ambiție să recapete poziția pe care o pierduse. Liteanu i-o luase înainte. Nu-i nimic, îl va ajunge, cu răbdare, cu perseverență. Neobosit, activ, muncea ca să-i cîştige încrederea lui Dimcea, să-şi întărească prestigiul înaintea lui, şi reuşise.

— Beldie îi recunoştea directorului unele calități, agerimea, voința neclintită, spiritul de organizare, dar cu toate acestea nu-l scutea de

dispreţul său. Socotea că lui i se cuvenea locul de director general, pe care un altul i-l ocupase pe nedrept, nu însă pentru multă vreme, spera Beldie. Mîndria, ura lui îşi căuta o alinare şi o găsi: „în definitiv, Dimcea nu ia nici o măsură mai importantă, fără să mă consulte şi pe mine. Şi apoi, inima uzinei, Laminorul, e în mîna mea. Aici e toată puterea".

— în cele din urmă scoase tacticos un mic blocnotes din buzunarul vindiacului, umilit de rolul la care-l constrîngea această împrejurare. „O să i-o plătesc nemernicului de Dinulescu! O să scot untul din el." Ascultă instrucţiunile lui Dimcea, maşinal, fără să priceapă o iotă. îşi mută un picior peste altul, notînd în silă. Directorul îi dicta, plim- bîndu-se prin largul birou. în ciuda dorinţii de a se arăta nepăsător, Beldie ar fi dat orice ca să-i poată urla în obraz : „Nu te mai fîţîi atît înaintea mea !" Mărgele mici de sudoare îi răsăriră la rădăcina părului.

— Cînd Dimcea isprăvi, se sculă otrăvit, îşi vîrî la loc blocnotesul, pregătindu-se să părăsească bi- roul. Dar directorul îl opri, frămîntîndu-şi fruntea cu palma.

— Ce mai am eu cu dumneata ?... Ce voiam să te întreb ?

— Situaţia lui Zâne, îi aminti Liteanu.

— Aşa, da! se lumină Dimcea. Ce-ai de gînd cu acest tînăr ? Am referinţe din cele mai bune despre el. E muncitor, capabil, plin de idei. De ce laşi să se irosească de pomană asemenea calităţi ? L-ai băgat la fişe şi nu-l mai scoţi de-acolo. Pune-l la o treabă serioasă.

— A şi predat serviciul lui Codrescu şi conduce schimbul întîi, anunţă rece Beldie. Aveţi dreptate. Ne putem bizui pe el. De altfel, şi înainte îl prin- deai mereu pe platformă. Se cunoaşte că e un pasionat şi cred că-mi va fi de ajutor, spuse Beldie, ca să intre în voia directorului.

— Dimcea păru surprins. îl cercetă cu un interes nou, treaz, pe şeful laminoarelor.
— De cînd conduce schimbul ?
— De azi-dimineaţă.
— Dimcea tăcu. Acest moment de tăcere, de suspensie, îl preveni pe Beldie că celălalt avea o în-doială asupră-i şi, peste deruta de-o clipă, se felicită în sine : „Noroc c-am făcut-o la timp !"
— —■ Bine că s-a rezolvat şi această chestiune, rosti Dimcea.
— în drum spre casă, Beldie cugetă la mişcarea stîrnită de tînărul inginer în juru-i. Organizaţia de bază, Liteanu, directorul îl susţineau. Nu era oare un început de ştirbire a puterii sale ? Ioaniţiu întrezărise clar viitorul. Viitorul ! Azi îl numise pe Zâne conducătorul schimbului. Şi mîine, mîine ce va fi?

— Casa în care locuia Beldie era o vilă într-un frumos stil romînesc, cu un pridvor cu arcade sprijinite pe stîlpi de lemn. Uşa din stejar masiv, ferecată în lucrături de metal, se deschidea într-o boltă îngustă, deasupra căreia atîrna un felinar cu lanţ. Vila nu era prea mare, dar destul de spaţioasă, cu un hol larg, cu două încăperi pe o margine şi alta. în fund se înălţa o scară cu balustradă împodobită cu cioplituri înflorate, scară care ducea spre dormitorul şi biroul inginerului.
— Beldie îşi lepădă paltonul şi, frecîndu-şi palmele, pătrunse în holul elegant, învăluit de o atmosferă caldă şi plăcută.
— Catifeaua fotoliilor, lacul mobilelor aveau o lucire mată în penumbra abia destrămată de lumina ce venea dintr-una din odăi, care fusese transformată în sufragerie şi unde răsunau glasuri de femei, rîsete. Erau cîteva prietene ale Aurei, care, după un vechi obicei, jucau la ea partida de bridge, în fiecare joi după-amiază. Bîrfeau, discutau mondenităţi, despre amanţi, despre politică.
— Beldie le cunoştea, cu unele se culcase doar, şi era obosit de ele, de conversaţia lor. Lucia Cos-

tinescu, blondă, cu fața de copil nevinovat; Alice Rosnoveanu, mică, fină ; Tanța Demetriad, palidă, nervoasă, cu trup subțire de băiat; nu-i mai trezeau nici un interes. Totuşi politețea nu-i îngăduia să urce sus, în birou la el, fără să le sărute mîna.

— De altminteri, una din ele, Alice, deosebi ceva mişcîndu-se în obscuritatea holului.

— Mi se pare că e Leon ! spuse ea tare către soția lui Beldie.

— Femeile întoarseră capul.

— —- Bună seara, doamnele mele. Sărut mînuşițele.

— Beldie se înclină uşor, cu un gest grațios, primind drept răsplată surîsurile înflorite ale femeilor.

— Să-ți fie ruşine, se alintă Lucia, ai vrut să te strecori, fără să ne dai măcar bună seara ! Ah, nici nu te mai recunosc. De la o vreme încoace şi tu parcă te-ai schimbat.

— Ca *c'est tout ă fait normal* [1], sublinie ascuțit Tanța.

— —- *Mais, voyons*[2], gîndiți-vă că munca asta de dimineață pînă noaptea te oboseşte, te abrutizează, îl compătimi Alice, privindu-l cald, pe sub genele lungi.

— Sînteți nedrepte, se apără Beldie, dar cum era posibil să vă ocolesc ? în primul rînd, plăcerea este a mea... Şi îndreptîndu-se către soția sa, Aura, o întrebă şoptit: Val ?

— încă n-a venit.

— Ei, haide, te iertăm, dacă iei loc printre noi, îl invită Tanța. Uite, ne întrerupem şi bridge-ul pentru tine şi tu ştii cît ținem noi la acest joc.

— E doar ultima distracție care ne-a mai rămas. Unde să te duci ? Peste tot aceleaşi mutre vulgare şi nespălate. Ah, Doamne, ce viață ! oftă brusc întristată blonda cu fața de copil. Cînd se vor isprăvi toate acestea ?

—

[1] E cu totul firesc. • [2] Dar vedeți.

— Nu vezi că tace ca un peşte ? îl provocă Tanța. Nu vrea să ne spună nimic, o veste care să ne bucure şi pe noi. Şi cu siguranță că sînt veşti bune...

— Americanii fac nişte pregătiri formidabile, nimic nu le va rezista, se entuziasmă Lucia. Mi-a destăinuit mie fostul general Todirescu: „Fată dragă, americanii ăştia sînt nebuni, cu ei să nu te pui. Păi, vino-ncoa să-ți explic". Mi-a arătat o hartă, pe care mişca boabe de fasole albă şi nasturi. Boabele de fasole erau americanii, iar nasturii, bolşevicii. Ştii... eu nu mă pricep la strategie, dar din indicațiile generalului reieşea foarte limpede că boabele de fasole, adică americanii, îi înving, îi zdrobesc pur şi simplu pe ruşi.

— Ce mai face Coco ? rosti într-o doară Beldie, amintindu-şi, vădit amuzat, de acest general ridicol. Făcuseră împreună manevrele din 1940 — atunci generalul era colonel — şi pe Coco îl bîn- tuia o pîntecăraie cumplită. Mereu se dădea jos din căruță şi se ascundea pe după un lan de porumb. într-un rînd, colonelului părîndu-i-se ceva suspect, îşi tot sucea gîtul, cercetîndu-şi cămaşa :

— „— Mă, gorobete, e ceva? N-auzi, mă?" îşi sî- cîia ordonanța.

— „— Nu, don' colonel, îl încredință flăcăul, un oltean isteț, v-ați auritără numa' pintenii..."

— Această imagine a lui Coco, pe care colegii cei mai binevoitori îl socoteau un „dobitoc nevinovat", îl făcu pe Beldie să rîdă.

— Poftim, îşi rîde de mine, spuse Lucia ofensată.

— -— Ce idee! Mi-am adus aminte de o întîmplare cu Coco, se scuză Beldie.

— Povesteşte-ne şi nouă ! ceru Tanța. Egoistule ! Să ne amuzăm şi noi.

— A, nu, nu se poate.

— E ceva picant ? vorbi Alice, privindu-l galeş pe sub gene.

— Soneria zbîrnîi prelung. Inginerul fu gata să se scoale, dar i-o luă înainte Aura.

— Este probabil Smaranda, spuse ea. S-a dus după nişte brînză. O cunosc după cum sună.

— Aura ştia sigur că nu era Smaranda. O ştia şi Beldie, care zîmbi perfid. Şi într-adevăr nu era

ea, ci cel aşteptat; adică Val Ioaniţiu. Aura vru să se apropie, bărbatul însă se feri:

— Fii cuminte, uşa spre hol e deschisă.

— Te văd din ce în ce mai rar. Ce-i cu tine? Nu-ţi mai plac ? şopti întretăiat Aura.

— Ce-ţi trece prin cap ! Sînt foarte ocupat şi atîta tot. Mai rămîn şi mîine la Bucureşti. Poţi să vii după-masă la mine ?

— Vin.

— în acest timp, Ioaniţiu îşi scoase paltonul cenuşiu, cadrilat, cu guler de biber. O urmă în salon pe Aura, care era o femeie coaptă, cu carnea albă, plinuţă, examinîndu-i mersul legănat.

— Beldie îi ieşi înainte, strîngîndu-i prietenos mîi- nile.

— Nici nu ştii cît te aşteptam ! N-ai mai dat nici un semn.

— Inginerul ar fi fost bucuros să-l tragă imediat sus, în biroul lui, dar cucoanele îl chemară, aţî- ţate de faima pe care şi-o cîştigase pe vremuri, în cercurile mondene, acest bărbat voluntar, inteligent şi, mai ales, foarte bogat.

— Ioaniţiu nu refuză, hotărît să rămînă doar cîteva minute, pentru Aura.

— Tanţa fu aceea care dădu atacul :

— Domnule Ioaniţiu, sper că dumneata ai să fii mai amabil. Leon e astă-seară taciturn. Nu vrea să ne pună şi pe noi în curent cu politica.

— —- Vrei un ceai, domnule Ioaniţiu ? îi surise graţios Aura.

— Da, mulţumesc ! L-aş dori tare şi neîndulcit, dacă se poate.

— Te rog, însă, să nu le spui nimic pînă nu mă înapoiez eu. Şi pe mine mă interesează foarte mult. Beldie e atît de discret în ultima vreme ! Ori de cîte ori încerc să aflu cîte ceva de la el, aud aceeaşi frază : „Ai răbdare, Aura, se apropie ziua noastră.

— Ai răbdare, tă nu mai e mult". Ai răbdare, şi iată anii trec, simt că nu mai pot!

— Nu e rău sfatul lui Beldie, şi nici nu se înşală, evenimentele se precipită...

— Femeile se strînseră în jurul lui, cu o curiozitate lacomă.

— Ce v-am spus eu ? Generalul Todirescu are dreptate ! El e militar şi asta-i doar meseria lui, se avîntă Lucia.

— Todirescu mai trăieşte ? ! se miră cu cruzime Ioaniţiu. L-am zărit o dată pe stradă, cred că acu' un an. Era complet ramolit; îi atîrnau fălcile, îi tremurau picioarele, şi nu ştiu de ce mi se adresa mereu : „Nu-i aşa, domnule Greceanu ?" Mă confunda, bietul de el! Va să zică mai trăieşte ! se minună Ioaniţiu, fără să-i pese de „boticul" pe care-l făcuse Lucia.

— Aura îi aduse ceaiul.

— Val îl bău fierbinte, cu sorbituri rare, satisfăcut de privirile aţintite asupra lui.

— Delicios ceai, îi spuse Aurei, întîrziind în mod intenţionat să vorbească despre ceea ce aşteptau cu toatele.

— Tot Tanţa fu aceea care, aţîţată de indiferenţa Lui, observă ascuţit:

— Produs american ! Nu vă stimulează ?

— Ioaniţiu rîse cu gura închisă. Nu voia să primească

— provocarea, dar nici să discute serios cu cei de faţă. În mintea lui roiau alte gînduri. Se mărgini doar să le insufle optimism şi spuse mai mult pentru Aura :

— Răsturnările nu se fac de pe o zi pe alta. Ele trebuiesc pregătite în cea mai mare taină. De unde vreţi dar să ştim noi, cei dindărătul cortinei de fier, ce plănuieşte statul-major al armatei americane? Desigur, sînt unele indicii îmbucurătoare: bazele aeriene, navale şi terestre care-i încercuie pe bolşevici, ritmul înarmării, anumite declaraţii autorizate, foarte ferme. Toate acestea trebuie să ne dea tuturor încredere în victoria finală. Şi baza oricărei victorii este o bună stare morală. Deci, doamnelor, în- tăriţi-vă moralul! le îndemnă Ioaniţiu, ironic.

— Sigur, ai dreptate, îl aprobă Aura. Dar cum poţi avea o bună stare morală cînd a dispărut acel „joie de vivre", dragă domnule Ioaniţiu ? se plînse Aura.

— Să ni-l creăm, pe cît este posibil. Deocamdată : mai mult curaj ! Mai mult curaj ! exclamă puţin teatral Ioaniţiu, înlăturînd scaunul. Şi acum să-mi daţi voie să

mă retrag cu Beldie, să ne mai ocupăm şi de treburile noastre inginereşti.

— ...Cînd fură în sfîrşit singuri, Ioaniţiu se tolăni într-un fotoliu, îşi controlă vîrfurile unghiilor,' apoi îşi vîrî o mînă în buzunar, iar cu cealaltă bătea tactul pe braţul de lemn lăcuit.

— Beldie scoase din bar o sticlă şi două pahare pîn- tecoase, scurte, care semănau cu un fel de sticlă de lampă, şi le puse pe măsuţa rotundă, încrustată cu arabescuri şi plăci de sidef, pe care o împinse spre Ioaniţiu. Turnă în pahar un lichid gălbui şi limpede. Ioaniţiu îl mirosi, după ce încălzise puţin paharul în palme, şi-l înghiţi dintr-o dată.

— Nu se bea aşa coniacul, şi mai ales un Hennessy. Aveam însă nevoie de o senzaţie tare, să mă ardă pe gîtlej, îl lămuri oaspetele pe Beldie.

— Inginerul îi turnă iar un pahar, şi din toată purtarea lui, din atenţia cu care-l înconjura, din respectul reţinut se putea lesne ghici că celălalt avea o anume autoritate asupra sa.

— Ioaniţiu era un bărbat cam de vreo cincizeci de ani. Nu arăta vîrsta ; era uscat, zvelt, cu o faţă osoasă şi ascuţită, cu orbitele adînci, cu nasul uşor coroiat. Părul argintiu îl avea rar şi lipit de craniu. Din întreaga lui ţinută respira ceva dur şi orgolios. Gesturile lui erau seci şi rigide, ca ale unui om care e obişnuit să-şi stăpînească orice izbucnire. El era unul din inginerii specialişti în foraje şi conducea un sector important într-o nouă zonă petroliferă. îşi făcuse studiile în Germania, iar în timpul războiului fusese' numit de nemţi consilier al unei mari societăţi petrolifere, unde avea şi un pachet de acţiuni.

— imediat după terminarea ostilităţilor reluase legaturile cu vechii exploatatori ăi petrolului, adică reprezentanţii societăţilor americane. După naţionalizare consimţise se lucreze ca specialist în foraje, păstrînd însă sub diferite chipuri legătura cu Gart- ner şi R. D. Bolton, unul fost director general al „Astrei romîne", iar celălalt fost director al societăţii „Romîno-Americana", care nu se mai aflau în ţară. De mai bine de un an, aceste relaţii încetaseră, deoarece unele arestări îl făcuseră pe Ioani- ţiu foarte prudent.

Stabilise contact cu un centru străin, primind instrucțiunile direct, pe o cale pe care Beldie o presimțea, fără să încerce vreodată să-l întrebe. Era o deprindere a amîndurora să nu vorbească despre anumite lucruri. Şi de altfel lui Beldie îi convenea. Rezerva nu-i venea din discreție, ci din calcul, ferindu-se ca persoana sa să fie amestecată în vreo combinație necurată.

— Dacă mai menținea această legătură e că n-avea încotro ; Ioaniţiu deținea acțiunile pe care le trecuse pe numele Aurei, pentru a fi transferate în străinătate ; cunoştea prea multe secrete din viața sa intimă ; printre altele, el era acela care-l sprijinise să obțină postul de director-tehnic al uzinelor unde lucra şi astăzi; şi cine ştie, poate că într-o zi va mai juca un rol în industria țării. Iar Beldie nu voia să piardă nici cea mai mică şansă, fără să se angajeze în ceva care ar putea să-i pericliteze situația actuală. Pe de altă parte, Ioaniţiu era un om informat şi asta-i servea, ghidîndu-l să se conducă chiar şi față de fostul său protector. Aşa încît, nu dezinteresat, îl întrebă :

— Ce sînt zvonurile despre tratativele de pace care s-ar duce în Elveția între americani şi ruşi ? Se vorbeşte foarte insistent în unele cercuri. Pe mulți i-au descurajat, nu mai văd nici o portiță de ieşire... în cazul cînd s-ar adeveri.

— Şi dumneata eşti din cei descurajați ? rosti superior Ioaniţiu.

— A, nu ! Cît mă priveşte pe mine... Se pare că Anglia este nesigură, face un joc diplomatic destul de primejdios, într-o situație în care mai mult ca oricînd ar fi fost nevoie de o solidaritate între puterile occidentale, de-o atitudine hotărîtă, comună, în toate problemele. N-ar fi de mirare o întoarcere de trei sute şaizeci de grade.

— Exclus ! Nu te lăsa înşelat de aparențe. Totul nu e decît o manevră. Perfidul Albion şantajează Wall Street-ul, pentru a obține unele avantaje economice. Bancherii şi financiarii iankei nu se vor lăsa şantajați, cu atît mai mult cu cît situația economică a Angliei e dezastruoasă. Leul britanic mai rage din cînd în cînd,

dar nu mai poate să muşte. I-au căzut dinţii, a îmbătrînit. Moştenitorii imperiului britanic sînt americanii, o rasă tenace, cu o vitalitate capabilă să înfulece globul. Anglia a ieşit anemiată după cel de al doilea război, iar după cel de-al treilea, care este iminent, soarta ei va fi asemănătoare cu a Olandei. Rolul istoric al Marei Britanii se va încheia. Și nici nu merita alt destin. Nu l-a înţeles pe Hitler, care ar fi salvat imperiul. Iar cît' despre pace, fii liniştit! Nu uita ce spunea Glausewitz: „Pacea nu e decît un război purtat fără vărsare de sînge". Un coniac, te rog, ceru Ioa- niţiu, mîngîind lemnul lustruit al fotoliului.

— În Franţa şi Italia e un haos fără pereche. Partide, partiduţe, fracţiuni care se sfîşie între ele, se macină, se pulverizează în lupte sterile. E un spectacol comic, dacă n-ar fi trist. Ai putea crede, într-adevăr, că între ele sînt contradicţii ireconciliabile, cînd, în fond, toate aceste organizaţii politice apără unul şi acelaşi lucru: burghezia. Și nu există un singur om politic clarvăzător care să domine situaţia şi să înţeleagă că interesul de clasă cere unitatea tuturor forţelor. Iar în eventualitatea unui conflict, cine se poate bizui pe soldaţii acestor ţări ? Ăştia aruncă armele sau le îndreaptă împotriva aliaţilor.

— Beldie îşi dezvăluia pe rînd temerile lui adevărate sau închipuite, ca să pipăie, să verifice argumentele celuilalt şi, astfel, să aibă un tablou mai exact al situaţiei. Ioaniţiu prinse jocul şi luă parte la el.

— Franţa ! Am dispreţuit-o totdeauna, rosti cu dezgust inginerul. O cunosc prea bine. E O' Atenă coruptă pînâ în măduva oaselor, putredă, stoarsă de vitalitate. E prostituata Europei. Se culcă cu cine o plăteşte. Ea a încetat să mai aibă un rol politic şi în curînd se va stinge de tot. Nu prezintă interes decît industria şi materiile ei prime. Cît despre Italia, un singur om i-a dat strălucire, şi acela a fost Mussolini. Dar această strălucire a durat foarte puţin. Peninsula Italică, dragul meu, e muzeul civilizaţiei europene şi, ca orice muzeu, un lucru mort. Amîndouă aceste ţări constituie nişte bune baze continentale. Atît şi nimic mai mult.

— Baze minate de ostilitatea populaţiei. Şi cu cine vor lupta americanii ? Cum vor rezista puhoiului proletar, cu rezerve inepuizabile de oameni ? Vrînd, nevrînd, trebuie să recunoaştem că soldatul rus este excepţional prin calităţile lui de rezistenţă, de curaj, de eroism. Cum va putea fi oprit ? Mi-e că în primele două săptămîni de război, ruşii răzbesc la Atlantic.

— Ioaniţiu rîse cu buzele strînse :

— Să nu exagerăm, amice ! Hai să analizăm lucrurile mai calm. Ceea ce derutează spiritele e faptul că ruşii au cîştigat războiul. Şi, drept să-ţi spun, eu personal nu-i pun alături nici de francezi, nici de englezi şi nici de americani, care pentru mine rămîn nişte parveniţi, cu maniere grosolane, îmbuibaţi de bogăţie, fără tradiţii de cultură şi infantili. Eu am o oarecare stimă pentru ruşi. Da, da, nu fi atît de surprins ! Nietzsche, acest gîndi- tor vizionar, prevedea cu o claritate uimitoare că viitorii stăpîni ai Europei vor fi sau germanii, sau ruşii, pe care i-a considerat întotdeauna ca un popor mare. Şi mai spunea el, dacă îmi amintesc bine — Ioaniţiu îşi freca tîmpla cu vîrful degetului — că poporul rus se mişcă încet, deoarece are timpul înaintea lui.

— Aici s-a înşelat Nietzsche, ritmul lor e mult mai accelerat, interveni Beldie.

— Asta n-are importanţă. Ceea ce te îngrijorează pe dumneata sînt două elemente : masa şi eroismul. Să începem cu cel de al doilea. Eroismul este o virtute a popoarelor tinere. Ruşii îl au. Dar îl mai au şi spaniolii, turcii, grecii şi, mai ales, germanii ! Din fericire, fondul lor de primitivitate e încă nealterat şi dorinţa revanşei, savant întreţinută de americani, le arde măruntaiele. Ei ar mai putea. săvîrşi fapte de arme care pot băga spaima în omenire. Asta dacă ar mai fi nevoie să se în-frunte mari armate, ceea ce e puţin probabil. Masa va fi învinsă de inteligenţa tehnică, de mijloacele ştiinţifice, de creierul cel mai evoluat, în stare să născocească arme perfecţionate de distrugere în masă.

— Ioaniţiu vorbea ca într-un fel de delir rece ; pupilele îi străluceau, iar pielea obrazului devenise foarte palidă, aproape verzuie. Viziunea lui era atroce. Beldie îşi păstra însă luciditatea. întreaga schelărie înălţată de celălalt îi apărea şubredă, himerică.

— Si pînă atunci ce facem ? întrebă neconvins.

— încercăm să ne menţinem poziţiile.

— Exaltarea lui Ioaniţiu mai scăzuse, dar lumina din

— ochi nu-i pierise. Fără să vrea, îi întărise gîndul secret al lui Beldie, care uneori mergea şi mai departe, să săvîrşească un act de credinţă faţă de noul regim, să rupă vechile legături, să le denunţe, dacă cumva i-ar fi înlesnit ascensiunea.

— Da, aşa cred şi eu, rosti echivoc.

— Să ni le menţinem cît putem, deoarece pînă la urmă tot ne vor înlătura. Nu eşti atît de naiv să-ţi închipui -că nu ne vor înlocui ? Acum mai au nevoie de noi. După aceea ne vor alunga cu picioare în spate, oricît de devotat ai vrea să li te arăţi. De-vo-tat! rîse iar Ioaniţiu, dezvelindu-şi carnasierii albi şi lucioşi. Comuniştii nu se prea lasă păcăliţi. Numai că nu vor apuca să ne curețe. Nu vor apuca!

— Mda, făcu Beldie, reflectînd la Zâne.

— Ştii că Traian Cerchez a fost numit consilier la ministerul industriei metalurgice ? Nasta a fost dat afară.

— Traian Cerchez ? !

— De-o săptămînă a intrat în funcţiune. A căpătat o vilă în parcul Bonaparte, fosta proprietate a lui Torelli, textilistul, care a fugit în Italia. Este bine văzut de conducătorii regimului actual. Are galoane ; pe vremea lui Antonescu a fost internat în lagărul de la Tîrgu-Jiu. E comunizat. Ah, dac-aş fi ştiut asta mai înainte, l-aş fi strivit ca pe-o ploşniţă.

— Consilier ministerial, îngînă Beldie. Ce-i drept, este o somitate.

— Consilieratul ăsta o să-l coste capul. Pe el, ca şi pe ceilalţi care au trecut în tabăra comuniştilor. Nu ne va scăpa nici unul, rînji Ioaniţiu, cu o sclipire în ochi care-1- înfioră pe Beldie.

— Se pomeni spunînd :

— Şi Liteanu e unul din ăia.

— Nici pe el nu-l vom uita.

— Mă sapă. Mi l-a vîrît pe gît pe tînărul inginer despre care m-ai înştiinţat şi dumneata că va veni. Nu s-a mai putut, a trebuit să-l numesc şef de schimb.

— Fii atent, tovarăşe Beldie ! Ţine-ţi locul cu dinţii... Şi Sanda are unele dificultăţi cu cadrele ; i se cere o nouă autobiografie. Şeful ei, un anume Creţu, o linişteşte, bineînţeles în speranţa că-l va primi în aşternut, spuse cinic.

— Iartă-mă că nu te-am întrebat, ce mai face doamna Sanda Mavrodin ? vru să repare Beldie, amabil.

— Cam ce-ai auzit... în altă ordine de idei, am să-ţi dau o veste bună.

— Sînt nerăbdător.

— Am ştiri de la nepotu' dumitale. Face o carieră frumoasă. Poate că ai să-l şi vezi pe curînd.

— Nepotu' meu ? ! îngălbeni subit Beldie.

— O bătaie înceată în uşă răsună în inima lui.

— Cine-i acolo? strigă.

— Aura îşi strecură capul prin întredeschizătura uşii, apoi pătrunse în birou :

— Vă deranjez ? în sfîrşit, am scăpat de prietenele astea, care uneori sînt de-a dreptul insuportabile. Stai la masă cu noi, domnule Ioaniţiu ? Am pus un tacîm şi pentru dumneata.

— îmi pare foarte rău, dar va trebui să refuz. Mai am o groază de treburi şi mi-e imposibil să rămîn.

— Leon, roagă-l şi tu, eu văd că nu mai am nici o trecere, cochetă Aura.

— Fii cuminte, nu se poate, spuse acru Beldie.

— Mă rog, nu mai insist. Atunci să te conduc, să descui. Nu te mai deranja şi tu, rosti către Beldie.

— Mai primeşti un telefon de la mine, spuse Ioa-nițiu.

— Sărutări de mîini doamnei Mavrodin, sublinie Beldie, privind-o oblic pe Aura.

— Ea îşi feri repede obrazul. O urmări cum coboară scările, cu trupu-i mare şi superb, atingînd din mers cu şoldul pe bărbatul înalt, uscat şi sur ca un lup.

— Nu s-a săturat încă de el, murmură cu furie.

— Atelierul era spațios, plin de lumina care intra printr-un geam mare, dreptunghiular. Pereții erau zugrăviți alb şi neîmpodobiți, cu deosebire de cel din dreptul uşii, pe care atîrnau cîteva ulcele şi farfurii din ceramică romînească, cu motive florale. De-a lungul aceluiaşi perete se afla o banchetă din lemn de stejar afumat, capitonată cu postav verde. În colțul odăii, o măsuță cu un vas de flori, o ceaşcă de cafea murdară, o scrumieră doldora de mucuri de țigări, o pipă şi o pungă cu tutun. Lîngă fereastră, un piedestal pentru model. în mijlocul odăii era şevaletul şi alături o altă măsuță pătrată, cu paleta, borcanul cu apă în care erau înfipte pensulele, nenumărate tuburi de culori, pe jumătate stoarse. Lîngă uşa care da într-o altă odaie, unde era şi un mic divan, servind pentru odihna pictorului, se aflau îngrămădite vreo zece tablouri înrămate, cu spatele la privitor. Celelalte tablouri erau împrăştiate în aceeaşi încăpere, tot întoarse.

— Se înnoptase şi Anatol aprinse luminile. Matei obosise. Era la a treia şedință. Asta era ultima şi nu făcuseră nici o pauză. Cînd mişcă piciorul amor-țit, Anatol observă şi-i spuse :

— Cîteva minute şi luăm pauză. De altfel, nici nu mai am mult. Te credeam mai rezistent.

— Nu sînt obişnuit să stau ţeapăn.

— Te sacrifici şi tu o dată. Tu şi Irina. O să binemeritaţi de la artă. Cu *A* mare, îl zgîndări Anatol.

— Îl tutuise chiar din prima zi. într-un fel, asta-i plăcea şi-i displăcea. Era în Anatol o pornire bună şi naturală, dar viciată de poză, de-o atitudine forţată, uneori extravagantă şi cinică. în timpul lucrului nu tăcea o clipă şi pe Matei îl interesa, deoarece aflase o mulţime de amănunte despre convieţuirea lui cu Irina, pe care celălalt nu se sfia să i le dezvăluie fără nici o jenă.

— De ce te legi mereu de Irina ? spuse Matei.

— Suferi ? îl stîrni Anatol.

— Eşti un tîmpit.

— Pictorul făcu o grimasă comică. Se scărpină cu vîrful pensulei în ciuful negru şi cîrlionţat.

— Pentru asta meriţi o pauză.

— Acum îmi dai voie să mă uit şi eu la pînză ? zise Matei, coborînd de pe piedestal.

— Nu ! Nici acum, nici mai tîrziu. La expoziţie ! spuse hotărît Anatol. ,

— Şi dacă nu mai vreau să pozez şi te las cu el neterminat ?

— Eşti nebun ! A, chiar şi aşa îl expun, ar fi şi mai interesant, rosti egal Anatol. Dar n-ai să faci una ca asta, n-ai s-o superi pe Irina.

— **8**
*****

115

— Iar începi'?

— Anatol îşi umplu pipa de tutun, rîzînd indiferent. Se aşezară unul lîngă celălalt, pe banchetă.

— De fapt, nici ea nu se pricepe de loc la pictură, poate că a mirosit ceva fiind cu mine, urmă pictorul. Are un oarecare instinct, dar eu i-am hrănit această iluzie şi, cum e ambiţioasă, vrea cu orice preţ să mă vadă un nume, să se poată mîndri că sînt opera ei. E numai o ambiţie egoistă, nimic altceva. Nici un sentiment, nici o dragoste pentru om, pentru omul din mine, se bătu cu pumnul în piept Anatol.

— Ce diavol te împinge s-o ponegreşti ? Nici un cuvînt nu e adevărat. Tu singur mi-ai povestit cîte ţi-a răbdat; o lăsai în mijlocul drumului pe stradă, dispăreai cîte două săptămîni de-a casă, fără să-i dai măcar un semn, veneai la miezul nopţii sau în zori, chefuind cu prieteni, nu lucrai, te risipeai în fleacuri. Cînd te apuca o toană, o sunai pe la trei noaptea, o sculai din somn şi ea se îmbrăca şi se ducea să se plimbe cu tine pe bulevardele pustii, ca să prindeţi ivirea zorilor în Bucureşti. Sau poate că acum tăgăduieşti, nu-i decît o scornire de-a ta ?

— Ba nu, aşa a fost, în primul an. Irina mă iubea, spuse visător Anatol. Cu toată aparenţa ei glacială, este o pasionată. Da, la început a fost frumos. După aceea am descoperit ce se ascunde în fiinţa ei, spuse pictorul, misterios. A vrut să mă strunească, să-mi pună zăbală, să mă domine. Dar asta nu i-a reuşit ! exclamă el victorios. Te-ai întrebat vreodată de ce a divorţat de mine ?

— •—■ E şi greu de ghicit! S-o fi săturat pînă-n gît.

— Aş ! Pentru că a suferit o înfrîngere, pentru că am izbutit să rămîn liber, neîncătuşat, şi pentru că în orgoliul ei asta nu mi-o poate ierta. E roasă de orgoliu.

— Din orgoliu ţi-a aranjat aici un atelier, te spală, te îngrijeşte, te hrăneşte.

— Socoate că e o datorie a ei de conştiinţă. Aşteaptă expoziţia. Dacă voi avea succes, se va împăuna şi ea, dacă nu, fii sigur că mă va azvîrli afară ca pe-un gunoi. Numai că asta nu se va întîmpla. Voi avea succes! Voi avea succes! Şi ce festă am să-i joc !... Am s-o părăsesc definitiv, eu voi fi acela care o voi părăsi întîi, accentuă Anatol. Nu-mi trebuie nimic de la ea. Crezi că-mi vine uşor să fiu un întreţinut ? Eu, un Proca !

— Vai de tine! Mai ai şi fumuri. Hai să lucrăm, c-ai început să aiurezi.

— Anatol sări de pe banchetă, scoase saşiul de pe şevalet, îl duse în odaie şi se înapoie.

— Te-am păcălit. Era isprăvit. N-am vrut să mă baţi la creier ca să ţi-l arăt. Şi Irina arde să vadă o pînză. Degeaba. N-are voie să calce în atelier cînd lucrez.

Uite-o că vine ! spuse Anatol, înfun- dîndu-şi pipa şi mîrîind : Pentru tine vine.

— Matei se contractă. Vru să-i spună ceva, dar auzi paşii ei care se scuturau pe prag. Uşa se deschise şi apăru Irina. Era într-o rochie de stofă de jerseu gri, de-o croială simplă, mulată pe trup, cu pantofi cu toc înalt, mai feminină şi mlădioasă. îşi acoperise umerii cu un şal de lînă uşor şi pufos, de-un bleu tandru, din care ieşea gîtul ei lung şi delicat ca un vrej de floare. Pielea feţii mată, ivorie, avea o lumină care se răsfrîngea şi în strălucirea ochilor căprui.

— Haideţi, că masa e pusă. A picat şi tata. Ai isprăvit portretul, Anatol ?

— Da. De cînd ai şalul ăsta ? Nu l-ai pus niciodată cu mine, spuse pictorul, apropiindu-se şi pipăindu-1.

— L-am mai purtat, nu-ţi aminteşti tu.

— -^Duceţi-vă, eu n-am ce să caut sus, rosti Anatol, cu bărbia în piept, pufăind mohorît din pipă.

— Ce înseamnă asta ? întrebă Irina, surprinsă, cătînd spre Matei, ca şi cînd i-ar fi cerut şi lui o explicaţie.

— De ce ? De ce ? De "ce ?... Cînd am mai mîncat cu voi împreună ? se înverşună Anatol.

— Duminica, adeseori.

— Rareori, şi astăzi nu vreau. N-am nici un chef. Domnul profesor mă plictiseşte.

— Anatol!... Eşti făcut numai ca să-mi strici orice bucurie.

— Tocmai de aceea, te scutesc de prezenţa mea.

— Te chem pentru ultima oară : vii ?

— Nu.

— Matei, să mergem.

— Irina îşi strînse şalul pe umeri, puse mîna pe clanţă. Matei o însoţi. Cînd să iasă, Anatol îl trase de mînecă :

— Stai puţin, vreau să-ţi vorbesc ceva. Te urmează imediat, îi spuse Irinei.

— Fata plecă înainte, cu mersul ei mîndru şi drept.

— Eşti îngrozitor ! spuse Matei. Ce vrei ?

— Dă-mi o sută de lei.
— Pentru ce-ţi trebuie ?
— Am şi eu dreptul să mănînc ! O să mă duc la vreo circiumă prin apropiere.
— Păi nu te-a chemat Irina la masă ? Ai refuzat-o numai ca s-o necăjeşti. Smintitule !
— Profesorul nu mă înghite şi nici eu nu-l înghit. E dintr-o altă specie. Are o inteligenţă care descompune tot.
— Te descompune, spuse răutăcios Matei. Trăsnelile, ideile tale nu-i prea rezistă. Ţi-e frică de inteligenţa lui.
— Pentru mine nu valorează un chior. îmi dai suta sau nu mi-o dai ? se înfurie Anatol.
— Matei îi înmînă banii şi-l părăsi. Intră în ho[1] prin terasă şi de-acolo, în sufrageria cu boazeria din lemn intarsiat, cu masa grea, sprijinită pe picioare sculptate ce se terminau cu labe de grifon, înconjurată de scaunele cu spătar înalt, căptuşite cu piele. îi găsi pe profesor şi pe fiică-sa tolăniţi în două fotolii în faţa şemineului de faianţă verde, în care ardea mocnit un morman de jar, răspîndind o lumină roşietică, sîngerie. La vederea lui, Traian Cerchez se sculă şi-l întîmpină cu braţele deschise, zgomotos : ■— Bine ai venit în casa mea. Oh ! da' cum te-ai maturizat! După ce-l îmbrăţişă, profesorul se dădu un pas înapoi, ca să-l examineze mai atent. Am lăsat un tînăr visător şi regăsesc un bărbat în toată puteraa cuvîntului. Un visător de cai verzi pe pereţi n-a fost niciodată, se corectă Traian Cerchez, vorbind aluziv către fiică-sa. Ia şezi ! Ce-ai mai făcut între timp, dragul meu ?
— Traian Cerchez era un om cam la cincizeci şi cinci de ani, pieptos, cu un cap mare, leonin, ochi căprui, scăpărînd de inteligenţă, sub nişte sprîncene stufoase, negre şi zbîrlite. Obrazul lat, nasul scurt şi gros, vocea metalică dădeau înfăţişării lui un aer autoritar şi temut. Avea replica spontană, tăioasă şi spirituală. Studenţii lui ori îl adorau, ori îl detestau. Linie de mijloc nu exista. Traian Cerchez nu suferea mediocritatea.
— Felul lui familiar, primirea ca a unui vechi prieten dizolvară în Matei orice rezervă şi în

curînd se simți atît de bine în preajma profesorului şi a Irinei, încît dorea să se isprăvească mai repede masa, ca să stea împreună, pe îndelete, de vorbă. Cafeaua o luară în birou; era un obicei vechi al lui Traian Cerchez. Ca şi întîia oară, cînd intrase în odaia de lucru a profesorului, îl cuprinse aceeaşi emoție. Toate erau aidoma ca în casa veche de pe Olari. Rafturile de jos pînă-n tavan, pline de cărți, într-o ordine desăvîrşită, compartimentate pe autori şi discipline : filozofie, ştiință, literatură, tehnică, artă. Pe masa de lucru, acelaşi cap de Silen bătrîn, cu o frunte socratică, eu trăsăturile feții ghemuite spre ochi într-o concentrare malițioasă, amintind de Voltaire-ul lui Houdon. Cîteva reproduceri din primitivii flamanzi atîrnau pe pereți. în rest, vreo trei fotolii moi şi încăpătoare, în jurul unei mese joase, octogonale.

— E, ce mai vrei ? spuse jovial profesorul. O mare parte din bibliotecă mi-ai devorat-o.

— Mă simt la fel de intimidat în odaia dumneavoastră de studiu, ca şi atunci cînd am călcat pentru prima oară pragul casei din Olari. Vă mai aduceți aminte cu ce prilej m-ați chemat la dumneavoastră ?

— Nu.

— Ne-ați pus două întrebări, care i-au cam încurcat pe studenți, mai ales că erau în afara cursului. Una : „Ce este tehnica" ? Şi a doua : „Pe ce se sprijină un pod"?

— Traian Cerchez rîse.

— -— Se poate. Intenția era să stimulez gîndirea personală, să-i dezobişnuiesc pe studenții mei să învețe ca nişte b'ucheri. Ei, cine a răspuns ? Şi ce ? se amuză profesorul.

— , — La cea dintîi întrebare n-a reuşit nimeni să dea un răspuns cît de cît mulțumitor. Dumneavoastră ați formulat o definiție posibilă : tehnica e o formă de organizare superioară a materiei.

— Aha, sigur. Voiam să nu iasă din mîinile mele nişte tehnicieni obtuzi, ci oameni care să reflecteze asupra principiilor, asupra legilor materiei, ceea ce avea să le facă de înțeles procesul tehnic şi să le mărească orizontul. Nu era o digresiune, ci o necesitate a cursului.

— Din cauza asta ați devenit suspect oficialității, spuse Matei, învăluindu-l cu o adîncă simpatie. Explicațiile aveau o anumită culoare marxistă.

— Traian Cerchez zîmbi șiret.

— Și a doua întrebare ?

— Unii susțineau că podul se sprijină pe piloni, alții pe arc, iar cei care voiau să fie pe gustul dumneavoastră, credeau ei, emiteau niște afirmații năstrușnice. Eu v-am răspuns că se sprijină pe un calcul matematic. Asta v-a atras atenția și v-a plăcut, dar nu îndeajuns, deoarece m-ați întrebat: „Bine, și calculul ăsta este o simplă abstracțiune ?" „Nu, v-am spus eu, el s-a născut din .observarea structurii materiei, a rezistenței și a echilibrului, adică din descoperirea unor legi ale naturii." „Așa mai viu de-acasă," ați încheiat dumneavoastră. Și m-ați invitat pentru a doua zi să vă fac o vizită. Era într-o joi după-amiază.

— Bună memorie. Omiți însă niște amănunte importante, îl amenință cu degetul profesorul. Irinuș, tu nu te plictisești cu noi ? Iar stai cu picioarele pe fotoliu. A râmas cu năravul ăsta de cînd era mică, 0 scuză Traian Cerchez.

— într-adevăr, Irina își adusese picioarele sub trup, cufundată în fotoliul larg. Urmărea discuția dintre cei doi bărbați, nemișcată, plimbîndu-și privirea vie și limpede de la unul la celălalt.

— Ba dimpotrivă, mă interesează. Dar ce-a omis, tată?

— De fapt, noi ne-am împrietenit în urma atitudinii lui. Cursurile începuseră să fie cam agitate. Elemente de dreapta, ba unii chiar legionari sadea, mă întrerupeau, băteau cu picioarele în podea, să mă aducă la ordine. Pe cîțiva i-am măturat din sală. Mă așteptau, mă pîndeau și după mutrele lor se vedea că nu prea nutreau gînduri pașnice. Ieșeam de la cursuri escortat de garda mea personală, se făli profesorul, iar în fruntea ei era, firește, Matei Zâne. O dată, mi se pare, v-ați și încăierat. Așa-i ?

— E drept, au sărit vreo cîțiva găligani pe mine, m-au cam tăbăcit, spuse rușinat Matei. Nu i-am iertat, i-am luat pe rînd, unul cîte unul...

— Eşti răzbunător, spuse Irina, cu satisfacţie vizibilă.

— Trebuia să-i pedepsim. Erau prea laşi.

— E cam impulsiv. Era cît pe-aci s-o păţească într-o zi, la mine, cînd a năvălit o bandă de legionari să caute, pasămite, material comunist. Dumnealui de colo, văzîndu-i că-mi azvîrle cărţile pe jos, vraişte, era să se repeadă la ei. Unu[1], dintre huligani a îndreptat revolverul spre el : „Dacă te mişti, îţi găuresc scăfîrlia" ! îl imită profesorul, înveselindu-se.

— Şi dumneavoastră mi-aţi aruncat o privire c-am îngheţat. M-a mîngîiat însă pe suflet cînd le-aţi spus : „Aşa, băieţi, aveţi şi voi acum ocazia să mai puneţi mîna pe-o carte".

— Irina izbucni într-un rîs atît de spontan, de înviorător, încît îi contamină şi pe ceilalţi. Profesorul se animă.

— Ei, da, un spirit într-un regim fascist te poate costa uneori viaţa, sau, în cel mai bun caz, închisoarea. Cînd m-au internat în lagărul de la Tîrgu-Jiu, l-am sfidat : „Nu-i nimic, domnilor, eu execut o parte, iar restul pedepsei o să-l executaţi dumneavoastră". Am fost proroc. Bag de seamă că ne întreţinem cu amintiri, ca bătrînii. Semn rău ! glumi Traian Cerchez. Dar tot nu mi-ai spus ce proiecte ai, i se adresă lui Matei.

— Deocamdată nu prea mare lucru. E tîrziu, s-a făcut unsprezece şi jumătate, îngăduiţi-mi să vă mai văd şi altă dată, şi atunci...

— Oricînd vrei, dragul meu. îndeosebi, duminicile sînt mai liber.

— Mă interesează să aflu cîte ceva despre reorganizarea industriei. Dumneavoastră aveţi unele sarcini de răspundere în această privinţă, din cîte ştiu de la tovarăşul inginer-şef Liteanu.

— Nu e numai reorganizare, ci şi un plan vast de construcţii noi. E ceva care să-ţi aprindă imaginaţia. Cînd mai vii pe la noi, îţi stau la dispoziţie. Irina, îl conduci tu ? Noapte bună, Matei!

— Noapte bună, tovarăşe profesor !

— Pe marginea trotuarului, Matei respiră profund, umflîndu-şi plămînii cu aerul rece şi proaspăt. Avea o senzaţie de mulţumire, de plinătate, pe care n-o mai trăise de multă vreme. Involuntar, se

uită înapoi, în curtea vilei, şi deosebi o umbră clătinîndu-se, izbindu-se de zidul ce-o despărțea de clădirea învecinată. Vru mai întîi să strige : Anatol! Renunță însă numaidecît, şi cînd să plece, auzi o bufnitură surdă. „Să-ți fie de bine !" spuse Matei, dar văzu că celălalt zăcea în zăpadă, ca un mort, incapabil să se scoale. Trînti poarta şi fugi în ajutorul Iui. îl scutură, îl răsuci cu fața în sus ; Anatol abia îşi ținea pleoapele, care-i cădeau grele pe ochi. Gura îi era strîmbă şi vînătă.

— Te-ai îmbătat ca un porc, îl zgîlțîi cu necaz Matei. îi cîrpi două palme, să-l trezească. Anatol gemu. întredeschise ochii, dar nu era în stare să scoată un cuvînt. îi ieşeau din gîtlej nişte sunete ciudate, dezarticulate. Matei luă un pumn de zăpadă şi începu să-l frece pe obraz, pe tîmple, pe piept. Era aproape de gura lui şi-i simți răsuflarea ;

— duhnea a rom. încet, încet, Anatol se dezmetici. Se chinuia să vorbească, dar limba îi era încleiată.

— Hai, ridică-te ! îi porunci Matei. Sau vrei să dormi în zăpadă ?

— Celălalt făcu o sforțare dureroasă să se scoale şi recăzu în patru labe, scîncind :

— Acas'... acas'...

— Vrei acasă ? Nenorocitule, eşti beat criță, turtit, încă puțin, şi ai fi dat ortul popii.

— Matei se căzni cu el şi cu mare efort reuşi să-l pună pe picioare ; era imposibil să stea drept, se legăna, gata-gata să se prăbuşească din nou. îl apucă zdravăn şi-l săltă pe un umăr.

— Eşti greu ca un sac cu cartofi.

— Nu ajunsese încă cu el pe scări, cînd la etajul întîi se deschise o fereastră şi Irina, aplecată peste pervaz, strigă încet :

— Cine e acolo ?

— Eu, Matei, şi Anatol.

— Fereastra se închise brusc. Matei îl coborî de pe umăr şi-l rezemă de perete, proptindu-l cu o mînă, iar cu cealaltă îi scotocea prin buzunare.

— Unde e cheia ? în care buzunar ai pus-o ? Te pomeneşti că ai pierdut-o, în halul în care eşti.

— Anatol tăgădui.

— Țțț... che... ia... bu'nar...

— Irina sosi în fugă. Era lîngă Matei.

— Nu găsesc cheia, spuse el.

— Doamne ! Doamne ! murmură ea, zăpăcindu-se.

— îi umbla prin buzunare, stîngace, înfrigurată. în

— sfîrşit descoperi cheia, descuie şi aprinse lumina. Matei îl luă iar în cîrcă şi-l culcă pe divan. Anatol zăcea inert, într-o totală părăsire de sine. Era ud şi murdar ; din bocanci i se scurgea o zăpadă apoasă şi noroioasă, adunîndu-se într-o băltoacă pe podea.

— Iri...na, o chemă împleticit, cu grimasa unui zîmbet.

— Era foarte livid, cu ochii împîcliţi, şterşi şi orbi. Ea se aşezase pe marginea divanului, cu chipul supt, cu buzele strînse, smucindu-l cu un amestec de dezgust, de milă, de desperare :

— De ce ai făcut asta ? De ce ai făcut asta ?
— E inutil. Mai bine să-l dezbrăcăm şi să-l lăsăm să doarmă, o potoli Matei.
— Niciodată n-a fost atît de beat, spuse Irina. Şi mai sînt doar cîteva zile pînă la vernisajul expoziţiei. Se distruge cu bună ştiinţă. Nu mai am putere să-l apăr împotriva lui însuşi. E un om slab, un neputincios. Nu mai pot ! Nu mai pot !
— Calmează-te, Irina.
— M-am zbătut să-l salvez şi văd că truda mea e zadarnică. Orice încerc, mă lovesc ca de un zid. Nădăjduiam săTl schimb, uneori mi se părea că am reuşit şi iată o ispravă ca asta îmi răstoarnă brutal iluziile. Mă întreb ce se va alege din omul ăsta ? Ce se va alege ?
— Linişteşte-te. Haide să-l dezbrăcăm. Hainele-i sînt ude şi-o să se îmbolnăvească.
— Irina se supuse. îl descălţară, îi scoaseră veşmintele, pantalonii, cămaşa. Matei, cu un prosop uscat, îl fricţionă pe tot trupul. îi îmbrăcară pijamaua şi-l acoperiră cu pledul. Anatol se foi în aşternut, se ghemui la perete şi peste cîteva clipe adormi.
— Irina nu-l mai privi. Stinse lumina şi ieşi împreună cu Matei, fără zgomot. Tăceau. înconjurară havuzul din curtea interioară. Ţurţurii lui de gheaţă scînteiau ca nişte cristale, în lumina lunei.
— Iartă-mă, mi-am pierdut cumpătul, spuse Irina.
— N-am ce să-ţi iert. E din pricina oboselii, culcă-te.
— Fata rupse un ţurţur de gheaţă şi-l trecu peste frunte.
— Mă doare tare capul. E aşa de bună răceala lui...
— Fii mai stăpînită. Te rog, aruncă-1.
— ■— Nu vreau, îmi face bine.
— ■— Eşti încăpăţînată ca un copil.
— îi prinse încheietura mîinii, îi desfăcu degetele pe rînd şi azvîrli ţurţurul de gheaţă. Irinei îi lunecă şalul de pe umeri. Matei i-l ridică, i-l aranjă, mîn- gîindu-i spatele cu palma-i puternică. Ea se înfăşură toată în şal, înfiorată.
— Tremuri. Ce ai, ţi-e rău '?
— Nu ştiu, nu mă întreba.
— Ţi-e cumva frig ?

— —■ Da, mi-e frig.

— Stăteau unul lîngă altul, drept, în bătaia lunei. Braţul lui o încercui eu grijă şi nehotărîre. Irina îşi înălţă spre el obrazul mut, alb şi mirat. în aceeaşi secundă, cu o nevoie resimţită atunci, izbucnită poate din amîndoi odată, Matei o sărută apăsat, lung, pe gură. Şi se îndepărtă repede, purtînd tot drumul în fiinţa lui o bucurie şi o nelinişte inexplicabilă.

— Primul de care se ciocni fu inginerul Stere. Nu era obligat să-i arate calculele, dar cum şi acesta lucra la o aripă a laminoarelor, era mai vechi în uzină, nu vru să treacă peste el. De fapt, Matei îşi călca pe inimă. Omul îi era antipatic. în hainele lui negre, lustruite, veşted pretimpuriu, cu umerii înguşti, strînşi de parcă i-ar fi fost mereu frig, cu un rictus de silă în colţul buzelor, secat de viaţă şi placid, avea ceva trist şi respingător, de ratat. Nu număra mai mult de patruzeci, patruzeci şi cinci de ani şi-i creştea o pleşuvie urîtă, rotundă, în creştet. Abia catadicsi să răsfoiască o filă, două şi-i înmînă hîrtiile lui Matei. Era vădit că nu-l interesau. Rosti compătimitor, rîn- jind :

— Eşti tînăr, entuziast, vrei să aduci inovaţii...

— Şi de ce nu ?

— Ai să te descurajezi repede. De altfel, e o chestiune care te priveşte...

— Dar dumneata ce părere ai ?

— Eu nu mai am de mult nici o părere, eu îmi caut de ale mele. Nu mă bag, nu mă amestec, Beldie e şeful laminoarelor. Dacă reuşeşti la el, înseamnă că eşti.... eşti cineva ! Dar mă cam îndoiesc, spuse Stere, rînjind din nou.

— Matei îl părăsi repede. Cînd îi povesti întîmplarea lui Păun, acesta îl muştrului : -— Cine te-a pus să te duci la el ? Ce nevoie avem de Stere ? E umbra lui Beldie. Nu mişcă un deget fără ordinul lui, e pierit de frică. Hai sus, pe platformă.

— De cîteva ori cercetară maşinile, vorbiră cu oamenii, apoi se duseră la Beldie. Acesta îi primi, surî- zînd prevenitor şi ironic :

— Văd că ati venit în delegație, pesemne că aveți soluția. Ia s-o cercetăm şi noi.

— Prelungi intenționat examinarea calculelor, deşi îşi dădea seama că existau şanse de reuşită. Se concentra în găsirea unui punct slab, teoretic, jucîndu-se neglijent cu creionul pe marginea hîrtiilor. Din cînd în cînd strîmba din nas, făcea o mină de îndoială), punînd din loc în loc cîte un semn de întrebare.

— Dumneata ai întocmit calculele ? vorbi distrat.

— Da, eu ! spuse Matei.

— Laminarea la două păsuri, hm !... e o problemă. Şi dumneata, Păun, crezi că practic e posibilă ?

— Cum să nu fie ! Am destulă experiență ca să ştiu atîta lucru.

— Beldie aduse unele obiecții; erau riscuri. Păun se încăpățînă :

— Eu vă garantez că țevile de extracție vor ieşi de aceeaşi calitate. Sîntem datori să facem experiența. Nici aşa s-o tărăgănăm cu zilele...

— Omul ăsta parcă e un catîr. N-am cum să-i explic, pricepi doar ? i se adresă lui Matei, cu un anume sens, şi aşternu din vîrful creionului cîteva cifre, calcule, desfăşură unele considerații plictisit, superior, ca în fața unor elevi nepricepuți. Acum înțelegi de ce nu se poate, tovarăşe Zâne ? spuse Beldie, dînd deoparte hîrtiile cu dosul palmei şi ridicîndu-se.

— Nu m-ați convins ! rosti cutezător Matei. Am muncit la calculele astea nopţi întregi; nu sînt greşite. Cea mai bună verificare e însăşi laminarea.

— Beldie se înțepeni; era o sfruntare. îl cîntări cu răceală. „Din ăştia-mi eşti, abia te-am numit şi ți-ai şi luat vînt. Ai idei, eşti ambițios, vrei să mi te cațeri în ceafă, să te ajungi, asta urmăreşti. Ei, bine, o să am eu grijă de tine."

— Beldie şovăi o clipă; trebuia să-i împiedice, să cîştige timp, să-i amîne.

— Nu, nu pot să mă las tîrît de uşurința voastră, se opuse el, cu aerul cuiva căruia i se cere ceva pri-

mejdios. Să mă mai gîndesc. Deocamdată se vor respecta dispozițiile mele.

— După plecarea lui, Matei, nesigur, dezorientat, întrebă :

— Ei, şi acu', nea Păun ?

— începem pregătirile.

— N-ar fi mai potrivit să discutăm şi cu Liteanu ?

— Oricum ar fi, tot noi o să răspundem. Ai nevoie de-o acoperire ? îl zgîndări meşterul.

— Matei îl privi rece :

— De cînd mă ştiu, n-am aruncat răspunderea mea pe umerii altuia.

— Atunci pregătim oamenii şi mîine-dimineață ne apucăm de lucru.

— Aşa facem.

— Ți-am spus eu că fierbe ceva, nea Boghici ! rosti Tosca, ştergîndu-şi fața şi gîtul de sudoare. Nea Păun şi inginerul ăla tînăr, Matei, nu mai au astîm- păr. Ba pe platformă, ba la maşini, ce naiba or fi avînd de gînd ?

— Boghici bău apă dintr-o sticlă, să-şi potolească arşița.

— Treaba lor, spuse, pîndind înhățarea țevii incandescente de către maxilarele de oțel ale valțurilor.

— Tocmai atunci urcă scările de fier şi Gherghel.

— ■— A fost mai înainte nea Păun. A întrebat pe unde umbli, îi spuse Tosca.

— Şi ce-i dacă a fost ? Să fie sănătos! N-are dreptul omul să se ducă pentru el ? Şi ce vrea ?

— -— Caută-l şi-o să afli.

— Ți-e frică să nu-ți răceşti gura ?

— Mi-o fi.

— Gherghel îşi aprinse o țigară, trase vreo două fumuri, cînd o zări pe Niculina Turtoiu pe platformă.

— Stinse țigara şi o strivi cu talpa bocancului de podeaua de metal. „Ce-mi tot dă tircoale !" Dar Nicu- linei nici nu-i păsa de el. Era înconjurată de uriaşul Gore şi de Niculae Firoiu de la Perforator,

cu nasul lui gros, cu bărbia lată, despicată, cu înfăţişarea plină de bărbăţie. Firoiu se cam ţinea pe urmele ei. O dată, după schimb, ieşiseră împreună, altă dată îi întîlnise la circiuma lui Mahera, din marginea şoselii, la vreo trei sute de paşi de uzină, acolo unde se cinsteau uneori — la chenzină — muncitorii. Nu erau numai ei doi, ci şi Păun, Gore şi Enache. El se retrăsese în încăperea din fund, dosnică, unde pe înnoptat se adunau tot soiul de golani. Aici bea adesea Gherghel, de unul singur. Firoiu era mereu în preajma Nicu- -linei. îl străpunsese un junghi prin piept cînd o văzuse rîzîndu-i, uitîndu-se într-un fel ciudat, pro- vocător la Niculae.

— Gherghel se frămînta încolo şi încoace pe platformă, cu o fierbinţeală prin toţi muşchii, apropiin- du-se de ei. Niculina se mai împlinise puţin la trup, dar talia ei era încă subţire, sînii plini şi tari. Pielea i se mai înnegrise şi din această pricină ochii arătau mai verzi, mai cruzi. Mai ales cînd rîdea ca acum, i se îngustau şi sticleau. îl auzi pe Firoiu spunînd :

— De, măi Gore, dacă ea nu vrea să mă ia de bărbat! Nu i-o fi plăcînd de mine.

— Niculina Turtoiu era nedumerită, curioasă. îl ştia serios şi aşezat.

— -—- Ce te-a apucat, Niculae ? Ţi-a venit tam-nisam ■ să te iau de bărbat ! Sau nu cumva ţie îţi arde de prostii ? rosti ea viclean.

— Niculae făcu o mutră. dezamăgită, îndreptată către Gore :

— Măi frate, aşa oi fi arătînd eu, ca un om care se ţine de prostii ? Bine, Niculino, dacă aşa mă cunoşti tu pe mine...

— Niculina Turtoiu nu voia nici să-l jignească, nici să se lase îmbrobodită, de aceea îl aţîţă cu glasul ei răguşit, mai ales că-l simţea pe Gherghel cum o sfredeleşte.

— Vrei să te iau de bărbat ? Oi fi tu semeț, da' nu te pune cu mine, că te scot la primăvară uscat şi galben ca luminarea de biserică.

— Gore rîse, bubuind.

— Nu-i nimic, se îmbujoră Firoiu, cît era *el* de bărbat în toată firea. Tu ai să mă usuci, tu ai să mă oblojeşti.

— Da, eu, cu mîna mea, spuse mîngîietor femeia. Of ! cînd mi s-o mai potoli focul din inimă ! Haide, nu fi supărat pe Niculina, suspină ea cu glas cîntat şi cu sclipiri în ochii verzi.

— Gherghel se înapoie pe platformă, scrîşnind din măsele. Tosca era aplecat peste balustradă, plimbîn- du-şi privirea pe platoul dinspre linia ferată. îi răsărise înainte basmaua roşie, înflorată, a Lizei. Ea lucra laolaltă cu un alt sudor, învăluiți într-o lumină albastră, minerală. în jurul lor jucay scînteile ca nişte licurici orbitori.

— Ce te zgîieşti, mă, atîta la ea ? rîse neruşinat Gherghel.

— Tosca îşi înghiți saliva ca pe-un nod.

— Prost mai eşti, mă! urmă nemilos Gherghel. Tu oftezi după ea, cu tine face mofturi şi cu alții...

— Tosca se întoarse spre el, deodată, cu tot trupul.

— Costică !...

— Degeaba te superi, aşa sînt muierile, tu-i dum- nezoaica cui le-a făcuit. Pe Liza, cînd o cauți, e la maistru în cabină. Să nu te mire de cumva...

— îți crăp capul ! strigă Tosca, amenințîndu-l cu pumnul.

— Păun apăru pe platformă, transpirat, aprins.

— Ce-i aici ? Ce este cu voi ?

— Tosca îşi înfipse mai bine bascul în cap, cu un gest furios. Gherghel scuipă peşte balustradă, scîrbit :

— Nimic, nea Păun.

— •— Măi băieți, să fim înțeleşi, mîine- dimineață veniți cu o jumătate de oră mai devreme. Şi tu, Costică, pe unde-mi hălăduieşti ? Cînd preiei

maşina, cercetează valțurile ; să fie în ordine. Am să te controlez.

— Dar ce-ați pus la cale, nea Păun ?

— Schimbăm metoda de laminare.

— Treabă a dracului. Să nu iasă vreo boroboață.

— Asta-i grija mea şi a inginerului Zâne, spuse meşterul.

— Este, nu zic ba. Ați vorbit şi cu şefu' ?

— Tu asculți de mine, încheie scurt Păun.

— „Asta o să vedem," mormăi în sine Gherghel şi, după încetarea schimbului, la vestiar, îi spuse lui Enache :

— Mă, ăstora li s-a suit la cap. Vor să schimbăm laminarea fără ştirea şefului.

— Zău ! exclamă Enache, care aflase mai înainte. He ! he ! Las' c-o să ştie el.

— Colindă hala imensă, pînă ce dădu de Beldie. îi strecură vestea, rotindu-şi ochii în jur. Era oarecum descumpănit de lipsa de interes a şefului. îl bănuia însă că se preface.

— Mîine-dimineață ? întrebă în sfîrşit Beldie. Tocmai mîine am puțină treabă la minister...

— Mîine, e hotărît ! întări Enache. Nici aşa, să treacă peste dumneavoastră, vru el să încerce.

— Spre uimirea sa, după cîteva clipe de reflecție, Beldie rosti alene, indiferent:

— Mda... bine, faceți cum vă spun ei... Şi apoi, eu subînțeles : Eu nu ştiu nimic.

— S-a zis ; nimic ! făgădui Mitică, solemn.

— Ultimele pregătiri erau pe sfîrşite. Oamenii suportau greu mişcarea de la laminoare. înțepeniseră la locurile lor ; erau nerăbdători, întărîtați. Aşteptau semnalul. De ce naiba nu începe odată ? Firoiu, cu cămaşa desfăcută la pieptul păros, ar fi dat orice ca să tragă un fum. Ardea de-o țigară. Tosca îşi trase bascul pe frunte, nervos. Boghici bodogănea ca un surd. Gherghel îşi încleştase fălcile. Uriaşul Gore, la cuptor, era lac de sudoare. Manipulanții, în cabinele lor de sticlă, stăteau cu mîna pe manetă şi privirea fixă, trează.

— În sfîrşit, răsună comanda lui Păun.

— Atenţie !

— Ochii tuturor muncitorilor erau aţintiţi asupra lui. Păun nu ridicase însă mîna. Ce se întîmplase ? Matei alerga înfrigurat de la o maşină la alta; era acum în faţa lui Păun.

— Trece-l pe Nenciu la postul principal de comandă ! decise brusc tînărul inginer.

— Păun cugetă ; avea dreptate. Pînă să deschidă gura, Matei îl şi scoase din cabină pe Enache.

— Dumneata preiei celălalt post ! îi porunci.

— Enache ar fi vrut să protesteze, dar ordinul lui

— Matei era atît de net, de ferm, încît nu cuteză să se împotrivească. „Lasă-l să-şi facă mendrele, o să-i iasă pe nas", mormăi duşmănos.

— Păun dădu semnalul.

— în aceeaşi secundă, Nenciu, uşor aplecat de spate, îşi mări veghea. Număra în gînd, înregistrând fiecare mişcare a oamenilor. Gore pornise bara incandescentă ; uruitul ei se rostogo ea pe platformă, străpunse pereţii de sticlă ai cabinei, îi lovi timpanele. Bara gonea către gura laminorului. La rîndul lui, Niculae Firoiu, cu o mişcare iute şi dibace, o prinse între maxilarele valţurilor.

— Acum ! Nenciu apăsă maneta ; pîrghia se năpusti, străpunse scrîşnind oţelul înfierbîntat. Forţa izbiturii făcu să se cutremure maşina din încheieturi, podeaua de metal dîrdîi prelung, o jerbă de scîntei explodă strălucitoare în aer : se născu ţeava.

— Vuietul asurzitor creştea, se înălţa în vasta hală care vibra de sunetele şi străfulgerările luminii. Opt ceasuri în şir, cei de pe platformă aveau să întîmpine neîntrerupt marea de zgomote ce se rostogolea cu talazurile-i sonore peste hala, peste oamenii care le răbdau deopotrivă cu arşiţa cotropitoare, cu aerul aprins de exploziile de scîntei. Om pe. om nu se mai auzea, înţelegîndu-se doar prin semne.

— Şi în această dezlănţuire, Nenciu dovedea în mînui- rea manete or o stăpînire de sine desăvîrşită, reuşind să stea neclintit ore întregi la postul său. Ochiul lui nu se împîclaa, mintea îi era

permanent ageră. Nu i se întâmplase vreodată să dea comanda mai devreme sau mai tîrziu cu o secundă, înşelat de cursa ameţitoare a barelor. O asemenea greşeală posibilă datorită slăbirii atenţiei sau oboselii nu era cu putinţă la el.

— Matei, la rîndu-i, nu-şi îngăduia nici o odihnă. Era cu toate fibrele întinse, sărind peste pasarele, a'er- gînd de la o platformă la cealaltă. Numai Păun nu se urnea de pe platforma principală. El cedase treptat conducerea tînărului inginer, fără să-i scape nici una din operaţii. Matei era prea absorbit ca să-şi dea seama, dar undeva, în adîncul lui, simţea necontenit prezenţa lui Păun. Cu ochii roşii încă de dogoarea focului, Matei coborî în fugă pasarela spre capătul halei, unde talazurile sonore ajungeau topite, molcome, şi unde se făcea ultima probă a ţevilor. Acolo li se va încerca rezistenţa, supunîndu-le la presiunea unui şuvoi de apă care avea o putere egală cu răbufnirea ţiţeiului din fundul pămîntului. îl întîlni pe Stere. Era în aceleaşi haine negre, roase şi lustruite, şi surîdea acru, arătîndu-şi dinţii rari, galbeni şi cariaţi.

— Ai văzut tabelul de control ?

— Nu.

— Ritmul e în creştere. Nu te bucura încă, mai e şi proba presiunii, spuse Stere, strîngîndu-şi umerii înguşti, de parcă-l învăluise frigul.

— Matei nu-i răspunse. De încordare i se crispaseră muşchii obrazului. Spuse muncitorului de lîngă el să înceapă proba. Un şuvoi de apă fu împins în interiorul ţevii; se învîrtejea, spumega între pereţii de oţel. Ţeava rezistă. Matei ceru să mărească presiunea.

— La maximum ? şovăi omul de la manetă.

— înainte de a apăsa, îl privi lung, sticlos. Lui Matei

— îi tremurau maxilarele. Nu mai putu să vorbească; făcu un gest cu mîna, retezat.

— „Maximum !" înţelese muncitorul, trăgînd maneta.

— Torentul năvăli cu o nemaipomenită tărie ; fierbea, clocotea, vîjîia, izbind cu furie pereţii ţevii. Conducta vibra în această zbatere sălbatică a

şuvoiului captiv. Se auzi deodată un zgomot sec, ca o plesnitură, şi o ţîşnitură violentă ; era un fir de apă care izbucnise afară.

— Matei văzu, văzu îngrozit plesnitura, figura speriată a muncitorului de la manetă, zîmbetul strîmb al lui Stere, dar totul fu acoperit de acel vîjîit care-l străbătu din creştet pînă-n tălpi, îi umplu auzul, ameţindu-1...

—

P A R

—

— Ceata de laminorişti porni agale pe şosea ; Vasile Păun, Gore uriaşul şi Niculae Firoiu se aflau înainte, iar în urma lor Niculina Turtoiu, Liza şi Tosca. Era un ger de ţi se lipeau nările, ziua se arăta mohorîtă, sură, şi dinspre cîmp bătea o suflare rece, uscată, care, fără să ridice spulbere de zăpadă, făcea să sune în văzduh, ca nişte clopoţei de cleştar, ţurţurii de pe crengile plopilor. Oamenii mergeau osteniţi şi nici unul nu se sui în tramvaiele luate cu asalt de ceilalţi muncitori. Nu se înţeleseseră dinainte, dar toţi ştiau că vor poposi o jumătate de ceas la Mahera, să bea o ceaşcă de ţuică fiartă, să-şi mai vină în fire. Pricina adevărată nu era atît gerul, cît îndemnul de a mai sta o vreme laolaltă, de-a mai schimba o vorbă, de-a se bucura împreună, de isprava zilei de astăzi.

— Păun nu era sigur că Liza îi va întovărăşi şi cînd Eata li se alătură, simţi că ceva cald, înviorător, i se împrăştie prin piept. Gore îi vorbea şi gîndul lui era stăpînit de ea. îi asculta încordat paşii mici scîrţîind pe zăpada îngheţată. Ar fi vrut să arunce măcar o ochire înapoi. îşi înţepeni însă mai tare ceafa, înfrî- nîndu-se. „Are să vină ea după mine," îşi spuse în sine.

— Tosca se ţinea mai deoparte, fluierînd. Fluieratul lui nu era ca altădată, nepăsător şi vesel. Se vedea că n-are nici un chef, că-i era urît, mergea de ne- voie, nu putea face altminteri, ca şi Liza, care urma cu un fel de supunere pe acel om din fruntea lor, încă plin de putere şi arătos. Tosca vru s-o desprindă, s-o rupă din această înlănţuire neînţeleasă, în care era el însuşi prins.

— Hai s-o ştergem, Liza, spuse, apucînd-o de cot.

— Vreau să umblu pe jos, să mă mai dezmorţesc puţin.

— Te duci cu ei la Mahera ?

— Mă duc.

— Şi nu te mai plimbi cu mine în oraş ?

— Poate.

— Mda... Zi-i, te-ai şi răzgîndit. Să nu crezi că sînt orb.

— Eşti grozav ! De ce să nu mă duc ? se smulse Liza.

— Păun auzi. Tosca nu mai zise nimic. O însoţi o bucată de drum, în silă, risipit. Şi se porni iar să fluiere. Pe neaşteptate, Păun se răsti la el :

— Cît ai să-mi găureşti creierii, băiete? E musai să mă petreci tot drumul fluierînd ?

— Tosca amuţi. îşi înălţă sprîncenele, apoi rosti moale, cu o mare mirare :

— Ce-ai cu mine, bre, nea Păun ?

— Ce să am ? Isprăveşte odată cu fluieratu' !

— Tosca se uită cu aceeaşi mirare în obrazul încremenit al Lizei, lung, stăruitor, apoi se învîrti pe călcîie, fugi şi sări din mers în tramvaiul care intra în staţie. Ea îi mai zări o clipă bascul în îmbulzeala de pe scară, şi-l pierdu.

— Tosca ! strigă deodată fata, pironită în marginea trotuarului, cu o neputinţă în ea, nedesluşită.

— Tramvaiul se îndepărta, se micşora de-a lungul bulevardului, între şirurile de plopi înalţi, acoperiţi de promoroacă, sticloşi, cu vîrfurile ascuţite. Nicu- lina o împinse încet pe fată :

— Hai, că nu-l mai ajungi.

— Nerodu' ! exclamă ea, mînioasă. Da' nea Vasile unde-i ?

— E înăuntru.

— , Intrară. Cea dintâi încăpere era mai acătării, zugrăvită cu tapet albastru şi ghirlande de flori; avea mese de stejar şi scaune cu spătar lat. Odinioară, lîngă tejgheaua învelită cu tablă de zinc se afla un galantar de sticlă, în care se lăfăiau antricoatele cu floare, muşchii, rinichii în cămaşă, momiţele şi măduvioa- rele, adică tot ceea ce făcuse altădată faima lui Ma- hera pînă-n centru. Vara, galantarul era mutat în grădiniţa cu bolta de viţă, în care acum erau aruncate de-a valma butoaie stricate, mormane de sticle sparte, gunoaie.

— în acea perioadă, în anii războiului, cînd huzurea Mahera, nici muncitorii, nici ţăranii, nici căruţaşii, nici acea lume pestriţă de la barieră n-aveau accesul decît în cele două odăiţe din fund, în care se pătrundea printr-o intrare dosnică. în ultima din aceste odăi, noaptea, se aduna scursoarea barierei : rişcarii, cuţitarii, hoţii de „bună dimineaţa", vagabonzii. îm- prăştierea lor era mai uşoară, în caz de primejdie, deoarece în spatele curţii începea cîmpul, care era mai degrabă un maidan întins, ciuruit de gropile spoitorilor şi ale cărămidarilor, de pe urma cărora rămăsese un şopron surpat, cu o jumătate de acoperiş, înclinat într-o rînă. Vara, printre bălării şi tufe se ascundeau haimanalele, iar unele şi înnoptau aici, avînd drept aşternut iarba înaltă şi grasă din fundul gropilor, sau şopronul dărăpănat.

— Ca să-ţi faci vad aici, trebuia să ai forţa lui Mahera şi să fii temut ca el. Era o huidumă, lat în spate, cu braţele groase ca nişte pulpe, cu o frunte îngustă şi ochii mici, adormiţi. Zgîrcit la vorbă, zăcea amorţit îndărătul tejghelii şi nu se mişca decît atunci cînd se îmbăta vreun „zdrenţăros", cum îi numea el, şi

pe care-l îmbrîncea în pumni afară, să nu iște scandal. Mahera nu suferea scandalurile. Spartul paharelor, înjurăturile le răbda odinioară doar mușteriilor din centru, boierilor, care plăteau întreit prețul pagubelor. Acum, Mahera se resemnase ; prima odaie, rezervată altădată „elitei", o ocupau îndeosebi „ăi de la uzină", prin care el înțelegea pe toți cei care lucrau la „Laminorul roșu". Celelalte două încăperi le păstra pentru căruțași, țărani și aceeași lume pestriță de la barieră. Aceștia din urmă alcătuiau astăzi temeiul lui, ceilalți, muncitorii, veneau, beau și plecau. De aceea, Mahera era de data asta mai îngăduitor cu mușteriii din cea de-a doua încăpere. îi lăsa să urle, să bată cu pumnul în masă, să cînte răgușit, pînă se potoleau și cădeau răpuși sub scaune.

— La această oră erau puțini, abia începeau să se adune, așa încît Păun și ai săi avură parte de oarecare liniște, așezîndu-se la o masă mai retrasă, lîngă fereastră. îndată ce veni și Liza, meșterul se însufleți, îi trase un scaun alături de el. Pe cînd ea își scotea căciulița de lînă roșie, desfăcîndu-și pletele, văzu într-o clipă o pată vînătă lîngă urechea fetei. Liza se feri, și cu o mișcare iute își ascunse semnul sub părul des și mătăsos.

— Ce-ai acolo la ureche ? o întrebă Păun.

— Ah, mai nimic, spuse ea.

— Cum, nimic ? E o vînătaie !

— O să treacă.

— Cine ți-a făcut vînătaia ?

— Ei, lasă asta, murmură Liza.

— între acestea se ivi și Mahera. Voia să-i servească chiar el, din respect pentru meșter, pe care-l cunoștea :

— S'trăiești, nea Păun ! Ce să vă dau ?

— Niște țuică fiartă.

— Prin duhoarea de mahorcă, prin fumul gros și izul de murături stătute din borcanul de pe tejghea, se înălța o mireasmă curată și îmbătătoare de prună, ca dintr-o livadă. Aburi calzi și mirositori pluteau prin aerul îmbîcsit.

— Răsturnico, adu cești acilea ! porunci Mahera, urnindu-se greoi.

— Cea pe care o chema astfel era o făptură slăbă- noagă şi negricioasă ca un gîndac, cu o claie de păr sîrmos, cu ochi alungiţi spre tîmple, cu obraji pătaţi de pistrui, îmbrăcată într-o joarţă de fustă decolorată, o bluză veche, răscroită adînc pînă la sînii grei, pe care abia îi putea ţine pieptul uscat ca o tablă. Picioarele goale şi le vîrîse în nişte ghete mari, scîlciate, cîrpite, legate cu sfoară. Toţi o socoteau puţin sărită, dar ea era mai mult înceată la minte şi toantă. Cine era, de unde venea, n-ar fi putut spune nimeni; o zămislise maidanul şi trăia ca şi celelalte buruieni ale lui. O singură întîmplare era cunoscută, de care se lega şi numele ei. O atrăsese un golan, cîndva, cînd avea carne pe ea şi era poate ademenitoare, în una din gropile maidanului. Păcătosul îi pusese piedică, îi astupase gura cu palma şi se năpustise asupra ei. Nu era singur, mai veniseră cîţiva, care stătuseră pitiţi prin tufe, aşteptîndu-şi rîndul. Fata ţipase şi atunci golanul o pocnise cu pumnul în cap şi-o zăpăcise. Tîrziu, cînd izbutise să se scoale, umblînd clătinată şi năucă, nu spunea altceva decît „mm-a răsturnat ! mm-a răsturnat!" Se oploşise într-o magazie a lui Mahera, de la care îi aflaseră şi ceilalţi păţania, iar unul din muşterii, prăpădindu-se de rîs, o botezase *Răstumica,* poreclă care-i rămăsese pînă-n ziua de astăzi — căci cine s-o întrebe şi pe cine îl interesa numele ei adevărat ?

— Ea puse ceştile pe masă, ciocnindu-le, şi te minunai că nu le spărgea, atît era de stîngace şi de şuie.

— Ha!

— O strigară de la altă masă :

— Răsturnico ! Fă-te-ncoa !

— Ho! Ho ! că viu acu' !

— Păun turnă fiecăruia dintr-o cană înflorată adusă de Mahera care aruncase înăuntru şi cîteva boabe de piper. Sorbind băutura fierbinte şi aromată, reluă discuţia avută cu Gore, în stradă, care îl tot întreba, îngrijorat :

— Şi acum ce facem ? După atîta trudă, o lăsăm baltă ?

— De dat înapoi nu mai dăm. Şi ce-i dacă a răsuflat o conductă ? Se întîmpla şi înainte : nu-i neapărat din cauza laminării. Zâne s-a cam pierdut el la început, rîse Păun.
— Mde ! Cu Dimcea nu-i de joacă. Ar putea să-l scoată de la conducerea schimbului, spuse uriaşul.
— Am sporit doar cu o şarjă, ce-i de joacă ? Celelalte conducte au ieşit toate bune, interveni Firoiu. Şi unde mai pui că oamenii au prins curaj.
— Mîine o să se facă analiza oţelului. Atunci o să ştim cum stăm.
— N-o fi ceva la cuptor ? spuse Niculina.
— —■ Acolo am eu grijă. Ce crezi că numai Marin al tău a fost bun fochist ? se simţi atins Gore.
— A fost bun, dar l-aţi uitat cu toţii şi nu sînt decît două luni de cînd s-a prăpădit, rosti Niculina îndurerată.
— Nu l-a uitat nimeni, spuse Firoiu. Ştii, nea Vasile, se întoarse apoi spre meşter. Velicu zicea că paguba se ridică la vreo sută de mii.
— O sută de mii! exclamă Gore.
— Niculina clătină trist din cap :
— I-auzi. Cîţi ani ar trebui noi să tragem din greu pentru atîţia bani ? Şi ăia i-au furat într-o noapte. Şi au luat şi o viaţă de om !
— Hai, să nu mai vorbim despre asta, rosti Păun, cu blîndeţe.
— De ce să nu vorbim ? se aprinse Niculina. E acolo munca mea, a dumitale, a lui Firoiu, a lui Gore, îi arătă ea cu degetul pe rînd. Şi bietul Marin al meu a apărat-o, iar ăi de l-au omorît huzuresc, se plimbă liberi. Ah, de-aş pune mîna pe ei !
— Cine trebuie, nu doarme. O să-i prindă, n-or să scape ei. Fii pe pace, rosti Firoiu, privind spre Păun într-un anume fel.
— Nu sînt, Niculae, şi n-am să fiu pînă nu i-oi vedea cu lanţuri la mîini şi la picioare. îi prind eu, dacă nu-i prind alţii... Eh, oftă, vedeţi voi...
— Mai e de cîte un rînd, să bem şi să plecăm, schimbă vorba Păun. Ţie, Lizo, nu-ţi mai torn. Ajunge!
— De ce mie nu ? Ce, sînt copil ?

— Se îmbujorase, strălucea toată.
— Păun o măsură pe sub sprîncene, oarecum înveselit :
— Te încumeţi, fată ? Să nu te duc acasă pe braţe, rosti îngăduitor şi ironic.
— Ei şi, ce-ar fi ? spuse ea, într-un fel anume, cutezător, cu o lucire în priviri.
— Nu te mai uita aşa la mine, şopti Păun încet, înăbuşit.
— Un chiot sălbatic, apoi rîsete izbucniră din încăperea alăturată. Firoiu întoarse capul. Erau înăuntru cîţiva cheflii şi printre ei Gherghel, care făcea mare haz de Răsturnica :
— Hai, fă, să te măriţi cu mine. Mahera o să ne fie naş. O să te îmbrac în rochie albă de mireasă, o să te duc la fotograf, în trăsură cu patru cai, o să-ţi cînte taraful de lăutari pînă la ziuă. Vrei, ce zici ? o întrebă el, clipind cu subînţeles celor de la masă.
— Biata femeie îl asculta; ce se petrecea în mintea ei era greu de spus. înlemnise, cu o cîrpă murdară în mînă, cătînd la chipurile congestionate de băutură, strîmbe de sforţarea de-a fi serioase ; o atrăgea mai cu seamă faţa lui Gherghel, smolită, ciupită de vărsat, de parc-ar fi fost împroşcată cu alice.
— Mă vrei de ginerică ? se sclifosi el cu glas subţire.
— Ea rămase ca prostită şi în ochii-i alungiţi spre tîmple, tulburi, licări o lumină blîndă şi visătoare. Spuse cu un zîmbet nătîng :
— îmi iei şi o coroniţă ?
— Îţi iau.
— Şi lămîiţă ?
— Da, fă!
— Şi beteală de aur ?
— De a-ur ! abia se stăpîni Gherghel, dar nu mai putu să reziste cînd unul din meseni pufni în rîs, săltîndu-şi pîntecele.
— Îi umflă rîsul pe toţi. Chicoteau, băteau cu pumnul în masă, zgîlţîiţi de-o veselie deşucheată. Valurile de rîs o plesneau din toate părţile ; ea rămase pierdută, absorbită în visul ei. încetul cu încetul se dezmetici, deveni ursuză, bănuitoare;
— Ho, mă ! Ce rîdeţi ? Nu mă mărit cu tine !

— Cum, stricăm nunta ? Ce-ți veni, fă, Răstur- nico ?

— Ești pocit!

— încăperea răsună și mai tare de rîsetele lor. Cînd se mai potoliră, Gherghel începu să bea, posac, închis, depărtat de ceilalți.

— Firoiu îl strigă.

— Cu cine s-a înhăitat și el, spuse după aceea.

— Ce-are Costică de se îmbată mereu de la o vreme ? rosti și Gore. Dacă o s-o țină tot așa, se duce de rîpă. Ia te uită, nici nu se sinchisește.

— Așa-i, ce-o fi avînd Costică ? spuse și Firoiu. Să-l mai chem o dată ?

— Dă-l încolo ! îl opri Păun. De nu s-o astîmpăra, zile multe ca șef de echipă nu mai are. Să plătim și să mergem.

— între timp, Gherghel se ridicase de pe scaun și venea spre ei, întunecat. Fără să salute, vorbi către Firoiu, arțăgos, pus pe ceartă :

— Ce, mă, sînt tovarăș de tîrlă cu tine ? Ia, c-am venit! Și ce-i cu asta ?

— Lui Firoiu i se urcă sîngele în obraz. Se făcu tăcere, și în uluiala celorlalți, care-l cercetau cam dintr-o parte, Gherghel se înverșuna :

— Ce vă zgîiți la mine ? Ce-ați văzut pe mine ?

— Păun se răsuci atît de tare, încît scaunul scîrțîi

— din încheieturi.

— Costică! Cu cine vorbești tu aici ? îl izbi glasul lui înalt și aspru. Dacă ți s-a suit băutura la creier, întoarce-te de unde ai venit. Și nu aștepta să-ți spun a doua oară.

— Gherghel se căzni să înțeleagă ; omușorul îi juca în jos și în sus, sub piele; înghițea în sec. Păru în sfîrșit că-și ia seama, că șovăie :

— Mă gonești, nea Vasile ! De ce mă gonești ? rosti el cu umilință.

— Fii la locul tău și nu mă supăra.

— —- Al dracului să fie ăl de vrea să te supere ! Hai să ciocnim împreună ! spuse Costică, întinzînd mîna după o ceașcă, dar se răzgîndi și-și lăsă brațul molatic pe după gîtul Niculineî, care ședea cu spatele la el: Tu cinstești cu mine, fă ?

— Niculina îi înlătură braţul cu silă. Se îndreptă din mijloc, mîndră, umflîndu-şi pieptul :
— Ciocneşte cu alea mai tinere, eu m-am urîţit, spuse, sculîndu-se o dată cu ceilalţi. Niculae, tu vii cu mine, îi azvîrli ea sfidătoare.
— Gherghel îşi linse buzele arse de băutură.
— Du-te şi tu acasă, că mîine e zi de lucru, îl îndemnă uriaşul Gore.
— Gherghel stătea în mijlocul încăperii, amorţit, buimac. Se uita după Niculina, după mersul ei mărunt, după felul cum se lipea de Firoiu, otrăvindu-1. în prag, cînd să deschidă uşa, laminoriştii auziră deodată un clincănit de ceşti răsturnate, sparte, sfărîmate de podea...

— „Ar trebui să mă duc acasă," îşi spuse în sine Vasile Păun, aflîndu-se singur cu Liza, pe care, fără să ia aminte, o conduse pînă aproape de bariera Vergului. Nu-i venea să se despartă de ea ; era mai vioaie, mai veselă ca de obicei, ochii îi jucau în lumini. N-avea astîmpăr. Se descheia şi se încheia la palton. Adulmeca văzduhul, umflîndu-şi nările. Vîntul încetase. Era o seară străvezie şi zăpada sclipea albăstrui.
— E un aer atît de bun, de tare ! spuse Liza, respirîndu-l cu nesaţ. Şi zăpada are un miros proaspăt, ca de pepene verde, crud.
— Pepene ? ! se minună Păun.
— Zău, aşa miroase. Ah ! şi aş avea o poftă să mă tăvălesc în puful ei...
— Pînă una, alta, încheie-te la palton, să nu răceşti. Da' unde vrei să mă mai cari tu, fato ?
— Ai obosit cumva?
— Eh, nu-i vorba de asta...
— Mai e puţin, n-o să te rătăcesc.
— De ! Mai ştii, glumi Vasile.
— întrebarea era de prisos, deoarece presimţea, bănuia încotro se îndreptau. Dar cu cît se apropiau de ţintă, Lizei îi pierea vioiciunea, devenea mai tăcută, mai închisă. Nici unul, nici celălalt nu mai

nimereau cuvintele potrivite. Vorbeau mai rar, despre lucruri banale, ca şi cum în felul acesta ar fi încercat să îndepărteze, să înlăture acel simţămînt tulbure care se strecurase între ei, însoţindu-i ca o umbră. Ca să-l împrăştie cumva şi să readucă iar starea dinainte, bună şi firească, Liza rosti deodată :

— Nea Păun !...

— Da, fată.

— Nimic.

— Ar fi vrut să-i spună c-ar trebui să se întoarcă, să urce în tramvai, că nu era nevoie s-o conducă mai departe. Nu cuteza, dar în dreptul staţiei, la rond, ea încetini paşii. Aici, la rondul larg şi luminat al barierei, unde se întretăiau liniile de tramvai, Păun observă o agitaţie la Liza, o nelinişte. Se uita în toate părţile, şi la un moment dat tresări, agăţîndu-se de braţul lui. îndată însă îşi reveni şi se sili să zîmbească.

— Ce-a fost, măi Lizico ?

— Credeam că e... dar mi s-a părut.

— Cin' să fie ? De cine te temi ? o întrebă bănuitor.

— Spiridon.

— Spiridon ? Ce-ai tu cu el ? V-aţi despărţit, aţi divorţat... sau sînteţi iar împreună ? Dacă e aşa, de ce nu mi-ai spus-o ? se indispuse pe loc Păun.

— S-a isprăvit de mult între noi, se grăbi Liza să-i alunge îndoiala. Mai acu' o săptămînă, cînd mă întorceam de la uzină, îl văd că se învîrteşte pe dinaintea porţii. Am făcut numaidecît cale întoarsă M-am plimbat pe stradă, am intrat la un cinematograf şi m-am înapoiat foarte tîrziu. A doua zi era tot acolo. Mă pîndea. Am dispărut înainte să prindă de veste. Pesemne a ghicit că era ceva necurat. A început să se pitească pe după copaci. Dar, norocul meu, l-a văzut o vecină şi mi-a spus. Eu m-am dus la Geta Manoliu şi am dormit la ea. Aşa m-am păzit câteva zile în şir. Pînă la urmă ştiam că n-o să scap. Mi-am zis, fie ce-o fi, şi-am venit mai devreme acasă. Spre mirarea mea, Spiridon nu era pe nicăieri. Am răsuflat uşurată; mi se luase o piatră de pe inimă. îmi închipuiam că s-o fi plictisit şi s-o fi dus într-ale lui. Ieri, cînd să pun mîna pe clanţă şi să deschid uşa, a dat buzna peste mine. N-am avut încotro şi a trebuit să-l las înăuntru.

— Liza deşertă totul dintr-o suflare, cătînd apoi îngrijorată spre Păun.

— Mda, a fost bărbatul tău. O mai fi avînd drepturi...

— N-are nici un drept !

— Zi-i mai departe. Şi ce-a fost după aia ? spuse el străin, cu o subită răceală.

— Acel lucru aţîţător, primejdios care-l învăluia ori de câte ori era în preajma ei îşi pierdu din tărie şi mintea i se limpezi. Se întreba ce căuta alături de Liza, să se plimbe pe această stradă singuratică, întunecoasă, sub copacii sticloşi în gerul nopţii. Zări o fereastră luminată şi nişte umbre mişcîndu-se înapoia perdelei. Gîndul îi zbură la casa lui, cu cele două încăperi şi geamlîc, cu ghivece de muşcate pe prichici; înăuntru era curat, cald. La ora asta, Valeria, nevastă-sa, cu siguranţă croşeta puloverul de lînă pentru băiatul lor mai mic, Biţă, iar Olga citea, cu coatele pe masă, atît de cufundată, încît nici nu auzea nimic în jurul ei. Dar ce făcea băiatul ? Se juca cu cuburile de lemn, sau se tîra pe sub masă, pişcînd-o de picior pe Olga. Năzdrăvanul! Prea era firav copilul ăsta ! Răcea la cel mai mic curent de aer. De cîteva zile tuşea, înfundat, cu înecăciuni. I-o fi cumpărat siropul Valeria ? La vară îl va trimite la ţară, la socri, să se mai înzdrăvenească. Şi Valeria avea nevoie de odihnă. Era harnică, nu se putea plînge. Obosea mai uşor acum, era mai nervoasă, îi intra greu în voie. Plesnea copiii din te miri ce, ca apoi să-i alinte, să-i răsfeţe, să-i cocoloşească. Asta nu era bine. îi spusese odată : „îi înveţi rău, Valerio. Or să devină nişte răzgîiaţi". „Ei, şi tu acum, ştiu eu cum să-mi cresc copiii." O lăsase. în vremea din urmă, Valeria se schimbase mult. Să fi fost din pricina anilor grei prin care trecuseră, a grijilor, a suferinţelor ? S-ar putea. Oricum, nu mai era iute şi înflăcărată ca mai înainte. Arsese repede şi tot. Era în ea ceva stins, mîhnit, şi noaptea, în aşternut, cînd se apropia de ea, ofta cu necaz : „Nu te mai cuminţeşti odată, ţi-au răsărit fire albe la tîmple"... Iar cînd îl primea, o făcea din datorie, fără avînt, cu simţurile adormite.

— Păun o mai iubea şi o dorea. Nici timpul, nici sarcinile nu-i ştirbiseră trupul care rămăsese încă frumos în împlinirea lui femeiască. Ca

să se ferească de el, lua adesea copilul în pat, spunînd că altminteri nu adoarme. Păun încuviințase. înțelegea. în acest răstimp nu-şi trădă vreodată nemulțumirea, fie printr-un cuvînt, fie prin cea mai mică aluzie. Nădăjduia că o să-şi revină şi aştepta. încercă să se obişnuiască cu această situație nefirească. Şi astfel, fără să vrea, se îndepărtă de Valeria, de care era legat însă prin alte fibre, mai adînci, mai trainice. Ea avea izbucniri, mînii scurte şi violente, pe care şi le descărca la întîmplare şi uneori chiar şi asupra lui. Păun o îngăduia ; o vedea după aceea lăcrimată, tăcută şi tristă. îşi explica starea ei şi, în parte, simțea că nu e scutit de vină, că poate era aici şi rodul nepăsării lui şi că ar fi trebuit s-o ajute într-un fel, s-o scoată din această stare, deşi nu ştia cum anume. îi era milă pentru suferința ascunsă a nevesti-şi. Asta îl apăsa şi totuşi, în timp ce Valeria şi copiii îl aşteptau acasă cu masa, el se plimba noaptea pe o stradă dosnică, alături de Liza. O privea pe furiş. Ce-aveau comun unul cu altul ? Ce-i păsa oare ei de frămîntările lui ? în fond era o ființă străină, care-l încurca, isca o neorînduială în viața sa. I se deşteptă o pornire de mînie contra fetei, a tinereții ei înflorite şi ademenitoare, pe care cealaltă n-o mai avea.

— Nu mă asculți, nea Păun? rosti Liza, între-rupîndu-se, văzîndu-l dus, cu gîndurile aiurea.

— A rămas peste noapte la tine Spiridon. Ce era să faci ? Femeie slabă... spuse Păun cu vrăjmăşie.

— De ce eşti supărat pe mine ? N-a fost aşa, l-am scos afară, spuse Liza. Mai întîi s-a purtat, aşezat, la locul lui. Mi-a adus o cutie cu bomboane. N-am vrut s-o iau, dar atît m-a pisat, că am mîncat cîteva. Zicea că ce a fost s-a dus, că e alt om, nu mai bea, o părăsise pe femeia aia cu părul roşu, vopsit. Din pricina ei mă bătea mereu, că-mi venea să-mi iau lumea-n cap. Acum, zicea că vrea să se împace cu mine, să trăim cumsecade, frumos, ca doi porumbei. Eu i-am zis că-mi pare bine.că s-a făcut om, dar de trăit cu el, s-a terminat pentru totdeauna.

— Spiridon te-a lovit după ureche ? îşi aminti Păun.

— Da, asta a fost mai tîrziu. S-a apropiat de mine, mă ruga să mă-mpac, voia să mă îmbrățişeze. Duhnea

a vin. L-am împins deoparte... Se trezise în mine toată scîrba pe care o adunasem ori de cîte ori mă stîlcea în bătăi şi... m-am luptat din răsputeri. M-a izbit cu pumnul. Am țipat, şi au ieşit vecinii pe culoar. Mi-a fost o ruşine, de-mi venea să mor. L-au scos în brînci afară, iar un vecin l-a amenințat că, de l-o mai prinde pe-acolo, îi rupe oasele.

— O haimana ! Da' te pomeneşti că, de te împăcai... se mai schimbă omul, spuse Păun, fără convingere.

— Ăstuia nu-i mai ajută decît sapa şi lopata. M-a cunoscut fată, un copil aproape, neştiutoare, îl îngrijeam, îl spălam, îi eram credincioasă. N-aveam ochi pentru un altul. Şi cînd colo mă înjura, mă lovea, n-am avut parte de-o zi bună cu el. Cîte-am mai îndurat! M-a azvîrlit cu lucrurile în stradă. Și acu' mă mai doare pînă-n măruntaie cînd mă gîn- desc. De ce meritam asta ? spuse ea cu amărăciune şi revoltă.

— Nu sînt toți la fel. Ai brodit-o prost, a doua oară s-ar putea să-ntîlneşti un băiat de treabă. Trebuie să-ți faci un rost în viață, eşti destul de tînără, de frumoasă.

— Mi-e frică, se scutură Lizâ.
— De mine nu ți-e frică ? rîse ușor Părnl
— Dumneata ești altceva... Ai fost bun cu mine, m-ai învățat o meserie și acu' stau pe picioarele mele. Uneori nici nu-mi vine să cred că sînt în uzină doar de unsprezece luni. Parc-am fost din totdeauna aici, așa m-am obișnuit. Nimeni nu-mi vorbește urît, nu se leagă de mine, am prieteni, pe Geta Manoliu, pe zăpăcitul ăla de...
— Ce te ferești ? Ai curaj și spune-i numele : Tosca !
— Nu mă feresc.
— E băiat capabil, muncitor, are perspective. Uite, Tosca... Ați fi potriviți amîndoi, adăugă după o pauză, scrutînd-o pe furiș.
— La asta nu m-am gîndit, spuse Liza încet. Și el, cu atît mai puțin. îi place să fie vesel, să glumească cu toate fetele, încolo...
— Cu tine e altceva, vede oricine.
— Să fie ceva serios ? N-aș crede, rosti ea cu îndoială, apoi adumbrindu-se. Ce știu eu ce zace în pielea lui ? Și Spiridon, pînă m-a luat, era ca mierea, pe urmă, după ce m-am măritat, cît m-a chinuit. Doamne ! Să n-aud de nici unul, mai degrabă să rămîn singură, de capul meu.
— Tosca e din alt aluat. E mai deosebit, mai simțitor decît ceilalți.
— Liza se opri dinaintea porții, sub un salcîm cu crengile albe de zăpadă. Păun era lîngă ea ; abia acum, în lumina becului electric, îi desluși obrazul aspru, bărbătesc, trăsăturile contractate.
— Și dumneata ce mă sfătuiești ?
— Bărbatul înălță din umeri, frămîntîndu-și pumnii în buzunare.
— Faci cum te îndeamnă inima, rosti cu voce joasă.
— Liza se temea să nu-l jignească sau să-l mîh- nească.
— Chiar așa socoți dumneata c-ar fi bine ?
— Păun rosti greu :
— Da, fată.
— Nu-i adevărat!

— îşi duse palma la gură, ca un copil care a făcut o poznă, dînd în vileag ceea ce ar fi trebuit să fie ascuns.

— Păun, descoperit, roşi. O apucă de umeri şi o scutură, poruncindu-i şoptit:

— Să taci! Să taci, îţi spun !

— Pe cînd Irina, în acelaşi halat alb, imaculat, lucra printre eprubete şi retorte, Matei se întreba cum de putea fi atît de calmă. Ea-i trezi imaginea unui cercetător ştiinţific, obiectiv, insensibil la rezultatul analizei, care pentru el însemna atît de mult. îndată ce izolă nişte acizi, Irina încetă însă analiza, adresîndu-i-se mustrător :

— —- Matei, eşti nervos şi mă împiedici să mă concentrez. Te rog, stai pe culoar.

— — Aş vrea să termini mai repede... Da, bine, ies afară...

— Se plimba de la un capăt la celălalt al lungului culoar, cu pereţi mohorâţi, cafenii, întorcînd în fel şi chip accidentul de la proba de presiune. Păun îl socotea fără importanţă. Muncitorii aveau aceeaşi părere, mai ales că rezultatele laminării erau bune. Pe feţele lor se putea citi satisfacţia că înfrînseseră un obstacol.

— Matei le inspira respect şi erau gata să-i execute dispoziţiile. îi cîştigase de partea lui. El simţea o mare mulţumire văzîndu-i cum roiau în juru-i, cum autoritatea sa creştea în rândurile lor. Era sigur că ar fi primit orice îndrăzneală tehnică şi l-ar fi urmat orbeşte.

— Deocamdată trăia aceeaşi însufleţire, molipsin- du-se de la ei, cu toate că îşi dădea seama că soluţia era vremelnică şi poticnirile nu vor dispărea cu una, cu două.

— Examinînd lucid cauza defecţiunilor, ajunse la concluzia că era mult mai profundă şi rezolvarea nu era posibilă decît printr-o operaţiune radicală. Era însă atît de dificilă şi de temerară, încît nici nu-i trecea prin minte s-o propună. De altminteri, ideea abia se zămislise, era neconturată, apoi nu

studiase încă temeinic fiecare agregat în parte, nu întocmise un proiect de ansamblu şi nu reflectase asupra realizării sale practice. Problema ţinea de viitor.

— întotdeauna imaginaţia îi juca asemenea feste. Visa la o acţiune care putea fi mai plină de riscuri, de primejdii, atît pentru funcţionarea laminorului cît şi pentru propria sa persoană, cînd şi experienţa prezentă stătea încă sub semnul îndoielii. Hotărîrea era în mîinile lui Beldie. Acesta de vreo două zile umbla pe la minister, iar cînd Matei îi adusese la cunoştinţă noua metodă, accidentul, Beldie nici nu aprobă, nici nu dezaprobă, ci îl întrebă doar atît:

— Iniţiativa este a dumitale ?

— Da.

— ...Vreau să spun că şi răspunderea. Ar fi trebuit, totuşi, să mă consulţi, eu am unele rezerve, dar, mă rog, rezultatele interesează, sfîrşi mai puţin sever, cu un surîs echivoc.

— Matei ştia că săvîrşise un act de îndrăzneală destul de grav, care ar fi putut avea urmări neplăcute pentru el. De asta se îngrijora mai puţin, principalul era, într-adevăr, calitatea laminării.

— Uşa laboratorului se deschise şi Irina îl chemă înăuntru. Într-un compartiment, izolat de celelalte printr-un perete de placaj, Matei descifră împreună cu ea notaţiile de pe foaia de observaţie. Le mai reciti o dată. Compoziţia oţelului primei şarje conţinea un procent de fontă ce depăşea cu o fracţiune limita prescrisă. Aşadar aici era clenciul ? îşi trecu degetele prin păr, simţind că încordarea din el cedează, se destinde.

— Acum te-ai mai liniştit ?

— Da. Aveam motive să nu fiu. Şi încă... în sfîr- şit, vom vedea. Ce faci după-amiază ?

— N-am să fiu liberă. Să nu uiţi: mîine e vernisajul lui Anatol.

— Vin neapărat. La revedere.

— Străbătea în goană culoarul, cînd îl ajunse din urmă glasul Irinei:

— Matei !

— Ce este ?

— Irina n-avea nici o treabă după-amiază. Şi ar fi dorit să nu fie singură. Se răzgîndi însă pe loc şi spuse altceva :

— Vernisajul e la Dalles.

— Ştiu, voi fi mîine acolo, o asigură Matei, coborînd iute scările.

— Pătrunse în hală, cutreieră platforma, platoul şi, în sfîrşit, îl descoperi pe Păun în cabină, răsfoind nişte bonuri de comandă. îi comunică datele analizei. Meşterul era cătrănit, înştiinţîndu-l la rîndul său că se întrerupea laminarea. A doua zi intrau în lucru ţevi de construcţie. Era ordinul lui Beldie. Matei rămase ca trăsnit. Amîndoi tăcură deodată, parc-ar fi stat să asculte vuietul din uzină, care ajungea în cabină stins şi îndepărtat, pe cînd geamurile se aprindeau ori de cîte ori ţîşneau roiuri de scîntei în hală.

— Matei se smulse din loc :

— Mă duc la Liteanu !

— Peste cîteva minute se afla în biroul inginerului- şef, explicîndu-i situaţia :

— Echipa noastră a încercat o experienţă şi a izbutit. Rezultatul e că cele trei schimburi au făcut un salt simţitor şi ritmul se menţine. E drept, recunosc, n-am cerut încuviinţarea şefului, a fost o iniţiativă perso...

— Iniţiativă ca iniţiativă, dar pînă una alta e un act de indisciplină, observă Liteanu. Eşti conştient de urmări, mai ales dacă nu reuşeai ?

— îi fulgeră prin minte că inginerul-şef fusese prevenit de Beldie. Era adevărat, habar n-avea însă că Liteanu, la schimbul de după-amiază, cercetase îndelung noua metodă de laminare şi era mulţumit. Mai mult, tînărul inginer îi trezise interesul.

— Ştiam la ce mă pot aştepta în caz că dădeam greş. Dar n-am dat.

— Nu este o scuză. Şi cum a rămas ? Ce părere are Beldie ?

— N-o cunosc, pare-se că nutreşte unele rezerve...

— Liteanu îşi înălţă sprîncenele; tîmplele i se încreţiră de linii dese şi subţiri. Avea o expresie de ironie, subtilă, pe care Matei o observă.

— Da, da, rosti inginerul-şef, Beldie este un bun, un foarte bun tehnician. Păcat că e mîncat de rutină, e greu de urnit, e un... Voise să spună „mediocru", dar se opri la timp. Şi ce te doare ?

— Am primit dispoziţia să oprim laminarea utilajului petrolifer şi să ne apucăm de conducte de construcţii. Şi asta cînd ? în toiul muncii, cînd am reuşit să ne organizăm mai bine forţele şi să-i dăm bătaie.

— Care este motivul acestei măsuri ?

— Urgenţa comenzii. Noi sîntem totuşi programaţi să laminăm utilaj petrolifer pînă la sfîrşitul lunii. Mai avem deci opt zile. De ce să le pierdem ? Pentru asta am venit la dumneavoastră. Dacă, într-adevăr, programarea a suferit vreo modificare serioasă, n-aş avea nimic de zis. Altfel, e inexplicabil. înseamnă să tăiem avîntul oamenilor, să le răpim rodul muncii.

— Pe măsură ce argumenta, Matei se înfierbînta din ce în ce mai tare. Liteanu îl examină cu luare-aminte fără să-i răspundă imediat. Se sculă de pe scaun, se duse la casa de fier şi se întoarse cu planul de producţie pe ianuarie şi februarie. îl cercetă amănunţit, făcu nişte calcule, mormăind din cînd în cînd:

— Mda... mda...

— Matei stătea ca pe ghimpi. Lumina lămpii electrice cădea pe fruntea nobilă a lui Liteanu, pe faţa palidă, nervoasă şi consumată.

— Continuăm? întrebă Matei cu ezitare, văzînd că pauza se prelungeşte.

— Continuaţi.

— Şi tovarăşului Beldie, lui ce să-i spunem ?

— Să vină la mine... şi nici dumneata să nu mă neglijezi, adăugă, apăsînd pe butonul soneriei.

— Matei salută şi ieşi numaidecît, alergînd să-i ducă vestea lui Păun.

— Beldie rămase perplex. Zâne şi Păun să fi încălcat ordinul lui ? Nu, asta era cu neputinţă, cu neputinţă ! Primul său impuls fu de mînie, dar şi-l reprimă imediat. Nu-şi putu reţine totuşi o uşoară încruntare, zărindu-i pe amîndoi pe platformă. îi făcu

un semn cu mîna tînărului inginer, chemîndu-1. Era un gest scurt, nervos. Matei îi şopti ceva la ureche lui Păun şi coborî iute scările pasarelei. Cînd fu lîngă Beldie, acesta reuşi să-şi impună calmul.

— Ce se întîmplă aici ? îl întrebă distant. N-ai 'primit foaia de comandă ?

— Ba da, am primit-o.

— Atunci ? De ce nu s-au executat dispoziţiile mele ?

— Au venit alte dispoziţii. îmi daţi voie să vă explic...

— De la cine ?

— Tovarăşul Liteanu.

— Aşaa ! exclamă surprins Beldie. Şi cu un ton neutru, egal: Ai fost dumneata la Liteanu şi i-ai cerut încuviinţarea ?

— Am fost, vreau să vă explic...

— E inutil, nu merită, spuse cu aceeaşi lipsă de reacţie în glas, refuzînd să-l asculte. Tovarăşul Liteanu este îndrituit să dea dispoziţii, aşa încît totul e în ordine.

— Voiam să vă comunic că v-a rugat să poftiţi la el îndată ce sosiţi. Şi pe urmă aş avea şi eu cu dunneavoastră unele chestiuni, spuse Matei, ţinîn- du-se de Beldie care o luase înainte, ignorîndu-1.

— Cu mine ? îi vorbi peste umăr. Ai găsit o cale - mai directă.

— Ingăduiţi-mi să vă lămuresc, se îndîrji Matei. N-am făcut-o dintr-un interes personal, să nu interpretaţi greşit. Pentru muncitori era...

— Nu interpretez în nici un fel, e destul de clar. Vezi-ţi mai departe de lucru, rosti cu aceeaşi linişte înşelătoare.

— în biroul lui, Beldie îşi scoase paltonul, tacticos, îl agăţă în cuier, apoi îşi puse halatul. Pe faţa sa frumoasă şi măslinie, cu mustaţa deasă, tunsă en-glezeşte, nu se citea furia ce colcăia în el. Se aşeză şi-şi aprinse o ţigară, ca să se mai potolească. Trăgea fumul în piept, rar, adînc, şi-l sufla în rotocoale ce-l învăluiau într-o ceaţă cenuşiu-albăstruie. între timp se gîndea la Zâne. Pînă acum crezuse că va reuşi să-l strunească, să-i restrîngă sarcinile, să-i fixeze hotarele în care să se mişte, ca într-un ţarc. I le răsturnase, ocupînd un rol

din ce în ce mai important în secție. De la serviciul de fișe sărise pînă la postul de șef de schimb. Abia se instalase și elaborase o nouă metodă de laminare. O experimentase, trecînd peste voința lui, iar acum îi înlăturase dispozițiile. îl înfruntase pentru a doua oară. Acest tînăr îi stătea împotrivă. îi știrbea autoritatea. îi umbrea puterea. Era o primejdie, încă îndepărtată, dar reală. Cu atît mai mult cu cît îi va avea alături și pe Nenciu, pe Păun, pe ceilalți muncitori care față de el — simțea asta — aveau anume rețineri.

— Cîteva lungi minute, creierul lui Beldie lucră intens. Nici nu se mai mișca pe scaun. Țigarea-i arse pînă aproape de degete. Mașinal stinse mucul în scrumieră, apăsat, tare, strivindu-1.

— După aceea se sculă în picioare, își scutură un fir de praf de pe halat și, cînd ieși pe platou, își aminti că fusese chemat de Liteanu. Nu se va duce. Era totuși inginerul-șef al uzinei. Ascensiunea acestuia constituia o rană deschisă pentru Beldie. Postul îl rîvnise el și socotea că i se cuvenea. Toate străduințele, manevrele se loviseră ca de-un zid. Undeva, la minister sau poate în altă parte, numirea sa fusese respinsă. & schimb, ocupase locul Liteanu.

— Beldie nu-i tăgăduia orice merite, dar nu putea să uite că altădată era un inginer oarecare, cam fantezist și ridicol cu proiectele lui de linii automate. Pisase luni de zile, ani, fosta conducere a uzinei, fără să obțină alt rezultat decît promisiuni .și zîm- bete, fiind luat drept un maniac plicticos. Pînă la urmă se săturase și el, se săturase și conducerea. I se recunoșteau calitățile teoretice, era chiar „admirat" pentru ele, dar plutea în jurul lui o atmosferă de neîncredere și îngăduință ironică, ca față de un om nepractic, lipsit de simțul realității. Ideea asta era atît de înrădăcinată în fosta direcție, încît nici ameliorările tehnice aduse cîndva de Liteanu agregatelor nu izbutiseră s-o spulbere.

— De fapt, Beldie fusese acela care întreținuse cu iscusință această imagine despre Liteanu. Era mult prea înzestrat, ca să-l atace frontal. îl săpase zi de zi, îi inventase mereu cîte o trăsătură compromițătoare, îi îngroșase portretul, deformîndu-1. îl zugrăvise

ca pe-un „teoretician exaltat", dăunător bunului mers al laminoarelor. îl înlăturase din drumul său şi parvenise la direcţia tehnică, fiind susţinut pe-atunci de unul din cei mai influenţi membri ai consiliului de administraţie, Val Ioaniţiu.

— După un an de la naţionalizare, Liteanu îşi recăpătase însă prestigiul şi stima, pe care o avusese totdeauna în ochii specialiştilor şi tehnicienilor din uzină, aşa încît numirea lui ca inginer-şef al uzinei era considerată ca un act de dreptate. Numai Beldie, mînat de invidie, nu voia, nu putea să admită că-l întrecea prin profunzimea de gîndire, prin imaginaţie şi competenţă. Se încăpăţîna să creadă că Liteanu fusese preferat în această funcţie fiindcă era în partid, iar el nu. Era victimă, captivul falsului portret despre Liteanu, pe care el însuşi îl construise. Venirea profesorului Traian Cerchez la ministerul industriei grele, în calitate de consilier principal, cu puteri întinse, întărea considerabil poziţia lui Liteanu, pe care cel dintîi îl aprecia în mod deosebit.

— O vreme, Beldie fusese temător de soarta sa. Se aştepta ca Liteanu să-i facă mizerii, să-l umilească, să se răzbune pentru tot ce îndurase, căci nu era de presupus că el nu ştia cine-i barase cariera. Pe ceilalţi îi ţinuse în respect, pe unii îi zdrobise, pe alţii îi lăsase să se ridice doar în genunchi. îi dăduseră ascultare şi nu-i atingeau atotputernicia în uzină. Liteanu fusese rivalul cel mai dotat.

— Şi cu toate acestea, astăzi, inginerul-şef se purta cu el de parcă i s-ar fi şters dintr-o dată din memorie răul pe care i-l pricinuise Beldie. în nici o împrejurare nu descoperise la el cea mai slabă urmă de ostilitate, intenţia să-l persecute, ba, dimpotrivă, aflase că se declarase de acord să fie numit şef al laminoarelor.

— Liteanu îl trata însă cu o rezervă pe care Beldie o simţea ; era politicos, măsurat, inflexibil. Se tutuiau din obişnuinţă şi totuşi erau tot atît de străini unul de altul, ca doi oameni ce s-ar încrucişa pentru întîia oară la un colţ de stradă.

— De cînd cu Zâne, Beldie întrezărea un plan abil, ţesut de inginerul-şef, în scopul de a-l înlocui cu tînărul inginer, sau de a-i micşora cel puţin rolul în

conducerea celui mai important sector. Era şi politic, şi-i servea şi interesele personale, gîndea Beldie. începuse să se amestece în treburile sale, să-şi vîre coada peste tot. Lua hotărîri fără să-l consulte, fără să-l întrebe, ca şi cînd n-ar fi existat, îl chema la el ca pe un simplu subaltern. Ah, acest Liteanu ! Asta n-o va uita. Nu va uita nimic, şi în ziua socotelilor îl va azvîrli afară ca pe-un gunoi. Deocamdată nu se va duce. Să-l mai aştepte tovarăşul inginer-şef Liteanu ! Unuia ca ăsta, obişnuit cu anticamera, îi şedea bine să-l aştepte. El, Leon Beldie, îşi va face de lucru încă prin secţie. Străbătu atelierele, aruncînd în juru-i o privire cercetătoare, atentă, deşi nimic altceva nu-l interesa acum decît să găsească un mijloc să-i zdruncine prestigiul lui Liteanu, să-i deştepte directorului îndoiala asupra însuşirilor lui Zâne. Era atît de preocupat, încît nici nu băgă de seamă că cineva îl salutase. Numai insistenţa aceluia îi atrase atenţia şi, după umerii înguşti, după hainele roase, tocite, strimte pe trup, îl recunoscu, cu o senzaţie neplăcută, pe Stere. Vorbea cu un străin gras, şaşiu, cu şapca dată pe ceafă. Stere îl părăsi şi veni zorit spre Beldie.

— S'trăiţi, domnu'inginer, se înclină respectuos.

— Cine-i ăla ? Ce vrea ? întrebă Beldie.

— E de la schela Ochiuri-Dîmboviţa, ia în primire utilajul petrolifer. Nu-i prea mulţumit de comandă, că sînt nişte tuburi cu pereţii inegali, dar i le vîr eu şi ipeastea pe gît.

— Cum ? Cum ? se aplecă Beldie, prinzînd un fir. Ia mai zi-i o dată... Aha ! va să zică... da, da, bun, sînt din şarjele laminate după metoda lui Zâne. Bun ! El a îndrăznit... Aşa! Şi cam ce-ţi închipui dumneata ? lungi cuvintele Beldie, simţind în dosul placidităţii lui Stere o satisfacţie ascunsă.

— Eu, nimic, nimic, se dezvinovăţi inginerul. Am spus doar că Zâne a îndrăznit experienţa şi o continuă...

— ...Peste voinţa mea, vrei să spui. Şi asta nu va avea consecinţe ? S-ar fi cuvenit ca în atîţia ani, cît ai lucrat cu mine, să mă cunoşti mai bine. Dar acum e vorba despre altceva. în documentele de recepţie treci neapărat observaţiile beneficiarului şi pune-l să le iscălească. Copia o păstrezi şi vii cu ea La mine, după ce isprăveşti. Te aştept în birou peste un ceas.

— Beldie se uită după Stere ; de la spate îi vedea calviția urîtă din creștet, ceafa slabă, pulberea de mătreață pe gulerul ros al hainei. Se ținea drept, dar cu capul vîrît între umerii ghemuiți, ceea ce devenise obișnuință la el. Era cu desăvîrșire cenușiu, neînsemnat și într-atît nu emana nici o undă de căldură, încît ți se făcea frig alături de acest om. Capul lui, însă, privit de aproape, te impresiona, îndărătul frunții osoase, galbene, a ochilor cufundați în orbite, stinși, a rictusului din colțul gurii subțiri și răutăcioase, sălășluia ceva enigmatic, ca și cînd ar fi purtat în el un lucru de preț, neștiut de nimeni și ucis.

— Cînd reveni după un ceas, îi înmînă lui Beldie documentele de recepție. Acesta le luă cu o grabă stă- pînită, consultîndu-le foarte amănunțit. După aceea ridică spre Stere o privire înseninată, prietenească, așa cum nu avusese vreodată pentru el, și-i* spuse alene :

— Dragul meu, am impresia că situația dumitale se va schimba în bine. Și asta curînd, mai curînd chiar decît bănuiești.

— Cine ar fi crezut că acest om uzat, pe care nimic nu-l mai scotea din amorțeala lui, auzind promisiunea lui Beldie, va trăi o adîncă emoție ? Chipul său blazat se învioră, clipi uimit, fălcile îi tremurau.

— E adevărat ? Adevărat ? bîigui el, cu o veche și dureroasă speranță.

— Totul depinde de dumneata. S-ar putea să iei locul lui Zâne. Ce te holbezi așa la mine ? Eu nu glumesc, zîmbi Beldie. Cînd trebuie să-i prezinți raportul lui Dimcea ?

— Către sfîrșitul lunii.

— E perfect. Specifici detailat defectele ultimelor șarje, consemnezi nemulțumirile reprezentantului schelei Ochiuri-Dîmbovița și atașezi la raport documentul de recepție. Ale cui șarje sînt mai slabe ?

— Ale lui Manta, rosti servil Stere, încă buimăcit de această întorsătură neașteptată.

— Ăsta a fost schimbul trei, așa că după el a urmat Păun. Are să-ți fie mai ușor să modifici numărul de ordine. Ultima șarjă o treci pe seama lui. E destul de simplu.

— îi vorbea ca de-o propunere firească, banală, fără importanță, şi tocmai asta îl paraliza pe Stere, care n-avea nici măcar curajul să se indigneze, suferind umilința să fie tratat ca un om decăzut atît de jos.

— Eh, ee-i cu dumneata.? rosti intrigat Beldie. . — Ar însemna să comit un fals, murmură alb Stere.

— Âş ! Dacă se descoperă, e o eroare. Atît, şi nimic mai mult.

— Celălalt îşi clătină capul său tragic. Vedea eît de deşartă îi fusese speranța. Spuse trist, obosit, resemnat :

— Asta nu pot s-o fac, nu pot.

— Lui Beldie i se păru că ghiceşte aci rezistența moale a unui suflet nesigur. îşi sprijini coatele pe masă, îl fixă în obraz, scormonind acolo unde ştia că-l doare mai adînc, sub crusta groasă, formată din atîtea amărăciuni, decepții şi renunțări, ce-i înăbuşiseră, îi închirciseră personalitatea.

— Nu pricepi, Stere, că joci o carte mare,.cartea vieții dumitale ? exclamă patetic Beldie. Riscurile sînt neglijabile, aproape inexistente. Ce ți se poate imputa ? Ai săvîrşit o eroare, care nici măcar nu este gravă. Nu ți se poate tăia capul pentru asta. E un fleac, o bagatelă. în schimb, visul dumitale de a-ți da întreaga măsură a capacității, în sfîrşit, se va împlini. Zâne îți barează drumul. Trebuie să-l înlături, e singurul dumitale rival. Dacă-l dai deoparte, calea îți este liberă. Eu, cu întreaga autoritate de care dispun, te voi ajuta să urci treaptă cu treaptă.

— Pe Stere îl furnică acum tremurul prin tot corpul. Era muncit de gîndurile cele mai chinuitoare. O sudoare rece îi broboni fruntea. Rosti înecat, luptîn- du-se cu sine însuşi :

— Asta nu pot s-o fac, nu pot.

— Dezmeticeşte-te, omule ! îl zgîlțîi Beldie. Nu realizezi că existența dumitale ar lua alt curs, ai avea perspective să te desfăşori, ai cîştiga mai bine, ai întineri ? Cu un asemenea prilej nu te mai întîl- neşti a doua oară în viață. Un altul, în locul dumitale, s-ar năpusti asupra lui, s-ar agăța cu unghiile, cu dinții, şi ar scoate maximum de folos.. Dacă-l scapi şi de data

asta, nu mai ai ce să aştepţi. Rămîi pentru totdeauna un inginer prăpădit, anonim, care-şi iroseşte degeaba zilele în uzină. Ratezi definitiv.

— Stere zvîcni. Sub pleoapă, în fundul pupilei luci o ură otrăvită, mistuitoare. Fu ca o sclipire care se şterse numaidecît. El însuşi nu-şi mai recunoscu strigătul sugrumat :

— Să nu-mi mai vorbiţi niciodată aşa ! Dumnea-voastră nu aveţi dreptul ! Nu aveţi dreptul ! Ce a mai rămas de salvat din mine să-l salvez printr-un fals ? Cere-ţi-mi orice vreţi, asta nu, nu ! spuse Stere, dîndu-se un pas înapoi..

— Beldie îşi regretă imprudenţa. Fusese prea crud cu el. Vru să-şi repare greşeala, să-i fluture iar pe dinainte o speranţă :

— Cine are vreo vină ? împrejurările nu ţi-au fost favorabile. Să lăsăm trecutul. Cu toate că te încăpăţînezi, am să caut să te ajut, împotriva dumi-tale, să te promovez. Chibzuieşte-ţi bine raportul. Mi-l arăţi şi mie înainte de-l prezinţi lui Dimcea. Şi acum, du-te.

— Cînd Stere părăsi încăperea, Beldie avu o grimasă de milă şi dezgust : „Nenorocitu'" !

— Din nenumărate semne, Matei putu să constate că mătuşa-sa învia. îşi lepădase unele deprinderi, nu mai purta tîrlicii de cîrpă prin casă, nici capotul slinos şi decolorat, era mai îngrijită, iar duminicile punea chiar oarecare dichis în îmbrăcăminte. Din fundul şifonierului, al lăzii din odaia ei, al casetei învelită în piele, ţinute toate sub cheie, ieşeau pe rînd rochii demodate, cămăşi cu broderie, dantele vechi, bine păstrate şi mirosind a levănţică putrezită. Cîte o broşă sau un ac de aur în rubine îi închidea decolteul, un inel cu safir îi strălucea în deget. Dar nu numai în spilcuiala vestimentară se vedea transformarea, ci şi în înfăţişarea-i fizică. îşi îndreptase spatele, păşea cu un fel de mîndrie, de gravitate, închipuindu-şi în naivitatea ei că aşa i-o fi plăcînd nepotului.

— Neîndoielnic că tot ceea ce făcea pornea din secreta dorinţă de a-l păstra, pentru care ar fi fost capabilă de un sacrificiu orieît de dureros. Căci această bătrînă, cu viaţa distrusă, irosită, care ani de zile trăise ca un huhurez, avînd doar o singură prietenă, o vecină rămasă fecioară pînă la vîrsta de şaizeci şi cinci de ani, fostă profesoară de franceză, cu care se certase şi se împăcase de curînd — această bătrînă, zic, socotea ca pe-un dar dumnezeiesc sosirea nepotului, ca pe-o mîngîiere la sfîr- şitul zilelor ei. îşi găsise un rost în existenţa-i stearpă, acela de a fi mereu în preajma lui, de a-l dădăci, de a-l înconjura cu grijă, fără să năzuiască la nici o răsplată. De aceea cînd Matei îi propuse într-o după-amiază să meargă împreună la un cinematograf din cartier, pe chipul mătuşii Sofia se în-tipări o asemenea emoţie şi bucurie, că abia în- găimă :

— Adevărat, Mateiaş, mă iei cu tine ?

— Păi, fireşte.

— Şi nu ţi-e ruşine cu mătuşa ta ?

— -*- Ce sînt prostiile astea ? Hai, îmbracă-te, să nu întîrziem.

— Să-mi trăieşti, băiatule ! exclamă ea fericită.

— 'Se zăpăcise în aşa hal, încît nu mai nimerea lucrurile, mîinile i se încurcau, în grabă, şi din această pricină zăbovea mai mult, scuzîndu-se mereu, speriată :

— Acuşica sînt gata. Ah ! afurisitele astea de mărgele... unde dracului le-oi fi pus ? Acuşica, maică...

— în stradă se mai linişti. îl ţinea de braţ, umblînd demnă, semeaţă, rotindu-şi privirile să descopere vreun cunoscut care s-o vadă...

— Mai deunăzi însă, Matei rău dispus, înăbuşit de mobilele vechi şi de izul greu ce dăinuia în încăperi, în ciuda aerisirii zilnice, evadă în oraş, bufnind :

— Nu e de locuit în hardughia asta ! Dac-ar trebui să primesc pe cineva, mi-ar crăpa obrazul...

— Mătuşa Sofia înmărmurise. Intrage în panică. Nu cumva nepotu-său nutrea gîndul s-o părăsească ? O fi vrînd să se mute ? Sau poate avea vreo femeie, de ! era bărbat tînăr. E oare atît de urît aici ? se întrebă bătrîna şi pentru întîia oară inspectă cu un ochi critic fiecare obiect în parte : bufetul,

scrinul, vitrina, podeaua îmbîcsită, pereții cu zugrăveala ştearsă, perdelele îngălbenite, vopseaua scorojită de pe cercevele.

— Şi astfel, într-o zi, înapoindu-se de la uzină, Matei găsi casa răsturnată cu josul în sus, pe mătuşa Sofia trebăluind neostenită, laolaltă cu un zugrav şi o femeie voinică, pieptoasă, angajată pentru curățenie. O săptămînă întreagă se tăvăli ca vai de lume, dormind într-o harababură de nedescris, în mirosul de var, vopsele şi uleiuri. Dar la capătul acestei săp- tămîni, încăperile nu mai erau de recunoscut. Pereții erau proaspăt zugrăviți, cu un chenar albastru în jurul plafonului alb, podeaua căpătase culoarea lămîii, lemnul mobilei lucea, candelabrul, ceasul de bronz fură lustruite, iar uşile, cercevelele vopsite, perdelele spălate, curate, atîrnau în falduri din înălțimea galeriilor.

— Bătrîna nu se mai mişcă vreo două zile dir\ pat. Matei o dojeni.

— Ce-ți năzări, mătuşă, în plină iarnă să faci curățenie ? Acum te-ai îmbolnăvit. Cu inima dumitale..'.

— Ei, inima, sufăr de năduf ! M-am trîntit şi eu puțin, să-mi odihnesc oasele. Ia du-te în camera ta, vezi îți place ?

— într-adevăr, odaia întinerise, era luminoasă şi atrăgătoare. Cele două fotolii cu husele de culoarea vişinei putrede scoteau un contrast frumos cu soba de teracotă de-un verde-mat, închis, avînd de-o parte şi cealaltă cîte o coloană. Pe masa de birou răsăriseră o statuietă, reprezentînd o Diană zveltă, goală, întinzîndu-şi arcul, şi un vas cu flori, amîndouă Rosenthal — adică acele obiecte cu care mica burghezie şi burghezia îşi împodobeau interioarele, constituind pentru ele maximum de gust artistic. O lampă de noapte, cu farfurie de porțelan Meissen, veghea pe noptieră. Alături se aflau două fotografii, de mărimea unei cărți poştale, în rame de lemn argintat.

— Matei se apropie de fotografii, plin de curiozitate, şi, fără să vrea, genunchii i se îndoiră şi se aşeză pe marginea divanului. în una din ele era maică-sa tînără, eu o 'bluză simplă şi modestă, cu mîinile

aşezate cuminţi în poală. Era pieptănată lins, cu un mic coc la ceafă şi-l privea cu ochii aceia blînzi, albaştri şi visători, pe care-i moştenise şi el. în colţul buzelor avea un surîs timid, trist, care se armoniza cu chipul ei cast, surîs de învins, ce-i prevestea parcă existenţa amară, resemnarea şi devotamentul fără margini. Cealaltă fotografie era un „a la minut", luat pe stradă, înfăţişîndu-i pe unchiu-său, Dumitru, şi mătuşa Sofia, femeie în floare pe atunci, nurlie şi oacheşă, uitîndu-se pe sub gene la bărbatul înalt, cu cămaşa desfăcută la gît, care cu o mînă îi arăta pesemne ceva, rîzînd cu toţi dinţii — rîsul acela pe care îl cunoştea atît de bine, sănătos, optimist, cuceritor.

— Matei contemplă îndelung fotografiile, apoi se ridică Şi se duse în odaia bătrînei.

— îţi mulţumesc, mătuşă. De unde le ai, pe unde le-ai ţinut ascunse ?

— Sînt singurele care mi-au rămas, celelalte mi le-a rupt dumnealui. Cît am mai bocit ! Pe astea le-am dosit într-un loc ferit. Să fi scormonit fiece colţişor şi n-ar fi dat dumnealui peste ele. Pentru tine le-am înrămat, să le ai la căpătîi.

— Matei îi luă mîna zbîrcită şi i-o sărută. Bătrîna fu atît de mişcată, de copleşită, încît o podidiră lacrimile. în dimineaţa următoare coborî din pat, întremată, vioaie, forfotind neastîmpărată prin odăi. După-amiezile, fie că şi le petrecea la taifas cu prietena ei, fie că amîndouă se vînturau pe-afară, intrau la un film sau la şezătorile artistice, organizate într-o sală din cartier de către casa de cultură. Cum la asemenea reprezentaţii se produceau echipe de teatru şi de dans. mătuşa deveni un spectator fidel, cu locul bine stabilit în banca a doua, scaunul din margine. Era una din satisfacţiile ei să-i povestească lui Matei ce-a văzut. El o asculta într-adevăr, ară- tîndu-se pasămite interesat de felul ei simplu şi stîngaei de a descrie jocul artiştilor amatori, earâ făceau o impresie deosebită asupra mătuşii. Cînd Matei îi spuse că cei mai mulţi erau recrutaţi dintre muncitori, bătrîna se minună, oftă :

— Ehe ! S-a deşteptat lumea, maică. Trăieşte, se bucură, numai eu am zăcut ea într-un mormînt.

— Cu toată schimbarea intervenită în umoarea mătuşii, bătrîna avea încă destule ciudăţenii,

continua să bea pe furiş, poate mai puţin ca înainte, şi nu înceta sfada nocturnă cu răposatul, ca şi cînd teribilul conflict nu se putea stinge decît o dată cu ultima ei suflare. Totuşi, această ură neiertătoare lua uneori o atitudine dispreţuitoare, batjocoritoare, şi Matei îi surprinsese chiar o dată pe buze un zîmbet vesel, de zeflemea, ea cineva care-i gata să tragă celuilalt un renghi.

— Şi iată că, tocmai astăzi, îi fu dat lui Matei să afle ce anume clocea mătuşă-sa. Trecînd din camera lui în baie, ca să se bărbierească, dădu în sufragerie peste o străină. La o astfel de oră, de dimineaţă — era nouă şi un sfert — mătuşa nu primea niciodată vizite. Trebuia să se fi întîmplat ceva neobişnuit. Bănuia că ¡femeia era prietena de care-i vorbise mereu şi pe care încă n-o cunoscuse pînă acum. Mătuşa, înfoiată, făcu prezentările :

— Nepotu'meu, ingineru' Matei Zâne, dom'şoara Amelia Cruţescu-Padina, fiica generalului Cruţescu-Padina.

— Matei adoptă o mină eît mai serioasă, cu toate că îi venea să pufnească în rîs de ifosele mătuşii sale. „Domnişoara" era o bătrînă înaltă, osoasă, deşălată, nu fără o distincţie în trăsăturile feţei ei lunguieţe, cu obraji moi, albicioşi, cu ochi buni, transparenţi, de-o mare candoare, care trădau un suflet de copil. Era cam slabă de înger şi se desluşea imediat că mătuşa Sofia avea asupra ei o înrîurire vizibilă, că o conducea, iar cealaltă nu-i ieşea din cuvînt.

— Tatăl ei, generalul Cruţescu-Padina, amestecat într-o afacere cu furnituri militare, în preajma primului război mondial, fusese silit, din pricina scandalului izibucnit în presă, să-şi tragă un glonte în

— Cap. Fratele ei, locotenent în armată, murise în primele linii ale frontului, unde ceruse să fie trimis, ca să spele onoarea familiei. Maică-sa, mai uşuratică, fugise la Paris, după ce lichidase averea şi o transformase în bijuterii.

— Pe cînd se desfăşura această dramă, Amelie era internă la institutul de maici „Notre Dame". Părăsi institutul, locui un timp la o verişoară îndepărtată, iar apoi, ca să se întreţină, trebui să

predea lecții de limba franceză în familiile burgheze. Cum nu era frumoasă şi n-avea nici avere, fu condamnată să ră- mînă fată bătrînă. Amelie, împăcată cu soarta ei, se mută într-o garsonieră, compusă dintr-o odaie, vestiar şi baie, din blocul învecinat cu casa mătuşii Sofia, pe care generalul avusese prevederea s-o treacă pe numele fiicei sale. Această garsonieră şi un loc de veci la cimitirul Belu erau tot ce moştenise Amelia Cruțescu-Padina. Ori tocmai locul de veci constituia obiectul tratativelor între cele două bătrîne. Mătuşa Sofia nu voia să-l cumpere, ci să i-l ofere pe al ei în schimb, pentru motive pe care Matei, stupefiat,- abia acum le află din gura mătuşii :

— Cred că o să încheiem tîrgul, îi şopti bătrîna veselă, urmîndu-l pe culoar. De două iuni o pisez, e un catîr nu altceva. încolo e foarte de treabă şi supusă. O duc la cimitir să vadă locul, o să-i convină, de asta n-am nici o grijă

— Ce tîrg, mătuşă ? Ce-ai născocit iar ? Ăla-i mort de doi ani şi dumneata n-ai linişte.

— N-am, pînă nu i-oi plăti tot, spuse ea răzbună-toare, obsedată. Era bolnav rău, ştia c-o să moară curînd şi încă din viață şi-a tocmit monumentul. A pus să ni se sape amîndurora numele în piatră : Ha-ralambie Popescu, născut noiembrie 1887 — decedat 1947, luna, ziua... aia urma s-o scriu eu după ce-o muri. Dedesubt, numele meu, cu litere aurite : Sofia Popescu, născută 1892 — decedată... Adică, hap- sînul, după cîte i-am îndurat în viață, să mă canonească şi pe lumea cealaltă ? He-he ! Şi-a greşit socotelile ! Ce păcăleală o să-i trag !

— Bătrîna jubila. în renghiu-i macabru sălăşluia acelaşi grăunte de scrînteală. Mătuşa, altminteri femeie isteață, pătrunzătoare, era încătuşată fără nădejde în nebunia ei, ca şi cum undeva, într-o porțiune a creierului, i se înfipsese o idee fixă, tiranică, întu- necîndu-i mintea. „Nu mai are leac," îşi spuse în sine Matei şi, biruit de curiozitate, lăsă uşa de pe coridor deschisă, ea să audă dialogul dintre cele două bătrîne.

— Acuşica iau paltonul pe mine şi o ştergem, vorbi mătuşa Sofia. Ai să vezi şi ai să te convingi că un loc ea

ăsta, mai rar. Ce poziție ! Face o grămadă de bani, răposatul l-a cumpărat scump, că era fudul şi l-a ales cu vedere frumoasă, la o încrucişare de alei, nu ca alte locuri părăsite, unde nu calcă picior de om. Şi mai are un avantaj : monumentul ! Te scutesc de-o cheltuială în plus.

— Pe monument e săpat numele tău, obiectă Amelie Cruțescu-Padina.

— Ei, şi ? Ce, nu se şterge ? Mare scofală...

— Nu e aşa uşor să te hotărăşti, m-am obişnuit cu locul meu de veci, riscă o mică rezistență bătrîna domnişoară.

— Ce faci atîtea nazuri ? Te-ai obişnuit! Parc-ai fi stat o vreme; acolo... te obişnuieşti şi dincoace. Şi unde mai pui că dormi şi tu o dată cu un bărbat, chicoti mătuşa Sofia.

— Amelia Cruțescu-Padina se îmbujoră ca o fecioară. Coborî pleoapele, pudică.

— Dar e mort, dragă Sophie, îngînă ea, ruşinată.

— Na, poftim ! Pe tine cînd te-o culca alături de el, ai să fii vie ?

— Argumentul o amuți pe biata domnişoară.

— Gata cu sporovăiala ! Hai să mergem, o zori mătuşa, încheindu-i nasturii paltonului care mirosea a levănțică putrezită. Matei, tu vii la masă ? strigă apoi bătrîna.

— Sînt invitat în oraş, răspunse Matei, căruia îi mai răsuna în urechi hazul sinistru al celor două femei scofîlcite, stafidite, cu un picior în groapă.

— „într-o zi, tot va trebui să mă mut," se gîndi, pre- gătindu-şi baia. El era robust sufleteşte, dar a viețui mereu în preajma unei fantome, pe care mătuşa o însuflețea cu fandaxia ei, nu-l îmbia de loc. Ce tîrg i-a putut trăsni ei prin minte ! Mătuşa urmărea cumva să nimicească orice legătură cu bărbatul care o tiranizase şi o prefăcuse într-o epavă ? Era o simplă răzbunare ? De ce mai păstra tabloul deasupra patului ? „Dumnezeu s-o înțeleagă !" rosti Matei, care în fond nu se prea sinchisea de nebunia ei. în timpul duşului rece, întăritor, nu-l mai preocupă în nici un fel. Pufnea pe nări, sărea, se lovea cu palmele pe piept, sub

ploaia de stropi înţepători. Peste două ceasuri, cînd ieşi afară, în lumina unui soare fără putere, dar care înviora strada, uită cu desăvârşire de mătuşă, de domnişoara Amelia Cruţescu- Padina şi de tocmeala lor pentru locurile veşnice.

— Matei zăbovi o clipă în dreptul afişelor de la Dalles, care anunţau trei expoziţii. Citi : „Anatol Proca, Dina Livaditi, Gheorghe Mihuţ. Expoziţiile sînt deschise de la 15 dec. 1949 — 6 ianuarie 1950". O dată cu el intrară numeroşi alţi vizitatori, cei mai mulţi cu invitaţii. Erau printre aceştia şi unii care făceau parte dintr-o lume elegantă şi snobă, pentru care a asista la vernisajul unor tineri care stârniseră oarecare vîlvă prin '46 era socotit de „bon-ton". Această lume despre care vorbim — numeric re- strînsă — era la rîndul ei împărţită în două categorii : cea dintîi o forma un cuconet monden, care arborase nişte superbe blăni de vizon, de sconcs şi petit-gris, iar cea de a doua categorie, pseudo-amatori din burghezie, posesori încă de rezerve, înclinaţi să investească sume modeste în tablourile unor pictori, dacă aveau cumva şanse să însemne ceva în plastica ro- mînească. Erau cei mai prudenţi, orientîndu-se după opiniile celor avizaţi şi sfătuindu-se cu cîte un critic cunoscut. Aveau nevoie de garanţii, deoarece cumpărau o marfă şi nu erau dispuşi să-şi arunce banii pe fereastră. Un tablou de un pictor cu viitor, dar tînăr, putea fi achiziţionat mai ieftin şi constituia o investiţie deopotrivă de bună ca un nobil covor de Şiraz sau o bijuterie. Cea mai mare parte din aceşti vizitatori se îngrămădeau în jurul Dinei Livaditi, ca unii ce aparţineau aceleiaşi sfere sociale, fără să se grăbească să cumpere vreo pînză. Alţii cercetau cu încîntare,' cu surprindere, tablourile lui Anatol. Cei mai puţini vizitau sala lui Gheorghe Mihuţ.

— încăpînd în cercul lor, Matei se intimidă, mai cu seamă că nu cunoştea pe nimeni. Această stingherealǎ i-o mărea şi faptul că intrarea sa nu trecuse neobservată. Mai înalt decît ceilalţi, lat în umeri, îngust în şolduri, el umbla cu canadiana desfăcută, în capul gol, cu fularul aruncat neglijent în

jurul gîtului, căutînd-o pe Irina. Simţi aţintită asupra sa privirea unei femei care-şi ridicase lornionul. Asta avu darul să-l irite şi-i întoarse spatele. „Unde am nimerit aici ?" se miră Matei, învăluit de zumzetul glasurilor, de rîsetele şi animaţia din săli. După cîteva clipe însă se obişnui, făcîndu-şi loc mai departe. Cineva îl apucă de braţ :

— Ce bine-mi pare c-ai venit ! De-o jumătate de ceas sînt cu ochii la uşă. De ce-ai întîrziat ?

— Matei suferi aproape un şoc. în faţa lui era Irina, înmănuşată, cu blana de astrahan gri descheiată, de sub care se vedea rochia de culoare neagră, decoltată, prinsă la piept cu o broşă delicată de aur. în urechi purta cercei din perle mici şi cenuşii. Era pieptănată ca un paj, pe cap purta o tocă de catifea neagră. Eleganţa ei era simplă şi negrul scotea şi mai bine în evidenţă gingăşia liniei gîtului, fineţea trăsăturilor, a pielii albe, mate. Pupilele-i castanii aveau o strălucire lichidă, părînd mai mari, mai adînci, în obrazul îngust şi pur.

— Eşti foarte frumoasă, şopti Matei, tulburat.

— Irina se lumină de-un zîmbet cald, discret. îl luă

— apoi de mînă şi-l trase după ea.

— Haide, a întrebat şi Anatol de tine. Are succes ! îl anunţă triumfătoare.

— Pictorul era înconjurat de un grup de snobi, de doamne atrase de excentricitatea lui. Se îmbrăcase într-un pulover portocaliu, o cămaşă de-un albastru marin şi pantaloni de catifea ripsată, de-un albastru întunecat. Pîcîia dintr-o pipă de spumă de mare, cu un aer indiferent, cu toate că felicitările, exclamaţiile admirative pentru pinzele sale îi creaseră o ameţeală, o uşoară euforie.

— *Mais, c'est du vrai van Gogh!* avu o revelaţie una din cucoane, care poza în cunoscătoare.

— *Il est vraiment un jeune maitre,* întări grav însoţitorul ei.

— Anatol îl zări mai întîi pe Matei şi-l salută cu un deget la frunte, după care continuă să discute cu cei din grup. Dar cînd o desluşi şi pe Irina alături de el, se desprinse brusc din mijlocul celorlalţi.

— Aha ! l-ai descoperit. Noroc, Matei ! Pînă mai adineauri Irina a făcut pe portaru'.

— Anatol !

— Te îmbolnăveşti dacă nu spui o necuviinţă, îi replică Matei.

— Pictorul îl măsură ironic şi binevoitor :

— Nu vreau să ne certăm astăzi. Eu sînt ocupat cu ăia, arătă cu un semn spre grup. Du-te să-ţi vezi portretul. Place.

— Anatol reveni printre admiratorii săi. I se reţinuseră cîteva tablouri, dintre care unul chiar de către ministerul culturii. Acea lume sclivisită şi preţioasă, care-l adula, se risipi curînd, fără să lase nici o urmă. Zîmbetele, laudele, felicitările ei se topiră o dată cu dispariţia acestor figuri mondene. Dar ele avură darul să-i adoarmă spiritul de observaţie, să-l înşele asupra succesului expoziţiei sale.

— între timp se schimbă atmosfera, ceea ce nu remarcă pictorul nostru. Sălile continuau să fie pline, colegi de meserie, amatori serioşi, critici, ziarişti. Cei mai mulţi dintre ei se deplasau spre expoziţia lui Gheorghe Mihuţ, comentîndu-i şi admirîndu-i lucrările. Artistul ataca teme noi şi cu o mare varietate de mijloace plastice. Acestuia ministerul îi achiziţionase două tablouri, reprezentînd un portret de muncitor fruntaş şi o scenă cu oţel ari în activitate. Desenul era solid construit, mişcarea vie, dinamică, culoarea avea densitate, într-o gradare subtilă, izbutind să prindă pe pînză ceva din incandescenţa şi transparenţa flăcărilor, a luminii. Portretul era lucrat mai bogat, mai nuanţat, fără să-i altereze vigoarea expresiei.

— între acestea, se ivi şi cunoscutul amator Zotta, care avea una din cele mai strălucite colecţii de pictură din ţară, pe care o donase statului, fiind numit custodele muzeului curînd înfiinţat. Grăsuţ, cu un cap turtit de cimpanzeu, dar cu ochii blînzi în care sclipea un licăr de şiretenie, el era unul din cei mai severi judecători. Cartea lui de vizită însemna pentru un artist plastic o consacrare. Ştia asta şi era foarte zgîrcit cu achiziţiile. Suferea de astmă şi vorbea greu, hîrîit, din piept.

— De îndată ce intră în sală, deveni centrul atenţiei generale şi pricina emoţiei expozanţilor. Cu

dibăcie se sustrase avansurilor care i se făceau, răspunzînd mormăit cînd vreun cunoscut îi cerea părerea. Se plimba pe dinaintea tablourilor, se apropia de cîte
0 pînză, o examina pe îndelete, scoţîndu-şi ochelarii, şi după aceea trecea mai departe. Peste un ceas plecă, lăsîndu-şi cartea de vizită pe un peisaj de al lui Mihuţ.
— Anatol află imediat şi schiţă o strîmbătură de dispreţ :
— E un ramolit bătrîn, habar n-are de pictură.
— îl aprobară cîteva persoane, printre care şi un tînăr critic, Liviu Cleja, pedant, preţios, care scria cronici alambicate despre realismul-socialist în artă, dar care în fond avea înclinaţii pentru pictura formalistă şi abstractă. Anatol era convins că acesta îl preţuia şi va scrie bine. De altfel, chiar şi Zotta, înainte de plecare, îi spusese :
— Eu te-am urmărit întotdeauna cu interes. Eşti talentat, există dorinţa unei exprimări originale, personale, dar ce păcat, ce păcat !...
1 Anatol, plin de sine, păstră aprecierea şi respinse restul ca pe-o bîlbîială fără sens.
— Matei şi lrina se invirteau prin sâli, doritori sâ culeagă impresii. Se formaseră mici grupuri, se discuta, se şuşotea. Cei doi erau numai urechi, şi cum păreau nişte îndrăgostiţi, absorbiţi de un peisaj de toamnă, nu le dădu nimeni nici o importanţă. Aşa încît putură auzi nestingheriţi o discuţie între oameni de meserie, printre care se aflau desigur şi critici, retraşi într-un colţ al sălii :
— Proca e un colorist sensibil, nu înţeleg ce se întîmplă cu el. Merge la o pastă groasă, crudă, fără vibraţie. E drept că la început te izbeşte, dar cînd te uiţi mai atent, eşti decepţionat. Nu-şi pune nici o problemă plastică mai interesantă, umblă numai după efecte, spuse cineva din grup.
— Vrea să ne ia ochii. Ori ne crede pe noi nişte ageamii, ori el se socoate un rafinat. Efectele sînt brutale, stridente. E un delir al culorii, ea de om beat, care nu mai percepe tonalităţile. Ai impresia că vede natura ca pe-un bîlci.

— Eşti prea aspru, rosti un al treilea, care arăta să fie pictor. Sînt cîteva lucrări remarcabile. De pildă, „Interior", „Femeia şi papagalul", „Saltimbancii", unde rezolvă frumos nişte probleme dificile de perspectivă, de vibraţie, de lumină. „Femeia şi papagalul" e chiar admirabilă. E un talent Anatol!

— Cine i-l neagă ? întrebarea e ce face cu acest talent ? Drumul pe care l-a ales nu-l poate duce decît într-o fundătură. Eu pun în discuţie viziunea lui picturală, care e greşită prin excesul ei, prin exhibiţionism, prin dorinţa de-a epata cu orice preţ. Cît despre portret, este clar că intenţia e interesantă, mă refer la portretul intitulat „Inginer", dar suferă de aceeaşi deformaţie. A ieşit, o bizarerie, cu fruntea ca un turn, cu faţa lunguiaţă, fluidă. Bizantinism ! îmi pare rău, dar e în regres faţă de expoziţia anterioară.

— Cel mai reuşit portret din expoziţie e însuşi pictorul, glumi un altul, răutăcios.

— Ironia e cam deplasată, i-o curmă artistul.

— Anatol e foarte înzestrat, recunoscu criticul. Zgîlţîit serios, se va trezi, va ieşi din impas, altminteri teamă mi-e să nu se piardă. Şi ar fi regretabil.

— Irina nu mai suportă această discuţie nemiloasă. Se îndepărtă cu Matei, gîndindu-se că expoziţia lui Anatol ar putea fi un eşec. Ideea o îngrozea. Totuşi, părerile auzite sunau just. Totul depindea de ce va scrie presa. Era un examen greu de trecut. Cunos- cîndu-i sensibilitatea, Irina se întreba cum va primi Anatol o critică defavorabilă. Pe ea n-o înşelau pozele lui, îl ştia cît e de slab. O scînteie de nădejde se aprinse în sufletul ei la gîndul că toţi îi recu-noşteau talentul. Asta va cîntări în judecata lor şi—1 vor menaja. Va fi oare capabil Anatol să se depăşească, să priceapă eroarea lui şi să apuce pe un nou drum ? Era oare atît de sigur că cei pe care-i ascultase aveau dreptate ? Nu, nu era încă nimic sigur. Mai existau şi alte opinii. „Zilele următoare vor decide", încercă Irina să-şi alunge îndoielile. Lumea începu să se rărească. Ceasul era unu şi jumătate. Irina trebuia să se ducă acasă. Matei era invitat la ei la masă. Profesorul Traian Cerchez îi aştepta.

— Un moment, Matei, spuse ea, vreau să mă înţeleg cu Anatol pentru deseară. Dar unde e, că nu-l văd ?
— •— E alături, cu Dina Livaditi.
— Anatol îi făcea curte pictoriţei. îi istorisea ceva şi, din cînd în cînd, îi atingea în treacăt, uşor, braţele şi spatele gol. Pesemne că ce-i spunea avea haz, deoarece Dina Livaditi rîdea excitată, scuturîndu-şi cerceii lungi şi brăţările multe cu care se împodobea. Sprîncenată, brună, extravagantă, pictoriţa era renumită pentru brăţările de metal, rochiile şi eşar-fele multicolore pe care şi le punea, ceea ce provocase pe un spiritual să glumească pe seama ei : „Dina Livaditi nu se îmbracă, se costumează". Irina, zărindu-i laolaltă, avu un moment de reţinere. Anatol se îndreptă însă numaidecît spre ea :
— Ai plecat ?
— Da, trebuie. Cum facem deseară, te luăm de-aici ?
— —■ Vino singură. Nu mi-l căra după tine şi pe instalatorul ăla de ţevi. E o mică petrecere între cîţiva artişti, n-are ce să caute printre noi. îmi calcă pe nervi.
— Pînă mai ieri pretindeai că ai o slăbiciune pentru el. De ce eşti atît de capricios ? îi vorbi Irina ca unui om absurd şi copilăros. O dată ce l-ai invitat, nu mai poţi da îndărăt. Ar fi urît din partea ta. Ce să-i spun ?
— Descurcă-te cum ştii.
— Anatol, nu mă necăji. Te rog, lasă-mă să mă bucur de ziua asta, căută să-l "îmbuneze.
— Vii fără el, sau de loc.
— Irina, atinsă, rosti cu răceală :
— De loc.
— Am vrut să te încerc, zîmbi strîmb Anatol. E mai grav decît îmi închipuiam, adăugă melancolic.
— E o încercare de prost gust. Cum rămîne ?
— Vă aştept aici la opt fără un sfert. Nu întîr- ziaţi, că la opt se închide. Salutări domnului profesor, care n-a binevoit să mă onoreze cu prezenţa lui.
— Nu l-ai invitat.
— Salve, Matei! înălţă un deget în aer pictorul, părăsindu-i.

— întreaga după-amiază Matei şi-o petrecu la profesorul Traian Cerchez. Prînzul se prelungise în discuţii pînă la ora cinci. De mult profesorul nu fusese într-o asemenea vervă. Inteligenţa lui scăpăra în replici, în observaţii, cărora Matei nu izbuti să le ţină piept. Era fericit că se afla în preajma sa, că respiră un aer curat de intelectualitate, alături de Irina care, în intimitate, era nespus de simplă, graţioasă şi naturală. în această atmosferă destinsă şi limpede căzu întrebarea ironică a profesorului :

— E, cum este expoziţia domnului Proca ? Ţi-a plăcut ?

— Da, e interesantă.

— N-ai curaj. Termenul e echivoc chiar şi pentru artă.

— E un domeniu în care n-am pregătire, nu mă încumet. Eu sînt un profan, pot să spun dacă-mi place sau nu-mi place un tablou. Asta nu mă împiedică să greşesc.

— Eşti un abil. Nu se prinde cu mine. Ai rezerve, dar, mă rog. Nu te descos. Dar tu, Irina ?

— Ştii bine că-l preţuiesc pe Anatol şi cred în talentul lui. Dumneata nu-l suferi, te irită ciudăţeniile, exagerările, felul lui de-a fi, care, într-adevăr, jigneşte simţul comun.

— Adică mă iei drept un filistin burghez, un ipocrit ? îţi închipui că mă ofensează sau mă sperie teribilismele lui ? Te înşeli, fetiţo. Ceea ce nu admit eu e că şi-a făcut un gen, care o fi fost el cîndva la modă, dar acum e de-a dreptul ridicol.

— Trebuie să recunoşti, tată, că destui pictori, scriitori, compozitori au avut purtări excentrice, in-admisibile pentru societate, dar cu toate astea au fost mari artişti. Lor li se iartă.

— Nu întotdeauna. Şi apoi, draga mea, de ce să ne împăunăm cu defectele oamenilor mari, fără să avem şi calităţile lor ? ,

— Eşti rău. Anatol e încă tînăr. Poţi să prevezi ce va însemna el mîine ?

— Desigur că nu. Ceea ce pot să afirm deocamdată este că e preocupat mai mult de persoana de- cît de arta sa. Asupra acestui fapt merită să reflectezi. De aci

vine la el această excrescență a personalității. Altceva sînt curiozitățile care se nasc la unii dintre artiști, de altfel ca şi la oamenii de ştiință, care-s măcinați zi şi noapte de a-şi desăvîrşi arta sau de a-şi întinde cîmpul cunoaşterii. Sînt adesea prea cufundați în lumea lor, ca să se mai preocupe de cea dinafară. în legătură cu asta, am să-ți povestesc o mică istorioară. Se spune că un renumit astronom, cam cu capul în nori, ceea ce nu e de mirare, ducîndu-se într-o zi în piață, e ochii de un şiret. Acesta-i oferi spre vînzare o scară obişnuită, susținînd că pe ea a coborît îngerul cu care s-a luptat Iacob. De bună-credință, astronomul nostru o cumpără, fireşte mai scump, şi-şi duse foarte mulțumit scara acasă. Nu găseşti că e încîntătoare naivitatea copilărească a savantului ? Eu o prefer celuilalt gen.

— Dumneata eşti îneîntător şi... nedrept, încheie Irina, îmbrățișîndu-1.

— Către sfîrşit, profesorul dădu semne de oboseală. De altminteri, la unsprezece noaptea, pleca spre Ardeal în inspecție, cu o comisie guvernamentală. Trebuia să se mai odihnească. Matei se retrase. Irina îl conduse pînă la uşă.

— După cum se înțelesese cu ea, la şapte şi jumătate se întîlniră în piața Romană. Făcură drumul pe jos. Era o seară frumoasă, cu zăpadă înghețată, scîn- teind sub şiragul de lumini de pe bulevard, cu forfotă vie pe trotuare. Mergeau unul lîngă altul, oprin- du-se la vitrine, veseli şi curioşi ca nişte copii. Irina îl luă de braț. Matei îi ¡mîngîie palma înmănuşată. Ea îşi debutonă mănuşa şi-şi vîrî mîna în palma lui mare şi caldă. Nu şi-o scoase decît cînd ajunseră la Dalles. Era aproape opt. Intrară în sală ; înăuntru se aflau doar cîțiva vizitatori. Unde era Anatol ? îl căutară prin toate sălile. Irina întrebă de el pe Gheorghe Mihuț.

— Mai înainte era pe-aici, spuse pictorul, contrariat. S-o fi dus poate după țigări.

— îl aşteptară în expoziție, plimbîndu-se pe dinaintea pînzelor. Acum fără înghesuiala mulțimii, li- beră privirii, izbucnea din plin frenezia culorii, în care dominau galbenul, verdele, portocaliul şi albastrul. Se opriră îndelung în fața tabloului „Femeia şi papagalul", unde deşi tonurile erau tari, se vădea grija nuanțelor, care se împlineau, se armonizau, avînd o intensă

vibrație și strălucire. Minutele se scurgeau pe nesimțite. Se anunță ora închiderii. încet, încet, vizitatorii părăseau expoziția. Rămaseră ultimii în sălile goale. Luminile începură să se stingă. .Tablourile nu mai erau decît niște pete opace. Se reîntoarseră în hol; nimeni. Irina fu străpunsă de o presimțire. Se uită la Matei, umbrită, cu îndoială, ca și cînd i-ar fi spus : „Ce-o mai fi și asta ?" Se interesară și la portar dacă nu cumva îl văzuse pe pictorul Anatol Proca. Răspunsul acestuia o lovi ca un lucru imposibil, de necrezut, și din cale afară de sfruntat :

— — A plecat cu domnișoara Livaditi !

— Poftim !

— Dimcea îi întinse referatul și actele de recepție. Obrazu-i brăzdat de cute era închis și neprietenos. Se plimba prin larga încăpere, rotindu-se în jurul lui Beldie, din ce în ce mai aproape. Acesta citea documentele cu o expresie de îngrijorare, simțind că e urmărit. După ce termină, le puse pe masa de birou, fără un cuvînt.

— Ei, îți place isprava ?

— în sfîrșit, sosise momentul pe care-l aștepta. Invocă motivul că experiența fusese săvîrșită fără știrea sa. Mai întîi nu se opusese, ca să nu se spună că înăbușe inițiativa unui tînăr inginer. Apoi, cînd să ia o hotărîre, se lovise de dispozițiile contrarii ale lui Liteanu, care declarase să se continue laminarea, ba chiar să fie extinsă și la alte tipuri de conducte.

— Totuși, dumneata ai răspunderea directă. De ce ai stat cu brațele încrucișate ?

— Nu puteam să calc peste ordinul inginerului- șef. Deocamdată l-am înlocuit pe Zâne cu Stere, care are o practică mai îndelungată, e mai chibzuit, am încredere în el. Pe celălalt l-am făcut ajutorul lui, rosti Beldie în treacăt, ca despre o schimbare obișnuită, neînsemnată.

— Stere ? ! N-am auzit vorbindu-se despre meritele lui. A avut pînă acum vreo inițiativă ?

— ț — Nu i s-a dat ocazia. A fost ținut deoparte de fosta conducere. E un tehnician priceput,

cu expe' riență.

— Dimcea nu păru prea convins. Se apropie de fereastra deschisă către vasta hală. Stătea nemişcat, cu spatele la Beldie, ascultind vibrația ritmică a uzinei. îi răsări în minte chipul tînărului inginer. Matei Zâne... Dumitru Zâne... Zâne, repetă în sine numele, gîndindu-se intens la amîndoi. Cu Dumitru luptase alături, făcuseră împreună închisoarea, şi murise atît de absurd, iar celălalt, nepotu-său, lucra la uzina unde el, Dimcea, era acum director. Pe undeva, subteran, firele se reînnodau şi lupta, viața, continua mai departe. Ce ciudat era uneori destinul ! Reveni brusc spre Beldie, ațintind asupra lui privirea-i sură. Acesta trăi un moment de încordare, de cumpănă, pregătit pentru orice împrejurare.

— Cînd l-ai înlocuit ?

— Astăzi.

— Nu cumva te-ai pripit ?

— Sînt dator să previn orice risc. E un tînăr capabil, dar se bizuie prea mult pe forțele proprii şi- iată urmările !

— Dimcea îşi încreți fruntea, mormăind :

— O să mai vedem. Şi revenind la ceea ce-l preocupa mai mult decît orice : Zici că Liteanu este pentru noua metodă ?

— Fără rezerve, spuse Beldie, cu aerul mirat de această atitudine a inginerului-şef.

— Dimcea trase blocnotesul. Aşternu la repezeală cîteva nume pe-o foaie de hîrtie şi-o rupse. Apăsă pe butonul soneriei. Apăru secretara, căreia directorul îi întinse lista :

— Convoci pe aceşti tovarăşi la o consfătuire pentru ora trei, la mine. Dacă mă sună cineva între timp, sînt la strungărie.

— Cînd ieşi afară, Beldie respiră în voie uşurat. îl înlăturase pe Zâne ! Dar în spatele tînărului inginer se profila silueta fină şi energică a lui Liteanu. Soarta experienței se decidea la consfătuire. Trebuia să fie bine înarmat, cu argumente trainice, indiscutabile. Şi răgazul era scurt.

— îi comunică lui Stere noua sa funcţie şi lui Zâne retrogradarea, neluînd aminte la bîiguiala uimită a unuia, nici la încremenirea celuilalt, care se reculese însă nurnaidecît, cerîndu-i explicaţii. Beldie îi înşiră distrat reclamaţiile de la schelă, accidentul, indisciplina, şi ca o consolare ţinu să sublinieze :

— Dumneata vei fi adjunctul lui Stere. Postul nu-ţi face nici o diferenţă la salariu.

— Nu-i vorba de salariu, dumneavoastră ştiţi foarte bine, ripostă Matei.

— Beldie înălţă din umeri :

— Asta-i situaţia, spuse, ca şi cînd n-ar mai fi fost nimic de adăugat şi, dornic isă ;se izoleze, să reflecteze, se retrase în birou, încheind : Să nu intre nimeni la mine. Am de lucru.

— ...În această dimineaţă, Matei sosise la uzină mai devreme ca de obicei. La ora cinci şi jumătate sărise din pat. Era încă întuneric afară. Nu putea să doarmă. Era prea vie imaginea Irinei, ceea ce se petrecuse între ei, din clipa în care, pe trotuar, în dreptul Dalles-ului, se pomeniseră singuri şi dezorientaţi, după dispariţia lui Anatol.

— ...Farsorul ! şopti ea indignată, apoi către Matei : Ce facem ?

— N-o să stăm în stradă. Să mergem undeva, la un local. Ai vreo preferinţă ?

— Nu, mi-este egal.

— Ar fi de ales între...

— Du-mă unde vrei.

— O durea capul. Voia să mai umble puţin pe jos, să ia aer. Rătăciră pe străzi mult şi ieşiră iar pe şosea, sub castanii îmbrăcaţi în chiciură, arzînd ca nişte candelabre de argint, cu flacăra lor albă: Deasupra, cerul era de-un albastru întunecat, aproape negru. Oraşul, cu zăpada sticloasă, cu acoperişurile, cu copacii înveliţi într-o pojghiţă de gheaţă, seînteia orbitor. Aerul era fluid, albastru şi tare ca spirtul.

— Irinei i se făcu frig ; mîinile deşi înmănuşate deveniră inerte şi reci. Së îndreptară spre centru. Intrară la Athénée Palace. îi învălui o căldură

egală, plăcută, difuză. Străbătură holul elegant, cu coloanele groase de marmură trandafirie, cu fotolii tapisate în catifea roşie şi măsuţe joase, la care cîţiva străini fumau sau beau alcooluri amestecate. Din sala mare, cu plafonul înalt, de sticlă, răzbătea o rumoare surdă de glasuri. În jurul pistei de dans, şi mai în fund, mesele erau ocupate. Cei mai mulţi dintre bărbaţii şi femeile din local purtau haine închise şi toalete de seară. Erau însă destui gătiţi pestriţ, cu sacouri de zi şi cravate ţipătoare, sau femei cu bluze colorate şi fuste în carouri. Dar se pierdeau printre ceilalţi.

— Matei ochi o masă liberă, nu departe de orchestră, la dreapta uşii de la intrare. De cum se instalară, îl izbi paloarea Irinei. în rochia neagră, decoltată, părea mai slabă şi frumuseţea ei avea ceva rar şi delicat care-l impresiona. Pielea albă, prea albă, era — poate printr-un efect al luminii — aproape străvezie, vegetală.

— Sînt toată îngheţată de frig, spuse Irina. Aş vrea să beau ceva, să mă încălzesc.

— Matei făcu de la început comanda : mai întîi ţuică, apoi peşte, friptură şi o sticlă cu vin. Li se servi o ţuică veche, aromată, de culoarea coniacului. Irina bău, înfiorîndu-se de tăria ei. îşi duse degetele la frunte.

— Te mai doare capul ? o întrebă Matei.

— Mai puţin, are să-mi treacă.

— Ea-i surîdea, se forţa să fie prezentă, dar se vedea că e preocupată de altceva. Rămînea uneori cu privirea în gol sau strîngea involuntar din sprîn- cene. „Nu-i iese din minte nenorocitul ăla de Ana- tol," remarcă Matei,

— Eşti cu gîndul în altă parte, spuse mustrător.

— Am fost plecată, da ? Iartă-mă. Nu trebuia s-o facă, mai ales astăzi nu trebuia, rosti ea cu un accent dureros.

— Nu te mai gîndi.

— Să nu-ţi închipui ceea ce nu este, ceea ce a încetat să mai fie. înţelegi, Matei ?

— Mi-e greu.

— Atunci să nu mai vorbim despre asta.

— E mai bine...

— Irina întinse deasupra mesei mîna cu degetele-i frumoase şi lungi, mîngîindu-i palma puternică, bărbătească, închisă în jurul paharului pe care-l învîrtea în neştire.

— Dă-mi să beau, vreau să fim. veseli, să ne distrăm, spuse Irina, cu o expansiune forţată.

— îi turnă şi ciocniră, atingînd încet paharele, cu un clinchet de cristal. Se uitau unul la altul, parcă era ceva nesigur şi fragil între ei, parcă se căutau, încet, încet, ea se limpezi, se însufleţi. Mîncarea» vinul îi aduseră o uşoară coloraţie în pometi.

— Luminile scăzură, feţele luceau în penumbră. Pe podium era animaţie, se auzeau zgomote de instrumente muzicale. O voce la microfon pofti lumea la dans. Orchestra începu să cînte- un slow.

— Matei se ridică; Irina îl urmă, păşind înainte, cu mersul ei înalt şi mlădios. în marginea pistei se întoarse, cu o mişcare sprintenă şi unduită. El îi cuprinse spatele ; o ţinea cu grijă, ca şi cum i-ar fi fost teamă să n-o vatăme. O ferea să nu fie lovită, deoarece numeroase perechi se îmbulziseră pe parchet. Matei era suplu şi avea simţul ritmului. Ea se lăsă condusă, dominată. Părul ei îi atingea obrazul şi—i aspira mireasma în nări, fericit că o are în braţe. O îndepărtă puţin, ca s-o privească. Ochii-i erau aurii şi umbroşi. Gura zîmbea, cu buzele umede, întredeschise...

— Luminile se reaprinseră. Cînd se înapoiară la locurile lor, lîngă masă, în picioare, stăteau un tînăr slăbuţ, cu pielea măslinie, stîngaci, cu lentilele ochelarilor groase, acuzînd o miopie înaintată,

alături de-o femeie la fel de tînără, blondă, destul de plină, cu o rochie de-un roşu-corai, înfăşurată pe trup, scoţîndu-i în relief pîntecele, sînii, fesele. Era bătătoare la ochi şi atrăgea atenţia ; totul era în ea provocator şi iritant.

— Sărut mîna, Irina, exclamă tînărul, apropiin- du-se, încîntat că o descoperise.

— Ce surpriză ! Ce-i cu tine, Radule ? N-aveţi loc ? spuse ea, aruncînd o privire iute însoţitoarei sale.

— Nu se găseşte absolut nici unul. Ne permiteţi să şedem la masa voastră ? Dă-mi voie să ţi-o prezint pe soţia mea.

— E un-coleg al meu de facultate, îl lămuri Irina pe Matei. A fost cel mai bun din seria noastră.

— Exagerezi, exagerezi, protestă el, timid.

— „De unde au mai răsărit şi ăştia ?" se întrebă Matei, sîcîit, plictisit. Prezenţa lor spulbera dintr-o dată intimitatea dintre el şi Irina. Voia să fie numai cu ea şi iată că aceşti musafiri nepoftiţi căzuseră cît se poate de nepotrivit. Resemnat, se silea să întreţină o conversaţie oarecare, cătînd spre Irina care era prietenoasă cu Radu şi numai amabilă şi politicoasă cu soţia lui. Era clar că nu-i plăcea. O examina pe sub gene, cu un ochi ascuţit. Tînăra blondă îşi mişca umerii, îşi scutura părul, cu un gest nervos şi rîdea din senin. Nu stătea un moment liniştită, ivea un fel de neastîmpăr, ca şi cînd nu şi-ar fi găsit locul. Doar la dans, Matei izbuti să fie singur cu Irina, care-i şopti la ureche :

— E de-o vulgaritate care mă indispune.

— De ce i-ai poftit la masă ?

— N-am avut încotro. E vulgară, dar ispititoare, nu-i aşa ?

— E cum spui.

— Dansul următor, Radu o invită pe Irina. Matei fu nevoit să danseze cu soţia lui. O simţea cum se lasă greu, apăsîndu-l cu pulpele, cu pîntecele, cu pieptul rotund şi mare. Era molatică şi înceată şi nu mergea de

loc cu ritmul viu, nervos, al dansului, îl obosea. Se uită după Irina, căutîndu-i privirea.

— Figura ei era placidă şi rece. Orchestra făcu o pauză. Perechile îşi reocupară scaunele. Irina nu se trădă prin nici un semn că nu-i mai suporta pe cei doi; se purta la fel de naturală şi prietenoasă. Peste o jumătate de oră însă spuse :

— Mă cam doare capul, aş vrea să mergem, Matei.

— Radu, blonda lui soţie fură contrariaţi, dezamăgiţi. îi rugară, insistară să mai rămînă :

— -— Cum, aşa devreme ? E abia douăsprezece şi un sfert. De ce vă grăbiţi ?

— Matei se şi sculase în picioare.

— Sînt obosită, Radule, nu pot. îmi pare foarte rău, sper să ne vedem într-una din zile. Dă-mi un telefon. Aranjăm o ieşire.

— în stradă, după cîţiva paşi, Irina se mărgini să constate :

— Păcat, ar fi meritat o femeie mai de soi.

— Matei nu spuse nimic. Lui îi era perfect indiferent. Ceea ce-l posomora e că-i stricaseră seara. Chemă un taxi, dar Irina se încăpăţînă să nu urce. O porniră din nou pe jos şi, deşi mai mult tăcură pe drum, li se păru că ajunseseră foarte repede pe strada Tokio. în preajma vilei cu fereastra mare, arcuită, apărată de un grilaj dantelat de fier, cu cele două felinare oarbe atîrnînd de nişte inele de-o parte şi de cealaltă a uşii principale, încetiniră paşii. Suiră alene cîteva trepte. Irina scoase cheia din poşetă şi descuie. împinse încet uşa, intrînd pe jumătate în vestiar. Matei rămase în prag. Prinse mînerul clanţei. Stăteau nehotărîţi unul în faţa celuilalt. Amîndoi aveau un sentiment de nemulţumire, de gol. Nu se puteau despărţi atît de stupid.

— Aş bea o cafea la tine, îmi dai ? rosti el moale, scotocindu-şi buzunarele dună o ţigară.

— „La ora asta !" exprimau ochii ei. Ezită, dar numai o secundă, apoi spuse :

— Bine, îţi dau. Vino înăuntru.

— Urcară scara interioară şi Irina îl conduse în acelaşi salonaş în care fusese de atîtea ori, prin a cărui uşă cu canaturile deschise se vedea camera ei; în fund, patul larg, jos, acoperit cu o cuvertură de mătase albastră, brodată. În dreapta un şemineu alb,

lîngă care se aflau două fotolii Aubusson. În stânga, un scrin din lemn intarsiat, vechi, cu luciri de bronz. în colțul odăii, mascat de canatul ușii, pe-un gheridon se inălța un vas cu flori, de care era rezemat un bilet.

— Abia după ce servi cafelele și intră în camera ei să ia țigări dintr-o cutie, Irina zări florile din vas; erau niște garoafe olandeze, superbe, roșii, cu petalele invoalte. Se apropie, le mângâie cu vârful degetelor și citi biletul, pe care era scris doar un nume : *Anatol.* își duse mina la gît, de parcă se sufoca. „La ce bun, la ce bun, băiatule ? gândi ea cu amărăciune, cu desperare. E prea tîrziu, e inutil și eu nu mai pot." Matei urmărea prin oglindă fiecare mișcare a Irinei. Ea se inapoie alterată, cu un licăr ciudat în pupile.

— Ai uitat țigările. Ce e cu tine ?

— Ah, ce zăpăcită sânt! Le-aduc imediat.

— Dar când vru s-o ia în brațe, ea âl respinse.

— Lasă-mă. Bea-ți cafeaua.

— Era cineva intre ei, care-i indepărta pe unul de celălalt, âi. instrăina. Trebuia să lupte, să alunge această prezență nevăzută și dușmănoasă. Și totuși Matei nu făcea nici o încercare, nici un gest. Irina se uită lung la el, serioasă, gravă :

— Matei, aș vrea să te întreb ceva, să nu ți se pară curios, spuse ea.

— N-o să mi se pară.

— E o întrebare pe care nu ți-am pus-o niciodată. Există vreo femeie în viața ta ?

— Nu!

— —- A existat totuși cineva.

— Într-un anume sens, da.

— Cunosc atît de puține lucruri despre tine în această privință.

— N-am nimic ce să-ți ascund. Ce vrei să afli ?

— Vorbește-mi despre ea. Ce-a însemnat pentru tine ? De ce v-ați despărțit ?

— E atît de neinteresant, crede-ma. E o poveste oarecare, de care nu-mi place să-mi mai aduc aminte. Poate altă dată...

— Nu insist, spuse ea, înnegurîndu-se.

— Ții neapărat ? Asta are o atît de mare importanță pentru tine ?
— în momentul ăsta, acum, da !
— Matei nu pricepu. Făcu o mină de neputință. Cedă. își aprinse o țigară și porni fără chef să-i istorisească legătura lui. Avea necontenit senzația că e vorba despre altcineva, într-atît faptele trecute nu mai aveau vreun ecou în el. îi înfățișă întîmplările exact, brutal, cu un fel de nepăsare. Irina însă îl asculta cu un asemenea interes, ca și cum de ceea ce povestea depindea un lucru decisiv, de-o nemaipomenită însemnătate pentru ea.
— După cum te-am prevenit, a fost o murdărie și n-aș fi vrut s-o mai răscolesc. Nu știu la ce ți-a folosit, rosti la sfîrșit, cu neliniște, urmărind efectul asupra ei.
— Irina se ridică din fotoliu. începu să umble prin odaie, apoi veni spre el, îi apucă mîinile, i le în- cleștă :
— Matei! Am nevoie de ceva curat, întreg, limpede. Altfel nu pot să trăiesc.
— Obrazul îi era chinuit, buzele-i fremătau.
— Și oare nu-i limpede ? în afară de tine n-am pe nimeni, nu vreau pe nimeni.
— ■—■ Spune-mi, mai spune-mi.
— Eu sînt un om foarte singur. Dac-ai ști de cînd te visez, de cînd te aștept...
— De mult ? De cînd ? Spune-mi...
— Din adolescență am rîvnit întotdeauna o fată ca tine, așa mi-o închipuiam. Draga mea, tu ești pentru mine...
— Nu, nu-mi mai spune. Ia-mă în brațe. Să- rută-mă.
— O sărută pînă simți că amețește, se pierde. Irina i se desfăcu din brațe, murmurînd ca rătăcită :
— Parcă sîn+ nebună. Pleacă, Matei. Pleacă, te rog, repede.
— îi căută canadiana, i-o aduse, îl ajută s-o îmbrace, împingîndu-l ușor, rugîndu-se ca un copil:
— Pleacă, repede.
— El o mîngîie pe frunte, pe pleoape, îi sărută părul. Și coborî, pas cu pas, ținîndu-se cu o mînă de balustradă. Pe ultima treaptă zăbovi, se

întoarse, înălţînd foarte încet capul spre ea. Era acolo, sus, în marginea scării, cu palmele acoperindu-şi umerii înfriguraţi, cînd o auzi deodată strigîndu-1:
— Matei !

— Hei, Matei ? Eşti cam împrăştiat, rîse cineva.
— Zâne se deşteptă. Alături era meşterul Păun.
— Sîntem chemaţi pentru ora trei la Dimcea. M-a înştiinţat acum secretara. Ce-a vrut Beldie ?
— M-a înlocuit cu Stere.
— Ce tot vorbeşti ? Cum ? De ce ?
— -— O să afli la şedinţă, spuse tînărul inginer, ducîndu-se pe platformă, unde se întîlni piept în piept cu Stere.
— îl salută cu răceală şi trecu mai departe, la controlul unei maşini. Ar fi trebuit să-i predea planul de lucru, să-l pună în curent cu ordinea comenzilor, cu operaţiile de laminare. N-o făcu şi nici celălalt nu-l opri. Stere se învîrtea pe platformă, stingher, fără rost. El era încă buimăcit de această neaşteptată ascensiune. Nu cuteza să ia nici o măsură. Avea aerul cuiva abia picat aci şi care nu ştia de ce să se apuce mai întîi.
— Lui Matei îi inspira milă şi i-ar fi dat poate o mînă de ajutor. îi era însă antipatic omul ăsta ţeapăn, cu obrazul veşted, cu rînjetul dezabuzat şi acru. îl ocoli şi-şi văzu mai departe de treabă, tăcut şi îndîrjit. Munci pînă la amiază. Dar cînd intră la Dimcea se simţi mai liniştit. Nervii i se potoliseră, mintea îi era clară. în jurul mesei se aflau Liteanu, Beldie, Stere, Nenciu. Era deci o şedinţă restrînsă. Matei se aşeză într-un colţ al mesei, retras.
— Directorul, cu dosarul înainte, expuse situaţia amănunţit, precis, cuprinzător. în cursul expunerii, de două ori faţa lui ridată şi severă se îndreptă spre Matei. „Dacă ideile pe care le ai ar fi bune, nu noi sîntem aceia care să-ţi punem beţe în roate. Cînd e de făcut o experienţă, e musai să fie studiată, pregătită de toţi cei cu răspundere, nu de unul

singur," spuse Dimcea. îl critică pentru indisciplină, prevenindu-1: „Să nu-ți închipui că asta s-ar mai putea repeta"...

— Matei roşi uşor, ar fi vrut să răspundă că Beldie nu se împotrivise. Şi aştepta ca el s-o recunoască. De ce tăcea oare Beldie ? Directorul îi imputa acum lui Păun că „un maistru vechi, cu practică, se lăsase tîrît într-o experiență riscată". Meşterul îşi frămînta umerii, ca şi cînd ar fi fost înlănțuiți, şi, profitînd de-o pauză a lui Dimcea, spuse răspicat :

— Aşa nu mai putem să lucrăm, cu poticneli, cu reparații, cîrpeli. Ne mănîncă o groază de timp. Cum o. să ținem piept la toate comenzile ? De pe acum gîfîim să le facem față. Trebuia să încercăm ceva, o altă metodă de laminare, mai rapidă, mai bună...

— Tocmai aici e chestiunea. La recepție am avut dificultăți, procentul de rebuturi întrece marginea normală. Dacă mergem tot aşa, cum o să sfirşim ? rosti Dimcea, îngrijorat.

— Nenciu socoti că era momentul să intervină. Discuția amenința să se încîlcească, să se înfunde în detalii mărunte, lăturalnice. îşi aranjă pe nas ochelarii cu ramă de tablă, tuşi în palmă şi spuse :

— Eu nu sînt specialist, dar cred că rostul şedinței noastre e să aflăm mijloacele cum poate fi dusă mai departe o experiență cîştigată. Pentru asta se cuvine să auzim mai întîi punctul de vedere al şefilor tehnici şi ce cred că e necesar să facem. Nu zic bine, tovarăşe Dimcea ? se rosti modest Nenciu, dar cu o sclipire vie, jucăuşă, în ochi.

— Era vechi prieten cu directorul; lucraseră la aceeaşi uzină, activaseră în aceeaşi celulă de partid. Nenciu făcea parte şi din comitetul de întreprindere, munca principala o ducea însă ca secretar de organizație de bază, e adevărat a celei mai importante şi puternice : laminoarele. Aci era de fapt şi inima uzinei. Dintr-o dată el răsturnase discuția, încercînd s-o îndrepte spre scopul principal.

— Dimcea sesiză imediat că pe undeva greşise şi că Nenciu îi atrăsese luarea-aminte. Avu un moment de perplexitate, apoi, puțin încruntat, întări:

— Asta vreau şi eu. Să ascultăm părerile. Dumneata ce spui, Beldie ?

— Acesta nu ştia dacă să se opună făţiş experienţei sau să păstreze o atitudine prudentă. Se sprijini pe datele obiective, consemnate şi în referat, care sprijineau ipoteza sa tehnică şi sfîrşi aruncînd un dubiu asupra metodei:

— Rezervele mele se dovedesc într-o măsură îndreptăţite. Eu i le-am comunicat tovarăşului Li- teanu. Continuăm sau nu experienţa ? Răspunsul nu-i uşor de dat. Un lucru este sigur ; e în joc nu numai renumele uzinei noastre, dar şi soarta sondelor unde se lucrează cu acest utilaj petrolifer. E ceea ce trebuie să avem în vedere, deoarece rezultatele de pînă acum nu sînt încurajatoare...

— Între timp, Liteanu, după ce răsfoise referatul lui Stere, actele de recepţie, îşi puse picior peste picior, uitîndu-se cînd la tavan, cînd la vitrina în care erau expuse mostre de ţevi, cu un aer plictisit. Cînd fu rîndul lui să vorbească, înlătură dosarul cu o mişcare bruscă, ca pe-un obiect de prisos, şi spuse :

— N-am reuşit să pricep dacă Beldie este contra sau pentru metoda lui Zâne şi Păun. în primul caz trebuia să ne arate de ce, iar în al doilea caz, mijloacele să înlăturăm dificultăţile existente, asta pentru a rezuma pe scurt poziţia sa.

— Am arătat destul de limpede, cu argumente, îl întrerupse Beldie.

— Insuficiente şi neconvingătoare ! Iar în ce priveşte referatul şi procesul-verbal sînt nişte fleacuri!

— Leon Beldie îşi muşcă marginea mustăţii. Stere păli, cufundîndu-şi mai adînc capul între umeri.

— N-o sa ne împiedicăm de-o literatură ieftină, ca să mergem mai departe, urmă sarcastic Liteanu. Beneficiarul a respins comanda ? N-a respins-o. A venit vreo reclamaţie de la schelă ? N-a venit. Şi nici n-are să vină. Sînt convins că prăjinile au şi intrat în funcţiune şi că, slavă Domnului! sondorii noştri extrag tone de ţiţei cu ele. Nu vreau să micşorez defecţiunile şi numărul urcat de rebuturi. Nu este îmbucurător, dar asta se poate remedia. Cine ştie, un schimb mai slab, o neatenţie.

— Chiar în şarjele lui Păun s-au găsit destule ţevi defecte. Şi e doar schimbul cel mai bun. Atunci cum rămîne cu teoria dumitale ? rosti Dimcea, aş- teptînd o explicaţie.

— înseamnă că în această direcţie ne vom concentra eforturile. Se va supraveghea fiecare fază a operaţiilor, controlul va fi mai riguros pe întreaga filieră a laminării, de la primul şi pînă la ultimul om. E o „experienţă cîştigată", a spus tovarăşul Nenciu. E perfect adevărat. îi vom aduce ameliorările care se impun, în mers. N-avem nici un motiv serios să renunţăm la ea.

— Şi accidentul de la staţiunea de presiune ? obiectă Beldie.

— Nu dovedeşte nimic împotriva metodei, se apără Matei. Conducta care n-a rezistat avea o fisură adîncă în interior. Era dintr-o şarjă cu compoziţia oţelului mai slabă. Celelalte au rezistat la cea mai mare presiune.

— De unde a' mai scos-o că oţelul era slab ? se enervă Beldie.

— Eu nu inventez. Vă rog, tovarăşe director, cercetaţi analizele. Mă miră că ele nu sînt la dosar.

— Cine a făcut analizele ? se interesă Dimcea.

— Tovarăşa Irina Cerchez.

— Dimcea sună laboratorul, care se afla cu un etaj deasupra direcţiunii şi o chemă pe chimistă împreună cu analizele respective. După ce puse receptorul în furcă, se întoarse spre Stere :

— Dumneata îţi susţii în întregime referatul ?

— întrebarea căzuse din senin. Măsurîndu-şi răspunderea, speriat, inginerul bîigui:

— Numai faptele... de exactitatea lor...
— Şi concluziile ?
— Nu eu le-am tras, n-aveam calitatea.
— Dar care e părerea dumitale personală ?
— Stere şedea cu palmele pe genunchi, drept, ca un
— şcolar bătrîn. îşi înfipsese degetele în carne, ca să nu-i tremure. îl simţea pe Beldie alături, în coastă, masiv, copleşindu-1. Nu se uita la el, de parcă s-ar fi temut să nu-l părăsească curajul.
— Ei, n-ai nici o părere? rosti Dimcea, nerăbdător.
— Stere schimonosi un soi de zîmbet, nelămurit, pe chipul lui osos şi cenuşiu. Era în acest zîmbet un amestec de răzbunare, de satisfacţie îndelung aşteptate. Vorbi, în sfîrşit, cu un fel de triumf asupra lui însuşi, îndoindu-se că e propriul său glas :
— Din cîte am constatat eu, metoda e bună şi poate fi perfecţionată.
— „A înnebunit Stere!" îşi spuse în sine Beldie, furios. O secundă licări în mintea lui bănuiala că poate Stere era pe cale să-l trădeze, să treacă de partea celorlalţi. Alungă ideea, dispreţuitor. Aş, de unde ! Era numai un laş, un bicisnic !
— Stupoarea se oglindi şi în expresia lui Păun, şi mai ales a lui Zâne. Acesta îl cerceta cu curiozitate pe bărbatul pleşuv, cu umerii înguşti, care zăcea nemişcat în scaun. „E totuşi un om cinstit," gîndi Matei, cu un imbold spre el şi cu o oarecare părere de rău, căreia îi luă locul o emoţie ce-i umolu pieptul o dată cu intrarea Irinei. Era îmbrăcată în acelaşi halat alb, imaculat, închis pînă la gît, stăpînită şi rezervată. Aproape nu-i venea să creadă că nu erau decît cîteva ceasuri de cînd se despărţiseră.
— Iar acum parcă nici nu exista pentru ea ; stătea din profil, îndoită deasupra mesei, părul acoperin- du-i obrazul stîng. Explica directorului rezultatele analizei, pe foile cărora se aplecase şi Liteanu. Acesta, surîzător, îi împinse un scaun să şadă. După
— Confruntare, Dimceâ se lăsă pe spatele fotoliului, destins. Trăsăturile-i dure se mai îmblînziseră.
— Mda, continuă, Zâne, spuse cu un ţon schimbat.

— Matei era pregătit. Aruncă o ochire asupra notelor sale. Cînd îşi înălţă capul, privirea Irinei era aţintită asupra sa. îi trebuiră cîteva clipe să-şi adune ideile. Apoi, pe măsură ce vorbea, ele se înşirau ordonate, închegate. Avea senzaţia cuiva care calcă pe un teren solid. Asta-i dădea siguranţa de sine, potolindu-i uşoara învolburare ce i-o stîrnea propria-i imaginaţie. Şi-o înfrînă, rămînînd strict la datele problemei.

— ...Deci principiul de la care am pornit, atît eu, cît şi meşterul Păun, este tehnologic valabil. N-am procedat cu uşurinţă, am studiat, am consultat, cu ajutorul tovarăşului Nenciu, şi pe alţi tehnicieni cu experienţă, am întocmit calculele şi ele ne-au dovedit că experienţa va reuşi. Şi practic a reuşit. Procesul laminării s-a îmbunătăţit. Mă preocupă şi pe mine numărul relativ mare de rebuturi. Spun relativ, fiindcă în comparaţie cu urcarea graficului, proporţia e mai scăzută. E un fapt pe care referatul nu l-a semnalat.

— E un amănunt secundar. Noi altceva discutăm, îl întrerupse Beldie.

— Nu-i tocmai aşa. Au şi amănuntele importanţa lor, sublinie Nenciu.

— Faţa lui cărnoasă şi rotundă, clipirea de miop, nevinovată, nu-l înşelau pe Beldie. îi cunoştea agerimea şi-i reţinu observaţia, cu auzul întors spre Matei.

— Tovarăşul director a pus degetul pe rană. Cum o să sfîrşim, ţinînd seama de defectele fabricaţiei ? Afirm cu tărie că nu le vom putea înlătura ! Şi adugă repede : Chiar dacă revenim la vechiul procedeu, ne vom lovi de aceleaşi dificultăţi. Noi am rezolvat numai în parte neajunsurile. E nevoie să mergem mult mai profund. Laminoarele nu lucrează cu întreaga lor capacitate. După aprecierea mea aproximativă, ele ar putea da cu cel puţin treizeci la sută mai mult!

— Dimcea, ca şi ceilalţi, nu-l slăbeau din ochi pe Matei; pe unii îi interesa în cel mai înalt grad perspectiva, alţii întrezăreau o smulgere brutală din rutină, o zdruncinare a confortului lor, ceea ce le-ar fi adus şi o şubrezire a poziţiilor ; într-un caz şi altul erau intrigaţi să afle ce mai născocise creierul aprins al acestui tînăr.

— Şi ce-ar fi de făcut pentru asta ? întrebă Dimcea.

— O revizie radicală a laminoarelor şi înlocuirea cutiei de viteză a maşinii Duo !

— Propunerea era atît de neprevăzută, de riscată, de imposibilă, încît un timp, care lui Matei i se păru nespus de lung, se întinse o tăcere uimită, penibilă. Văzu mina contrariată a lui Liteanu, dispreţul superior al lui Beldie, rînjetul acru al lui Stere, decepţia lui Dimcea. îi fu greu să le îndure. Era convins de valoarea propunerii sale, dar cum s-o susţină ? Se consultase, ce-i drept, cu cîţiva tehnicieni şi muncitori vechi din secţie, dar nu studiase încă, nu pregătise realizarea ei, fără de care apărea doar ca o ipoteză goală. Săvîrşise o mare greşeală. Şi era prea tîrziu ca s-o mai repare. Tîmplele îi zvîcneau dureros.

— Dimcea rupse tăcerea :

— Păun, dumneata, care cunoşti maşinile, ai auzit ce propune ? Eşti de acord cu această idee ?

— Meşterul era nemulţumit de felul cum primise propunerea. El mai degrabă decît oricine ştia că, în fond, Matei avea dreptate. Dar de ce naiba venise cu o asemenea propunere dacă n-avea şi proiectul cu soluţiile tehnice ?

— Eu ce să zic, ar fi o treabă grozavă să putem duce la capăt amîndouă operaţiile odată. Şi cred că este posibil. Trebuie studiat însă cum anume. Pe mine unul, să fiu drept, m-ar atrage să mă înham la o...

— •—- Bine, dar voi vă gîndiţi ce înseamnă o propunere ca asta pentru uzină, acum, în momentul de faţă ? Cum s-o realizezi ? O vezi posibilă în mod practic, tovarăşe Liteanu ? Şi dumneata, Beldie ?

— Liteanu ridică braţele, încurcat. îl preţuia pe Matei şi voia să-l menajeze întrucîtva, totuşi observaţiile lui conţineau şi o imputare :

— —- Ideea în sine e interesantă... fireşte, însă, ea cere un studiu serios, temeinic. E vorba de-o

operație foarte complexă, după cîte pricep, care angajează numeroşi factori. Nu pot să mă pronunț asupra ei pînă n-am datele necesare, pe care presupun că deocamdată nu le are nici inițiatorul propunerii.

— Abia isprăvi, şi Beldie se grăbi să ia cuvîntul. Era un prilej nevisat să-l încolțească, să-l micşoreze în ochii celorlalți şi astfel să-l înlăture din calea lui.

— O făcu abil, dezvăluindu-i ca unui neofit unele „secrete" ale maşinilor, cu o bunăvoință umilitoare. După aceea încheie ironic, strivitor :

— Sînt dator să-l mai informez pe tînărul nostru coleg că o revizie radicală cere două săptămîni, iar înlocuirea cutiei de viteză cel puțin alte două săptămîni, fără să mai pun la socoteală rodajul, unde se pot ivi şi surprize. Dar, mă rog, să trecem peste această obiecție. Oricum, o lună de zile ar fi pierdută. Şi ce facem în acest timp, închidem uzina ? Lăsăm cîteva mii de muncitori pe drumuri ? Credeam că inginerul Zâne are nu numai fantezie, ci şi soluția. Cea pe care a prezentat-o e departe de-a fi una.

— Eu n-am soluțiile în buzunar! se îndîrji Matei.

— „A lansat o ipoteză neverificată," conchise lucid Trina, dar fiecare argument care se strîngea ca un cleşte în jurul lui Matei o lega şi mai mult de el. îi văzu mîinile mari şi puternice care nu mai erau calme ca înainte : răvăşeau hîrtiile de pe masă, se agitau, apoi deodată se contractau, devenind imobile şi atente. Mîinile vorbeau şi-n graiul lor atît de viu, în cele două cute adînci de pe obraz, ea-i ghici stările prin care trecea. Era toată îndreptată spre el şi-şi ținea răsuflarea, nădăjduind că, printr-o minune, va sfărîma argumentele adversarului său.

— Matei sesiză tactica lui Beldie. Acesta nu urmărea doar să-i răstoarne propunerea, ci voia să-l compromită, să-l umilească, să-l doboare la pămint. îi ripostă tăios, sfidător :

— Regret că nimic din ceea ce ați susținut aici nu e nou pentru mine. Sînt lucruri obişnuite, de rutină, la îndemîna oricărui tehnician. E absurd să mi se atribuie intenția de-a paraliza munca săptă- mîni de zile. Pentru cine cunoaşte situația lami- noarelor, are în vedere planurile de producție şi priveşte în perspectivă, e clar că ne amenință sufocarea. E o primejdie pe care trebuie neapărat s-o evităm. Problema este într-adevăr grea, dar nu de nerezolvat, de asta sînt absolut sigur.

— Deci ai soluția ? S-o cunoaştem şi noi! îl provocă Beldie.

— Nu o am ! Dar o voi avea !

— Cînd vei aduce proiectul, atunci vom discuta, interveni Dimcea autoritar, retezînd disputa cu un gest.

— în restul şedinței, Matei Zâne nu mai scoase un cuvînt. Cu toate că se hotărîse continuarea metodei, impresia favorabilă pe care o trezise la început se spulberase. îşi dădea seama de aceasta şi-l chinuia gîndul că ar putea fi luat drept un om superficial.

— După terminarea şedinței, Irina îl însoți cîțiva paşi, mergînd alături de Matei care era risipit şi crispat. Se simțea nedreptățit. Ea nu ştia ce să facă, cum să-l ajute. Orice ar fi spus era de prisos. în dreptul scării de" piatră, îi atinse încet brațul:

— Matei !

— El se întoarse spre ea, parcă abia ar fi descoperit-o.

— Mă înapoiez la laborator, mai am de lucru.

— Bine, du-te, rosti el şters, fără să se mişte din loc.

— Ne vedem deseară.

— Bine, deseară.

— O fixă într-un anume fel, ca şi cum ar fi dorit, ar fi aşteptat ceva de la ea. Irina se apropie, in- certă, îngrijorată :

—
— Dragul meu, nu cumva ai făcut o eroare ?
— Şi atunci, Matei, vrînd ca cel puţin fata asta să creadă în el, izbucni :
— Nu ! Curînd se vor convinge toţi că am dreptate. Dacă nu se întreprinde o operaţie radicală, ne vom sufoca !
— Dar cum s-o realizezi ?
— Nu ştiu, n-am încă ideea. O s-o căutăm şi trebuie s-o găsim !

— Se nimeriseră la aceeaşi masă, la cantină, Gher- ghel, Boghici şi Dănilă. Erau ultimii şi abia găsiseră unde să se aşeze : alţii sosiseră mai devreme şi ocupaseră locurile. înăuntru era curat ca în palmă. Pereţii fuseseră văruiţi, podeaua frecată. La ferestre atîrnau perdeluţe. Feţele de masă, vesela, tacîmurile străluceau. Fetele care serveau umblau în halate albe, cu bonete albastre, purtînd tăvi late de lemn. Din loc în loc erau instalate cuiere de care atîrnau mormane de paltoane, căciuli şi şepci. Mirosul de mîncare plutea în sală, aţîţa nările şi pofta.
— Bătrînul Boghici sorbea ciorba, lingură după lingură, curbat adînc peste farfurie. Dănilă, cu obrajii plini, rotunzi şi roşii, se arăta înveselit de lăcomia bătrînului muncitor. Se scărpina în creştetul capului şi rîdea încetişor, cu toţi dinţii lui de tablă. Gherghel mînca mohorât, cu mintea dusă la Nicu- lina. Spre amiază, de pe platformă o zărise cum pîndea cu ochii-i verzi, neclintiţi, mişcările iuţi ale stopărilor. Ea nu-l vedea pe nici unul; nici umerii lor încordaţi, nici piepturile năduşite, nici feţele mînjite cu negreală, lucioase de sudoare. îl căuta pe Marin Turtoiu, bărbatul înalt şi falnic, cu mustăţile răsucite şi ţepene ca de sîrmă, care nu mai era decît o închipuire ce pîlpîia şi se mistuia în lumina flăcărilor.
— Gherghel ştia după încremenirea şi golul privirii ei că-i apărea aievea celălalt, mortul. Şi mai tîrziu,

— când urcă reculeasă pe platformă, îl cuprinse o nelinişte, o furnicătură prin tot trupul. Dar ea se îndreptă spre Firoiu. Numai că peste puţin veni şi la el, reclamîndu-i cîteva ţevi defecte, controlate cu aparatul de verificare.
— Iar mă necăjeşti ? îi spuse moale Gherghel. Ia uite pentru ce vii tu la mine ! Şi la Firoiu ce-ai cătat ?
— —- Tot pentru asta.
— Aş ! De-aia se ţine scai de tine ?
— La ce să se ţină de mine ? Nu ziceai tu mai deunăzi că m-am trecut, im-am veştejit ? De, aşa o fi, rosti ea, cu un oftat prefăcut.
— Ai înviat ca şarpele, ai înflorit! spuse Gherghel cu jind. Nu cumva te-ai alinat pe lîngă Firoiu ?
— Nu, Costică, pe lîngă nimeni.
— Dar în zîmbetul ei sclipi ceva mult prea femeiesc şi înşelător.
— I-ai rămas credincioasă, rosti cu răutate.
— O umbră de tristeţe se aşternu peste obrazul, peste ochii ei verzi şi enigmatici.
— Credincioasă, îngînă.
— Dă-o 'ncolo, că mai eşti tînără ! Ce, tu n-ai viaţă în tine ?
— Ei i se aprinse o văpaie în pupile.
— Am, Costică, şi cîteodată muşcă din mine...
— Lui Gherghel i se înnegri inima. Firoiu... Desigur,
— el e...
— Femeie sînt, dar pe Marin nu-l uit, adăugă, pregătindu-se să coboare.
— Ascultă, Niculino !
— Se opri, uitîndu-se la el dintr-o parte.
— Ei ?...
— Respiraţia lui fierbinte îi sufla în ceafă :
— Pînă la urmă, tu cu ¡mine ai să trăieşti. Fie ce-o fi... auzi tu ?
— Mută-ţi gîndul.
— ...Ah, de-ar putea ! Mînca rar, înghiţind cu noduri. Alături de el, bătrînul muncitor ţiuia şi plescăia din buze.

— Ce le plescăi aşa, mă nea Boghici ? Parcă eşti hemîncat de-o lună.
— Oi fi.
— Şi Boghici, fără să se sinchisească, reîncepu să sugă fiecare oscior în parte, după care-l depunea cu grijă pe marginea farfuriei. Lui Gherghel îi venea să treacă la altă masă, dar pofta îi pieri de-a bine- lea cînd îi sună în ureche glasul puţin răguşit şi tulburător al Niculinei, pe care l-ar fi recunoscut dintr-o mie. îşi ridică fruntea îngustă şi o văzu la masa de lîngă fereastră cu Gore, fochistul, Tosca şi Firoiu. Acesta o ajuta să-şi adune basmaua căzută pe umeri, mai mult ca să-şi lipească palma de grumazul ei. Niculina îşi strînse părul negru şi lins şi îşi înnodă basmaua.
— Era tot timpul cu Firoiu. „Or fi trăind împreună ?" se întreba în sine Gherghel, deşteptîn- du-i-se o ură împotriva omului ăsta zdravăn, cu nasul gros, cu bărbia lată, despicată la mijloc, cu aerul semeţ şi bărbătesc. Era la largul lui şi-i istorisea ceva Niculinei, însufleţit, aplecat spre ea. Făcea nişte gesturi cu mîna şi ea-i dădea uşor peste degete, rîzînd potolit. în jurul mesei lor roiau mereu alţii; se opreau, glumeau prietenoşi, veseli. Nu era unul să nu zăbovească măcar cîteva clipe. Iată-l şi pe inginerul Zâne ; era cu canadiana descheiată, cu capul descoperit şi fularul înfăşurat larg pe după gît, nesinchisindu-se că e toiul iernii. întinse mîna fiecăruia din ei, apoi braţul lui încercui speteaza scaunului pe care şedea Niculina. Schimbă cîteva cuvinte, în picioare, îi salută şi plecă. Numai el n-avea loc lîngă ea, nu putea să se apropie, să fie la fel cu semenii săi. Ce-i boscorodea netotul de Dănilă ? Ce vrea ? Abia de-i desluşea cîte un cuvînt, pe care-l şi uita, distrat.
— -— Ei, ia spune, tu pricepi, mă ?
— Ce să pricep ?
— Ţi-s minţile zburate. Păi, de Zâne vorbeam. Noi lucrăm după metoda lui şi pe el l-au pus deoparte. A ajuns un fel de ajutor de băgător de seamă. Stere conduce schimbul. Cum ? De ce ? Nu pricepe nimeni.
— Şi ce zor am eu ! A scrîntit-o la direcţie cu o propunere cu revizia, înlocuirea cutiei de viteză... nişte trăsnăi! Prea i se suise şi ăstuia la cap. A păţit-o.

— Tu de unde ştii, că doar n-ai fost acolo ?
— De unde, de neunde, asta-i şi basta !
— înghiţi în silă şi bău apă să-i lunece dumicatul pe
— gîtlej. Niculina şi tovarăşii ei se sculară de la masă. Se îmbrăcară. Ea cu Firoiu o luară înainte. Gherghel stătea ţeapăn, muncit de neputinţă, jucîndu-se cu cuţitul. Rămase cu privirea pironită pe uşa de ieşire, ca şi cînd ar fi aşteptat-o să se mai întoarcă.
— La cine te zgîieşti ? chicoti Dănilă, înghiontindu-1.
— Gherghel săltă dintr-o mişcare, ca împins de-o forţă irezistibilă, înlătură scaunul, trăgîndu-şi paltonul şi căciula din cuier.
— Ce-ţi pasă !
— Un'te duci, nebunule ?
— Nu-i răspunse. îşi îndesă căciula pe-o sprinceană şi fugi ca un zănatic din sală, lovindu-se de colţurile meselor. în curtea uzinei forfoteau muncitorii; o parte se îndreptau spre casă, alţii abia intrau în schimbul al doilea. Afară îl cuprinse frigul. Era pătrunzător şi umed. îşi vîrî mîinile în buzunarele surtucului, alergînd spre poartă. Fu prins în îmbulzeală, înghesuit între grilajele de fier. Abia scăpă de control şi ţîşni în şosea. Fulguia rar, din văzduhul încărcat şi sur. Dinspre cîmp bătea cîte o suflare iute şi îngheţată. în lumina scăzută, leşietică, fulgii de zăpadă, învîrtejiţi, păreau şi ei de cenuşă.
— O garnitură cu vagoane de marfă îi bară drumul. Vagoanele se scurgeau încet, zdroncănind şi cioc- nindu-se în tampoane. Gherghel vru mai întîi să se repeadă pe scară şi să sară de partea cealaltă a vagoanelor. Deoarece nu-i descoperi nici pe şosea, nici la staţia de tramvai, îşi închipui că traversaseră linia ferată şi că tăiau peste cîmp, ca să scurteze calea. Cînd se înălţă stîlpul barierii, deschizînd circulaţia, se căţără pe terasament. De aici, de sus, se profilau două siluete negre, pierdute pe cîmpul alb, gol şi vălurit, cu micile coline diţj loc în loc, şi căscături adînci de pămînt, unde erau cunoscutele gropi, acum aşternute cu zăpadă. O bună bucată de drum se ţinu departe de ei, pe aceeaşi cărare bătătorită, mergînd singur, încăpăţînat, nescăpîndu-i din vedere. Lumina

descreştea repede, cum se în- tîmplă adesea în zilele noroase de iarnă. Suflarea de vînt îi azvîrlea fulgii în obraz, în ochi. îşi îndesă bărbia în piept şi înteţi pasul, să-i ajungă, mînat spre cei doi de un simţămînt orb şi înverşunat.

— Distanţa se micşora din ce în ce mai mult. Se mira că scîrţîitul bocancilor lui nu-i avertiza că e cineva în urmă. Era destul de aproape, în spatele lor, cînd Niculina fu aceea care întoarse capul. Se răsuci spre el şi o dată cu ea şi Firoiu. Se aflau în plin cîmp, numai ei trei, sub cerul coborît şi leşie- tic, iar 'în jur nici o aşezare omenească. N-avea nimic neobişnuit întîlnirea, dar în această împrejurare se înfăţişa cam ciudată.

— Firoiu stătea tăcut şi nemişcat. Roti doar privirea asupra pustietăţii, fără teamă. Niculina îl privea pe Gherghel ţintă, vrînd parcă să-i ghicească gîndul. Figura lui ciupită de vărsat era descumpănită, udă de zăpadă, respiraţia gîfîită. Ea simţi că-l stăpîneşte şi un zîmbet i se înfiripă în colţul buzelor. Rosti liniştită, cu un fir de batjocură :

— De unde ai răsărit şi tu, Costică ?

— Din pămînt.

— Da' ce vînt te-aduce pe-aici ?

— Am o treabă la un prieten. Şade şi el prin părţile astea, pe lîngă Vatra Luminoasă.

— —• Aşa, bine, spuse ea, dar nu-l crezu.

— Şi porniră mai departe, ca şi cînd ar fi fost firească întîmplarea, ca pe drumul ăsta pustiu să apară deodată Gherghel, să li se alăture şi să meargă laolaltă. Norii de pe cer se îngroşau, se întunecau. Numai la linia orizontului stăruia o lumină vînătă, plumburie. Trecură de şopronul părăsit, cu acoperişul surpat, unde altădată se adăposteau cărămizile de lut. Lăsară în urmă un pîlc de salcîmi golaşi, cu ramurile îmbrăcate în chiciură de gerul din ajun şi care cîntau pe strune subţiri, la cîte o pală de vînt. începeau a se desluşi casele, străzile cartierului, ca într-o ceaţă. Din cînd în cînd, Niculina îi şoptea lui Firoiu. Pe el, Gherghel, nu-l lua nici unul în seamă. „M-am înfipt ca un ghimpe în coasta lor," se bucură în sine, înveninat. Pe de altă parte îl rodea -şi-l umilea că era stingher între ei, de prisos, şi-l răbdau de nevoie. Pe dedesubt

sporea o nemulțumire, o îndîrjire împotriva muțeniei, siguranței şi nepăsării lui Firoiu. S-ar fi agățat de orice, numai să-l stîrnească, să se ia la harță amîndoi. Prin cine ştie ce legătură îşi aminti de cele petrecute nu demult la Mahera.

— De ce taci, Niculae ? Mai eşti încă supărat pe mine ? rosti fără noimă.

— Eu? !

— Da, tu. Atunci, la Mahera, am fost beat şi nu m-am purtat frumos.

— —• Am şi uitat. Ce-ți veni tocmai acum ?

— Ehe, n-ai uitat tu, te cunosc eu. Tu eşti din ăi de-ți poartă pică o viață întreagă şi te sapă pe ascuns. Pe platformă nu mă vezi, nu mă auzi; ai tu ce ai cu mine.

— Firoiu îl cercetă cu luare-aminte.

— Fii serios, Costică. N-am nimic cu tine, spuse domol şi apăsat. Iar de săpat oameni ?... Nu-i în firea mea. Vorbeşti prostii.

— Vorbesc prostii! Şi tu eşti ăla deşteptu', aşa-i ? Tu eşti deştept, nu ? rosti agresiv.

— Niculina se vîrî între ei.

— Ia ascultă, Costică ! vorbi ea, răstit. Ție nu ți-e bine sau ce ai ? Nu te-a chemat nimeni să vii cu noi. Du-te sănătos şi dă-ne pace !

— Gherghel se cam zăpăci, căpătînd un aer prostesc, dar cînd cei doi îi întoarseră spatele, li se puse în cale. îl apucă pe Firoiu de braț, trăgîndu-l, îmbiindu-1. gata să-l îmbrățişeze, cu o subită prietenie.

— Ce te bagi tu ? îi spuse femeii. Vreau eu să mă împac cu Niculae. Hai, mă Niculae, să ne împăcăm. Mergem colea, la. o circiumă, să bem o țuică.

— Firoiu nu se urni. îi desprinse degetele unui cîte unul, calm, hotărît.

— Nu merg, Gherghel. Am treabă într-un loc.

— întîrzii o juma' de oră. Atît. Ce-o să fie?

— Nu se poate.

— Vezi, nu vrei să te împaci cu mine ! O țuică, bre...

— Altă dată, îi făgădui Firoiu.

— ■—- Va să zică nu vreți ! Nici tu, Niculino ?

— Nu ți-a explicat omu' o dată ? Eşti greu de cap ? spuse ea, brutal. Să mergem, Niculae !

— Gherghel scrîşni din măsele. Sta pe marginea trotuarului, părăsit. Cartierul îi era străin, cu case gospodăreşti împrejmuite de zaplazuri înalte şi păzite de cîini, care însoţeau cu lătrături furioase trecătorii. Se înserase. În vîrful stîlpilor electrici, aşezaţi la o încrucişare de străzi, se aprinseră becurile. Cum ieşeai din raza lor, te învăluia întunericul. Dar şi aci, în ferestre, lucea cîte o lumină aţipită, galbenă, îndulcind singurătatea locurilor.

— Gherghel se piti pe după calcanul unei clădiri mai arătoase pînă ce între el, Niculina şi Firoiu se întinse o oarecare distanţă. „îl ia acasă la ea," îşi spuse, şi la gîndul acesta îl străbătură fiori cînd calzi, cînd reci. Umbla pe lîngă garduri, tiptil, sub copacii îngreuiaţi de zăpadă. O pulbere fină se scutura de pe crengi, la suflarea vîntului. Se ferea de cîinii care se năpusteau cu boturile printre uluci, să-l muşte. Scos din sărite, îl izbi pe unul cu bocancul. Dulăul se retrase schelălăind. Mai izbi o dată în gard, mînios, deoarece Niculina şi Firoiu se topiseră. Strada era foarte lungă şi pe partea stingă se desfăceau braţele unor uliţe strîmbe şi întortocheate. Grăbi pasul; prima uliţă era pustie. Se înapoie repede în stradă, căutîndu-le urma ; nimeni. O luă la fugă mai departe. Ajunse la cea de-a treia uliţă. Cum coti colţul, furişat, îi zări.

— Niculina sta rezemată cu spatele de poartă, iar Firoiu drept în faţa ei, acoperind-o. Erau două umbre negre, lipite una de alta, nemişcate. „Ce fac acolo ?" se întrebă Gherghel, cu o învolburare a sîngelui. Auzi un scîrţîit ascuţit, un zgomot de poartă trîntită. Firoiu porni mai departe, singur, spre celălalt capăt al uliţii.

— Gherghel îşi împinse căciula pe ceafă, răcorindu-şi fruntea transpirată. Apoi începu să adulmece, să dea tîrcoale porţii, uitîndu-se în curtea ca o pîlnie, cu un şir de case din ce în ce mai scunde. în mijlocul ei deosebi o mogîldeaţă ; era cişmeaua învelită cu un sac umplut cu paie, să nu îngheţe apa. Un şuvoi subţire suna pe ghizdul de piatră. în fund se aprinse o lumină. Acolo locuia Niculina, pesemne, îl atrăgea şi totodată îi inspira o tainică frică să pătrundă la ea. Cînd să apese clanţa, un fîşîit metalic, ca o lunecare de inele pe sîrmă, îl preveni asupra primejdiei. în clipa

următoare, doi zăvozi se repeziră ca turbaţi, lătrînd şi muşcînd şipcile. O uşă se deschise ; o matahală în cămaşă strigă :

— Care eşti acolo ? Pe cine cauţi ?

— Omul de lîngă poartă se frămînta, şovăia.

— N-auzi, bă, eşti surd ? zbieră din nou aceeaşi voce groasă, peste hărmălaia cîinilor.

— Gherghel mormăi o înjurătură şi se depărtă anevoie, cu necaz, făcîndu-şi curaj : „într-o noapte tot dau eu buzna peste ea".

— Liza era îmbrăcată într-un capot de finet, cu părul răsucit într-o coadă groasă, legată cu o panglică de mătase albastră. Părea şi mai tînără, aproape o fetiţă. La vederea bărbatului din pragul uşii, ea rămase o clipă încremenită, sub stăpînirea ochilor lui negri şi lucioşi.

— Mi-e că nu te aşteptai la o vizită. Eu ţi-am spus că o să pic.

— Ba da... sigur că da, murmură Liza, amintin- du-şi fulgerător că după noaptea aceea, cînd o îmbrăţişase dinaintea porţii, un simţămînt nedesluşit, de apărare, o îndemnase să-i iasă din cale cît putea. Mai deunăzi, după cursul de calificare, îi şoptise : „Am să trec pe la tine", şi ea nu se opusese din timiditate. Pe urmă, gîndindu-se mai adine, îşi zicea că, în definitiv, nu era nimic rău în asta. Era meşterul ei, o ajutase, o sprijinise. De ce n-ar fi venit o dată şi acasă ? Pe dedesubt stăruia însă o nelinişte, o teamă ca de ceva vag şi necunoscut.

— Nu mă laşi înăuntru ?

— Vai de mine ! Poftim !

— Păun fu plăcut impresionat de curăţenia odăii. Era cam strimtă, totuşi încăpeau un divan cu sul, un şifonier îngust, o masă, două scaune. O oglindă ieftină, cu ramă de lemn, în care erau înfipte nişte fotografii, atîrna pe peretele din stînga. Alături, pe-o poliţă, era un vas smălţuit, cu flori artificiale de hîrtie, iar pe jos un preş de iută, cu dungi roşii şi negre.

— —■ E cald aici, se dezmorţi Păun, freeîndu-şi palmele. Afară e un ger de-ţi crapă

măselele. Eu bat drumul pînă-n bariera Vergului şi tu mai-mai să-mi închizi uşa-n nas, spuse rîzînd.

— Ei, şi dumneata !... Vrei o ţuică fiartă ? îi oferi Liza, care se aşezase mai deoparte. Pun să fiarbă numaidecît. Un moment, să-i spun soră-mi, e la bucătărie, în fund, pe culoar.

— Şi ieşi, înainte ca el s-o poată reţine, s-o întrebe de unde mai răsărise şi această soră. Cînd se îna- poie, Păun era încă îndoit:

— Parcă stăteai singură...

— Am şi eu familie ca toată lumea, soră, frate, mamă, înşiră Liza, zîmbind.

— De cînd sînteţi împreună ?

— Abia a sosit de vreo trei zile.

— -— Aşa !... o fi cu ocazia sărbătorilor.

— —■ Nu, s-a mutat la mine.

— —■ La tine ? Abia-i loc de-o persoană.

— N-are unde să se ducă.

— Şi ce-o să facă aici ?

— O să-şi caute o slujbă. Vrea să intre şi ea la o fabrică.

— Mda !... I s-o fi urît la ţară, îi e dor de oraş mare.

— Nu de dorul oraşului, se mîhni Liza.

— Ce-i cu tine, fată ?

— Dumitale nu mi-e ruşine să-ţi spun. Ce să facă la Titu ? Mama are mari şi late două pogoane, fratele meu azi, mîine se-nsoară, şi cum o să hrănească un petic de pămînt atîtea guri ? Aneta, soră-mea, era foarte necăjită şi i-am scris să vină la Bucureşti. E deşteaptă şi vrednică foc, cu toate că e mai potolită ca mine. E şi mai în vîrstă cu doi ani. Poate că-i găseşti chiar dumneata undeva o muncă ? spuse ea cu o subită inspiraţie, rugător.

— îţi rezist eu ţie ? rosti Păun jumătate în glumă, jumătate-n serios. Să vorbesc c-un prieten de-al meu, maistru la secţia electrotehnică de la „Metalurgica". Un loc de bobinatoare ar fi potrivit pentru ea. Dacă-i îndemînatică, o să-nveţe repede meseria.

— E grozav ! Ai auzit, Aneta ? sări ea înaintea soră- şi, care tocmai intra, luîndu-i tablaua de lemn pirogravat din mîini. O să lucrezi ca bobinatoare la uzină !

— Phii, da' grăbită mai eşti ! Nici n-am apucat să mă interesez şi tu ai şi angajat-o !

— Aşa-i ea, nestăpînită, o scuză Aneta. Vă rog să serviţi, îl invită pe Păun, care o cercetă curios pe această soră mai mare a elevei sale.

— Era înaltă, cu ochi căprui, cu pielea smeadă, cu părul despărţit de-o cărare la mijloc, îngrijit pieptănată. Respira modestie, cumpătare şi chiar o oarecare asprime în felul cum îşi strîngea sprîncenele groase şi negre.

— Ia, nea Păun, îl îmboldi Liza. Se răceşte ţuica.

— Măi, măi, dar asta-i masă în toată regula.

— Am tăiat şi noi porcu', spuse Aneta.

— Păun bău ţuica şi gustă vreo cîteva felioare de pîine cu tobă, slănină şi cîrnăciori prăjiţi. Liza era veselă, sporovăind cu meşterul despre toate, uşurată ca de-o apăsare, în timp ce Aneta scotea rar cîte-un cuvînt. Către sfîrşit se arătă şi ea mai prietenoasă, dar cu aceeaşi bună-cuviinţă, măsurată şi simplă. îi impuse lui Păun. în seara aceea întîrzie mai mult. Peste două zile apăru iar, apoi, ori de cîte ori era liber, se ducea la cele două surori. Era primit bine, şi rîsul, voioşia uneia, ca şi seriozitatea calmă a celeilalte începură să-i fie necesare, familiare, neputîndu-se lipsi de ele.

— Era spre sfîrşit de an şi abia mai avea răgaz să măi răsufle. Se discutau sarcinile planului pe '50 pentru a cărui înfăptuire urma să se ia un ansamblu de noi măsuri tehnice şi organizatorice. îl trăgeau în toate părţile ; la şedinţele directoriale, la cele din cadrul secţiei, la pregătirea cursurilor etc. Era mai ostenit ca altădată, în ciuda vitalităţii sale, hărţuit de treburi, de sănătatea şubredă a lui Biţă, de muţenia Valeriei, de grijile casei. Cum scăpa însă, fugea la Liza, chiar dacă i se părea cîteodată că sora ei era mai rezervată cu el. O punea pe seama făgăduielii neţinute, nevrînd să vadă că silea fetele să-l aştepte, să nu se mai clintească din odaie, con- damnîndu-le la izolare.

— într-o seară sosi încărcat cu un pachet de mezeluri şi o sticlă de vin, plin de voie bună :

— Aneto, s-a făcut! Mîine te prezinţi la meşterul Neagu. El o să*meargă cu tine la cadre, la serviciul

personal, mă rog, unde-o fi nevoie, şi-o să te ia în secţia lui. La şapte dimineaţa să fii la poarta uzinei.

— De bucurie, Liza îl sărută pe obraz. Palmele lui îi cuprinseră talia subţire. Ea se roşi şi se dădu înapoi. Aneta, fericită, spuse :

— ■—■ îţi mulţumesc, nea Păun, îţi mulţumesc foarte mult.

— Lasă mulţumirile şi adu mai degrabă nişte pahare, o îndemnă meşterul.

— Liza aşternu o faţă de masă albă, brodată la colţuri. După aceea aranjă crengile cu mîţişoarele argintii, pufoase, în glastră, mută un scaun, căută nişte şerveţele. Cum rămînea o clipă singură cu Păun, îşi inventa cîte o treabă măruntă, ca să fie ocupată. Nemaigăsindu-şi un rost alergă la fereastră, ca şi cînd ar fi aşteptat un musafir întîrziat. Ea se uita însă în stradă, la copacii ninşi, la siluetele rare ale trecătorilor. O creangă a salcîmului, albă şi în-gheţată, zgîria geamul. O pereche se furişă rîzînd pe sub balconul de vizavi.

— Mai vine cineva la voi ?

— Nu mai vine nimeni.

— Păun era în spatele ei. Nu îndrăzni să se mişte.

— Te fereşti de mine.

— Nu mă feresc.

— Vezi, nu-i chip să stăm o dată noi doi. E şi sora ta...

— -— Doar n-am s-o alung !

— Ai vrea să fii numai cu mine ?

— O întoarse cu faţa la el, îi ridică bărbia ca unui copil; nu citi nici un răspuns; privirea-i fugea în lături.

— Şi atunci, fără isă vrea, se auzi spunînd :

— Iepuraşule, eu ţin la tine.

— Vorbise simplu, zîmbind, dar era peste măsură de tulburat. Liza îl simţi şi-şi frămînta umerii a neputinţă. El îi mîngîie părul, obrazul, îi sărută bucla de pe tîmplă.

— Iepuraşule...

— Liza îi apucă mîinile, i le îndepărtă.

— Nea Păun, nu-i frumos, îl dojeni ea.

— Şi cînd să se desprindă din colţul ferestrei, Aneta era în prag. Tablaua de lemn se clătină ; un pahar se .răsturnă, căzu pe podea, spărgîndu-se în zeci de ţăndări. Fata îngenunche să le adune şi Liza se repezi să-i ajute. îi ardeau obrajii şi culegea cioburile de sticlă, cu privirea în podea. Aneta, mută, îşi ţinea sprîncenele îmbinate a supărare.

— E semn bun ! Să fie cu noroc ! rîse Păun fals, jenat.

— Nu ştia cum să şteargă urîta impresie. Se sforţa să fie vesel, natural. Liza se foia în jurul soră-şi. Era ruşinată şi umilită. Aneta îi chemă la masă, dîndu-şi silinţa să se poarte fără cusur. Abia se atinse de mezeluri şi la insistenţa lui Păun îşi muie vîrful buzelor în paharul cu vin. El se strădui să mai înviorze oarecum atmosfera. începu să istorisească diferite întîmplări, pomeni de meşterul Neagu, vrînd s-o cîştige pe Aneta. Nu izbuti să îm- praştie stânjeneala ce domnea între ei. Discuţia nu se închega, lîncezea. Peste vreun ceas, Păun se sculă cam strîmtorat şi plecă.

— Aneta strînse resturile, scutură faţa de masă, deschise geamul şi aerisi odaia. în acest răstimp, Liza scoase aşternutul, pernele, şi se pregăti de culcare. Se făcuse rece în încăpere şi se dezbrăcă repede, vîrîndu-se sub plapumă. O urmărea printre gene pe soră-sa, care, în cămaşă lungă de noapte, îşi pieptăna cu gesturi molatice părul vălurit şi negru. După aceea, Aneta stinse lumina şi se culcă la marginea divanului. Liza nu se mai cuibări lîngă ea, ca de obicei, încolăcindu-i mijlocul cu braţul. O simţi potrivnică şi ţeapănă sub plapumă. Se răsuci cu faţa la perete, chinuindu-se să adoarmă, dar somnul îi pierise.

— ...Nici a doua, nici a treia zi, Aneta nu aduse vorba despre cele petrecute. Se prezentă la meşterul Neagu, i se făcu foaia de angajare ca munci- toare necalificată. Cutreierînd vastele hale ale uzinei, totul o uimea ; oamenii cu ochelarii de cobalt, cu şorţuri şi mănuşi de piele, rîul incandescent de oţel topit, cochiliile de metal, motoarele electrice, podul plutitor al macaralei — un univers misterios în care pătrundea pentru întîia oară. Era greu să ghiceşti la o fată ca ea ce anume îi inspira acest univers necunoscut, în care

circulau forțe teribile. Reținută și ambițioasă, nu-i mărturisea nici Lizei dificultățile, insuccesele sale. Crezuse că munca de bobinatoare e ușoară, dar constată că nu era de loc simplă și cerea o deosebită pricepere și agilitate. Sîrma de aramă, atît de flexibilă în mîinile celorlalte, ei nu i se supunea. Și nu-i reușea nici împletirea exactă și strînsă a firelor, de care depindea calitatea bobinei, ca nu cumva să facă scurtcircuit la primirea curentului electric.

— Aneta nu se dădu însă bătută. Celelalte lucrătoare și însuși Neagu, care zîmbea cu bunăvoință de stîn- găcia ei, se lămuriră curînd că această fată mîndră, care se rostea chibzuit, era hotărîtă să răzbească și să învețe temeinic meseria. De aceea, chiar meșterul, om cumsecade altminteri, se burzului la o lu-crătoare care o lua în derîdere pe Aneta. „Ce tot întinzi, soro, acolo ? Asta nu-i frînghie de rufe !" o ințepa aceea răutăcioasă. Bobinatoarele rîseră. Aneta se zăpăci; degetele îi tremurau, se încurcau, își încruntă sprîncenele, ca să împiedice lacrimile. O lucrătoare mai vîrstnică, măruntă, grasă și surâzătoare, îi arătă cum să bobineze. Mișcările ei erau nemaipomenit de precise și de iuți. Fata se sforța s-o urmărească și-o rugă să lucreze mai încet. Nu se mai dezlipea de lîngă ea. Era o femeie cu obrazul tînăr, blîndă, încărunțită la tîmple. Bunătatea ei nu-i alina jignirea suferită. O rodea, și Aneta nu ierta lesne.

— în această stare se afla cînd, sosind acasă, pe înserat — participase la o ședință — o găsi pe Liza călcîndu-și cu grijă bluza albă. Pe spătarul unui scaun își aranjase fusta bleumarin, plisată, furoul, ciorapii, iar la picioarele scaunului, pantofii negri, cu toc înalt. Nu o întrebă nimic, trebălui puțin pe la bucătărie, apoi se întinse pe divan, ostenită, ocrotindu-și ochii cu palmele de lumina becului electric din tavan.

— Liza puse fierul de călcat deoparte, venind spre soră-sa :

— Ți-e greu, Netă ? rosti ea cu duioșie, așezîn- du-se pe marginea divanului. Sau ai avut vreun necaz la atelier ?

— N-am avut nici un necaz.

— Ba da, dar nu vrei să-mi spui. Tu semeni leit cu tata. Şi el era un om zăvorît, obişnuit să ducă-n cîrcă poverile, grijile, de unul singur. Nu le împărtăşea altcuiva... De ce te ascunzi de mine ?
— Tu nu te ascunzi ? spuse Aneta, netezindu-i părul.
— Nu.
— Păun n-a mai dat pe la noi.
— Din seara de pomină nu-i mai rostise numele. Liza nu ghicea ce voia. Spuse bănuitoare :
— E drept, n-a mai dat.
— Pînă mai deunăzi ne îmbulzea mereu cu vizitele şi rămînea cu ceasurile. Nu mai puteam să răsuflăm de el...
— Nu era să-i trîntesc uşa !
— ...Şi acu' nici un semn ! îl vezi cumva... în altă parte ?
— Liza clipi repede, de parc-o ustura sub pleoape.
— în altă parte ? Cum adică ? Tu crezi că eu...
— Vru să se ridice. Aneta se săltă în şezut. îi strînse
— încheietura mîinii, cealaltă se smuci.
— Ţi-ai pregătit lucrurile, te găteşti, te împodobeşti. Unde te duci astă-seară ?
— Ia mai slăbeşte-mă ! îmi ceri socoteală de fiece pas, se enervă Liza. Ce fac ? Unde mă duc ? Nu sînt o cocuţă să mă dădăceşti.
— Dacă-ţi stau pe cap, nu trebuia să mă chemi la tine.
— Eşti o pisăloagă.
— Te întîlneşti cu Păun ?
— Şi? E treaba mea.
— Nu-i chiar aşa. Uite, orice-o fi, nu te las să pleci, spuse răspicat Aneta, şi dintr-o săritură fu lîngă uşă, încuie şi luă cheia.
— Liza înlemni. Nu încăpea nici o îndoială că soră-sa era decisă. Avea aerul că era gata, la nevoie, s-o sechestreze în odaie. Se înfruntară :
— Netă, tu eşti nebună ?
— —■ Eu sînt în minţile mele. Eu nu văd ce vrea de la tine ? Să-l răsplăteşti că ţi-a făcut un serviciu ? Mă descurcam şi fără dumnealui, ce-şi închipuie !...

— Liza se împurpură. Petele de roşeaţă i se întinseră pînă la rădăcina părului.

— Cum vorbeşti ? Să-ţi fie ruşine ! ţipă. cu lacrimi în gîtlej. Păun nu e din soiul ăsta, e un om şi jumătate, un *cineva,* aşa să ştii ! Eram ca un copil de pripas cînd am intrat în uzină, el m-a încurajat, m-a sustinut şi, datorită lui, nimeni nu s-a atins de mine. Tu nu-l cunoşti, şi-l ponegreşti.

— Atunci ce caută aici, ce se înghesuie ?

— Ţine la mine, şopti ea, înecat.

— Poate o fi adevărat. Cu atît mai mult trebuie să-l ocoleşti. E însurat, cu doi copii, ce rost are să umbli cu el, care o să fie sfîrşitul ? Să intri în gura tuturor, să nu mai poţi scoate capul afară de ruşine. Noi n-avem altă avere decît astea două mîini şi cinstea. Să ţi-o păzeşti, să fii respectată, nu să se şuşotească vrute şi nevrute pe seama ta. Acolo ai să ajungi, şi chiar mai rău. Tu erai o fată cuminte şi deşteaptă, Lizico, cum de nu judeci ? rosti mai cald Aneta.

— Nu pot să-i întorc spatele ca la orişicine... n-am ieşit niciodată împreună... m-a invitat la „Ciocîrlia"... Cum să mai dau înapoi ?... Mă duc numai astă-seară şi n-am să stau tîrziu, îi făgădui Liza, suspinînd, vrînd s-o îmbuneze.

— Aneta nu se înduplecă ; se răzgîndi însă, scoase cheia, o puse pe masă şi spuse grav :

— Dac-o apuci pe drumul ăsta, eu mă mut de la tine.

— Se îndrepta spre podul Şerban Vodă, unde avea întîlnirea. Călca cu grijă prin zăpada apoasă, cafenie şi murdară de forfota din piaţă. Era larma obişnuită de sîmbătă, cu toate că trecuse de opt şi jumătate seara. Clopotele tramvaielor sunau neîntrerupt, claxoanele ţipau ; circulaţia era primejdioasă. Aici se încrucişau la curbe vehicule de tot neamul şi nu rareori cîte o femeie se încurca în reţeaua de şine înalte, negre, cu luciri metalice, în bazarul cu prăvălioare şi tarabe de mărunţişuri mişuna încă destulă lume. Din cîrciumile cu mese soioase năvăleau afară mirosuri aţîţătoare de carne friptă, amestecată cu fumul coşurilor. în rînd cu ele se înşirau maghernițe

particulare, curelării, to- cilării, ateliere de cizmărie,, luminate de cîte un bec chior.

— Liza mergea pe trotuar, în vîrfuri, să nu-şi stropească poala paltonului. Mergea fără să se uite în lături. îşi pusese bluza ei cea mai bună, fusta nouă, dar bucuria i se risipise. I se răsuceau mereu în gînd cuvintele Anetei. Era furioasă împotriva soră-şi. „Dar pe ce drum am apucat-o ?" se întreba în sine. Pe undeva simţea totuşi că ceea ce făcea nu era bine. Nu trebuia să se întîlnească în oraş cu Păun. Să fi născocit un motiv, orişicare, şi să fi refuzat. N-avusese tărie. De unde-o veni el, de-acasă ? Cum o fi acasă, în mijlocul familiei ? Ştia că locuia pe Şerban-Vodă, dincolo de crematoriu, într-o căsuţă cu geamlîc, cu ghivece de muşcate la ferestre. Îi vorbise cîndva de Valeria, nevastă-sa, de copii, Olga şi Biţă, pe care ea nu-i cunoştea decît din gura lui. îi iubea pe ai săi şi era legat de ei. Liza îşi amintea că, aflîndu-se odată în cabină, îl sunase la telefon nevastă-sa să-l anunţe să nu uite un medicament pentru fii-su. După convorbire, Păun agăţase receptorul, descompus : „Cum, păcatele mele, a ieşit şi copilu' ăsta atît de bolnăvicios !" Îl avea cel mai drag, poate unde era firav, poate fiindcă trăsăturile-i erau aidoma cu ale sale. îi purta fotografia în portmoneu, la piept. Ce căuta ea cu acest om, noaptea, la restaurant ? Aneta avea dreptate. Păun, casnic, cu familie, nu se întruchipa pe de-a-ntregul în mintea ei, căci Liza se obişnuise cu cel pe care-l vedea zilnic pe platformă. Era un bărbat matur, e drept, dar viu, energic, gîlgîind încă de vigoare, cu ochi focoşi şi negri. în jurul lui, totul se însufleţea, căpăta viaţă ; iradia o forţă care-i molipsea şi pe ceilalţi, îi atrăgea. Era un şef ! Şi ea se lăsase atrasă, ca într-un fel de joacă, întrucîtva mîndră de interesul ce i-l arăta Păun. Iată că acum joaca ameninţa să devină serioasă. Era în parte şi vina ei. Da, fusese necugetată.

— Ajunse la pod, cu inima strînsă. Era atît de preocupată, încît trecu de locul întîlnirii. Cineva o opri, prinzînd-o de cot:

— La ce visezi, fată ?

— Ea tresări, smulsă din gînduri.

— Ce te-ai speriat, eu sînt! zîmbi Păun.

— Stătea sub un cerc de lumină, era. proaspăt ras.

— ochii îi sclipeau veseli, tinereşti. O luă de braţ şi traversară podul. Intenţia lui fu mai întîi să taie rondul, apoi numaidecît se îndreptă spre nişte străzi laterale, ocolind animaţia pieţii.

— Eşti cam tăcută. Nu eşti în apele tale.

— Nu, n-am nimic, tăgădui Liza.

— Băgase de seamă că dinadins se înfundase prin aceste străzi întortocheate, cu case mici, cu ganguri întunecoase şi pivniţi din care răzbătea o duhoare stătută, de mucegai. „Se fereşte să nu fie văzut," îşi spuse în sine Liza. Asta-i dădu sentimentul nesuferit că între ei e o taină, de vină, ruşinoasă. O micşora în proprii săi ochi. E ceea ce nu simţise înainte. De-aci se născu dorinţa să se despartă de el. Ar fi vrut să găsească un motiv, în ultima clipă, dar era prea tîrziu. Ieşiră pe Splaiul Unirii. în apropiere de „Ciocîrlia". Era un restaurant de stat, renovat, curat, cu preţuri ieftine. îl frecventau îndeosebi micii slujbaşi, familiştii, amestecătura pieţii, nepmanii, care adesea se încingeau la cîte un chef zdravăn.

— Sala era înţesată de clienţi şi cu mare greutate reuşiră să capete două scaune la o masă. Se vorbea tare, se rîdea, ospătarii alergau dintr-un colţ în celălalt, goniţi de comenzi. Gălăgia, fumul o cam ameţeau pe Liza. Ea întotdeauna în lume era mai tăcută. Fură serviţi abia peste un ceas. Pe listă nu mai exista nici un fel. Li se aduse, în sfîrşit, două fripturi de porc sleite, un vin acrişor. Păun făcu haz de „sortimentul bogat" cu care se lăuda restaurantul, mai mult ca s-o dezmorţească pe Liza şi pentru că nu voia nicidecum să se indispună. Izbuti pe jumătate, iar restul îl întregi cîntăreaţa. Era o femeie tînără, oacheşă, îmbrăcată în port naţional, cu o ie fină de borangic şi-o fotă brodată cu fir de argint. Avea în urechi cercei mari, rotunzi, iar pe mîna dreaptă o brăţară de aur. Apariţia ei fu salutată cu aplauze. Cînd începu să cînte, se potoli zarva din sală. O exclamaţie, un chicotit fură reprimate de un sst ! şuierat şi poruncitor. Cîntăreaţa avea un repertoriu popular foarte gustat de public. Cînta altminteri frumos, cu o voce plină şi melodioasă, dar îndată ce-şi asigura succesul devenea cabotina, se

fandosea, strîngea pleoapele, cu genele lungi şi rimelate, exagera mimica feţei, să-i dea gata pe ascultători. îndată ce încheie prima parte a programului, în ropote de aplauze, zgomotul se înteţi, fumul era şi mai înăbuşitor.

— Liza avea pomeţii aprinşi de căldură.

— Ei, ţi-a plăcut ? o întrebă Păun.

— Da, mi-a plăcut, spuse Liza, dar prea se zbuciumă, şi nu e nevoie.

— Măi, da' pretenţioasă mai eşti! Haide, termină picul ăla de la fund, să-ţi mai torn, o îmbie Păun.

— Nu, nu mai beau, că pe urmă mă doare capul. Ar trebui să plecăm, ceasurile sînt înaintate.

— E abia unsprezece. Mai stăm o jumătate de oră. Nu ţi-e bine cu mine ? spuse cu un glas care o dezmierda.

— I-am făgăduit Anetei să nu întîrzii.

— Mîine e duminică, poţi să dormi cît vrei. Mai stăm puţin, iepuraşule, spuse cînd, deodată, numele lui răsună tare în sală :

— Noroc, nea Păun !

— Liza îi desluşi o pîlpîire în ochi, o mişcare de surpriză nedorită în felul în care-l aţinti pe cel care-l chemase. Era un bărbat voinic, cu capul mare şi părul ţepos, cu o mustaţă deasă şi groasă. Se afla într-un grup de petrecăreţi, la o masă, lîngă estradă, înălţase paharul şi rîdea, arătîndu-şi molarii de aur.

— Noroc, nea Păun ! S'trăiască nepoata !

— Era fostul lui proprietar, Mitu Guşe, căruia i se naţionalizase casele. Avea o dugheană cu articole alimentare în centru şi un autocamion propriu, cu care cutreiera provincia. învîrtea afaceri necurate şi era doldora de bani. Cînd se încrucişau în curte, nici nu se salutau. Ce voia acum ? Cine dracu i-l scosese în cale ? Păun vru să nu-i dea importanţă, îi pierise însă cheful să mai rămînă. Celălalt nu renunţă cu una cu două, se sculă în picioare, zgomotos, şi veni la masa meşterului. Era congestionat, cu veselia arţăgoasă a beţivului:

— Noroc, nea Păun ! S'trăiască nepoata !

— în jurul lor izbucniră rîsete. Liza coborî fruntea, jucîndu-se nervoasă cu şerveţelul de hîrtie.

Din fericire nu era nici un scaun liber şi Guşe n-avu unde să se aşeze.

— Noroc, răspunse Păun surd, socotind să-l îndepărteze cu blîndeţea. Du-te, Mitule, nu-i frumos să-ţi laşi prietenii.

— îmi pasă mie de ei... spuse dispreţuitor. Eu îi plătesc, şi cui nu-i convine n-are decît să-şi ia valea. Ce bei, nea Păun ? Asta-i poşircă ! se' strîmbă el. Vino la mine la masă, bem un vin extra ! Sau, dacă nu, comandăm şampanie, are balta peşte! se în- foie el.

— Păun îşi înfrînă mînia. Chemă ospătarul, achită nota, silindu-se între timp să-i intre în voie, ca să evite scandalul. Guşe făcu o figură dezamăgită, nă- tîngă, apoi, trezindu-se, exclamă puternic, ca o urare :

— —- S'trăiască nepoata !

— în stradă, de-a lungul cheiului, bătea o suflare rece. Apa Dîmboviţei curgea albastră-întunecată ca petrolul, reflectînd luminile lampadarelor de pe poduri. Ajunseră la staţia de tramvai. Stăteau în adăpostul de sticlă, ca doi străini. Liza se ghemuise deoparte, pătrunsă de frig. Păun se plimba de la un capăt la altul, fumînd. Nu îndură mult s-o vadă mică, rebegită, într-un colţ. Veni lîngă ea ; era învineţită de frig şi-n pupilele-i viorii lucea o lumină curată şi frumoasă. O privi mut, adînc. Ar fi vrut să-i spună un lucru, din care ea să-l priceapă... acum i se părea de prisos. Nici unul, nici celălalt nu ştia cum să înlăture golul dintre ei.

— Tramvaiul intră în staţie, uruind pe şine.

— Sus, iepuraşule, şi... noapte bună ! spuse scurt Păun, şi traversă imediat drumul.

— Era mohorît. Seara asta îi lăsase un gust coclit, îşi impuse s-o uite, să cugete altă dată asupra ei. Peste douăzeci de minute se ivi şi tramvaiul care suia pe Şerban-Vodă. Număra staţiile pînă acasă, cu gîndul întors la Valeria, la copii. La ora aceasta, desigur, copiii erau culcaţi. Olga dormea în prima cameră, care era un fel de antreu, cu faţa îngropată în pernă şi cu o mînă atîrnînd la marginea divanului. Ce obicei avea şi fata asta a lui, să-şi vîre obrazul şi gura în pernă, înăbuşindu-şi respiraţia ! De cîte ori, sosind tîrziu acasă, nu-i băgase mîna rece sub pled şi-i îndreptase

capul încetişor, ascultîndu-i răsuflarea regulată... Pe Biță, băiatul lor, îl lua maică-sa în pat lîngă ea. Aveau două paturi alăturate, vechi, solide, cu tăblia înaltă de lemn. în cîteva rînduri, nevastă-sa îl aşteptase cu masa pusă, în geamlîcul pe care iarna îl transforma în bucătărie. Maşina de gătit, cu plita cu trei ochiuri, o ținea într-o parte a geamlîcului, iar la celălalt perete provizia de lemne pe-o săptămînă, adusă din magazia de scînduri, unde vara şi gătea.

— Valeria ştia că bărbatu-său preda cursuri la şcoala de calificare joia şi sîmbăta. Era deci cu putință să mai zăbovească şi chiar să se încurce cu prietenii, ceea ce i se întîmpla destul de rar. întârzierile se înmulțeau însă — şi Păun le motiva ba cu o şedință, ba cu înlocuirea unui meşter bolnav. Valeria nici nu se certa, nici nu se interesa dacă ce-i spunea era adevărat. Avea o mîndrie a ei, dar intrase la bănuială. Era mai tăcută, mai închisă în sine, abia de-i vorbea şi numai cînd era neapărată nevoie, ea care altădată îl descosea despre munca lui, despre oamenii din uzină. Se ocupa mai departe de grijile casnice cu aceeaşi vrednicie şi cineva dinafară ar fi putut crede că această căsnicie a lor se desfăşoară normal şi liniştit. între ei, aerul era însă apăsător, încărcat, şi Păun îşi amintea că tot aşa, cu ani în urmă, cînd nici nu visa, Valeria îl înştiințase că hotărîse să se despartă de el şi că se înapoiază la fabrica de textile unde lucrase. Şi atunci fusese doar o intrigă a unuia din fabrică, pe care după ce-l dovedise, izbutise totuşi cu greu să spulbere îndoielile din inima nevestii sale.

— De aceea, într-o noapte, cînd n-o mai găsi pe Valeria de veghe, înțelese că ea socotea că nu mai avea de ce să-l aştepte. Mîncarea era pregătită, pe plită, caldă încă, dar nimeni să-l servească. Uneori mînca, alteori nu. Cum nici un alt semn din partea ei nu-l vestea că traiul lor comun ar fi amenințat, Păun se amăgea că poate era istovită de munca de peste zi şi avea şi ea dreptul să se odihnească.

— Şi de data asta crăpă uşa încetişor, descălțîndu-se în geamlîc. Precauțiile lui erau inutile, căci din odaia unde dormea Olga răsuna o tuse seacă şi înfundată. Cînd se mai linişti, se furişă înăuntru, tiptil. în odaia alăturată, Valeria era deşteaptă. El o simți,

prin întuneric, că-l priveşte. Se dezbrăcă în grabă şi rosti în şoaptă :
— Ce-i cu Olga că tuşeşte ?
— A răcit. Umblă, biata de ea, în pantofi. I-ai cumpărat şoşonii ?
— Nu i-am cumpărat, n-au fost numărul ei, minţi Păun.
— De două săptămîni tot nu găseşti. Să-mi dai banii şi am să-i cumpăr eu.
— Bine.
— Se strecură în aşternutul cald şi moale. Valeria se feri de atingerea lui. Se propti într-un cot şi luă deşteptătorul de pe noptieră.
— E unu' noaptea. Unde ai fost pînă la ora asta ? îl întrebă pentru întîia oară.
— Cu nişte prieteni, m-am încurcat, mormăi el.
— Te încurci des, Vasile. Ai cam întrecut măsura şi eu n-am să-ţi rabd.
— îţi arde de ceartă, acu', la miezul nopţii ? Dă-mi pace să dorm.
— Dormi, că mie mi-ai răpit somnul cu prietenii ăştia ai tăi, suspină ea. Vino-ţi în fire şi vezi-ţi de casă, nu mă împinge la rele.
— Valeria, vreau să dorm, nu înţelegi ?
— —■ Eu nu mai pot să trăiesc aşa... într-o bună zi îmi iau catrafusele şi mă duc unde-oi vedea cu ochii, spuse ea, zbuciumîndu-se. Asta nu-i viaţă ; casa nu mai e casă, n-ai grijă de noi, de copii...
— O auzi suspinînd amar, din piept, poate şi plîngea în întuneric. Se întoarse spre ea, vru s-o împace, s-o mîngîie, dar Valeria îl respinse, îngropîndu-şi gura în pernă, să-şi astupe gemetele. Pe Păun îl mişcă suferinţa ei, şi totuşi, luni, după schimb, fără ca măcar să se gîndească, se pomeni coborînd la barieră şi ducîndu-se întins la Liza, mînat de-o putere mai mare decît voinţa lui. Nu se afla nimeni acasă. Într-atît faptul i se părea de curios, de neobişnuit, încît nu se urni de la uşă, convins că în cele din urmă i se va deschide. Era imposibil să nu fie cineva în odaie. Poate că Liza şi sora ei erau ostenite şi aţipiseră. Ciocăni încet în geam. Bătu apoi mai tare, repetat. O strigă pe nume, smuci clanţa şi iar ciocăni în geam. Bătăile lui erau destul de zgomotoase, căci o uşă se întredeschise

pe culoar şi o femeie bătrînă, cu bărbia ascuţită, îl certă :

— Astîmpără-te, domnule ! Ai sculat toată lu- mea-n picioare. Nu vezi că nu-i nimeni acasă ?

— Vă rog să mă iertaţi, se scuză Păun, ridicîn- du-şi gulerul paltonului, şi coborî scările, în timp ce, în spatele lui, bătrîna bodogănea :

— Doamne, ce sălbatici!

— Păun se mai plimbă pe stradă, cătrănit, furios şi după aceea plecă spre casă, îngheţat bocnă. A doua zi, după ce puse la punct munca schimbului, o căută pe Liza pe platoul din spatele cuptorului. Nu era acolo. Cutreieră vreo cîteva secţii, dar nu întrebă de ea. Nu se afla nicăieri. Reveni pe platformă, con- trolă laminarea, apoi intră în cabina lui. „Trebuie să apară ea," îşi spuse în sine, presimţind că se petrecea un lucru mai serios, mai grav decît îşi închipuia.

— Cercetă foile de comandă, graficul şi cu toate că era atent, gîndul la Liza, viu, dureros, nu-l părăsea de loc. „Unde-o fi ? De ce nTa mai dat pe la mine ?"

— Liza reuşi oarecum să-l ocolească, ajutată şi de întîmplare, deoarece avea acum o lucrare comună cu alţi cîţiva sudori şi lucrau împreună pe un platou mai retras. Isprăvise tubul cu oxigen, şi pe cînd Păun umbla s-o caute, ea se afla la magazia de ma- teriale nr. 2, din fundul curţii. Cu ochelarii de cobalt pe frunte, cu mănuşile mari de piele la subsuoară, se sprijinea de bara ce-o despărţea de magaziner. Omuleţul sfrijit, cu buzele tivite, cu glasul şters, neplăcut, se foia de colo pînă colo, di- buind printre hîrtii cu o încetineală ucigătoare. Pe masa lui era aceeaşi neorînduială ca şi în magazia de scule ; tocuri, ascuţitoare, peniţe, creioane, registre, boniere zăceau împrăştiate peste tot. Răsfoi ultimul bonier, meticulos, udîndu-şi arătătorul cu vîrful limbii. El care îndeobşte era mai sprinten, acum prelungea dinadins această cotrobăială plicticoasă.

— Liza începu să se enerveze :

— Am treabă, nea Spălăţelu, cît o să mai stau aici ?

— Magazinerul oftă :

— Mda... n-am încotro... îmi eşti datoare un tub cu oxigen.

— Liza sări ca un arc.
— Nu-ţi sînt datoare.
— Ai fost de faţă, am scotocit fiece colţişor, bonul nu-i nicăieri. Asta înseamnă că nu l-am primit. Nici un material nu intră şi nu iese fără să fie înregistrat.
— Eu nu mă pricep şi nu mă bag în scriptele dumitale. Unde-o fi sau n-o fi, puţin îmi pasă. Tubul de oxigen ţi l-am adus. Nu l-am înghiţit şi nici nu l-am cărat în spinare acasă.
— S-o fi rătăcit pe platou, în vreun ungher... se mai întîmplă, rosti magazinerul, cu nasul în hîrtii.
— Liza îl măsură chiorîş pe omuleţul acesta cu craniul ţuguiat, cu privirile lunecoase, cu vorbirea murmurată, care voia să arunce asupra ei răspunderea pentru o lipsă reală sau ticluită.
— Ei, asta-i bună! Cum să se rătăcească ? Ce vrei, nea Spălăţelu, să mă încarci pe mine ? izbucni fata. Să plătesc eu din buzunar ? Chestiunea asta o lămurim noi, spuse ea, trăgîndu-şi mănuşile, furioasă.
— Şi... şi unde-i bonul ? se fistîci magazinerul. Să mai scotocesc, ai răbdare, susură el, agitîndu-se inutil.
— Pe Liza n-o mai interesa bîlbîiala lui. Prin fereastră îl zărise pe Tosca ; îi recunoscu bascul şi fularul cu pătrăţele galbene şi verzi. Era în preajma magaziei nr. 1 de materiale. Nu-i mai dădu nici o însemnătate omuleţului şi năvăli afară,- strigînd:
— Tosca !
— Era sigură c-o. auzise, deoarece tînărul întoarse puţin capul, dar în clipa următoare pieri printre dealurile de zgură. Şi atunci ea nutri speranţa că poate n-o fi auzit-o. Alergă după el, pe poteca dintre magaziile părăsite, căutîndu-l pretutindeni. Nu era nicăieri, parcă-l înghiţise pămîntul. Cînd trecu de turnul de apă, îl văzu la poarta halei dinspre linia ferată interioară. Fugi într-acolo şi-l prinse tocmai urcînd treptele pasarelei care ducea spre platforma laminorului. îl strigă de jos, de pe platou, din răsputeri:
— Tosca !
— Glasul i se pierdu în vuietul laminării. Nemişcată, se uita sus, pe platformă, de unde nu venea nici un semn pentru ea. Şi cînd, în sfîrşit, se dezlipi din loc, înaintea ei răsări Păun...

— într-un cerc restrîns de ingineri şi tehnicieni din uzină circula ştirea unei iminente călătorii a ingi- nerului-şef, Liteanu, în străinătate.

— Vestea îi răpi pacea lui Beldie. Era mort de invidie, nu atît pentru plecarea peste hotare, cît'pentru faptul că poziţia lui Liteanu se întărea, prestigiul îi creştea, numele lui pătrundea în sfere din ce în ce mai înalte. Devenea o personalitate cunoscută. I se deschidea deci o carieră strălucită. Şi asta însemna putere, glorie, bani, gîndea Beldie. Distanţa dintre amîndoi se va mări în aşa măsură, încît va trebui să se considere fericit dacă Liteanu va binevoi să nu ignore modesta sa persoană. Orgoliul îi sîngera şi se zbătea să afle ce era real din această ştire, nădăjduind că nu se va adeveri. Se interesă la Dimeea, ca din întîmplare şi pe ocolite, dar nu obţinu nici o confirmare. II abordă chiar pe Liteanu însuşi, grăbindu-se să-l felicite. Inginerul-şef se arătă destul de rezervat : „Nu mi s-a comunicat nimic în acest sens". Nu renunţă la investigaţii, pe care le întinse pînă-n birourile ministerului, fără nici un rezultat.

— Peste o săptămmă, Liteanu plecase într-adevăr. „Ipocritul, cu siguranţă că avea paşaportul în buzunar," îşi spuse Beldie cu scîrbă şi indignare. Cînd auzi că la aeroport fusese condus de Dimcea, Nenciu, un reprezentant al ministerului şi de însuşi Traian Cerchez, nu mai avu nici un dubiu că cel care-i înlesnea ascensiunea era noul consilier al industriei grele. Era absolut convins că numai această relaţie îl ajutase pe Liteanu —- neacceptînd că omul era un specialist, o capacitate, muncise ani de zile la proiectul liniei automate şi că, în sfîrşit, era pe pragul să-l realizeze. El n-avea nici o idee despre caracterul intransigent al lui Traian Cerchez, despre probitatea lui morală şi nu înţelegea că însăşi societatea de astăzi elimina astfel de mijloace de promovare.

— îl cunoştea de asemeni pe profesor, dar relaţiile lor se mărgineau la un salut sau cel mult o conversaţie banală, în fugă — cînd era inevitabil — fie la un colţ de stradă, fie pe culoarele ministerului. Şi chiar aceste întîlniri erau foarte rare. Regreta greşeala de a nu se fi dus la aeroport — sub pretextul unei gripe —

unde ar fi putut să stabilească un contact mai puţin oficial, mai cordial cu Traian Cerchez şi, eventual, să-şi croiască un drum la el. Dar gîndul să facă parte din suita lui Liteanu, să asiste la succesul lui, să fluture mîna şi să zîm- bească încîntat la decolarea avionului îi fusese insuportabil.

— Petrecu cîteva zile negre, măcinat de ambiţie, de măriri, rîvnind să le capete cu orice preţ. Numirea sa ca locţiitor al inginerului-şef îi mai învioră moralul. O primi cu satisfacţie şi, în conştiinţa sa, ca pe-un drept cuvenit, gustînd voluptatea de-a dirija mii de oameni, de-a avea sub ordinele lui şaisprezece secţii şi pe şefii lor conducători, pe care-i putea convoca la şedinţe, să le dea instrucţiuni, să-i controleze. Orieît îi măgulea vanitatea, Beldie era prea inteligent ca să se lase ispitit doar de acest exerciţiu al puterii. Funcţia lui era vremelnică, de aceea împrejurarea trebuia folosită cît mai bine, printr-o intensă muncă de reorganizare şi coordonare, prin dobîndirea unor rezultate care să facă nesimţită absenţa lui Liteanu şi să pună în valoare propriile sale calităţi. în materie de organizare, de sistematizare a producţiei, Beldie avea unele idei şi el ştia că Dimcea — el însuşi un organizator priceput —■ era sensibil la acest soi de probleme.

— întocmi un plan amănunţit, pe etape, pe care-l supuse directorului, apoi într-o şedinţă a şefilor de secţie fură adoptate o serie de propuneri, conţinute în plan, şi altele noi ivite în timpul discuţiilor. Imaginaţia lui Beldie prinse aripi; de ce n-ar fi fost posibil ca, la înapoiere, Liteanu să se ocupe îndeosebi de linia automată sau să fie detaşat într-un post mai important la minister, iar el să fie avansat în funcţia de inginer-şef ? Era un vis scump. Simţul realităţii îl readuse însă pe pămînt : „Pînă una, alta, Liteanu e plecat, iar eu sînt nevoit să mă bat cu un oarecare Matei Zâne". Beldie nu-i ierta tînărului inginer „sfruntarea" ; nu se mulţumea că-l înfrînsese, ci voia să-i paralizeze orice iniţiativă, să-i sece energiile sufleteşti, printr-o uzură treptată, rafinată. Această tactică o întrebuinţa fără ostilitate făţişă, pe care o ascundea sub forme politicoase şi uneori chiar amabile. îndată ce intrară în lucru prăjinile de forat, metoda lui Zâne fu înlăturată. Era ordinul lui Beldie. „Deocamdată, în ce priveşte utilajul petrolifer,

care este special, se va lamina după vechiul procedeu, ca să prevenim orice accident," îi spuse lui Stere, lîngă care se afla şi Zâne.

— Matei nu reacţionă. Expresia îi rămase la fel de pasivă. S-ar fi părut că nici nu auzise. „Te-ai domesticit, tinere. Ai răbdare, ăsta este abia începutul, te voi sili să umbli cu cenuşă pe cap," rîse în sine Beldie. Iar a doua zi, cînd fu chemat la comitetul de partid, nu se miră. II căuta desigur Nenciu şi era pregătit — dar ca de obicei nu se grăbi să se ducă.

— După cum prevăzuse, către amiază, Nenciu se înfiinţă în biroul lui. Se sculă cu încetineală, şi numai pe jumătate, abia scuzîndu-se :

— Sînt atît de ocupat... mai încolo m-aş fi repezit pînă la comitet. Ia loc, îi oferi un scaun, re- aşezîndu-se şi aprinzîndu-şi tacticos o ţigară.

— —■ Nu face nimic, ştiu că sînteţi înglodat în treburi şi mi-am zis să trec eu pe la dumneavoastră, ca să nu pierdem timp.

— Trebuie să fie foarte important, zîmbi Beldie.

— îi stătea pe buze întrebarea : „în ce chestiune ?"

— dar socoti mai nimerit să-d lase să vorbească singur, deşi n-avea nici o îndoială asupra scopului pentru care venise. Nenciu înregistră aroganţa-i învăluită, siguranţa de sine, impunîndu-şi să nu le ia în seamă. Un tehnician care făcuse parte din fosta conducere, se bucurase de nenumărate privilegii, trăda burghezul în toate comportările sale, era distant cu muncitorii. De aceea, în ochii lui Nenciu, el mai puţin ca oricine — cu toate că recunoştea că muncise cu .rîvnă alături de Dimcea, în prima perioadă după naţionalizare, la reorganizarea uzinei —- merita acest post. Pentru activitatea sa era îndeajuns de răsplătit prin numirea ca şef al laminoarelor.

— îşi reprimă însă orice iritare împotriva lui Beldie şi rosti pe tonul cel mai obişnuit:

— Neapărat, este important pentru uzină. Aţi oprit metoda lui Zâne, în momentul cînd noi ne străduiam s-o popularizăm printre muncitori. Şi la şedinţa direcţiei s-a hotărât doar continuarea şi extinderea ei.

— ■— Cine a spus că am oprit-o *definitiv ?*

— Oricum, la prăjinile de forat aţi dat ordin să se reia vechea laminare.
— Păi, asta-i cu totul altceva, făcu el larg. E 0 simplă măsură de prevedere. E un utilaj preţios şi dificil. Aici n-am voie să-mi permit experienţe.
— Inginerul-şef Liteanu era de părere că metoda poate fi extinsă şi la prăjinile de forat.
— Eu n-o împărtăşesc pe de-ntregul. E un utilaj special, tovarăşe Nenciu, cu nişte calităţi specifice, a cărui laminare o voi supraveghea personal.
— Şi cînd veţi reveni la noua metodă ?
— îndată ce isprăvim această comandă.
— Adică ?
— Peste trei, patru săptămîni...
— în mod practic, asta înseamnă îngroparea ei, constată Nenciu.
— „Exact, ai ghicit!" jubilă lăuntric Beldie, care protestă imediat :
— De loc. în această pauză, autorul ei se va gîndi la unele ameliorări, şi chiar eu însumi mă voi ocupa îndeaproape, ca s-o putem aplica la toate tipurile, cu cele mai mari şanse de reuşită.
— Nenciu era neîncrezător :
— O să discutăm chestiunea şi cu tovarăşul Dimcea. Am să-i comunic angajamentul pe care vi l-aţi luat. Şi aştept să vă ţineţi de cuvînt.
— Te-asigur.
— „Un angajament! Ei, şi?" exclamă ironic Beldie, cînd fu singur. Dar în drum spre casă întrezări posibilitatea ca prin aceste îmbunătăţiri, meritele să se răsfrîngă asupra lui, împingîndu-l şi mai în umbră pe Zâne. Perspectiva îi apăru atrăgătoare şi-i crea o bună dispoziţie. în această stare pică telefonul lui Ioaniţiu, care-i dădea întîlnire la Sanda Mavrodin.

— Cînd intră în garsoniera ei, Sanda deschise robinetul de apă caldă la baie. După aceea se schimbă şi se înfăşură într-un halat albastru de lînă. Se întinse într-un fotoliu şi aprinse o ţigară.
— Fuma, Cu capul dat pe spate, cu pleoapele întredeschise, în timp ce apa curgea

necontenit în cada albă de porțelan. Învîrti butonul la radio, stinse țigara şi zvîrli halatul de baie.

— Abia puse talpa piciorului pe marginea cadei şi soneria zbîrnîi de trei ori, scurt, violent. „Val!" exclamă ea, şi repezindu-se la uşă, întrebă pentru mai multă siguranță :

— — Cine-i?

— Inginerul îşi spuse numele.

— Sanda crăpă uşa şi fugi spre baie, cu un mic strigăt:

— —- Repede, să nu răcesc !

— Ioanițiu prinse o clipă imaginea trupului ei gol. Rîse tăcut şi-şi dezbrăcă alene raglanul cu guler de biber, tolănindu^se pe divan. Nu mai fusese de cîtăva vreme pe-aici, dar interiorul acestei camere, mici, de la al nouălea etaj, îi era cunoscut, familiar. Cu toate mobilele puține, camera părea luxoasă, deşi cu lucruri amestecate, resturi ale mobilelor, covoarelor, vaselor şi statuetelor care mai rămăseseră din apartamentul de cinci camere dintr-o vilă de pe şoseaua Jianu.

— De fapt, în încăpere nu era decît acest divan de nuc, cu îmbrăcămintea de mătase, o măsuță joasă din lemn de trandafir de China, un scrin Ludovic al XV-lea, vreo două fotolii tapisate cu aceeaşi mătase vişinie ca şi divanul, un taburet, pe care Sanda obişnuia să-şi odihnească picioarele. Erau piese destul de desperecheate, despre care altădată nici nu şi-ar fi închipuit că pot sta un minut laolaltă. Pe parchet erau aşternute trei carpete, dintre care una singură nu era uzată, păstrîndu-şi încă prospețimea coloritului şi moliciunea perilor. Era un Buhara regal, care mergea mai degrabă țintuit pe perete. N-avea însă cu ce acoperi spațiul gol de pe parchet.

— Cînd Sanda reveni din baie, învelită în halat, cu obrajii înfierbîntați, cu ochii strălucitori, îl găsi pe Ioanițiu răsfoind un roman franțuzesc de aventuri, cu copertele galbene. Sanda se întinse alături de el pe divan, rezemîndu-şi capul pe-o pernă.

— Te rog să mă ierți că m-ai aşteptat puțin, nici nu ştii cît mă odihneşte o baie caldă, spuse ea, dez-velindu-şi dinții cu strungăreață într-un zîmbet satisfăcut.

— Eşti obosită. Munceşti mult, rosti compătimitor. E o muncă istovitoare, penibilă, să lucrezi opt ore în picioare, în sfîrşit, tu ai vrut-o... ai mai fi putut să rezişti.

— Să-mi vînd şi cămaşa de pe mine ? Să mă poată lua de guler orice milițian, să fiu azvîrlită afară din casă sau expediată pe vreun şantier? A, nu !

— Puteam căuta o încadrare de formă... Şi pe urmă mai ai şi bijuteriile, din care...

— De ele nu mă ating ! zvîcni Sanda. Pentru nimic în lume, chiar dacă ar trebui să sap, să mătur pe stradă, să spăl duşumele. Nu mă dau îndărăt de la nimic.

— Ioanițiu îi admiră înverşunarea. Sublinie :

— De la nimic ?

— Nu mă cunoşti! cochetă Sanda, dar în privirile ei luci o lumină rece. Nici ce fac acum nu e uşor, ore întregi stau țeapănă, aplecată peste planşă: uneori îmi joacă desenul înaintea ochilor. Mi-a fost greu la început, mai ales că nu aveam îndemînare. Dar nici acum nu mă pot obişnui cu munca asta, cu ei...

— Îi urăşti ?

— Pe zi ce trece mai mult. Cînd vin de la birou, intru direct în baie ; înainte era pentru mine o voluptate, acum e o necesitate. Să respiri împreună cu ei, să te freci de ei, asta cere numaidecît să te cureți cu apă caldă şi săpun. înehipuieşte-ți că o dată am fost şi eu la un festival al lor, se amuză Sanda. Nu era chip să mă sustrag. S-ar fi spus că sînt cu nasul în sus şi asta, după cît se pare, e ceva foarte grav. Evit tot ce-ar putea să-mi strice reputația de *tovarăşă !* rîse ea înveselită.

— Ioanițiu o asculta cu plăcere:
— —■ Și cum a fost la festival ?
— îngrozitor ! Știi că nu sînt lipsită de umor. Făceam eforturi să fiu naturală, degajată; după aceea am încercat să mă distrez, privindu-i cum dansează, cum mănîncă, cum glumesc. Mi-era cu neputință. Totul mă crispa pe dinăuntru. Figurile lor banale, vulgare, hainele prost croite, stîngăcia şi gălăgia lor, spiritele ieftine. Am fost nevoită să dansez. Era mai ales unul care-mi dădea mereu tîrcoale; îndesat, cu ceafa roșie, transpirată... O oroare ! Bineînțeles că n-am rămas pînă la sfîrşit. Dar cele două ore irosite acolo n-am să le uit toată viața. M-a cuprins atunci un dor de seratele, re-cepțiile noastre, cum n-am mai simțit de mult. îți mai aminteşti de petrecerile de la noi, la Valea Ciocîrliei ?
— Ioanițiu visa : îi răsări înainte conacul alb de la moşia Sandei, cu odăile mari, răcoroase, pline de scoarțe oltenești, cu caramaniuri, cu mobilă de stejar afumat, lucrate în stil romínese, chefurile din salonul vast, cu ferestrele foarte înalte, care răspundeau spre terasă şi grădină. în zori, lăsîndu-şi oaspeții beți şi adormiți pe covoare sau pe lavițe, Sanda ieşea pe peronul conacului, poruncind grăj- darului să-i aducă armăsarul ei preferat, cu părul roşcat, cu glesnele subțiri, pe care-l încăleca despuiată.
— Mă duc să inspectez pîndarii, spunea, şi pornea astfel pe moşie, în goana roibului.
— Pîndarii, cînd o vedeau de departe, trăgeau focuri de armă, iar țăranii îşi scuipau în sîn şi se fereau :
— „Păzea, că trece nebuna!"
— Iar ea străbătea pămînturile, ca o vedenie albă, prin dimineața proaspătă şi înrourată, cu iarba şi copacii încă adormiți, pe care-i deștepta ropotul copitelor. Și cînd se înapoia, cu roua sclipindu-i în păr, cu pielea umedă, cobora de pe armăsar şi se arunca în brațele lui: „Mi-e frig, Val!"
— Pe atunci Sanda era pasiunea lui. Era mîndru de această femeie nesubjugată, pe care o rîvneau nenumărați tineri din familii de stirpe veche. Fusese amanta unora, dar nimeni nu reuşise s-o păstreze. Se îndrăgostise de el după întîmplarea de la circiuma lui Mahera. Era vestită în Bucureşti, deschisă

pînă la îngînatul zorilor. îi întîmpina un cîr- ciumar vînjos, cu fruntea teşită, cu ochii crunţi, cu nişte braţe ca pulpele, groase şi păroase. Era zgîr- cît la vorbă şi nu părea prea bucuros de clienţi, la acea oră tîrzie. îi servi morocănos, nemulţumit de rîsetele, de glumele chefliilor de la centru.

— Unul dintre ei, un tinerel blond, palid de băutură, îl bătu pe umăr, exclamînd înduioşat şi teatral :

— Priviţi-1! Ce minunat cap de troglodit! Abia a scăpat din cavernă !

— Ceilalţi făcuseră haz, zgomotos. Patronul nu a înţeles ce spunea; nici n-avea nevoie. Batjocura însă a simţit-o. Mormăi ceva nedesluşit şi se aşeză îndărătul tejghelei. S-ar fi zis că în masa aceasta de materie nu tresărea nici o fibră. îşi turnă domol un pahar de drojdie şi-l înghiţi dintr-o dată. îşi şterse buzele cu un plescăit, urmărindu-i pe tinerii aceia gălăgioşi şi neobosiţi.

— Tot blondul, jucîndu-se cu cuţitul, sparse o farfurie şi răsturnă un pahar, care se sfărîmă pe po- dea. Veselia şi strigătele răguşite se înteţiră. Ioa- niţiu, ca să-şi arate dibăcia, puse rămăşag că el va tăia paharul în două jumătăţi egale. Ţinea cuţitul de mîner, legănîndu-l în aer şi, cu ascuţişul, izbi repede, scurt. Paharul se împrăştie în zeci de cioburi de sticlă.

— Ai pierdut! E rîndul meu ! strigă Sanda, cu o ciudată înfrigurare.

— Nimeni nu mai dădea vreo importanţă celui care zăcea amorţit şi întunecat îndărătul tejghelei. De aceea, cînd se pomeniră cu el aproape, mătăhălos şi greoi, cu pistolu-n mînă, se trîntiră de speteaza scaunului, vrînd astfel să mărească depărtarea dintre ei şi omul acela îngrozitor. Spaima le risipi pe dată beţia.

— Plătiţi şi spălaţi putina de-acilea, mîrîi el sumbru şi ameninţător.

— în încremenirea care-i cuprinse pe toţi, singur Ioaniţiu se sculă în picioare, întins ca o coardă de oţel. Faţa lui prelungă, cu falca osoasă, era lividă ; privirea avea o ascuţime insuportabilă. îl fixă pe cîrciumar drept în pupile, voind parcă să-l străbată

pînă-n fundul creierului. Apoi vorbi cu o voce joasă, asprită şi intensă :

— —- Dacă nu tragi, te pălmuiesc !

— Celălalt se zgîi la el, înereţindu-şi fruntea îngustă. Avea o expresie tîmpă şi uluită; nu pricepea ce i se întîmplă. Ioaniţiu era la un pas de el. îl simţea că se clatină, că e sub stăpînirea lui.

— •— Trage, altfel te pălmuiesc !

— Şi, în aceeaşi secundă, două palme îi fulgerară obrajii buhăiţi. Respiraţia celor de la masă îngheţase. Se auzi un pocnet înfundat, sec ; revolverul căzuse pe podea...

— Mi-au luat casa, moşia, libertatea, dar parcă nimic nu mă face să sufăr mai rău decît această năvală de vulgaritate. Cînd se vor termina toate acestea, Val ? îl trezi Sanda din amintiri.

— Ţi-ai pierdut nădejdea ? Atît de slabă e speranţa, încrederea ta în viitor ?

— Dacă n-aş avea nici o speranţă, m-aş sinucide. Durează însă prea mult, prea mult...

— Şi dacă ar fi să mai dureze, ce-ai face ? Te-ai da învinsă ?

— Niciodată. Cît va fi suflare în mine, mă voi împotrivi şi-i voi urî. în zdrenţe dacă-aş umbla, şi tot nu m-ar supune. Trebuie, vreau să le supravieţuiesc, să le văd sfîrşitul, să mă bucur, să mă alin de cîte am îndurat. Decît să ne îngroape ei pe noij mai bine să-i îngropăm noi pe ei. Nu, Val ? spuse ea cu cruzime.

— ■—■ îi vom îngropa.

— Cînd ? Nu vezi că ne încereuiesc, ridică ziduri de netrecut în jurul nostru, care se strîng tot mai mult, ne strivesc.

— Exagerezi. Vizitează-ţi prietenele, pe Rosnoveanu, pe Demetriad, să mai schimbi atmosfera.

— Le întîlnesc rar. Demetriad a ajuns o vicioasă, iar Rosnoveanu trăieşte ca o plantă. Sînt deprimante amîndouă şi le ocolesc. Mă simt uneori foarte singură şi atunci mi-e frică. Am impresia că mă sufoc, că n-am suficient aer. Pe urmă îmi trece... De ce nu vrei să fugim, să scăpăm din acest infern ? spuse Sanda deodată.

— N-a sosit încă timpul.

— Ah, Doamne! exclamă ea. Şi şeful meu, Creţu, mă presează din ce în ce mai tare să mă culc cu el, mi-a făcut propuneri directe. Mi-a spus că postul mi-e ameninţat. El e bine cu cadrele, cel puţin aşa pretinde, şi s-ar putea aranja.

— —- Şi i-ai primit propunerea ?

— I-am cerut răgaz să mă gîndesc. Ideea de-a fi constrînsă să mă culc cu un bărbat e de neîndurat. Şi mai ales cu un asemenea individ ; atingerea lui m-ar înfiora de scîrbă. .Dar nici nu vreau ca mîini murdare să scotocească în trecutul, în viaţa mea. A şi venit unul în bloc, să se informeze despre mine la vecini. Mîine are să-mi intre în casă.

— Deocamdată îl stăpîneşti pe acel Creţu. Ţine-l în şah. L-am chemat aici pe Beldie, cred că el va izbuti să te transfere la „Laminorul Roşu".

— —- Leon Beldie ? spuse ea, amintindu-şi cu interes de bărbatul acela politicos, inteligent şi subtil.

— —- Presupun că i-ar place să fii în preajma lui. Nu-i eşti indiferentă. N-ai băgat de seamă ?

— Ba da, zîmbi Sanda, lăsîndu-se pe spate, moale, destinsă, întinzîndu-şi picioarele. Ştii, Val, nu mi-am închipuit vreodată că arhitectura îmi va servi la ceva. Cîte certuri înveninate au fost între părinţii mei, dacă să urmez sau nu o facultate. Pînă la sfîrşit a învins tatăl meu; pentru el era de neconceput să nu am o profesiune. Un universitar nu putea gîndi altfel. Maică-mea, dimpotrivă, avea un dispreţ pentru orice activitate intelectuală, potrivită, spunea, pentru un coate-goale, hu o fată de neam şi cu avere ca mine. Eu i-am împăcat pe amîndoi; n-am frecventat cursurile

decît doi ani. Era prea frumoasă viața, ca s-o pierd între zidurile facultății.

— Ioanițiu era foarte aproape de ea ; încercă să-i dezvelească picioarele :

— Și va mai fi frumoasă, șopti el răgușit.

— Sanda își înfipse degetele în brațul lui, iar

— cealaltă mînă i-o proptise în piept.

— Nu!

— Val ridică o sprinceană, cu o surprindere ironică. Era gestul care altădată îl prindea atît de bine, cînd în orbita lui strălucea geamul rotund de cristal.

— De ce?

— întrebarea îi sună lui însuși' ridicolă și inutilă. Atins în orgoliu, Ioanițiu folosi o mică violență, înlănțuind-o cu putere.

— Sanda se răsuci brusc, respingîndu-l cu o furie înghețată :

— Acum, nu ! repetă ea a doua oară, cu o tărie care-l făcu pe Ioanițiu să se retragă, fiindu-i limpede că o dată rostit acel „nu" hotărît, nimic n-o va mai putea supune dorinței lui.

— Doamnă !... cedă el în sfîrșit, elegant, aran- jîndu-și cravata, dominîndu-se.

— Era și momentul; soneria zbîrnîi scurt. Sanda sări de pe divan și se repezi în baie, ea să se îm-brace.

— Deschide tu, îi spuse lui Ioanițiu.

— în pragul ușii era Leon Beldie.

— „Am spatele acoperit", își spunea Mitică Enache, o dată cu preluarea noii funcțiuni de către Beldie. De îndată ce acesta înlăturase metoda lui Zâne, el nu se mai osteni s-o popularizeze, iar cînd Dănilă îl întrebase ce se mai aude cu ea, Mitică făcu un semn că „e moartă". Și-și luă o mină nedumerită, de om care nu-și explică ce se întîmplă. De fapt încetase să se mai agite.

— De aceea, importanta ședință de producție îl găsi nepregătit. Erau toți acolo : Beldie,

Stere, Zâne, Păun, Firoiu, Dănilă, Boghici, Tosca şi cea mai mare parte a muncitorilor din schimbul întîi. Şedinţa dură peste două ceasuri şi Mitică văzu surprins că se desfăşura pe două linii principale ; una era mobilizarea muncitorilor, în vederea însuşirii noii metode, iar a doua, participarea mai activă a şefilor tehnici la perfecţionarea procesului de laminare.

— Nenciu aduse la cunoştinţa adunării angajamentul lui Beldie şi acesta fu silit să-l întărească în faţa muncitorilor; nu avea nici o altă ieşire. în cursul dezbaterilor, oamenii se încinseră. Firoiu fu acela care deschise focul. Nu-l cruţă pe Beldie. îi încolţiră apoi, pe rînd, Păun, Zâne, Gore, Tosca şi alţi laminorişti. începură cu Beldie şi ajunseră la el. Cum o luaseră discuţiile pe această pantă, Mitică nu-şi mai amintea exact, dar îl criticară că duce o slabă muncă agitatorică pe linie sindicală. Colţos, Firoiu ăsta ! Da, da, de la el se porniseră... Dar nici- cînd nu i-ar fi trecut prin minte că pînă şi mototolul de Dănilă, cu dinţii toţi de tablă, se va avînta la cuvînt. Cum nu era vorbitor, o bălmăjise, ames- tecînd-o cu o încurcătură de chei; din greşeală, Mitică în loc să-i înmîneze pe cea de la dulapul cu material propagandistic, îi dăduse un yale de la garsoniera lui Spălăţelu. Aşa în-cît nimeni nu mai înţelesese nimic.

— Afară, oamenii făcură haz, rîseră, dar lui Enache i se umezise cămaşa. Noroc că ei nu ştiau ce era cu cheia şi cui îi aparţinea. Glumeau binevoitor :

— Te-am cam scuturat, măi Mitică, rosti Gore.

— Vă dă mîna, se oţărî el. Voi de ce nu mă ajutaţi ? Unii cu ponoasele şi alţii... Ce mai, umple-i desaga lui Enache, că el le duce pe toate în cîrcă...

— Mai domol, că nu ne pitim noi după dosul tău.

— Fiecare aveţi cîte ceva. Şi eu trebuie să mă ţin după voi ca scaiul de oaie. Să recunoaştem ! Nu mai pui la socoteală că de multe ori mă duc abia seara acasă. Ba sînt tras încoace, ba sînt tras încolo cu tot felul de sarcini.

— Lasă, Mitică, nu te mai necăji, îl îmbună careva.

— ,— După ce m-aţi frecat, vă convine.

— Zi-i mai degrabă ce-i cu cheia aia ? Ai şi gar- sonieră la centru ? rosti vesel Firoiu.

— Mitică, simţindu-i destinşi, avu prezenţă de spirit :

— Păi, da' cum ? Eu am nevoie de două case. O noapte dorm la Pantelimon, altă noapte mă lăfăi în Calea Victoriei, că aşa sînt eu, dat dracului !

— Laminoriştii rîseră. Se împrăştiară prin curtea uzinei. Mitică mai zăbovi, deşi ar fi dorit să dispară mai repede. Toată şedinţa fusese încărcată şi nu-i mirosise a bine. Era mai mult un presentiment care venea din atmosferă, din atitudinea bătăioasă a oamenilor. Şi ce mai voia Nenciu cu el ? Se îndreptă spre organizaţie. Oricît se străduise să fie mai aproape, mai familiar — „O mie de ani pace, nea Ilie !" — nu izbutise. Niciodată nu ştia în ce soi de relaţii se afla cu el. Nenciu se purta natural, fără ţîfnă, dar îi impunea prin seriozitate ; în faţa lui îşi supraveghea şi vocabularul. Nu-i plăcea cînd îi vorbea pestriţ, scuzîndu-se : „De, ca la noi în Pantelimon". Iar cînd îl zeflemisea uneori sau îl prindea în focarul lentilelor, Mitică era cuprins de o şovăire, de o clătinare în fiinţa sa. Era ca şi cînd ar Ei şezut pe un scaun cu trei picioare, cu teama ca dintr-o mişcare nedibace să nu se răstoarne jos.

— Aceeaşi senzaţie o avea şi acum, cînd Nenciu, prelungind parcă dinadins tăcerea, cerceta nişte materiale.

— Ai să-mi dai vreo sarcină, nea Ilie ? spuse Enache, uscat de aşteptare.

— Mda. Aveai datoria să mă informezi şi pe mine despre ce se petrece printre muncitori. Bineînţeles că nu m-am lăsat eu în grija ta. Oricum, eşti toată ziua cu ei. I-ai auzit ?

— I-am auzit.

— Ei, şi ţi-a plăcut ?

— Nu mi-a plăcut.

— Cred şi eu că nu ţi-a fost prea moale. Trebuia să-i mobilizezi pe oameni să sprijine inovaţia. De ce aştepţi instrucţiuni numai de la comitet şi n-ai puţină iniţiativă ?

— Nea Ilie, eu, ca să zic aşa, -nu duc lipsă de idei, căpătă curaj Mitică, dar nu prea am încredere dacă sînt bune ori ba. Mie poate să-mi pară bună cîte o idee,

pe urmă să-mi dau seama că am greşit. Nu-i greu să greşeşti. Cînd primesc o sarcină, o execut.

— Oare ? Atunci de ce te-au criticat muncitorii ?

— Am văzut că metoda lui Zâne e în aer şi... E drept, nu m-am mai ocupat, mărturisi Mitică, dar mai înainte am activat serios.

— Ai făcut puţină treabă, nu cine ştie ce...

— Se poate să vorbeşti aşa, nea Ilie ? spuse mîhnit Enache. Poate oi fi avînd şi eu unele slăbiciuni în muncă, nu zic nu, dacă nu-i mulţumit comitetul de mine...

— ...te pune în discuţia organizaţiei.

— Mitică înlemni, holbîndu-se la Nenciu. Un asemenea răspuns nu prevăzuse. Bîigui :

— Mă... discută ?

— Bine-nţeles ! I-ai auzit pe muncitori cu urechile tale. Sînt nemulţumiţi.

— Nea Ilie, am înţeles, înghiţi în sec Enache, mă pun pe o treabă să zbîrnîie.

— E cazul, îl preveni Nenciu, pironindu-l prin lentilele strălucitoare.

— Cînd scăpă afară, scoase un oftat de uşurare. Era încă buimăcit. Şi cînd îşi mai reveni în fire, cugetă la cele întîmplate. „Zi grea !" exclamă Mitică posomorit, făgăduindu-şi să se păzească, să fie mai cu băgare de seamă. Vru să se abată pe la magazia lui Spălăţelu, dar cum probabil că la ora asta nu mai era acolo, se răzgîndi şi o luă spre poartă. Oricum, astă-seară trebuie să vină la el. Se înnoptase.

— Acasă, după ce m-ncă bine şi bău cîteva şpriţuri, îi reveni optimismul. în haina de pijama vărgată,

— Mitică se întinse pe divanul acoperit de-o scoarţă oltenească, veche, care atîrna pînă jos pe podele. Perniţe de toate mărimile şi cu felurite desene erau aruncate pe divan. Un alt covor, în culori ţipătoare, atîrna pe pereţi. Pe el erau aninate tablouri cu rame de bronz, reprezentînd privelişti de munte şi căprioare, o fată bălaie alergînd desculţă pe-o pajişte înflorită — toate lucrate cu fir de lînă şi de mătase.

— Peretele din dreapta era astupat de un bufet uriaş, cu marmură, cu coloane sculptate, cu uşiţe, cu sertare, în care n-ar fi putut să se descurce decît o gospodină foarte iscusită.

— Spre fundul odăii se înălţa un şifonier masiv, cu uşi grele, cu o coroană de asemeni sculptată. De plafon atîrna o lampă grea de bronz, cu şase braţe, defectă. Lumina din odaie o făcea veioza de pe noptieră, cu abajur de carton desenat. Cînd voia să aibă lumina mai mare, Enache scotea abajurul.

— în copilăria lui, această odaie i se păruse o încăpere de basm. Nu avea voie să-i calce pragul, cel mult să se uite înăuntru prin deschizătura uşii. Aici era dormitorul lui unchi-su, Nae Enache, şi a mă- tuşii sale, ţaţa Paraschiva. Ce-l fermecase mâi ales pe Mitică era blana cafenie de urs de la picioarele divanului. Mobilele grele, apăsătoare, îi dădeau o senzaţie de teamă. Visul lui cel mai frumos era să se tolănească pe divan şi, cînd s-o trezi din somn, să calce cu tălpile goale pe blana moale de urs.

— Cînd crescu mai mare, odaia nu-i mai plăcu atît de mult. Era prea bătrânească şi demodată. Dar el tot o râvnea, căci în mobilele vechi şi masive vedea un fel de înstărire. Făcea în minte fel de fel de planuri, să-i scoată pe bătrâni de aci şi să-i mute în odaia lui din fundul curţii.

— Cîrciumarul Enache nu era om să-l încovoi aşa de uşor. Dar grijile, necazurile care căzuseră în spinarea lui sub noul regim îl mai muiaseră. Şi apoi, nepotu-su nu se arăta a fi băiat rău.

— într-o zi, Mitică îi spuse :

— — Măi unchiule, dumneata ştii că eu îţi vreau binele, că la urma urmei ne avem neamuri. Este ?

— Dumneata eşti cam deocheat, fost cîrciumar, proprietar, cu ceva pămînt la ţară, e foc ! Într-o noapte, te azvirle în stradă ăştia de la spaţiul locativ. Aşa că zic că e mai sănătos să te muţi dumneata cu ţaţa Paraschiva în camera mea şi să mi-o daţi mie pe asta. Eu sînt la uzină, membru de partid, vă acopăr şi pe voi. Colea, într-o odăiţă modestă, cine o să se mai lege de nea Nae, care a fost aşa şi pe dincolo... Cîte nu născoceşte mahalaua !

— Mai de voie, mai de nevoie, unchi-su cedase.

— Bine, mă Mitică, dacă crezi tu că n-am şi eu dreptul la un căpătîi...

— Vai de mine, unchiule ! Aşa mă cunoşti dumneata pe mine ? N-ai decît să stai sănătos în odaia dumitale ! Eu ţi-am dat numai o părere : faci cum vrei. Dar să nu vii pe urmă la vorbele mele, că eu n-am să mai pot nimic, oricîtă trecere aş avea. Acum s-ar mai aranja, dar mai tîrziu, amin !

— încetul cu încetul, Mitică îşi atinse ţelul. Unchi-su Nae era din ce în ce mai supus, căuta să-i intre pe toate căile în voie. Din „dragă nepoate" nu-l mai scotea. Aşternutul pufos, mîncarea cea bună erau pentru „nepotu' Mitică".

— Drept e că băiatul avea obraz. Circiuma o închisese. Dar, vezi dumneata, aşezarea casei lui cu pridvor, cu şopron, la capătul şoselei Pantelimon, avea şi unele avantaje. Şi era păcat să nu te foloseşti de ele. Faţada dădea în şosea şi ferestrele erau totdeauna oblonite. Portiţa din fundul curţii se deschidea spre cîmp. Pe acolo, pe înnoptat, se mai puteau strecura din cînd în cînd doi, trei clienţi de nădejde, să mănînce un muşchi în sînge şi să bea o litruţă de vin bun. Carnea i-o aducea un prieten de-al nepotului Mitică, un anume Spălăţelu, care avea legăturile lui în piaţă. Învîrtise şi el pe vremuri nişte afaceri cu precupeţii, cu măcelarii, nu era uşă de biserică.

— De vreo săptămînă nu se mai ivise. Şi Nae, cîrciu- marul, era îngrijorat. De aceea crăpă încet uşa de la odaia lui Mitică şi întrebă cu sfială :

— Dormi, negoate ?

— Mitică deschise ochii :

— Ce vrei, unchiule ?

— Bătrînul, cu grumazul încă gros, cu fălcile căzute, cu pîntecul încercuit de o curea lată, militărească, rămase în prag :

— Măi Mitică, ce se aude cu carnea ? Prietenul tău ăla n-a mai dat pe-aci. Aş avea pe mîine vreo cîţiva muşterii, ţi-aş frige şi ţie, nepoate, un muşchiuleţ pe cinste. Hai, ce zici ? clipi şiret şi îmbietor bătrînul.

— Vine el astă-seară. N-ar strica nici acu' o bucățică, unchiule.
— Îți fac, tată, cum să nu-ți fac.
— După ce-or pleca prietenii de la mine, pe urmă, unchiule, ca să-mi tihnească.
— -— Cum ți-e voia, spuse bătrînul, retrăgîndu-se cu pași tîrșiți, gemînd.
— „Faci pe bolnavul, dar ești mai zdravăn ca mine. Ce cutră mai ești, mă .unchiule", își spuse în sine Mitică. Ce dracu o fi cu Spălățelu că întîrzie atît ? își pierduse răbdarea. Se uită la ceas : era opt fără un sfert, și la zece trebuia să pice la el Vasilica lui Cașcote, fructarul. Ce de bănet văzuse și ăsta în viața lui ! Se învîrtise la o cooperativă și, cum o dregea, cum o sucea, era și acum doldora de bani. Pleca la noapte în provincie și, pentru prima oară, nevastă-sa, Vasilica, avea să doarmă la el. De obicei se întîlnea cu ea la Spălățelu, unde era mai ferit. Gîndul la Vasilica îi aprinse sîngele.
— Sări de pe divan, scotoci jos în dulap, cînd intră Spălățelu cu un coșuleț în mînă, acoperit de jurnale.
— Ai adus carnea ? Stai să-l chem pe unchi-miu. Sau, mai bine, du-te tu la el și vă socotiți acolo. Eu nu mă bag, nu mă amestec.
— Cînd se întoarse, Spălățelu avea ceva pe limbă și nu știa cum să înceapă.
— Mitică, cărpănos mai e unchi-tu; de fiecare dată cînd îi aduc un mușchiuleț, mă ciupește de cîțiva gologani. își întoarce buzunarele pe dos, ba că nu are, ba c-o să-mi dea rîndul viitor. Și, uite așa, mă amînă de la o zi la alta, vorbi șoptit Spă- lățelu, cu zîmbetul lui șters și unsuros.
— E om cinstit, dacă a spus că-ți dă, îți dă.
— E din ce în ce mai greu. Pe ăla care mă aproviziona pe mine l-au înhățat. Habar n-am cînd o să pot să mai aduc ceva.
— Măi Ghiță, vrei să ne flămînzești ? îl fixă Mitică, înțelegîndu-i aluzia. Nu rămîi tu în pagubă, ascultă la mine ! și înduioșîndu-se : Ei, ce om era și unchiu-miu ! Și ce dever făcea ! Tot ce vrei era la circiuma lui : antricoate, mușchi, mititei, brîn- zeturi... Și ce viață ! Păi, măi Ghiță, se însufleți Mitică la amintirea acelor

vremuri, nici nu mai ținea socoteala de cîți bani avea în tejghea ! Veneau țăranii de prin satele apropiate şi trăgeau la circiumă. Plăteau băutura, plăteau nutrețul şi adăpostul pentru vite. Veneau, măi, cu căruțele încărcate pînă-n vîrf şi ieşeau goale din curte... Exista să plece vreunul fără să lase rodul în hambarul lui unchiu-miu ? Atunci nu-l cunoşti pe unchiu-miu! rîse înveselit Mitică. Aveam şi eu partea mea, ce greşeam la cîn- tar, ce cădea de la tejghea, cînd el era dus după treburi... Era trai, Ghiță, simțeai că ai de ce trăi ! După aia a început să meargă rău, se întristă Mitică, afacerile au murit, eu eram cam fără căpătîi. Aveam eu ceva şcoală, dar de contabil, de funcționar nu prea eram bun. Noroc de domnu' inginer Beldie. El m-a luat la uzină.

— De unde pînă unde ai ajuns tu la Beldie ?

— He-he ! Nevastă-sa avea o fermă prin apropiere şi de multe ori oprea maşina la noi, să se ospăteze omu' cu nişte rinichi în cămaşă, nişte fudulii de berbec — numai trufandale — şi să soarbă un vinuleț de Berheci...

— Da' cadrele nu te-au descusut ? Că tu..,

— Ce, eu... ? Origină mai sănătoasă ca a mea există ? Eu sînt fiu de țăran sărac ! Două pogoane în lung şi în lat e toată averea lui taică-miu. De aia s-a rugat de frati-su, adică de unchiu-miu, Nae Enache, să mă primească să-l slujesc.

— Bine, tu chiar spuneai mai înainte că la cir- ciumă...

— E, asta a fost cînd m-am mai împiciorongit şi eu. Da' pînă atunci, spală pe jos, curăță, freacă, dormi în bucătărie sau în grajd, scoală-te cu noapte-n cap şi ia-o de la început. M-a canonit, m-a exploatat de mic copil, se făli Mitică.

— Şi s-a prins ?

— Am intrat şi în partid. Pe tine nu te-am băgat în uzină ? Şi era mai greu.

— Taică-miu a fost cizmar.

— O fi fost, dar cu autobiografia ta... Ce auto- biografie, că ăla-i curat cazier !

— Nişte fleacuri, protestă murmurat Spălățelu.

— Falsificări de bonuri la cooperativă, şase luni „colivie", afaceri pe picior, nițel sabotaj, înşiră ironic Mitică. Se adună, se adună, băiatule. Să le ştergem cu

buretele, spuse el mărinimos. Ce vrei, unchiule ? se întoarse spre bătrîn, care apăruse în odaie, fără să ciocănească la uşă.

— Nu stau ; plec îndată. Am mai scotocit prin buzunare nişte mărunţele pentru domnu' Ghiţă.

— Ţi-am spus eu, mă, om cinstit! făcu Mitică.

— Bătrînul îi înmînă lui Spălăţelu vreo două hîrtii

— mototolite.

— Să nu mă uiţi, domnu' Ghiţă, sîmbătă aş avea nevoie de nişte creier, ceva mai ales.

— O să caut.

— Mai tare, că eu sînt cam surd. Bătrâneţile, gemu Nae, cu palma pîlnie la ureche.

— Deodată, nişte bătăi puternice zguduiră obloanele. Cei din odaie încremeniră.

— O fi miliţia ! şopti Spălăţelu, devenind şi mai cenuşiu.

— Bătrânul îşi trăgea mereu pantalonii. Mitică sări să stingă lumina. Spălăţelu îl opri : Lasă lumina.

— Ce ne facem ? se agită Mitică şi, părîndu-i-se că a găsit o idee salvatoare, se repezi la noptieră, luă la întîmplare o broşură, ţiintindu-se pş divan.

— Ghiţă, vino-ncoace ! Spui că ai venit la mine să ne pregătim pentru cursul politic.

— Răsfoi iute paginile şi începu să citească cu glas tare. Se scurseră cîteva minute în linişte. Bătrînul se strecură tiptil afară şi se înapoie peste puţin :

— Nu-i nimeni. Or fi fost nişte derbedei.

— ...Mama lor ! înjură Mitică, căruia îi mai stăruia un tremur în genunchi.

— Bătrînul îşi făcu cruce şi se furişă din odaie. Mitică era înfuriat pe propria sa spaimă. Ce avea el .să se teamă ? Ce învîrtea unchiu-su şi cu Spălăţelu nu-l privea în nici un chip. La adicătelea se spăla pe mîini. Unchi-su locuia în fundul curţii, el în odaia din faţă. N-aveau nici un fel de legătură. Şi cum să-l calce tam-nisam noaptea ? Mitică îşi închipuia în imaginaţia lui cum s-ar fi petrecut scena.

— „Ce doriți, tovarăşi ?" i-ar fi întrebat el foarte demn.
— „Il căutăm pe unu' Nae Enaehe."
— „Mi se pare că şade în fund," ar fi răspuns el, indiferent.
— „Dar pe dumneavoastră tot Enaehe vă cheamă? Sînteți rude ?"
— „Nu vorbim. E un fost exploatator. N-avem relații. Eu sînt membru de partid, lucrez la „Laminorul Roşu", aşa că, mă înțelegeți..."
— Milițienii şi-ar fi cerut scuze că l-au deranjat, iar el le-ar fi spus cu un aer superior şi pătruns :
— „Nu-i nimic, tovarăşi, v-ați făcut datoria !"
— Poftim de ce se speriase ! Avea nevoie de-un păhărel de spumă de drojdie, să se mai întremeze. Scotoci în dulap, scoase o sticlă şi strigă, deschi- zînd uşa :
— Răsturnico, adu două ceşcuțe !
— După ce le aduse pe-o tăviță, Răsturnica, la fel de slabă, în aceleaşi joarțe pe ea, morocănoasă, se răsti :
— Mai vrei ceva?
— Nu, du-te.
— Cum a ajuns, mă, la voi ? întrebă curios Spă-lățelu. Exploatarea omului de către om, surîse.
— Care ? De cînd i-au transformat circiuma în bufet de stat, Mahera, neomenos cum îl ştii, a alungat-o pe nenorocita asta. Şi ce mi-am zis, să laşi pe drumuri un suflet de creştin, mai mare păcatu'. Un culcuş, o ciorbă, colea, găseşte ea la unchi-miu.
— Noroc ! închină Spălățelu.
— Noroc ! spuse fără chef Mitică, stîrnit încă de spaima de-adineauri. Uite care-i socoteala. Nebuna aia de Liza a agitat chestiunea cu tuburile de oxigen, Spui că ai descoperit bonul, era rătăcit pe undeva, musai. Aranjază-ți hîrțoagele că, într-o bună zi, îți pică Velicu la control. Şi ăla te purică de la *a* la *z*. Să nu mă bagi în vreo dandana, că nu te cunosc, nu mă cunoşti. Nu-mi pun eu pielea la saramură pentru tine. Eşti în clar ?
— Pentru asta m-ai chemat ?
— Pentru asta... Ia taci puțin, îşi ascuți auzul Mitică. Parcă bate cineva...

— Ți se năzare.
— Sst !
— Enache auzise bine. O bătaie ușoară răsună în oblon. își aruncă privirea pe ceas : zece și cinci minute.
— Măi frate, e o persoană afară, așa că întinde-o, îi spuse fără ocol.
— Iar ți-a căzut o lebădă la așternut, spuse Spălățelu, cu un licăr de invidie.
— Mitică era nerăbdător, înfrigurat :
— Mai repede, măi frate, îl zorea, împingîndu-l de spate. O iei prin portița din fund.
— Ieși o dată cu el și, după colț, în întunecimea șopronului deosebi o siluetă lipită de perete. Vorbi încet, cu o voce îngroșată de dorință :
— Vasilico, tu ești ?
— Eu sînt!
— Haide înăuntru, o înșfăcă de braț.
— În mijlocul odăii, la lumina palidă a veiozei, în picioare, strîns lîngă ea, Mitică îi sorbi chipul rotund și plin, cu nasul cîrn, cu buzele roșii și groase, cu părul lins, care-i dezvelea urechile mici, împodobite cu cercei ca două boabe de mărgean. Ea rîdea
— chicotit, înăbușită de strînsoare, arătîndu-și dinții lați și rari. Rîsul, respirația ei îi furnicau obrazul. O săltă în brațe și, fără nici o împotrivire, o tîrî îmbrăcată spre divan, icnind : — Grea ești, fă, Vasilico !...

— Cine l-ar fi zărit pe platformă n-ar fi deslușit nimic deosebit la Stere. Era îmbrăcat în aceleași haine tocite de atîta purtare, cu o fină pulbere de mă- treață pe guler, cu umerii strîmți, rigid, cu aceeași schimă a gurii în fața-i pergamentoasă. Numai cînd intra în zona laminării, trăsăturile i se mai însuflețeau. Dar era un efect al luminii roșietice iradiată de oțelul incandescent. Și totuși, în el se produsese o mișcare de straturi, sub această crustă de blazare. După risipirea uluirii pe care i-o dăduse ocuparea postului lui Zâne, nu descoperi înlăuntrul său nici o bucurie. Aflîndu-se pe platforma principală de co-

mandă, ceva viu şi înalt pîlpîise în privirile sale, dar curînd se stinse. Ani îndelungaţi năzuise la această clipă decisivă din viaţa sa şi acum, cînd sosise, au fost de-ajuns cîteva zile ca să-şi dea seama că, de fapt, nu-l mai interesa. Venise prea tîrziu. îl copleşise o oboseală profundă ; resortul sufletesc care stimulează acţiunea îi fusese frînt. Beldie îi retezase nu numai aspiraţiile, ci şi dorinţa de a voi să se afirme.

— Era mai liniştit înainte în secţia lui, ca un inginer oarecare, neînsemnat, şi dacă l-ar fi uitat acolo, şi-ar fi încheiat cinstit anii de muncă, iar la capătul lor ar fi ieşit cuminte la pensie. Ambiţie, elan nu mai avea de mult. Ceea ce mai păstrase din dezastrul personalităţii sale era inteligenţa. Era încă lucidă, curioasă în ordinea tehnică. Smuls din anonimat şi pus sub ochii conducerii, el asistase pentru întîia oară la o consfătuire restrînsă la direcţiune. Comisese o imprudenţă şeful laminoarelor ! Căci Stere află cu înmărmurire că intangibilul, dominatorul, zeul Beldie putea fi înfruntat de un tînăr inginer abia venit în uzină, să-i ţină piept, să-şi apere şi să-şi impună metoda. E adevărat, nu era singur. Oricum, a i se opune făţiş, a-i da replica pe loc, tăios, a nu ceda şi a-şi susţine punctul de vedere era un curaj. Cu ce desfătare, cu ce satisfacţie interioară îi admirase înverşunarea şi fermitatea. Iar cînd îl tratase pe Beldie ca pe-un tehnician sclerozat în rutină, asta-i răsplătise nenumăratele înfrîn- geri şi umilinţe suferite în decursul anilor. În imaginaţia sa, Stere se vedea întruchipat în acest tînăr, săvîrşind ceea ce el însuşi ar fi vrut şi n-avusese puterea, deoarece într-adevăr în trecut fusese singur şi fără apărare.

— Infrîngerea lui Zâne n-o socotea definitivă. Ideea proiectului era îndrăzneaţă. îi pătrunsese dintr-o dată valoarea, deşi personal n-ar fi riscat măcar un deget, pentru a o duce la înfăptuire. Dar, într-un fel, îi era recunoscător lui Matei. Îi insuflase o oarecare siguranţă de sine în relaţiile cu Beldie. Cînd, după terminarea consfătuirii, şeful laminoarelor îl chemase în birou şi ţipase la el, Stere reuşise să-şi păstreze cumpătul.

— Va să zică, dumneata eşti de părere că metoda e bună ! Nu e aşa ? se strîmbase Beldie.

— Da, asta e părerea mea, afirmase Stere, placid.

— Pe cine interesează părerea unuia ca dumneata ? Cine ți-a cerut-o ? se răstise cu dispreț.

— Tovarăşul Dimcea.

— Uite ce e, Stere, nu face pe prostu' cu mine. Eu te-am ridicat în postul în care eşti acum, eu te dau jos. Fără mine eşti un nimic. Dacă cumva ți s-a năzărit gîndul să umbli cu c... în două luntre, să nu execuți întocmai dispozițiile mele, să nu mă consulți la fiecare pas, te azvîrl în fundul unei secții şi, cît vei mai fi aici, nu mai ieşi la suprafață. Ai înțeles ?

— Amenințarea îl lăsase rece. Nu mai avea ce pierde. El ar fi renunțat fără regret la această funcție şi s-ar fi înapoiat la secția lui. Ştia însă că Beldie îl va menține cu orice preț cîtă vreme îi servea propriile scopuri. Ceea ce-l îndurerase pînă-n rărunchi era aceeaşi desconsiderare, aceeaşi încălcare brutală a demnității sale. Fiecare strop de sînge i se transformase în venin. Dumnezeule ! gemuse cu ură. Oare cînd va izbuti să-l oblige pe Beldie să se poarte cu el cum te porți cu un om adevărat, să-l respecte ? Era din nou atît de tare ? se clătina Stere. Iată, fusese numit locțiitorul inginerului-şef al uzinei, înlăturase metoda lui Zâne, totuşi la şedința de producție fusese încolțit, şi un simplu muncitor ca Fi- roiu nu se sfiise să-l critice, apoi alții, iar Beldie trebuise să-şi ia angajamente precise față de ei. Era deci undeva, în juru-i, prezența unei forțe mai mari care-l îngrădea, îl supunea voinței ei, îl împingea să meargă într-un anume sens, care era al întregii colectivități.

— Stere simțea acest lucru nelimpede. Vădit era pentru el că Beldie avea o poziție solidă. Conducerea tehnică a uzinei era în mîinile sale. Reorganizase locurile de muncă, la cea mai mică defecțiune chema echipa de control şi reparații, care din ordinul lui era permanent la dispoziția laminorului. Adesea, chiar dacă echipa lucra în altă secție, o aducea în goană cînd se ivea vreo oprire. Nu se urnea cîte două, trei ceasuri de pe platformă. întețise ritmul operațiilor. La capătul a două săptămîni, comanda de utilaj petrolifer fu terminată, iar la recepție lăudate calitățile şi finisajul prăjinilor de forat. Era ceea ce scontase Beldie : un succes ! Şi-l obținuse. Imediat reintrodusese

şi metoda lui Zâne, cu unele îmbunătăţiri reale. Graficul urca. Direcţiunea era mulţumită. însuşi Nenciu fu nevoit să recunoască silinţa, priceperea şi experienţa lui Beldie. „Ce-o fi în creierul lui, naiba să-l ia, dar face treabă," conchise Nenciu. Şi ceea ce era mai ciudat e că gîn- dindu-se la Matei, fără să-i scadă meritele, avea unele reţineri; era prea avîntat, exagerat, şi numai asta îl putuse duce la lansarea pripită a acelei idei.

— Ceea ce se petrecea cu Nenciu era explicabil. Deşi era de bună credinţă, deşi comunistul din el se simţea mai aproape de Zâne, fără să vrea, succesul şefului laminoarelor îl înrîurise.

— Acest moment îl şi alese Beldie pentru a-l da cu o treaptă mai jos pe tînărul inginer, a-l îndepărta de miezul laminării. Chiar pe platformă, de faţă cu Stere, îi spuse :

— Tovarăşe Zâne, nu-mi place cum merg treburile la Calibrator. Am să te rog pe dumneata să supraveghezi operaţiile. Faci o tură de-o săptămînă acolo, iar cealaltă tură, bineînţeles, în postul dumi- tale, aici, pe platformă.

— Stere nici nu-şi ridică ochii din podea. Tactica perfidă a lui Beldie n-avea nici o taină pentru el. II trecuse un fior, retrăind fulgerător propriul său declin. E ceea ce-i pregătea, cu încetul, tînărului in-giner, şi ar fi vrut să-i strige : „E pericol ! Apă- ră-te !" Buzele lui nu scoaseră nici un sunet şi, ca să-şi ascundă agitaţia, se învîrti de colo pînă colo, pînă cînd Beldie părăsi platforma. Toată dimineaţa se frămîntase : de ce primise, fără să crîcnească ? De ce nu se împotrivise Zâne ? Era oare un început de cedare, de slăbire a voinţei, de supunere ? Trebuia neapărat să-l prevină că-l va înlănţui pe nesimţite, îi va epuiza energia în gol, îi va stoarce vlaga, apoi îl vor birui deznădejdea, oboseala, inerţia. Şi atunci va fi un om isprăvit. Dar cum, cum să-i spună ?

— Matei, de obicei, era măsurat la vorbă şi nu i se adresa decît în chestiuni strict profesionale. Constatase însă cu o crescîndă mirare că Stere făcea cîte o apreciere extrem de precisă şi adîncă şi care dez-văluia întinse cunoştinţe. Cu toate că niciodată nu-l jignise — nu-şi luase aere de superior, ba dimpotrivă, îi

predase chiar uneori conducerea — nimic nu-l atrăgea spre el. Se obişnuise însă cu mina lui plictisită, posacă. Astăzi era mai deosebit, mai ciudat. Avea un rictus nervos, nu-şi găsea astîmpăr, îşi trecea din cînd în cînd mîna peste frunte. Fiind amîndoi lîngă acelaşi agregat, Matei îl întrebă într-o doară :

— Ce-i cu dumneata, nu te simţi bine ?

— Nu, nu, sînt sănătos.

— Mă rog, credeam că ţi-e rău.

— Stai, stai puţin, îl opri Stere, şuşotind şi cătînd în lături. Vezi, să nu te înfunde la Calibrator.
— De ce ? E necesar să studiez şi operaţiile de acolo. Îmi va fi de folos.
— Nu-ţi inspir încredere, e şi firesc, spuse Stere după o pauză, cu un fir de amărăciune.
— Pe Matei îl intrigă nespus atitudinea lui Stere. Nu-şi explica ce-i cu el. La consfătuirea de la direcţiune, e adevărat, se declarase pentru metodă, deşi toţi îl numeau „umbra lui Beldie". E posibil ca acolo să nu fi avut încotro. Fusese constrîns de situaţie. Dar acum, aici, pe platformă, cînd era şeful schimbului ? Nu făcea de loc caz de această funcţie, dînd impresia că mai mult îl împovăra. Şi ce-l împinsese să-i dea acest avertisment ferit, speriat ? Matei remarcase şi altădată încercările-i timide de apropiere. Le primise rezervat.
— în ziua aceea şi alte zile în şir, Stere se ţinu deoparte, retras. Se învîrtea pe platformă grav şi ţeapăn. „Ce-mi pasă mie, treaba lui"... îşi zicea, dar pe furiş înregistra activitatea tăcută, neîntreruptă şi tenace a lui Matei. Nu cea vizibilă pentru toţi, normală, ci una care scăpa celorlalţi, în vederea unei ţinte mai depărtate. Zăbovea la fiecare maşină în parte. îi consulta mersul, piesele, îi asculta ritmul. Stătea de vorbă cu muncitorii şi adesea îl însoţea şi Păun în aceste raite de-a lungul filierei laminării. S-ar fi putut crede că e o muncă obişnuită, ochiul ager al lui Stere pătrunsese însă adevărul.
— „Va să zică nu se dă bătut", se învioră de-o sclipire de nădejde, pe care inima lui înveninată o nutrea de ani de zile, în aşteptarea acelei clipe unice, hotărîtoare, a socotelilor. Cînd, întîmplător, în spatele platformei îl văzu pe Zâne însemnînd nişte cifre şi luînd schiţe de pe unele piese, avu certitudinea că lucra la proiect. Tînărul inginer închise blocnotesul şi-l vîrî adine în buzunarul larg al pantalonului de doc albastru, pe care-l purta în uzină.
— Stere era gata să plece. Făcu chiar un pas şi se răzgîndi. Se întoarse spre Zâne.
— -— N-ai de ce să te ascunzi. Bănuiesc la ce lucrezi. Nu sînt atît de nepriceput cum mă denigrează unii.

— Mi-am dat seama.
— Dumneata ce crezi despre mine ? îl întrebă direct Stere.
— Matei căscă ochii mari.
— Eu? !
— Da. Ce crezi dumneata despre mine ?
— Eşti un bun inginer, dar vorbind deschis, obosit şi fără pic de entuziasm.
— Entuziasm ! spuse cu neputinţă. Nu, nu despre calităţile mele profesionale te-am întrebat.
— Altceva nu ştiu...
— Lucrezi la un proiect... cineva trebuie să cuteze... să aibă putere, să lupte... nu poate fi altfel, nu-i drept să fie altfel... bolborosi, privind dincolo de el.
— Nu înţeleg, spuse Matei curios şi în acelaşi timp prevăzător. Nu lucrez la nici un proiect.
— Ba da. Eşti dator să-l termini. Am văzut. Degeaba tăgăduieşti.
— N-ai decît să crezi ce-ţi place şi să-i comunici şi lui Beldie, se enervă Matei că-l descoase.
— Stere îşi ghemui capul între umeri, parcă primise o palmă.
— Şi dumneata mă ofensezi ? strigă cu obidă. Ce te îndrituieşte să mă desconsideri, să mă dispreţu- ieşti ? Ce ţi s-a spus despre mine ?
— Pe Zâne îl izbi suferinţa, sinceritatea răzvrătirii lui. Era contractat, cu nervii întinşi. I se făcu milă.
— Iartă-mă, n-am vrut să te jignesc. Poate că greşesc faţă de dumneata.
— În definitiv, ai dreptate să mă suspectezi, să-mi porţi duşmănie, se calmă subit.
— Nu te duşmănesc.
— înger nu eşti, ci om ca noi toţi, schiţă un rîn- jet care i se topi pe buze. N-am dorit locul dumitale, nu l-am rîvnit, de mult nu mai am nici o ambiţie. Sînt mulţumit să fiu lăsat în pace.
— Dar l-ai acceptat.
— Ai fi curios să afli motivul ? N-am nici o vină, nici una. Ce-ar putea să te intereseze de ce-am fă- cut-o ? Şi pe cine l-ar putea interesa Lucian Stere ? Trecem unii pe lîngă alţii ca nişte străini, nu ne sinchisim ce se

întîmplă eu ceilalți şi sîntem toți la fel. N-am întîlnit un om care să-şi plece urechea spre tine, să-ți dăruiască un minut din viața lui, întreg, cald, adevărat. Şi de ce ai fi tocmai dumneata altminteri ? spuse Stere cu resemnare şi coborî încet pasarela, îndreptîndu-se spre platou.

— Matei rămase oarecum deconcertat, apoi se re- apucă de lucru, înciudat că nu-i ieşea din minte acest om trist. Părea a fi chinuit, că vrea să-i destăinuie un lucru anume, zăvorit în el, pe care-l ținuse prea mult ascuns. Altădată însă era atît de închistat, de opac, încît respingea orice atingere.

— într-o după-amiază, la sfîrşitul schimbului, se potriviră laolaltă în drum spre poartă. Comunicau mai uşor, mai natural, şi uneori din spusele lui Stere se desprindea cîte un crîmpei din viața lui peste care trecea îndată, readucînd discuția la fapte obişnuite, banale. Matei era distrat şi se căznea să nu i-o arate. La poartă se despărți grăbit de Stere.

— Scuză-mă, aştept pe cineva.

— îi păru rău de surîsul lui decepționat, spera desigur că vor merge împreună spre casă. O căută pe Irina. Aşteptă mai bine de un sfert de oră şi ea nu se ivi. Chemă de la portar laboratorul şi i se răspunse că erau cu toții în şedință. Pesemne că şedința fusese neprevăzută, altfel l-ar fi anunțat.

— ...Acasă, la masă, mătuşa era de o vioiciune neostoită. Se rotea în jurul lui, îl servea, alerga de colo-colo, pînă cînd Matei o sili să şadă. Se vedea din neastîmpărul ei că se petrecuse un eveniment. I se ghicea în ochi, îi stătea pe buze dorința să i-l comunice. Matei n-o îneurajă, vîrîndu-şi nasul în farfurie. Era inutil, căci mătuşa abia se mai stă- pînea :

— Mateiaş, am vîndut locul de veci ! Am şi încasat banii ! îl înştiință ea, victorioasă.

— Bravo ! Ai convins-o în cele din urmă pe domnişoara Amelia Crutescu-Padina.

— De unde ! Ține musai să fie îngropată lîngă taicăsu şi frati-su. Am găsit un alt cumpărător şi gata ! am încheiat acte în regulă, cu avocat. A fost puțintică osteneală, nu glumă. Păi, de, cumperi tu o casă, unde,

vorba aia, locuieşti cîteva zeci de ani şi te codeşti, te tocmeşti, darămite un loc de veci ! De aici nu te mai muţi niciodată şi fiecare om cată să se aranjeze cît mai bine. Zi-i şi tu, că eşti coşcogea inginer, nu-i aşa ?

— Aşa o fi.

— Da' şi cumpărătoru' e o dărîmătură ! E cu un picior în groapă. Mult n-are şi o să doarmă alături de Lambe al meu. Cînd l-o vedea răposatu', are să moară a doua oară. Ce trai o să aibă pe lumea cealaltă ! Pe cine o. să cicălească, cui o să-i scoată sufletul, amărîtul ! Unde-i Sofica ? Ia-o pe Sofica de unde nu-i! rîse bătrîna de renghiul pe care i-l jucase.

— Ea avea o credinţă naivă în lumea viitoare, pe care şi-o imagina ca pe-o prelungire a traiului, a căsniciei din viaţa reală, unde vor continua aceleaşi măcinări, hărţuieli şi certuri. Cîtă alergătură, cîtă energie cheltuise ca să-şi atingă ţelul, convinsă că astfel scapă pentru totdeauna de tovărăşia răposatului !

— De cînd am vîndut locul, mă simt mai slobodă, vie, întinerită, rosti mai departe mătuşa, pusă pe taifas. Dumnealui nu-mi mai apare în vis. De trei zile nici măcar o dată nu mi-a apărut şi altădată, noapte de noapte, spuse ea misterios şi oarecum cu regret. O fi vreun semn ? Da, da, e un semn !

— Of, mătuşă, mi-ai împuiat capul cu Lambe al dumitale, făcu Matei agasat. Cum o învîrteşti, cum o suceşti, îmi scoţi înainte strigoiul lui. într-o bună zi am să-mi iau cîmpii...

— Nu, Mateiaş ! exclamă ea, zăpăcindu-se. E ultima dată. Nu-ţi mai pomenesc de dumnealui cît oi fi... am să tac chitic... Se sculă de la masă şi-l însoţi pe Matei în camera lui, cu teamă iscoditoare în priviri : Te apuci iar de lucru ? Mai odihneşte-te, maică, şi pînă atunci îţi fierbe mătuşa o cafea. E potrivită după masă, că te ţine treaz.

— îmbunat, Matei o mîngîie pe creştet :

— Fă-mi-o tare şi cu puţin zahăr.

— Bătrîna se descreţi, înseninată, fericită. Matei o auzi alături, strîngînd vasele, rînduindu-le. Se aplecă deasupra mesei sale, pe care erau împrăştiate planşe, schiţe şi cîteva volume masive, dintre care unul desfăcut, cu un semn între pagini. Fluieră, răsfoind calculele, eonfruntîndu-le cu desenele. N-avea poftă de

lucru. Se plimba prin odaie, fuma şi iar trecea la masa de birou.

— Mătuşa se înapoie cu cafeaua aburindă, pe-o tăviţă de argint. Se foi pe lîngă el, zăbovind.

— Mateiaş... rosti cu sfială.

— Ce-i, mătuşă ? spuse Matei, consultînd schiţele.

— Aşa-i, ai aruncat o vorbă în vînt ? Tu n-ai s-o laşi singură pe mătuşa Sofia ? începu să lăcrimeze.

— Sigur că nu, fii liniştită. E mai bine cu mine decît cu Lambe. Trebuie să alegi : ori, ori, glumi el.

— Cu tine, băiatule, cu tine.

— Acum du-te, mătuşă, vreau să lucrez.

— Matei sorbi cafeaua, îşi aprinse o altă ţigară şi se

— cufundă în descifrarea calculelor. Verifică din nou schiţele şi, după o treabă de două ceasuri, lucrul nu sporise. Rezultatele erau proaste. Ideile nu se organizau, pierduse legătura lor şi se încîlcise într-un păienjeniş de supoziţii, din care nici una nu-l satisfăcea. Avea absolută nevoie de planul cutiei de viteză. l-l va cere lui Beldie. Era într-un impas. Nici calculele, nici schiţele preliminare nu-l mai mulţumeau. Teoretic, ideea fundamentală a proiectului plutea în preajmă-i, reală, certă, o pipăia cu mîna şi cum o lega de ansamblul agregatelor îi răsărea în minte o serie de necunoscute.

— Matei simţea că atenţia lui nu e profundă, că nu e în stare să ducă pînă la capăt asociaţiile, furat pe dedesubt de gîndul la Irina. Zvîrli compasul, îşi aruncă pe umeri canadiana, îşi înfăşură neglijent fularul pe după gît şi fugi la tutungeria din colţ.

— Numărul telefonului se forma greu şi soneria zbîrnîi îndelung şi în gol. Nimeni nu mişca în casa din strada Tokio. Se uită la ceas; era şapte. Se înapoie în odaie, dar cheful de muncă îi pierise. Se-apucă să citească şi peste alte două ore reveni la telefon. Nici de data asta nu fu mai norocos. O chemă din jumătate în jumătate de oră, fărîmiţîndu-şi timpul, încă- păţînîndu-se să dea de Irina. La unsprezece îi auzi vocea în receptor. Convorbirea lor fu scurtă; se rugă, insistă că voia neapărat s-o vadă acum, în noaptea asta. îşi încheie din mers canadiana, îşi strînse fularul, sări

în tramvai, îl schimbă la staţia Bălcescu şi peste treizeci de minute era în cartierul Bonaparte. Vila, cu felinarele oarbe, zăcea în întuneric. O luă spre fundul curţii, de unde intră în marele hol de la parter, prin terasă. Ardea doar o > singură lampă cu abajur, pe una din măsuţe. Restul holului era în penumbră; se distingeau conturul fotoliilor, lumina mată a mătăsii, vasele transparente de Murano, şemineul de faianţă italienească.

— Cînd Irina îi deschise uşa de la terasă, Matei o cuprinse deodată în braţe, îşi lipi obrazul de al ei, îi resfiră părul cu buzele, sorbindu-i mireasma cu nesaţ, şi şopti cald şi îngrijorat la ureche :

— Unde-mi umbli tu, dragostea mea ? Unde-mi umbli atît de tîrziu ?

— Mîinile ei îi netezîră postavul aspru al canadianei. Adusese cu el un miros proaspăt de zăpadă, de aer iute, amestecat cu un iz bărbătesc de tutun. I se cuibări la piept, ocrotită de trupul lui înalt, tînăr şi puternic, simţind cum circulă parcă prin amîndoi acelaşi sînge. îşi dădu capul pe spate, îl privi drept şi se desprinse încet din braţele lui :

— Cu Anatol.

— îi mai ţinea mîna, trăgîndu-l spre fotoliu. Matei călca rar, pe dibuite, ferindu-se să nu lovească vreun obiect.

— Anatol !

— N-ai citit „Contemporanul" de astăzi ? E un articol al lui Cleja despre expoziţie, cu o reproducere din Anatol. Poftim, citeşte-l !

— îl avea pregătit : fremăta toată de bucurie. Matei îl parcuse de la un capăt la altul, nu din curiozitate, ci fiindcă nu voia să-i arate cît îl contraria, îl mîhnea seara petrecută cu Anatol, încîntarea ei, în care nu mai încăpea nimic altceva.

— E un articol favorabil, dar în stil contorsionat, cu termeni prețioşi. Te apucă durerea de cap pînă înțelegi ce vrea să spună. Iată o mostră : „Receptivitatea emoțională convertită în valori plastice se exprimă printr-o exultantă a culorii, în care universul este conceput ca nişte vibrații cromatice, pe care artistul le potențează la maximum, într-un elan vital..." E, oricum, exagerat.

— Desigur, e un limbaj tehnic, spuse Irina, cu un accent de superioritate.

— N-ar fi vrut să-l aibă, i-l provocă însă tonul lui puțin ostil, care se răsfrîngea şi asupra pictorului. Pe Matei îl zgîrie pînă la sînge.

— N-am pretenții că mă pricep la pictură, nici la teorie plastică. Limba romînească însă o cunosc. Şi prea mare încredere în criticul ăsta nu am. Fireşte că asta n-are de-a face şi mă bucur şi eu de succesul lui Anatol, chiar dacă nu sînt decît un ignorant...

— Matei, te rog ! îl opri ea, căindu-se. E absurd să discutăm astfel.

— Şi nu văd ce legătură are articolul ăsta cu sosirea ta la unsprezece noaptea, rosti el cu o voce scăzută.

— Este foarte simplu ; am trecut pe la expoziție să-l felicit. Erau acolo cîțiva colegi de-ai lui Anatol. Au vrut să meargă la o circiumă pe Romană, eu nu intenționam de loc să mă duc cu ei. Anatol m-a rugat; era atît de radios, de vesel, încît n-am putut să-l refuz. De altfel, m-a amenințat că, dacă nu-i însoțesc, merge în genunchi după mine pe stradă. Şi era în stare s-o facă, spuse Irina, surîzînd de originalitatea lui.

— Iar eu te sunam ca un nebun, voiam să fiu cu tine, să stăm un ceas împreună şi pe urmă să mă întorc acasă să lucrez.

— N-am avut cum să te vestesc.

— Presupuneai că am să te chem.

— M-am sculat de două ori de la masă, Anatol m-a reținut cu forța. Abia mai tîrziu am reuşit să-l conving

să mă lase să plec, amintindu-i că la şapte trebuie să fiu la uzină. Îi datoram această seară ; era atît de bun, de cald, de copilăros. în fond, e atît de dezarmat. Ţi-am mai spus : el are nevoie să simtă că, oricînd va bate la uşa mea, i se va deschide, oricînd va fi abătut, deşirat sufleteşte, va găsi un umăr pe care să-şi rezeme capul.
— Vorbeşti de Anatol nu ca de-un bărbat în toată firea, ci ca de-un infirm.
— Pe undeva, poate că şi este.
— E destul de zdravăn, dar i-a fost mai lesne să-şi arunce povara pe umerii tăi, mai ales că te-ai arătat dispusă s-o porţi în locul lui. Asta l-a scutit de multe plictiseli, neplăceri, răspunderi.
— Eşti stîrnit împotriva lui.
— N-am nimic cu el. Numai la Anatol te gîndeşti. Uiţi că exist şi eu ; în seara asta m-am chinuit de pomană şi n-am reuşit*să încheg o idee, mi-am irosit timpul alergînd mereu la telefon, în speranţa că-ţi voi auzi glasul. O zi searbădă, ratată...
— De ce mă învinovăţeşti pe mine ? Nu ştii cît rău îmi faci! Ai avut o zi neinspirată, o să-ţi revii, sînt sigură.
— Eu n-am cui să mă plîng că sînt dat deoparte, că proiectul mă apasă pe creier, murmură Matei, că uneori mă plimb pe străzi, noaptea, ca un năuc, şi visez cum să-l realizez, şi atunci aş vrea să nu fiu chiar atît de singur. Am fost învăţat să rabd, pesemne unde am pielea mai bătătorită, mai groasă.
— Matei!
— El se sculă în picioare, mohorît.
— Du-te la culcare, Irina. îţi promit că n-am să te mai tulbur cu preocupările mele.
— Nu sînt străină de ele. Tu vrei să mă alungi.
— Noapte bună.

— Te desparți de mine fără să mă săruți ?

— Matei abia îi atinse fruntea ; ea îi întinse gura,

— într-o așteptare încordată, neîmplinită. Îl părăsi apoi brusc, rostind impersonal :

— Noapte bună.

— Pașii îi fîșîiau moale pe covor și o văzu urcînd repede scara interioară. Ieși afară; picioarele îl purtau la voia întîmplării. Instinctul îl conduse însă pe drumuri lăturalnice, spre casă. Intră prin bucă- ■tărie, ca să n-o deștepte pe mătușa Sofia. De-acolo, pe culoar, pătrunse în sufragerie, tiptil, fără zgomot. Involuntar întoarse capul spre odaia mătușii. Rămase lipit de ușori, înlemnit de ceea ce se înfățișa privirii. Și altă dată o mai prinsese sfădindu-se cu răposatul, dar ceea ce o turmenta în visele ei pe bătrînă, pricina, nu i-o destăinuise nici la trezie și nici n-o aflase altcum.

— În puterea nopții, în cămașa lungă și albă, pe care lucea o rază de lumină, mătușa despletită, desculță, îl privea pe bărbatul țeapăn și uscat din fotografie, într-o înfruntare lungă, mută și dușmănoasă. Ai fi zis că în acest răstimp ea percepe murmurul unor șoapte, pe care nimeni altul nu-l putea auzi. Căci în liniștea odăii, unde pîlpîia doar flăcăruia candelii, sub icoana Maicii Domnului, bătrîna, asmuțită, se revărsa în vorbe fără șir :

— ...Degeaba te răsucești, nu mi-e frică de tine... Poți tu să mă chemi cît oi vrea, nu mai viu la tine, s-a mîntuit !... Nu-ți ajunge cît ai rupt bucăți de carne de pe mine, prăpăditule !... Patru ani de-a rîn- dul m-ai canonit cînd te-a lovit damblaua... Ziceam că boala — pedeapsă de la Dumnezeu ! — o să-ți înmoaie inima și o să te milostivești de cazna mea... Eu te spălam, te curățăm, ștergeam de sub tine, că de zgîrcit ce erai n-ai vrut să iei slujnică... îți înduram mirosurile de hoit, te slugăream ca o roabă, pînă cădeam din picioare de oboseală... Nici noaptea nu-mi tihnea somnul, mă strigai, blestemai, țipai... Și, pe deasupra, ți se năzărise că-mi strecor pe-ascuns bărbați în așternut... Eram încă femeie de rîvnit, sănătoasă, se fălea bătrîna. Asta te mînca și te rodea, și m-ai silit să-mi fac culcușul pe jos, în odaie, cu tine... Mă amenințai că altfel lași cu testament averea epitropiei, iar pe mine o să mă gonești

săracă pe drumuri... Eu n-am muncit, n-am trudit lîngă tine, neputinciosule ?... Mă speriasem ca o proastă ce eram... Neamurile tale nu-ți mai călcau pragul, că și-au dat seama că n-o să le pice o lețcaie...

— Bătrîna își făcu semnul crucii și se închină de trei ori înaintea icoanei, apoi, înălțîndu-se, rosti cu seme- ție, neînduplecată :

— — Și de mai vii, Lambe, să-mi bîntui nopțile și să-mi alungi somnul, nu-ți mai aprind candelă ca să-ți lumineze cărarea pe lumea cealaltă, nici parastas nu-ți mai fac, nici flori nu-ți mai pun pe mormînt de sfînta duminică... Uitat să fii de morți și de vii !...

— Matei se clătină între compătimire și dezgust; acum i se dezvăluia ceea ce distrusese țesutul moral al întregii ei existențe.

— Cătrănit de această zi stearpă, de ciocnirea cu Irina, de țicneala bătrînei, conviețuirea cu ea îi apăru și mai sinistră. în noaptea asta ar fi fugit de aici de ar fi avut unde. Se urni de lîngă ușă, lovind dinadins un scaun, în trecere prin sufragerie, și trînti ușa camerei sale.

— Mătușa scoase un hîrîit îngrozit din gîtlej, foșnin- du-și cămașa largă și se băgă iute în pat, prefă- cîndu-se că doarme...

— Liza trecu de două ori pe la prietena ei, Geta Ma- noliu. N-o găsi acasă. îi era dor de fata asta deșteaptă, sigură de sine, curajoasă. Nu-i era ușor s-o caute, dar avea nevoie de-un reazim. Se descoperi izolată, singură, înstrăinată de Geta, de Tosca. Pe el îl vedea cînd pe platformă, cînd pe-o pasarelă și-l auzea uneori fluierînd o melodie care se apropia, se îndepărta; niciodată nu știa de unde vine, căci melodia răsuna în ungherele cele mai diferite ale halei ; •deodată înceta și totul era acoperit de duduitul cuptorului, de uruitul țevilor, de vuietele laminării care ajungeau la platoul unde lucra ea, ca o rumoare surdă, înfundată. Și, apoi, deasupra ei, pe neașteptate, se înălța iar, ca o pasăre în zbor, fluieratul lui atît de cunoscut, de aproape, încît Liza stingea flacăra aparatului. își ștergea fruntea nădușită, își ridica ochelarii,

cu auzul treaz dincotro venea melodia. Nu zărea pe nimeni. „Mierloiul", îl numea în gînd, surîzînd. Atunci îşi amintea ce bine se simţea cu el, ce bine rîdeau amîndoi, cît de bucuroasă şi fără griji era pe cînd mergeau împreună la plimbare, la cinematograf sau la operă, sus, la galerie. Se minuna de cîte lucruri cunoştea Tosca ; el îi explica acţiunea, muzica, calitatea vocii interpreţilor şi ea îl asculta uimită ca un copil. îi reînviau şi altele în minte şi încerca senzaţia dureroasă că pierduse ceva de neînlocuit, care nu se va mai întoarce ; era băiatul acesta cu bascul întin- zîndu-i părul blond, cu chipul ascuţit, cu trăsăturile supte. Slăbise şi gîtul îi ieşea alb şi delicat de sub gulerul cu pătrăţele galbene şi verzi.

— Prin forţa împrejurărilor se întîlnea adesea cu Tosca; pe platformă, la cursurile de calificare, la club. Ar fi vrut să se apropie de el, să-i vorbească. Răceala lui îi reteza orice elan. Mai deunăzi îl întîl- nise pe culoarul din spatele laminorului, format din şirul de dulapuri vechi şi plasa de sîrmă ; era un loc îngust şi se pomeniră unul în faţa celuilalt. Liza schiţă o umbră de zîmbet. Tosca se opri, încleştat. Cu un gest brutal o înlătură ca pe-un obiect neînsufleţit, ca pe-o piatră şi porni mai departe, cu paşi săltaţi.

— Intîmplarea vru ca în aceeaşi zi să se ciocnească şi de instructorul brigăzii. Acesta o întrebă mirat care era cauza schimbării ei, de ce arăta prost, îşi evita tovarăşii, nu se ducea la repetiţii. Liza se bîlbîi, inventă o scuză copilărească şi promise că nu va mai lipsi. Adevărul era că altădată resimţea o mare plăcere să joace, să cînte, să fie împreună cu băieţii şi fetele echipei. Domnea acolo, în sala neîncălzită, o atmosferă veselă şi tinerească. Ce-şi vor fi închipuit despre ea.? Cum o vor primi ? De ce era atît de rău Tosca ? Despre toate acestea îşi propusese să discute cu Geta Manoliu. Din păcate, n-o găsise acasă şi astăzi era zi de repetiţii. Dar nu mai putea să dea înapoi. După o scurtă îndoială, Liza se hotărî.

— Repetiţiile se ţineau într-una din încăperile clădirii de paiantă din fundul curţii, unde se adăposteau deopotrivă sala de festivităţi, biblioteca, clubul şi şcoala de calificare. Cînd întredeschise uşa, şovăind parcă să intre, chipurile celor din sală se

lungiseră de surpriză. Un acord muri sugrumat în claviatura pianului. Adunată în jurul pianistului, echipa se uita La fata cu căciuliță roșie, din prag, care avea aerul că se rătăcise pe aci și era gata, la cel mai mic semn, să fugă înapoi.

— Cea dintîi își reveni Geta Manoliu. Era o tînără negricioasă, zveltă, iute ca argintul viu. Se năpusti la Liza, o îmbrățișă.

— Dezbracă-te repede. Dacă nu veneai nici acum, te puneam în discuție. Ce-a fost cu tine? De ce ai dispărut ? îi suflă în ureche.

— Am să-ți spun. Te-am căutat de două ori acasă. Tu de ce n-ai dat pe la mine ? Nu te-a interesat de loc.

— Prostuțo ! Mircea s-a operat de apendicită. Am avut necazuri, dar acu' e sănătos. De ieri a început să meargă la serviciu. Las' că mai stăm noi la taifas. Avem să ne spunem multe, nu ?

— Tot Geta fu aceea care puse capăt exclamațiilor, întrebărilor, curiozității, îndemnînd la continuarea repetițiilor. Atitudinea ei îi sili și pe ceilalți să fie naturali, obișnuiți, simpli. E ceea ce avea cel mai mult nevoie Liza. îi fu recunoscătoare în gînd. Primi un text și se retrase într-un colț al scenei, pe un scaun, să citească. Peste un ceas îl știa pe de rost. După aceea îi fu mai ușor să se încadreze în joc. Era totuși stîngace, pierdea cîte o replică. Către sfîrșitul repetiției își recîștigă puțin siguranța. O bucurie uitată, pierdută, se redeșteptă în sufletul ei. Și această seară, care făgăduia să fie frumoasă, luă o întorsătură neprevăzută pentru Liza.

— Ieșiră" gălăgioși în grup, însoțindu-l cu toții pe pianist, care voia neapărat să-și ia o carte. în sala bibliotecii era liniște. Glasurile lor o tulburară. Dar, în aceeași clipă, ca prin farmec, ele se transformară în șoapte. Doi dintre muncitori ridicară capul și apoi se adînciră din nou în lectură. Ultimul, de la masa de lîngă fereastră, care-și lua note, era atît de cufundat, încît nici măcar nu se sinchisi de ei. Cineva exclamă :

— Tosca !

— întreaga echipă îl înconjură. Geta îi șopti Lizei :

— Lucrează la o inovație, un sistem de răcire a țevilor, exact habar n-am ce este...

— Liza, împinsă din spate, n-avu cum să se împotrivească :

— Noroc, inovatorule ! îl salută Geta. Am venit să te răpim. Uite cine e cu noi !

— Tosca se sculă pe jumătate. Mintea-i mai plutea printre scheme și calcule. Nu pricepu numaidecît de ce-l împresuraseră tovarășii săi, de ce Liza se afla aici, în picioare, lîngă masa lui.

— Ei, n-o vezi ? îl zgîlțîi Geta.

— Liza îi întinse mîna, timid, dar și-o retrase pe dată. Tosca nu se mișca, fața-i era crispată. Ea îi suportă privirea, apoi după o tăcere, buzele lui murmurară, înăbușit :

— O văd... văd prea bine.

— Termină cu fleacurile, se supără Geta. Vii sau nu vii cu noi ?

— Tosca se reașeză ca frînt de șale și spuse :

— Duceți-vă fără mine.

— Liza o zbughi afară și respiră adînc, cu nesaț, aerul rece al nopții. Un nod dureros i se urcă în coșul pieptului. Nu înțelesul cuvintelor lui o lovise atît, căci asprimea lor era numai o pojghiță, dedesubtul căreia ghici... Oh, Doamne, să fie oare adevărat ? O destăinuia și tremurul mușchilor sub pielea obrazului, și privirea, mai ales privirea lui... Nu, nu trebuia, bunul, dragul Tosca ! Dar de ce o afla acum ? De ce tocmai acum ? se zbătea Liza, și tresări cînd Geta îi cuprinse brațul, nevrînd s-o lase singură. O convinse să meargă la ea acasă. Era măritată cu Mircea Ma- noliu, un tînăr voinic, molatic și blajin, care lucra la serviciul de desen tehnic al uzinei. Căminul lor era plăcut, odihnitor, și întotdeauna se simțea acolo ca în sînul familiei. Liza nu se opuse, gîndindu-se cu ușurare să stea un ceas, două cu Geta, să-i mărturisească totul, să-i ceară un sfat... Adesea, Liza se întreba : ce mai voia de la Tosca ? Ceea ce fusese cîndva între amîndoi se destrămase și nu mai putea fi închegat. Nici unul dintre ei nu mai era la fel ca înainte. Ce-i schimbase într-atît, încît nu mai găseau calea unul către celălalt ? Uneori îi plăcea să-și închipuie că se va scula într-o

dimineață și, ca de nenumărate ori, se vor întîlni la vestiar, limpezi și zîm- bitori. El îi va spune cîte o năzdrăvănie, vor rîde, apoi vor trece fiecare la postul său de muncă. După aceea, spre amiază, într-un scurt răgaz, Tosca aplecat peste bara platformei se va uita îndelung pe platou, acolo unde, prin roiurile de scîntei luminoase, avea să răsară o basma roșie, cu vîrfurile înnodate ca o fundă, în creștetul capului. Ea va stinge flacăra albastră, își va înălța ochelarii, și atunci el o va saluta ca de pe puntea unui vas, iar Liza îi va răspunde, fluturîndu-și mănușa mare de piele. Unde erau toate aceste semne care-i legau — și atîtea altele — zilnice, simple, calde ? în locul lor i se înfățișa un alt Tosca, străin, necunoscut, cu scăpărări de vrăjmășie față de ea. Era ca un vis urît, ce trebuia negreșit să se spulbere. Dar el prin nimic nu-i îndreptățea această speranță. liza nu mai încercă să se apropie, din mîn- drie. Suferea, făcuse cearcăne, pielea-i pălise.

— Oricît ar fi vrut Tosca s-o evite, nu se putea. Adesea se găseau în aceeași încăpere, la ședințe și, regulat, joia și sîmbăta, la cursurile de calificare. El se pregătea cu mai multă rîvnă decît ceilalți, ca nu cumva Păun să aibă vreun prilej să-l umilească, între ei încordarea crescuse, mai ales de cînd Tosca discutase cu Zâne despre ideea inovației sale. Era Eiresc să se consulte și cu meșterul, care i-ar fi putut fi de mare ajutor, ca unul ce cunoștea perfect mașinile.

— Desigur că Păun aflase de inovație și de asemeni știa motivul pentru care tînărul muncitor nu i se încredința. Nu voia să facă el primul pas, mai ales că bănuia ce dospește în inima elevului său. Se purta cu dînsul — ca și cu ceilalți — corect, sever, fără a-i arăta simpatia pe care de fapt o nutrea pentru acest băiat talentat. Tosca vedea aci o intenție de persecuție, ceea ce era departe de firea adevărată, de caracterul lui Păun. Deși îi admira cunoștințele, nivelul tehnic, și chiar personalitatea, pe de altă parte, orbit, Tosca îl tăgăduia în întregime ca om. O pățanie îi întări această convingere. Sosise la curs mai tîrziu. Membrii schimbului erau cu toții în păr. Nu exista nici un loc liber, în afară de unul singur, în fundul sălii, lîngă Liza. Tosca rămase în picioare, nehotărît, stingherit. Căuta să se așeze undeva, în altă parte. Nici un muncitor nu era

dispus să se înghesuie. Se produse o oarecare mişcare, cîţiva întoarseră capul. Nu înţelegeau de ce Tosca nu intra o dată în bancă. Păun, care era pregătit să înceapă lecţia, se întrerupse. îşi pierdu răbdarea :

— — Cît ai să te mai fîţîi acolo ? Dacă ai de gînd să stai, e un loc în fund. N-am fotolii pentru întârziaţi.

— Tosca înghiţi în sec şi se aşeză la marginea băncii. Locul era strimt şi, fără voia lui, atingea umărul vecinei sale. Stătea prost, cu gîtul înţepenit. Privi- rea-i scăpa, cînd şi cînd, spre Liza. Din profil parcă nu semăna cu cea pe care o ştia el; era o fată oarecare, ştearsă, cu un pulover de culoarea frunzei ruginii, închis la gît, băieţesc, cu mînecile largi, din care ieşeau mîinile ei mici şi prea albe, pe care le ţinea cuminţi pe pupitru. Avea chiar o satisfacţie că era atât de banală. Un amănunt, neînsemnat, i-o topi, producîndu-i o emoţie dureroasă. Şi acel amănunt era cîrlionţul obraznic, zburlit, de deasupra urechii trandafirii şi delicate, în lobul căreia strălucea cercelul ieftin — un bob de sticlă albastru-verzui. Era ea toată, Liza, în acest cîrlionţ rebel, independent, „zăpăcit", cum îi spunea el altădată.

— Deodată, Tosca luă aminte că nu înregistra formulele înşirate pe tablă şi făcu o mare sforţare să se concentreze. La tablă, Păun continua demonstraţia :

— Aşadar, avem un bloc de X kilograme oţel de gradul C...

— Explica rar, apăsînd cu creta pe tablă, ca să se poată citi bine formulele. Acoperi spaţiul negru cu cifre, mai cercetă o dată cele scrise şi-şi şterse degetele de praful alb. îndată ce muncitorii isprăviră să-şi noteze calculele de pe tablă, continuă expunerea laminării. Era o repetare a lecţiei din ajun, numai că de data aceasta într-o formă mai dezvoltată, descriind transformările fizice şi mecanice ale barei. Materia era mai grea.

— Păun avu impresia că nu fusese destul de clar. De aceea întrebă cu îndoială :

— Aţi priceput ? Sau s-o iau de la capăt ?

— Şi fără să aştepte răspunsul pe care-l putea ghici în expresia nelămurită a oamenilor, reluă explicaţia, meticulos, întîrziind asupra fiecărei faze a laminării. După aceea îi chemă pe rînd la tablă pe^Gore, pe Firoiu, pe Tosca.

— Fochistul, cu statura lui impunătoare, cu capul mare, turnat pe umerii uriaşi, ca un soclu viu, apucă tabla cu o mînă, ca să n-o răstoarne, iar cealaltă, în care strîngea creta, o ridică în aer, şovăitor. Gore se gîndea. Apoi, cu o mulţumire răspîndită pe obrazu-i încins, începu să scrie una cîte una, domol, formulele.

— Păun îl opri.

— Am greşit oare ? spuse cu sfială fochistul, încurcat, cerînd cumva ajutor celor din sală.

— Nu, este bine, îl linişti Păun. Să continue Firoiu.

— Şi Firoiu reuşi să ducă mai departe schema lami-

— Lui Tosca îi reveni partea cea mai complicată a problemei. El trebuia să dea soluţia. îl stăpînea o agitaţie surdă.

— „De ce pe mine ? De ce m-a ales tocmai pe mine ? Aş putea să spun că nu ştiu. Să cheme pe altcineva. Vrea să mă pună-n inferioritate faţă de ceilalţi, faţă de Liza. Da, asta vrea."

— Se încruntă, stînd îngheţat înaintea tablei. încercă să refacă mintal calculele. Nu izbuti.

— Păun îl fixa în tăcere, bănuind ce se petrecea cu el. Spuse :
— Aici e ceva mai greu, gîndeşte-te.
— Tosca era contractat, tîmplele i se umeziseră. Cu vîrful cretei luneca deasupra formulelor, ca într-o dibuire. Reconstitui din nou, pentru el însuşi, de la început, demonstraţia. Liza stătea cu nervii întinşi de acest gest şi scoase un suspin de uşurare cînd văzu mîna lui alergînd iute pe tablă, ca şi cum s-ar fi temut să nu piardă şirul formulelor. Isprăvi dintr-o răsuflare.
— Unde este greşeala ? veni întrebarea lui Păun.
— Tosca se uita la el, dezorientat. Părea că nu înţelege. Rosti uscat :
— . -— Am greşit, da ?
— într-un singur loc. Să-ţi arăt ?
— Nu, am să descopăr eu, se opuse Tosca.
— Nu se mai auzi nici o foială în bănci. Privirile celor din sală erau aţintite asupra lui. Le simţi în ceafă, şi-n mod inexplicabil se răsuci niţel cu faţa spre sală. Fu de-ajuns ca să vadă puloverul de culoarea frunzei ruginii, cu gulerul larg, şi un pumn mic strîns la piept. Tosca se întoarse spre tablă, verifică fiecare calcul în parte şi la cea de a treia formulă reflectă mai îndelung. în sfîrşit, se lumină :
— Aici este greşeala.
— Şterse cu buretele vechiul calcul şi scrise repede, ca mînat de la spate, formula exactă.
— Acuma este bine, rosti Păun.
— „Nu ţi-a mers, credeai c-ai să mă înfunzi," îşi spuse în sine, înveninat împotriva meşterului şi, în acelaşi timp, cu o ciudată mulţumire şi mîndrie. Nu se strecură zorit pe uşă, ca altădată, ci zăbovi în mijlocul laminoriştilor. Glumi, rîse cu sfruntare, dar cînd Păun îi şuşoti ceva Lizei, în treacăt, îl săgetă ceva în piept. Ieşi afară şi, în loc s-o ia pe drumul care ducea spre poarta principală, ocoli magaziile scunde, în spatele cărora se desfăşura întinderea cîmpului. Dac-ar fi fost întrebat, n-ar fi putut răspunde de ce a ales această potecă neumblată, căci o dată cu dorinţa de singurătate i se năzări şi un gînd zănatic, ireal. Ce-ar fi ca Liza să vină acum în

urma lui ? Şi cînd într-adevăr auzi scîrţîitul paşilor ei în spate, cînd fu lîngă el, inima-i bătu mai tare.

— Tosca, vreau să-ţi vorbesc.

— Cu mine ? N-ai decît, vorbeşte.

— Nici nu ştiu cum să încep. Tu nu crezi că e nevoie de o explicaţie între noi ?

— Nu, eu nu mai am nevoie de-o explicaţie. Ce să fac cu ea ?

— Atunci să plec ?

— Grăbeşte-te, să nu-l pierzi pe Păun. Poate îl mai ajungi.

— Fata tresăltă :

— N-am ce să pierd. Tosca, bagă de seamă, e ultima oară cînd viu după tine !

— Nu te-am chemat.

— Nu m-ai chemat, am venit eu, dar asta nu înseamnă c-o să îndur orice.

— Eu am îndurat.

— Liza tăcu, cătînd spre el, mişcată. îşi purta capul drept, pe gîtul subţire, înfăşurat cu fularul cu pătrăţele galbene şi verzi. Privea înainte, spre cerul limpede, înstelat, care se întîlnea departe cu marginea cîmpiei. O mare linişte cuprinse întinderea ei albă. în zare se înălţau dîmburi joase şi line, care din pricina luminii neobişnuite a lunei păreau mult mai apropiate. Era o lună rotundă, clară, cu o aură albăstrie. Stelele sclipeau în spaţii vaste şi nu puteai şti dacă licărul lor nu e un reflex al cerului străveziu, pur şi ameţitor în imensitatea lui fără hotar.

— Umbre lungi, conice, înmărmureau pe întinsul nepătat al cîmpiei. Unele erau aruncate de movilele din zare, altele de cîte un copac stingher, rătăcit, care veghea tăcerea mării de omăt. Era atît de frumoasă această privelişte, încît nu ţi-ai fi închipuit că numai iarna, cu podoabele ei strălucitoare, transformase într-atît un cîmp sărac şi prăfuit. O suflare lină de vînt atinse cu o aripă nevăzută şirul de plopi tineri de pe marginea şoselei. Ei se treziră ca dintr-un somn vrăjit şi din crengile lor se scutură o pulbere fină şi argintie. De prin preajmă, sau poate mai curînd dinspre cîmp, se distingea un sunet stins de cristale ciocnite. Acolo, peste drum de şosea,

străjuia un plop foarte înalt, cu crengile sticloase, care, neocrotit de nimeni, falnic, izolat, întîmpinase viscolul şi gerul nopţilor trecute. îl prinsese îngheţul. Acum era acoperit de-o pojghiţă subţire de gheaţă, transparentă ca sticla, şi suflarea aceea de vînt, lovindu-i crengile, scotea sunete neînţelese şi melodioase. în bătaia lunei scînteia de parcă s-ar fi aprins miile de cristale de gheaţă de pe trupul lui.

— Tosca stătea absorbit în sine, indiferent la cele din jurul lui. Asculta doar paşii ei mărunţi alături de ai săi, în această tăcere apăsătoare, pe care tot Liza o curmă :

— Ai mai lucrat la inovaţie ? Eşti avansat cu ea ?

— Sînt abia la început.

— Ai arătat-o cuiva ?

— Lui Zâne.

— Şi ce părere are ? Tare m-aş bucura să reuşeşti...

— Tosca o întrerupse, iritat:

— De inovaţia mea o să se ocupe alţii. Pentru asta nu era cazul să te osteneşti, făcu ironic. Altceva ai să-mi spui ?

— Aveam atîtea să-ţi spun... La ce-ar mai folosi ? rosti ea, resemnată.

— Ai dreptate, n-ar mai folosi la nimic.

— Nici că putea fi altfel, spuse Liza. Nu mă plîng, cu toate că m-am zbuciumat destul... tu n-ai să înţelegi... îmi pare rău, foarte rău că s-a întîmplat aşa... De atîtea ori m-am gîndit la tine ! rosti ea, năpădită deodată de duioşie.

— „Tu te-ai zbuciumat ? vorbi cu sine Tosca. N-a fost zi, ceas, clipă în care să am odihnă. Pe furiş te pîn- deam oriunde erai, în cabină, pe platformă, pe pasarelă, şi de cîte ori îţi zăream basmaua roşie, cu funda din creştetul capului, mi se muiau picioarele. Am dat tîrcoale casei tale şi, ca un neghiob ce sînt, mă zgîiam la fereastră, pînă-mi pătrundea frigul în oase. Nopţi întregi nu mi s-a lipit geană de geană. Geta Manoliu zicea că mi-am pierdut hazul. De haz îmi ardea mie...

— Pînă şi pe biata maică-mea, pe care o iubesc ca ochii din cap, am repezit-o. Şi toate astea din cauza cui ?"

— ...Erai un băiat vesel, un prieten drag, mi-era bine cu tine, cu toate că între noi altceva n-a fost, urmă Liza. Eu nu ştiam că tu... poate că nici nu este aşa... Acum fugi de mine ca de-o ciumată. Nu mai vrei să fim iar... prieteni ?

— Nu mai pot.

— Te-ai schimbat mult, nu te mai recunosc.

— Nici eu nu mă mai recunosc, rosti Tosca, întunecat. Nici tu nu mai eşti aceeaşi. Şi înfăţişarea ta este alta. Te-ai uitat în oglindă ? Ai ochii încercănaţi, obosiţi, şterşi.

— Nu te cred.

— Ţi-a pierit culoarea din obraji.

— Mă simt rău astăzi.

— Nu te-am mai auzit rîzînd. Te-ai dezvăţat să şi rîzi.

— Ba am să rîd, spuse ea cu gîtlejul strîns.

— Ce-i între tine şi Păun ? Haide, povesteşte-mi, sînt numai urechi. N-are rost să te mai ascunzi. îţi închipuiai că n-o să aflu...

— Ce să afli ? strigă Liza, zvîcnind.

— Păun ! rosti cu dispreţ. E adevărat că te ţii cu el ?

— îi înfipse mîna în piept, împingînd-o cu spatele în peretele magaziei. Liza se sperie, i se tăie răsuflarea.

— Nu, nu-ţi fac nici un rău. E adevărat ? o întrebă Tosca.

— Ochii ei înotau în lacrimi. Bărbia-i tremura. Din mîndrie spuse :

— Asta-i tot ce vrei să ştii ?

— E adevărat, îngînă el cu sfîşiere. Să piei dinaintea mea ! Piei ! îi ţipă în obraz.

— Liza se făcu albă ca varul. Vru să-şi stăpînească tremurul şi nu putu.

— Nu eşti mai bun decît ceilalţi, cu nimic mai bun.

— Se smuci cu putere, îi aruncă mîna deoparte şi o luă la goană de-a lungul magaziilor scunde şi părăsite.

— Articolul din „Romînia liberă" îl scoase din fire. înverşunat împotriva autorului, Anatol îi contesta orice pricepere, îl învinuia că este confuz, incapabil, lipsit de sensibilitate plastică. Cum iritarea lui creştea pe măsură ce-l recitea — şi mai ales fiindcă i se părea că se creează în juru-i o atmosferă neprielnică — începu să-l insulte, pe toate drumurile, în gura mare. într-un cerc de pictori, la Uniune, ceru să fie eliminaţi din presă toţi „criticaştrii" nechemaţi. Ameninţa că va răspunde şi-i va dovedi cronicarului că este „prost ca o mătură" şi habar n-are de valori plastice.

— într-adevăr, îi telefonă redactorului-responsabil al ziarului şi acesta, civilizat, admise să-i publice un răspuns, cu condiţia să fie o serioasă dezbatere a problemelor care se puneau în articol. După ce re- Electă, Anatol abandonă ideea, socotind că însemna să acorde prea mare importanţă unui „oarecare" publicist. De fapt, el credea că este o atitudine izolată, fără consecinţe, care va fi combătută de critici competenţi, dintre care cel mai mult îl preţuia pe Dan Comşa, colaborator la „Scînteia". Acesta însă nu scrisese nici un rînd despre expoziţie şi Anatol aştepta înfrigurat opinia lui. Ştia că posedă o vastă cultură plastică, era un om integru şi în afară de orice bănuială că ar aparţine vreunei „bisericuţe". Pe judecata lui se bizuia. între timp i se solicită un interviu la un alt ziar, care-l refăcu moralmente, îi stîrni verva şi aplombul. întrebat printre altele ce părere are despre colegii săi de generaţie, Anatol răspunse : „Toţi sînt geniali şi unii au chiar şi talent". Natural că butada nu apăruse în presă, dar se răspîndi cu iuţeala fulgerului. Trezi adversităţile unora, admiraţia şi îngăduinţa altora, fiind socotită ca una din „trăsnăile" obişnuite ale pictorului. Oricum, se discuta despre el şi această mică faimă îl consola de mîhnirea pricinuită de apariţia articolului critic. Un astfel de succes îl ajuta pe Anatol să poată brava cînd era în lume. De îndată ce se retrăgea în atelier, singur cu el însuşi, se mistuia în îndoieli, în nelinişti, în căutări. Era în stare să lucreze zece ore în şir, tenace, pînă îi jucau culorile înaintea ochilor. Această perioadă de lucru dura cîteodată săptă- mîni întregi. După aceea nu mai punea mîna pe pensulă. Expoziţia îi oferea un bun prilej de lene. O mai ţinea deschisă ultimele zile.

Pe seară, înainte de stingerea luminilor, obişnuia să treacă pe la sală. Mai întîlnea cîte un cunoscut, invita sau era invitat la o circiumă, unde rămînea tîrziu noaptea.

— Într-o asemenea seară, cînd nu era nimeni, pică în sală un bărbat cam de treizeci-treizeci şi cinci de ani, cu o manta de piele scorojită, cu un fular decolorat şi mototolit în jurul gîtului. Era înalt, slab, cu spatele puțin adus, cu nasul fin şi ochii cenuşii, sticloşi. Se oprea pe rînd la fiecare tablou, se depărta şi îl cerceta dintr-un unghi mai favorabil, cu o extra-ordinară atenție.

— Anatol, pîcîind din pipă, îl urmărea pe sub sprâncene pe acest vizitator neaşteptat care, după toate semnele, se arăta atras de tablourile lui. Ceea ce era adevărat, deoarece străinul, isprăvind turul sălii, se îndreptă spre el:

— Dumneata eşti Anatol Proca ? îmi place ce faci. Şi asta nu mi se întîmplă des. De departe nu semeni cu nici unul din fotografii de astăzi. în sfîrşit, este aici un limbaj pictural.

— Anatol simți strîngîndu-i mîna — nişte degete lungi, reci şi puternice.

— Mă bucur, spuse el, eşti amator de pictură?

— Sînt, dacă vrei, un confrate, care a renunțat să expună, rosti străinul dezabuzat. Nici expozițiile nu le prea vizitez, am oroare de ilustrațiile colorate. Pe dumneata te'ştiu mai de mult şi mă interesezi. E o căutare personală, originală, ceea ce e din ce în ce mai rar. Vezi că nu sînt un invidios, încheie cu un zîmbet silit.

— •— Şi din ce trăieşti ?

— Noroc că mai am o profesiune ; sînt inginer chimist.

— Detest inginerii, dar cu pictorii, fie şi anonimi, beau oricînd un pahar cu vin. Cum te cheamă ?

— Octav Stănescu.

— Ce nu zici, dom'le ! Am auzit de numele ăsta ! Te ocupi şi cu fabricarea de culori, nu ?

— Am un mic atelier. Cît o mai ține... Nu prea sînt culori pe piață.

— Tocmai că şi eu am nevoie de cîteva tuburi. Trebuie să cîştigi bani.

— Mă descurc.
— Şi cu pictura ?
— Lucrez acasă. Să trecem însă peste asta, nu e important, rosti sîcîit Octav.
— Să vin odată să-ți văd pînzele.
— Nu le arăt nimănui.
— Ei, îmi întăriți curiozitatea. Nici mie, colega ? glumi Anatol.
— Poate, într-o zi, consimți celălalt, aranjîndu-şi fularul mototolit.
— Eşti totuşi de acord să bem ceva ?
— E o cinste pentru mine.
— încetează, că te dau afară din sală.
— Octav rîse spart, metalic.
— Nu te iuți, că eu mă intimidez.
— Mă confunzi cu un păun sau cu un gîscan ?
— Nici cu unul, nici cu altul. Sînt foarte serios cînd îți spun că e o cinste pentru mine.
— Eşti insipid, să mergem.
— Eşuară la o circiumă, pe Ștefan cel Mare. Lui Anatol îi deveni repede simpatic acest pictor obscur, ale cărui exhibiții plastice îi creaseră o oarecare faimă prin '39, după care se dăduse la fund, iar acum lucra în taină, ignorat, la o „artă a occidentului", cum se explica el, în care elementele se reconstituiau în pur hazard, fără nici o organizare prestabilită. îi pomeni printre alții de Kendinski, Chirico, Modigliani, şi Anatol era cucerit, mai ales că Octav ştia să se încurce, nu ca alții, care după o anumită oră nu mai rezistau. Spre deosebire de pictorul nostru, a cărui minte se împiclea, celălalt era lucid. Bea încet şi în ritm egal, cu intenția clară de a nu depăşi limita. Anatol se ameți şi începu să-i istorisească despre Irina, despre un individ prozaic, Matei Zâne, despre singurătatea lui, despre dorința de a evada din acest cerc strîmt şi sufocant, de a căuta altceva, poteci nebătătorite de alții, care să-l ducă „fie în rai, fie în iad".
— Octav îl asculta şi îl aproba, îndoindu-se că e convingerea lui adîncă. Era sigur că la trezie va nega ceea ce afirmase, sau nici nu-şi va mai aminti ce a spus.

— — Atunci mă crezi un conformist, un poltron. Te bag în m... îl înjură Anatol.

— Octav rîse iar, cu rîsul lui spart, metalic. îl luă de braț, sprijinindu-l să nu cadă, şi-l vîrî într-o maşină, dîndu-i adresa din strada Tokio, pe care cu chiu cu vai i-o smulsese pictorului. îi făgădui că-l va revedea a doua zi, pe înnoptat, şi vor continua discuția, deoarece multe idei nu fuseseră limpezite.

— Dimineața, Anatol se sculă tîrziu, împăienjenit. îl înviorară duşul şi ceaşca de cafea neagră. îşi aprinse pipa, răsfoi o revistă plastică, se plictisi. Luă cîteva pînze mai vechi şi le fixă pe şevalet, examinîndu-le amănunțit. Mimica lui exprima părerea pe care o avea despre ele. Uneori cobora sprîncenele groase, cu o schimă de dispreț. Scotea pînza şi-o arunca în- tr-un colț al atelierului, ca pe-un obiect nevrednic. Alteori se strîmba, punctînd anumite detalii, asupra cărora trebuia să revină, să insiste. Cînd un tablou îl satisfăcea, se aşeza pe un trepied şi-l privea îndelung, pîcîind mulțumit din pipă. Astfel tîndăli cam pînă spre prînz. După aceea se îmbrăcă şi ieşi în oraş, cu gîndul să treacă pe la Uniune, apoi să se abată pe la expoziție. îşi cumpără la chioşc un pachet de țigări, ziare, pe care le vîrî în buzunarul raglanului, croit dintr-un postav păros, cu gulerul larg, cu buzunare mari, aplicate, cu cordonul petrecut pe după mijloc.

— Intră la o cafenea şi comandă un rom. Deschise „Scînteia" şi pe pagina a doua, jos, văzu un foileton pe şapte coloane, iscălit de Dan Comşa : „Expoziția de la Dalles". N-avu răbdare să parcurgă introducerea şi citi direct rindurile care priveau persoana sa. Se bucură că lui i se acorda cel mai mult spațiu. De îndată ce înaintă în miezul analizei, îl cuprinse o asemenea emoție, încît nu mai putu descifra sensul. Puse ziarul pe masă, turnă pe gît o duşcă zdravănă de rom şi reluă lectura. Critica era nuanțată, pătrunzătoare şi severă. Comşa considera expoziția ca un. regres al pictorului, argumentînd că înlocuise căutarea reală de noi valori plastice, cu un exercițiu de virtuozitate, formal, cu efecte pe care le repeta, ceea ce demonstra că artistul alesese calea facilității. În critica sa, Comşa nu se mărginea doar la principii abstracte, ci aducea şi exemple evidente, în care îi dezvăluia

procedeele, i le descompunea, supunîn- du-le unei analize temeinice. I se recunoştea însă talentul, însuşirile coloristice, realizate în două sau trei pînze şi se încheia cu speranţa că artistul îşi va redobîndi unitatea şi forţa expresiei plastice. încurajarea nu era de circumstanţă şi nici un mod de consolare, ci manifestarea sinceră a încrederii în el, deoarece nu o dată cronicarul scria despre pictor cu o căldură care răzbătea chiar şi din rîndurile cele mai aspre.

— Anatol nu mai era capabil să înregistreze această deosebire. Vru să recitească articolul, să găsească undeva un punct de sprijin în golul din el, dar nu mai avu putere. împături ziarul şi-l băgă maşinal în buzunar. îşi aprinse o ţigară ; degetele îi erau ţepene. Se rezemă cu spatele de bancheta pluşată, ca şi cînd ar fi fost foarte obosit, închizînd ochii. îi ţinu aşa lungi minute, apoi îşi înălţă pleoapele; nimic din jur nu-l interesa; lucrurile, fiinţele, chipurile oamenilor erau şterse, plate,, banale. Lumea îşi pierduse culorile. Zăcea nemişcat şi amorţit, ca într-o toropeală, ducînd alene ţigara la buze. Trăgea fumul adînc, înghiţind vălătucii. Descoperi paharul de rom şi, cu un gest pripit, îl apucă şi-l bău dintr-o înghiţitură. Aroma, căldura lui îi făceau bine. Mai comandă o sută de gr^me de rom. Pe acestea le bău mai încet şi, cînd le isprăvi, îi deveni deodată insuportabil să stea într-un loc. Plăti consumaţia şi ieşi în stradă.

— Renunţă să mai meargă pe la Uniune, pe la expoziţie ; avea pe de-o parte un sentiment de umilinţă, de neînsemnătate, iar pe de altă parte o pornire de ostilitate împotriva mutrelor pe care le va întîmpina acolo ; unii colegi ipocriţi îl vor compătimi, dar se vor desfăta în ascuns, alţii vor fi reci şi distanţi sau nu-l vor mai recunoaşte, iar alţii, mai laşi, îl vor ocoli de departe. Erau aceeaşi care după succesul din '46 îl măguleau, îl adulau, doritori să-i intre sub piele. La apariţia elogiosului articol al lui Dan Comşa se zvonea că Anatol Proca va fi ales în cadrele de conducere ale Uniunii şi toţi aceştia se grăbiseră să-i ofere amiciţia lor. Ar fi fost totuşi interesant să se amestece printre ei, la Uniune, la Fond. sau la prima şedinţă, să-şi verifice impresiile. Era atît de sigur cum vor reacţiona, încît nu mai avea nici o curiozitate.

— În realitate îi păsa prea puțin de ei; voia să scape, să alunge gustul ăsta de cenușă pe care i-l lăsase severa judecată a criticului. Rătăcind pe străzi se străduia să se ridice dintre dărîmături, indignîndu-se în contra lui Comș'a, învinuindu-l că uza de șabloane estetice, că percepțiile lui artistice nu mai aveau ascuțimea de mai înainte. După aceea cedă, apărîn- du-i lui însuși firave și jalnice contraargumentele. Pentru a-și birui starea de deprimare, trebuia neapărat să-și clădească o iluzie. Și această iluzie era că nici Comșa nu-l înțelegea, nu sesiza că el căuta febril alte valori plastice care să exprime mai fidel universul său lăuntric. Erau poate unele excese, în violența contrastelor, în siluirea perspectivei, în sfidarea legilor construcției, în unele tonuri arbitrare ; ăsta era tributul pe care orice artist îl plătea voinței de a se înnoi, în vederea unei realizări depline și originale. Și tocmai această originalitate Comșa i-o făgăduia. Era punctul cel mai dureros, mai viu și mai adînc al lui Anatol.

— Cînd îl ajunseră oboseala și foamea, se înfundă în prima circiumă, comandînd ceva de mîncare, la în- tîmplare. Scoase iar „Scînteia", recitind rîndurile favorabile, sorbindu-le. I se făcu greață și împături ziarul, îndesîndu-l mînios în fundul buzunarului. Cum, un pictor ca el se amăgea cu cîteva fraze binevoitoare ? însemna că nu era nimic de capul lui. N-avea nevoie de nici o consolare. El era artist pînă în vîrful unghiilor și se sinchisea prea puțin de ce spuneau ceilalți.

— Anatol încercă astfel să se adune, să se reculeagă. îi era cu neputință. Pe seară, frînt, abătut, se învîrtea pe dinaintea Dallesului. „Cu siguranță că s-au strîns în sală cîțiva dușmani, pasămite să-mi vadă expoziția. Sînt curioși cum arăt după articol. N-am să le ofer această satisfacție," își spuse el, gata să se îndepărteze.

— Se izbi de un tînăr slab, blond, cu o manta de piele scorojită.

— Nu mă vezi, nu mă recunoști ? rosti acesta, alăturîndu-i-se.

— într-adevăr uitase că aveau întîlnire și nici nu-l recunoscuse ; nu vedea pe nimeni. Era omul care-l preocupa cel mai puțin acum.

— Am citit şi eu foiletonul, spuse direct Octav. Ce idei rudimentare ! Şi pe deasupra habar n-ai ce este : cronică plastică — sau articol politic ? Mă miră că-i dai atîta însemnătate. în sfîrşit, poate că nutreşti alte convingeri şi, dacă cumva este aşa, eu ţi le respect, bătu în retragere Octav, în faţa tăcerii posomorite a pictorului.

— Anatol abia îşi descleştă dinţii :

— Articolul este bine scris şi gîndit. Comşa a ştiut unde să lovească. Cred însă că e nedrept cu lucrările mele.

— -— Să admitem că ar avea oarecare pricepere, deşi pentru mine directiva este străvezie. în fond, pentru ce pledează ? Academism ! Ne întoarcem la o pictură de acum cincizeci de ani ? Pentru cunoscători, expoziţia dumitale e un succes ! E ceea ce, de altminteri, o confirmă involuntar şi articolul. E un curaj pe care eu nu l-am avut, rosti surd, amar.

— Această declaraţie mîngîie orgoliul lui Anatol. El ar fi vrut totuşi să vină de la altcineva, mai apropiat, nu de la un om străin, cu care n-avea nici în clin, nici în mînecă. Poate de aceea însăşi prezenţa fizică a acestuia îi era o povară, greu de îndurat într-o asemenea situaţie. în colţul străzii se despărţi de Octav, brusc, motivînd că are nişte treburi şi dîndu-i întîl- nire pe altă zi. Intră în prima cabină telefonică şi-o sună pe Irina. La celălalt capăt al firului îi răspunse femeia de serviciu că nu era acasă. Cui să-i mai telefoneze ? Se scotoci prin buzunare şi constată că rămăsese cu nişte mărunţiş. N-avea nici măcar pentru un rom. De unde să ia bani ? Frămîntîndu-şi mintea la cine să apeleze, îşi aminti de Zâne. Se afla în colţul bulevardului, vizavi de fostul Minister de agricultură. Traversă drumul şi în staţie se urcă în tramvaiul 14. Peste cîteva minute bătu la poarta din strada Salmen.

— ...De două ceasuri, Irina nu se mişca din fotoliu, cu picioarele adunate sub trup. Citea o carte, întor- cînd uşor filele. în odaie era cald şi mirosea a ceai. Pe masă ardea o lampă de noapte, cu farfuria de sticlă. Prins în cercu-i de lumină, Matei lucra de zor, aplecat peste planşe şi schiţe. Se auzea compasul

fişîind pe hîrtia de calc. Mîna lui mare făcea noi cal-cule, grăbită, nervoasă.

— Din colţul ei, Irina îl contempla în linişte, să nu-l tulbure. Distingea fiecare amănunt cu claritate : tăietura largă a gurii, pomeţii cu pielea întinsă, fruntea ca un turn, încreţită de efort sau destinsă şi în- gîndurată. Uneori, trăsăturile i se contractau, toată expresia sa căpăta ceva chinuit, dureros, ca într-o sforţare intensă de-a capta firul conducător al proiectului. Şi cînd nu izbutea, îşi pleca fruntea, părînd că doarme. Mîna i se odihnea lîngă compas, cuminte, inertă, cu degetele răsfirate. Atunci ea ar fi vrut să-l mîngîie, dar peste cîteva clipe era iar treaz, reluînd lucrul cu încăpăţînare.

— Era ciudat că Irina nu-l stînjenea. Dimpotrivă, -faptul că o ştia în preajmă-i îi îmboldea imaginaţia. Cîteodată uita că există ; undeva, în conştiinţa lui, nu

— dispărea de tot. într-un astfel de — moment, de eclipsă

— a ei, abandonă compasul şi-o strigă : —

— — Irina! —

— — Da, sînt aici, spuse ea. —

— — Oh, draga mea, ce bine că eşti aici, — rosti Matei.

— înlătură scaunul şi se tolăni pe jos, — lîngă fotoliu,

— lipindu-şi obrazul de genunchii ei — rotunzi şi netezi.

— — Ai lucrat cu spor ? Nu te-am — împiedicat eu ?

— — De loc. Ai avut o idee straşnică să vii — pe neaş

— teptate la mine. Mai am încă senzaţia — că visez. Dă-mi

— voie să pun mina pe tine, să mă conving — că eşti ade

— vărată, reală... —
— O bătaie răsună în uşă şi-n prag se ivi —
mătuşa care
— rosti cu o mină contrariată : —
— — E unul care întreabă de tine, cam —
ţicnit, zice că
— e pictor. îl cheamă Anatol... şi mai cum —
dracu ?
— — Proca ! se recomandă în spatele ei —
Anatol.
— Mătuşa se sperie şi-l măsură chiorîş : —
— — De unde ai mai răsărit, domn'le ? —
— — Din infern ! —
— Matei sări la uşă. Irina rămase în —
fotoliu, dezdoin-
— du-şi picioarele. —
— — Să intre ! Vino, Anatol ! îl chemă —
tînărul in
— giner, rîzînd. —
— — Ce-i cu baba asta ? făcu pictorul, —
păşind în
— odaie, şi zărind-o pe Irina, exclamă : A, —
tu... trebuia
— să-mi închipui ! N-arh să vă ţin mult şi —
am s-o şterg.
— — Dacă ai venit, o să stai, spuse Matei, —
şi fără
— să-i dea răgaz, îi descheie raglanul, —
căruia de altfel
Anatol îi şi desfăcuse cordonul. —
— De cum apăru, Irina se alarmă. Ea —
ghici de îndată
— că ceea ce se petrecea cu el era un lucru —
grav şi
— serios. —
— — Ce-i cu tine, Anatol? Eşti schimbat,
răvăşit.
— — Sînt beat. —

— — Nu, nu eşti. —
— — Ba da, sînt beat de tristeţe. Voi nu — ştiţi nimic ?
— N-aţi citit „Scînteia" de azi ? —

— —

—

— Nu, mi-a scăpat. Dar ce scrie acolo 7

— Anatol scoase ziarul mototolit din fundul buzunarului şi-l întinse Irinei. Ea îl răsfoi repede, fremă- tînd, şi nu descoperi articolul.

— E pe pagina a doua, foileton. Citeşte şi tu, inginerule, îi spuse lui Matei, care se aşezase pe braţul fotoliului.

— Citi articolul laolaltă cu Irina, în care timp Anatol fuma, cu spatele curbat, cu coatele sprijinite pe genunchi. După ce trase ultimul fum de ţigară, adînc, în piept, îi pironi pe cei doi, întrebător, cu un surîs tragic :

— Vă place ? Pur şi simplu mă desfiinţează J

— Irinei i se strînse inima. Nu reuşea să-şi dezlipească buzele. Matei protestă încet :

— N-am această impresie. Se procedează la o distincţie între expoziţia actuală şi ceea ce reprezinţi tu ca pictor. Nici un moment nu ţi se discută talen tul, posibilităţile. Se aşteaptă de la tine o revenire, se speră că vei realiza lucrări valoroase. Scrie textual. Ce dovadă mai mare de încredere vrei ?

— Naivule ! Comşa a presărat şi cîteva flori. Şi-ţi imaginezi c-am să mi le pun la butonieră, fudul, cînd fiecare cuvînt m-a făcut să sînger ?

— Vorbeşti ca şi cum ai fi un om terminat, n-ai mai avea nimic de spus. Or tu eşti încă destul de tînăr, abia îţi desfăşori forţele. Desigur că te doare, totuşi nu te supăra, voi artiştii sînteţi prea sensibili.

— Anatol se izbi cu pumnul în genunchi :

— Cu ce crezi tu că se pictează ? Cu pensula ? Cu culorile ? Nu ! Fără această sensibilitate n-ar ieşi nici

un volum, nici o simfonie, nici o statuie. Arta se hrăneşte din bucurie.

— -— Dramatizezi. Te rog, calmează-te. Ţi se cere să alegi; alţi pictori au rupt cu concepţia burgheză şi au creat opere admirabile. Sînt printre ei nume de prestigiu, pe care şi tu le stimezi. Să ţi le înşir ?

— Nu te osteni, le cunosc. Şi ce mă pisezi cu concepţia burgheză ? Ce am eu comun cu burghezia ? se revoltă Anatol. Fiindcă tatăl meu a fost un renumit clănţău de bară, întreţinea casă mare, cu doi secretari, slugi ? Eu locuiam în pod, unde aveam şi atelierul, şi dacă mi se aducea mîncarea, îmbucam ceva la repezeală, dacă nu, răbdam. Scara era mobilă şi o trăgeam înăuntru în pod, ca să nu mă bată nimeni la cap. Relaţiile cu tata ? Ne detestam reciproc. Era afon în pictură. Într-o bună zi am şi fugit de acasă. N-aveam decît douăzeci de ani. Şi de atunci şi pînă astăzi m-am descurcat singur. Să-ţi mai spun c-am cărat şi bagaje ? Nu vreau să insist asupra acestui pitoresc capitol.

— „Ca şi mine", gîndi Matei.

— Nu-mi fac nici un merit din asta. Sînt cel mai puţin burghez dintre voi. N-am instinctul murdar al proprietăţii, nu rîvnesc onoruri, nu umplu de bale talentul altuia şi nu-mi sap confraţii. Sînt dispus oricînd să lepăd avantajele pentru care alţii se bat ca chiorii.

— Nu eşti singurul artist dezinteresat, or mai fi şi alţii. Important e cum gîndeşti, drumul pe care vei continua de aci înainte. îţi pomeneam mai adineaori de cîteva personalităţi plastice care au ales cu curaj o nouă concepţie estetică, ca de altfel majoritatea pictorilor, şi îndeosebi cei tineri. îl înlături, de pildă, pe coexpozantul tău, Mihuţ, fiindcă abordează teme sociale ? Este el mai prejos ca artist ?

— Cine pretinde o astfel de absurditate ? Recunosc că e chiar foarte talentat. Asta nu înseamnă să pictez şi eu ca el, şi nici măcar ea maeştrii noştri, dintre care unii lucrează la fel ca acum douăzeci de ani, adică întocmai ca la începutul succesului lor. Au ajuns să se

repete, să se imite pe ei înşişi, ceea ce e egal cu moartea pentru un artist. Trebuie să uiţi tot ce ai învăţat, ce-ai deprins din rutină şi s-o iei de la capăt. De fiecare dată s-o iei de la capăt. Dacă n-ai senzaţia, ori de cîte ori te aşezi în faţa şevaletului, că descoperi pentru întîia oară limbajul naturii, enigma chipului omenesc, miracolul unui nud, e mai bine să te faci dentist !

— Matei rîse. Irina, fără voie, zîmbi.

— Eşti dator să cauţi mereu, tîrîndu-te pe brînci, poticnindu-te de bolovani, zgîriindu-te de mărăcini. Să cauţi, împingînd cu mîinile, cu pieptul, ca să despici valurile necunoscutului şi să înaintezi mai departe.

— „Ciudat, cum se aseamănă munca noastră, deşi căile sînt diferite, gîndi Matei. Aşa e şi-n tehnică ; eşti încătuşat de legi, de principii rigide şi totuşi dincolo de ele sălăşluieşte necunoscutul şi te avînţi să-l cucereşti, să-l supui, cu orice preţ"...

— Pentru tine lucrul ăsta e indiferent. Tu fabrici ţevi mai bune sau mai proaste, ce importanţă are ? Practici o profesiune utilă ca oricare alta, şi atîta tot. Voi sînteţi o rasă fericită de oameni. N-aveţi asemenea probleme care-ţi macină zilele şi nopţile.

— ■— De unde ştii ? strigă Matei, cu o sclipire de furie.

— îi era ruşine să-i mărturisească propriile sale zbateri, să-i dezvăluie cum în anii uceniciei fusese dat afară din atelierul CFR pentru că nu-i reuşise un dispozitiv inventat de el, cum întotdeauna nă- zuise să înfăptuiască ceva în viaţă, cum această nelinişte o ducea pretutindeni, cum visul lui — ca şi al atîtor altora — era să se realizeze pe el însuşi. Şi mîzgălitorul ăsta de pînze îi lua acest drept ?

— Anatol, involuntar, lunecă cu privirea pe masa plină de schiţe, apoi se uită indecis la Matei, pe care bănui că-l lovise profund.

— ■— Iartă-mă, rosti eu un ton blajin şi obosit, poate greşesc. Oricum, tu ca să te realizezi ai nevoie de oameni, să fii cu ei, în mijlocul lor, eu să mă confrunt cu mine însumi, în faţa şevaletului.

— Mai întîi vreau să-ţi risipesc o prejudecată, se înfierbîntă Matei. Pe mine scoate-mă din cauză. Află

însă că un simplu muncitor care vine cu o inovație tinde să se depăşească, să se realizeze pe el însuşi. La mine în uzină, un tînăr foarte înzestrat, pe nume Tosca, mi-a prezentat o inovație care va fi de mare folos pentru proiectul meu. Nu intru în detalii, că oricum n-ai pricepe o boabă. Dar ca Tosca sînt în toată țara mii, zeci de mii, şi fiecare dintre ei îşi „macină zilele şi nopțile", cum te exprimi tu, cu aceeaşi sete de a se împlini pe el însuşi. Aşa încît nu eşti o excepție. Eu, fireşte, nu mă pot realiza în afara oamenilor, şi, mai precis, în afara muncitorilor cu care lucrez cot la cot. Am nevoie ca ei să înțeleagă, să participe, să mă ajute la ceea ce fac. Şi tu crezi că-ți ajunge şevaletul ca să te realizezi ? Ei bine, vreau să te văd pictînd, fiind absolut sigur că nimeni, niciodată, nu va privi vreo pînză de a ta. Suporți această idee ? Sînt convins c-ai azvîrli pensula cît colo sau ți-ai sări din minți. Monologhează numai nebunii.

— Anatol, fie din oboseală, fie din indiferență, rosti fără vlagă :

— Eu mă duc, am pălăvrăgit destul. Să trecem alături, am să te rog ceva, îi spuse lui Matei, căruia îi ceru împrumut nişte bani, pe care acesta, deşi strîmtorat, îi dădu imediat.

— Pe cînd Anatol îşi îmbrăca raglanul păros, Irina stărui să-l însoțească eu Matei, să iasă în oraş împreună, dar pictorul o respinse.

— Vreau să fiu singur.

— De jur împrejur, încăperea semiîntunecoasă a anticariatului era căptuşită cu rafturi ticsite de cărți. În liniştea dinăuntru, doi-trei amatori răsfoiau pe îndelete vechi infolii, cu iz de mucegai. Matei Zâne consulta cărți de specialitate, în căutarea uneia extrem de prețioasă pentru definitivarea proiectului său. Cum parcursese două şiruri de rafturi, fără succes, foileton a un dicționar ilustrat, ca să se mai odihnească. Nu avea însă răbdare şi-l puse la loc, continuînd cercetarea. Văzîndu-l că de un ceas scotoceşte, anticarul îl întrebă ce anume îl interesa. Matei îi spuse titlul volumului, în nădejdea că

va putea cumva să i-l procure. Anticarul era cam sceptic. Totuşi îi făgădui că se va ocupa.

— Tînărul inginer îşi propuse să mai aştepte citeva zile şi-n caz de nereuşită, să recurgă la biblioteca profesorului Cerchez. Pe cînd da să iasă, se ciocni de Stere, pe care pînă atunci nici nu-l văzuse.

— Ia te uită ! exclamă Matei.

— Stere era îmbrăcat într-un palton tocit, negru- verzui, cu o pălărie ponosită, aşezată otova pe cap, cu şoşoni largi în picioare şi mănuşi de lînă în mîini, cu un singur deget. înfăţişarea lui nu era nici caraghioasă, nici umilă, ci numai ciudată, căci omul se ţinea ţeapăn şi rigiditatea lui trupească putea lesne să semene a demnitate. Pe stradă, neobişnuitul figurii sale ar fi apărut de îndată oricui, în această încăpere însă, cu hîrţoage roase, se potrivea de minune, ca şi cînd el însuşi ar fi coborît dintre rafturile prăfuite.

— Eu sînt un familiar al casei, spuse Stere, în fiecare zi dau o raită pe la anticari. E un nărav din studenţie, de care n-am izbutit să mă dezbar. De altminteri e una din puţinele mele bucurii.

— Te interesează ceva în mod deosebit ?

— A, nu ca pe dumneata...

— Ai fost aici ? Ai auzit ?

— Sînt de o jumătate de ceas. N-am vrut să te stingheresc. Ce cauţi dumneata nu se găseşte la nici un anticariat.

— O să mai încerc, am neapărată nevoie.

— Ştiu că ai nevoie, spuse Stere într-un fel în care nu încăpea îndoială că se gîndea la proiect.

— Matei se zori :

— Ce faci, mai rămîi ?

— Da. Nu-mi place să umblu pe frig.

— ...A doua zi, Matei se înfăţişă la Beldie. îi ceru planurile cutiei de viteză. Voia să le studieze. Era o ultimă verificare. Se aştepta să fie amînat, sub diferite pretexte, deoarece Beldie stătea pe gînduri. Cu cîteva clipe înainte primise un telefon : era de la Sanda Mavrodin. îl invita pentru după-amiază la ea, în numele lui Ioaniţiu. Era pentru întîia oară cînd îl suna ea. Acest telefon îl umplea de mîndrie şi-i excita senzaţia de putere. E adevărat, Sanda nu mai avea avere, socialmente însemna acum mai puţin decît el,

dar era totuşi o boieroaică. Altădată, în lumea ei, uşile i-ar fi fost închise. O rîvnise demult şi pentru ceea ce reprezenta ca femeie şi din dorinţa obscură de a se răzbuna pe Ioaniţiu care trăia cu nevastă-sa. Era însă o ambiţie pe atunci greu de realizat. Reînviase de cînd o vedea mai des şi-şi dădea seama că spiritele, observaţiile lui o în- cîntau. Şansele îi crescuseră, mai ales de cînd Sanda Mavrodin era la ananghie. Beldie îi promisese că va lucra pentru transferul ei, inventînd dificultăţi ca să-i slăbească treptat rezistenţa şi s-o aducă astfel în patul lui. O făcea cu tact, cu degajare, folo- sindu-se de presiunea pe care celălalt, şeful ei, Creţu, o exercita asupra-i, încît să nu mai aibă putinţa unei alegeri. Glasul ei la telefon, deşi mai prietenos, mai cald ca oricînd, era străbătut de nervozitate. Să fi fost venirea lui Ioaniţiu ? De ce recurge iar la el, cînd între amîndoi se stabilise o oarecare intimitate ?

— Pe acest semn de întrebare intrase Matei. Cerîn- du-i planurile cutiei de viteză, lui Beldie i se dezvălui brusc că tînărul din faţa sa avea proiectul. Era întocmai cum ar fi pătruns la el, pregătit, înarmat, gata să ducă mai departe bătălia. îl crezuse aproape înfrînt, înlăturat, şi iată că răsărise înainte-i ca un adversar neobosit, perseverent şi de temut. Cu acea putere pe care o au oamenii disimulaţi, Beldie îşi reveni îndată, spunîndu-i :

— —■ Pofteşte, şezi !

— în timp ce căuta planurile, îşi zicea c-ar putea să-l amîne, să cîştige timp, dar ar fi fost inutil, în- trucît pînă la urmă trebuia să i le dea. Era un tertip prea ieftin şi vizibil. Apoi, chestiunea putea ajunge la direcţiune, la comitetul de partid. O complicaţie care ar arunca o umbră asupra lui.

— Ceea ce se impunea acum era să obţină ca Matei însuşi să-i destăinuie ideea directoare a proiectului şi, confruntînd-o cu planurile, să i-o răstoarne, să-i strecoare îndoiala asupra valorii ei. începu prin a-i descifra mecanismul cutiei de viteză, a-i explica particularităţile, precis şi amănunţit. Erau unele lucruri cunoscute, altele nu, şi Matei şi le nota fe- bril, spre mulţumirea lui Beldie. Acesta, într-o doară, se interesă asupra cărei variante se oprise, căci fără cunoaşterea ei n-avea cum să-i mai fie de folos.

— Zâne se mărgini să spună :

— Nu e încă nimic concret, definitiv...

— Totuşi, în linii generale ? insistă Beldie, şi cum celălalt se menținea în aceeaşi pasivitate, continuă oftînd : Eu unul nu m-aş fi hazardat. De obicei, schimbarea cutiei de viteză, presupunînd că se va putea înfăptui într-un timp record — ceea ce e discutabil — e o operație dificilă, de mare precizie, delicată.

— O am în vedere.

— •— E greu să cuprinzi toate consecințele, mai ales că unele apar — şi aici este pericolul ! — după intrarea în funcțiune a laminorului.

— Da, am să mă căznesc să le evit, spuse Matei.

— Beldie făcu o pauză, aplecat asupra planurilor,

— fiindu-i limpede că celălalt nu-i va da nici un detaliu asupra proiectului. Şi atunci luă pe rînd fiecare variantă posibilă, o analiză, îi arătă neajunsurile, sperînd că în acest chip să se apropie de ideea lui Zâne. Era un mijloc de a-l atrage în discuție, a-l învălui şi a-l sili să-şi apere concepția.

— Matei nu-l întrerupea. îl lăsa să dibuie, să pipăie terenul şi nu o dată Beldie se roti în jurul ideei sale. O părăsea şi ataca o altă variantă, demonstrîn- du-i laturile slabe, primejdiile ce pîndeau aplicarea ei. Cum tînărul inginer nu ridica nici o obiecție, Beldie, obosit, iritat, conchise cu un avertisment:

— După cum vezi, o intervenție la cutia de viteză e exact ca o operație direct pe inimă. Oricîte măsuri de precauție ai lua, un accident fatal nu este exclus, în cazul nostru e vorba de o serie de necunoscute, care sînt hotărîtoare pentru mersul laminoarelor. Aşa că, dacă scapi teafăr din înlănțuirea lor, să te consideri un om fericit, rîse Beldie, „Ah, ai nimerit în miezul problemei !" gîndi Matei.

— Cînd voi trece la definitivarea proiectului, am să țin seamă de observațiile dumneavoastră, rosti Zâne, înfăşurînd repede planurile.

— Lui Beldie i se păru că-l clătinase, că-i înfipsese un cui, ceea ce nu era fără temei, şi de aceea i-l răsuci şi mai adîhc în carne :

— îţi mărturisesc, mi-e teamă pentru dumneata. Un eşec ţi-ar dăuna enorm. înţeleg ambiţia de a-ţi reface poziţia, a o întări, e foarte explicabil...

— Vă închipuiţi că asta mă preocupă cel mai mult ? spuse Matei, surprins.

— Fireşte că nu e numai asta... este şi devotamentul, impulsul de-a înfăptui, de-a te afirma. Dumneata eşti un entuziast, un dezinteresat, rosti cu o imperceptibilă ironie Beldie.

— „Nu crede o iotă din ce spune," reflectă Matei.

— în ce mă priveşte, poţi conta pe sprijinul meu. Ai însă grijă de necunoscute, îl mai preveni o dată în uşă.

— Şi din hală, Matei sări drept pe scările pasarelei, urcînd pe platformă. Aici, căldura te înfăşură ca într-o cămaşă de foc. De fiecare dată, loviturile teribile de perforare a oţelului răsunau cu un ecou imens. Hala se cutremura, pereţii de sticlă zăngăneau, aerul vibra în unde prelungi, sonore, ca o harpă cu strune fine de metal. Şi ori de cîte ori se repeta năprasnica lovitură, din oţelul incandescent se- rupeau constelaţii luminoase şi multicolore, care ardeau în văzduh şi cădeau pe podeaua platformei ca o ploaie neagră de zgură.

— Matei nu vedea decît mişcarea necontenită, ritmică, a valţurilor. Erau ca nişte maxilare de oţel, cumplite, care înşfăcau una după alta barele aprinse. Acestea alergau uruind, se rostogoleau spre gura căscată şi deodată înţepeneau, înhăţate de maxilarele de oţel, ca în secunda următoare să fie străpunse c-un geamăt scrîşnit de grozava izbitură.

— îl scutură un fior, avînd senzaţia că se vîra cu întreg trupul, viu, între aceste maxilare, care se încleştau şi se descleştau, într-un ritm mecanic, egal şi nepăsător. Se uita fascinat la mişcarea lor, cum hăpăiau barele, deschizîndu-şi şi închizîndu-şi fălcile dure. Era leoarcă de sudoare.

— Cînd, în sfîrşit, se îndepărtă, Stere nu îndrăzni să-i vorbească, într-atît era de alterat la fată, iar ochii aveau incandescenţa oţelului.

— Matei se şterse de apa ce curgea de pe el şi care ţîşnise parcă prin toţi porii pielii. Se căută de-o ţigară şi după cîteva fumuri se calmă, cînd îl auzi pe şeful de schimb spunîndu-i :
— Unde ai fost ? E un pachet în cabina dumitale.
— Pentru mine ? Ce fel de pachet ?
— Ai să-l desfaci şi ai să vezi. Te rog însă să-l , înveleşti la loc şi să nu zici nimănui că-l ai de la mine.
— E secret ? glumi Matei.
— Este, nu vreau să afle Beldie.
— Ce legătură avea cu Beldie ? Nu-i convenea nici misterul, nici această complicitate. Era intrigat, şi spre prînz, cînd coborî în cabină, desfăcu pachetul în care nu era altceva decît tratatul după care umblase pe la anticariat. Pe prima pagină, sus, într-un colţ scria caligrafic, îngrijit, „Lucian Stere, 1939". Volumul era bine păstrat, în afară de sublinierile şi comentariile marginale, ceea ce dovedea că fusese studiat cu seriozitate. Mai mult decît bucuria, recunoştinţa, pe Matei îl însufleţi curiozitatea pentru Stere, căci notaţiile, însemnările, oricît de fugitiv citise, îi dovedeau că totuşi cîndva creierul lui trăise o efervescenţă de idei, gîndise asupra principiilor, nu era ca astăzi un tehnician dezabuzat, mîncat de rutină, înăcrit. Cum era cu putinţă o asemenea transformare ? Ce dramă se petrecuse cu el ? Involuntar, Matei îşi aminti de amara lui reflecţie : „Trecem unii pe lîngă alţii ca nişte străini, nu ne sinchisim ce se întîmplă cu celălalt şi sîntem toţi la fel". îl şi vedea cu craniul lui pleşuv, cu pielea pergamentoasă, cu rînjetul nelipsit de pe buzele strînse. Era un bărbat în vîrstă de numai patruzeci şi cinci de ani şi arăta ca de şaizeci. Făcuse unele tentative timide, să se lege sau să comunice cu
— Matei. împrumutarea preţiosului tratat era de asemeni un act cu care voia să-i ciştige încrederea. El LI ţinuse la distanţă, suspectîndu-l a fi aliatul lui Beldie. Şi dacă greşea ? Poate, într-adevăr, avea dorinţa sinceră de-a se împrieteni cu el, poate se simţea prea izolat, singur. O fire ca a lui Stere nu putea fi capabilă de prefăcătorie. „Ciudat tip !" îşi spuse Matei, cu intenţia să-l îmbrăţişeze pentru- tratat, dar află că-l chemase Beldie. I se iscă din nou

îndoiala şi, cînd se regăsiră pe platou, tînărul inginer fu mai rezervat. Stere înțelese imediat motivul.

— Ai fost înaintea mea la Beldie ? îl întrebă direct.

— Da.

— Te-a descusut şi pe dumneata despre proiect ?... A încercat să afle amănunte de la mine. Să te păzeşti de el şi, pînă nu definitivezi proiectul şi—1 prezinți în consiliu, să nu sufli un cuvînt. E în stare să ți-l torpileze înainte de a-l discuta.

— Ce te face să-mi porți de grijă ? Prin ce o merit ?

— Stere îşi dezveli dinții galbeni într-un zîmbet strîmb. Pielea veştedă a obrazului i se încreți spre tîmple şi privirea-i deveni ascuțită :

— Eşti bănuitor. Uită-te la mine cum arăt şi ai să înțelegi. Cît despre dumneata, ştiu şi eu... să-mi dovedesc mie însumi că n-am putrezit pînă la rădăcină, că mai există o coardă care vibrează... Ba nu, să fiu cinstit! Nu-s chiar atît de sentimental, am şi eu un interes să reuşeşti, mai mare decît îți închipui, şi te ajut în felul meu... Altceva nu pot să fac şi nici nu doresc. Vine Beldie ! Să ne despărțim...

— Te rog să stai ! spuse ferm Matei. Haide la mine în cabină, să mai vorbim.

— Nu acum, altă dată.

— Ce-i cu dumneata ? De ce te fereşti de el ?

— E o istorie prea lungă, şi nu e nici locul, nici momentul...

— Cum vrei, spuse Matei, şi-i întoarse spatele lui Beldie care trecu pe lîngă ei, distrat, cu o figură radioasă, căci primise un al doilea telefon de la

— Sanda Mavrodin, îndrituindu-i nădejdea că era pe cale să-şi atingă ținta.

— ...în baia puternic luminată, care făcea să sclipească faianța, nichelul, oglinzile, Beldie îşi înnoda cravata, satisfăcut de propriul său chip. îi veni ideea să se ducă la Sanda Mavrodin c-un sfert de oră mai devreme, pentru a avea prilejul să stea singur cu ea pînă la sosirea lui Ioanițiu. Se gîndea că nu putea încălca anumite reguli de politețe. Şi pe urmă era şi mai prudent. Era însă atît de bine dispus, încît astăzi

îşi va îngădui orice îndrăzneală. Trebuia ca măcar cîteva minute să fie numai ei doi, să stabilească într-un fel oarecare un angajament reciproc. Un angajament ! Nu, asta suna prea brutal. El nu va aduce vorba despre transfer, va aştepta ca ea să-l întrebe. Şi după aceea o va atrage spre făgaşul potrivit. îi va ceda oare ? Ce femeie ! Ce femeie ! rosti admirativ şi parcă cu teamă că n-o va poseda pe Sanda Mavrodin.

— încă n-ai isprăvit ? se miră Aura, nevastă-sa, intrînd în baie. De un ceas te dichiseşti. Cu cine ai întîlnire ?

— Cu Ioaniţiu.

— E în Bucureşti şi n-a dat pe la noi ?

— Se pare că e grăbit. Mîine dimineaţă se înapoiază la schelă, spuse el, privind-o în oglindă, cu un rictus ironic.

— Vii tîrziu ? se interesă Aura.

— Nu cred. Dar s-ar putea.

— De ce nu mă iei şi pe mine ?

— Ce ţi-a venit? Avem de discutat chestiuni importante. Ce rost are să te iau şi pe tine ? Apoi, îndulcind glasul : Sîntem doar între bărbaţi.

— încercă s-o mîngîie, dar Aura se strecură afară.

— Eşti uricios astăzi, spuse înţepată, şi îndată ce Eu în hol, urcă grăbită scările spre telefon.

— Leon Beldie o porni pe jos, să respire aerul tare. începuse să se îngraşe şi asta nu-i prea plăcea.

— Puţină mişcare la vîrsta lui nu strica, apoi nu suferea înghesuiala din tramvaie. Forfota de pe stradă era mai suportabilă. Cînd ajunse în centru, se întunecase de-a binelea. Ceasul de la staţia Brătianu arăta şase fără zece minute. La şase fix, Beldie suna la garsoniera Sandei Mavrodin.

— Ah, dumneata ! exclamă ea, înşelată de zbîrnîitul scurt al soneriei.

— Am întîrziat cumva ? spuse inocent, vrînd să se scuze.

— Sanda îl pofti înăuntru, simplă, reţinută, ca pe-un oaspe obişnuit.

— Nu, nu, de loc. Eşti punctual ca un britanic.

— Punctualitatea e şi ea o formă de omagiu cuvenit unei doamne, rosti Beldie, prețios.

— Deşi era cam forțat, mirosind a manieră veche, făcu efect, deoarece Sanda îi surîse, prinzîndu-l într-o privire iute, de cunoscătoare.

— în schimb, pe furiş, îl cîntări din cap pînă-n picioare, ca pentru a-i întări o impresie. Lui Beldie nu-i scăpă. „Mă măsoară ca pe-un armăsar."

— Se înfundă în fotoliu, comod, hotărît să urmeze tactica pe care şi-o propusese. Dar Sanda nu-i pomeni nimic despre transfer. „Nu vrea să facă nici un avans", gîndi Beldie.

— Ce-o fi cu Val că încă n-a venit ? spuse el din senin.

— Văd şi eu că întîrzie. E împotriva obiceiului lui.

— Beldie observă abia acum la gazda sa o fină agitație, care se trăda în mici gesturi nervoase, aprinderea şi stingerea țigării, trecerea degetelor prin păr, grija de a nu-şi şifona rochia. Dintr-o dată se mo- lipsi şi el de aceeaşi nelinişte. De ce-i dăduse întîl- nire Ioanițiu ? Şi de ce era Sanda tulburată ?

— Să i se fi întîmplat ceva ? rosti Beldie cu subînțeles.

— Ce să i se kitîmple ! se stăpîni ea. O fi avut o pană la maşină, sau poate s-a ivit o chestiune neprevăzută. în sfîrşit, eu cred totuşi că va veni.

— Niciodată n-a fost altfel, spuse apoi cu un zîmbet fermecător.

— Silința Sandei de-a se stăpîni, de-a fi grațioasă cu el, cu aceeaşi distanță în purtare, nu izbutea să-i adoarmă preocuparea : ce era cu Ioanițiu ? Asta nu-l împiedica s-o dorească pe această femeie, să-l desfete fuga liniei spre şold, gîtul înalt, ovalul feței, cu pielea mată, brună, dominat de un nas puțin mare, gîndea Beldie, dar nu lipsit de noblețe.

— Uruitul ascensorului în urcare pătrunse pînă la ei.

— „El e !" îşi spuse în sine inginerul, cu uşurare.

— Sanda nu se mişcă din fotoliu. îşi înălță doar capul, cu auzul atent.

— Ascensorul coborî.

— E vreun motiv de îngrijorare ? nu mai răbdă Beldie, şi în aceeaşi clipă îi păru rău.
— Ghici în ochii ei o licărire de dispreţ : „Ţi-e frică
— Mă gîndesc la Val, adăugase el cît se poate -de calm.
— Soneria zbîrnîi scurt, de trei ori.
— Sanda sări în picioare, aruncîndu-i liniştitor :
— Val !
— într-adevăr apăru Ioaniţiu, cerîndu-şi scuze pentru întîrziere. Era în acelaşi palton în carouri, cu blana de biber, cu trăsăturile asprite de vîntul înfruntat pe podeaua sondelor. Se dezbrăcă şi se aşeză în fotoliul părăsit de Sanda.
— Domnul Beldie era îngrijorat pentru tine, spuse ea, recăpătîndu-şi vioiciunea. I-ai dat emoţii.
— Emoţii ? făcu Ioaniţiu, închizînd pe jumătate un ochi. De ce ? rîse sec.
— Doamna Mavrodin mă tachinează şi nu ţine seama că pe noi ne leagă o priete...
— Desigur, desigur, o prietenie, îl completă binevoitor Ioaniţiu.
— Să vă fac o cafea ? Mi-am procurat o cutie de nescafe, spuse Sanda şi dispăru în chicinetă.
— Ioaniţiu îşi rezemase palmele de cele două braţe ale fotoliului, rămînînd cîteva clipe într-o perfectă imobilitate. Apoi ridică o mînă şi-şi netezi parul rar, cenuşiu, murmurînd :
— Da, da...
— Pe Beldie începură să-l irite gesturile acestea mecanice şi studiate, tăcerea-i enigmatică. Era sătul de poză. I se rotea mereu în cap aceeaşi întrebare : de ce-l chemase ? Cum celălalt continua să se joace cu degetele pe lemnul fotoliului, se încăpăţînă şi el în mutism.
— Nu eşti curios să afli pentru ce te-am chemat ? spuse Ioaniţiu.
— De asta sînt aici, aştept.
— Sînt noutăţi interesante. De curînd au sosit doi camarazi, rosti petrolistul, schiţînd un semn cu mîna care voia să spună că au coborît din văzduh. I-am

adăpostit. Un al treilea e pe cale să pice curînd. Aş avea nevoie pentru el de o gazdă absolut sigură. Te-am ales pe dumneata. Eşti cel mai indicat.

— Beldie păli, înspăimîntat. Mai întîi fu gata să izbucnească : nu ! întrevedea riscul unei rupturi. Ei, şi ? O ruptură i-ar fi convenit acum de minune, căci oricum voia să se desprindă de vechile relații, să-şi consolideze situația, să se poată avînta liber într-un post mai important. Cum era atît de naiv ? Ioanițiu îl strîngea ca într-un cleşte de fier ; deținea bor- derourile cu acțiuni petrolifere, încredințate lui de Aura; fuseseră împreună membrii asociației Germano-Romîne ; cunoştea fiecare etapă a carierei sale pe care i-o înlesnise. Şi, apoi, dacă mîine lucrurile se răsturnau ? Ioanițiu l-ar nimici. Dar şi astăzi, cu o simplă notă informativă l-ar desființa şi niciodată n-ar mai face carieră. Nu, o ruptură fățişă nu era posibilă. N-avea nici un interes s-o provoace el. Cel mult să rărească relațiile, să le lase să se stingă de la sine. Oricum, era decis să refuze.

— La mine ? E cu neputință ! Eu locuiesc într-un cartier deocheat. Trebuie găsit altceva, în altă parte, într-un loc izolat. Mă expun inutil la o mare primejdie...

— Sanda reveni cu cafelele, le puse pe o măsuță, aşezîndu-se în fața celor doi bărbați, pe divan. Era încordată, nervoasă. Nimeni nu se atinse de băutura fierbinte şi aromată.

— Chiar dacă ar fi vorba de nepotul dumitale ? rosti calm Ioanițiu.

— Nepotu' meu ?!

— I se răcise spinarea. „N-are decît să crape !" gîndi în secunda următoare. Era fiul soră-şi, căsătorită cu acel nefericit de avocat fără clientelă, Rucăreanu, care se sinucisese după falsificarea unor acte publice. Băiatul, Andrei, îşi luase licența în litere şi era un legionar fanatic. îl plasase într-o slujbă la Pinacoteca statului, ceea ce nu-l împiedica să-l trateze pe unchiu-su cu superioritate şi chiar obrăznicie. Amestecat în mai toate tulburările huliganice ale vremii, era mereu urmărit de autorități şi silit să se ascundă. După rebeliunea din '40 se refugiase în Germania.

— Beldie crezuse multă vreme că fusese ucis, şi respirase uşurat. Ioaniţiu îl vestise într-o zi că nepotu- său trăia. Şi iată că va sosi în ţară ! îi fulgeră prin minte gîndul să-l denunţe, să scape astfel de el. Ideea era însă nebunească, absurdă, imposibilă.
— Nu va rămîne decît cîteva zile, continuă inflexibil Ioaniţiu. Cum nimeni nu va şti că a locuit la dumneata, e ca şi cînd n-ar fi fost. Are acte în regulă, „eliberate" de miliţia din Buzău, bineînţeles pe un nume fals. Pentru servitoare va fi un prieten din provincie, în trecere prin Bucureşti. De altfel, vei avea grijă să aibă cît mai puţin contact cu el. Nu va folosi telefonul şi nu va ieşi din casă decît noaptea.
— Beldie asista neputincios, contractat, uimit, cum celălalt decidea în locul lui. încercă să reziste, să se opună :
— E o chestiune prea gravă şi nu pot să risc singur. Trebuie să mă consult şi cu soţia mea.
— Am consultat-o eu. E de acord. Am fost pe la dumneata, înainte de a veni aici, un sfert de ceas după ce-ai plecat de-acasă. Din păcate... era foarte urgent.
— E de-acord ? reţinu Beldie, înnegurat, înţele- gînd că orice împotrivire era de prisos. Şi cînd va veni ? murmură.
— Ioaniţiu se uită la ceasul-brăţară, de la încheietura mîinii.
— Te voi anunţa la timp.
— „E inconştientă !" îşi spuse în sine Beldie, cu o scrîşnire de furie.
— Nu mai era nimic de făcut, decît să se păzească cît mai bine şi să caute să-i scurteze şederea. Dacă cumva va încerca s-o prelungească, îl va speria că-i casa suspectată. Într-un mod sau altul se va descotorosi de el...
— Fii liniştit ! Va rămîne doar cîteva zile, repetă Ioaniţiu, ca şi cînd i-ar fi ghicit frămîntarea, vizibilă pe obrazu-i frumos, uşor alterat. Ce Dumnezeu, n-am dreptul să-ţi cer şi eu un serviciu ?
— Da, desigur, oricînd, însă... se bîlbîi Beldie.
— • — Nu te teme, am luat toate măsurile, îl asigură petrolistul, şi, vroind să curme o discuţie pe care o considera închisă, scoase portţigaretul, îi oferi o

ţigară şi adăugă îndreptat spre Sanda : Simt nevoia să mă destind. Ştiu o cîrciumioară pe Vlaicu-Vodă, discretă, c-un diseur care cîntă vechi şansonete franţuzeşti. Vii şi dumneata cu noi, Beldie ?

— Sanda îşi întinse picioarele, se întoarse pe-o parte, curbîndu-şi şoldul. îi zîmbi :

— Bineînţeles că vii, nu-i aşa ?

— Beldie se înclină.

— Preaplecatul dumneavoastră supus, doamnă !

— Acceptase, deşi n-avea nici un chef să se ducă.

— Oricît de mult voia să fie laolaltă cu Sanda Mavro- din, ivirea apropiată a nepotului său îi fărîmiţa bucuria. Unde-l va adăposti Aura ? Cel mai potrivit ar fi în odăiţa mansardată, un fel de lucarnă, de unde putea controla întreaga mişcare a străzii. Era un loc mai ascuns şi se intra prin scara de serviciu, nefolosită de nimeni. Sau, mai degrabă, odaia din fundul holului, care răspundea pe cheiul Dîmboviţei ? Poate că nepotu-său nu va izbuti să se strecoare în ţară, sau va fi prins înainte de-a veni la el, nutri o speranţă Beldie.

— Eşti cu maşina ? îl întrebă Sanda pe petrolist.

— Da, am tras-o în spatele blocului.

— Maşina era un „Oppel" vechi, dar încă în stare bună. Cînd Ioaniţiu deschise portiera, Beldie era sigur că tînăra femeie se va aşeza lîngă el, la volan. Sanda se instală însă în fundul maşinii şi Beldie se sui alături de ea. Tot drumul, care de altfel dură cîteva minute, se sforţa s-o intereseze, lipindu-şi piciorul de pulpa ei, ca din întîmplare, fără ca Sanda să se îndepărteze. Ambiţia, dorinţa de a avea această femeie îi împrăştiară oarecum îngrijorarea. Era în acest instinct de posesiune şi nevoia de a se răzbuna pe Ioaniţiu. Ah, dacă şi l-ar putea împlini ! Privirea lui se înfipse în ceafa celui de la volan, ţeapănă, cu părul rar şi lipit de craniu. Apoi şi-o întoarse iar spre Sanda, străduindu-se s-o capteze, să-i reţină atenţia asupra lui.

— Beldie gustă satisfacţia că reuşise, mai ales că în local Ioaniţiu deveni tăcut. Se retraseră la o

masă, într-un colț al încăperii. De altfel era o singură odaie, cu cîteva mese, dintre care vreo două ocupate, învăluite într-o lumină scăzută. Era cam strimt, iar aerul venea printr-o ușă, cu ventilator de tinichea, care da spre curte, de unde răzbea un miros greu de carne arsă și varză murată.

— E încă devreme, spuse Ioanițiu, ca să explice puținii clienți.

— într-adevăr, aici lumea sosea abia de la zece seara în sus. Localul se închidea la ora unu noaptea. Mesele se umpleau încetul cu încetul, fără ca atmosfera să se schimbe. Era aceeași liniște, oamenii se așezau tăcuți, vorbeau în șoapte, rîdeau încet. Un străin și-ar fi putut închipui că toți aceștia așteaptă să se întîmple ceva, un lucru neobișnuit, care să-i scoată din amorțeală. Dar nu se întîmpla nimic. Din cînd în cînd se auzea clinchetul unui pahar, un rîs subțire de femeie. Animația se ghicea în zîmbetele, în strălucirea ochilor.

— Figurile îi erau familiare ; Sanda nu cunoștea pe nimeni de-aci, simțea însă că erau dintr-o lume apropiată ei. De la unele mese fugeau spre ea priviri curioase și admirative. Ea le primea indiferentă, deși îi mîngîiau vanitatea. își oferea zîmbetul cînd lui Ioanițiu, cînd lui Beldie, care era din ce în ce mai stîrnit. Se cheltuia în spirite, avea fel de fel de atenții pentru ea, în vreme ce Ioanițiu sorbea vinul, impasibil, de parcă n-ar fi fost de față.

— întotdeauna, cînd bea, avea o crispare lăuntrică, iar trupul, fața lui căpătau o și mai mare rigiditate. De fapt, acum el se gîndea la unele amănunte ale acțiunii sale din ajun și nu era hotărît dacă va rămîne peste noapte la București sau va pleca direct la. schelă.

— Ancheta asupra presiunii forajului se isprăvise ; rezultatele însă nu-i erau cunoscute. Ioanițiu fusese totuși dublat de un nou inginer. Era prea mare nevoie de un specialist, ea să se poată lipsi de el. Oricum, fusese avertizat. în sfîrșit, va vedea ce-i de făcut. Deocamdată îi era bine, alcoolul îi dădea o senzație de forță. Nutrea conștiința că era superior

altora, că-i domina prin ceea ce ei nu ştiau despre el, că avea dreptul să le poruncească, să fie ascultat. Se uita la cei din circiumă indiferent şi dispreţuitor. Avea un început de beţie, lucidă şi rea, iar fiinţa lui era plină de un orgoliu nemăsurat. Era un moment cînd ar fi fost în stare să săvîrşească orice, îl deşteptă din această nebunie rece glasul Sandei: — La ce te gîndeşti, Val ?

— El nu se osteni să răspundă. Ridică un deget în aer, apoi îl lăsă în jos, într-un gest de inutilitate.

— De altfel, altceva atrase atenţia tuturora. în!tr-un colţ al încăperii apărură chitaristul şi diseurul. Toate capetele se întoarseră spre ei. Unii sităteau cu cotul rezemat de mlasă şi tîmpla sprijinită în palmă, alţii

— ţp — Podul amintirilor fumau adînc, cu ochii pe jumătate închişi. Cîntăre- ţul începu, acompaniat în surdină de chitară :

— *Quand nous étions petits Nous avons fait des songes*
Adorables mensonges
Depuis longtemps partis [1].

— Sanda visa. în mintea ei se perindau crîmpeie din viaţa de odinioară, privelişti însorite, plaje străine, rochii multicolore, marea de un albastru fără asemănare. O supăra, însă, glasul puţin ascuţit, gutural, ţigănesc, al cîntăreţului. Cînd termină, îi spuse lui Beldie :

— —- Prost mai cîntă franţuzeşte. Dă-mi, te rog,' un pahar.cu vin.

— Inginerul o îndemnă la băut, dar Sanda îşi umezi doar buzele. Se dezobişnuise de băutură şi se simţea uşor ameţită. Deosebi în mijlocul încăperii un bărbat, cam de vreo cincizeci de ani, cu fălcile căzute, corect îmbrăcat, deşi în haine cam strîmte, cu o ţinută încă arătoasă. Era însoţit de un tînăr, cu linii moi, feminine, care avea o oarecare timiditate.

— Vîrstnicul împărţea saluturi în dreapta şi în stînga, şi cînd o zări pe Sanda, se apropie grăbit

de ea. Singurul necunoscut de la masă îi era Beldie. Inginerul îl ştia însă din vedere.

— Sărut mîna, domniță, se înclină el, fericit. Unde ai dispărut, că nu te-am mai văzut de atîta vreme ?

— îi strînse mîna lui Ioanițiu la fel de cordial, iar lui Beldie, ceremonios.

— Eşti singur ? Ia loc, îl invită Sanda, răutăcioasă.

— Nu, mulțumesc, mai sînt cu cineva, murmură el.

— A, iartă-mă, spuse Sanda, aruncînd o ochire adolescentului oare rămăsese în uirmă. Bibi-paşa, te păstrezi tot tînăr.

— *** Pe cînd eram copii /Ne făceam tot felul de iluzii / Adorabile închipuiri /De mult uitate.**

— Atât cît se mai poate, domniță. Dacă-mi per- miți, iaş vrea să te vizitez într-o după-amiază. Mai stăm la o conversație.
— Cu plăcere, Bibi-paşa, dar să mă anunți la telefon, s-ar putea să nu fiu acasă.
— Bineînțeles, domniță. Mie îmi dați voie să mă retrag. Sărut mîna !
— Cînd se îndepărtă de lîngă ei, Ioanițiu, care nu mişca uni muşchi al feței, o întrebă pe Sanda :
— Din ce o mai fi trăind acest Moruzzi ?
— Vinde !
— —: Mai are ce vinde ?
— Probabil. Nu l-am auzit niciodată văitîndu-se.
— Lui Beldie îi era profund nesuferit; n-aveau
— relații personale. „Bibi-paşa" era o poreclă din care-şi făcea glorie. îl întâlnise o dată sau de două ori la un club şi-l dezgustaseră şi viciul, şi obrajii lui, pe atunci lăptoşi, ou pete trandafirii.
— E un om oare toată viața n-a făcut nimic, spuse cu silă Beldie.
— Dar cu ce distinJcție! remarcă distant Sanda.
— Beldie regretă imediat ieşirea lui şi ar fi vrut s-o
— întoarcă, temîndu-se să nu piardă tot oeea ce-şi închipuise a fi cîştigat.
— O întâmplare neprevăzută îi amuți pe toți. La a treia masă se afla un bărbat livid, cu privirea rătă-cită, pe care comesenii lui căutau să-l liniştească, îl apăsau pe umeri, cu mutre speriate, îl înghionteau pe dedesubt. El se smucea pe scaun, se sălta şi deodată începu să utrle :
— Nu mai pot! Mă înăbuş ! Să se isprăvească odată cu ei !
— Cu mare greutate, ceilalți izbutiră să-l potolească. Se făcuse o tăcere glacială în local. Cîțiva cenură plata şi se topiră. După o trecere de vreme, bărbatul acela fu văzut ieşind afară şi niu se mai înapoie.
— Sanda se alarmă :
— Să mergem şi njoi, Val.
— Beldie deveni nervos :

— Este mai prudent să plecăm, spuse el, văzînd că Ioanițiu nu se scula de la masă.

— Nu este bine să ieşim acum. Mai bem un pahar cu vin şi pe urmă fac plata, rosti Ioanițiu printre dinți. Toarnă, Beldie !

— Inginerul se supuse, deşi îl cuprinsese subit o ură împotriva lui. Te pomeneşti că se încăpățînează să stea pînă la sfirşit. Dacă va fi aşa, el va găsi un pretext şi va pleca. Mult nu mai rămîne aici.

— Sanda îl zori din nou :

— Haide, Val, fă plata !

— Beldie observă că Sanda deşertase tot conținutul paharului El nu mai bău.

— Cînd fură afară, Ioanițiu, după un moment de gîndire, spuse :

— Eu pornesc direct spre schelă. Voi duceți-vă amîndoi pe jos Nu este departe pînă la tine, Sanda, şi e mai bine aşa. Am să-ți telefonez în curînd.

— Şi, fără să mai dea nici o altă lămurire, se îndreptă spre maşină Se despărțiră neliniştiți şi însăşi această despărțire neaşteptată, nefirească, îi tulbură şi mai tare.

— Văzîndu-se împreună cu Sanda, Beldie căută să fie mai calm O apucă de braț, purtînd-o strîns lîngă el, fără să simtă nici o împotrivire. Îi povestea tot felul de nimicuri ca s-o distragă, uitîndu-se din cînd în cînd înapoi.

— Nu e nimic, îi şoptea Beldie încurajator, cu un fel de neastîmpăr, în care se amesteca şi dorința, şi nesiguranța lui.

— în fața blocului, Beldie se opri, aşteptînd. Ea o luă înainte, pătrunse în hol şi Beldie o urmă. Sanda deschise uşa de la lift, întorcîndu-se spre inginer, care o privea înfrigurat, necutezînd. îi venea să se năpustească înăuntru. Nu ştia ce-l împiedica : aerul distant, figura ei miîndră ? I se uscase cerul gurii, îi ardeau ochii. Să facă sau nu un pas înainte ? Secunda era hotărâtoare.

— în noaptea asta nu vreau să fiu singură, veni ca o uşurare chemarea Sandei.

— Beldie nu spuse un cuvînt; intră în ascensor şi trase cu putere uşa.

— Se scursese aproape o lună de la închiderea expoziţiei. întocmind bilanţul, Anatol constată că vîn- duse foarte puţin. Tablourile reţinute de particulari nu fuseseră achitate. îi invitase de cîteva ori, telefonic, să-şi ridice lucrările. Unii îl amînau, alţii re-nunţaseră, iar cîţiva îi trântiseră telefonul. Pe scurt, eşecul era total. Singurii bani pe care-i obţinuse — şi o sumă destul de însemnată — reprezenta achiziţia ministerului. Cu ei nu putea însă acoperi cheltuielile pentru culori, geamuri, rame, mai ales că era încărcat şi de datorii. Cele mai multe le făcuse fără socoteală, risipind în dreapta şi-n stînga. Situaţia nu era totuşi fără ieşire. Ar fi putut să se asocieze cu un colectiv care primise comenzi de la stat, sau să încheie uii contract personal cu ministerul şi să capete un acont important. Deci, posibilităţi de-a se descurca existau, dar Anatol nu mai avea energia să se apuce de lucru.

— îi era silă să pună mîna pe pensulă, să stea în faţa şevaletului. Se învîrtea prin atelier, dregea cîte o ramă veche, îşi curăţa pipele, răsfoia reviste, iro-sindu-şi timpul fără rost. Alteori se întindea pe divan şi visa ore întregi cu ochii-n tavan. După aceea intrase într-o perioadă de agitaţie stearpă. Umbla toată ziua, iar noaptea poposea în vreo circiumă de la marginea oraşului, cu prieteni de pahar şi de nimereală.

— în acest răstimp evita s-o întîlnească pe Irina. în orele cînd ea era acasă, Anatol lipsea. Biletele pe care i le strecura pe sub uşă, le lăsa fără răspuns. O făcea dinadins, cu un soi de cruzime, ştiind bine că-i răpea liniştea. într-o după-amiază, pe cînd zăcea tolănit pe divan, ea bătu în uşă. El fuma indiferent, plictisit, neînvrednicindu-se măcar să se scoale. Involuntar, Irina apăsă clanţa şi văzu că uşa era deschisă. Nici cînd intră înăuntru. Anatol nu dădu nici un semn de viaţă. îl descoperi în odaia alăturată, întins pe spate, în pijama, urmărind norii albaştri de fum care se înălţau spre tavan.

— Anatol, erai aici ? spuse Irina, contrariată.

— După cum vezi. .

— N-ai auzit c-am bătut la uşă ?

— Ba da.

— Şi de ce n-ai răspuns ?

— —- Mi-era lene.

— Şi tot din lene nu mi-^ai scris cîteva rînduri, să ştiu ce e cu tine ?

— ■— Tot din lene. Şi, în definitiv, ce este cu mine ? Trăiesc, mă plimb, visez ; ce este neobişnuit în

— asta ?

— Fireşte, nu e nimic neobişnuit. Eram îngrijorată că nu eşti la nici o oră acasă, nici ziua, nici noaptea, spuse ea blînd, împăciuitor.

— Irina vru să se aşeze. Anatol se trase deoparte, făcîndu-i loc pe marginea divanului.

— Nopţile mele ! rosti el cu amărăciune. Nu mai am odihnă, nu mai am somn. Pereţii ăştia mă sufocă. Simt că dacă nu evadez, dacă nu umblu pe străzi, o să înnebunesc de-a binelea.

— —- încearcă să te reculegi, să lucrezi, fă un efort, te irog...

— Pentru cine ? Pentru ce ? Pînă şi infecţii ăştia de burghezi s-au speriat de articol şi n-au mai venit să ridice tablourile. Mă răcoreşte numai faptul că ei sînt la pământ. E singurul motiv pentru care salut revoluţia ! încolo... Cui îi pasă de .mine ?

— Deformezi adevărul, Anatol, rosti ea cu moliciune, ca să nu-l supere. Oh, Doamne, am şi uitat să-ti spun c-ai primit adineauri un telefon de la Uniune, de la secretariat. Mi s-a comunicat să te duci mîine p-acolo, e în legătură cu comanda de la minister.

— Nu mă duc.

— De ce ? E un prilej să-ţi reiei lucrul, să ieşi din marasm. Poate ai să pleci undeva, pe teren, asta are să te înviореze, o să-ţi dea poftă de muncă... de viaţă.

— Bănuiesc cam ce vor, spuse Anatol, jucîndu-se cu ciucurii şalului ei de-un albastru-pal, care-i acoperea umerii. Te prinde foarte bine şalul ăsta ! Eşti frumoasă, Irina. Abia acum bag de seamă că...

— Nu întoarce vorba... făgăduieşte-mi că te duci mîine la minister.

— Anatol aruncă ciucurul. îşi coborî sprîncenele şi rosti morocănos :

— Nu sînt pictor de schele !

— Cum, schele ? Dar înapoia lor sînt oameni, oameni vii, Anatol, pe care merită să-i cunoşti. Contactul cu ei are să-ţi deschidă perspective noi, ai să te simţi tu însuţi altul... De ce mă priveşti aşa ?... De ce zîmbeşti ?

— Ai devenit ecoul lui Zâne.
— Cauţi să mă jigneşti; nu sînt ecoul nimănui. Şi eu doar lucrez alături de ei şi cred că-i înţeleg. Dacă l-ai cunoaşte pe Firoiu, pe Gore, pe Tosca sau pe meşterul Păun ! Fiecare e interesant în felul lui. Sînt oameni admirabili şi plini de pasiune. Nu se poate să nu te apropii de ei. Şi pe urmă însăşi atmosfera de-acolo n-ai mai întîlnit-o. Noaptea, mai ales, ţevile incandescente, exploziile de scîntei transformă totul într-o feerie. Ce efecte plastice ai putea să scoţi !
— Mă înduioşezi, draga mea. Dacă mai pledezi puţin, mă convingi.
— Fără ironie, altfel încetez orice discuţie.
— Atunci de ce insişti ? Ce vrei de la mine ? rosti scurt, repezit.
— Adică, eu... se fîstîci Irina. N-ai decît să-ţi alegi alt loc, du-te unde-ţi place, oriunde ai să...
— Te-ntreb de ce insişti ?
— Mi se pare foarte simplu, rosti ea, pricepînd că înţelesurile se întunecă între ei, că celălalt se pregătea pentru o izbucnire. E necesar să pleci undeva, să lucrezi, să-ţi reoîştigi echilibrul. Aici te iroseşti degeaba... şi e păcat! Eu nu mă îndoiesc şi nu m-am îndoit niciodată de talentul tău. Şi oricînd voi fi lîngă tine, te voi ajuta, pe cît îmi stă în putere.
— Mulţumesc, nu ţi-am cerut. Ce-i aia... *ajutor ?* Ce sînt eu, un neajutorat ? Nu înţelegi că această ocrotire a ta mă umileşte, că mă lipsesc bucuros de ea ? Sînt sătul să tot fiu moralizat, să mi te vîri în suflet, să te amesteci în treburile mele cele mai intime.
— Irina sări în picioare, dreaptă, fremătînd :
— Nici eu, Anatol, nu sînt dispusă să-ţi mai rabd toanele. Este ultima oară că mă mai interesez de tine. Şi nu-ţi mai calc pragul decît dacă ai să mă chemi.
— E' ceea ce şi doresc. Ori de cîte ori apari aici, vii parcă să-mi aminteşti c-aş avea nişte obligaţii faţă de tine, pe care nu le-am ţinut. N-am nici una. Insistenţele tale nu ascund altceva. Eşti dezamăgită că n-am răsplătit printr-un succes casa şi masa pe care o capăt. De, sînt şi riscuri... ai făcut o investiţie proastă ! Regret pentru tine. Dar n-am să-ţi rămîn dator.
— Irina îşi strînse umerii cu şalul. Buzele-i erau livide :

— Este ordinar ce-mi spui... ai fi putut să mă cruţi...

— Fiecare dumicat pe care-l înghit îmi stă în gît. Acoperişul ăsta îmi cade-n cap. Am să rup zdrenţele sentimentale care mă mai leagă de tine, de-un adăpost, şi mă transformă într-un mic animal domestic. Vreau să mă regăsesc pe mine însumi, să fiu liber, liber!

— Ultimele cuvinte le spuse aproape ţipînd. Cu pleoapele uşor umflate de nopţile consumate, nebărbierit, neîngrijit, vederea lui îi inspira repulsie şi milă. Era însă prea adînc ofensată, ca să-l mai poată suporta :

— E destul, îmi ajunge !

— Şi părăsi încăperea, fugind.

— Anatol nu se sculă din pat. Avea senzaţia că chiar de ar fi încercat s-o facă, n-ar fi reuşit, într-atît se simţea golit de putere. Rămase întins, cu ochii-n tavan, nemişcat. După un ceas se sculă anevoie, se rase, se spălă şi, pe cînd se îmbrăca, îşi spuse că pesemne Octav Stănescu o fi sosit la locul de întîl- nire. Nu era nimic ; avea să-l mai aştepte. Dar şi acesta, la rîndu-i, întîrzie. Iată ce se întîmplă...

— Octav locuia într-o casă bătrînească, mohorîtă, cu tencuiala căzută, acoperită vara cu viţă sălbatică pînă la streaşină. înecată în verdeaţă, căpăta un anume farmec liniştit şi romantic. Dar o dată cu dispariţia vegetaţiei, adevărata ei înfăţişare ieşea la iveală. Zidurile erau mîncate, crăpate, cercevelele scorojite, geamurile nespălate, iar tulpinile de viţă atîrnau ca nişte sfori cenuşii, mărind urîţenia casei.

— Dacă pe afară arăta atît de jalnic, interiorul era de-a dreptul sordid. Pe fiecare latură a culoarului lung şi întunecos se aflau cîte două odăi. încăperile erau înalte, friguroase, cu tapetul şters, încărcate de mobile vechi, desperecheate, cu fotolii cu arcurile stricate şi stofa ruptă, cu covoare roase pînă la tramă, întinse pe duşumele murdare, nefrecate de multă vreme. O funingine fină se aşternuse pe pereţi şi în colţuri, deoarece încălzitul se făcea cu lemne şi, mai ales, cu cărbuni. Locuinţa arăta ca o hală de vechituri.

— Şi cu toate acestea, soţia lui Octav nu era o leneşă. Mică, uscăţivă, nervoasă, nu prididea cît era ziua de mare să îngrijească de cei doi copii, Petru şi Pavel, şi de soacră-sa, care zăcea paralizată în pat. Era peste

puterile ei să deretice şi casa, deşi îi venea de trei ori pe săptămînă o femeie de serviciu. Oricît curăţa, nu izbutea să ţină curate toate încăperile. în. cele din urmă, răpusă de oboseală, de un fel de inerţie, se ocupa numai de odaia ei şi a soacră-şi. Dar şi această muncă îi cerea un efort care o depăşea fiziceşte. De aceea era permanent nemulţumită, arţăgoasă. Certurile între ea şi Octav se iscau din nimic. Trăiau într-o continuă tensiune. Motivul principal al acestei neînţelegeri era însă mai profund. Dana nu preţuia pictura soţului ei. Dacă la început îi ascundea această lipsă de stimă artistică, o dată cu venirea copiilor, a poverilor casnice, caracterul i se înrăise şi ori de cîte ori avea prilejul, în toiul vreunui scandal, nu-l cruţa pe bărbatul său. Considera că Octav îşi irosea timpul de pomană, ca devenise o manie la el, periculoasă pentru existenţa şi viitorul familiei lor. în definitiv, reflecta Dana, cît va mai dura fabricatul culorilor ? Un an, doi cel mult, şi după aceea din ce vor trăi ? Octav era chimist, se putea încadra undeva şi astfel să aibă un trai asigurat.

— Octav respingea cu violenţă sfaturile ei, o jignea că este mărginită, incapabilă să priceapă arta, că în loc să-i fie un sprijin, încearcă să-l demoralizeze. Iar în momentele de încordare şi neputinţă o acuza că era o piedică în cariera lui, îl trăgea la fund, şi o ameninţa că o va părăsi împreună cu „plozii", pe care-i adusese pe cap. Aprecierile cele mai crude izvorau atunci de pe buzele ei. îl rănea, îl lovea acolo unde ştia că îl durea mai tare. Octav o plesnea şi Dana făcea o criză de nervi. El fugea de acasă, sau se încuia în atelier. Alteori se ducea în odaie la maică-sa, să se liniştească. Bătrîna avea un efect calmant asupra lui şi era singura fiinţă pe care o iubea şi pentru care ar fi acceptat orice sacrificiu.

— Cel mai fericit era cînd lucra în atelier, la pînze- le lui. Atelierul era într-o încăpere mare, din fundul culoarului. Nicăieri nu era neorînduială mai mare, căci aici Octav avea şi masa, cutiile, retortele, instrumentele şi substanţele chimice pentru fabricatul culorilor. Era de mirare cum reuşea să se descurce în acest bazar de obiecte eteroclite : presă, ibric de cafea, reşou, dălţi, rame, ceşti, statuete de pămînt, vrafuri de cartoane, piuliţe, uleiuri etc. Pereţii erau plini de operele sale. înăuntru mirosea iute şi înăbuşitor a cărbune ars, a

terebentină, a vopsele. Oricine n-ar fi rezistat mai mult de cinci minute şi s-ar fi sufocat de atîtea mirosuri.

— Octav se obişnuise şi aproape nici nu le mai simţea. înfăşurat într-un halat care fusese cîndva gri, pătat de vopsea şi scorţos, lucra la ultima sa operă pe care o intitulase „Ochii". Ca să-şi biciuiască fantezia, bea stacane întregi de cafea, ceea ce-i şubrezea sistemul nervos şi nu o dată se surprindea că îi tremurau degetele mîinilor. Tabloul reprezenta diferite membre şi organe omeneşti, zgîr- cite de un spasm, şi din frunte, din vîrful degetului gros al piciorului sting, din plexul solar, din inimă, te priveau ochi rotunzi şi bulbucaţi, cu o fixitate de animal acvatic. De altminteri, toată această alcătuire bizară avea oarecare asemănare cu un trup omenesc şi o caracatiţă, plutind într-o apă de un albastru noroios. Nici un ochi nu era de aceeaşi culoare. Unul era roşu-sîngeriu, altul alb, mort, ca sclerotica unui orb, un al treilea galben şi căscat, iar în centru domina un ochi de un verde vegetal, imens şi halucinant. Luat separat, tabloul ar fi îngrozit, dar alături de celelalte pînze, în care peisajele, oamenii, obiectele pierdeau orice proporţie şi sens, se confundau şi puteau fi contemplate din orice unghi, răsturnate sau în poziţia iniţială, noua lucrare a lui Octav se încadra perfect.

— El o socotea una din cele mai bune opere ale sale şi arunca ultimele tuşe, uitînd de întîlnirea cu Anatol. Era chinuit că n-avea răgaz şi lucra grăbit, înfrigurat, căci cea mai mare parte a timpului era nevoit s-o consacre fabricării culorilor, de pe urma căreia îşi cîştiga existenţa sa şi a familiei. Nimeni n-avea voie să-l deranjeze cînd picta. . Dana se ferea să intre în atelier, şi chiar în lipsa iui, cînd trebuia să facă puţină ordine, nu-şi ridica ochii la tablouri, atîta repulsie îi inspirau. În ea în-colţise ideea că bărbatul său suferea cumva de o maladie psihică, şi această idee se accentua pe măsură ce el devenea mai irascibil, mai impulsiv, ma- nifestîndu-se printr-un instinct despotic şi dominator, ceea ce se explica poate şi printr-o neputinţă, nemărturisită nici lui însuşi. Dana ar fi vrut să-l menajeze, să-l trezească la realitate, dar eforturile sale se dovedeau zadarnice. Pe cît putea, ea strunea copiii, să nu-l stingherească, îi oprea să strige, să se joace, să alerge pe culoar, ceea ce nu era întotdeauna atît de uşor.

— Era imposibil să-i ție închişi în odaia lor şi, uneori, cînd supravegherea ei slăbea, o zbugheau pe culoar. Ungherul cel mai plăcut pentru joaca lor era, fireşte, cel din preajma atelierului. Petru, o fire mai potolită, era lesne de domesticit. în schimb Pavel i se strecura printre degete ca argintul viu. Era inteligent şi neastîmpărat. Şi tocmai astăzi, într-un moment de neatenție, țîşnise pe culoar. El ştia că nu-i era îngăduit să-1:necăjească pe taică-su, să țipe, să se joace. Dar nimeni nu-i interzisese vreodată să-l viziteze în atelier, se gîndea copilul. De aceea se tupilă într-un colț şi, aşteptînd să nu fie văzut de maică-sa, se apropie pe furiş de uşă. Se înălță în vîrfuri, apucă clanța, apăsă şi deschise uşa care scîrțîi strident. Octav se întoarse deodată spre el, rupt din lucru şi azvîrli pensula.

— Ce cauți, mă, aici ? se răsti la fii-su.

— Copilul amuți, fascinat de ochiul verde, care-1

— privea de pe tablou. La apropierea lui taică-su, speriat, se smuci din loc şi dădu să fugă. Se împiedică de prag şi căzu, lovindu-se la frunte. începu să țipe şi să plîngă. Dana veni degrabă, îl ridică, îl mîngîie şi-l trimise în odaia lui.

— De ce nu-ți păzeşti plozii, doamnă ?

— Ce rău ți-au făcut? Sînt copii, nu pot să-i țin legați.

— Să-i legi. Nu pricepi că lucrez, doamnă ? Lucrez şi am nevoie să nu fiu deranjat de nimeni. Lu-crez ! înălță glasul Octav.

— Nu striga ca un dement.

— Nu vreau să-mi calce nimeni în atelier. Atîta drept am şi eu. în orele de lucru să nu aud cel mai mic zgomot. De cîte ori trebuie să-ți spun ?

— Copiii sînt curioşi. N-am cum să-i stăpînesc. I-am bătut mereu, să nu mai intre în acest muzeu al ororilor.

— —■ Muzeu al ororilor ! tresări Octav, cu o sclipire de furie. Eşti o ființă stupidă, nu pricepi nimic. Şi eu îmi petrec viața cu o femeie anostă şi inferioară ca tine. Dar cît crezi că am să te mai rabd ? Am să te părăsesc, ai să rămîi cu plozii agățați de fustă. Să te vedem cum ai s-o scoți la capăt fără mine.

— Eu am să te las înainte. Sînt sătulă pînă-n gît să vă slugăresc pe toți, copii, bărbat, mamă-soacră. Am să dau copiii la internat şi o să-mi caut un ser-

— Viciu. în loc sâ te ocupi de comenzi, mîzgaleşti pîn- zele acelea, pe care nu le ia nici dracu' în seamă. Şi cei doi, trei colegi, pe care i-ai adus în atelier, au plecat fără un cuvînt, de parcă le era gura cusută. Abia aşteptau să-şi ia tălpăşiţa mai repede.

— Din invidie ! se aprinse Octav. Ei nu sînt decît nişte zugravi. în străinătate aş fi primit cu braţele deschise. într-o bună zi am să las totul baltă şi-am să fug. Da, am să fug !

— —■ M-ai mai ameninţat cu această fugă. Ştii tot atît de bine ca şi mine că n-ai curaj. Ai muri de foame.

— ...Acolo m-aş impune imediat, aş avea succes, succes ! continua febril Octav.

— Cu monstruozităţile astea ? arătă Dana cu dispreţ.

— . Octav se opri, ca retezat. O lovi cu putere peste faţă.

— Ieşi din atelier ! răcni. Vrei să-mi otrăveşti sîngele, gîndirea, să nu mai fiu în stare de nimic ?

— Dana îşi acoperi obrazul cu palmele.

— Neputinciosule ! spuse, hohotind în plîns.

— Din camera alăturată, bătrîna, care zăcea în pat, îl chemă, în panică.

— —■ Octav ! Octav !

— Octav azvîrli halatul de pe el, îşi îmbrăcă mantaua de piele şi se duse la maică-sa, aşezîndu-se tulburat la căpătîiul patului.

— Unde te duci ? îl întrebă ea.

— —• Am o întîlnire c-un prieten. La noapte plec la Sibiu, pentru o comandă de culori.

— —• De ce te cerţi mereu cu Dana, dragul meu ? rosti ea blînd.

— E un iad viaţa mea. Cum poţi trăi cu o femeie care-ţi dispreţuieşte munca, visurile ?

— Fii mai înţelegător. E foarte nervoasă, hărţuită de necazuri: casa, copiii, eu. Nu-i uşor să îngrijeşti un om bolnav. Şi Dana e devotată ; niciodată nu i-a scăpat un gest de plictiseală, de dezgust, nu s-a văitat că e silită să-şi petreacă o bună parte din timp alături de mine.

— Pentru asta îi şi iert atîteă.

— Du-te şi împac-o. Te rog, fă-o pentru mine.

— Bine, mamă. Noapte bună !

— Octav o sărută pe maică-sa pe frunte şi ieşi pe culoar. Deschise încet uşa de la camera lor ; pe jos, pe covor, băieţii se jucau cu nişte cuburi de lemn. Dana stătea în fotoliu, cu mîinile în poală, privind undeva, în vag, nemişcată, prostită. Octav închise uşa la loc şi plecă, ridicîndu-şi gulerul mantalei de piele. Era convins că-l va mai găsi pe Anatol. Totuşi mări pasul şi în pragul cîrciumii se izbi de pictor.

— încotro ? Iartă-mă că am întîrziat. Am avut un motiv serios. Să intrăm înăuntru, spuse Octav.

— Nu, am treabă. Mă mut, rosti posomorit Anatol, pornind înainte. Umbla cu mîinile înfundate în buzunarele raglanului păros, cu bărbia în piept. Părea că nici nu lua aminte dacă Octav îl însoţea. Acesta avu o scăpărare de furie împotriva lui, pe care şi-o stăpîni.

— Acum noaptea ? spuse, ajungîndu-l din urmă.

— Mîine dimineaţă.

— Şi acu' încotro ?

— Mă duc să văd locuinţa, e un fost garaj pe Filantropiei. Dacă vrei, vino cu mine.

— Mergeau împreună, tăcuţi. Din Ştefan cel Mare o cotiră spre Grigore Alexandrescu, iar de-acolo pătrunseră în bulevardul Ana Ipătescu. Luară tramvaiul 19 şi peste cîteva staţii coborîră. Anatol nu-şi amintea exact adresa. Reţinea doar că în colţ se afla un atelier mecanic-auto şi de sudură. Alături era o curte cu două rînduri de case vechi şi joase, pe ambele aripi, iar în fund, garajul unuia din proprietarii acestor locuinţe, care avusese cîndva şi autocamion.

— Anatol se învîrtea pe dinaintea porţilor, cercetînd numerele de tablă, şterse, roase de rugină. Nu se dumirea pe unde s-o apuce, cînd zări o anvelopă de cauciuc atîrnată de o vergea de fier, fixată deasupra uşii de la intrare. în atelier se lucra. Urcă cele cîteva trepte de lemn şi se interesă de „domnul Pândele". îl întîmpină un bărbat mărunt, îndesat, oacheş, cu o cămaşă în carouri, cu mîinile pătate de negreală şi ulei. Acesta îşi aruncă pe spate o scurtă îmblănită şi-i conduse pe Anatol şi Octav în fundul curţii. Descuie uşa garajului şi răsuci comutatorul. Era o hardughie largă, cu ciment pe jos, cu o chiuvetă într-un ungher al încăperii. în alt ungher se înălţa o sobă canadiană de tablă, cu burlane care ieşeau printr-o gaură din zid. Pereţii erau spoiţi alb, iar lumina zilei intra prin

cele două ferestre pătrate, cu cercevele vopsite în gri. Anatol se tocmi cu proprietarul şi închine hardughia rece şi neospitalieră. După ce dădu banii, i se adresă lui Octav, pieziş :

— Aşa-i că nu-ţi place? N-ai imaginaţie. Peste cîteva zile n-ai să mai recunoşti garajul ăsta. E destul de mare ca să-I despart în două, cu un perete de placaj. într-o odaie îmi fac atelierul şi-n cealaltă dormitorul. Am să-mi aduc boarfele din Tokio, îmi mai împrumută ceva mobilă colegul meu, Mihuţ, care şade la capătul bulevardului. Cu cîteva tablouri şi nişte americă ordinară, pictată cu motive decorative, am să-i schimb înfăţişarea, ca un vrăjitor. Să vii să vezi! Şi acum să mergem... Aş bea un rom, dar nu mai am nici un ban, îi spuse după aceea, în poartă, lui Octav.

— Am eu. Dar ce-i cu tine ? De ce te muţi ?

— O să afli. Să ne aşezăm undeva.

— Intrară în prima bodegă din drum. Octav comandă o litră de rom, uitîndu-se pe furiş la ceas. Anatol observă :

— Dacă te grăbeşti, la revedere...

— Am tren la unsprezece noaptea, mîine dimineaţă e musai să fiu la Sibiu.

— Ce treabă ai acolo ? Şi cînd te înapoiezi ?

— —- Peste două-trei zile. Am de încheiat o afacere, o comandă de culori. Deocamdată sînt în tratative. Cred că o să reuşesc. Spune-mi, de ce te muţi ?

— Anatol stătea îndesat în scaun, cu capul între umeri, cu gulerul raglanului ridicat. Era întunecat şi trist. Deşertă romul:

— N-o să dorm pe stradă.

— Păi, aveai un acoperiş.

— Nu mai am nimic. Sînt ca Iov.

— Te-a dat afară ?

— • — Irina ? Ea e un înger. Dar şi îngerii au pasiuni. Şi nu ştii cît te pot face să suferi... A fost cîndva între noi un lucru deplin, frumos, adevărat, şi s-a pierdut. Nu-mi dau seama cum şi cînd. Acum nu mai are importanţă... Nu, eu am rupt! rosti orgolios. Locul meu nu mai era acolo. De mult ar fi trebuit să-mi iau şevaletul la spinare.

— Caută-ţi o femeie de pat. E mai sănătos. încolo, nu e una mai bună decît cealaltă. Pui prea mare preţ pe ele.

— Anatol se strîmbă scîrbit, şi rosti aproape cu milă :

— ■— Ai o erotică de rîndaş.

— Şi tu de elev de liceu bubos, spuse Octav, înghiţindu-şi mînia. Dar să lăsăm asta, încercă să se domine. Ce te-a împins să rupi ?

— Vreau să trăiesc, să gîndesc, să pictez fără constrîngere. Să fiu liber ! Altminteri simt că mă sufoc.

— Octav îl cercetă pe sub sprîncene. în pupilele-i vineţii luci vie atenţia. Rosti moale, indiferent:

— -— O expoziţie ca aceea pe care ai avut-o, în străinătate, la Paris de exemplu, te-ar fi lansat. Erai scutit de griji şi ţi-ar fi deschis perspective pe care, aici, în această fundătură balcanică, nici măcar nu le întrezăreşti.

— Anatol ţinea paharul în mînă. Trăsăturile i se mai destinseră.

— Cînd eram adolescent, voiam să evadez, să fug la Paris, spuse visător. Uneori îmi ziceam că am în mine forţa să cuceresc un loc în acest salon al Europei. Alteori mă clătinam, mă înspăimînta ratarea. Astăzi nu mai sînt nici atît de tînăr. M-aş duce acolo pentru un an, doi, dar nu să trăiesc întotdeauna printre străini. Eu am nevoie de oamenii, de locurile natale, de mireasma, de aerul şi lumina peisajului romînesc. Rădăcinile mele sînt înfipte în acest pămînt. Altfel m-aş condamna la sterilitate

— Sentimentalisme ! Sint artişti care s-au dezvoltat uimitor, în alt sol... Nu este o lege. Şi acum ce-ai să faci ?
— Mda... mă voi apuca iar de lucru, nu-i altă cale, rosti încruntat Anatol.
— Atunci îngroaşă-ţi spinarea ca să poţi încasa, zîmbi ascuţit Octav. O, e destul de tîrziu ! Mai am o jumătate de ceas, spuse, controlîndu-şi din nou ceasul şi se sculă în picioare, aranjîndu-şi haina de piele.
— —■ Sînt în aer, dă-mi o sută de lei, îi ceru Anatol.
— Octav îi vîrî în buzunar cîteva hîrtii. îi spuse că o să-l caute la înapoiere şi, după ce roti o privire prin local, dispăru în noapte. Anatol îşi mai comandă o sută de grame de rom. Nu se atinse de băutură. îşi cuprinse tîmplele şi stătu aşa mult timp, nemişcat şi absorbit. Da, săvîrşise un pas hotărîtor şi ştia că, orice s-ar întîmpla cu el, era imposibil să mai dea înapoi.

— întoarcerea lui Liteanu produse agitaţie în uzină. Deşi sosise de cîteva zile, luase doar un contact scurt cu cadrele tehnice superioare. De asemenea parcurse în fugă hala cea nouă, unde construcţiile înaintau destul de încet. Era zărit în treacăt. Venea şi pleca cu maşina, împreună cu Dimcea. Alte zile nu era văzut de loc. Se aflase că cei doi aveau consfătuiri la minister, iar unii chiar spuneau că, însoţiţi de consilierul Cerchez, participaseră la o şedinţă la Comitetul Central. Se făceau presupuneri, se năşteau întrebări. Proiectele cuptorului rotativ şi al liniei automate de laminare fuseseră definitivate şi aprobate ? Cînd vor începe lucrările ? Ce sarcini va avea vechiul laminor ? Nu cumva va trece pe planul doi ? Interesul, îndoielile, discuţiile erau explicabile. Fiecare presimţea că vor avea loc evenimente importante în uzină. Ele erau oarecum anunţate de activitatea febrilă de la direcţie, de un lanţ de şedinţe restrînse. Apoi. conducătorii tehnici şi şefii de sector fură convocaţi pentru sîmbătă, la ora opt dimineaţa fix. Li se puse în vedere să nu lipsească nici unul, deoarece consfătuirea avea un caracter deosebit, urmînd să participe şi un reprezentant al ministerului de metalurgie.

— Beldie presupunea sau poate se informase cam cine putea fi reprezentantul. Îl rodea ascensiunea acestui Liteanu, socotea însă că, datorită ei, împrejurările îi erau lui însuşi, favorabile. Mai întîi, Liteanu va fi cu siguranţă avansat la direcţia tehnică, iar postul de inginer-şef rămînea liber. Dintre toţi era cel mai în drept să-l ocupe. Dacă cumva nu se opera nici o mişcare, Liteanu Va fi atît de copleşit cu lucrările instalaţiei liniei automate, încît, în mod practic, efectiv, el va îndeplini atribuţiile ingine- rului-şef. Şi pînă la urmă va trebui să capete postul. Era o cale mai lungă, dar dobîndindu-l se situa dintr-o dată printre conducătorii uzinei.

— Cît de puţin se văzuse în aceste zile cu Dimcea şi Liteanu, ghicea totuşi în atitudinea lor apro-barea pentru energia cu care condusese secţiile. Ar fi avut de ce să fie mulţumit, şi nu era. întreruperile de la maşini, deşi scurte, erau tot mai dese. Ele creau nişte goluri, al căror efect se răsfrîngea pe-o întindere mai mare de timp. Acest element îi scăpase. Şi astfel, în ciuda ritmului mărit al laminării, o anumită limită a graficului nu putea fi trecută. Beldie, setos de succes imediat, vizibil, se încăpăţîna să înfrîngă această limită.

— Oamenii nu mai aveau pic de odihnă. Abia-şi trăgeau sufletul. Erau leoarcă de sudoare, cu obrajii uzi şi încinşi de dogoarea focului. Vuietul de pe platformă, intens, îi străbătea din creştet pînă-n tălpi. Sîngele circula mai repede în vinele lor, aţî- ţîndu-i, încordîndu-le nervii.

— Daţi-i bătaie ! Daţi-i bătaie ! îl zorea mereu pe Păun.

— Am scos şapte ape din oameni, se împotrivea meşterul.

— Aici se laminează, nu se doarme, îi curma orice protest Beldie.

— El se iluziona că va putea prelungi la nesfîrşit această cursă nebună. Era natural ca asaltul să-şi micşoreze treptat din vigoare, prin oboseala oamenilor şi uzura maşinilor. în mersul lor, o ureche sensibilă ar fi desluşit bătăi neregulate, sacadate, ca ale unei inimi supuse la mari sforţări. Se vesteau semne de sufocaţie ; ele erau remediate pe loc de echipa de întreţinere. Simptomele dispăreau o perioadă, dar nu înlăturau cauza adîncă a răului.

— în afară de Matei, aceste spasme fuseseră înregistrate şi de Nenciu. Şi nu întâmplător, deoarece, cît era de încărcat de răspunderi, aproape zilnic făcea o raită pe platformă. Aci era nodul laminării şi voia să verifice el însuşi dacă „sufocaţia" de care pomenise tînărul inginer la faimoasa şedinţă de la direcţiune avea vreun temei. Timp de două luni nu se vădise nimic suspect. Nenciu căpătase încredinţarea că Matei exagerase. Ipoteza lui nu se verifica. Nu-i punea la îndoială un moment buna credinţă. Avea chiar simpatie pentru îndrăzneala-i de gîn- dire şi nu uita că el era totuşi autorul metodei care se aplica în laminare. Considera însă că experienţa lui Beldie îl depăşise.

— Dar cînd se iviră primele simptome, Nenciu trecu printr-o chinuitoare încercare. Aşadar Zâne avusese dreptate ! Efectele nu se resimţeau încă prea mult, dar inevitabil duceau spre o sufocaţie primejdioasă. Cum ar fi putut fi prevenită ? Oare asta nu îndreptăţea soluţia radicală a tînărului inginer ? Aceste gîfiieli ale maşinilor nu-l lăsau să doarmă. îl în- ştiinţă pe Dimcea, se consultă cu Beldie, care îi asigură pe amîndoi, de nenumărate ori, că nu există nimic alarmant la laminoare.

— De fapt, Beldie era puţin îngrijorat. Totuşi nu se aştepta la o defecţiune serioasă, gravă. Dispunea de mecanici buni, capabili, care-l scoteau din impas.

— în acest interval, simptomele se înteţiseră. Nenciu se gîndea că după consfătuirea de sîmbătă chestiunea trebuia neapărat să fie reluată în discuţiune. Revenind pe platformă constată lipsa lui Zâne. Era agasat de^-a fi mereu întîmpinat de Stere, taciturn şi şters. Se aflau amîndoi în preajma maşinii Duo şi auzeau ţăcănitul repetat şi suspect. Nenciu Se interesă ¡unde era Matei.

— E la Calibrator.

— Şi aici pe platformă nu vine ?

— Mai vine el. Săptămîna asta e de tură la Calibrator.

— Cine l-a mutat ? Cînd ?

— N-a fost mutat definitiv. Deocamdată, o săptămînă e' de tură la Calibrator, o săptămînă pe platformă. E hotărîrea tovarăşului Beldie, rosti Stere cu o

intonație din care ar fi vrut ca celălalt să ghicească ceea ce nu cuteza să spună.

— Şi Nenciu pricepu. Avu senzația că roşeşte, ca şi cînd el ar fi fost vinovat. Se întrebă dacă Dimcea era în curent cu această înlăturare a lui Matei. Nu, era imposibil. De ce nu se dusese Zâne la director, de ce nu venise la el ?

— Mda, bine, murmură Nenciu, gata să coboare, cînd pe cealaltă pasarelă urcă Matei.

— îl salută pe secretar, schimbă cîteva cuvinte cu Stere şi amîndoi se duseră spre maşina Duo. Nenciu se întoarse din drum şi se sui iar pe platformă. Era la o mică distanță de ei, lîngă laminor. Ascultau țăcăniturile maşinii. Bătăile erau cînd înfundate, cînd tari. Nenciu căută în trăsăturile lui Zâne fră- mîntarea pe care i-o pricinuia ritmul acesta sacadat, gîfîit. întîlni o figură preocupată şi opacă. Nu semăna de loc cu tînărul deschis, entuziast, care fusese la faimoasa şedință de la direcțiune. în nici un fel nu semăna. Scos de la conducerea schimbului, aruncat într-un fund de secție, ignorat, nu cumva s-o fi descurajat şi-o fi părăsit ideea proiectului ?

— Arşița era nesuferită. Nenciu, care de obicei nu prea transpira, simți o şuviță de apă umezindu-i fruntea. N-o şterse, şi ea i se prelinse pe bărbie, în timp ce nu-şi dezlipea privirea de pe chipul tînărului inginer. Acesta, la rîndul său, îl fixa, tăcut, nedorind să uşureze încordarea dintre ei.

— „în definitiv, ce vrea de la mine? Eu n-am nici un rol. Altcineva decide, şi el ştie foarte bine lucrul ăsta," gîndi Matei, dind să coboare. Cînd puse piciorul pe prima scară, se lovi de glasul lui Nenciu. îl aşteptă şi coborîră împreună pe platou, unde talazul de zgomote se spărgea într-o rumoare stinsă. Nu putea să uite că fusese îndepărtat de la laminoare. Era un fapt limpede şi brutal. Iar omul de alături s-ar fi cuvenit cel dintâi să-l întrebe, să cerceteze, să ia o atitudine. Nu mişcase. Cît despre proiect, nimeni n-avusese curiozitatea, nu se interesase dacă lucra sau nu la el. Şi totuşi Nenciu era unul din acei care luptase pentru noua metodă, îi mobilizase pe comunişti şi izbutise s-o impună. De aceea, Matei încercă un sentiment nelămurit față de acest bărbat cu obrazul rotund, transpirat şi neliniştit.

— Ai auzit bătăile, tovarăşe Zâne ? Nu e normal.
— Le-am auzit.
— Ce e de făcut ? Ar trebui găsit ceva...
— în faza asta sînt puţine şanse.
— Şi nu poate fi preîntâmpinată... sufocaţia ?
— „Beldie e şeful. E mai autorizat să ştie. Cere-i lui
— explicaţii." Aşa ar fi vrut să-i spună, dar nu putea vorbi astfel cu Nenciu.
— Rosti laconic :
— Nu.
— Crezi că va rezista ?
— O să mai meargă cîtva timp.
— Şi pe urmă ?
— „Ce mă tot descoase ? Vrea să afle adevărul, atunci..."
— Pe urmă ? ! izbucni deodată Matei. (Evită numele lui Beldie.) Istoveşte oamenii, uzează maşinile şi cu cît goneşte mai tare, cu atît se apropie mai repede de impas. Nu-i mai dau mult. E o chestiune de zile.
— Să-i oprim goana.
— E imposibil. A intrat într-un cerc vicios. E aglomerat de comenzi, îl mînă din urmă, iar capacitatea laminoarelor a atins limita de sus. Eforturile lui se izbesc ca de un zid.
— Acelaşi zid se ridica şi înaintea lui Nenciu. Bătăile sacadate ale maşinilor sunau ca un avertisment. Le mai avea încă în auz şi fiecare bătaie îl împingea şi mai mult către tînărul inginer :
— O altă cale nu există ?
— Pînă nu va fi atacat punctul nevralgic, orice măsură e provizorie. Nu se obţine decît o amînare. Eu am expus ideea unui proiect, dar n-am fost luat în seamă.
— -— Ai renunţat la el ?
— Matei, umbrit, se uită deasupra lui, spre fundul halei. Rosti ca pentru sine :
— E greu să munceşti cu dinţii încleştaţi...
— Cu un gest stîngaci, tulburat, Nenciu îşi aranjă ochelarii cu rama de metal. După oarecare ezitare, adunîndu-şi gîndurile, vorbi :

— Să zicem c-ai avea dreptate. Am să-ți pun o întrebare şi te rog să-mi răspunzi sincer. închi- puieşte-ți că ai fi în locul lui Dimcea. Ai cuteza să iei o hotărâre, cînd de ea depinde activitatea uzinei, a mii de oameni, pe-o simplă idee, fără o bază reală ?

— Ştiu, am făcut o greşeală ; n-am adus şi proiectul. în ceasul acela nu-l aveam. Speram că ideea însăşi va deştepta interes.

— ■—■ O greşeală ar fi fost să te fi lăsat prins de-un imbold de moment, să nu te fi gîndit serios, să nu-ți fi măsurat puterile.

— Nu arunc ipoteze în vînt.

— Tot ce ai susținut în şedință e consemnat în stenogramă. Dimcea n-are obiceiul să uite. E un om pe care nu-l cunoşti. îți aminteşti ce ți-a spus: „Vino cu proiectul şi atunci o să discutăm". S-ar putea ca într-o zi, azi, mîine, să te-ntrebe : unde e proiectul, tovarăşe Zâne ? Să-l vedem !

— îl va avea.

— înapoia lentilelor strălucitoare, ochii lui Nenciu deveniră mai mari şi imobili. Pe fața lui cărnoasă se aşternu o emoție.

— —- în cazul ăsta, e altceva...

— Şi se despărţi de Matei, grăbindu-se spre hala nouă, unde era sigur că-l va întîlni pe director. Era într-adevăr acolo, în mijlocul lucrătorilor. Un tehnician, cu planul în mînă, îi explica unele detalii de construcţie, îi cerea materiale. Dimcea îi dădu imediat dispoziţii lui Velicu. Cineva îl înştiinţă că fusese chemat de minister, că erau chestiuni urgente. „Ei, şi ăştia, n-o să stau toată ziua în birou, aşteptînd telefoanele lor," gîndi înciudat Dimcea. Un şef de sector îi prezentă nişte hîrtii spre semnare. Le parcurse dintr-o ochire, apoi semnă în picioare. Un altul îi puse o problemă mai complicată, pierzîndu-se în nenumărate amănunte.

— Fii, te rog, scurt şi precis, îl întrerupse directorul. Dacă este foarte important, vino la mine.

— îndată ce termină cu acesta, un maistru de la secţia „tras la rece" i se plînse că niciodată nu căpăta sculele la timp.

— Ai auzit, Velicule ? se întoarse Dimcea către emul rotofei, cu părul alb. E harababură la magazii. Mi-ai făgăduit că ai să le reorganizezi. Cînd ai de gînd să începi ? Controlează-i pe magazineri.

— în sfîrşit, se desprinse de ceilalţi şi Nenciu reuşi să rămînă singur cu el. Colindară laolaltă secţiile, zăboviră pe platformă şi, cînd pătrunseră la capătul halei, la Calibrator, îl desluşiră din spate pe Zâne. Dimcea trecu mai departe. Abia atunci, Nenciu îi pomeni de tînărul inginer. Şi fu mirat cînd directorul îi spuse :

— Cunosc. E de cinci săptămîni în rotaţie. I-ar fi fost de-ajuns şi o săptămînă.

— E de fapt înlăturat de pe platformă şi vîrît într-un fund de secţie. Orice om s-ar descuraja.

— Nu-l cred descurajat, sau mă-nşel eu asupra lui. Dar nu mă-nşel. N-a mai călcat pe la mine. E o dovadă că am dreptate, spuse Dimcea, cu o lumină care-i descreţi chipul sever, plin de riduri.

— Şi pe ce bază a fost dat deoparte ? E un inginer capabil care...

— Mult nu-l va mai putea tine acolo.

— Uite că poate. Ar fi cazul să fie repus în funcţia lui.

— Deocamdată nu iau nici o hotărîre.

— Nenciu clipi nedumerit, contrariat :

— De ce ?
— Am unele motive personale. O să înțelegi mai tîrziu, spuse Dimcea.
— Nenciu nu-l aprobă. Ar fi vrut să-i spună că nimeni nu trebuie să muncească cu „dinții încleștați", că Zâne lucra la proiect, dar un şuier metalic, prelung, ascuțit, brăzdă aerul. Era semnalul de alarmă.
— Pe întreaga întindere, de la un capăt la celălalt al halei, muncitorii îşi făceau semne largi cu mîna, ciudate şi mute, înțelese numai de ei, vestind că se produsese o defecțiune la laminoare. Unii erau agitați, alții aveau figuri dezamăgite, iar alții, de jos, de pe platou, căutau descumpăniți la cei de pe platformă. Ion Gore, fochistul, înalt, neclintit, îi acoperea pe cei de lîngă el cu statura sa uriaşă. Luminat de para roşie a cuptorului semăna cu o statuie de bronz încins. Dănilă se scărpina în creştet, bombănind. Niculae Firoiu, bărbat pieptos, cu părul creț, cu fața lată şi bărbia despicată la mijloc, trînti cîr- ligul de podea, mînios. Manipulanții săriră afară din cabină.
— Agregatele masive, întunecate şi greoaie, zăceau inerte. Schelele laminorului arătau ca un lung schelet de fier, cu coastele negre, deasupra căruia atîrna podul plutitor, ca o navă aeriană, eşuată sus, între traversele de metal. Vuietul, loviturile ritmice şi teribile, exploziile de scîntei se stinseră, ca şi cînd asupra vastei hale ar fi suflat un vînt înghețat.
— Pe nesimțite, oamenii se strîngeau între ei. Mocneau într-o tăcere încruntată, obosiți, asudați. Cineva răbufni:
— Draci! M-am săturat! Mereu poticneli, cîr- peli... Curg şiroaie de apă de pe mine, şi .degeaba
— Era Firoiu.
— Şi cine strica ? Nu te-ai obişnuit ? rosti sceptic Dănilă.
— Păi, aşa n-o s-o mai scoatem la capăt. Are dreptate Firoiu. E de ajuns o poticneală ca asta, şi şterge ce-am muncit năduşind cîteva ceasuri, spuse şi Gore.
— Pe noi ne rupe cu „dați-i bătaie !", da' nu se îngrijeşte să meargă cum trebuie maşinile, rosti iar Firoiu, strivind sub talpă, cu necaz, un muc de țigară.

— Cine strică, măi Niculae ? vru să-l îmbuneze, să-l moaie Dănilă.
— Ia, slăbeşte-mă ! Ce, noi n-avem şef ? Pesemne n-avem... acu' unde-i ?
— Ce te bagi peste el ? îşi coborî glasul Dănilă. Vezi-ţi de treaba ta. Uite-l că vine-ncoa' !
— Beldie văzu îmbulzeala şi risipi oamenii, care se trăgeau deoparte, bombănind nemulţumiţi. Se foiau fără rost, fumau, apăsaţi de inerţia tristă a maşinilor.
— -— Treceţi la posturile voastre ! le porunci.
— Se duse direct la maşina Duo, unde Stere şi Păun controlau defecţiunea. Păun avea mîinile cafenii, îmbibate de ulei. Se dezdoi din şale. La rîndul lui, Beldie se aplecă, controlă valţurile, cutia de viteză, apoi îl întrebă pe meşter :
— Ai chemat echipa de întreţinere ? De ce nu *e* încă aici? într-o jumătate de oră pornim.
— Păun îşi ştergea palmele cu o cîrpă unsuroasă. Cînd auzi ce spusese, se îndreptă către Beldie, înfruntîndu-1:
— Nici în două ceasuri!
— Pe pasarelă urca grăbit Dimcea, iar în urma lui, Nenciu.

— Tosca sfîrşi prima tură. Se aşeză pe banca îngustă, îmbîcsită de unsoare, rezemîndu-se de balustrada platformei. îşi şterse faţa de sudoare, îşi potrivi bascul, deoarece părul îi era ud şi i se lipea de ceafă.
— Din spate, de pe platoul liniei ferate venea un curent rece. Aici, pe bancă, dogoarea bătea cu aceeaşi putere. Îi era sete, gîtlejul i se uscase. Voia să se mai odihnească puţin, înainte de-a coborî să bea o gură de apă proaspătă. Avea la îndemînă sifonul special cu săruri împotriva deshidratării. înghiţi un strop şi-l scuipă pe podea. Era sărat şi mărea setea.
— Maşinal se uită peste bară ; pe platou nu era nimeni. Deunăzi mai scăpărau încă becuri albastre şi roiuri de scîntei. Ele se învîrteau în aer ca într-o horă veselă, sclipitoare. Şi din mijlocul lor răsărea o fată cu

basmaua roşie, cu fundele înnodate în creştet. Plecase şi ea o dată cu ceilalţi sudori care lucrau în alt colţ al uzinei. Platoul rămăsese gol. Era vast, părăsit şi trist ca un cîmp viran. Şinele luceau oţeliu în lumina sură, filtrată prin pereţii de sticlă ai halei.

— Nu e acolo, degeaba îţi suceşti gîtul. Abia săptămîna viitoare vin iar cu toţii. Pînă atunci mai rabdă şi tu, îl stîrni Gherghel.

— Tosca îşi întinse picioarele, căscă :

— E, bine că m-ai liniştit.

— Habar n-are aia de tine. Şi te mai ţii deştept, vai de capul tău!

— „Eşti întunecat la minte," gîndi Tosca de el, ca despre o fiinţă inferioară, şi spuse compătimitor, cu milă :

— Fii pe pace, Costică, cu capul meu mă descurc eu, cu al tău mi-e mai greu.

— Văd, c-ai ajuns ca o scoabă. Ce-are ea, mă, mai de soi ca altele ? rînji Gherghel. Altele nu găseşti ?

— Tosca tresări, dar îşi păstră cumpătul. îl ştia necioplit, grosolan. îi privi ironic faţa ciupită de vărsat, fruntea mică. I-ar fi trăsnit mai degrabă un pumn între ochi. Cu asta nu rezolva însă nimic. Şi nu era de demnitatea lui. „E un animal," hotărî el, aplecîndu-se deasupra jetului de apă. îşi aminti deodată că astăzi trebuia să-i ducă schiţele lui Zâne. îşi pipăi buzunarul de la piept, pe cel de la spatele pantalonilor ; nu le avea. Nu cumva le lăsase acasă ?

— Nu, era sigur că le luase. îşi întoarse din nou buzunarele pe dos, apoi alergă într-un suflet spre culoarul cu dulapuri. Descuie uşa unuia din ele şi în raftul de jos descoperi schiţele. Le împături repede, încuie dulapul şi se înapoie, sărind pe scările pasarelelor. în marginea platoului cu cabine încetini pasul, prevăzător. îşi ascuţi privirea, încercînd să-l desluşească prin geam pe Zâne. Reflexele luminilor îl împiedicau. Se învîrti pe dinaintea cabinei, sperînd că inginerul va ieşi afară. Nu voia să dea de Păun. Avea o jumătate de oră liberă. Pe cînd se tot codea, auzi o ciocănitură în geam. Era Zâne. Intră în cabină, şovăind.

— Ce este ? De ce te fereşti de meşter ? El ştie de inovaţie, spuse Matei.

— Eu vreau să lucrez cu dumneata.

— Bine, fie şi cu mine. Dar ce-ai cu Păun ? îți poate fi de folos.
— N-am nevoie. Eu lucrez cu dumneata, se încă-păţînă Tosca, scoţînd schiţele.
— Dacă e aşa, arată-mi isprava, zîmbi Matei, căruia îi plăcea băiatul ăsta cu ochii gălbui, sclipind de vioiciune.
— Tosca desfăşură hîrtiile pe masă. Erau cam murdare şi desenul stîngaci. îşi expuse ideea inovaţiei în termeni precişi, inginereşti. Ceea ce considera i Matei remarcabil nu era doar inovaţia în sine, ci dovada spiritului de observaţie, imaginaţia autorului ei. Sistemul de răcire a valţurilor era îmbunătăţit printr-o modificare a conductei de apă. în fond, ideea era simplă şi totuşi nici el nu se gîndise la ea. Această modificare reducea uzura valţurilor şi îngăduia sporirea ritmului, fără vătămarea ţevilor, în calcule se strecuraseră vreo două erori, deci trebuiau refăcute. Desenul era de asemeni nemulţumitor. Matei îşi luă sarcina să revadă calculele pînă la prînz.
— Vii pe la trei, să-ţi dau înapoi schiţele. Eu îţi susţin inovaţia. Cred că şi Păun va fi de acord. Dar desenul ăsta nu pot să-l prezint. Ai cine să-ţi facă un desen ca lumea ?
— Da, Mircea Manoliu, de la serviciul tehnic.
— Perfect. Pînă mîine, cel mai tîrziu poimîine, să fie gata.
— Va fi gata.
— Era iar pe platou, încă nedezmeticit, căutînd să se reculeagă. Zumzetul metalic îi vîjîia în urechi şi umbla la întîmplare, ocolind din instinct punctele primejdioase ale halei. Aproape nu-i venea să creadă că totul decursese atît de uşor. Zâne îi promisese că-l va susţine. Asta însemna că inovaţia era interesantă. Aşadar, el, Tosca Diaconescu, nu era un oarecine, nu muncise de pomană, şi-n curînd va ocupa un loc în rândul celorlalţi inovatori ai uzinei... I se reaprinse o sete cumplită. „Parc-am mîncat peşte sărat," îşi spuse, oprindu-se la altă cişmea să bea apă. După aceea începu să fluiere încet o arie din „Cavaleria Rusticană". Aşa cum cutreiera hala, cu bascul pe ceafă, distrat, fluierând, l-ai fi luat drept unul care se vîntură fără rost, ca să-i treacă orele. Lui prea puţin îi păsa de părerea altora, căci mai avea vreo cîteva minute pînă la intrarea în tură. Abia

aştepta sfîrşitul schimbului. Voia să meargă după-amiază pe la Manoliu. Nu mai călcase pe-acolo de vreo două săptămîni. Era certat cu Geta sau, mai bine zis, ea era mînioasă pe el. Dar Tosca socotea că n-are dreptate. I se părea curios felul ei de-a gîndi. îi zvîrlise în obraz că e „neserios" şi că atunci cînd ţii la cineva i-o spui deschis, sincer. Astfel procedează cine are „răspunderea sentimentelor". Era atît de furioasă, încît, buimăcit de izbucnire, nu-i venise în minte nici un răspuns demn. De altminteri, Geta se răsucise pe călcîie şi dispăruse. îl mîhnise rău că şi o fată deşteaptă ca ea îl judeca greşit. Se lăsa, ca şi alţii, „influenţată" de tonul lui uneori uşuratic, glumeţ. în fond, el privea viaţa foarte serios. Ce-ar fi vrut să-i spună Lizei ? Să-i cadă în genunchi, cu mîna la piept, şi să-i declare dragostea ca într-un film prost? Asta ar fi fost neserios. El nu se pricepea la declaraţii.

— Era totuşi mereu eu ea, asista la repetiţiile echipei, într-un fund de bancă, numai ca s-o vadă jucînd, se zbătea să capete bilete pentru amîndoi la Operă. Odată, ducîndu-se la Liza acasă, o găsi răcită, culcată-n pat. îi străluceau ochii şi avea temperatură. îl îndemnă să meargă singur la spectacol. Era păcat, spunea ea, să piardă biletele. Eh, parcă biletele contau ! Nici nu voi să audă. Cît era de nepriceput, îi fierse un ceai, apoi colindă cartierul să caute „Carmol" şi aspirine. Era duminică şi ajunsese pînă-n strada Călăraşi, la o farmacie de serviciu. Cînd s-a înapoiat, era amorţit de frig. A făcut însă haz că lui îi plăcea gerul, că-i punea sîngele în circulaţie.

— Altă dată fuseseră împreună la un festival artistic, urmat de dans. Era pe Lipscani, într-o sală frumoasă, cu bufet, cu muzică de jazz. întîlniră cunoştinţe, băieţi şi fete. Unii tineri o invitară pe Liza la dans. Ea primi; pe el nu-l interesa nici o fată. Refuza să danseze cu altcineva. Se scuza că e obosit, ceea ce nu era adevărat. Se retrase la bufet, plictisit de îmbulzeală, de muzica zgomotoasă, de căldura înăbuşitoare. Se pomeni alături cu Liza. îl mustră că nu e frumos să refuzi o fată. „Dar cu mine dansezi ?" îl întrebă, alintat. „Cu tine oricînd, şi din somn dacă mă scoli." Ea simţise că se petrecea ceva cu Tosca : „Ce-i cu tine, eşti trist ?" „Da' de unde ! Mă strîng pantofii," bravă el, cu o mină comică. Liza rîse, sprijinindu-şi braţul de umărul lui. Spre ziuă o

conduse acasă, şi-n faţa porţii, ea îl sărută deodată pe obraz şi fugi în curte.

— Toate astea nu spuneau nimic ? Cine n-avea deci „răspunderea sentimentelor" ? „Ei, vezi, Geta, chestiunea nu e chiar atît de simplă cum crezi tu !" îi ripostă Tosca, în gînd. Dac-ar fi acum, în faţa lui, să analizeze amîndoi „răspunderea", nu superficial şi pripit, înfăţişarea lucrurilor n-ar mai fi aceeaşi. Ceea ce nu-i ierta de loc e că-l mai şi acuzase a fi un mic-burghez. Poftim drăcie ! Să te superi sau să pufneşti în rîs, nu altceva !

— Tosca îşi împinse bascul pe frunte, cumpănind că, oricum, mic-burghez era o insultă, aşa că se va purta cu Geta cît se poate de rece. Pe cînd înainta prin hală, atenţia îi fu atrasă deodată de-o larmă de voci, care venea din grupul cîtorva muncitori, cu privirile ţintă sus, la macaraua încremenită pe traversele de metal. înăuntru, în cabină, macaragiul fuma liniştit, şi Tosca nu înţelegea care o fi cauza agitaţiei oamenilor. Era probabil un defect la macara şi cabina plutea în aer, imobilă. Numai cînd depăşi stiva de bare, putu zări, la acea înălţime periculoasă, căţăraţi pe traversă, doi sudori, dintre care unul cu basmaua roşie. I se iscă un gol în piept şi fu gata să ţipe : Liza ! Strigătul muri în gîtlej, înecat. îi era cu neputinţă să-şi desprindă privirea de la acea înălţime, unde Liza, şezînd pe traversă, cu picioarele încolăcite, calmă, lucra la sudură, într-un vîrtej de scîntei. îl trezi un glas cunoscut, înalt, răstit:

— —■ De ce-ai lăsat-o, Gherase ? Asta-i treabă pentru-n sudor experimentat. Dacă ameţeşte şi pică jos ?

— Cel căruia i se adresase Păun era un muncitor vîrstnic, adus puţin de spate, flegmatic.

— Păi, cum să te împotriveşti tinerilor ăstora ? I-am spus că e periculos şi că poate să ameţească. Zicea că ea nu suferă de ameţeală.

— ■— Trebuia s-o împiedici !

— Cînd s-o împiedic, se şi căţărase sus, ca o pisică.

— Liza, de parc-ar fi auzit ce vorbeau, stinse o clipă aparatul. Se şterse de năduşeală şi, uitîndu-se la cei de pe platou, ridică mănuşa a salut.

— Lui Tosca i se păru cumva că semnul e pentru el şi se trase mai deoparte, mai ales că Păun întoarse brusc capul. Se furişă pe după stiva de bare, îndrep- tîndu-se apoi spre platformă. De aci o vedea pe Liza, nestingherit, încovoiată pe traversă, cu picioarele atîrnînd în gol.
— Treci, e rîndul tău ! îi strigă Gherghel.
— Tosca nu se clinti.
— Ce faci, mă, acolo ? Visezi ?
— Şi ce, n-am voie ? se rupse Tosca din gînduri, pregătindu-şi uneltele.

— De la o vreme, Aneta îşi aştepta sora în poarta uzinei. Această înţelegere se statornicise între ele, fără să-şi fi spus prea multe. Liza ghicise motivul şi nu-i pusese nici o întrebare Anetei. După sfîrşitul schimbului venea s-o ia cu regularitate. Ea lucra la o fabrică învecinată, nedespărţindu-le decît vreo trei sute de metri. Se scursese o bună parte din muncitori, şi Liza nicăieri. Nerăbdătoare, Aneta păşi înăuntru, în curte, înconjură rondul de copăcei îmbrăcaţi în glugi de sac umplute cu paie şi merse direct pe alee spre uşa halei principale. Se izbi de un tînăr cu basc, înfăşurat la gît c-un fular cu pătrăţele galbene şi verzi. Fluiera o arie, din vîrful buzelor.
— Pe cine cauţi dumneata ? se interesă el, binevoitor şi îndrăzneţ.
— Aneta îşi arcui sprîncenele frumoase şi negre.
— Am să găsesc eu.
— În hala noastră ? Te rătăceşti ca într-o pădure.
— Pe Liza Munteanu o cunoşti ?
— ...Cred că a ieşit pe uşa laterală. Eşti o prietenă ?
— Nu, sora ei.
— Soră ? !
— Ei, da, şi ce te minunezi ?
— Fiindcă i se părea că făcuse o mină cam nătîngă, Tosca îşi aranjă bascul şi constată zîmbitor :
— Nu semănaţi de loc.
— Şi pe dumneata cum te cheamă?

— Pe mine ? Am un nume celebru, se şi cîntă, glumi el.
— S-o fi cîntînd, rosti fata cu îndoială.
— Tosca Diaconescu.
— Aneta îl măsură scurt, sever*:
— Aha, dumneata eşti...
— Nu te încrunta, că nu te prinde bine. Uite-ţi şi sora. Te-am salutat.
— Se îndepărtă repede, cu paşi largi.
— Aneta ieşi în întîmpinarea Lizei.
— Ce-ai zăbovit atîta ?
— Am avut de isprăvit o lucrare. Ai stat adineauri cu Tosca ?
— Ne-am întîlnit în uşa halei. Cînd am aflat cine e, a întins-o iute, altfel îi trînteam eu una.
— Nu, să nu te bagi, Netă, se opuse Liza.
— O fi crezînd c-ai să fugi după el. Da' ce eşti tu 7
— Nu fug după nimeni.
— Dacă nu vrea să-şi scoată prostiile din cap. ducă-se. Să nu te umileşti în faţa lui.
— Liza înnorată murmură :
— N-am de ce să mă umilesc.
— Aneta nu mai zise nimic. O luă de braţ şi-o strînse lîngă ea, ca şi cum ar fi vrut să se sprijine una de cealaltă, căci şi în viaţa ei intervenise un eveniment nou şi important. Era atît de neobişnuit pentru ea, încît nu mai putea să tacă. Trebuia neapărat să-l destăinuie cuiva, şi fiinţa cea mai apropiată era Liza. Acasă, după ce pregătiră masa şi mîncară, se culcară amîndouă pe divan, să se odihnească. Liza abia aţipi, cînd o auzi pe soră-sa spunîndu-i:
— De mîine nu mai lucrez la bobinaj.
— Liza se deşteptă, săltîndu-se în capul oaselor.
— Vai de mine ! Ai făcut vreo boacănă ? Ai vătămat vreo piesă ?
— Nu fi prăpăstioasă. Mă mut în altă secţie.
— Te-ai săturat, sau nu te împaci acolo ?
— Este şi asta, dar mai e şi altceva... rosti moaie Aneta.
— Liza avu sentimentul unei taine.
— E ceva personal ? spuse ea, cu o anumită intonaţie.

— Culcă-te la loc, lîngă mine, aşa o să-mi fie mai uşor să vorbesc.

— Liza se lungi alături de soră-sa.

— — Haide, povesteşte-mi, o îndemnă, vîrîndu-se în ea, ca un copil care aşteaptă un basm frumos.

— Şi Aneta îi povesti...

— Acceptase să lucreze la atelierul de bobinaj, fiindcă n-avea altă alegere. De altfel, oriunde ar fi fost dată, acolo ar fi muncit. Avea destulă voinţă şi ar fi reuşit. însuşi meşterul constata că făcea progrese. Bobinele erau mai bine împletite şi, treptat, ar fi dobîndit şi mai multă iscusinţă. Era totuşi amărîtă, această meserie n-o atrăgea. Ea ar fi dorit să lucreze în altă parte, unde şi ce anume încă nu ştia. Curînd, şi într-un chip neprevăzut, avea să decidă o împrejurare.

— Din cînd în cînd venea pe la ei un bărbat tînăr, smead, brun, foarte îngrijit, îmbrăcat în halat albastru. Era strungar şi discuta cu meşterul Neagu cusururile cîte unei piese. Cum apărea, se stîrnea o şuşoteală vie printre lucrătoare. Aneta, preocupată să nu strice vreo bobină, era absentă la cele din jur. O dată, pe cînd meşterul îi explica ceva, răsări şi strungarul. Acesta o privi insistent; avea ochii rotunzi, ageri şi scrutători. Părea mirat că pînă acum n-o văzuse. „De unde ai adus-o, meştere ?" îl întrebă pe Neagu, surîzînd. îi întinse mîna Anetei. încurcată, ea şovăi, scuzîndu-se că palmele îi sînt murdare de negreală. „Nu-i nimic, spuse el, apucîndu-i braţul mai sus de cot. Să ne cunoaştem. Pe mine mă cheamă Savu Trandafir."

— Aflase apoi de la celelalte lucrătoare că Savu Trandafir era un strungar renumit. Era invitat la mari uzine, în ţară, să împărtăşească metodele sale de lucru. Ziarele scriau articole despre el, îi publicau fotografia. Cu atît mai mult, Aneta regreta că nu fusese mai ţeapănă. „Şi-o fi închipuit că m-am intimidat," îşi spuse, hotărîtă să-i risipească o astfel de părere.

— Savu se arăta mai des pe la atelierul lor, mai ales îrt pauza de prînz. De cîte ori venea, îi adresa un cuvînt, două, sau zăbovea puţin lîngă ea. Alteori, cînd era ocupat cu meşterul, Aneta simţea cum o urmăreşte cu privirea. Şuşoteala fetelor reîncepea, veselă, străbătută de cîte un rîs icnit. Şi nu conteneau decît după plecarea

lui Savu. Această însufleţire a lor nu avea nimic răutăcios. Aneta pălea de enervare şi se sforţa să se concentreze asupra lucrului.

— Bobinatoarea vîrstnică, cu părul alb, cu care se împrietenise, încerca să-i alunge orice mîhnire din suflet. Fiţa, lucrătoarea negricioasă, uscăţivă, cu buzele tivite, nu pierdea ocazia s-o provoace : „Ce faci pe mironosiţa ? Noi nu vedem că te placi cu Trandafir ?" Atunci întreaga semeţie a Anetei se trezi. îşi părăsi masa de lucru şi se apropie foarte liniştită de persecutoarea ei. Celelalte lucrătoare încetară o clipă munca, holbîndu-se la fata dreaptă, frumoasă, cu sprâncenele încreţite de furie. Fiţa îşi dezveli dinţii într-un zîmbet sfidător. în ochi îi pîlpîia însă frica. Aneta îi vorbi rar, stăpînit:

— — Uite ce e, Fiţa. De cînd am venit aici, te agăţi mereu de mine. Ba că am „degete de lemn", ba că întind sîrma ca pe-o „frânghie de rufe" şi mai cîte altele. Ţi le-am răbdat. Acum mă batjocoreşti că mă plac cu Trandafir. Eu nu sînt o mironosiţă şi, dacă nu te astîmperi, îţi jumulesc părul din cap. Aşa, să ştii !

— Acestă mică harţă o îndîrji mai tare pe Aneta în contra lui Savu. Respiră uşurată că de cîtva timp nu se mai ivi pe la atelier. Dar, într-o zi, aflîndu-se prin hală, macaragiul îşi găsi de joacă cu ea. Lanţul greu, de care atîrna un cîrlig imens, plutea parcă ameninţător deasupra Anetei. Ea sări din mijlocul drumului pe bordura de ciment, ferindu-se. Lanţul se clătina în văzduh, se legăna încoace şi-ncolo, şi cînd Aneta porni mai departe, zări iar cîrligul de fier sus, deasupra creştetului. Zăpăcită, speriată, nu mai ştia cum să scape. Rămăsese încremenită.

— O mînă ocrotitoare i se puse pe umăr şi-o împinse înapoi pe bordura de ciment. Podul plutitor se îndepărtă lunecînd pe şine. „E o glumă proastă. Nu te teme, că nu-ţi face nici un rău." Era Savu. Ea îi înlătură mîna, înfrînîndu-şi un tremur lăuntric. Ar fi vrut să-l iase, s-o ia pe alt drum, numai să nu fie împreună. Mergea totuşi alături de el şi fu grozav de surprinsă cînd îi spuse că n-avea înclinare pentru munca pe care şi-o alesese. Părerea lui era că nu va ajunge o bună bobinatoare şi să caute altceva. Aneta, îmbufnată, îl contrazise, se supărase : nici ea singură nu-şi explica de ce nu recunoscuse că această meserie nu-i plăcea. Savu pricepu că fata Lăgăduia din

mîndrie. Cu alt prilej, aparent fără nici o legătură, o invită la secția lui la pauza de prînz, să-l vadă cum lucrează. Aneta, bănuitoare, pretextă că are treabă. Savu insistă, o rugă să treacă a doua zi. Era surîzător, reținut, şi avea un zîmbet clar, .care-i insufla încredere. îi promise, şi imediat după aceea îi păru rău. Dimineața următoare abia aştepta pauza, era nerăbdătoare, curioasă şi oarecum îndoită. Ce interes putea avea un strungar vestit ca el pentru o fată oarecare, neînsemnată ? De ce o invitase în secția lui ? După o scurtă nehotărîre, Aneta se duse. în sala strungurilor, nici urmă de Savu. în primul moment îi fulgeră prin minte, absurd, că-şi bătuse joc de ea. I se aprinseră obrajii, mai ales că unii dintre muncitori se uitau cam nedumeriți la ea ; era stingheră, descumpănită. îl întrebă pe un muncitor îndesat, roşcovan, de Savu. Acesta îi spuse că era plecat la Arad, într-un schimb de experiență. „Ce proastă sînt!" se învinui Aneta, părăsind iute atelierul.

— A treia zi se trezi cu Savu. „Te rog să mă ierți, îi spuse. A fost ceva în afară de program şi a trebuit să iau trenul de noapte. N-aveam cum să te înştiințez, fiindcă nici nu ştiam unde locuieşti. Te aştept astăzi, da ?" Ea îl asculta cu răceală ; doar degetele i se mişcau mecanic, aproape nu mai avea controlul lor. „Bine," murmură, ca să curme, fără să-şi ridice privirea.

— Spre prînz, cînd intră în atelier, Savu se zori spre ea. „în cinci minute sînt gata, îi spuse bucuros, revenind la strung. Stai în stînga mea, ca să nu-ți sară vreun şpan în ochi."

— Strungurile lucioase erau aliniate unul lîngă altul şi sunetul lor monoton, uniform, îi distrau auzul. Era o vibrație permanentă, care circula şi prin trupul ei, dîndu-i o senzație plăcută şi liniştitoare. De altfel, totul aci era înfundat, surd, în comparație cu zgomotele din restul uzinei. Pînă şi oamenii erau mai tăcuți, cufundați în strunjirea şi modelarea pieselor. Mîinile lor aveau mişcări agile, precise şi delicate, în timp ce privirile descifrau atent schițele alăturate. Domnea o încordare mută, intensă, şi numai după ce urechea i se obişnui cu această vibrație continuă, monotonă, Aneta desluşi un zbîrnîit ca de corp metalic învîrtit cu o viteză uluitoare. Mai în- tîi nu-şi dădu

seama de unde venea, căci Savu lucra calm, şi nici un gest nu trăda un efort deosebit. Cînd, în sfîrşit, descoperi că strungul lui răspîndea acei vîjîit ameţitor, rămase ca pironită asupra mîinilor sale. Savu termină ultima piesă şi i-o întinse ; era fină şi strălucitoare ca o bijuterie. Aneta o luă în palmă, o răsuci pe-o parte şi pe cealaltă, apoi i-o înapoie : „E frumoasă !... Eu n-o să pot niciodată să fac aşa ceva !" spuse cu obidă şi, brusc, fugi afară.

— Peste două zile, nu fără trudă, Savu o readuse în atelier. Răbdător, meticulos, îi dezvălui pe rînd, piesă cu piesă, construcția strungului. Anetei îi ajunseră familiare denumiri ca „universal", „păpuşa mobilă", „păpuşa fixă" şi, după două săptămîni, se mira ea însăşi cîte lucruri cunoştea despre această maşină complexă şi gingaşă. Ar fi dorit mai mult ca orice s-o poată mînui, dar nu îndrăznea să-şi mărturisească dorința, căci, pe undeva, o astfel de posibilitate o înspăimînta. Aneta rîse singură de ea ; cine ar fi acela care să-i încredințeze cîndva un strung ? Atunci ce voia Savu de la ea ? De ce îşi sacrifica timpul ? Erau adesea împreună şi uneori o conducea pînă acasă. Altădată însă nu-l vedea cîteva zile în şir; era prins în şedințe, umbla pe la raion, participa la conferințe. O anunța cînd era ocupat. începu să-i simtă lipsa. în toiul lucrului, gîndul îi zbura la el. Era din ce în ce mai străină de munca ei... „Ce-i cu mine ?" se îngrijoră Aneta..

— într-o pauză, Savu, pe neaşteptate, îi spuse: „Avem de vorbit. Aşa nu mai poate să meargă". Se retraseră într-un colț mai ferit, rezemîndu-se de-un strung vechi, care nu funcționa.

— Eu cred că munca pe care o faci nu-i de tine. în şase luni de zile, îți garantez că te învăț strungul. Vrei să lucrezi cu mine ? O să fiu un profesor blînd.

— Dedesubtul cuvintelor, Aneta desluşi şi un alt înțeles, pe care nu ştia cum să-l primească. îl privi fix, adînc :

— Da, vreau ! spuse, sigură că între amîndoi nu va fi altceva decît ce va voi ea.

— Trecuse o săptămînă şi, într-o dimineață, îi comunicase că mutarea era aranjată. De mîine va lucra

la secția de strunguri. îi dăduse și-o invitație la o conferință pentru fruntași, care se ținea în sala „Filimon Sîrbu", de lîngă grădina Icoanei.

— Ei, acum ți-am spus totul, oftă Aneta, cu brațele împreunate sub ceafă.

— Tu, Netă, lui Trandafir îi e drag de tine ! exclamă Liza, ca în fața unei mari descoperiri.

— —- Nu vorbi prostii! spuse Aneta, rîzînd.

— Liza o îmbrățișă, încîntată, vioaie:

— E așa cum zic eu. Și de ce n-ar fi ? Ești frumoasă, deșteaptă, vrednică.

— Copilăroasă mai ești ! I-o fi plăcînd de mine, da' ce-o să fie... vom vedea mai încolo.

— Să nu mai discutăm degeaba. E ora cinci, scoa- lă-te, îmbracă-te, să nu întîrzii, o îmboldi Liza.

— Trebuie să mă duc, nu ? spuse Aneta, ca și cînd voia să aibă și consimțămîntul ei.

— Categoric ! afirmă Liza.

— Sări jos de pe divan și o trase și pe Aneta, care-și puse papucii în picioare, îndreptîndu-se spre dușul din fundul culoarului. în acest răstimp, Liza deschise garderobul, cotrobăind prin rafturi. Scoase bluza de poplin albă, un fular colorat, străveziu și cerceii ei de sticlă albaștri-verzui. Cînd se întoarse Aneta, o sili să se îmbrace cu toate aceste lucruri.

— Parc-aș merge la bal, zîmbi ea, supusă, pieptănîndu-și părul lung, negru și mătăsos, pe care și-l strînse într-un coc. înainte de a pleca, își sărută sora, dar în pragul ușii, se opri:

— Și tu ce-o să faci ?Ai să stai singură acasă ?

— Eu ? rosti Liza, cu aerul că nu se sinchisește, în colțul gurii i se ivi însă o strîmbătură mică și tristă. Ei și ce-i dacă stau acasă ? Și cu o veselie forțată : Mă duc și eu la Geta, tot n-am fost de mult pe la ea.

— în uzină se răspîndi fulgerător știrea că la ședința direcțiunii participa consilierul Cerchez. Erau adunați acolo șefii de sector și tehnicienii cu munci de răspundere. Ședința începuse la opt dimineața, sunase de amiază și încă nu se terminase.

— în acest răstimp, în cabina lui Păun, Matei întindea pe masă schiţele proiectului. Se mai consultase şi înainte cu meşterul. El cunoştea perfect agregatele şi întrevedea orice neajuns. îi expuse fiecare fază a operaţiilor. Celălalt îl urmărea, examina schiţele, îi mai cerea unele date, ea să aibă o cît mai exactă imagine de ansamblu. După aceea refăcu în minte întreaga experienţă.

— Ce părere ai ?

— Proiectul e bun, e închegat, rosti, în sfîrşit, Păun, dar...

— Matei era furnicat de nerăbdare :

— Dar?

— Rodajul. Cum îl rezolvi ? E complicat şi greoi, spuse meşterul, nesatisfăcut.

— Da, bănuiam, murmură Matei.

— Mă tem de urmări. E nevoie de-o altă soluţie mai simplă,

— Mi-am dat şi eu seama, dar de cîteva nopţi am ca o pîclă pe creier.

— Păun mai luă o dată schiţele, le cercetă amănunţit, închipuindu-şi hala uzinei, carcasa cutiei de viteză, celelalte piese, funcţionarea maşinilor... Tăcerea între ei se prelungea.

— Matei îşi aprinse o ţigară, nervos. Păun oftă şi apoi, foarte firesc, ca despre lucrul cel mai obişnuit din lume, vorbi către tînărul inginer :

— Ce-ar fi dacă am face rodajul la altă maşină ?

— Matei nu mai apucă să ducă ţigara la gură. încremeni cu ea între degete, uitîndu-se la Păun, ca un om izbit de o fîşie de lumină.

— Ce zici ? întrebă din nou Păun.

— Matei zvîrli ţigara în scrumieră, îl îmbrăţişă cu putere, îi zgudui umerii :

— Montăm carcasa, facem rodajul fiecărei piese în parte, iar după asta le adaptăm la laminor. E straşnic !

— La adaptare o să mai fie niţică opinteală, spuse Păun, care-şi păstra cumpătul, cu toate că i se umplea pieptul de bucurie.

— Matei se învîrtea în cabină, .treeîndu-şi din cînd în cînd degetele prin păr. Totul era pentru el

limpede ; operațiile se înșirau înlănțuite, fără nici un gol, fără întrerupere.
— Astăzi după-masă nu mă urnesc din casă. Am să definitivez proiectul. Și dumneata în cît timp ai putea să faci revizia ?
— în șaptezeci și două de ore.
— Neapărat o să discutăm cum îmbinăm lucrările, ea să înaintăm paralel.
— Depune mai întîi proiectul și după ce s-o aproba...
— —: E important să fim bine pregătiți.
— O să fim.
— Atunci luni întocmim planul de lucru. Da' cine-s ăștia ?
— Prin fereastra cabinei nu se mai vedea nimic. Geamul era întunecat, orb, astupat de spatele cîtorva oameni. Matei înfășură schițele și ieși în hală. Se intimistă ; într-un grup se aflau laolaltă Cerchez, Dimcea, Liteanu, Beldie și Nenciu. Profesorul, cu capul leonin, cu bustul puternic, își arcui sprîncenele a surpriză. înaintea sa era Zâne, în bluză și panta-
— Ion de doc albastru. 11 întîmpină cu mîna întinsă, exclamînd cu vocea lui timbrată, bărbătească și plăcută :
— A, Matei ! Unde te-ai ascuns ? Am întrebat de dumneata. Și către ceilalți, cu mîndrie : A fost unul din cei mai buni studenți ai mei !
— îl luă de braț, familiar, cînd interveni Beldie.
— —- Voiați să mergem pe platformă, tovarășe consilier ?
— Da, da, mergem.
— Nu slăbi însă brațul lui Matei și o luară cu toții de-a lungul platformei. Beldie pășea alături de profesor și căuta să fie mereu în preajma lui. Era întors pe dos de concluziile ședinței. Instalarea liniei automate nu ușura cealaltă linie, după cum sperase. Pe prima se vor fabrica conducte de construcție, iar pe cealaltă îndeosebi utilaj petrolifer. Centrul de greutate cădea deci pe marele laminor. „Un obiectiv urgent e de a-i asigura o bună funcționare, a-i perfecționa capacitatea tehnică. în acest scop, pregătirile trebuiesc începute de îndată", conchise Cerchez. E ceea ce nu prevăzuse Beldie. Deși arăta impasibil, acesta era dezorientat. I se păru chiar a

remarca o răceală în fizionomia rigidă a lui Dimcea. Cît priveşte pe Nenciu, ştia că e bănuitor, că de mult nutrea faţă de el o rezervă ostilă. Liteanu era corect şi străin. Şi tocmai acum era descoperit. Sufocaţia se anunţa primejdioasă. în fiecare zi se putea produce o altă defecţiune. Iar el nu reflectase, n-avea o concepţie clară despre ceea ce ar fi de întreprins la laminoare. Asemenea gînduri roiau prin mintea lui Beldie, care trăgea cu urechea la profesor şi fixa necontenit sulul de calc din mîna lui Matei, cu impulsul violent de-a i-l smulge.

— Aşa, dragul meu, vom lucra împreună, vreau să spun, voi colabora cu uzina voastră, mă voi ocupa mai îndeaproape de ea, deşi asta nu mă scuteşte de obligaţiile mele, continuă Cerchez, volubil şi optimist.

— îndată ce profesorul îi eliberă braţul, ca să urce pe pasarelă, Beldie îl şi flancă. Matei rămase un pas îndărăt; alături erau Dimcea şi Nenciu. Vru să dea înapoi, cînd directorul îl împinse încet :

— încotro ? Locul dumitale e pe platformă !

— Lucian Stere se fîstîci, se emoţionă cînd apăru

— Cerchez. Matei i-l prezentă pe şeful de schimb, în pofida manevrelor lui Beldie, care încerca să-l acopere. Profesorul, după ce fusese pus în curent cu întregul proces şi cu dificultăţile tehnice, voia să afle şi părerile celorlalţi conducători ai laminării. Aşa încît el nu pregetă să discute cu Lucian Stere şi cu maistrul Păun. Asta îl indispuse pe Beldie. Cu atît mai mult cu cît, în scurta convorbire, Cerchez se arăta interesat de aprecierile lui Stere. Erau riguroase, pătrunzătoare, adeverind o bună pregătire teoretică. Profesorul era puţin contrariat de înfăţişarea lui umilă, de hainele lustruite şi roase, contrastând cu înţepeneala trupului, drept, uscat. Fiind un cunoscător de oameni, îl intui imediat şi—1 cata- logă în gînd : „un ratat", li acordă o oarecare bunăvoinţă, care, după cîteva consideraţii ale lui Stere, se transformă într-o atenţie crescîndă, sinceră, reală.

— —- Asta-i opinia dumitale ? Da, da, e o idee interesantă, e de reţinut. Alexandre, se întoarse către Liteanu, uite ce spune tovarăşul inginer...

— E ceea ce-l încurajă pe Stere să rostească la sfîrşit, sfios :

— Și eu am fost studentul dumneavoastră, promoția '35. N-aveți cum să vă mai aduceți aminte. Au trecut atîtea promoții prin mîinile dumneavoastră !

— Ei, domnule, pe unde mă duc, descopăr foști studenți de-ai mei ! îi zîmbi Cerchez cu simpatie, după care părăsi platforma împreună cu Liteanu și Dimcea.

— Beldie și Nenciu îl urmară.

— îndată după plecarea lui și a celorlalți, Matei simți o atingere pe braț.

— îți mulțumesc, îi șopti Stere.

— Mai întîi nu realiză despre ce era vorba, apoi își aminti pentru ce anume îi era recunoscător Stere. Aproape nu-i venea să creadă că omul acesta blazat, indiferent, putea avea o asemenea naivitate de adolescent. Strîngerea de mînă a profesorului, cele cîteva idei schimbate cu el avură asupra sa o în- rîurire nemaipomenită. Ochii morți se înviorară, schima sarcastică dispăru și pe buze i se ivi un zîmbet copilăresc, fericit. Era înduioșător și ridicol. Matei rosti jenat :

— Era normal, te asigur. N-ai de ce să-mi mulțumești.

— Ba da. De tînăr încă l-am admirat pe profesor, mi-a fost un model în viață. Ce mai este în mine cinstit, integru, ce mi-a mai rămas din dragostea pentru știință, i-o datorez. Din păcate, eu nu sînt decît o copie nereușită a lui. Mi-ai dat prilejul să-mi dovedesc mie, lui, că n-am ajuns chiar un om de nimic. A fost numai o sclipire, dar mie mi-ajunge.

— Dumneata ești doar un inginer valoros ! protestă Matei. De unde această aplecare să te denigrezi, să te înjosești, să te micșorezi în proprii-ți ochi și ai celorlalți ? Este o boală de care trebuie să te lecuiești, să-ți învingi neîncrederea, să-ți recapeți demnitatea... Te rog să mă ierți că mi-am îngăduit.

— Nu mă supăr, dar greșești. N-am nici o înclinație bolnăvicioasă. Sînt un lucid. Ceea ce eram, ceea ce aș fi putut fi, o știu foarte bine. Și că n^am izbutit, nu e din vina mea. Acum e prea tîrziu. Dacă te interesează, poate o să-ți spun odată...

— Mă interesează.

— ...în aceeași după-amiază, Matei lucră la definitivarea proiectului. îl isprăvi cam pe la nouă seara. Se lăsă pe speteaza scaunului, cu ceafa pe rezemă- toare, cu ochii închiși, abandonîndu-se odihnei. O gusta prin

toți porii, adîne, destins, împăcat în sine. Era o stare atît de bună, încît nu putu să se scoale şi să-i comunice imediat şi Irinei bucuria. Şi totuşi, printre pleoapele strînse, pe ea o vedea, venea spre el cu paşi elastici, îi încercuia gîtul cu brațele subțiri şi netede, îi adulmeca mirosul proaspăt de zăpadă, îşi freca obrazul de postavul aspru al cana- dianei. El o ținea lipită de piept, îi răsturna capul pe spate, contemplîndu-i fața mică şi delicată, care, uneori, cînd se bucura, avea o expresie atît de intensă, încît părea dureroasă. Apoi, ea i se desprindea din brațe şi-l ajuta să-şi scoată canadiana. Se aşeza lîngă el, într-un fotoliu de mătase galbenă, în care se pierdea, cu picioarele sub trup. El o mîngîia şi-o săruta. Irina îl îndepărta blînd, uşor înfiorată :

— Nu, întîi povesteşte-mi...

— îşi sprijinea bărbia în pumn şi-l asculta cuminte, dîndu-i senzația că nimeni altcineva nu mai exista decît ei amîndoi...

— Matei sări din fotoliu şi alergă la baie să se bărbierească. Avea perii încîlciți, aspri şi deşi. Se săpuni cu clăbuc bogat, ca să moaie barba, dar cum se zorea, se tăie lîngă ureche şi sub buză. îşi opri sîn- gele cu piatră vînătă. Se spălă cu apă rece, mult, îşi puse o cămaşă curată şi-şi înnodă cravata, fără s-o aleagă. Cînd fu gata, îşi aruncă canadiana pe umăr, îmbrăcînd-o din mers. Spre norocul lui, telefonul nu era ocupat. Pe cînd ridica receptorul, îşi imagina cum va primi ea ştirea că terminase proiectul. îi recunoscu glasul în pîlnie :

— Alo !

— Eu sînt, Matei, vreau să-ți...

— Irina, la celălalt capăt al firului, se precipită :

— Anatol a fugit de-acasă !

— ,Cînd?... Unde?...

— Nu ştiu, nu mi-a lăsat nici un rînd. Odăile sînt goale. Vino numaidecît la mine.

— Da, pornesc spre tine...

— Matei agăță alene receptorul, ca pe-un obiect inutil, şi ieşi din tutungerie.

— ...O găsi plimbîndu-se prin cameră, agitată. Ea nu avu gestul acela obişnuit şi cald de-ai înlănțui mijlocul, de a-şi freca obrazul de postavul canadianei, adulmecîndu-i mirosul de tutun şi de aer proaspăt de-

afară. O preocupa doar fuga lui Anatol. îi relată fiecare amănunt, cum apăruse în fața porții c-un camion și-și încărcase patul, banchetele, farfuriile de ceramică, șevaletul, cutia cu culori, cartoanele, cum Ana, femeia de serviciu, zăpăcită, se rotea în jurul lui, văietîndu-se : „Ce-o spui domnișoarei Irina ?" „O să-i spui că m-am mutat", îi răspunsese pictorul, cu pipa între dinți și, cînd toate lucrurile fură instalate în camion, se cățărase și el pe capră, alături de căruțaș. Ana a ieșit în poartă și l-a rugat să-i comunice măcar adresa. De sus, de pe capră, Anatol i-a strigat: „Strada Parnasului numărul 7 bis".

— După aceea, Irina îi descrise stupoarea ei la această veste, sentimentul de ceva sfîrșit și trist în fața pereților despuiați, a odăilor acelea pustii ; nu mai rămăsese nimic din prezența lui Anatol. Ba da, o scrumieră plină cu mucuri reci, pe prichiciul ferestrei. Era o mărturie a insomniei lui. El nu fuma țigări decît cînd era foarte zbuciumat. Aceste amănunte numai ea le cunoștea, restul era poză, fumatul calm din pipă, adresa imaginară... Anatol era un om slab și avea nevoie să-și dovedească tăria, fugind. De s-ar regăsi pe el însuși, ar munci să-și desăvîrșească talentul, împlinindu-se ca artist! Se temea că se va irosi, se va da la fund și ea nu mai avea nici o putere să-l împiedice. „Am făcut tot ce-am putut pentru el", repetă, ca și cînd ar fi vrut să se dezvinovățească.

— Matei ar fi trebuit s-o aline, s-o liniștească ; nu participa la frămîntarea ei, pătruns de-un gol, de oboseala acelei munci îndîrjite de două luni de zile la proiect, pe care o simțea și mai adîne în timp ce Irina îi vorbea într-una de Anatol. Ea observă și veni lîngă el, așezîndu-se pe brațul fotoliului. îi pipăi cu degetele fruntea, pomeții, cele două cute ce coborau de la nas spre colțurile gurii :

— Tu ești tare obosit, dragul meu.

— Matei se sculă, desprinzîndu-se de mîngîierea ei. Stătea în mijlocul salonașului, mocnit, pironind desenul covorului roșu, plușat. Irina se ridică și veni lîngă el.

— E uneori greu să explici. Nu te desfaci de un om ca de-un lucru uzat, nefolositor. O dată ce-a plecat însă, va fi cum a hotărît.

— N-ai să ai odihnă pînă nu-i vei dibui bîrlogul,

— Ea tăgădui, cu o mişcare a capului.
— înainte, poate, acum, nu !
— Ar fi destul un semn din partea lui că e la strîmtoare, şi-ai alerga.
— într-un asemenea caz, l-aş ajuta, ca să picteze. N-aş suporta să umble flămînd, bolnav. Mai presus de orice, mi-e milă de el.
— E probabil şi cauza pentru care a fugit. S-o fi săturat. îl tratai ca pe-un copil, ca pe-un neputincios, şi totodată admirai în ascuns teribilităţile, trăs- nelile, originalităţile lui. Anatol a simţit că exercitau un farmec asupra ta, de aceea, în loc să se dezbare de ele, le-a cultivat. I-ai încurajat, fără să vrei, laturile slabe ale caracterului său.
— Eu?
— Da. Şi te-ai încărcat cu o povară peste puteri. El nu s-a transformat şi tu te încăpăţînezi să-i dai o asistenţă, pe care el o respinge. E zdravăn, e sănătos, are o meserie bună, se va descurca. Să bea mai puţin şi să lucreze mai disciplinat.
— Dacă ar fi atît de simplu, nu i-aş purta de grijă.
— Un bărbat are nevoie de-o soţie sau de-o iubită, nu de-o soră de caritate. Pînă cînd ai să te complaci în acest rol ? Soră de caritate ! E umilitor şi pentru unul şi pentru celălalt.
— Irina deveni albă ; numai cicatricea de pe bărbie era roşie.
— Ţii să mă răneşti, Matei ?
— Vreau să te dezmeticesc. Tramvaiele, autobuzele vor continua să circule, stelele se vor aprinde pe cer chiar dacă Anatol nu va mai picta. Ceea ce are însemnătate e să se înţeleagă pe el însuşi, realitatea din jur, să dorească asta cu toată fiinţa sa, altfel îl pîndeşte ratarea...
— Răsfrîngi şi asupra mea adversitatea pe care ţi-o provoacă Anatol.
— îl pui mereu între noi. Ori de cîte ori întind braţele spre tine, mă izbesc de umbra lui. încercările, sacrificiile tale au eşuat, v-aţi despărţit, fiindcă viaţa era chinuitoare cu el. De ce te mai agăţi de-o umbră ? Pictura lui e ca o sticlă opacă, prin care nu mai vezi nici ce-i înlăuntrul tău, nici ce-i aproape de tine.

— Irina îi cuprinse deodată mîinile, aducîndu-le la piept.
— Gata, ajunge. îmi e frică de cuvinte; ele falsifică, otrăvesc, ne înstrăinează.
— Cînd te-am chemat, eram plin de tine, de bucuria pe care voiam să ți-o împărtășesc. M-ai împiedicat, mi-ai tăiat vorba și răsuflarea. Dispăruse Anatol de-acasă. Eu nu mai existam.
— Nu-i adevărat! Țu știi că te iubesc ! strigă ea.
— încep să nu știu, să nu mai fiu sigur...
— Irina îl privi cu o mirare dureroasă. își apăsă tîmpla cu palma și păși spre fundul odăii, înlătură draperia și perdeaua, deschise fereastra. Era o noapte geroasă, clară, cu un cer albastru și transparent. Jos, în curte, havuzul sclipea prin zecile de țurțuri de gheață. Ea sorbi aerul rece cu aviditate. Era îmbrăcată într-un capot de catifea neagră, lung, care-o înălța și-o subția. Frigul îi pătrundea prin mînecile largi, prin tăietura de la piept a capotului, i se lipea de piele. Numai cînd văzu că umerii îi tremurau ușor, Matei închise fereastra. O smulse cu forța de-acolo și-o duse în camera ei de culcare.
— Irina se rezemă de șemineul de faianță alb, străbătută din cînd în cînd de cîte-un fior. Era lividă, cu luciri febrile în ochi. El era încleștat, zăvorît în sine, incapabil să spargă crusta de gheață dintre ei. Se mistuiau amîndoi, fără să găsească o cale care să-i apropie.
— Noapte bună, șopti Matei, tîrîndu-și canadiana pe covor.
— în pragul celor două odăi, cu canaturile larg înlăturate, îl opri glasul Irinei :
— Nu e bine ce faci. Mai rămîi puțin cu mine.
— Sînt ostenit, spuse cu încetineală.
— Te rog mult, pentru amîndoi, ce-ai vrut să-mi spui ?
— întrebarea suna acum nefiresc, fără sens. Rosti alb :
— Nimic.
— — Eu nu te mai caut.
— Matei ezită o clipă, cu capul întors spre ea, apoi părăsi iute încăperea.

— O dată cu plecarea Anetei, orice vioiciune pieri de pe chipul Lizei. Stătea îngîndurată şi din cînd în cînd îşi încreţea fruntea bombată. Era un tic pe care-l căpătase de curînd. Dorea să rămînă cît mai mult cu ea însăşi, singură, dar natura ei bună, sănătoasă se împotrivea acestei înclinări primejdioase, îşi căută de lucru prin odaie şi, după ce totul fu în ordine,' se decise să se ducă la Geta. îşi închipuia dinainte bucuria cu care o vor primi soţii Manoliu, atmosfera caldă din locuinţa lor modestă şi prietenoasă. Era de neînţeles pentru Liza cum se potriveau aceşti doi oameni, cu firi atît de deosebite. Geta era iute, agresivă, fermă, în timp ce Mircea era moale şi blînd. Acest bărbat tînăr şi voinic părea alături de ea ca un urs, care se lasă de bunăvoie sîcîit de o albină neastâmpărată. îngăduinţa lui venea din preţuirea şi dragostea pe care o avea pentru nevas- tă-sa. De aceea mormăia amuzat de „exploziile" Getei, căci un bun simţ înnăscut o ferea să-l jignească sau să-i scape vorbe nesăbuite. „Exploziile" erau cel mai ades iscate de atitudinea ei deschisă, netă, în relaţiile cu oamenii.

— În şedinţe, cînd lua cuvîntul, se producea o rumoare, un freamăt de nerăbdare şi curiozitate. Geta nu cruţa pe nimeni. Cîte unul dintre cei criticaţi mai rău încercau s-o lucreze pe dedesubt, fără rezultat, pentru că atît organizaţia de partid cît şi superiorii o apreciau şi profesional (era controlor de calitate) şi politic, cum se fălea ea soţului, care, deşi o admira, făcea haz, în felul lui domol, de fierberea-i permanentă. Aşa urs, cum era Mircea, greoi şi moale, nu-l puteai clinti din ceea ce socotea el că e drept, şi probabil că pe această latură se întâlnea cu Geta.

— Aceştia erau prietenii spre care pornise Liza. Era seară şi cînd coborî din tramvai la staţia Sf. Gheor- ghe, animaţia era în toi. N-avea decît să parcurgă o bucată din strada Lipscani, s-o cotească prin Smîr- dan, iar de-acolo spre Carol, unde, lîngă biserică, într-un corp de case vechi, cu un cat şi intrare pe gang, locuiau Geta şi Mircea Manoliu. În treacăt, Liza arunca cîte o privire în vitrinele luminate. Pe trotuarul magazinului „Bucureşti" încetini pasul. Prin cele două uşi batante se scurgeau necurmat, în ambele sensuri, două şiruri de oameni. într- una din vitrinele cu confecţiuni erau expuse printre altele şi o fustă de stofă gri şi un pulover galben ca lă- mîia.

Liza veni mai aproape de vitrină şi nu-i plăcură. îşi aminti însă că avea nevoie de nişte nasturi şi se pomeni purtată de şuvoi, împinsă în magazin, înăuntru era plin de lumea care circula pe scări, ca o vie bandă rulantă. Raioanele erau foarte aglomerate şi vîn^toarele nu mai pridideau. „O fi zi de salariu", îşi spuse Liza, coborînd distrată etajele. (O vînzătoare o îndrumase greşit.) La al patrulea etaj, la raionul de încălțăminte era şi mai mare îmbulzeală. Sosiseră şoşoni de damă şi de copii, aşa încît cei mai mulți cumpărători erau femei. Tocmai voia să întrebe pe cineva la ce raion se vindeau nasturi, cînd zări lîngă casă, din profil, un bărbat cu căciula brumărie, cu fundul turtit, alături de o fetiță în palton maron, cu două coade blonde, care-i ieşeau de sub o căciuliță de lînă albastră.

— Liza tresări; erau Păun cu fiică-sa ! Se trase înapoi, cu spatele şi profitînd de mulțime se strecură pînă la scară, pe care o coborî în fugă, ciocnindu-se de cei care urcau. Abia puse piciorul pe ultima treaptă şi, din liftul care se golea, se auzi strigată :

— Liza !

— Ar fi vrut să se prefacă a nu fi auzit. Păun era însă lîngă ea cu fata, care-l ținea cu o mînă de braț, iar cu cealaltă strîngea pachetul cu şoşoni. El îi prinse intenția şi o umbră îi lunecă pe obraz.

— Ei, Liza ! Ce-i cu tine pe-aici ?

— Caut nişte nasturi.

— Eu am fost să cumpăr fetei şoşoni. O cunoşti pe fiică-mea ?

— Olga Păun ! se recomandă fetiţa, cercetînd-o bănuitoare, cu ochii ei negri şi catifelaţi.

— Liza schiţă un surîs :

— Liza Munteanu.

— E sudoriţă, lucrează în secţia mea, îşi lămuri fiica Păun. Haide, ia-ţi nasturii şi pe urmă mergem împreună la o cofetărie. Fac cinste, spuse el, vrînd să dea întîlnirii un caracter obişnuit şi natural.

— Nu pot, meştere, sînt grăbită, refuză Liza.

— Ce grabă ai ? Unde te duci ? se umbri din nou Păun.

— Mă duc la o prietenă.

— Şi ce-o să fie dacă o să te mai aştepte un sfert de oră ? Vino cu noi.

— O să întîrzii, spuse ea rugător.

— Vrei să mă superi ? Ce-i încăpăţînarea asta ? Nici măcar atît...

— Păun nu sfîrşi, simţind aţintită asupra sa privirea fiicei sale. Liza îi observă încurcătura şi cedă :

— Bine, fie...

— Nu, n-ar fi vrut să-l supere — îi era prea recunoscătoare pentru ceea ce făcuse pentru ea, şi-l respecta. Săvîrşise odată o greşeală, o uşurinţă, din naivitate, şi regreta amarnic. Nu se gîndise atunci prea serios la ecoul pe care-l avea în Păun. Cînd îşi dăduse seama, se speriase şi, ca să-şi repare greşeala, devenise mai rezervată faţă de el. în ciuda acestui fapt, ocrotirea lui o înconjura cu aceeaşi grijă, chiar dacă era cîteodată aspru, ca de pildă astăzi dimineaţă. Cînd coborîse de pe traversă, o luase la refec. Şeful de echipă, care era cel mai în măsură s-o mustre, tăcea chitic. Ba avea şi un aer vinovat, că o lăsase să se caţăre sus, pe traversele de oţel. Autoritatea morală a lui Păun era aşa de mare, încît şi cei care nu erau sub directa lui conducere îi dădeau ascultare. „Aici, la laminoare, eu răspund de oameni," vorbise răstit, ca să-şi justifice intervenţia. Apoi, pe platou, se îmbunase : „A doua oară, iepuraşule, să fii cuminte". O mai alinta din cînd în cînd, o întreba de sora ei, nu fără a vedea că Liza se depărta din ce în ce de el. Oricît îl mîhnea înstrăinarea ei (ştia care era cauza), oricît voia s-o aibă în preajma sa, n-o împiedica să lucreze în echipa de sudori, care se muta dintr-un loc în alt loc al halei. „Are dreptate, nu poate fi altfel," îşi spunea Păun, deşi ar fi dat orice ca să-i mai audă rîsul zglobiu, să-l mai

încălzească privirea-i viorie şi limpede. Dar Liza nu mai era aceeaşi. Avea şi o altă expresie : îi păliseră trăsăturile, era slăbită, ştearsă. Ar fi vrut s-o ajute, şi nu ştia cum.

— Acasă domnea aceeaşi apăsare, cu toate că viaţa se repeta în momentele ei banale ; sculatul de dimineaţă, îmbrăcatul, pregătirea şi luarea ceaiului cu fiică-sa, care mergea la şcoală. Notele Olgăi, poznele lui Biţă, micile conflicte între ei, împăcările, strigătele vesele ale băiatului cînd căpăta vreo jucărie nouă, toate intrau într-o obişnuinţă firească, neschimbată. Altădată, necazurile, bucuriile aveau un tîlc al lor şi fiecare amănunt neînsemnat pentru alţii era pentru ei plin de farmec, îi unea prin zeci de fire, le umplea existenţa. Acum, farmecul se destră- mase şi nu rămînea decît îndeplinirea mecanică, searbădă, a unor datorii, pentru buna rînduială a căminului său. Această rînduială era însă exterioară, şubredă, gata la o zguduire mai serioasă să se clatine şi să se dărîme. Desigur că Păun nici prin vis nu-şi închipuia că asta ar fi posibil. Între el şi Valeria situaţia era ca şi mai înainte ; ea se ocupa cu aceeaşi hărnicie de casă, de copii, dar Păun "observa că, din senin, cădea pe gînduri, imobilă, se scutura ca de ceva urît, şi iar îşi relua trebăluitul. Alteori îşi pironea asupra lui o privire lungă, înnorată, tristă, pe care şi-o ferea îndată ce-o descoperea.

— Măi, Valerio dragă, ce-i cu tine ? Eşti bolnavă? o întrebă într-o noapte, îngrijorat, pe cînd ea se întindea în pat, ostenită.

— Nu sînt bolnavă, îi răspunse rece, respingîndu-i mîna care voia s-o mîngîie.

— Aflase de la Marin Guşe, proprietarul lor, că fusese la restaurant cu o „nepoată", una „blonda cu nasu-n vînt". Era pesemne aceeaşi fată pe care o cunoscuse, înainte cu vreo lună şi jumătate, la pomul de iarnă al uzinei, şi pe care o chema Liza. Nu degeaba *aceea* se apropiase cu sfială de ei, făcîn- du-se apoi nevăzută. Era cam aşa cum o descrisese Guşe. Valeria se căznea să şi-o amintească şi nu izbutea. Trăsăturile îi erau învăluite ca într-o ceaţă. Acuma nu era sigură că fusese cu fata *aceea,* deşi inima-i zvîcnea ori de cîte ori se gîndea la ea. îi pomeni ca din întîmplare numele, zicînd într-o doară că şi ei i-ar place să asculte într-o seară muzică la

„Ciocîrlia". Erau luni de zile de cînd n-o mai scosese în oraş. De ce s-o ţină numai la plita sobei ? Păun pricepu încotro bătea nevastă-sa. Voia să înlăture o scenă, şi mormăi plictisit, înălţînd din umeri :

— Dă-mi pace cu prostiile tale. îţi cîntă acu' „Ciocîrlia". Alte griji n-ai ?

— Cu cine ai fost ? Cu Liza ? rosti ea, muşcîn- du-şi buzele. •

— Păun tăgădui, bălmăji o explicaţie oarecare şi, fiindcă-i era lehamite de sine, ridică glasul mai tare, Eurios.

— Tu vrei să-ţi strici casa, Vasile. Ai să vii într-o zi acasă şi n-ai să mă mai găseşti, spuse ea cu gît- lejul uscat.

— Atunci Păun nu se mai înfrînă şi izbucni :

— Ce mă tot ameninţi ! Dacă-ţi este aşa de uşor, n-ai decît să te duci. Ce ai tu cu mine ? îmi cheltui eu banii aiurea, nu-mi văd de munca mea, de nevoile casei, nu mă interesez de copii ?

— îşi dădea seama că se apără.

— Si asta-i de-ajuns ? De sufletul meu nu ţi-e milă ?'

— Plecase de acasă zbuciumat. O săptămînă nu-şi vorbiră. Păun voia s-o împace, nu-i suporta suferinţa mocnită, muţenia încăpăţînată. Se străduia să-i intre în voie, îndeletnicindu-se în puţinele ceasuri libere cu treburi mărunte, casnice, scutind-o de o muncă în plus pe Valeria. Ea se mai domolise, se mai alinase. Păun însă în această perioadă întîrzia ades la uzină, îi povestea că se aflau în preajma unor mari transformări la laminoare şi că era nevoie de el. Valeria se învîrtea în juru-i, îi punea mîn- carea, fără să aibă ni'ci un interes pentru cele spuse de bărbatu-său.

— El se opri din mîncat, cu lingura în aer, uitîn- du-se jignit ,şi .mirat (la ea:

— Tu nu mă crezi ?

— Valeria tăcu, se repezi ftn odaia unde dormea Biţă şi se înapoie. I se păruse că băiatul gemuse în somn.

— Tu nu mă crezi ? repetă Păun.

— Hai, ia şi mănîncă, spuse Valeria, străină.

— Era prea ostenit s-o convingă că era adevărat, că

— el nu va săvîrşi nimic care să zdruncine căminul lor. îndoiala se cuibărise în carnea şi inima femeii sale. Nădăjduia că va reuşi cu timpul să se vindece, să recapete încrederea în el. De altfel, viaţa lor se desfăşura ca şi mai înainte, fără evenimente deosebite, cenuşie şi monotonă.

— în această zodie cenuşie, Păun o întîlnise pe Liza. Au intrat la cofetăria din piaţa Sf. Gheorghe. Erau aşezaţi toţi trei la o masă, lîngă oglinda care acoperea jumătate din perete. Păun comandă o cafea şi prăjituri. Se înviorase, vitalitatea lui amorţită se trezea alături de tinereţea Lizei. îi plăcea s-o privească. Gerul îi adusese culori vii în obraji, strălucire în pupilele viorii. El îşi aprinse o ţigară, sorbi o înghiţitură din cafeaua fierbinte.

— Şi la ce prietenă te duceai ? spuse ca şi cînd ar fi reînnodat o discuţie întreruptă.

— La Geta Manoliu.

— O cunosc. E o fată negricioasă şi iute ca o sfîr- lează. E căsătorită cu unul mare şi mototol de la serviciul tehnic.

— Nu-i mototol de loc, protestă Liza.

— Păun rîse.

— Şi sora ta ce mai face ? E tot aşa de încruntată ? Cum se descurcă la bobinaj ?

— Nu mai e acolo.

— Noutăţi ! Da' unde e ? I s-a urît cumva ca bobinatoare ?

— -— Nu era pentru ^a. S-a mutat la strungărie. .

— Pe Păun nu-l prea interesa ce devenise sora ei. De atîta timp nu fusese laolaltă cu Liza şi ştia că nici nu va mai fi, de aceea voia să prelungească şederea ei. O vedea că stătea pe sponci, că ar fi dorit să plece cît mai curînd. Fiică-sa învîrtea linguriţa în prăjitură, uitîndu-se la amîndoi pe sub gene, iscoditor.

— Ce tot moşmondeşti acolo ? Ai mînjit farfuria. Mănîncă frumos, o dojeni el. Apoi către Liza : Va să zică, o să lucreze cu Trandafir. Păi, a dat lovitura. Bravo, Aneta ! O să scoată din ea o lucrătoare straşnică.

— Olga o examina curioasă pe Liza, cu acea ostilitate tainică şi instinctivă a copiilor. După aceea,

obosind sau plictisindu-se, urmări pe toți acei care intrau şi ieşeau din cofetărie, mişcîndu-şi cozile grele de pe spate, legate eu două funde albe, ca nişte fluturi. în aceste mişcări, una din funde se desfăcu şi căzu pe jos. Liza se aplecă repede şi o ridică, vrînd să i-o prindă în păr, dar Olga o respinse.

— -— Ştiu să mi-o aranjez şi eu, spuse, smulgîndu-i funda din mînă.

— Păun se încruntă :

— Ce purtare e asta ? Să-ți ceri imediat iertare !

— Săgetată de privirea lui severă, Olga se înroşi.

— Liza îi sări în ajutor.

— Nu ! De ce ? Ce-a făcut ? E mai bine să-şi aranjeze ea funda.

— Olga ! rosti poruncitor Păun.

— Fetița îşi lăsă capul în piept, umilită. Glasul îi tremura.

— Te rog să mă ierți.

— Liza o îmbrățişă, o mîngîie pe păr, străduindu-se s-o împace. Cînd izbuti să potolească lucrurile, vru să-l îmbuneze şi pe Păun.

— Nici nu vezi ce fată frumoasă ai ! Cîți ani are, meştere ?

— E destul de mare, dar cam prost crescută, rosti el indispus. în august împlineşte unsprezece ani.

— Sînt sigură că te iubeşte foarte tare, spuse Liza, lipindu-se de ea. Nu, Olguța ?

— Ba da, îngînă fetița, îmbujorată, răsucind panglica între degete.

— Păun zîrnbi îndepărtat.

— Aşa spune acum, dar peste cîțiva ani ce-o să mai însemn pentru ea ?

— La fel ca şi acum.

— Nu, n-are să mai fie la fel. Cît sînt pui plă- pînzi, mai trag la cuib. Te zbați să-i îngrijeşti, să-i ocroteşti şi, într-o bună zi, cînd au crescut mari, nu mai au nevoie de tine, se duc care încotro şi tu ră- mîi singur...

— Dumneata n-ai să fii singur.

— Păun, întors înlăuntrul lui, continuă ca pentru sine :

— ...Iar de cele mai multe ori nici nu le pasă de unde au plecat, uită ce-ai făcut pentru ei, că te-ai trudit să-i

pui pe picioare.

— Liza se împurpură :

— Nu toţi uită. Şi, oricum, nu poţi să-i ţii mereu lîngă tine. Fiecare, la rîndu-i, trebuie să-şi croiască un drum al lui în viaţă...

— Păun sorbi din cafea, răsuflînd adînc :

— Eh, parcă mă bizui eu pe ei ! Da' ziceam şi eu aşa... Se-ntîmplă cîteodată şi mai rău, unul să te urască, altul să ţi se ferească din cale. Cu asta te alegi pînă la urmă.

— O tăcere şubredă se întinse între ei. Liza rîcîia marginea mesei cu unghia.

— Nu mai pot să stau ! spuse deodată.

— Să mergem. N-ai mai isprăvit cu funda aia ? se întoarse Păun către fiică-sa.

— Sînt gata, spuse Olga.

— Păun n-o auzi; întîlni un chip în oglindă, surprins ; arăta mai în vîrstă şi parcă nu era al lui.

— Să mergem, rosti din nou şi-şi strînse fata lîngă el.

— Peste puţin, Liza se despărţi de ei, zorindu-se spre casa Getei. Străbătu gangul şi urcă scara la primul apartament, pe culoarul din stînga. Pe uşă atîrna un lacăt greu, ferestrele erau întunecate ; nu era nimeni acasă.

— La vestiar, pe cînd îşi dezbrăca salopeta şi-şi punea rochia, Liza o văzu pe Geta Manoliu dînd buzna înăuntru. Era ascunsă după uşa dulapului, şi cealaltă, rotindu-se prin sală, o strigă :

— Liza, unde eşti ?

— Sînt aici, spuse fata, scoţînd capul.

— Unde mi te-ai pitit, sălbatico ? o îmbrăţişă Geta. Am aflat de la vecina mea că ai fost ieri pe la mine. Ce rău mi-a părut că nu m-ai găsit ! Am fost după-amiază la un film şi de acolo ne-am dus la părinţii mei. Astăzi stăm acasă, vino la noi.

— Dacă nu intervine altceva...

— Ce să intervină ? se înfipse Geta. Aşa !... La mine vii cînd n-ai altceva mai bun ?

— Nu, dar poate să am vreo treabă cu sora mea, se scuză Liza.

— Te-au năvălit treburile tocmai astăzi, se supără Geta.

— Nu fii rea. Am spus dacă...

— •— Nici un „dacă". Vii la mine. Categoric !

— Izbucniră amîndouă în rîs. Geta o şi zbughi afară, ameninţînd-o cu degetul. Ceea ce-i ascunsese e că citise biletul lui Tosca, strecurat ieri pe sub uşă, prin care-l ruga pe Mircea neapărat să-l aştepte, ca să-i deseneze schiţa inovaţiei sale.

— în antreu, aplecat asupra foii de calc, Mircea Manoliu desena linii, meticulos, călăuzindu-se după calculele lui Zâne. Lîngă el, Tosca privea cu luare-aminte cum se încheagă treptat schiţa, avînd sentimentul că inovaţia sa se năştea chiar acum, sub mîinile dibace ale prietenului său. Mircea lucra fără grabă, calm, totuşi nici un moment nu stătea pe loc. Era o mare siguranţă şi precizie în acest desen, care căpăta viaţă sub ochii lui Tosca. -într-adevăr, pentru el nu era o simplă schemă, compusă din nişte linii întretăiate şi rigide, ci reprezenta o piesă care se mişca, funcţiona în complexul agregatului.

— în odaie era cald şi Mircea lucra într-o cămaşă cu gulerul răsfrînt, cu mînecile scurte. La răstimpuri doar îi cerea cîte o lămurire lui Tosca. Acesta părea şi mai slab în contrast cu trupul voinic, cu spinarea grasă şi îndoită a desenatorului.

— Pe studioul de creton înflorat, în odaia alăturată, Geta şedea cu genunchii la gură şi citea un material propagandistic, făcîndu-şi note pe-un caiet dictando, şcolăresc. Era foarte cufundată în lectura ei, dar urechea-i percepea cel mai mic zgomot de pe culoar. Dintr-o dată sări de pe divan şi alergă la uşă, ceea ce-l făcu pe Mircea s-o întrebe, fără să-şi ridice privirea de pe foaia de calc :

— Aştepţi pe cineva, Getuiache ?

— Nu, pe nimeni, am crezut că bate cineva la noi.

— Te plictiseşti ? Nu mai am mult şi am isprăvit.

— Eu nu mă plictisesc niciodată.

— Mircea-i zîmbi, clătinînd din cap. Geta se înapoie pe divan, închise caietul, reflectînd ce-o fi cu Lfza

de nu venise încă. în ultima vreme se gîndise foarte mult la ea. Nu mai avea zburdălnicia, rîsul, prospețimea de mai înainte. Ceea ce nu izbutise să-i răpească brutalitățile lui Spiridon, izbutise păcătosul de Tosca. Era ca şi cum amărăciunile îndurate, care căzuseră undeva la fund, se redeşteptaseră şi-i închi- seseră sufletul. Geta era stîrnită în contra lui Tosca, punînd pe seama sa această transformare a Lizei, în unele privinți îi părea bine că prietena ei se dovedea a fi mîndră, cu demnitate. Nu făcea nici o încercare de împăcare. Geta îi dădea dreptate. Ce fel de dragoste era aceea fără încredere ? Şi unde nu era încredere, nu putea fi nici respect.

— Getuiache, nu-ți încreți fruntea atît de tare ! Ai să faci zbîrcituri, rosti domol Mircea, adunîn- du-şi instrumentele şi vîrîndu-le într-un sertar. Eu, fetițo, am terminat.

— Tosca admiră desenul, îl înfăşură sul, pregătin- du-se să plece. Cu colțul ochiului se uita la Geta, care se sculase de pe divan.

— îți mulțumesc, Mircea. Ei, acum, feții mei frumoşi, v-am părăsit.

— Mai stai, domnu' ! Ce te grăbeşti ? Iei o gustare cu noi, mai schimbăm o vorbă. Avem ceva în bucătărie, Getulache ?

— N-avem nimic. Pune paltonul pe tine şi re- pede-te pînă la „Alimentara" din colț. Ia şi tu ce-i găsi pe-acolo.

— Pentru mine să nu vă deranjați, spuse Tosca.

— Fără mofturi, te rog, i-o tăie Geta.

— S-a zis ! E ordin ! clipi şiret Mircea, aruncîn- du-şi neglijent paltonul pe umeri.

— Geta îl sili să-l îmbrace, îi încheie nasturii, îi înfăşură fularul în jurul gîtului.

— Să nu te deschei pe drum şi să nu răceşti, spuse ea grijulie.

— Te însoțesc şi eu, se oferi pe dată Tosca.

— Ba tu rămîi aici. Sau ți-e frică de mine ? îl provocă Geta.

— Zău că-mi este, recunoscu sincer Tosca. Măi Mirceo, fii atent la mezeluri, să nu fie hipo.

— Şi alea-s bune.

— Or fi, dar mi-e să nu încep să nechez.

— Cînd duduitul paşilor lui se stinse şi rămaseră singuri, Tosca rosti cu îndoială, cu un ton

oarecum comic :
— Eu zic că ar fi fost mai bine să fi mers cu Mircea. Uite cum îmi ticăie inima !
— Oi fi avînd ceva pe conştiinţă.
— Oho ! Neserios sînt, răspunderea sentimentelor n-am, mic-burghez sînt! Şi cine ştie ce o să mai îmi încarci în spinare... Dacă ar afla bietul tata, care a fost cazangiu, odihnească-n pace ! ce odraslă a ieşit din el, s-ar răsuci în groapă.
— Nu te lăuda cu autobiografia, că ţi-o cunosc. N-are nici o legătură una cu alta.
— De, un pic tot are, făcu Tosca mucalit. Da' de ce oi fi eu mic-burghez ?

— Mentalitatea.
— Aha ! Adică cum gindesc, se dumeri Tosca. Eu gîndesc ca un mic-burghez ! rosti el amuzat ca de o năzbîtie ciudată.
— Exact.
— Şi în ce problemă ? Sau, aşa, în general ?
— În problema cu Liza.
— Tosca încetă gluma. îşi aținti pupilele gălbui asupra Getei. Ea şedea pe marginea divanului; era uscăţivă, cu talia îngustă, dar din felul cum îşi purta trupul, din mişcarea capului respira ceva ho- tărît şi bătăios.
— De aici mi se trage... de aici mi se trag multe, rosti el, şi trăsăturile i se ascuțiră.
— Tu eşti vinovat, nimeni altul.
— Eu şi... Păun.
— Ce ?! se încordă Geta.
— Păun ! se îndîrji Tosca. Nu-l cunoşti ? Un bă- trîn cu doi copii... Şi Liza ! Din pricina ei mi-a pierit somnul, odihna, liniştea. Uneori nu-mi vine nici mie să cred. Cînd o văd în hală, mi-e imposibil să cred că ea... cum să-ți explic ? Fata asta, cu care am fost atît de... nu, este greu să-ți explic. De ce a făcut-o ? Oricît încerc, nu pot să înțeleg. Simt că mi se aprind creierii.
— îl năpădise o suferință atît de vie, încît Geta fu cît pe-aci să-l cruțe, dar îşi birui numaidecît slăbiciunea :
— întîi că Păun nu e bătrîn. în al doilea rînd, nu-i un oarecare.
— Tosca îngălbeni. Rosti îngăimat :
— Şi tu ştii... e adevărat că se ține cu el...
— Eu n-am spus asta.
— Ba da. După tine o fi şi normal, de aceea o aperi.
— N-o apăr. Nu e nevoie.
— Şi-a mai îndrăznit să-mi stea în față ! Prefăcuta ! Cînd am încolțit-o, a tăcut, n-a vrut să-mi răspundă.
— A tăcut, pentru că ai izbit-o de perete, pentru că altceva aştepta de la tine. Cum nu ți-a fost ruşine s-o loveşti ?
— N-am lovit-o. Am împins-o, mi-am pierdut cumpătul, spuse înăbuşit.

— Liza a fost cea care a venit la tine, şi nu meritai. Ce-ai mai fi vrut ?
— Aş fi vrut să nu fie adevărat, murmură el.
— Dar nu este.
— Tosca deschise larg ochii; îi trecu prin ei o lucire de îndoială.
— N-a tăgăduit nimic şi mi-a întors spatele.
— Şi eu aş fi făcut la fel.
— Şi tu ?...
— Geta îşi scutură claia de păr, care-i încadra obrazul mic, brun, cu ochi căprui şi îndrăzneţi.
— Nu-mi place să vorbesc despre mine, dar acum trebuie, începu ea, cu necaz că împrejurarea o silea, înainte de a mă fi luat cu Mircea, eu am mai fost logodită cu unul Nicu Vîlsan de la administraţie, care nu mai lucrează la noi. Asta a fost acu' patru ani şi atunci eram convinsă că sînt foarte îndrăgostită de el. Se purta îngrijit, era atent cu mine, nu venea o dată la noi acasă fără bomboane sau flori. Tata cam bombănea şi-i găsea cusururi. Zicea că prea se vîră sub piele, că-i sclivisit şi are un aer de „mic-burghez", şi altele. Ce mai încoa' şi-ncolo, nu-l înghiţea. Eu n-am vrut să ascult de nimeni şi ţineam piept tatii. Şi, pe scurt, m-am logodit cu Nicu. De unde să visez că era un uşuratic ?
— Într-o zi, la sfîrşit de săptămînă, îmi spuse că are de aranjat „nişte chestiuni familiare" la Ploieşti şi că se înapoiază duminică noaptea. Nu-mi convenea să rămîn singură tocmai sîmbătă seara. Eram plictisită, cînd a picat la mine o prietenă care avea două bilete la „Scala". Ne-am dus. Am ieşit la unsprezece noaptea. Ne-am îndreptat spre staţia Brătianu şi, în faţa restaurantului „Dunărea", privirea mi-a căzut pe una din motociclete, din marginea trotuarului.]yi-am apropiat de cea albastră, era a lui Vîlsan. Am intrat în restaurant şi l-am zărit la o masă cu încă un prieten şi două fete cu care petreceau împreună. Am fugit afară ; inima-mi bătea atît de tare, c-o simţeam în gît. Lumi dimineaţă l-am chemat afară din birou şi l-am anunţat că am rupt definitiv cu el. Cît n-a încercat să mă împace ! Chiar şi tata m-a sfătuit să nu mă pripesc. Dar eu nu-l mai suferearn.
— îţi povestesc toate astea, care nu sînt prea interesante, însă altundeva vreau să ajung. După un an

de zile m-am căsătorit cu Mircea. îmi dădea tîrcoale mai de mult; nu l-am băgat în seamă. Eram prinsă de Vîlsan. Şi pe urmă, băiatul ăsta, mare, greoi şi sfios mi se părea picat din nori şi cam caraghios. Roşea, se intimida, se zăpăcea cînd se afla în preajma mea. Nici azi, dacă mă întrebi, nu ştiu cum de a reuşit să mă lege atît de strîns de el. De fapt. ştiu eu, spuse ea, luminată de un surîs.

— Tosca vedea cu mirare că fata asta băiețoasă, care era tot timpul ca o coardă prea întinsă, căpătase o moliciune vorbind de Mircea.

— -— E un om întreg, rosti el foarte serios.

— întocmai. Şi nimeni nu mă cunoaşte mai bine decît el. Ceea ce vreau să-ți spun eu ție e că, niciodată, auzi tu ? nu mi-a amintit de Vîlsan. Dacă o singură dată ar fi făcut asta, n-aş mai fi stat o clipă cu el. Acum înțelegi ? rosti fata, îndreptîndu-se din mijloc.

— Tosca ise frămîntă şi spuse şovăind :

— Adică mă îndemni să trec cu vederea ce-a fost între Păun şi Liza ?

— Eşti un prost, se mînie Geta. Cum o să-ți dau un sfat ca ăsta ? Dacă Liza ar fi făcut ceea ce pe nedrept o bănui, ea n-ar mai fi alergat după tine. Atîta lucru puteai să pricepi şi tu.

— Atunci de ce...

— Mă scoți din sărite. Sst ! Vine Mircea, încheiem discuția.

— Peste cîteva clipe, Mircea se afla în prag, cu paltonul desfăcut, ocupînd întreg canatul uşii, cu statura lui impunătoare. Avea cîțiva fulgi de zăpadă în păr şi zîmbea, fără să se mişte din loc,

— Ce srai ? închide uşa, că iese căldura din odaie, spuse Geta.

— Am o surpriză, rosti el vesel şi, adunîndu-şi poala paltonului, descoperi înapoia sa o fată cu mănuşile şi căciulița de lînă roşie.

— Liza ! strigă Geta.

— Tosca se sculă de pe scaun, dar rămase imobil, cu privirea mare, uimită, îndreptată spre fata care intra în odaie.

— Matei, ajutat de Păun, lucra la planul de îmbinare a operaţiilor. Stabilise că-l va isprăvi pînă la mijlocul săptămînii. Tot atunci voia să prezinte şi proiectul.

— Pe cînd Matei urca pe platformă, Stere îl însoţea pe Beldie în raita sa prin secţie. Se opriră îndelung la fiecare agregat în parte şi, după vreun ceas, se înapoiară amîndoi în birou. Stere avea o mină de om plictisit, constrâns să se supună. Beldie îl tîrîse după el, iar în birou, ca să fie singuri, dăduse ordin să nu fie deranjaţi. îi întinse portţigaretul.

— Serveşte un „Viceroy", e delicios.

— Stere vru să ia o ţigară, dar se răzgîndi imediat şi-şi vîrî mîna în buzunarul hainei, de unde scoase un pachet pe jumătate gol şi boţit.

— Mulţumesc, sînt obişnuit cu „Carpaţi".

— Mă rog, spuse Beldie, trecînd peste refuz şi închizînd portţigaretul. Dragul meu, după cum ai constatat, mi-am ţinut făgăduiala. Am pus umărul şi te-am săltat în postul de şef de schimb. Nu mă voi opri aici, sublinie el. Şi după o pauză : Am însă o suspiciune pe care aştept să mi-o risipeşti. Este curios că nu mi-ai suflat o vorbă pînă acum despre Zâne.

— N-avem nimic comun unul cu altul.

— Faci rău că eşti prea închistat, izolat. Cum ai să te aperi, cînd nu-i cunoşti intenţiile, slăbiciunile ?

— N-am de ce să mă apăr.

— E inofensiv ? spuse ironic Beldie. Adică îţi închipui că nu te lucrează pe dedesubt, ca să-şi recapete funcţia şi să te înlăture. E iar pe platformă.

— E dreptul lui.

— Ţi-e mai scump dreptul lui decît al dumitale ?

— Nu cred că mă lucrează. De altminteri, mie mi-e totuna unde muncesc.

— Tonul lui era atît de placid, atît de nepăsător, încît Beldie ripostă :

— Eşti lipsit de ambiţie. Asta te-a pierdut, spuse cu un dispreţ abia ascuns, dar sesizînd că celălalt înţepenise în scaun, cu pupilele sticloase, adăugă repede : Mie nu-mi este totuna, nici pentru mine, nici pentru dumneata, şi fii încredinţat că am să te sprijin şi de aici înainte.

— Nu asta m-a pierdut, rosti galben Stere. Şi,. în definitiv, ce vreţi de la mine ?
— Ei, haide, nu te lega de o expresie nepotrivită, în curînd se vor petrece schimbări mari în uzină şi ai prilejul să mai sui o treaptă. Sîntem doi oameni care am muncit atîţia ani laolaltă. Este firesc să doresc să fie promovat un vechi coleg şi nu un intrus. Nu ţi-a mărturisit ceva despre proiectul lui ? Care este ideea de bază ? în ce stadiu se află ?
— „Ah, şarpele !" îl ghici Stere.
— Asemenea lucruri nu se încredinţează oricui.
— Ştiai că lucrează la proiect ?
— Nu.
— Eşti zi de zi cu el pe platformă, adună date, ia schiţe, şi vrei să mă convingi pe mine că habar n-ai în ce scop ? Eşti nesincer, Stere.
— Nu i-am dat importanţă. Mi-am văzut de ale mele.
— Fie. Dar e bine să nu uiţi că fără mine nu vei reuşi să te menţii, necum să avansezi. Ca să te mut în acest post, n-a fost atît de uşor cum presupui. M-am lovit de opunerea lui Dimcea, a lui Liteanu. Directorul m-a şi întrebat ce merite ai. Nu te-ai remarcat prin nici o iniţiativă. Cu toate astea, eu am stăruit, m-am zbătut, am susţinut că eşti un inginer cu experienţă, cu calităţi.
— Cîţi ani v-au trebuit pină s-o recunoaşteţi ! rosti sarcastic Stere.
— A, nu, te-nşeli ! Eu nu ţi-am tăgăduit niciodată calităţile. Şi ce dovadă mai mare de preţuire vrei decît aceea pe care ţi-o voi da chiar acum ? Ia bine aminte, Stere, ce-ţi spun ! rosti solemn Beldie. Nu este un secret nici pentru dumneata că ne aflăm la o răspîntie. Venirea aici a lui Cerchez a fost în legătură nu numai cu viitoarea instalare a liniei automate, ci şi cu ridicarea capacităţii tehnice a marelui laminor. Una este consecinţa logică a celeilalte. Şi este o sarcină principală, după cum ai auzit de la Cerchez, de-a fi rezolvate în termenul cel mai scurt. Ultimele defecţiuni arată că problema nu mai suferă nici o amînare.
— E o chestiune mai veche.
— Da, dar a devenit acută, mai ales că acest Zâne este un arivist, un carierist, va profita de conjunctură şi-şi va

strecura proiectul. E favorizat de împrejurări şi are şanse să fie acceptat, dacă este bun.

— Cine-l poate împiedica să prezinte proiectul ? se puse în gardă Stere.

— A-l împiedica e imposibil şi n-are sens, confirmă Beldie, aprinzîndu-şi o nouă ţigară. Trase cîteva fumuri şi o strivi pe marginea scrumierei. Dar nici n-am să-mi îndoi spinarea, să-i servesc de trambulină. E de făcut altceva... nu ghiceşti ? îl privi intens : Un al doilea proiect !

— Stere era cu simţurile ascuţite. începu să întrezărească ce urmărea. Rosti egal, incolor :

— Şi cine să-l facă ?

— Eu şi cu dumneata ! Nu te-ai impus pe platformă şi trebuie să te distingi într-un fel, de nu, vei cădea mai jos şi nu voi mai putea să te ajut. Vei colabora cu mine, şi proiectul va purta semnătura amîndurora. Pe de o parte, va fi pentru dumneata o afirmare strălucită, cu toate avantajele care decurg de aici, iar pe de altă parte, îl vom da peste cap pe Zâne. E inutil să-ţi spun că Mîndrescu, şeful biroului tehnic, va fi de partea mea. E destul de oportunist, ca să încline spre partida cea mai tare. Şi, apoi, îmi este îndatorat.

— Aveţi ideea proiectului ? E nevoie de reflecţie, de muncă, de timp, îi ridică obstacole St^te.

— în ce priveşte timpul, nu-l mai avem. în trei zile vreau să întocmesc un proiect. Cu orice preţ. Stere ! rosti înfrigurat Beldie. Timpul e tocmai ce-mi lipseşte. Vom lucra împreună după-amiază la mine acasă. îţi anunţi soţia că vom sta mai tîrziu noaptea. Vei cina la mine, şi de mîine ne apucăm de treabă.

— Stere nu făcu nici o mişcare. O lumină ciudată îi juca însă pe frunte, în colţul gurii. Neclintirea lui, celălalt o luă drept o buimăceală pricinuită de această propunere nevisată. Şi, printr-un instinct obscur, îi deveni mai antipatic ca oricînd acest om neînsemnat, şi totuşi pregătit, cu care era silit să lucreze.

— Va să zică, te aştept la mine.

— Bine, rosti Stere.

— Acea lumină mai dăinuia încă pe chipul lui cînd părăsi cabina. Beldie îl privi şi nu-i mai văzu calvi-ţia şi hainele ponosite, trupul drept şi slăbănog.

— „A înviat nenorocitu'," surise.
— Stere îl căută în toate părţile pe Matei. Colindă hala şi-l întîlni la staţiunea de presiune. îl chemă deoparte şi-i spuse :
— Vino să-ţi predau lucrările.
— Ce-a mai intervenit nou ?
— Am să lipsesc vreo trei zile.
— Voiam să-ţi aduc mîine manualul. L-am pus pe masă şi l-am uitat.
— Poate că treci pe la mine. Eu am să fiu bolnav... rosti enigmatic Stere.
— Cum aşa ? ! Bolnav ? Ai pesemne alt motiv.
— Unul foarte puternic. Fă-ţi vreme şi vino pe la mine, am să mă bucur. Eşti singurul de aici pe care-l invit la masă. Eu trăiesc izolat cu soţia mea.
— Am să încerc, dar nu pricep...
— A sosit momentul să-ţi vorbesc. Nici n-aş fi crezut că va fi atît de curînd. Promite-mi că ai să vii, stărui Stere.
— Matei acceptă. îşi notă adresa, propunindu-şi să-şi piardă cel mult un ceas la el. în ziua convenită plecă mai tîrziu de la uzină, aşa că ajunse acasă cam pe la cinci. îi era foame, era ostenit şi ar fi vrut să mănînce şi să se odihnească. Apucă să-şi atîrne canadiana în cuier, să-şi spele mîinile, cînd mătuşa Sofia îi dădu ghes să intre mai întîi în camera lui.
— E cineva la mine ? întrebă, azvîrlind prosopul.
— Du-te şi vezi.
— Se repezi în sufragerie. Deschise uşa camerei sale ; înăuntru nu era nimeni. Se înapoie dezamăgit, plictisit.
— Asta ce mai e ?
— Dacă nu te uiţi bine. E pe biroul tău.
— „O fi o scrisoare de la Irina." Tresări şi, revenind în odaie, zări în dosul lămpii cu abajur un aparat negru, nou, strălucitor.
— Telefon ! exclamă moale. Eşti grozavă, mătuşă ! De cînd l-ai instalat ?
— Astăzi dimineaţă. E pe numele tău,, spuse ea triumfătoare, jucîndu-se cu mărgelele de chihlimbar.
— Eu n-am făcut nici o cerere.
— Nu-ţi aminteşti că într-o miercure ţi-am luat biroul de populaţie ? Te-am minţit că am nevoie de el pentru

cartea de imobil, dar eu m-am dus întinsă la telefoane. Am fost chiar la director şi i-am zis că nu mă urnesc de acolo pînă nu-mi dă aprobarea. Păi, cînd îmi bag eu ceva în cap, nu scapă nimeni uşor de mine, rîse ea încet, viclean, bătrîneşte. Era gătită de oraş, mîndră de ispravă, cu privirea puţin tulbure.

— Iar ai băut ?

— Un păhăruţ, colea. Gata, n-ai să mai alergi pe zloată, pe ninsoare, pe frig, la telefon. Are grijă mătuşa de tine. Aşa-i că te simţi bine aici ? De, am şi eu unele suceli, dar ce-ţi pasă ţie ! Haide, ia şi mă- mîncă, acu' pică şi Amelia. E program la casa de cultură, cu artişti de la Operă. O să fie o îmbulzeală...

— Matei se aşeză la masă. Foamea îi pierise. Mînca rar, cu gîndul la Irina. Regreta că nu urcase la laborator ; să-i fi telefonat măcar. Păstra încă un gust coclit de atunci, cînd fusese ultima oară la ea. O revedea în capotul ei de catifea neagră, lipită de şemineul de faianţă albă, lividă. Se rugase să mai rămînă, şi el plecase. Imaginea aceasta îl persecuta, şi totuşi n-o sunase, fiindcă o mai auzea cît de sec, cît de glacial îi spusese : „Eu nu te mai caut". în fiecare dimineaţă, la uzină, se sunau unul pe celălalt şi adesea Matei urca la laborator, doar s-o vadă, să-şi fixeze împreună programul de după-amiază. Cînd îl înştiinţa vreun muncitor cu mîinile pîlnie la gură sau prin semne că e chemat la telefon, spera absurd că e Irina. Sărea peste pasarele ca un acrobat, oarecum imprudent, căci dedesubtul picioarelor lui goneau uruind ţevile incandescente şi orbitoare. Sosea gîfîind la telefon, dar în pîlnie răsuna altă voce decît a ei.

— Mănînci în silă, de parcă ţi-aş fi dat prescură, spuse mătuşa, care şedea la celălalt colţ al mesei.

— Era una din plăcerile ei să sporovăiască vrute şi nevrute pe cînd el mînca, fiind deopotrivă atentă să nu lipsească ceva, să-i ghicească cea mai mică dorinţă.

— Fierbe-mi o cafea, mătuşă. Nu, mai bine mi-o pregătesc singur. Să nu pierzi programul.

— Dar cînd ţi-ai mai făcut-o tu? Nu-i nici un zor. Programul începe abia la şase, şi nici Amelia nu-i încă aici.

— De cum dispăru mătuşa la bucătărie, zbîrnîi soneria de la intrarea principală, care era prin marchiză. Matei se sculă şi deschise uşa ; era domnişoara

Amelia Cruțescu-Padina. La vederea tînăru- lui inginer, ea se intimidă, se roşi, cerîndu-şi scuze că-l deranjează de la masă. Matei îi spuse că isprăvise de mîncat şi o pofti să ia loc. Amelia Cruțescu- Padina se aşeză pe marginea scaunului, stîngace, zîmbind într-una, pentru că nu ştia cum să-şi învingă sfiala. Avea pe cap o pălăriuță mică, tivită de jur împrejur cu o blană de nurcă, roasă şi decolo-rată. Paltonul, şi el purtat, avea un guler şal din aceeaşi blană, cu perii aproape tociți. în picioare era încălțată cu şoşoni vechi, scurți, cu nasturi, pe care-i lustruia cu crema, ca să le dea strălucire. Obiectul cel mai caraghios era manşonul enorm, ca o pernă, de care domnişoara Amelia Cruțescu-Padina nu se despărțea toată iarna, cu toate că avea şi mănuşi de lină, pe care ea şi le croşeta. Dar oricît de demodată, de ridicolă îi era ținuta vestimentară, inspira simpatie prin cuviința, prin delicatețea şi mai ales blajinitatea firii sale, o candoare senină plutea în ochii ei albaştri, senini, în obrajii moi, de un alb făinos, în surîsul înviorat discret cu roşu de buze.

— Sînt foarte emoționată şi tulburată, domnule Zâne, mărturisi ea, cu manşonul în poală. Şi acum îmi mai tremură picioarele. Prin ce-am trecut, Doamne !

— Ce ți s-a întîmplat, domnişoară Amelia ? o întrebă Matei, pe care-l amuza genul ei de „conversație".

— Mie, propriu-zis, nu mi s-a întîmplat nimic. În blocul în care locuiesc sînt două apartamente sau, mai bine-zis, un apartament şi o garsonieră. Pînă de curînd nu le-a ocupat nimeni. Proprietarii au fugit şi locuințele le-a preluat Sfatul Popular. De o săptămînă e circulație pe la noi. Ieri s-a mutat o persoană în apartament ; n-a adus decît puțină mobilă. A încuiat, a montat un yale nou şi a atîrnat şi un lacăt la uşă. Astăzi a venit o altă persoană, cu repartiția, a spart lacătul, a stricat yalele şi a scos mobilele afară pe palier. Cine a anunțat prima persoană nu ştiu, că a sosit într-un suflet. A fost un scandal nemaipomenit, cu înjurături, cu palme ! A doua persoană era însoțită şi de o doamnă. Ea, mai ales, s-a dezlănțuit ca o furie. Şi ce vocabular avea ! M-am îngrozit, domnule Zâne ! E ceea ce nu poate fi exprimat! rosti domnişoara Amelia, consternată.

— Şi acum s-a rezolvat ?

— M-am închis în cameră, îmi ţiuiau urechile de ruşine. Cînd am ieşit, zarva se potolise. Am aflat că cele două persoane şi doamna au fost poftite la miliţie.
— Dar garsoniera mai e liberă ?
— Deocamdată, da. Nu s-a prezentat nici o persoană.
— Mătuşa prinse ultimul dialog. Puse cafeaua pe masă şi o iscodi pe Amelia bănuitoare, mînioasă.
— Ce garsonieră ? Ce-l interesează pe nepotu' meu ? El are casă unde să stea.
— Biata domnişoară se încurcă, speriată, ca o şcolăriţă surprinsă asupra unei greşeli.
— Dragă Sophie, conversam despre...
— Cine te-a rugat ? o întrerupse brutal mătuşa, îndrugi cai verzi pe pereţi. Alt subiect n-ai mai găsit ? Şi către Matei, sentimentală : Tu vrei să te muţi de la mine, Mateiaş ? Aici ai de toate, faci ce-ţi place. De ce să te muţi, băiatule !
— Potoleşte-te, mătuşă. Domnişoara Amelia mi-a povestit de un scandal din bloc. Nu despre mutarea mea discutam.
— Mătuşa îl cercetă neîncrezătoare, o scrută fioros pe prietena ei, apoi spuse energică, răstit :
— Haide odată !
— Domnişoara Amelia Cruţescu-Padina se ridică, supusă, şi zîmbi graţios :
— Vă rog să mă scuzaţi că v-am deranjat.
— Acest comic episod îl mai distră pe Matei, deşi
— se săturase de maniile mătuşii, de figurile de pa- nopticum cu care îl înconjura. De cînd se supărase pe ea şi o ameninţase că se va muta, un ghimpe se-nfipsese în sufletul bătrînei. Era încredinţată că-n ascuns Matei se interesa de casă. în realitate, el nu se agita de loc. Era prea ocupat, şi obţinerea unei garsoniere cerea multă alergătură. Pe deasupra, şansele erau reduse, deoarece avea o locuinţă destul de arătoasă. Argumentul că mătuşa sa era cam sărită şi nu putea trăi sub acelaşi acoperiş cu ea n-ar fi convins. Meteahna nu era vizibilă, bătrîna fiind îndeobşte ageră, cu bun simţ, în viaţa de toate zilele.
— Lui Matei i-ar fi convenit o locuinţă separată. Ar Ei lucrat mai spornic, ar fi fost mai liniştit,

ar fi primit-o pe Irina nestingherit de prezenţa unei fiinţe străine. Ce-ar fi să-i telefoneze ? Firul altera gândurile, separa, impunea o anume răceală. Şi ca s-o topească, ar fi trebuit să fie alături, unul lîngă altul, să se privească în ochi, drept, curat, să împrăştie umbrele dintre ei. îi făgăduise însă lui Stere că-l va vizita. N-avea cum să-l amîne şi nu voia să-l jignească. Nu va zăbovi, aşa cum hotărîse, şi de acolo va merge direct la Irina.

— Peste o jumătate de oră era în stradă, cu manualul tehnic sub braţ. Luă tramvaiul şi coborî în staţia Mihai-Vodă. Traversă podul, în căutarea străzii şi a blocului mic cu două etaje, după indicaţiile lui Stere. Din pricina ceţii care se lăsase, rătăci cîtva timp pînă nimeri numărul casei. în holul blocului ardea un glob translucid, albăstrui. Pe jos, pe mozaicul crăpat, se întindea o băltoacă murdară, de zăpadă apoasă şi gălbuie. Scările erau strimte, de ciment, sparte unele la margini, iar din loc în loc lipseau bucăţi din balustradă. Pereţii erau zugrăviţi într-o culoare gri, mohorîtă, cu un chenar de lemn negru. Luminatoarele erau îmbîcsite de praf, nespălate.

— Matei- nu scăpă nici unul din aceste amănunte, care într-un fel anunţau un interior sordid, cu aer stătut, în care nu puteai să respiri. Stere locuia la primul etaj, apartamentul din stînga. Sună şi imediat îi deschise chiar inginerul, care-l pofti înăuntru. Vestiarul era foarte îngust, abia încăpeau un cuier cu oglindă şi un scaun. De aci se intra în biroul lui Stere, care era despărţit de cealaltă odaie printr-un glasvand.

— Matei se orientă numaidecît asupra topografiei apartamentului. Era compus din două camere potrivite, un birou şi un dormitor, de unde probabil se comunica printr-o săliţă cu baia şi bucătăria. Ceea ce-l izbi nu fu atît curăţenia aproape pedantă, cît faptul că pereţii erau căptuşiţi de la podea pînă la tavan cu cărţi, unele legate, altele cu coperţile lor originale, şi nu numai volume tehnice, ci în cea mai mare parte literare, istorice, călătorii, memorii. Printre volume erau risipite cîteva statuete de ceramică. Un tablou mic, un desen de Tonitza, reprezentând un cap de fetiţă, fura un oarecare spaţiu, devorat în întregime de cărţi. O creangă verde de vîsc împodobea lampa. însuşi Stere avea o altă înfăţişare ; în haină de interior, bej, cu şiret, cu şnurul petrecut pe după

mijloc, în -intimitatea bibliotecii, arăta mai înviorat, mai degajat, ca un om instalat într-o atmosferă prielnică. Parcă şi grimasa lui de dezabuzare şi sarcasm se îndulcise, se îmbunase.

— Era primitor cu tânărul inginer, fără servilism, cu grija unei adevărate gazde, care voia ca musafirul ei să se simtă la largul său. Şi ceea ce era de neaşteptat e că, din primul contact, această ambianţă îi plăcu lui Matei.

— Cărţile au fost pasiunea mea. Pe ele am cheltuit toţi banii. E drept că n-am avut prea mulţi, spuse maliţios Stere, dar în decursul anilor, strîn- gînd, adunînd, am acoperit pereţii. Soţia mea le rîn- duieşte, le şterge de praf, ceea ce e o treabă destul de plicticoasă. Nu m-a certat niciodată pentru această manie a mea. E o fiinţă deosebită... Ţi-o prezint îndată. Catinca ! strigă Stere.

— Prin glasvandul întredeschis, Matei desluşi o siluetă mişcîndu-se prin dormitor. Se ivi o femeie între două vîrste, îmbrăcată simplu, într-o bluză albă şi o fustă cenuşie, plisată. Era tunsă scurt, cu părul de culoarea sării ; avea un chip liniştit, odihnitor, cu ochii umezi şi trişti.

— Tocmai spuneam colegului meu cît îţi dau de lucru hîrţoagele mele, rosti Stere, învăluind-o cu o mare duioşie.

— M-am obişnuit. Am devenit un soi de bibliotecară a soţului meu, surîse ea blînd. Eu păstrez catalogul, eu înregistrez, însemnez numele celor cărora le împrumutăm cărţi. Asta se întâmplă mai rar, deoarece Lucian nu primeşte vizite.

— ■— în schimb vin prietenele tale, n-ai de ce să te plîngi.

— Nu mă plîng, spuse Cati, apoi către Matei, scuzîndu-se : Mă duc să pregătesc cafelele.

— Sper că n-o să uitaţi să mă ştergeţi de pe lista datornicilor. Am adus înapoi manualul, glumi Zâne.

— Nu, n-am să uit. Asta vă dă dreptul la un volum, oricare doriţi.

— Mulţumesc.

— După ce aduse cafelele, Cati se retrase în dormitor. Rămaşi singuri, Stere făcu un gest cu mîna în juru-i :

— Aici e refugiul meu şi ceea ce am mai de preț. Cîte experiențe mi-au trebuit ca să ajung la această concluzie simplă, şi n-aş fi izbutit dacă n-aveam un cămin, o soție modestă, inteligentă şi înțelegătoare. Ea mi-a redat pacea de care aveam nevoie în existența mea atît de zdruncinată, cu toate că nu-i bogată în evenimente exterioare. Ea m-a ajutat, mai ales, să mă împac cu mine însumi, ceea ce nu-i lesne pentru un om care nu s-a împlinit.

— Acest refugiu seamănă însă cu o renunțare, spuse Matei.

— Eu am învățat să renunț, adică să mă resemnez. Ştiu că o asemenea filozofie este contra concepției şi chiar a firii, a temperamentului dumitale. Oricît ți s-ar părea de curios, nici eu n-am avut-o : pornisem încrezător, optimist, cu dorința de a răzbi în viață. Năzuiam ca într-o zi să devin o personalitate. Eram înzestrat, aveam pasiune pentru tehnică, putere de muncă. Calea mi-era deschisă... pînă cînd mi-a tăiat-o Beldie. Dar poate nu eşti dispus acum...

— Dimpotrivă, mă interesează, îl asigură Matei şi, ca să întărească cele spuse, se tolăni în fotoliu şi-şi aprinse o țigară.

— De unde să încep ? E neinteresant să insist asupra copilăriei, tinereții şi studenției mele. Fiind fiul unui mic slujbaş, arhivar la primărie, e de prisos să-ți mai înşir cîte am îndurat: foamea, lipsa unei haine decente, goana după meditații, ca să mă întrețin şi să-mi plătesc taxele. Erau pe vremea aceea mulți studenți în aceeaşi situație, şi chiar mai dramatică. De bine, de rău, eu aveam un căpătîi. Am absolvit politehnica şi m-am însurat cu Catinca. Ea îşi luase licența în litere şi filozofie. Printr-o protecție, a fost angajată ca funcționară la ministerul domeniilor. Ce legătură avea acest minister cu literele şi filozofia, vezi, Doamne ! Oricum, unul din noi cîştiga. Salariul era mic şi neîndestulător pentru amîndoi. Un an de zile m-am învîrtit cu diploma în buzunar. Pretutindeni, porțile erau închise. Cu greu am priceput că nu aveam un sesam cu care să forțez porțile. Şi acest sesam era o recomandație. De unde relații ? Tatăl meu fusese scos la pensie şi prietenii lui erau de asemenea mărunți funcționari. De desperare îmi venea să rup în

bucăţele diploma, care nu-mi slujea la nimic. Pînă la urmă, m-am gîn- dit să intru ajutor de maistru, lucrător, orice, numai să nu mai stau pe spinarea soţiei mele.

— O cunoştinţă m-a informat însă că la „Industria metalurgică naţională" ar fi liber nu unul, ci două posturi de inginer şi că se obţineau de către unii prin intervenţie, iar de alţii prin concurs. Lotul meu era concursul. L-am dat. Am fost felicitat. Asta mă îndrituia să cred că trecusem examenul cu succes. Eram ameţit de bucurie. în naivitatea mea, îmi ziceam că de a doua zi voi fi integrat în post. Trei luni încheiate am bătut zilnic drumul lung pînă la uzină, făcînd ceasuri întregi anticameră la directorul general, la directorul tehnic, la directorul producţiei, şi iar de la capăt, elătinîndu-mă între speranţă şi deznădejde. Pînă cînd unul din membrii comisiei de examinare, indignat de o asemenea ruşine şi bătaie de joc, a mers cu mine la directorul general. Eu mă perpeleam în anticameră. Eram la marginea răbdării şi, de-aş fi avut vreun mijloc, aş Ei dinamitat toate anticamerele din lume.

— Peste un timp am fost introdus la directorul general. în mai puţin de cinci minute eram angajat. Membrul comisiei, pe atunci şeful unui sector im- portant al uzinei, nu era altul decît Liteanu. În aceeaşi perioadă se angajase, bineînţeles fără concurs, un proaspăt absolvent al politehnicii din Liège : Leon Beldie.

— Matei observă ca nuinai la pronunţarea acestui nume, Stere căpătase o crispare a feţei. înghiţi o picătură de cafea, ca pentru a se întrema, şi continuă :

— — Din fericire, vreo trei ani am lucrat în secţii diferite. în acest răstimp am reuşit să mă afirm, să mă impun, fiind chiar avansat în grad, adică cum s-ar numi astăzi un şef-adjunct de secţie. Munceam pe brînci, studiam, căutam să fiu în curent cu ultimele noutăţi tehnice. De altminteri, după cum ţi-am mai spus, nu era doar o obligaţie profesională, ci o pasiune. Paralel mă perfecţionasem în limba engleză şi îndeosebi germană, deoarece majoritatea tratatelor erau scrise în aceste limbi. E un amănunt asupra căruia nu mă opresc deocamdată, dar el a fost, în- tr-o măsură, hotărîtor pentru cele ce au urmat.

— Relațiile mele mai strînse cu Beldie datează de cînd împrejurarea ne-a adus să muncim în același sector. Era un tînăr prietenos, amabil, cuceritor. El avea siguranța și degajarea pe care ți le dau traiul ușor. Mărturisesc că eram măgulit de atențiile lui, mai cu seamă că se bucura de trecere la directorul general. Din cîte îmi povestea, nu rareori se întîl- neau în societate, de unde deduceam că frecventează aceeași lume. Tatăl său era judecător și poseda oarecare avere primită din zestrea maică-și. Studiind la Liège, împreună cu alți cîțiva tineri ro- mîni, se împrietenise cu unul sau doi dintre ei. Aceștia aparțineau așa-zisei „lumi bune" și-l introduseseră în cercurile lor. Beldie avea un mare dar de a ți se vîrî sub piele, de a-ți cîștiga simpatia, fiind un perfect disimulat. Eu credeam sincer în caracterul lui aparent deschis. A fost o nefericită eroare.

— în decursul muncii s-au iscat unele certuri între noi ; nu le-am acordat nici o importanță. îi eram superior, aveam inițiativă, avizam direcțiunea pentru o serie de modificări în folosul producției. Unele s-au înfăptuit, datorită lui Liteanu. Altele au fost respinse. Erau prea costisitoare. Beldie era și el un bun inginer, dar fără fantezie, aplicînd meticulos ceea ce învățase. Poziția i s-a consolidat îndată după căsătorie. Prin socrul său, un bogat și abil sforar de bursă, pe nume Grigore Mantulescu, a înnodat relații serioase în finanțe și industrie. Am fost și eu invitat la nuntă. Stere rîse subțire, mîngîindu-și ealviția. Nu printre meseni, ci printre spectatorii ceremoniei religioase de la biserica Albă. N-am fost decît o dată în vila lui de la Cotroceni, cu prilejul recepției de inaugurare. Era prin 1940. Ce l-a în-demnat să mă invite a constituit un mister pentru mine, pe care l-am dezlegat abia mai tîrziu. Căci, în acea vreme, mi se făceau șicane, mizerii, inspirate de Beldie. Totuși, se vînturase la un moment dat ideea de a fi numit într-un post mai important, la sugestia lui Liteanu. Și iată-mă poftit la recepția domnului Leon Beldie. Merită să ți-o povestesc mai pe îndelete, fiindcă a marcat primul pas al declinului meu.

— Stere se apleacă, trase un sertar și scoase un dosar. Era plin de hîrtii vechi, le răsfoi pînă ce dădu de un carton dreptunghiular, îngălbenit la colțuri. l-l întinse lui Matei. Acesta citi: „Doamna și domnul Leon Beldie au

onoarea să vă invite la recepţia lor, care va avea loc sîmbătă, 12 iunie, ora 9, a.c., în vila lor din str. Dr. Lister Nr... Ţinută de seară."

— Şi de ce îl păstrezi ?

— E o amintire preţioasă, se strîmbă Stere. „Ţinută de seară" e scris cu cerneală, ceea ce era o atenţie specială pentru mine, ca unul ce nu aveam uzajul recepţiilor şi aş fi putut să apar în haină de stradă. îmi trebuia un smoching şi mi-am închiriat unul la croitorul „Leonard", de pe Academiei. Soţia mea şi-a ales cea mai frumoasă rochie din garderoba ei. Era rochia de revelion. Am sosit printre ultimii musafiri. Vila strălucea prin toate ferestrele luminate. Limuzinele negre sclipeau în umbra castanilor, aliniate în şir, pe o bună porţiune a străzii. Ne-au primit în capul scării chiar Leon Beldie şi soţia lui. Ce mă mira e că printre numeroşii oaspeţi nu l-am zărit şi pe Liteanu. Ştiam că fusese invitat. De ce refuzase ? Eu eram cu capul în nori, habar n-aveam că în spatele acestei recepţii se aranjau nişte afaceri printre care şi acapararea uzinei noastre de către capitalul german, reprezentat în persoana unui inginer, Val Ioaniţiu. I-am fost prezentat de către Beldie şi, cum mă simţeam străin în această lume, am stat deoparte cu soţia mea. îi observam pe fiecare în parte şi îndeosebi pe acest Ioaniţiu. Era un bărbat uscat, viguros, cu un nas acvilin, eu părul sur la tîmple. în arcada stingă a ochiului îi sticlea un monoclu. Avea un aer arogant şi stăpîn pe sine. în jurul lui se strîngea mereu cîte un grup, care-l adula şi-i arăta respect. însuşi directorul general se străduia să-i capteze bună-voinţa. Cei mai asidui erau Beldie şi soţia sa, o femeie înaltă şi frumoasă. Dorind probabil să se izoleze, s-au aşezat pe-o canapea, în apropiere de nişa unde mă aflam şi eu. Eram în picioare, în spatele canapelei, singur, soţia mea fiind invitată la dans. Băusem vreo două, trei pahare de şampanie şi aveam o stare ciudată de euforie şi luciditate. Din zbor am prins o frază nemţească, pe care Ioaniţiu o strecurase în conversaţie. O măgulea pe femeia de lîngă el că e frumoasă, atrăgătoare, şi o întrebă cînd va avea fericirea s-o primească în apartamentul lui.

— Beldie, neştiutor, zîmbea, era vesel. Cînd s-a sculat, m-a văzut lîngă nişă şi a venit spre mine.

— Ce faci, Lucian, aici, nu te distrezi ?

— Mie îmi vîjîia capul, eram indignat, furios. L-am împins într-un colț și l-am prevenit asupra nerușinării oaspetelui său. Beldie a înghețat.

— Cred că n-ai auzit bine. Oricum, nu bănuiam că tragi cu urechea ca un servitor.

— Am fost năucit, n-am apucat măcar să bîlbîi o scuză. Mă gîndeam că-i era imposibil să admită că o asemenea propunere sfruntată și cinică putea fi făcută chiar în fața lui. îmi mușcam degetele pentru fapta săvîrșită. Insulta însă mă ardea. Am părăsit salonul împreună cu soția, pe furiș, nebăgați în seamă.

— Peste două luni, Beldie a fost numit director tehnic al uzinei, și în unele privințe era mai tare decît însuși directorul general. Cu ocazia vizitei unei delegații de specialiști nemți, l-am auzit vorbindu-le curent limba. Dintr-o dată m-am edificat asupra omului. Și-a început să-mi fie teamă de el.

— Nu ți-a iertat că ai fost martorul acelui tîrg murdar, spuse Matei.

— Poate, deși, așa cum îl cunosc, nu se prea sinchisea de părerea mea. Motivul principal al prigonirii mele era altul. Beldie nu suferea să se ridice un om de valoare, care i-ar știrbi autoritatea. Era setos de putere, de carieră, de bani. Și n-avea nici un scrupul. E ceea ce mi-a insuflat frica de el. Reține că n-aveam „spate", n-aveam relații, menți- nîndu-mă doar prin meritele mele. într-o astfel de luptă inegală însemna foarte puțin. Nu i-a rezistat Liteanu, care e un inginer eminent, cu prestigiu în uzină și în afara ei...

— Dar să revenim la mine. îndată ce a fost numit Beldie director, am vrut să-l felicit. După ce am așteptat în anticameră vreo oră, a trimis vorbă prin secretară că e ocupat. Era de rău augur. Peste cîteva zile am fost chemat la el cu munca din secție. M-a ținut în picioare. La imprudența mea să-l tutuiesc, m-a avertizat că termenii potriviți erau „domnule director"... „dumneavoastră". Nu s-a mărginit să pună o barieră între noi. îmi inventa neglijențe, îmi critica sistemul de lucru, ca să mă scoată din țîțîni. îi replicam violent, îl contraziceam, îi spulberam obiecțiile. Atunci a trecut la o persecuție organizată, cu rapoarte, cu amenzi, și m-a adus în așa hal, încît mă scîrbisem de muncă și de secție.

— într-o zi m-am trezit cu o hîrtie prin care eram încunoştiinţat că am fost înlocuit din postul de şef-ajutor al secţiei, rămînînd un simplu inginer de schimb. Hîrtia era semnată de directorul general, dar mîna era a lui Beldie. A fost o zi neagră. Am cerut explicaţii, am protestat, dar în zadar. Un coleg m-a sfătuit să mă potolesc, ca nu cumva să agravez lucrurile.

— După această lovitură mi-a scăzut orice elan, munceam ca un automat, îngrijorat de viitor. Pesimismul meu era întemeiat. Hărţuielile n-au încetat. A recurs la o metodă mai rafinată. Am fost mutat mereu dintr-o secţie în alta. Abia mă închegam în- tr-un loc şi eram transferat într-o secţie nouă, unde, fireşte, pînă mă adaptam, dădeam rezultate mai slabe. Eram tocmai în situaţia unui vînat, gonit, hăituit, încolţit, care, rupt de oboseală, văzînd că nu mai are nici o scăpare, îşi pune fruntea în pămînt şi-şi aşteaptă sfîrşitul. A venit sub forma unui preaviz de concediere. Era în mai 1941, în preajma izbucnirii războiului, cînd soţia mea se îmbolnăvise de tuberculoză. Probabil că microbul zăcea latent în ea, deoarece nu înţeleg cum de i s-a descoperit o cavernă la plămînul drept, fără să fi avut simptome alarmante. Eram desperat; cu soţia bolnavă, cîteva mii de lei în casă, şi în pragul concedierii.

— M-am dus la Beldie, l-am rugat, m-am umilit, numai nu i-am căzut în genunchi, ca să nu mă arunce pe drumuri. Recunosc că a jucat superb ! S-a prefăcut îndurerat, surprins de preaviz, de care, pasămite, nu avea cunoştinţă, şi m-a încurajat că va depune toate insistenţele să continui a munci în uzină. într-.adevăr, preavizul a fost retras, el însă şi-a atins ţinta. Mi-a frînt resortul voinţei, al ambiţiei, al demnităţii. Executam docil dispoziţiile lui, din spaima de a nu fi concediat. Am devenit apatic, supus, neîndrăznind să am cea mai mică iniţiativă. Această apatie mi-a cuprins în parte şi gîndirea, mi-a secat resursele sufleteşti, asistam eu însumi neputincios la propria mea ratare...

— Stere îşi povestea viaţa, monoton, parcă detaşat de sine. Dar la această amintire a ratării sale, ura îi uscă, îi ascuţi glasul:

— — Unde este justiţia ? Este întristător cît este de imperfectă. Un golan, pentru o găinărie oarecare, mănîncă puşcărie. Hoţia, escrocheria, falsul sînt pedepsite

cu întemnițarea. Vărsarea de sînge te înfundă la ocnă. Pentru fiecare delict, de la simplul furtişag pînă la crimă, codul penal prevede o sancțiune în raport cu gravitatea faptei. în nici un cod nu se află însă un articol care să pedepsească cea

— mai odioasă crimă, aceea de a înăbuşi, de a mutila personalitatea umană. Căci ce altceva este decît crimă ?

— Matei încuviință, pe gînduri. Avea însă o nedumerire şi nu se sfii să i-o spună, deşi cu grijă.

— După '44 s-au produs unele evenimente care au răsturnat o anume stare de lucruri. Ce te-a împiedicat să te smulgi acestei inerții, să întreprinzi ceva, să încerci să te refaci?

— O dată doborît la pămînt, e greu să mai prinzi aripi. Un impuls a existat, dar slab ; nici nu aveam energie suficientă, eram uzat şi obosit. Evenimentele de care pomeneşti nu mi-au adus marea, unica satisfacție pe care o visam. Ele au spulberat, au dă- rîmat din temelii o aşezare socială. Beldie însă a rămas în picioare. Tenacitatea, vitalitatea, iscusința lui l-au salvat din viitoare.

— îmi amintesc că, într-o după-amiază, era prin '45, m-am pomenit în toiul unei manifestații, pe bulevardul Brătianu. Se scurgeau şuvoaie nenumărate de oameni şi era cu neputință să traversezi strada. Stăteam la bordura trotuarultii şi priveam această mulțime uriaşă, care înainta într-o mişcare disciplinată şi irezistibilă. Văzduhul răsuna de lozinci, scandate de mii şi mii de voci. Cînd, deodată, la un pas de mine, pe cine văd defilînd, cu şapcă pe cap şi pumnul în aer ? Dacă ar fi înviat tata, n-aş fi fost mai stupefiat ca la acest spectacol. Era Beldie ! Cred că şi el m-a văzut. Nu s-a tulburat de loc şi a continuat să scandeze în cor cu ceilalți, pînă ce a dispărut din raza mea vizuală. După asta nu mi s-a mai părut nefiresc să-l aud luînd cuvîntul la mitingurile din uzină. Muncitorii n-aveau nimic contra lui. Era străin de ei, tocmai de aceea se purta cuviincios, nu-i brusca, nu-i înjura. Cine nu-i con-, venea, îl concedia. Aceştia nu mai erau în uzină.

— îndată după naționalizare, a muncit la reorganizarea uzinei, s-a impus în ochii conducerii. Dimcea l-a numit şeful laminoarelor. Şi, din cîte am

aflat, Liteanu a fost de acord. Este adevărat că era un bun organizator, că a acumulat experienţă, deşi,

— după mine, este un inginer mediocru, neînzestrat. cu imaginaţie.

— Obsesia asta a lui Beldie ţi-a paralizat voinţa. Dacă te-ai fi eliberat de ea, ai fi dovedit iniţiativă, sînt sigur că ai fi izbutit să te impui. în definitiv, n-aveai decît s-o iei de la capăt, spuse Matei, mîhnit şi iritat de irosirea zadarnică a acestui om.

— Nu mai aveam nici energia, nici voinţa s-o iau de la început. Evenimentele m-au găsit un inginer oarecare, obscur, fără succes. Beldie avea prestigiu : fusese doar directorul' tehnic al uzinei, încrederea în tine vine nu numai dintr-o convingere intimă, ci şi din ecoul pe care-l stîrneşti în ceilalţi. Succesul nu este un criteriu absolut, dar este indispensabil. Nimeni nu poate munci în vid, fără conştiinţa recunoaşterii acestei munci. Or, succesul, de-parte de a fi un factor exterior, superficial, este un stimulent în cel mai înalt grad. între doi oameni egali ca valoare şi inteligenţă, se va realiza mai degrabă cel care are succes. în mod real, el va fi mai talentat, mai inteligent, mai plin de fantezie. Succesul sporeşte forţele, e un tonic care acţionează în chip fericit asupra personalităţii. Şi, dimpotrivă, cel fără succes îşi creează un complex de inferioritate, puterile îi descresc, facultăţile lui nu mai au aceeaşi ascuţime. în mod real, el va deveni inferior celuilalt, deşi la start erau identici oa valoare. Prin această teorie nu vreau să mă apăr de nerealizarea mea. Am un exemplu cu Beldie. îi eram superior în multe privinţe, el a reuşit, şi eu, nu. Nu discul mijloacele prin care m-a eliminat, ci efectele. Acestea se oglindesc în ceea ce reprezentăm amîndoi astăzi în uzină. Ce nu mi-a putut lua Beldie e dragostea pentru gîndirea ştiinţifică, şi chiar fugărirea dintr-o secţie într-alta mi-a priit, căci nimeni, în afară poate de Liteanu, nu are o imagine atît de precisă şi profundă asupra întregului mecanism al uzinei ca mine, spuse Stere, cu mîndrie.

— în cazul ăsta, de ce nu-ţi valorifici cunoştinţele ? E o datorie faţă de dumneata însuţi, faţă de ceilalţi.

— Fiindcă sînt obosit şi nu mă mai interesează, nu înţelegi ? strigă Stere, exasperat. Ceea ce mai pot să fac şi vreau să fac este să te ajut pe dumneata, în felul meu...

— Pe mine ? Şi cu ce să mă ajuţi ?

— Te voi lămuri. Crezi că te-am chemat aici ca să-ţi istorisesc doar ratarea unui oarecare Lucian Stere ? Ştii care-i cauza că m-am prefăcut bolnav ? Beldie mi-a propus să schiţăm un proiect în trei zile, şi cu sprijinul meu şi al şefului biroului tehnic, Mîndrescu, care va fi de partea lui, să torpileze proiectul dumitale.

— în trei zile ? E o imposibilitate, e o improvizaţie, o caricatură de proiect !

— O caricatură de proiect ! se bucură Stere. El îşi închipuie că-mi acordă o favoare nemaipomenită, c-am să fiu fericit să-i îmbrăţişez propunerea. Da, eram fericit, dar din cu totul altă pricină. Parcă s-a petrecut un miracol cu mine. Am retrăit ceea ce eram fiecare dintre noi în urmă cu cincisprezece ani. Distafiţa falsă şi nedreaptă dispăruse pentru totdeauna, cel puţin în conştiinţa mea. îl priveam redus la dimensiunile lui reale, mici, şi n-aveam decît un infinit dispreţ - pentru el.

— Ţi-a fost totuşi frică să-i respingi pe faţă propunerea ?

— Nu. Vreau să se zbată, să se chinuiască, să spumege. Se va căzni să încropească un proiect. Ce va ieşi, e lesne de presupus. Şi chiar de-ar fi lucrat o lună, rezultatul n-ar fi fost mai bun. Simt că vine şi momentul meu. în sfîrşit, acest moment, pe care l-am plătit atît de scump, se apropie...

— în exaltarea sa, Stere, care era atît de placid, căpătă o expresie deosebită, vie, ca şi cum sub pie - lea lui veştedă ar fi curs un sînge proaspăt şi iute. Matei îl lăsă să se potolească. După aceea îl întrebă ce intenţie nutrea. Stere însă refuză să i-o comunice. Matei nu mai insistă. Cum ceasurile erau unsprezece noaptea, se sculă şi plecă. Afară, ceaţa se îngroşase. Luminile oraşului abia pîlpîiau în văzduhul umed şi fumuriu.

— Era mereu cu Firoiu şi, cu toate acestea, Gher- ghel îşi zicea că ea o făcea dinadins, ca să-l joace, să-l aţîţe, să-l înnebunească de-a binelea. în parte era şi adevărat. Ce vrea muierea asta cu mine ? se întreba. El mai nutrea nădejdea că într-o zi o va frînge, o va supune

şi-şi va răcori patima. Căci nu altceva decît patimă era ceea ce-l mîna cu atîta putere spre această femeie.

— Uneori, Gherghel se gîndea că l-o fi încătuşat cu vrăji, altminteri cum, în loc să se potolească, arşiţa din sînge i se aprinsese mai rău ? îi adulmeca urmele pretutindeni : acasă, pe stradă, în uzină. De vreo două ori mai dăduse tîrcoale casei ei, dibuind un mijloc să dea buzna peste ea, în faptul nopţii. O dată ce-ar fi fost înăuntru, nu l-ar mai fi scos nici legat din odaie. Dar acest plan nu era bun. Curtea era păzită de cîini, şi n-ar fi putut pătrunde fără ştiinţa vecinilor. De-ar fi sărit gardul prin spatele curţii, risca să fie luat drept hoţ şi tot nu scăpa de cîini.

— Din cînd în cînd o ameninţa pe Niculina :

— —- Faraonoaico, într-o noapte dau peste tine.

— N-ai tu curajul ăsta, îl zgîndărea ea.

— Am. Ai să vezi.

— , — Şi intri tu în casă, fără voia mea ?

— Intru.

— Niculina îl privea într-o dungă.

— Te taie nea Bolovan, parlagiul.

— Cine mai e şi ăsta ?

— Proprietarul, mă Costică, la mine vine numai cine vreau eu...

— Firoiu ?

— Păi da.

— Şi pe mine nu mă primeşti ?

— La ce să te primesc ? Ce să cauţi la mine ? Ai tu altele, mai tinere.

— De doi ani umblu după tine. Mă usuc de-a-n-picioarelea. Numai tu-mi eşti dragă, mărturisi Gherghel, şi voi s-o cuprindă.
— Niculina îl plesni peste mînă, retrăgîndu-se.
— Astîmpără-te, că ne vede lumea.
— Ce-mi pasă mie de lume ! Niculină, fac ce vrei tu, da' nu mă mai canoni. Dă-l încolo pe Firoiu.
— E, Firoiu ! spuse ea cîntat şi tainic.
— Gherghel se umplu de fiere, se întunecă :
— Ce-ai, fă, cu el?
— Privirea lui lunecă pe trupul ei mlădios, pe sînii trezi, dedesubtul bluzei întinse, întețindu-i jarul ce-i mocnea în piept. Niculina rîse printre dinți şi se grăbi spre secția ei. Gherghel încercă s-o rețină, dar fu nevoit să renunțe, deoarece şi aici, pe platoul liniei ferate, era forfotă de cînd reveniseră sudorii.
— Pe seară însă, după sfîrşitul şedinței de producție, Niculina se îndreptă către poarta a doua a uzinei, adică cea care răspundea în cîmp. Se despărți de ceilalți şi o coti de-a lungul magaziilor părăsite. Era singură. Cum nu-l desluşi nicăieri pe Firoiu (stătuse la şedință în fundul sălii), în Gherghel încolți bănuiala că acesta pornise înainte. Era întuneric pe ulicioara dintre magazii şi rar se abătea cineva pe acolo. Dacă Niculina o luase pe ulicioară, însemna că se ascunde, că pe undeva, pe aproape, o aştepta Firoiu. Era atît de răscolit, încît uitase că mai toate uşile erau încuiate. Niculina se fofilă pe lîngă magazii. Purta acelaşi paltonaş vechi şi ros, înfăşurat pe trup, cu basmaua neagră înnodată sub bărbie. Mergea cu paşii ei întinşi şi uşori, de-abia atingînd stratul de zăpadă. Lui Gherghel i se păru că ea îşi ascute auzul, să prindă cumva şoapta lui Firoiu chemînd-o. O şi vedea strecurîndu-se într-o magazie, nevăzută şi nesimțită. înăuntru, în întuneric, în picioare, o aştepta iun bărbat voinic, cu bărbia despicată. O strîngea în brațe, să-i frîngă oasele, şi respirațiile lor se împreunau, şuierau... „Ah, dumnezoaiea ta de țigancă !" gemu el, de parcă i-ar fi înfipt un cuțit în pîntece.
— Niculina depăşi însă ultima magazie, intrînd în bătaia arcului de lumină al primului glob electric, ce atîrna pe sîrma întinsă la ghereta paznicului.

Nu mai era mult pînă acolo. O sută de metri poate. Gherghel mai făcu cîțiva pași și se opri; acum era Limpede pentru el încotro se îndrepta femeia. Umbra lui se lungi pînă la picioarele Niculinei.

— îl simțise de la început pe urmele ei. Și nici ea nu știa desluşit de ce o luase tocmai pe-aici, ce anume o minase și de unde răsărise, din ce cotlon al sufletului, o dorință atît de chinuitoare și ne- limpede ei însăși. „O veni mai departe ?"

— întoarse încet capul; nu-l vedea din umbră.

— Iar te ții după mine ? spuse ea simplu, cău- tîndu-l cu privirea.

— Omul se trăgea în întuneric. De ce nu se apropia ? De ce dădea înapoi ? Niculina se opri sub ploaia de raze a luminii.

— Ei, haide, vino, Costieă! îl chemă ea, cu glasul puțin asprit, dar insistent.

— Gherghel nu izbuti să-şi mişte picioarele, ca și cînd ar fi fost înrădăcinate în pămînt. Era tot întuneric și nu se clintea.

— Vino, spuse Niculina, mă duci acasă, nu vrei ?

— S-o luăm înapoi. E mai lung și pustiu drumul pe-aici, își descleștă gura Gherghel.

— Și ți-e frică ?

— Nu mi-e frică. Da' trebuie să tăiem cîmpul și e mult de mers. Și ce câți tu pe partea asta ?

— Aici mi l-au omorît pe Marin. Mai trec și eu să văd unde a zăcut. Pămînt gol!

— Nu merg.

— Se lăsă între amîndoi o tăcere înfiorată. O îndoială străfulgera în cugetul ei.

— Gherghel ! strigă ea.

— Totuşi Gherghel se smuci, dar nu putu să calce peste dunga de întuneric, picioarele nu-l ascultau, erau ca de plumb. îi despărțea un hotar invizibil, de netrecut. Iar înapoia acestuia, într-un cerc de lumină, plutea parcă departe silueta neagră a Niculinei.

— E prea lung drumul, spuse el stins.

— Să nu-mi ații calea pe cîmp...

— Nu ți-o ațin, spuse Gherghel, și se răsuci cu tot trupul, topindu-se printre magazii.

— Cîteva zile în şir, Gherghel nu se mai apropie de ea. Pe Niculina o mistuia chinul îndoielii, îi

răpea somnul, îi încercăna "ochii. îl revedea mereu, urmărind-o hoţeşte, cu feririle ciudate, cu scăpărările de furie şi de umilinţă. în minte i se îngrămădeau astfel frînturi de amintiri, de întîmplări, de amănunte şi se străduia să dibuie ceea ce mai înainte era învăluit ca într-o ceaţă. Şi cînd i se părea că a apucat un fir bun, cînd i se părea că lunecă şi merge alături. „Să nu mă smintesc, Doamne !" se temea în sinea ei, cuprinsă de nesiguranţă. Iar chipul lui Marin îi apărea în faţă şi nu-l putea vedea decît mort, acolo, în poarta uzinii.

— Suindu-se pe platformă, nu se uita la Gherghel. Privirea lui o ardea însă în ceafă.

— Întîmplarea vru oa mai tîrziu, pe culoarul strimt, pe care îl făceau dulapurile vechi, prăfuite, îngră- dite cu plasă de sîrmă, s-o întîlnească ; ea scurta drumul spre platou. I se puse de-a curmezişul, re- zemîndu-se cu coatele de pereţii culoarului. Niculina, liniştită, de parcă n-ar fi ghicit ce dorea, veni spre el:

— Dă-te la o parte, să trec. Ce mi te-ăi proţăpit aici ?

— Gherghel o răstigni cu spatele de dulap.

— Ce te-a apucat, mă ? Tu eşti zărghit ? rosti ea dispreţuitor.

— Era foarte calmă, sigură că-l va putea stăpîni. Era însă în ea o agitare, căci încă nu se hotăra dacă trebuie să-l respingă sau să-i sufere îmbrăţişarea. Doar ochi-i luceau verzi şi pînditori.

— Viu astăzi la tine, aduc vin, aduc de mîncare, aduc ce-oi pofti tu, spuse înfrigurat.

— Nu vreau să vii.

— De ce ai numai cu mine toane, fă ? i se învolbură sîngele.

— Se vîrî în ea, îi strivi sînii, aplecîndu-se s-o sărute. Niculina îl lăsă s-o frămînte, dar cînd vru să-i prindă gura, şi-o feri, sărutarea lunecînd pe gît, lîngă ureche. El, simţind că ea se moaie, slăbi strîn- soarea, şi atunci Niculina îl îmbrînci cu duşmănie. Dar îndată, parcă răzgîndindu-se, îşi îmblînzi glasul, rostind :

— —- Potoleşte-te acum. Ce-o fi mai încolo, om vedea.

— Faţa lui ciuruită de vărsat se deschise într-un rîs mut, fericit. Peste cîteva minute, cînd fu iar în tură, imensa hală fu străpunsă de un sunet de alarmă, ascuţit, sfîşietor. Oamenii de la capătul laminorului se zgîiau la cei de pe platformă, sudorii stinseră aparatele, ridicîndu-şi ochelarii de cobalt pe frunte. Macaraua înţepenise pe traverse.

— Ce este ? Ce sună iar sirena ? se întrebau unii pe ceilalţi.

— Răsări şi Păun, care porunci scurt celor de la cuptor :

— Nu mai daţi drumu' la nici o bară.

— Un agregat se blocase. Curentul electric era întrerupt. ,

— Firoiu se muncea să-l pună în mişcare. în neputinţa lui, lucind de sudoare, ţipa la Dănilă :

— Tu ce stai ? Dă-mi o mînă de ajutor !

— Păun înlătură oamenii care se adunaseră în jurul celor doi muncitori. Ei nu înţelegeau ce se în- tâmplase. Erau asudaţi şi furioşi.

— Ba se poticneşte o maşină, ba se poticneşte alta, spuse careva.

— Fir-ar mama lui de laminor ! Şi abia ne lua- răm vînt...

— Ia mai tăceţi din gură!

— Păun descoperi imediat de unde venea defecţiunea maşinii ; apa năvălise la motorul electric.

— Cum de-a ajuns apa la motor ? spuse Dănilă

— •—• Zgura a astupat canalul de scurgere şi s-a ridicat apa.

— Care a fost la rînd, la spartul zgurii ? întrebă Păun.

— Gherghel.

— N-am fost eu. Era rîndul lui Firoiu, mormăi Costică.

— Cum al meu ? Măi fraţilor, spuneţi voi al cui rînd a fost ?
— Al lui Gherghel, spuseră cîteva glasuri.
— Mitică, îl chemă Firoiu aprins, tu ai lista. Al cui rînd a fost, mă ?
— Gherghel.
— Ba al lui Firoiu, se încăpăţînă Costică. Pe tine te ştiu că eşti un linge-blide.
— N-ai ruşine şi mai insulţi şi oamenii, se ofensă Enache. A fost rîndul tău şi n-ai venit, iar acum stăm toţi cu braţele încrucişate.
— Păun îl domoli:
— Oi lămuri eu chestiunea asta şi o să iau măsuri. Cel care trebuia să fie la rînd o să tragA urmările. Deocamdată trebuie cineva să spargă zgura. Cine intră în canal ?
— Oamenii roteau priviri nesigure, cînd unii la alţii, cînd la Păun.
— Păi să intrăm, spuse unul din ei.
— Dar nu se urni nimeni.
— O fi cumva apa adîncă ? şopti cu îndoială Dănilă.
— Nu e, mă, spuse altcineva.
— ■— Irosim vremea degeaba, îşi pierdu răbdarea Păun. Mă duc eu.
— Oamenii, stingheriţi, surprinşi, vrură să-l împiedice.
— —• Ei, dumneata !... Mă duc eu, se repezi Firoiu.
— V-a luat-o înainte Tosca. E în canal, vă tocmiţi degeaba, spuse Boghici.
— Firoiu roşi pînă în albul ochilor. Ceilalţi se ţinură mai deoparte. Păun coborî în cabina lui, să telefoneze la uzina electrică.
— Pe platforma îngustă, Firoiu se ciocni de Gherghel.
— N-ai cuvînt, îi spuse silnic, era rîndul tău.
— Ce vrei, mă ? se răsti Gherghel. Faci tu ordine aici ?
— Eu nu fac, dar tu n-ai cuvînt.
— Nu era rîndul meu.
— Minţi !

— Gore, uriaşul, interveni în mijlocul lor, ştiind că violenţa lui Gherghel se stîrnea din nimic. Rosti împăciuitor:

— Vezi-ţi de ale tale, Costică. Aici nu ne aflăm pe maidan. Muncitor eşti tu, sau ce naiba ?

— Şi tu ce te-amesteci ? Crezi că dacă eşti mare şi mătăhălos îmi cad nădragii de frică ? Ia te uită, mă, la el! spuse batjocoritor.

— Tu vrei să mă provoci, spuse Gore. N-o să-ţi meargă. Eu nu mă încurc cu unul ca tine, dar te sfătuiesc cu binişorul să-ţi aduni minţile. Şi încă o dată îţi spun : măsoară-ţi cuvintele.

— Ei, na, că nu mi le măsor.

— O să dai socoteală pentru purtarea asta, n-ai grijă.

— -—- Haide, Gherghel, treci la locul tău... nu şade frumos, îl îmbună Dănilă.

— Da' Firoiu ce se ia de mine ? Dacă-i incapabil, cine-i de vină ? Şi uiduma ailaltă, gata să sară...

— Gore era cît pe-aci să plece, dar auzind ocara se întoarse cu atîta tărie, că dîrdîi podeaua de metal sub greutatea trupului său :

— Gherghel!

— Acesta, crezînd că va fi atacat, ridică fulgerător un cîrlig de jos. înălţă vergeaua de fier, cu vîrful ascuţit. Gore continuă să-l privească mirat pe Gherghel. Apoi se apropie greoi de el, cu aceeaşi mirare pe faţa lui încremenită :

— Cu ăsta să nu te joci, aruncă-l din mînă ! îi porunci Gore, cu un glas de nerecunoscut. Azvîrle-l, că te fărîm.

— Lui Gherghel îi sticleau privirile, i se învineţiseră buzele şi o sudoare rece îi umezea pomeţii osoşi. Se dădu îndărăt; se uită în juru-i năuc, şovăi, şi degetele i se desprinseră unul cîte unul de pe cîrlig. Unealta de fier căzu pe podea.

— Nebun mai eşti, mă, spuse Dănilă, împingîn- du-l spre celălalt colţ al platformei.

— Gore se îndepărtase. GhergheÎ mai păstra încă un aer rătăcit, cînd, dezmeticindu-se, o zări pe Niculina pe platou. Şedea dreaptă, încremenită, în veşmintele ei negre. Pe el îl privea cu pupilele deschise, mari, fascinată de gestul lovirii. Se rupse de sub puterea privirii ei şi-o înjură în gînd : „Dumne- zoaica ta de vrăjitoare".

— Între timp, Tosca înainta în canalul adînc de patru-einci metri, înarmat cu o rangă de fier. Era îngust şi el mergea cu paşi nesiguri, pipăind pereții, de teamă să nu se zdrelească. Prin întunecimea canalului pătrundea o lumină firavă; cîteodată, această lumină se micşora, devenea un fir subțire, argintiu, în bătaia căruia Tosca vedea sclipirea rece şi jucăuşă a apei. Ochii lui se obişnuiră încetul cu încetul cu întunericul. Ajuns la gura de scurgere, se propti bine pe picioare, strînse ranga în mîini şi începu să izbească în mormanul de zgură solidificată. Dădea cu toată puterea, şi stropii de apă țîş- neau cu zgomot, plesnind pereții. Simțea în brațe, cu fiecare izbitură, duritatea, rezistența, împotrivirea masei compacte.

— De cîteva ori fărîmă cîte o bucată ; bulgării de zgură se rostogoleau în apă, cu un plescăit înfundat, înteți loviturile, fără să-şi cruțe forțele. Cămaşa i se lipise de spinare, iar picioarele îi tremurau de încordare. Apa îi ajunse la genunchi, şi nu băgă de seamă cum îl încercuie, se umflă, se înalță.

— Aici, la capătul canalului, se deschidea o încăpere semicirculară, mai largă, în care apa se revărsa într-un şuvoi neîntrerupt. Deodată, Tosca întrezări primejdia, dar în loc să fugă înapoi spre ieşire, se năpusti şi mai înverşunat asupra mormanului de zgură, izbind cu sete, din ce în ce mai tare. El spera să destupe gura de scurgere şi şuvoiul să năvălească într-acolo. în sfîrşit, după alte cîteva lovituri izbuti să mai sfarme o bucată de zgură.

— Un fir de apă alergă prin deschizătură, şipotind. Tosca se opinti din nou şi, în acea clipă, o durere ascuțită îi străpunse talpa. Cu vîrful bocancului atinsese prin apă o ieşitura tăioasă, ca un colț de stîncă.

— Apa îi crescuse pînă în apropiere de piept şi, sleit de putere, se rezemă de perete. închise pleoapele, cuprins de o mare sfîrşeală. Se odihni puțin, ținînd încă ranga în mînă. Undele îi bolboroseau în auz; apa clipocea, fierbea amenințătoare.

— Se smulse de lîngă perete, luptîndu-se cu o energie sporită să răzbată prin torent. Plesnea cu palmele suprafața înspumată, înaintînd greu, cu răsuflarea gîfiită. Apele îl înlănțuiau, îl trăgeau înapoi. El se zbătea

din răsputeri, înainta, primind în piept toată presiunea masei lichide. Fiecare pas însemna un efort ca să nu-l răstoarne. Căci dacă ar fi lunecat şi ar fi căzut, era pierdut. Din eînd în cînd trăgea aer pe nas, strigînd din adîncul plămînilor :

— Hei !... Tovarăşi!... Tovarăşi !...

— Glasul se lovea de pereți, răsunînd uscat şi gol. Dunga de lumină ce juca argintie deasupra apei se mărea din ce în ce mai mult. în inima lui Tosca licări o speranță. Lumina care-l atrăgea era ieşirea şi cu o ultimă putere strigă din nou :

— Hei !... Tovarăşi!... Fraților !

— Sus, deasupra intrării canalului, oamenii aşteptau ca dintr-o clipă în alta să apară Tosca. Unii se mişcau nerăbdători, neliniştiți.

— Ce-o fi, mă, cu el ? Prea stă mult, spuse careva,

— O fi obosit şi se mai odihneşte.

— Păi, dacă a obosit, trebuie să iasă, să-i ia altul locul.

— Dați-vă la o parte ! spuse Păun şi, înainte ca cineva să-l poată opri, coborî în canal.

— Peste puțin timp, din adînc răzbi pînă la ei răcnetul meşterului:

— ■— Opriți apa !

— Se iscă o învălmăşeală, un tropot de bocanci pe podeaua de metal. Strigătul de alarmă goni prin hală, umplînd uzina de hărmălaia glasurilor.

— Opriți apa ! Opriți apa!

— Firoiu alergă într-un suflet la telefon, țipînd în receptor să se închidă apa.

— În canal, Păun îşi făcu drum voiniceşte prin apă, chemînd din răsputeri :

— Tosca !... Tosca !...

— Canalul se umplu de glasul lui sonor, pereții vibrau. Nu-i răspundea nimeni. îşi încordă forțele, înaintînd din ce în ce mai mult spre fund.

— Tosca auzi strigătul, dar nu mai putea să dea glas. Scoase doar un geamăt. Vedea însă în dunga de lumină cum se apropie de el un om, care înlătura cu brațele apa care fierbea, țîşnea în sus sub izbiturile lui. Nu-l recunoscu. O vîjîială cumplită îi uruia în urechi, în cap. „încă puțin, încă puțin !" îşi spunea, sforțîndu-se să nu se lase răpus de amețeală, de slăbiciune.

— O mînă se-ntinse spre el, îl înlănţui de mijloc, ca un colac de salvare. Tosca mai simţi doar că este săltat şi după aceea capul i se frînse pe umărul lui Păun. Ar fi vrut să se desfacă din strîn- soare, dar capul îi era prea greu şi nu mai găsi în el nici o putere.

— Păun mergea într-o parte, julindu-se de pereţi, ferind să nu-l rănească pe Tosca. Cînd ieşiră la suprafaţă, tânărul se mai învioră, aspirând adînc aerul în plămîni.

— Cum te simţi, mă Tăsică ? îi vorbi cald Păun, sprijinindu-1.

— Tosca era ud leoarcă, vînăt, supt la faţă. Apa şiroia din el. Pleoapele îi atîrnau grele. îşi dezmorţi gura încleştată şi abia rosti :

— Nu te iert...

— Discutarea celor două proiecte se fixase pentru ora douăsprezece la amiază. Trecuseră două săptă- mîni de la depunerea lor. Se trăseseră copii de pe planuri şi fuseseră trimise în studiu la cîţiva şefi tehnici ai uzinei, la minister şi la Capitală. în acest interval de timp, fel de fel de ştiri ajunseră la urechea lui Matei. Se insinua că proiectul lui e fantezist şi hazardat, că avea prea puţine şanse să fie acceptat. O altă ştire, mai optimistă, pretindea că proiectul avea grave lacune şi necesită o reluare în studiu. în sfîrşit, altcineva aflase, nu se ştie de la cine, că era mult mai bine să renunţe. Erau şi unii colegi dezinteresaţi, care-i comunicau toate acestea, fără ca ei să acorde vreo importanţă unor asemenea zvonuri. Ele pluteau în atmosferă şi desigur exista o sursă care le întreţinea.

— Pe Matei nu-l interesa nici sursa, nici această urzeală de intrigi, care se ţesea în jurul lui. Era vădit că se urmărea scopul de a-i şubrezi resorturile morale, ca, la dezbaterea proiectelor, să-l clatine la cea dintîi ciocnire serioasă, şi astfel să poată fi dat peste cap mai lesne. înlătură aproape cu brutalitate pe cei care, din „simpatie", voiau să-l prevină de ce auziseră. Refuza să-i asculte, reuşind să-şi creeze o zonă de linişte şi de echilibru.

— Astăzi era mai lucid ca oricînd. îşi revăzu notele, reexaminînd argumentele principale. Ceea ce-i întărea propria sa încredere era desăvîrşitul calm al lui Păun. El îşi continua munca în acelaşi ritm, şi nici măcar o singură dată nu-i aminti de şedinţa hotărîtoare, care avea să aibă loc peste şaizeci de minute.

— Păun era preocupat, ca de obicei, de laminare, şi această zi părea o zi ca oricare alta. Glumea, îşi aprindea cîte o ţigară de la Matei, se suia pe platformă, controla maşinile şi se înapoia pe platou. Dar parcă astăzi, mai mult ca în orice altă zi, zăbovea în cabina lui, răsfoind bonurile de comandă, graficele de producţie. Din cînd în cînd, şezînd pe scaun, spinarea i se încorda, scrutînd platforma cu ochii lui negri şi ageri, pregătit să intervină imediat.

— Matei nu-i spuse nimic, cum nu-i spuse nici lui Stere. Acesta se ţinea deoparte, deşi de dimineaţă îi strînsese mîna viguros şi-i şoptise : „Proiectul e bine articulat". Atît. Avea însă tot timpul un anume rictus în colţul gurii, un mers mai rigid, Eără ca alt semn să indice ce se petrece sub fruntea pleşuvă a inginerului. Ba da, era şi alt semn, mai neobişnuit şi, într-un fel, extraordinar, pe care nimeni nu-l înţelegea. De ani de zile, Stere nu lepădase hainele negre, ponosite, strimte, roase de atîta frecat. îmbrăcase un costum curat, maron, care, fără să fie nou, îi împrumuta totuşi un aer prezentabil. Avea şi o cămaşă albă, şi o cravată nepurtată.

— Din primul moment, Matei fu izbit de aspectul lui vestimentar deosebit, aproape festiv. Dar nu făcu nici un comentariu, ca nu cumva să-l jignească. O interpretă doar ca o ciudăţenie a omului. Astăzi era prea stăpînit de proiect şi numai în legătură cu el se gîndea la Stere, la poziţia lui eventuală. Din mărturisirile făcute de Stere acasă, din recunoaşterea că „proiectul e bine articulat", era în drept să deducă că-l va susţine. Era o datorie şi faţă de propria sa conştiinţă. Nu se îndoia că era un om onest, dar pe aceste firi cu voinţă slabă, roase de complexe, nu te puteai niciodată bizui. Ele stăteau sub înrîurirea împrejurărilor, a unei situaţii, a unui cuvînt, fiind în stare de schimbările cele mai neprevăzute.

— în această dimineaţă, Stere se închisese de două ori în biroul lui Beldie, care-l „instruia" asupra rolului său. Acesta îşi organizase, ca pe o tablă de şah,

cum să se producă atacul, rezervîndu-şi lovitura decisivă. Mai întîi îi ceruse lui Stere să se agaţe de punctele vulnerabile, să insiste, să desfăşoare o argumentaţie cît mai bogată. Pe urmă se răzgîndise, nu voia să-i lase nici acest succes. îi dădu sarcina să formuleze cîteva obiecţii esenţiale, pe care le va dezvolta Dan Mîndrescu, şeful serviciului tehnic, iar restul, adică lichidarea proiectului lui Matei o va săvîrşi el, Beldie. Dar şi de prima dată, şi a doua oară, cînd îl încuiase în birou, Stere manifestă aceeaşi impasibilitate, răs- punzînd monosilabic, ceea ce semăna a încuviinţare şi ba.

— Beldie avea un colţ împotriva lui. îl abandonase la greu. Se chinuise cîteva ceasuri şi Stere nu mai sosea. Telefon n-avea, adresa nu i-o cunoştea. Presupunea că se întîmplase ceva cu el. Telefonă la uzină şi-i află adresa locuinţei. Se aruncă într-o maşină, traversă podul Mihai-Vodă şi-n sfîrşit nimeri biocul de pe aleea prost iluminată. Scara sordidă, locuinţa neîncăpătoare, figura nerasă a lui Stere, care se vîrîse repede în pat (îl văzuse prin ocheanul de la uşă), toate se adunau în sentimentul de înjosire pe care-l trăia, fiind silit să alerge după un neisprăvit ca ăsta.

— Renunţă la colaborare, de nevoie, tratînd cu Mîn- drescu. Era convins că va accepta, numai că proiectul lor suferi o amînare de cîteva zile. Era mai mulţumit că-l cîştigase pe Mîndrescu, deşi nu se bizuia pe caracterul lui. La o adicătelea, ar fi bătut în retragere. Era un tip tîrşit, cu experienţă, care-şi socotea orice pas. Dar, în bună parte, era de asemenea angajat în proiect. Tehnicianul cel mai supus rămînea Stere. Oricît de subtil era Beldie — şi este adevărat că avusese o sclipire de îndoială asupra fidelităţii acestuia — prea era înrădăcinată în el credinţa că Stere era un nevolnic, ca să-l bănuie că ar fi un posibil adversar. înaintea figurii sale veştede, a placidităţii sale, Beldie trase concluzia că era nu numai un ratat, dar că şi începuse să se ramolească. Aşa încît se va servi de el doar atît cît va fi necesar, interzicîndu-i să aprofundeze puncte vulnerabile. O va face Mîndrescu. Stere vedea cum îi reducea din ce în ce rolul în dezbaterea proiectului, întîmpinînd propunerile lui Beldie cu acel rictus nelămurit care-l intriga uneori şi pe Matei.

— Aşadar, nu mai erau decît şaizeci de minute pînă la deschiderea importantei şedinţe, cînd un muncitor îl vesti pe Matei că e sunat la telefon. De cum puse mîna pe telefon şi auzi glasul celei care vorbea, un val de căldură îl inundă din creştet pînă-n tălpi. Ar fi vrut ca ea să repete încă o dată aceste cuvinte : „Sînt tot timpul cu gîndul la tine. Fac un efort ca să pot lucra. îţi doresc din inimă să reuşeşti, şi sînt sigură că aşa va fi!"

— El tăcea. Nu-şi vorbiseră vreo săptămînă, nu se căutaseră. în cugetul său o învinuia că e insensibilă, rece, orgolioasă. Şi iată că tocmai acum, cînd avea nevoie mai mult ca oricînd, picase şi telefonul ei.

— De ce taci ? Alo ! răsună în pîlnie glasul ei alarmat.

— Matei rosti înfundat, cu teamă, uitîndu-se în jur.

— -— Te iubesc. îţi sărut ochii şi-ţi mulţumesc.

— Eşti pregătit ? Eşti calm ?

— Da, sînt pregătit şi sînt calm.

— Atunci e bine. Eu nu mai pot să stau la telefon.

— încă o secundă, te rog...

— Succes !

— Şi receptorul se închise brusc. Nu se îndepărtase decît cîţiva metri de cabină şi acelaşi muncitor îi spuse că întrebase de el „unul îmbrăcat fistichiu", încărcat în spinare cu cutii şi cartoane. Cu gîndul la Irina, nu pricepu numaidecît cine putea fi acela, cînd îl zări pe Anatol. înainta spre platou, urcînd şi coborînd pasarela, cu o mină aiurită de uruitul ţevilor, de teribilele lovituri de perforare a oţelului, de exploziile orbitoare de scîntei. Pentru el totul era nou şi ciudat, şi avea o oarecare teamă cînd îi şuierau pe sub picioare ţevile incandescente. Primea în obraz dogoarea puternică şi ajun- gînd pe platou, la adăpost de primejdie, îşi săltă pe umeri încărcătura grea, învîrtindu-se fără rost şi plictisit.

— Anatol! îl strigă Matei, cu un impuls de prietenie. Ce-i cu tine în uzină ?

— Era îmbrăcat într-o haină scurtă, pînă la genunchi, din aba sau alt material aspru şi păros, cu o glugă atîrnînd pe spate, iar dedesubt purta o bluză lînoasă, încheiată cu nasturi la gît. Pantalonii erau din

catifea ripsată, negri, mototoliţi, cu manşete strîmte. De cum scăpă de larma buimăcitoare, îşi reintră în piele.

— Iau contact cu viaţa. E însă prea zgomotoasă, îţi sparge timpanele.

— De, nu-i sală de muzeu. Ce vînt te-a minat încoace ?

— Dragă, o comandă de la minister, pe tematică actuală. Şi iată-mă pe teren, în documentare. Fii tu ghidul meu.

— Te întovărăşesc prin hale, să-ţi faci o imagine de ansamblu. Nu sînt liber decît o jumătate de oră. Dar poate că înainte doreşti să ne abatem pe la Irina. E la primul etaj, la laborator. O să se bucure c-ai apărut la suprafaţă.

— O fi scotocit oraşul, să-mi dibuie ascunzătoarea. Aşa-i ? întrebă Anatol.

— Am să te decepţionez : nu ! Urcăm ?

— Să vină ea jos.

— Telefonează-i.

— Telefonează-i tu, sau nu, haide, dom'le, mai întîi să cutreierăm domeniul ăsta, unde tună şi fulgeră şi unde te *realizezi* dumneata.

— Şi dumneata, i-o întoarse Matei.

— Doamne ajută ! rosti comic pictorul.

— Matei îi adăposti în cabina sa bagajul şi-l conduse pe Anatol prin toate secţiile. Era curios să cunoască ceea ce vedea şi tînărul inginer îi dădea cu plăcere explicaţiile, dar cînd se înapoiară pe platou, pictorul se arătă dezamăgit:

— E destul de monoton şi banal. Ce să-ţi inspire o construcţie de fierărie cenuşie şi afumată ? Vă să zică asta-i tot ce faci tu ? Nu-i prea mare scofală. Sînt nişte operaţii simple şi uniforme, iar ţevile curg una după alta. Unde încape aici invenţie, fantezie ?

— Matei rîse de tonul lui ştiutor şi încrezut. Spuse cu bunăvoinţă :

— Singura ta scuză este că eşti ignorant. N-am vreme să-ţi descriu în parte fiecare din aceste „operaţii simple", începînd de la cuptor şi pînă la faza finală a laminării. La baza lor sînt atîtea forţe şi principii energetice, mecanice, fizice, încît poţi construi un univers cu ele, un univers din care nu-ţi dai seama că faci parte. Cît despre monotonie, asta se datoreşte faptului că nu ai imaginaţie.

— Nu-ţi vorbesc de oameni, pe care nu-i cunoşti, şi ca să nu zici că încerc să 'te prelucrez. Monotonia e aparentă, căci în oricare loc ai fi, pretutindeni circulă forțe grozave. Fiecare părticică de oxigen pe care o respiri e încărcată de energie. Dacă aceste forțe ar fi libere, s-ar dezlănţui, te-ar pulveriza într-o clipă. Ceea ce e splendid, este că ele sînt domesticite, dominate de creierul uman, al ăstora care n-avem imaginaţie, iar domnul Anatol Proca poate să se plimbe sau să picteze în acest cazan de forțe, fără să i se clintească un fir de păr.

— Mă-nfiori, rîse Anatol, e viziunea unui Breu- ghel al tehnicii.

— Alege unde vrei să lucrezi. Eu intru îndată într-o şedinţă.

— Pe platformă.

— Matei ezită.

— încurc oamenii ? rosti Anatol. Aş avea perspectivă : chipurile, mişcările, lumina. îmi place ciclopul ăla de la cuptor. Cum îl cheamă ?

— Grigore Patrulea.

— ...Sau acela de la maşina din care sar scîntei, spuse pictorul, nehotărît. Are un cap expresiv, viril.

— E Firoiu. Ce om dintr-o bucată ! Ai noroc că e în pauză. Ar fi bine să înnozi o legătură mai strînsă cu el.

— Vii cu mine pe platformă ?

— O să-ţi aranjăm noi un colţ. Acolo e arşiţă. O să te treacă sudorile.

— M-au trecut de multe ori sudorile. Am eu o mutră de copil debil ? glumi Anatol şi-şi săltă în spinare legătura, cu şevaletul, trepiedul, cutia cu vopsele şi cartoanele.

— Pe cînd îl însoţea, Matei se întreba dacă avea vreun resentiment în contra lui. Dimpotrivă, omul încărcat cu greutăţi, cu gîtul gros şi îndesat, care se dovedea un îndărătnic, luptînd să răzbească, îl atrăgea, cu toate defectele-i supărătoare. El din- totdeauna nu suferise răsfăţaţii, ceea ce nu se do- bîndea prin efort şi muncă. Fuga lui Anatol, renunţarea la un trai mai înlesnit în casa Cerchez, în forul său intim Matei le aproba.

— După ce-l instală pe pictor, nu-l răbdă inima să nu urce pînă la Irina. O întîlni pe culoar; abia ieşise din laborator. Era în halatul ei de un alb imaculat, frumoasă şi limpede. Cicatricea palidă, invizibilă, de pe bărbie, deveni o mică pată trandafirie. Stăteau drepţi şi tăcuţi unul în faţa celuilalt. Ceasul de pe culoar măsura sonor scurgerea timpului.

— Mi-era foarte dor de tine, şopti Matei la a treia bătaie.

— Şi mie. Mă pregăteam să cobor.

— Deseară vom fi împreună.

— O să rămîn acasă. Cum se termină, sună-mă.

— O, uitasem ! E Anatol la noi, lucrează pe platformă. A primit o comandă de la minister. Nu vrei să-l vezi?

— Nu!

— Eşti absolut sigură ?

— De ce insişti ?

— Faci cum crezi, draga mea. Eu trebuie să mă duc.

— Amîndoi se uitară la ceasul din perete.

— Du-te. Mai ai cîteva minute. Tata va lipsi. E la o conferinţă cu nişte experţi străini. Ştiai ?

— De unde ? Irina, vreau să...

— Îi cuprinse deodată umerii în palmele sale mari. Ea mişcă buzele, ca să-i mai spună ceva, dar Matei o împiedică, sărutînd-o repede şi apăsat pe gură, apoi zbură valvîrtej pe scări.

— Secretariatul era plin de lume. Se şi adunaseră Beldie, Dan Mîndrescu, Stere, Păun, vreo doi şefi de sector, Niculescu şi Şteplea. Mai erau şi cîţiva ingineri, mecanici şi proiectanţi. Numai Liteanu nu sosise. Nenciu era în biroul directorului;

— Dimcea avea o convorbire confidenţială cu ministerul.

— Matei află că nici de la Capitală nu putea veni nimeni, deoarece toată lumea se afla într-o plenară a activului de partid. Şedinţa se ţinea oricum, deoarece adoptarea unuia dintre proiecte — poate cu unele modificări ulterioare — depindea de specialiştii uzinei. Aceştia se învîrteau prin încăpere, vorbeau pe şoptite, fumau mult: erau agitaţi. Se formau mici grupuri, se

desfăceau şi în această continuă frămîntare doar Stere şedea neclintit în scaun, ca şi cînd ceea ce se petrecea în juru-i nu-l atingea de loc. Odaia se umpluse de fum, în ciuda geamurilor deschise.

— Liteanu sosi în clipa cînd Dimcea pofti pe toţi tehnicienii la el în birou, scuzîndu-se că avusese o convorbire urgentă. După ce încetară zgomotele cu mutatul şi scîrţîitul scaunelor, după ce oamenii se instalară solid, ca pentru o lungă şedere, Dimcea anunţă începerea şedinţei şi luarea în discuţie mai întîi a proiectului lui Beldie. Era o convenienţă şi nu o apreciere, cum presupuneau unii. Beldie avea un post de mai mare răspundere, era mai în vîrstă şi cu vechi state de serviciu în uzină. Orgoliul şi interesul îi erau satisfăcute.

— Primul vorbi Dan Mîndrescu. Acesta era un om înalt şi ciolănos, cu o faţă cavalină, fără păr, ca un scapet, cu dinţi laţi, puternici, pe care buzele subţiri îi lăsau dezveliţi. Era lent şi calculat, cu priviri indecise; vocea lui baritonală, impresionantă, avea însă un sunet ferm şi chiar impunător. El îmbrăţişă proiectul lui Beldie, făcînd de formă unele obiecţii. Expunerea lui fu lungă, urmărită de ceilalţi conducători tehnici, care-i preluaseră încrezători argumentele, unul sau doi stăruind şi asupra rezervei pe care, prudent, Mîndrescu o strecurase cu referire la „provizoratul soluţiei". Oricum, călăuzise pe un făgaş prielnic discuţiile, fiind urmat de cîţiva tehnicieni mai puţin pregătiţi. Ei presupuneau că era şi opinia direcţiunii, care ar înclina pentru o soluţie simplă şi uşor de realizat. Beldie începu sa întrevadă sorţii victoriei. Pe bună dreptate socotea că aceşti oameni nu puteau fi pentru ambele proiecte. l)nul din două trebuia să fie eliminat. Şi aşa cum se desfăşura şedinţa, neapărat că nu al lui va fi eliminat.

— Matei gîndea la fel, zicîndu-şi la ce-i folosiseră nopţile de trudă, de căutări înfrigurate. Strădania sa de săptămîni să fi fost zadarnică ? Era imposibil şi fără sens. îl văzu pe Stere scoţînd nişte foiţe din buzunar şi înşirîndu-le tacticos pe masă. Era rîndul lui la cuvînt. îl şi uitase. Ceilalţi se foiau, şuşoteau, suflau rotocoale de fum în aer, lăsîn- du-se pe spătare, odihnitor. Erau dornici de o destindere şi nu prea dispuşi să-l mai asculte şi pe acest inginer. Intervenţia lui Dimcea readuse liniştea.

— Stere rosti monoton, rar :

— — S-au vînturat aici diferite păreri. Spre deosebire de unii colegi, nu sînt pentru o „soluție provizorie", deci superficială. Acesta e şi viciul principal al proiectului Beldie. El nu pune şi nu rezolvă nici una din problemele de bază ale laminorului.

— Sala fu străbătută ca de un şoc. Cei mai mulți încremeniseră pe scaune. Nenciu îşi aşeză ochelarii pe nas, ca ori de cîte ori era surprins de o situație tare şi neprevăzută. Mîndrescu îşi dezveli dinții lați de cal, căutînd nesigur spre Dimcea şi Liteanu. Aceştia schimbară între ei un bilețel, care iscă deopotrivă curiozitate, nelinişte.

— Beldie, pironit în stupoare, se zbătea să-şi revină, ca dintr-un vis rău. îşi muşca buza inferioară, vrînd parcă să se trezească, să se convingă că ceea ce auzea era adevărat, că cel care-i dezarticula bucată cu bucată proiectul era Stere, însuşi Stere, netrebnicul, omul de nimic, cel care trăise pînă acum în umbra lui. Se căznea să-i prindă ochii, să-l străpungă şi se mira că nu cădea fulgerat de privirea lui.

— Beldie, livid, era ca fascinat de Stere. Craniul pleşuv, pomeții cu pielea gălbejită, nodul strîmb al cravatei, dungile hainelor maron se dilatau, creşteau, luau proporții monstruoase, obsedîndu-1. Iar Stere, placid, inflexibil, cu vocea lui egală, continua să-i sfredelească creierul. Ceea ce era mai dureros şi de necrezut e că acest bicisnic îi înrîurea pe ceilalți. Unii dintre tehnicieni, care pînă mai înainte fuseseră de partea sa, căpătaseră nişte mutre plouate. Alții însă aveau o expresie concentrată, prinşi de argumentările lui Stere. Dimcea, îndesat în scaun, era numai atenție. Liteanu, care pînă mai înainte se uita în gol, plictisit, se animase.

— Beldie îşi turnă un pahar cu apă şi-l bău pînă la fund. După aceea îşi aprinse o țigară, silindu-se să-şi păstreze luciditatea. Dar nu mai izbuti să se ridice dintre sfărîmăturile proiectului, care zăceau risipite, inerte, inutile, la picioarele sale. Şi tocmai cînd credea că supliciul se va isprăvi, Stere îi dădu lovitura cea mai teribilă.

— — ...Să recunoaştem că aşa-zisul proiect nu justifica să fie prezentat în şedință, nefiind o lucrare

închegată, ci o improvizaţie, cu soluţii parţiale, fără o concepţie unitară, de ansamblu. Aceasta se explică şi prin graba cu care a fost alcătuit, în mai puţin de o săptămînă. Tovarăşul Beldie mi-a propus şi mie să colaborez la întocmirea lui, dar am refuzat. Proiectul nu-şi merită numele, este o *diversiune,* pentru a torpila proiectul tovarăşului Zâne, care este valoros din toate punctele de vedere, chiar dacă sînt unele observaţii, pe care am să le fac la momentul potrivit.

— Stere obosise. îşi şterse sudoarea ce-i brobonea fruntea şi-şi strînse notiţele, pe care apoi le băgă în buzunar. Era aşezat în faţa lui Nenciu, aşa încît îl putea evita pe Beldie. De fapt n-o dorea, îi era indiferent. De data asta, Nenciu îşi scoase ochelarii şi ochii lui de miop aveau acea privire naivă şi perplexă.

— „Dacă nu paralizez, sînt de fier," îşi spuse Beldie, care, deşi simţise cît de cumplit fusese lovit, nu-şi dădea însă pe deplin seama în ce lumină îl pusese Stere. Din instinct de apărare, protestă violent :

— Resping această insinuare murdară. Accept critica, dar nu îngădui nici cea mai mică atingere de cinstea mea. îl sfidez pe tovarăşul Stere care insinuează că am muncit la un proiect, pe care-l port de luni de zile în minte, cu intenţia de a *torpila* pe cineva. Este de-a dreptul ridicol şi va răspunde de această nedemnă calomnie.

— Stere, cu toate că-i tremurau genunchii, rosti flegmatic:

— —■ Crede tovarăşul Beldie că e aici locul să aduc dovezi în această chestiune ? Eu sînt gata, cu încuviinţarea dumneavoastră, spuse el, îndreptat către Dimcea.

— Directorul, ca şi ceilalţi, era foarte tulburat. Ridurile obrazului i se aspriră. Nu mai sufla nimeni.

— Să nu ne abatem de la problemele noastre, zise cumpătat Dimcea.

— Atunci eu vreau să continui despre proiectul Zâne, îi ceru Stere.

— Bine. Propun o pauză de zece minute, după care vom relua discuţiile.

— Se răspîndiră prin larga încăpere, unii trecură la secretariat, iar Dan Mîndrescu se furişă afară, pe culoar, să fumeze o ţigară, vrînd astfel să-l ocolească pe Beldie. Acesta nu-i remarcă imediat absenţa. Voia să profite de pauză, pentru a-şi aduna ideile, a face ordine înlăuntrul lui, ca să poată ataca proiectul lui Zâne. Nu renunţase. Orgoliul lui sîngera, cu toate rănile deschise. Ceea ce îi îndoia suferinţa era că cel care-l atacase se numea Stere. îl ura pînă la nimicire, dar pentru întîia oară se şi temea de el. Era oare capabil să aducă dovezile de. care pomenise, să dea în vileag ceea ce nimeni nu cunoştea din viaţa sa ? Aş ! prostii ! Ce ştia Stere nu era un secret pentru cadre, iar ce nu ştiau n-aveau de unde să afle nici el, nici cei de la cadre, se linişti Beldie. Se umbri pe dată, zărindu-l pe Stere cu Nenciu, retraşi într-un colţ. Dimcea şi Liteanu îşi alăturaseră scaunele şi discutau pe şoptite. Matei era într-un grup cu Păun .fi-un şef de sector, Ştеplea. Beldie îl căuta pe Mîn- drescu. întrebă de el şi cineva îi spuse că ieşise afară. „Poltronul, mă laşează," gîndi el, necutezînd să-l urmeze. Cum se lipea de un grup, se producea acolo o jenă, o fereală. Se prefăcea că nu observă, arunca o glumă, degajat, şi se îndepărta. îl abordă şi pe Liteanu care se sculase de pe scaun şi fuma, rezemat de fereastră. Inginerul-şef părea distrat sau surd.

— Cele zece minute se scurseră şi şedinţa reîncepu.

— Stere îşi aranjă nodul cravatei, îşi mîngîie cal- viţia cu un soi de cochetărie. Un scîrţîit cît de slab, _:n foşnet nu se mai auzea :

— — Proiectul tovarăşului Zâne îmi permite să tratez o concepţie reală, interesantă şi originală şi cîteva laturi esenţiale ale aplicării ei practice.

— Şi porni la o analiză riguroasă, strălucită, a proiectului. El îi uimi nu numai pe tehnicieni, pe Mîn- drescu, pe Liteanu, ci pe Zâne însuşi, căruia îi re- făcu procesul de gîndire, cu ipotezele posibile, demonstrînd că cele alese de proiectant erau cele mai bune şi eficace.

— După aceea vorbi Matei, apoi Păun, înfăţişînd şi mai clar cum se organizau şi se legau „operaţiile paralele", adică montarea cutiei de viteză şi

revizia agregatelor. Tehnicienii nu putură să nu admire în sinea lor frumusețea și îndrăzneala construcției, îmbinarea meșteșugită a celor două acțiuni atît de diferite și complexe.

— Mîndrescu oscila. Cei doi-trei specialiști, care fuseseră de partea lui, băteau în retragere. Era evident și pentru ei că acest proiect se sprijinea pe o concepție științifică, unitară, după cum spusese Stere. Așa încît în criticile lor se agățară de unele amănunte tehnice, secundare. Era nemărturisit **o** recunoaștere a valorii sale, o cedare de pe vechile poziții ale „soluției provizorii".

— Astfel unul cîte unul îl părăsea pe Beldie. Acesta se închisese într-o muțenie ostilă, exasperată. Creierul îi lucra febril, cînd Dimcea îl îndemnă :

— Dacă ai unele observații, dă-i drumu'.

— Fu o clipă de suspensie, hotărîtoare, de care atîrna — simțea asta cu ascuțime — ceea ce era și ceea ce va deveni el însuși, în eventualitatea unei înfrîngeri.

— N-am putut să rețin considerațiile noroase și vagi ale tovarășului Stere, de aceea nici nu mă voi ocupa de ele, spuse cu dispreț. Deocamdată vreau să cercetez principiul de bază al proiectului, care se arată a fi plin de pericole.

— Era prea iscusit, ca să nu descopere un punct vulnerabil. Asupra lui voia să-și îndrepte atacul, nu direct, ci prin încercuire, și, pe măsură ce argumenta, îi răsăreau alte asociații, care în loc să-l apropie de țintă, îl îndepărtau.

— Intră, te rog, în miezul problemei, și n-o mai întinde, îl întrerupse cu brutalitate Dimcea.

— Beldie tresări, de parcă-i azvârlise o piatră în obraz. „Sînt toți, și Dimcea, pentru proiect ? se întrebă, cu o îndoială. A, nu, e doar o mojicie, sub scoarța asta de director e tot un bădăran." Și vorbi mai departe, cu o înverșunare surdă :

— Eu nu mă amețesc cu teorii. Ce ni se propune? Rodajul cutiei de viteză la o altă mașină, experimentări ? Dar, bine, *într-un fel* funcționează acolo și *altfel* la laminor. Nu avem nici o garanție că adaptarea se va petrece imediat, ceea ce este o naivitate. Dimpotrivă, e indiscutabil că va necesita o perioadă mai lungă. Cît ? E

precis că va depăşi prevederile optimiste ale tovarăşului Zâne. Şi, mai ales, n-avem garanţia că nu se vor naşte noi dificultăţi. Ele sînt chiar inevitabile.

— Matei vru să-i replice. Liteanu îl opri, scurt. Bătu cu vîrful degetelor în masă, răsfoi cîteva foi dintr-un raport şi spuse : *— O primă concluzie care se desprinde din discuţii e că ne fixăm la proiectul Zâne. Atît concepţia cît şi aplicarea ei practică au fost concretizate cu competenţă de inginerul Stere şi nu am de adăugat nimic în plus. Obiecţiile care i s-au adus se rezumă, în fond, la aceea concretizată de Beldie. Ea este într-adevăr serioasă...

— Matei îngheţă. Să fi săvîrşit undeva o eroare ?

— ...este serioasă, în sensul că la adaptare ar putea să survină unele dificultăţi. Dar ele sînt normale la orice montare, nu în special la laminoare. Beldie vrea garanţii absolute ! accentuă ironic Li- teanu. Asemenea garanţii nu 'i le poate da nimeni. Perioada de adaptare e o chestiune de un schimb sau două, aşadar îngrijorarea sa e neîntemeiată. Tovarăşe Dimcea, să nu mai amînăm şi să dăm mînă liberă lui Zâne şi lui Păun să înceapă lucrările.

— Această nesocotire făţişă, această umilire a sa îl răzbi pe Beldie.

— E de datoria mea să avertizez că ne aruncăm orbeşte într-o experienţă riscată. Nu sînt excluse consecinţe din cele mai grele. Se impune deci o examinare mai adîncă decît aceea pe care o face tovarăşul Liteanu. Nu înţeleg de ce fuge de discuţii, spuse provocător.

— Chipul lui Liteanu, fin şi consumat, se contractă de enervare. îşi propti mîna lui îngustă şi frumoasă de colţul mesei şi rosti sarcastic :

— -—- Beldie are dreptate ; fug de discuţii sterile, care nu duc nicăieri. Cel mult, la întârzierea unui proiect care ne va scoate din impasul în care ne găsim. E nu numai părerea mea, ci şi a majorităţii specialiştilor prezenţi în sală. Şi n-am de gînd să ne cheltuim energia şi timpul în van, încheie decis Liteanu.

— în acest caz, eu unul nu-mi iau nici o răspundere. Să vină confirmarea proiectului şi de la minister, se

opuse Beldie, cu un sentiment de exasperare' şi neputinţă.

— E în raportul profesorului Cerchez, pe care-l ţin în mînă, spuse Liteanu, fluturîndu-l în aer. Şi aplecîndu-se către Stere cu simpatie : Linia argumentării este exactă cu a dumitale. Te felicit !

— Cum nu-ţi iei răspunderea ? rosti Dimcea. Răspunderea ne-o luăm toţi cîţi sîntem aici. Şi dumneata împreună cu ceilalţi veţi lucra să preîn- tîmpinaţi şi să înlăturaţi dificultăţile ce s-ar ivi pe parcurs. Iar dumneata, Zâne, şi Păun, puteţi începe pregătirile. Cred că nu mai e nevoie să vă amintesc că trebuie să reuşiţi.

— Beldie zăcea în scaun, ca prostit. îşi dădea seama că se izolase, era singur. „Ce greşeală !" gîndi şi, numai cînd izbuti să-şi biruie inerţia, măcină printre dinţi:

— O dată ce s-a hotărît aşa, îmi voi da şi eu toată silinţa.

— Şedinţa se sfîrşi şi oamenii părăsiră obosiţi încăperea înecată în fum. Coborînd încet scara de piatră, care ducea spre hala uzinei, Stere nu vedea nici lîngă cine era, nici unde călca; astăzi trăise o zi mare, unică, şi orice ar fi fost să i se întîmple de-aci înainte, această zi rămînea pentru el neuitată. Nu-şi dorea mai mult. Mergea plutind, repetîndu-şi cu încîntare şi mîndrie că gîndirea sa se întîlnise cu cea a profesorului : „Linia argumentării este exactă cu a dumitale. Te felicit!" îi răsuna mereu în auz, şi altceva nu mai exista. De aceea, cînd se ciocni umăr de umăr cu Beldie, îi zîmbi absent, nevinovat. Celălalt se feri, şuierînd ameninţător :

— Am să te distrug.

— Stere continua să zîmbească.

— Matei îşi dădea seama că partea cea mai grea a muncii sale de-abia începea. Acum, mai ales, avea nevoie de întreaga sa energie şi agerime, ca să ducă la capăt lucrările. El nu era atît de naiv să-şi închipuie că, o dată cu aprobarea proiectului, totul va merge ca pe roate. Unii erau deschis împotrivă-i, ca Beldie şi Mindrescu, alţii aveau o atitudine echivocă, conducîndu-se după împrejurări, iar alţii se dovedeau a fi rutinieri şi indiferenţi. Pregătirile aduceau o fierbere în uzină, îi

scoteau pe mulți din obișnuințele lor, îi sileau să intre în alt ritm, îi încărcau de griji.

— De toate acestea Matei trebuia să țină seama, căci se afla înaintea unei mari acțiuni, care-i cerea să cîntărească bine forțele. Cele pe care se sprijinea erau foarte importante, dar asta nu împiedică ivirea unor dificultăți chiar în prima fază a pregătirilor. Astfel constată că nu exista o carcasă de rezervă. Era o neglijență a lui Beldie, inadmisibilă, ceea ce-i atrăsese o aspră imputare din partea direcției. Dimcea îl însărcină pe Velicu să comande o carcasă la o uzină metalurgică, interesîn- du-se personal de mersul turnării. Ea avea să fie livrată abia în două săptămîni. între timp, Matei muncea la reglarea mașinii de pe platou, unde urmau să facă experiențele. îi trebuiau diferite piese, unelte, ca și lui Păun, și amîndoi îl presau pe Velicu, care își mai pierdea uneori firea :

— Măi fraților, nu pot să mă rup în bucăți ! Fiecare trage de mine, îmi cîntă că nevoile lui sînt mai urgente ca ale altora. Dacă m-aș lua după voi, aș ajunge la balamuc. N-am destule cu aprovizionarea, cu transportul barelor, cu linia automată... ce să vi le mai înșir ! Acu' mi-ați căzut și voi pe cap ! Uite, mi-a ieșit păr alb ! le arătă el lui Păun și Matei, ca să-i impresioneze.

— Păun rîse :

— Pe mine nu mă păcălești. Păi tu erai alb de tînăr !

— în halul ăsta ? Caută tu un fir de păr negru și, de l-oi găsi, îl înghit.

— Va să zică nu vrei să ne ajuți ? conchise Păun.

— Velicu își roti ochii mari și bulbucați :

— E vreunul aici care să se plîngă de mine ?

— Apoi, pricepînd că Păun îl stîrnise doar, un zîm-

— bet i se așternu pe chipu-i gras și bonom :

— Ce-i după cum vreau eu ? Dimcea ce păzește ? Mai alaltăieri mi-a spus: „Velicule, îngri- jește-te de scule". îl cunoști pe Dimcea. E mai sănătos să nu repete a doua oară. Așa că o să mă ocup și de voi, oftă el resemnat. Dar pe la magazia numărul unu ați fost ?

— Am fost. Am adunat cîte ceva, dar mi-am irosit o dimineață, spuse Matei. E un magaziner care nu știe unde pune materialele, ce are, ce-i lipsește. E mai degrabă un bazar acolo, nu o magazie.

— Azi, mîine sînt în inspecție la el. O să-i răstorn magazia cu dosul în sus. îl am notat pe fiecare în „registrul" meu, cu tot ce a primit de un an încoace, se laudă Velicu, bătîndu-se pe piept, unde ținea, în buzunar, faimosul lui carnet cu scoarțele de muşama neagră.

— Nu era o laudă deşartă, deoarece Velicu, în afară că era înzestrat cu o memorie extraordinară, îşi însemna zilnic dirijarea materialelor spre secții, cunoştea ce intra şi ce ieşea din magazii, gradul de uzură al sculelor, cele care nu se mai folosesc, cele care puteau fi reparate, sau sculele noi, încît el însuşi era un „registru" ambulant. Avea însă o slăbiciune : se despărțea anevoie de sculele noi, îndeosebi de cele scumpe, pe' care le păstra într-o magazie de „rezervă", care se afla direct sub controlul lui, şi de unde nu se elibera un cui fără iscălitura sa. O fi fost, probabil, scuturat de Dimcea, dacă Velicu, atît de zgîrcit, se oferi cu dărnicie, deşi cu un aer de suferință :

— Cînd o fi cazul, vă dau şi din „rezervă", să nu ziceți că-s al dracului.

— Nu zicea nimeni. Omul rotofei, cu părul alb, cu umbletul iute şi legănat, era iubit de toți pentru firea lui veselă şi optimistă. Era mereu aferat, n-avea niciodată timp, cutreierînd pe rînd secțiile, într-o activitate permanentă. Şi oricît ar fi fost de necrezut, lui Velicu nu-i priia statul pe loc. El singur spunea : „Cum sed o jumătate de ceas pe scaun, amorțesc". Mişcarea era una din însuşirile naturii

— sale şi de-ar fi stat imobilizat într-un birou, s-ar fi îmbolnăvit. Deşi se văieta că-l dor picioarele de kilometrii pe care-i străbătea prin uzină, era vizibil că fără aceste raiduri n-ar fi avut senzația că trăieşte, că e activ şi folositor. Circula şi o glumă pe seama sa: „Ce face Velicu ? — Se mişcă". De altfel, un inginer îl şi poreclise „perpetuum mobile". Iată de ce nici pe Matei, nici pe Păun nu-i mira nerăbdarea lui Velicu, care se legăna cînd pe un picior, cînd pe altul, înainte de a porni spre o altă secție.

— Ei, cu voi am lichidat. Mai aveți vreo pretenție la mine ?

— Şi abia isprăvi, cînd cineva îl anunță să alerge degrabă la inginerul-şef Liteanu, în hala nouă,

unde-l chema să vină de îndată. Velicu înălță mîi- nile în aer :

— Poftim, cum să te împărți? i se adresă lui Păun. Aici la voi transformări mari, dincolo linie automată... Cine mai are răgaz să răsufle ? Nu vezi, lucrurile, oamenii şi-au ieşit din albia lor, parcă-i revoluție, spuse pe un ton necăjit, că cei doi nu înțeleg că el nu mai poate întîrzia o secundă.

— „Nu parc-ar fi revoluție, este revoluție," îl îndreptă în gînd Matei, bucuros de concursul lui Velicu.

— El exprimase un simțămînt pe care, conştient sau nu, îl aveau cei mai mulți, întrucît ceea ce se petrecea în uzina lor nu era un fapt izolat, ci oglindea un fenomen vast ce cuprinsese întreaga țară.

— Unul dintre acei care desluşeau clar ceea ce era de neîntors, inevitabil, în acest fenomen, era şi Beldie. După eşecul suferit cu proiectul său reflectase îndelung cum se va răsfrînge asta asupra ca - rierei, viitorului său. îşi măsura înfrîngerea în raport cu succesul, cu victoria lui Matei, care nu era încă definitivă, dar putea fi. Şi aceasta însemna o reducere treptată, o micşorare a rolului său. O astfel de perspectivă n-o suporta cu nici un preț, o respingea dorința-i aprigă de a ajunge, de a par-'

— veni cît mai sus, ceea ce era scopul şi sensul vieţii sale. De aceea nu se dădea în lături de la nici un mijloc ; făcu un raport către minister, în care îşi exprima rezervele cu referire la proiectul lui Zâne, cu toate că ştia că va încăpea în mîinile lui Cerchez. Pînă să ajungă la el, socotea că va fi studiat şi de alţii, va provoca unele nedumeriri, suspiciuni şi poate chiar un curent de opinie nefavorabil proiectului. Un al doilea exemplar îl trimise la Capitală.

— Era convins că raportul nu va rămîne fără efect. Pînă acum nu întreprinsese nimic pe faţă contra lui Matei. Dar nici nu se grăbea să ajute la lucrările de pregătire. Se arăta pasiv şi străin. Pe ascuns continua să întreţină îndoiala, nesiguranţa printre oameni. Era suficient o aluzie, o ridicare din umeri, o mină de neputinţă, cînd era întrebat asupra reuşitei experienţelor. El împrăştia în acest mod neîncrederea nu numai printre tehnicieni, ci şi printre muncitori. Pentru a-i influenţa pe aceştia, alesese calea cea mai potrivită : Mitică Enache, un flecar vanitos şi uşuratic. El n-ar fi fost în stare să ţină un secret, îi cunoştea meteahna, şi profită de ea la cel dintîi prilej, cînd Mitică, curios, avid de noutăţi, vru să afle amănunte :

— Eu, coane, sînt cu tot sufletul alături de dumneavoastră, şi pe" mine nu mă orientaţi ! îi re- proşă el sentimental. Oamenii fierb ; unul zice una, altul zice alta. Aud că vin nişte transformări mari. E de bine, e de rău ?

— Beldie rosti impersonal:

— Părerile sînt împărţite. E o experienţă interesantă, da' ce-o ieşi, de ! sînt şi riscuri, cel puţin aşa pretind specialiştii.

— Cum să nu fie ? ! izbucni indignat Mitică. Iei tu şi modifici, schimbi, dregi ! Păi, maşina-i lucru delicat...

— Eşti deştept, te pricepi, încuviinţă fin Beldie. E de aceeaşi părere şi un specialist ca Mîndrescu. E totuşi o experienţă, să încercăm...

— Ta te uită, „mafoame", inventator, Edison! Face experienţe pe pielea noastră, a muncitorilor ! Şi dumneavoastră aţi tăcut, n-aţi zis nimic ?

— E hotărîrea conducerii, executăm, rosti supus Beldie.

— Şi dacă survin complicaţii ? întrebă Enache, care prinsese ceva din aer.
— E, ce-o să fie ! O să te mai odihneşti şi tu, glumi Beldie.
— Aha ! Frumos ! Da' de ce n-au luat proiectul dumneavoastră care, ce mai, se compară ? •
— Erau nişte dedesubturi, spuse misterios Beldie.
— Lucrături. Am înţeles. V-am spus eu că Zâne ăsta e periculos.
— Mitică, ce-am vorbit rămîne între noi.
— Mut ca pămîntu', coane !
— Mitică nu credea un moment că existau „lucrături". Intenţia lui era să dibuie ce situaţie avea Beldie, dacă mai era tare, să se orienteze încotro bătea vîntul, iar la nevoie să schimbe „macazul". Rîvnea să fie numit şef de echipă, sau avansat într-un fel, ca să i se mărească salariul. Şi decise că Beldie îi mai putea fi de folos. îşi impuse să nu sufle nimic din ce aflase.
— A doua zi se întîmplă să fie laolaltă, la aceeaşi masă, cu Boghici, Gherghel şi alţi doi laminorişti. Oamenii erau preocupaţi de transformările care se vesteau. Ei nu ştiau cum să le primească. Le discutau în fel şi chip.
— Mde, e prost ! mormăi Boghici.
— De-o ieşi rău experienţa ăluia, mi-e că se înţepeneşte laminoru', spuse un altul.
— Tu ce ştii, mă Mitică ? N-ai auzit nimic ? întrebă bătrînul Boghici.
— Da' ce-i el, specialist ? Habar n-are, rosti plictisit Gherghel.
— N-oi fi, dar tot ştiu mai mult ca tine.
— Ei, ce ? îşi lungiră gîtul cei din jur.
— Mitică deveni prudent:
— Cei mai mulţi specialişti sînt pentru. Au studiat problema din fir-a-păr. Mă rog, sînt oameni cu doxă !
— Aşa o fi, rosti careva, neconvins.
— Cînd ceilalţi se ridicară de la masă, Boghici se întoarse spre Mitică, îndoit:
— Umblă vorba că alţii sînt contra. Să nu iasă una groasă. Şi atunci ce ne facem ?

— O să fluieri şi dumneata la lună, rîse Enache şi, fiindcă bătrînul se posomori, încercă s-o repare : Nici capul să nu te doară. Nu mi-e mie ruşine cu specialiştii noştri !

— Mitică, te caută cineva! îl strigă de la o masă.

— Prizărit, mic şi vioi, Spălățelu se strecură prin înghesuială. Mitică, mulțumit s-o întindă, se şi sculă. îl cără afară pe magaziner, tîrîndu-l de braț.

— Ghiță, ai picat la țanc, se înveseli el. E o tărăşenie cu Vasilica...

— Iar vrei cheia, spuse acru Spălățelu.

— Mă, săraca de ea, a bătut-o Caşcote, a deşe- lat-o. E toată numai vînătăi şi cucuie. O bănuie. Mi-e milă de Vasilica, da' eu m-am retras. E mai sănătos... E în joc prestigiul meu. Aşa că ce-a fost s-a dus. M-am încurcat cu alta ; o cadră !

— Spălățelu n-apucase să spună un cuvînt tot timpul cît turuise Enache. Altceva îl mînase către el şi aştepta să isprăvească. Mai mult de formă — căci nu-l interesau aventurile acestuia — spuse :

— Si asta cine mai e ?

— Care ? A, da ! E tot din cartier. Femeie subțire, nevastă de căpitan ! Adică a fost. Acu' bărba- tu-su lucrează la piatră, la săpat, e muncitor necalificat. Sînt la ananghie. Ea mi-a făcut ochi dulci : „Tovarăşe Mitică, dumneata care eşti suspus, dumneata care ai situație şi legături, nu cumva ai putea cere şi pentru mine o slujbă mai uşoară ?" Şi-mi zîmbea, măi Ghiță! Cînd zîmbeşte, face două gropițe, că-ți vine s-o mănînci. Eu m-am lăsat greu : „Să mai vedem, o să mă strădui, că ştii dumneata cu cadrele, cu vigilența"... N-am unde s-o duc. La ea acasă nu se poate, la mine îi e frică de vecini.

— Spălățelu nu răspunse. Se prefăcu distrat. Enache îl atacă direct :

— Mi-e că o să am nevoie de nişte chei. Nu chiar azi, că după-masă abia tratez cu ea, ne întîlnim în oraş. Nu şade frumos s-o invit de prima dată la odaie. Femeie subțire ! Da' mîine, e foc! Arde, Ghiță ! Ce taci, mă ?

— în această pauză, omulețul pipernicit şi viclean susură :

— E Velieu în control la mine.

— Dintr-o dată, din mintea lui Enache se şterseră căpităneasa, întîlnirea, cheia garsonierei.

— Te-o fi dibăcit cu vreo neregulă ? spuse speriat.

— încă nu.

— -— Ce-i aia „încă nu" ! Nu ți-ai pus la punct bonierele, registrul ?

— ■— Le-am pus.

— Atunci e în ordine.

— Nu e. Cotrobăieşte prin hîrțoage din '49, şi mi-e să n-am încurcături.

— Treaba ta, eu mă spăl pe mîini, se lepădă de el Mitică.

— -— Ce-ar fi să... dispară un bonier ? murmură Spălățelu.

— N-am auzit, nu mă bag. Aranjează-te cum pofteşti! Pe mine să nu mă compromiți.

— Mă laşi tocmai cînd sînt la strîmtoare ?

— Mitică se înfurie, strigă :

— E fabrica lui tata, prăpăditule ? Ce sînt eu aici, şef, director ? Ți-am spus de atîtea ori : „Ghiță, fă-te om, reabilitează-te !" Şi după ce-şi descărcă mînia, se calmă subit : De-ar fi o neglijență acolo, poate... să vorbesc cu Velicu. O neglijență, nu ceva serios. Eşti în clar ?

— O să fie o neglijență...

— Dă cheia încoace ! Mîine, între cinci şi opt, vreau liber la tine, spuse Mitică, despărțindu-se zorit de magaziner.

— Bineînțeles că nici gînd ii-avea să se amestece, ceea ce nu numai că ar fi fost inutil, dar i-ar fi stricat şi lui. Cu uşurința firii sale, Mitică îşi zicea că, pînă la urmă, Spălățelu o să iasă cumva basma curată, iar de nu, o să fie dat afară. Atîta pagubă ! Cheia pe care o strîngea în palmă îi aminti de căpi- tăneasă. Se întîlneau la „Wilson", nu putea să meargă cu ea oriunde. Abia mai avea vreme să mănînce, să se radă, să se îmbrace, ca să fie la cinci şi jumătate la cafeneaua-restaurant.

— Cînd intră pe poarta casei, ochi curioşi pîndeau pe la garduri; la ei în curte se întîmpla ceva ne-obişnuit ; de undeva, din fundul magaziei, veneau pînă la el nişte gemete, nişte lovituri înfundate. Mitică se-ndreptă repede într-acolo şi auzi din ce în ce mai distinct icnituri, bufnituri şi o voce care se ruga :

— Nu mai da !... Nu mai da !...

— înlătură brusc uşa magaziei şi înainte să desluşească în întuneric ghemotocul de cîrpe, vîrît într-un ungher, acesta țîşni pe lîngă el şi alergă prin curte, urlînd :

— Mă omoară ! Săriți!

— Era Răsturnica, cu părul vîlvoi, cu bluza sfîşiată, cu obrazul vînăt şi însîngerat.

— Ce-i asta, măi unchiule, ai înnebunit ? rosti uluit Mitică. Mai mare ruşinea, aduni strada la noi!

— Bătrînul, galben, gîfîind, zise :

— Mi-a cerut leafă... pă trei luni... cică mă pîrăşte la sindicat... că nu-i slugă s-o hrănesc cu lături... să doarmă cu şoarecii în magazie... că eu o isplotez... ia ascult-o !

— Isplotatorule! fonfănea, plîngînd, Răsturnica. Să muncesc ca o vită, de pomană. Te reclam la sindicat ! Mă angajez la o cantină, spăl pe jos, curăț, da' la tine nu mai stau. Isplotatorule !

— Mitică se uita prostit la femeia despuiată şi uscăţivă, pătată de pistrui negri, cu părul sîrmos. Pentru el, această făptură neghioabă şi şuie era doar un biet animal. Şi ca din gura ei să iasă cuvinte ca „sindicat", „isplotator", era chiar mai de necrezut decît dacă, printr-o vrajă, s-ar fi preschimbat deodată intr-o zînă. Cînd se dezmetici, stingherit, enervat de lumea îngrămădită la uluci, Mitică vru s-o încînte, s-o împace.

— Măi Răsturnico, o să ţi se plătească ce ţi se cuvine. Potoleşte-te, ce draeu', nu-i bîlci aici.

— Femeia se trase îndărăt, spre poartă.

— Parcă tu eşti mai breaz ! Toată ziua mă trimiţi cu biletele la femeile tale...

— Ieşi! se năpusti Mitică.

— Răsturnica o zbughi afară, înjurînd şi blestemînd pe trotuar.

— Mitică îl împinse în casă pe unchiu-său.

— O să dai de bucluc cu smintita asta. De ce-ai bătut-o ?

— M-ajuns, nepoate, hîrîi încet bătrînul. O auzi ? Isplotator !

— Totuşi acest incident nu-i tăie pofta de mîncare nepotului. Peste un ceas, sătul, ferchezuit, pus la dungă, era la „Wilson". întîlnirea cu căpităneasa se desfăşură mai fericit decît spera, căci după cîteva sticle cu bere, ghici că ea era dispusă să-i cedeze şi la „prima vedere", ceea ce-l înflăcără atît de tare pe Mitică, încît o duse zburînd acasă la Spălăţelu. „Sînt în pijama," protestă acesta moale. Dar Mitică nu se înduplecă. îl sili să se îmbrace şi-l scoase din garsonieră.

— A doua sau a treia zi trecu pe la magazie şi-l găsi pe Spălăţelu mai liniştit, semn că primejdia se îndepărtase.

— Mie să-mi mulţumeşti! Păi, de ! se făli Enache, împungîndu-şi obrazul cu arătătorul.

— Să vedem rezultatul verificării, spuse precaut Spălăţelu.

— S-a aranjat ! Contează ! îl asigură Mitică.

— Şi cînd se credea că verificarea se sfîrşise cu bine, Trifu de la cadre îl rugă într-o zi pe Enache să vină pînă la el. Nici nu i se năzărea că ar fi în legătură cu Spălăţelu, aşa încît intră în birou zîmbitor şi zgomotos : -

— O mie de ani pace ! Zi-i, frăţioare, Ce-ai cu mine ?

— Mitică nu se prea sinchisea de şeful cadrelor. II socotea un băiat cumsecade, dar cam „tolomac", cum se exprima Enache. Avea un aer adormit şi era zgîrcit la vorbă. Nu pricepea de ce era preţuit de Nenciu, de alţi membri din comitet, de muncitori. „Ce dracu or fi văzut şi la ăsta ?" El nu-i găsea nici o calitate, de aceea se purta cu el oarecum familiar şi superior.

— Ia şezi, tovarăşe Enache, îi spuse Trifu, cu un sunet sec în glas.

— Tonul acesta uscat, oficial nu-i mai plăcu. Rosti totuşi vesel, grăbit :

— Zi-i, frati-miu, că-s pînă-n gît cu chestiuni urgente.

— Ce ştii despre Ghiță Spălățelu ?

— Lui Mitică îi pieri aplombul.

— Spălățelu ? repetă el, ea şi cînd ar fi auzit pentru întîia oară de acest nume. Zări pe masa lui Trifu un dosar şi-şi închipui numaidecît că era al lui Ghiță.

— Ai dat recomandație despre el, la angajare, spuse şeful cadrelor, nepăsător.

— Da, parcă, îşi aminti oarecum Enache. E un băiat muncitor, îşi cată de-ale lui, dar nu-i prea ridicat politiceşte.

— Nu despre asta te-ntreb. Îl cunoşti de mult ?

— Mitică se pripi :

— Ce-i, măi frate, cu el ? E ceva, ca să zic aşa, necurat ? Vorba aia, între noi, poți să-mi spui.

— Nu-i nimic deosebit. Completăm datele la dosare, rosti monoton Trifu. Ce ştii şi tu despre viața, despre trecutul lui ?

— Lămureşte-mă, frate ! îi mai reveni inima la loc lui Mitică. Mare lucru nu prea ştiu ! E fiu de mic meseriaş, a lucrat la o cooperativă, apoi a stat o vreme fără slujbă. îl trăgea ața să intre în producție, voia să se încadreze, să devină un muncitor adevărat. E însă cam bolnăvicios.

— De la cooperativă a fost dat afară că falsificase nişte borderouri, spuse foarte rar Trifu.

— Enache începu să clipească des, de parcă-i intrase un fir de praf în ochi.

— Ia uite, dom'le ! Ce tot spui, frate ? Ghiță a falşi...

— A fost închis un an de zile, urmă Trifu cu aceeaşi indiferență.

— închis !? exclamă Enache în culmea mirării. Și mie îmi spunea că a fost şomer. Ce ți-e şi cu omu' ! îi întinzi o mînă să-l ajuți şi el e cu două fețe, se văicări Mitică, în nădejdea că celălalt o să-l consoleze : „Lasă, măi Mitică, ce vină ai tu ?" Atunci el ar fi răspuns : „Nu-i aşa, tovarăşe, se cădea să fiu mai vigilent! Partidu' ne-nvață..."

— Dar nimic din toate astea.

— „Ce cutră e şi acest Trifu, cu aerul lui adormit. Ce se ascunde îndărătul frunţii sale încreţite ?"
— Altceva nu ştii ? Ia adu-ţi aminte, îl îndemnă iar şeful cadrelor.
— Pe Mitică îl ispiti o dorinţă nebună să deşerte tot, să-l afunde adînc, cît mai adînc, numai să scape nepătat. îl opri teama că el dăduse referinţe şi le iscălise.
— Cin' să bănuie ce zace într-o stîrpitură ca asta ?
— Mai gîndeşte-te, stărui Trifu.
— Mitică transpirase în podul palmelor. Se şterse de pantaloni, pe sub masă.
— A, da ! Mi-a pomenit odată că muncea în piaţă, ca sezonier, pare-mi-se...
— Făcea speculă eu carne, rosti domol Trifu.
— Speculă ? De unde să visez ! în ce m-am băgat, frate !
— Altceva mai ştii ? îi auzi din nou vocea sîcîi- toare, care-i străbătea încet, ca o picătură de apă, creştetul capului.
— Eu, nu ! Oricît m-aş căzni, e degeaba. Ptiu ! Fir-ar mama lui a dracului !
— Bine, tovarăşe, nu te mai reţin, spuse Trifu.
— Mitică ieşi din birou, ameţit, urmărit de chipul
— şters, adormit al lui Trifu. Cum de aflase atîtea despre Spălăţelu ? „Mototolul" Tăcea şi lucra pe dedesubt. Şi cu mine ce-o să fie ?" se întrebă el, pradă unei nelinişti pe care n-o mai cunoscuse pînă acum.

— De cum intră în clădire, îl cuprinse o senzaţie incertă şi iritantă. Nu-şi dădea seama de unde venea; din faptul că pătrundea pentru întîia oară aici, din îndoiala că înfăptuise o greşeală grăbindu-se, din smulgerea dificilă a unei convorbiri care, numai la stăruinţele lui, i se acordase. Fusese amînat de cîteva ori şi Beldie se aştepta să fie chemat sau cel puţin să capete un telefon. Dar nici un semn nu-l vestea că acţiunea lui avea vreun rezultat. Treceau zilele şi pregătirile în uzină înaintau. Să nu fi iscat raportul său interes nici aici, nici la minister ? E ceea ce-l hotărîse să insiste a fi primit.

— Şi acum, cînd izbutise şi era înăuntru, căuta camera şefului secţiei economice, la care fusese chemat. Parcurse un culoar lung şi o luă la stînga ; auzea cîte un glas, ţăcănitul unei maşini de scris. Peste tot era mişcare, un freamăt de activitate, dar zgomotele se resorbeau într-o linişte lină şi învăluitoare. Doi bărbaţi se încrucişară pe culoar, se recunoscură şi se îmbrăţişară, cu o exclamaţie de bucurie. Se revedeau după o lipsă îndelungată ; unul pleca chiar în aceeaşi noapte spre Hunedoara, celălalt pe un şantier. îşi scuturară mîinile, prieteneşte, cald. O uşă se deschise, oferind privirii o încăpere ticsită de oameni care şedeau în bănci, cu caietele pe pupitru.

— Oricît se străduia să fie degajat, să-şi ţină drept capul lui frumos, ceva îl stînjenea, îi dădea sentimentul că-i neînsemnat, fără putere. Această putere, pe care o rîvnise toată viaţa lui, o simţea aici reală, deplină, dar ea era a unor oameni simpli, de rînd. Cariera, viitorul lui depindea de ei, de unul dintre acei pe care-i întrezărise în fugă. în sala de şedinţe, un activist anonim sau unul asemănător cu el, care întîmplător se numea Neagoe, de la camera nr. 27. Acesta putea decide căderea sau înălţarea sa, gîndea Beldie — pentru inginer nu valoarea personală, meritele, devotamentul constituind baza unei ascensiuni fireşti, ci relaţiile oculte. Şi fiindcă asemenea relaţii nu le mai avea, conştiinţa acestei realităţi produse o nesimţită schimbare în el, îndată ce păşi pragul; se curbă puţin, deveni mai reţinut, aproape stîngaci. Era la secretariat şi aşteptă vreo eîteva minute pînă să fie anunţat : „Tovarăşul Leon Beldie !" De data aceasta cuvîntul „tovarăş" îi sună mîngîietor în auz, ca o confirmare, ca o carte de vizită, care-i reda puţin încrederea.

— Omul dinapoia mesei de birou, scund, blonziu, cu pleoapele groase, se ridicase pe jumătate de pe scaun, întinzîndu-i o mînă mică şi energică. După aceea se reaşeză, punîndu-şi braţele pe masă şi palmele una peste alta.

— Vă ascult, spuse, fără să clintească.

— Beldie se codi cum să înceapă, ce anume trebuia sau nu să spună. Fu cît se poate de precaut.

— E în legătură cu raportul pe care vi l-am înaintat.

— Da, l-am primit. Mai aveţi ceva de completat ?

— Găsiți că era insuficient ? scăpă Beldie şi îndreptă numaidecît : Eu am arătat documentat şi amănunțit care sînt riscurile posibile. Dacă mai e ceva de lămurit, e nevoie de unele explicații, sînt gata să le dau, se oferi el, dorind astfel să obțină un indiciu, cît de mic, în ce fel fusese primit raportul, cum era privit autorul lui, căci de asta depindea reuşita sau nereuşita sa.

— Dar înțelesese că nu va scoate nimic de la Neagoe. Acesta şe rostea rar, măsurat, aşteptînd ca celălalt să spună ce vrea. Şi Beldie vorbi mult despre proiectul lui Zâne, despre accelerarea nechibzuită a lucrărilor, despre frămîntările din uzină, în timp ce bărbatul scund şi blonziu, cu pleoapele coborîte, îşi lua din cînd în cînd cîte o însemnare.

— Mă întemeiez pe o experiență de douăzeci de ani, care mă îndreptățeşte să fiu îngrijorat de consecințele acestei operațiuni, spuse cît mai convingător.

— Specialiştii sînt pentru proiect.

— Beldie încercă din nou aceeaşi senzație incertă şi iritantă. Îl observă atent pe omul dinaintea sa.

— O parte dintre ei, alții sînt contra, spuse, fără să clipească.

— Totuşi l-au aprobat şi ei, aşa rezultă din pro- cesul-verbal.

— „Este bine informat," cugetă Beldie, care nu de- zarmă.

— O dată ce conducerea, adică tovarăşii Dimcea şi Liteanu au fost pentru, fireşte că asta a influențat hotărîrea unora, deşi părerea lor era alta.

— Vreți să spuneți că a fost o presiune ?

— Beldie simți că a făcut un pas pe o sîrmă suspendată în aer. Se trase înapoi.

— Oarecum, indirect, prin autoritate, prin prestigiu, nu impunîndu-le.

— Proiectul are şi avizul consilierului Cerchez.

— îi port un profund respect, domnia-sa e o personalitate, o capacitate teoretică, dar noi, care ne frecăm zi de zi la laminoare, sîntem preocupați mai întîi de aspectul practic, realist.

— Un răstimp, Neagoe tăcu.

— Va să zică sînt şi alții de părerea dumneavoastră ?

— Da, sînt. Acum nu ştiu cum vedeți dumneavoastră problema. Raportul meu v-a fost de vreun folos ? îl

întrebă cu nervii întinşi.

— Neagoe se feri de un răspuns clar :

— L-am înaintat mai departe.

— Uşa se crăpă şi, prin întredeschizătură, secretara îl înştiinţă :

— Tovarăşul Predoiu e în sală. începe şedinţa.

— Neagoe îşi strînse repede hîrtiile, le vîrî într-un

— sertar şi încuie.

— Avem o consfătuire, se scuză el şi mai spuse : S-ar putea ca o comisie să reexamineze proiectul.

— Ştirea avu un asemenea efect asupra lui, încît Beldie rătăci pe culoar. Şi cînd regăsi drumul, îl văzu pe Neagoe abia ţinîndu-se după un bărbat înalt, cu hainele largi fluturînd pe el. Acesta mergea cu paşi iuţi, mari, de parc-ar fi despicat nişte valuri. Faţa lui matură şi deschisă era ciudat întinerită de o şuviţă de păr ce-i atîrna deasupra frunţii. Era albă, luminoasă, contrastînd cu restul părului des, aspru şi negru. Cei doi pieriră în sala de şedinţe.

— Afară, în stradă, căută să se limpezească. Refăcu de nenumărate ori convorbirea avută, retrăind acea senzaţie incertă, de lunecare pe muchie de cuţit, pe care o încerca mereu în ultimul timp.

— Cînd se întoarse la uzină, se retrase în cabina sa, îşi puse halatul şi-şi aprinse ţigara. Urmărind volutele de fum, îşi imagina momentul cînd ştirea pe care o visa va ajunge aici, cînd lucrările de pregătire vor fi întrerupte. Va fi ca o rostogolire în gol a lui Zâne, Stere şi a celorlalţi care-i susţinuseră proiectul. înşişi Dimcea şi Liteanu se vor resimţi de această înfrîngere. Iar el îşi va întări şi mai mult autoritatea şi deci puterea. Pentru aceasta trebuia, la rîndu-i, să prezinte o soluţie nouă. îşi va reface deci proiectul şi-l va propune spre consultare.

— Era atît de înfierbîntat de aceste gînduri, încît îl sună pe Dan Mîndrescu, rugîndu-l să vină pînă la el, în cabină. Peste zece minute, tehnicianul ciolănos, cu capul cavalin, şedea pe scaun înaintea lui Beldie, care-i împărtăşi un plan creat de imaginaţia lui febrilă. Fără amănunte şi precizări îl informă că fusese „undeva, sus", că oprirea lucrărilor era o chestiune de zile, că se constituise chiar o comisie de reexaminare şi că era cel

mai nimerit prilej să-şi îmbunătăţească propriul lor proiect, avînd şansele cele mai mari să fie adoptat.

— Ceea ce-l ului pe prudentul Mîndrescu era totala imposibilitate, irealitatea acestui plan, căci un proiect aprobat de foruri superioare nu putea fi înlăturat decît în cazul excepţional al descoperirii unei erori grosolane, al unui viciu fundamental. Or acest viciu nu exista. Dan Mîndrescu nu voia deci să se angajeze, prefera să stea deoparte, liniştit, la adăpost. Renunţă la dreptul de coautor, pe motive că fi-are ambiţii, promiţîndu-i însă un sprijin tehnic. Era convins că era inutil şi că proiectul lui Beldie va muri îngropat între cartoane.

— „Poltronule !" îl ghici Beldie, care se mulţumi şi cu acest ajutor.

— Puţin după plecarea sa se ivi Stere, cu raportul lunar, situaţia comenzilor, a producţiei. Ori de cîte ori intra în cabină, fără voie Beldie se crispa, ca şi cum fiecare fibră se răzvrătea în el, nesuportîndu-i prezenţa fizică. Acest om fusese în stare să înrîu- rească atîţi specialişti, să-i sfărîme în bucăţi proiectul ? II vedea uscat şi veşted, cu trupul ţeapăn, stînd în picioare înaintea lui. Era aşa cum îl ştia ¿întotdeauna şi totuşi pînă acum nu-l cunoscuse. Sub învelişul banal şi neînsemnat răsărise un alt Stere, cel adevărat. I se păruse că-l strivise, că-l făcuse supus şi umil. Se înşelase crunt. Ani îndelungaţi mocnise de o ură otrăvită şi la cel dintîi prilej răbufnise. „Ţie ţi-au trebuit douăzeci de ani ca să mă loveşti, eu în cîteva săptămîni pot încă să te desfiinţez," gîndi Beldie, cercetîndu-l în tăcere.

— Ce doreşti ? rosti glacial.

— Stere puse documentele pe masă şi spuse :

— Păi, să întocmim programul de laminare.

— Deocamdată sînt ocupat, vino mai tîrziu.

— N-o să pot, voi fi pe platou.

— Dumneata unde lucrezi, pe platformă sau pe platou ? ridică tonul Beldie.

— Acolo unde mi s-a dat sarcină.

— Şi aici ai sarcini. Organizează-te mai bine, dacă nu, am să te înlocuiesc.

— Stere strînse din umeri. Rosti cu nepăsare :

— Nu-şi are rost ameninţarea. E ordinul tovarăşului Liteanu.

— '— Eu sînt şeful laminoarelor ! Iar dumneata îţi neglijezi munca, pitindu-te pe după spatele altora.

— Discutaţi cu conducerea, spuse plictisit Stere, îndreptîndu-se spre uşă.

— Stere ! îl strigă Beldie.

— Da, rosti celălalt, indiferent.

— Vii peste o jumătate de oră ! îi porunci.

— Stere ieşi, fără să răspundă. Beldie îşi înghiţi furia. Cînd se mai linişti puţin, regretă că nu se stăpînise. „Asta nu mi se va mai întîmpla," îşi făgădui. Şi după două ceasuri, cînd apăru Stere, nu-i făcu nici o imputare.

— Planurile de lucru sînt gata, repartizează-le şi celorlalţi, spuse cu un glas obişnuit.

— Apoi porni prin secţii, în tura lui zilnică de control. Cît ar fi voit să evite platoul, curiozitatea îl mînă totuşi într-acolo. Pe acest spaţiu vast, într-un loc retras se înălţa profilul întunecat al maşinii. Beldie se apropie şi văzu un om lungit pe podeaua de ciment, eu trupul vîrît pe jumătate sub angrenajul ei. II recunoscu după pantalonii albaştri de doc. Era Matei. Acesta fixase tocmai un lagăr şi se tîra afară de sub maşină. Mîinile, fruntea, bărbia îi erau mînjite de o unsoare grasă, cafenie. îşi şterse cu o cîrpă degetele, iar cu braţul sudoarea de pe faţă.

— Cum mai merge ? întrebă fals amical Beldie.

— Sînt mulţumit, spuse Matei, rezervat.

— Dacă ai vreo nevoie, te rog să-mi spui.

— De mîine mi-ar trebui un mecanic şi mi electrician.

— O să-ţi detaşez imediat doi oameni din echipa de reparaţii. Ai înaintat destul de serios, constată Beldie, aplecîndu-se să verifice piesele.

— Mă ajută inginerul Stere şi meşterul Păun, mai lucrez după-amiaza şi, uneori, noaptea.

— Şi pe cînd speri să termini prima fază ?

— Cam într-o săptămînă. Vreau, cînd o sosi carcasa, să experimentăm cutia de viteză. După asta începem lucrările, la laminor, montatul, revizia.

— Da, da, aprobă rece Beldie. Şi se îndepărtă, înapoindu-se în cabină, unde îşi aprinse o ţigară, pe

gînduri : „Dacă nu era ăsta, n-ar fi ridicat capul nici Stere".

— Țirîi telefonul. Apucă receptorul; la celălalt capăt al firului era Sanda Mavrodin. îl rugă să treacă pe la ea... Ioanițiu ?... Se află la schelă... Era singură şi-l aştepta... Bun, la şase precis va fi acolo.

— După ce se culcase cu ea, a doua zi îi trimisese un buchet de flori. îi mai telefonase, aproape se invitase la ea ; Sanda îl refuzase însă politicos, sub diferite pretexte. O credea supărată, jignită, şi aduse vorba despre transfer, asigurînd-o că-l va obține în curînd. Şi, într-adevăr, pipăise terenul, interesîn- du-se la Dan Mîndrescu dacă există vreo posibilitate s-o ia în secția lui. Dar nu mai insistase, împrejurările nu i se arătau prielnice. Apoi, intenția sa era să se mai culce o dată, de două ori cu Sanda şi să rărească relațiile atît cu ea, cît şi cu Ioanițiu. Voia să fie liber, să se desprindă de orice legături, care erau un obstacol în drumul său.

— „O fi la ananghie, sau i s-o fi făcut dor de mine ?" reflectă Beldie. Dar numaidecît îl pătrunse o bă- nuială. Să fi sosit Andrei ? Se tulbură. Ce neghiob era ! Cum îşi închipuise că Sanda îl sunase pentru el, cînd pînă acum nu-i mai dăduse nici un semn, cînd evita să-l mai întîlnească ? Acest telefon avea un scop. Poate că Andrei se afla chiar la ea. Nu, nu se va duce. Se'răzgîndi. Era inutil. Se putea pomeni cu ne- potu-său acasă. Aşa, cel puțin, va încerca să-l împiedice să vină, îl va speria că locuința e supravegheată.

— Acasă, pe la cinci, începu să se radă, să se îmbrace, plin de nervozitate. îi mărturisi îngrijorarea sa şi Aurei, care se opri din răsfoitul unei reviste vechi, ilustrate.

— Ce ne facem ? O să vină la noi! spuse ea.

— La mine, nu ! se smuci el violent.

— -— Te-ai înțeles cu Val că...

— Nu eu m-am înțeles. A fost o uşurință de neiertat din partea ta. Nu trebuia să-i făgăduieşti. Andrei n-are ce căuta la noi.

— Bine. E foarte bine.

— Ce „bine" ! Nu cumva să-l laşi aici. E un străin, nu- mi este rudă, nu-mi este nimic.

— Cu atît mai puțin mie.

— Ioanițiu mi-a aruncat această pacoste în spinare. Am să lichidez şi cu unul, şi cu altul. Eu nu sînt gazdă de nemernici, spuse, de parcă s-ar fi supărat în fața cuiva.
— Şi unde pleci ? Mi-e frică să rămîn singură.
— Am treabă în oraş. Dacă vine, nu-i deschizi. Sau du-te la un cinematograf.
— Ar fi o soluție. Ce-o să-i spui însă lui Val ? Beldie o privi din colțul ochilor.
— Că tu n-ai vrut eu nici un preț.
— Pe drum, neliniştea lui Beldie crescu, şi se învîrti de cîteva ori prin preajma blocului, pe bulevard, ca în cele din urmă să urce scările.

— Era obosită de cele opt ore de stat în picioare la planşă şi, cum intră în garsonieră, deschise larg ferestrele să aerisească încăperea. îşi schimbă veşmintele, îmbrăcînd o bluză şi un pantalon de casă, apoi îşi încropi ceva de mîncare, după care, terminînd masa, îşi prepară un nescafé, bîndu-l cu sorbituri rare, întinsă pe divan. Era din ce în ce mai hărțuită de şeful ei şi Sanda nu vedea nici un mijloc să scape de el. Curtea pe care i-o făcuse înainte, cu zîmbete, cu aluzii, încetase. Propunerile erau directe, crude, şi curtea se transformase într-o luptă fățişă, în care cel mai slab avea să cedeze. Şi Sanda ştia prea bine că ea era mai slabă. Nu mai departe decît alaltăieri o invitase la masă, în oraş, la Athénée. Naiv, necu- noscînd că oamenii din lumea ei nu mai frecventau asemenea locuri, ci anumite cîrciumi periferice, îşi închipuia că se va ridica în stima funcționarei sale.
— Sanda îşi aminti de vremea cînd împreună cu o ceată de prieteni eleganți apărea la bar, exact la ora douăsprezece la amiază, întîmpinată cu plecăciuni de personalul de serviciu :
— Porunciți, domniță !
— Luînd reflecția ei drept o şovăială, şeful încercă s-o convingă :
— Haide, dragă, acolo e mai distins. O să ne distrăm minunat.

— A, nu, prefer să mergem la o plăcintărie, ador plăcinta cu brînză, rosti ea inocent.
— Şeful căscase nişte ochi uimiţi şi, simţind batjocura, se îndîrji şi mai tare împotriva ei. Ea căută să-l îmblînzească, dar oricît o rîvnea, îl jignise prea adînc, ca să-l poată împăca altfel decît oferindu-i-se. De aceea telefonase lui Beldie. Mai era însă şi altceva. Era mereu singură şi de cîtva timp o chinuia ideea că e urmărită. Fiecare bătaie în uşa alăturată, scîrţiitul ascensorului, o privire insistentă a cuiva pe stradă îi mărea această apăsare surdă. Şi Ioaniţiu nu se mai arătase de cîteva zile. Ce-o fi oare cu el ? În clipa aceea răsunară două ciocănituri scurte. E Val! Sări de pe divan şi se repezi în vestiar, uitîndu-se totuşi prin vizieră ; văzu un bărbat «tânăr, negricios, cu fălci dure, care ciocăni în uşă încet.
— Pe cine căutaţi ? întrebă Sanda.
— Doamna Sanda Mavrodin. Vă rog să deschideţi, spuse celălalt, şoptit.
— Sanda crăpă uşa, barînd oarecum intrarea.
— Cine sînteţi ? Ce doriţi ?
— Am să vă spun înăuntru, răspunse tînărul, împingînd-o fără brutalitate, dar ferm. Sînt din partea lui Ioaniţiu, zîmbi.
— Sanda, şocată, rosti distant, îngheţată :
— —- Asta să nu v-o mai permiteţi, chiar dacă el v-a trimis.
— Nu puteam să vă vorbesc pe palier, mormăi negriciosul a scuză. Eu sînt Gliga.
— Da, şi ce aveţi să-mi comunicaţi ?
— Sandei îi fu subit antipatic, displăcîndu-i felul îndrăzneţ şi obraznic cu care îi cerceta camera, cum o măsura pe ea, de jos în sus.
— Speram la o primire mai bună, rosti nemulţumit.
— > —- Şi eu la o bună creştere. Vă anunţ că aştept pe cineva, aşa încît timpul e foarte limitat.
— Sanda rămase în picioare, trufaşă, ostilă. Celălalt scoase un plic din buzunar şi i-l înmînă :
— E pentru Ioaniţiu. N-am putut să mă duc la schelă. Cînd o veni şi de-oi mai fi pe-aiei, ştie unde să mă găsească. Păstraţi cu grijă plicul.
— Mulţumesc.

— E frumos aici Îa dumneavoastră, spuse, rotin- du-şi din nou ochii prin odaie şi oprindu-se asupra femeii, cu un licăr de jind şi de admirație.

— Sanda schiță un gest de nerăbdare. Bărbatul înțelese şi se retrase. în vestiar o săgetă cu o uitătură iute, tăioasă :

— Poate că o să ne mai vedem.

— „Ce grosolan !" exclamă Sanda mînioasă.

— îndată ce fu singură, se gîndi că uitase să-l întrebe dacă urcase pe jos sau cu liftul, dacă întîlnise pe cineva, dacă portăreasa se interesase la cine se duce ? Şi tot ea se linişti, zicîndu-şi că un asemenea individ are destulă experiență, că fusese desigur prevăzător. Jos, în holul blocului, era un tabel cu numele locatarilor. La etajul întîi se afla atelierul unui lenjer, la trei, un croitor, iar la şase, un institut de înfrumusețare. Era deci simplu să aleagă pe unul din aceştia. Dar ce conținea plicul ? Era de un format obişnuit, culoare albastră. îi dezlipi un colț şi, fiindcă nu cedă, încălzi un vas cu apă, desfăcînd plicul la aburi. înăuntru nu era decît o coală simplă de hîrtie, pe care o dezdo' ; pe una din fețe era desenată cu tuş harta unei regiuni muntoase, însemnată cu cruci şi cerculețe. Sanda înțelese deodată că Val îşi pregătea fuga. Şi ei nu-i suflase un cuvînt, voia s-o părăsească, s-o lase singură. Va trebui mai întîi «ă treacă pe la ea, să-şi ia plicul. Orice explicații îi va da, nu va reuşi s-o păcălească. Fugea, îi era frică, şi această frică i se răspîndea şi ei prin toți porii. „N-ai să fugi fără mine, oricît ai vrea," îl avertiză Sanda cu un tremur. Sună telefonul. Era Crețu, şeful ei, care o chema urgent la birou. Făcea fel de fel de presupuneri. De ce o chemase ? se întreba, îmbră- cîndu-se în grabă, cît mai decent, cu o bluză şi cu o fustă din material ieftin, pantofi cu tocuri joase, purtați. Niciodată nu întrebuințase un astfel de ton cu ea. Era o voce hotărîtă, poruncitoare, care nu îngăduia decît supunere. „Doamne, ce-o mai fi aici ?"* fremăta Sanda. Peste o jumătate de ceas, cînd ajunse la birou la el, izbuti să fie naturală, calmă.

— Aveți nişte lucrări speciale ?

— Acelea nu ți le încredințez ție.

— O tutuia dinadins, ca s-o micşoreze, s-o umilească. Ochii lui rotunzi, vîscoşi,

ca de peşte, erau nepătrunşi, apoi se luminară, sclipind de dorinţă. Era limpede ce gîndea : „De data asta n-ai să-mi mai scapi!" ,

— De ce te fereşti de mine ? întrebă cu o voce joasă.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, rosti Sanda.

— Aş!

— Şeful se opri la oarecare depărtare de ea, privind-o pe sub sprîncene.

— Şezi, îi ordonă.

— Sanda se lăsă încet în scaun. îl urmărea cum se roteşte în juru-i, în cercuri largi, apropiindu-se tot mai mult. Ea se rezemă de speteaza scaunului, înălţîndu-şi capul.

— Dacă nu încetezi jocul acesta, eu nu mă mai bag. N-ai decît să te descurci cum poţi. Eu voiam să-ţi fiu de folos, să-ţi dovedesc că-ţi sînt prieten, cu toate că te porţi cum te porţi cu mine. Este ceva grav, rosti cu asprime.

— Sanda îngălbeni. Dacă în conştiinţa ei n-ar fi licărit gîndul că acest bărbat o dorea, i-ar fi fost greu să-şi reprime emoţia. Omul acesta poate ştia unele lucruri despre ea. îşi dădea seama că e în puterea lui. Nu voia să-l provoace, nici să se descopere. Spuse :

— Ce doriţi de la mine ?

— Şeful trecu în spatele ei şi-i încleştă umerii cu degetele-i lungi şi păroase. îi murmură în ureche :

— Pot să te ajut, numai dacă vrei.

— Cine vă împiedică, dacă socotiţi că e cazul...

— Gura lui i se lipi lacomă de gît. Sanda îi suferi

— sărutarea, cu o strîmbătură în colţul buzelor. Nu opuse nici o rezistenţă ; trupul îi era însă încordat. Cînd Creţu se îndepărtă, ea se scutură uşor, ca de o omidă.

— Şi ? rosti Sanda cu nările vibrînd, cerîndu-i să vorbească.

— El simţi că împotrivirea ei scădea. Şi se sili s-o domine pînă la capăt.

— Sînt amănunte importante în biografia ta, pe care le-ai ocolit. Le cunosc, dar să nu-ţi fie teamă de mine. O să tac.

— Ce ştiţi despre mine?

— Şeful se aplecă asupra ei, surîzînd :

— Un bărbat căruia îi place o femeie caută să afle cît mai multe despre ea... conacul Ciocîrlia... orgiile... vechile relaţii... şi altele, spuse el, privind-o insistent.

— Ea îi primi răsuflarea fierbinte în obraz.

— Plec ! se ridică maşinal Sanda. „Ştie ceva", scăpără un gînd în creierul ei. Totul în juru-i era încîlcit şi nesigur.

— În uşă o ţintui glasul lui :

— Desează la nouă sînt la tine.

— Sanda era cu mîna pe clanţă. Se-ntoarse brusc :

— Nu, astă-seară nu se poate.

— Dar cînd ?

— Ea voia să cîştige timp, să tărăgăneze.

— E o anumită situaţie la mine, deocamdată. Fiţi înţelegător !

— Bagă de seamă să nu-mi pierd răbdarea...

— Peste cîteva zile se va putea, îl amăgi Sanda, dîndu-i o speranţă, care era şi a ei proprie că, în curînd, va fi departe de toţi, de toată această lume pe care o ura.

— „Am fost nevoită să mă duc la birou. îmi pare rău că te-am făcut să urci pînă la mine. Voi reveni cu un telefon. Scuză-mă, Sanda," citi Beldie, după ce scoase biletul înfipt cu un ac de gămălie în uşă. Îl rupse în bucăţele şi coborî cele şapte etaje, înciudat şi totuşi cu un sentiment de uşurare.

— Era încă buimăcit de somn. Se împiedică de o ramă, înjură morocănos că fusese trezit la miezuj

— nopții. Descuie ușa și, o dată cu Octav care trecu pragul, năvăli în odaie și un val de frig. Anatol se strînse în pijama, era cu picioarele goale pe preșul de iută. în grabă uitase să-și pună papucii.
— Ce-i, mă, cu tine ? întrebă Anatol și fugi înapoi, ațîță jarul în sobă și mai vîrî o buturugă.
— Mă găzduiești o noapte, două ? spuse Octav și, fără să aștepte încuviințarea, își atîrnă haina de piele într-un cuier și lăsă pe scaun o valiză mică de pînză.
— Firește. Iar ai avut o poveste cu ai tăi ?
— Da. Simțeam că înnebunesc dacă nu scăpăm de-acolo. Mi-e milă de maică-mea. N-am avut însă altă soluție. Trebuia să-i dau o lecție Danei. Unde era să trag ? De aceea am venit la tine.
— E cam incomod aici, dar ai să te adaptezi. Nu te împaci de loc cu nevastă-ta. E atît de rea ?
— O scorpie. Acu' nici să n-aud de ea. Noroc că te-am găsit acasă.
— M-am mai organizat și eu, m-am apucat de lucru. Vrei să-ți fierb o cafea ?
— Dacă nu ți-e somn, aș bea o cafea.
— Anatol spălă două cești de ceramică la chiuvetă,
— umplu ibricul cu apă, puse zahăr, cafea, răscoli jarul, împingînd buturuga în fundul sobei, și așeză ibricul. El se instală pe un trepied, în timp ce Octav își plimba privirea prin fostul garaj, pe care Anatol reușise să-l transforme într-o locuință destul de convenabilă, păstrîndu-i totuși un aer „artist" și boem. îl despărțise în două încăperi printr-o perdea de americă pictată cu forme și linii geometrice. Prima încăpere, mai mare, o rezervase atelierului ; avea și mai multă lumină. Șevaletul, două măsuțe, un raft cu cărți, unde-și ținea și pipele, un fotoliu, pe care aruncase un caramaniu vechi, și foarte multe tablouri pe pereți mobilau atelierul. Cealaltă odaie avea un divan larg, scund, peste care era azvîrlit un covor de bună calitate, ros însă pînă la urzeală. Șifonierul nu era decît o ladă dreptunghiulară, ordinară, din lemn de brad, pe care Anatol o decorase cu atîta fantezie, încît înfrumuseța odaia.
— Piesa cea mai prețioasă era totuși o superbă oglindă venețiană, cu o ramă delicată de lemn

negru, lucrat. Pe jos întinsese o mochetă veche, uniformă, fără nici un desen.

— —■ De unde ai oglinda ? Piesa-i autentică, spuse Octav.

— E un dar de la Irina.

— Aha, v-ați împăcat. Ești un om slab, rînji Octav.

— Anatol, cu spatele curbat, îndesat în sine, luminat de jeratic, mormăi:

— -— Nu te amesteca. Nu e treaba ta.

— Iartă-mă, mi-ai vorbit de atîtea ori despre ea, încît credeam că pot să-mi permit, se scuză Octav.

— Tu, nu! Ești din altă specie, **n**-ai cum să .pricepi ce mă leagă de Irina. Vino și-ți bea cafeaua.

— Octav își propuse să-i rabde toanele, jignirile, chiar dacă ele îi provocau gustul violenței. Important era că avea unde să înnopteze. își aduse un taburet lîngă sobă.

— Ți-ai inaugurat atelierul ? Ai transformat hardughia asta într-un interior original și interesant, încercă să-i intre în voie.

— N-am avut bani ; săptămîna viitoare îl inaugurez. Ai să fii pe-aici ?

— —• S-ar putea. Ești cam departe de centru. Probabil că nu dă nimeni pe la tine.

— Nu prea. Se abate din cînd în cînd Mihuț, care șade prin apropiere, da' acum e în documentare, pe-un șantier. Altcineva ? A, da, Dina Liva- diti. Ea vine mai des și-n scop exclusiv erotic, se descreți Anatol, aprinzîndu-și pipa.

— —- Atunci va trebui s-o șterg, cu toate că nu știu unde...

— Fii fără grijă. Mă duc eu la ea, schimb decorul.

— —■ De altfel, n-o să mă instalez Ia tine. Din păcate prevăd că va trebui să mă înapoiez acasă. Orice aș face, ăsta este destinul meu. Cînd slăbesc hățurile, mi se pare că sînt un om liber, dar e numai o iluzie. E destul ca o femeie de nimic să le scuture și zăbala îmi însîngerează gura. Degeaba mă zbat, mă smucesc. Nu, dar nu ea, nici copiii, altcineva mă ține legat, spuse Octav cu un amestec de ■ revoltă și de resemnare.

— Bei ceva ? întrebă Anatol.

— Un alcool tare mi-ar place.

— Să caut, poate mi-a mai rămas nişte rom, spuse gazda.

— Sticla era sus, pe poliţa de cărţi. Anatol înlătură scaunul, luă jos valiza şi o puse pe podea. Aduse sticla şi turnă romul în pahare.

— Cît te invidiez că eşti singur ! suspină Octav.

— N-ai pentru ce. Nu este condiţia cea mai fericită.

— E singura condiţie potrivită pentru un artist. Să fii liber, dezlegat de orice servitute, să-ţi aparţii numai ţie şi artei tale, ce-ai putea să-ţi doreşti mai mult ? Fiecare obligaţie, fiecare legătură, o prietenie, o dragoste îţi ia ceva care e fără preţ şi fără întoarcere.

— Dar îţi şi dă, te şi împlineşte, chiar dacă-ţi provoacă uneori suferinţe. Nu-mi vorbi mie de singurătate. Îi cunosc bine valoarea ; te seacă, te pustieşte. Am trăit, nu o dată, săptămîni de zile în cîte o cabană izolată. După aceea porneam ca un năuc, coboram în sat, ca să întîlnesc o faţă de om. Mă opream la taifas cu oricine mi se ivea în cale, un simplu cioban, şi eram mulţumit. Parcă mă regăseam pe mine însumi. îmi place chipul uman şi uneori seara evadez din hardughia asta şi mă plimb pe bulevard sau pe Calea Victoriei, numai din bucuria de a privi feţele omeneşti. Fiecare are o altă expresie, închide o taină, pe care încerc s-o descifrez.

— Romantism infantil! Ce taină ascund aceste feţe ? În dosul lor colcăie egoismul, laşitatea, lichelismul, poltroneria, necinstea, pe care unii şi le disimulează cu mai multă sau mai puţină iscusinţă.

— Şi vrei să mă extaziez pentru acest chip uman ? Haida-de ! se strîmbă Octav.

— Eu am avut parte şi de alţi oameni, deşi n-am fost scutit nici de ăştia despre care vorbeşti. Nenorocite experienţe trebuie să fi făcut însă tu. Te deplîng.

— De-ai cunoaşte numai una din ele şi te-ai îngrozi. Am luat o fată dulce şi supusă şi peste noapte a ieşit din ea un şarpe care murdăreşte, înveninează tot, îmi suge vlaga; iar pe deasupra copiii se zbenguiesc, ţipă ca nişte draci, împiedicîndu-mă să mă concentrez, să fiu măcar un ceas, două cu mine însumi. Şi totuşi lucrez. Sînt într-o inspiraţie extraordinară ! rosti Octav cu o strălucire stranie în pupile.

— Când mă chemi să-ţi văd pînzele ? Te laşi greu.

— O să vie şi acest moment. Da' tu n-ai mai lucrat ? spuse, cu degetul întins spre şevaletul gol.
— Lucrez la „Laminorul roşu", păstrez cartoanele acolo, ca să nu le car mereu cu mine.
— Deci capitulare pe toată linia ! exclamă cu o însufleţire rea Octav. Artistul Anatol Proca va deveni şi el, ca toţi ceilalţi, un fotograf în culori. Trist, merita un destin mai bun.
— Eşti un închistat. Revelaţiile vin dacă le cauţi... Cînd vin însă, te descătuşează. Tu ai văzut tabloul ? rosti Anatol, gros.
— Pot să-mi imaginez ce reprezintă. În primul plan, un muncitor în nobilul efort al muncii, cu o musculatură atletică, cu trăsăturile feţei viguroase, energice ; un erou ! Iar fundalul, un decor fumu- riu de uzină. Şi asta se va repeta la nesfîrşit, în diferite variante, pînă la saturaţie, pînă la greaţă.
— Este o temă ca oricare alta şi nu mai puţin picturală decît toţi sfinţii, îngerii şi madonele Renaşterii. Schela, mina, şantierul pot furniza, la rândul lor, excelente subiecte. Depinde cum le tratezi.
— Mă uluieşti! Cine a înfăptuit acest dureros miracol cu tine ?
— Puţi a prejudecăţi, se înfurie Anatol. O floare sau un nud nu sînt, plastic vorbind, mai expresive deeît un zidar pe schelă, un miner în abataj sau un oţelar la cuptor. Pictură mediocră se poate face pe orice motive: principalul e să sintetizezi, să abstragi esenţialul din realitate şi să-i dai o expresie personală. Un artist adevărat este el însuşi, orice ar picta. Eu nu mă tem de nici un subiect.
— Vei luneca inevitabil în retorisme, iar de nu, la vizionare, îţi vor respinge lucrarea. Poftim! spuse Octav, arătîndu-i tablourile nevîndute la expoziţie. Experienţa este destul de grăitoare. Pentru tine nu este loc aici. Dar faptul că eşti atît de încrezător e o dovadă că te pregăteşti să tranzacţio- nezi cu talentul tău. E suficient să faci prima concesie, după aceea vin şi celelalte.
— Nu m-am mutat într-un garaj, n-am refuzat să lucrez la o frescă, unde aş fi putut să cîştig foarte bine, ca să abdic de la ceea ce sînt. Chiar dacă-aş vrea, mi-aţ fi imposibil. Ai spus atîtea prostii, că mi s-a făcut somn,

căscă Anatol. Eu mă culc. Dezbracă-te şi stinge lumina. Mîine trebuie să mă scol devreme.

— Se scărpină în creştet cu coada pipei, apoi o curăţi şi se băgă sub pătură, căscînd din nou, zgomotos. Octav trase perdeaua pe jumătate, umblînd la valiză. îşi scoase pijamaua. începu să se dezbrace. Dincolo de perdea, Anatol se foia în aşternut.

— Nu ştiam că eşti atît de pudic, te dezbraci după perdea, se amuză Anatol.

— Da, sînt foarte pudic, spuse Octav şi, după ce încuie valiza, stinse lumina.

— Anatol şedea pe o bancă îngustă, într-un colţ al platformei, şi lucra. Alături de el, pe podeaua de metal, avea o sticlă cu apă rece, pe jumătate băută. Se obişnuise cu loviturile ritmice, năprasnice ale perforării oţelului, cu huruitul ţevilor, cu străfulgerările luminii. Cel mai greu îndura arşiţa. îşi scoase una după alta haina de postav păros, puloverul, îşi suflecă mînecile cămăşii, se descheie la piept. Apa îi şiroia pe frunte, pe spate, pe piept. Pantalonii de catifea i se lipeau de pulpe. Era atît de ud de sudoare, încît renunţă să se mai şteargă. Numai cînd picături sărate îi cădeau de pe pleoape în ochi, orbindu-l, le culegea în podul palmei. De cîteva ori coborî la cişmea, să se spele pe obraz.

— În primele zile, muncitorii îşi dădeau coâte, se uitau la el cam dintr-o parte, zîmbind. Felul pestriţ cum era îmbrăcat, pipa nelipsită între dinţi, ideea de a picta pe platformă le stîrnise o curiozitate amestecată cu o bunăvoinţă superioară. Mai fuseseră şi alţi pictori în uzină ; nu era o noutate pentru ei. Ceilalţi se instalaseră pe platou, unde era spaţiu mai larg şi unde nu-i dogorea căldura. Acesta însă se încăpăţînase să picteze pe platformă. Ei erau încredinţaţi că nu va rezista mai mult de-un ceas. Văzîndu-l că-şi leapădă totul de pe el, că e numai t» apă, cîte unul îl sfătuia :

— Aici nu-i pentru dumneavoastră, arde şi aerul.

— Te deranjez ? bombănea supărat Anatol.

— Nu, vai de mine, eu am spus aşa...

— -— Ce, sînt de halviţă ? Am să mă topesc ?

— Muncitorul rîdea, încurcat. Rîdeau şi ceilalţi care auziseră. Cineva rosti :
— Lasă-l în pace pe tovarăşu'...
— După aceea nu se mai auzi decît vuietul asurzitor al laminării care acoperea ca nişte mari talazuri vorbele oamenilor. Din cînd în cînd mai furişau cîte o privire spre tînărul cu gîtul scurt şi îndesat, cu părul creţ şi isprîncenele groase, care arunca culorile pe carton, pătimaş, ca şi cînd s-ar fi încăierat cu un duşman nevăzut. Faţa îi era aprinsă, ochii-i scînteiau. Nu se oprea decît să-şi aprindă pipa sau să se răcorească la cişmea. Şi iar se reapuca de lucru, mîna îi sta suspendată o clipă în aer, după care repezea pensula cu atîta putere, că se clătina şevaletul. Stricase vreo două cartoane; erau primele schiţe şi nu-i plăceau. O luase iar de la capăt şi acum se părea că e prins, căci muncea neîntrerupt, fără să-i pese că era ud ca un burete, că i se uscase şi-l ustura gâtlejul de sete. Instinctiv dibui sticla de pe podea şi vru s-o ducă la gură ; era goală. Nu se sculă şi continuă să lucreze mai departe. Peste cîteva minute, cineva îi spuse :
— —■ Beţi, că v-am" umplut sticla cu apă.
— Mulţumesc.
— Uneori, cu grijă să nu-l stingherească, laminoriştii se adunau în spatele lui, urmărindu-l cum pictează. De pe frunţile lor asudate cădeau picături de sudoare. pe cămaşa lui Anatol, dar el nu le mai simţea... Se obişnuise cu ei, tot aşa cum şi ei se obişnuiseră cu acest pictor sucit, care suporta bărbăteşte arşiţa, muncind ore întregi pe platformă. Sfîrşi prin a le cîştiga simpatia, mai ales că Anatol era o fire simplă şi directă. Oamenii îl ghiciră şi-n clipele de răgaz îl înconjurau, se interesau de arta lui.
— Într-o zi găsi un paravan de placaj scorojit în colţul unde picta, ca să-l apere de bătaia căldurii. La început nu-i pricepu rostul, deoarece îi împiedica vederea unui unghi al platformei, şi fu gata să se-nfurie. Dar cînd află scopul pentru care fusese montat paravanul, spuse fîstîcit:
— Luaţi-l, fraţilor, n-am nevoie de el. Dacă mai stau mult aici, o să-mi instalaţi ventilator şi duş.
— —■ Îţi instalăm, spuse Firoiu, glumind, căci el fusese cu ideea.

— Cu Firoiu, modelul lui, Anatol se împrietenise de-a binelea. Într-o dimineață venise cu o sticluță de rom. Îi dădu să înghită și el o dușcă. Firoiu îl refuză și-l îndemnă să nu bea. În dogoarea de pe platformă, alcoolul te turtea. Anatol nu-l ascultă și, după un sfert de oră, capului se învîrtea, amețit. Degeaba se spălă la cișmea, își turnă apă în creștet, nu mai era bun de nimic.

— Nea Firoiule, nu mai ling un strop, se jură Anatol.

— Ai pierdut o zi de lucru. Păcat, spuse mustrător bărbatul cu pieptul lat și păros.

— Am pierdut.

— Tabloul era pe terminate, dar Anatol revenea mereu asupra unor detalii. îi reușiră incandescența atmosferei, mișcarea trupului, expresia feței lui Fi- roiu, bărbia pătrată, cu trăsăturile pronunțate, virile. Ceva însă îl nemulțumea. Observase că, în toiul încordării, modelul său avea un zîmbet fugar, plin de frumusețe, dominator, cînd oțelul scrîșnea străpuns, azvîrlind în aer o pulbere de scîntei. Iar acest zîmbet uman și cuceritor era în tablou rigid, forțat. Anatol știa că, oricît s-ar chinui, nu va izbuti să-l redea decît într-un moment de inspirație. Și migălea la fundal.

— Către ora trei își adună culorile, pensulele, șevaletul, tabloul, ducîndu-le în cabina lui Zâne. Îi era foame și n-avea bani. Mînca uneori cu tînărul inginer la cantină. Se gîndi să facă și azi la fel și să-i ceară un împrumut. El, care de obicei nu se jena, de data asta îi venea mai greu să apeleze la Zâne. îl vedea muncit și tăcut, cu o înfrigurare în ochi pe care o cunoștea. Pe platformă apărea arar și c-un aer străin. Oamenii nu rămîneau nepăsători. Anatol îi auzi vorbind, într-o pauză, cînd se așezaseră lîngă el, pe aceeași bancă. Era în sînul lor o frămîntare ascunsă, unii priveau cu șovăire prefacerile care veneau, deși își dădeau seama că ele erau inevitabile. Ca orice lucru nou, necunoscut, îl întâmpinau cu simțăminte contradictorii și nedeslușite. Ceea ce se înfăptuia nu era o simplă perfecționare tehnică. Această transformare ei o legau de linia automată, de împingerea pe o treaptă superioară a muncii lor. Și asta le cerea o necontenită depășire, o desăvîrșire a propriei lor personalități. Firoiu puse clar și precis problema :

— Ce vreți voi, să lucrăm tot ca înainte ? Uite, nu se mai poate. Şi n-ar fi bine să fie aşa, nici pentru noi, nici pentru uzină.

— Pricepem şi noi atâta lucru, că nu poți să dai înapoi. Nu sîntem mai proşti decît tine, se oțărî unul din stopări.

— De partea lui Firoiu se alăturară şi uriaşul Gore, şi Tosca, şi chiar potolitul Dănilă, oamenii cei mai destoinici. Dar nici ei nu se abătuseră o dată pe platou. E drept că deocamdată experiența se afla intr-o fază în care n-aveau cum să-l ajute pe tînă- rul inginer. Zâne ar fi vrut totuşi să-i simtă mai apropiați de el, de zbaterile sale.

— Anatol înțelese că el era inițiatorul unei importante acțiuni şi că pe umerii săi apăsa o mare răspundere : „O fi ceva de capul lui", îşi spuse pictorul şi, ca preț al acestei admirații, îi ceru împrumut şîteva sute de lei. Matei se scotoci prin buzunare şi-i înmînă o sută de lei. N-avea mai mult

— Haide, nu te calici. Ce să fac cu o sută de lei ? Peste cîteva zile încasez nişte bani de la Fond şi ți-i restitui.

— Tu nu vezi că n-am alții ? De unde să-ți dau?

— Bine, fie, cedă mărinimos Anatol. Inaugurez noua mea locuință. Sîmbătă seara eşti invitat cu Irina la mine. Mă duc pînă la ea, sus, la laborator. Tu nu vii?

— Nu, am de lucru.

— „Probabil că o tapează şi pe Irina," surîse Matei, ştiind că, în ciuda „boemei" sale, Anatol se ținea de cuvînt şi restituia împrumuturile, fie şi cu întârziere. Se înapoie pe platou şi mai lucră vreo două ceasuri, sperînd că va sosi carcasa, după cum îl înştiințase Velicu. Sosi abia pe la amiază şi Matei pregăti lucrările de montare, de fixare a cutiei de viteză. Era ajutat de Păun, de Stere şi un specialist mecanic. Prevedea că într-o zi, două vor putea face primele experiențe, după care vor trece la faza definitivă, adică să execute aceste operațiuni la laminor, paralel cu revizia celorlalte agregate.

— De venirea carcasei laminoriştii aflaseră la cantină. Stăteau aşezați în jurul mesei, liniştiți, aşteptând să li se servească mîncarea. Erau mai toți oamenii din echipă şi Niculina. Se spălaseră doar pe mîini, la repezeală, cînd Mitică năvăli în sală, radios :

— Fraților, ați fost pe platou ? Se montează carcasa, pregătirile sînt înaintate, avansăm ! În curînd îi dăm bătaie ! O să meargă ca unsă !

— Entuziasmul lui Mitică nu-i molipsi şi pe ceilalţi. Îl priviră curioşi, cu lingurile la gură, interesaţi de veste, dar fără s-o arate.

— A şi început montarea ? rosti Firoiu, neîncrezător.

— Păi, eu de-acolo viu, întări Mitică.

— Tu nu stai să mănînci ? vorbi Dănilă.

— De mîncat îmi arde mie! Voi ce faceţi ? Veniţi ?

— Numai tu lipseai la montare, spuse răutăcios Gherghel.

— Nu-mi răcesc eu gura cu tine, îl ignoră Mitică.

— Va să zică, ăia care au fost contra au pierdut, înseamnă că proiectu' e bun, trase concluzia Gore.

— Este, cu toate că alde Beldie şi Mîndrescu s-au opus, completă Mitică.

— Na, poftim, dacă proiectu' lor a fost respins, cum naiba o să fie ei pentru.

— Ei, voi ce faceţi ? repetă Mitică, nerăbdător.

— Mîncăm, rosti iar Dănilă.

— Eu atît am vrut să vă spun. Care vreţi, veniţi. M-am dus, rosti aferat Mitică şi părăsi iute cantina.

— După plecarea lui, oamenii mîncară tăcuţi. Isprăviră şi al treilea fel. Se mişcau pe scaune, îşi aruncau cîte o privire, aşteptînd ca unul dintre ei să ia o hotărîre. Era ca o aşteptare indecisă, nelămurită. Primul se sculă Firoiu. îi ţinu paltonul Nicu- linei, şi ea, care învăţase să-i citească pe chip cea mai mică umbră, îl întrebă :

— Ce-ai tu pe suflet, Niculae ?

— Las' că vorbim altă dată.

— îmbracă-te şi hai să mergem.

— Eu trebuie să mai stau, Niculino, mai am treabă.

— Te duc eu acasă, se oferi Gherghel, răsturnat pe scaun, cu o mînă petrecută pe după spătar.

— Niculina îl văzu pe Firoiu că se întunecă. Îi atinse braţul mîngîietor, cu un gest care voia să-l aline, să-l încredinţeze că nu va primi să fie însoţită de Gherghel. îşi îngustă pleoapele, prin care scăpără o lumină verde, tăioasă :

— Nu-mi pasă de tine, Gherghel, nici cît de noroiul de pe bocancii mei, spuse ea ou simţită cruzime. îşi înnodă basmaua, alăturîndu-se de Firoiu. Haide, Niculae ! şi se îndreptară spre uşă.

— Între timp, muncitorii din echipă ieşiseră în curte. Firoiu credea că se risipiseră. Bătrînul Boghici şi vreo doi manipulanţi plecaseră. Ceilalţi porniseră încet spre hală. Pînă acolo mai era o bucată de drum. Lumina zilei scăpăta şi-n văzduh se simţea plutind o mireasmă crudă şi proaspătă. Se înălţa din copacii dezmorţiţi, din pămîntul reavăn, pe alocuri dezgolit de zăpada care se retrăgea de pe cîmp. Aerul era răcoros, însă învăluitor şi moale, neobişnuit pentru acest început de martie.

— Niculina îl însoţi pe Firoiu pînă aproape de poarta mare a halei. Se opriră. El era închis şi mohorît. Femeia îi încheie nasturele de la cămaşă, pipăin- du-i pielea gîtului :

— Dă-mi o ţigară, îi ceru ea.

— Firoiu scoase pachetul de „Naţionale", îi întinse o ţigară şi i-o aprinse.

— Vino la mine cînd isprăveşti, rosti Niculina, sorbind adînc fumul.

— —■ O să fie tîrziu.

— —- Oricît de tîrziu.

— Se despărţiră. Niculina se uită lung după el, mai trase un fum şi oftă :

— Prostule !

— O dată ajuns în hală, Firoiu nu se îndreptă spre vestiar, ci spre platou. Asta însemna că n-avea de gînd să se îmbrace şi să plece acasă. Ceilalţi oameni din echipă stăteau în cumpănă, neştiind ce să facă.

— încotro te duci ? strigă în urma lui Gore.

— Pe platou, la Zâne.

— Te duci singur ? Şi noi ?...

— Ce, vreţi să vă trag de mînecă ?

— Firoiu mergea înainte, pe marginea liniei ferate. Bocancii lui răsunau din ce în ce mai înfundat. Se îndepărta.

— Ia uite, mă, ce om ! exclamă mirat şi jignit Gore.

— Nu-l ştii ? Aşa e felul lui, colţos, îl scuză Dănilă.

— Se urniră din loc şi-o luară domol după Firoiu, de-a lungul liniei ferate. Tosca se ţinea mai deoparte, gata s-o şteargă, de cumva era şi Păun pe platou. Dar nu erau decît Zâne şi mecanicul. Atît Păun cît şi Stere se duseseră acasă. Se înţele- seseră să lase montarea pe a doua zi. Zâne şi mecanicul şedeau pe postamentul de beton al maşinii şi fumau. Erau amîndoi

obosiți şi se mai odihneau. Zâne strivi mucul de țigară sub talpă. Bău cîteva înghițituri de apă şi trecu sticla mecanicului. Dădu să se ridice, cînd îl zări pe Firoiu venind spre el, iar în spatele acestuia, la vreo douăzeci de paşi, pe Gore, Dănilă şi Tosca.

— -—- Ce-i, tovarăşe Firoiu ? îl întrebă Matei pe bărbatul oare se oprise dinainte-i, tăcut.

— îi era parcă greu să înceapă şi privirea-i fugea cînd la maşină, cînd la carcasa de oțel, nouă, stră-lucitoare, care zăcea pe ciment.

— Ce să fie ! Ziceam să punem şi noi umărul, de-o fi nevoie.

— E nevoie. Şi ceilalți ?

— Şi ei, spuse Firoiu. Gore săltă singur carcasa în brațe, arătă zîmbitor spre fochistul uriaş, care se apropiase împreună cu Dănilă şi Tosca.

— O salt, de ce să n-o salt ? răspunse Gore. Dar oi mai fi eu bun şi pentru altceva.

— Dacă e aşa, să ne apucăm de treabă, spuse Mâței, împărțindu-le fiecăruia o sarcină, ca să grăbească lucrările.

— Era un ajutor neaşteptat şi părăsi gîndul să plece pentru un ceas acasă. Oboseala i se topi în mtulțu- mirea înviorătoare că aceşti oameni veniseră la el, aveau încredere în ce face, ei care alcătuiau nucleul tare al echipei.

— A doua zi se perindară şi cîțiva tehnicieni. Nu mult după aceea îi urmară Beldie şi Mîndrescu. Cei dintîi erau rezervați, prudenți, ferindu-se să se pronunțe. Se mărginiră sa pună cîteva întrebări, de formă, să rostească o încurajare din vîrful buzelor. Mîndrescu şi Beldie cercetară mai amănunțit stadiul lucrărilor. Dar nici ei nu se angajară într-o apreciere precisă. Unul îşi dezvelea mereu dinții lați într-un zîmbet fals, iar celălalt se purta cu aceeaşi aroganță familiară. După ce plecară, Matei fu bucuros să nu le mai vadă mutrele.

— Peste puțin timp, pe cînd se ducea spre magazii, îi tăie calea bătrînul Boghici.

— Am şi eu un păs, tovarăşe Zâne.

— Da, şi care anume, nea Boghici ?

— E adevărat că o lună de zile o să ne învîrtim cu mîinile goale ?

— Matei îşi încreți fruntea, apoi rîse :

— De unde ai scos-o asta, nea Boghici ?

— N-am scos-o eu. De n-o reuşi experienţa, ce ne facem ?

— —■ Noi am studiat-o, ne-am stors creierii ca să reuşească. Fii pe pace, îl linişti Matei, îngăduitor.

— Bătrînul mormăi :

— S-o fi studiat, nu zic ba. Da' una e planul pe hîrtie şi altceva iese la maşini.

— Matei deveni nerăbdător.

— Şi atunci să nu mergem mai departe, să lucrăm tot aşa cum am apucat ?

— Mde... dacă-i mai sigur...

— înţelege, omule ! Nu numai eu, ci şi specialiştii noştri, cei de la minister, au chibzuit că e o treabă temeinică şi folositoare. Altminteri nu ne-am fi încumetat.

— Bătrînul nu se clinti. Stătea cu bărbia în piept şi rosti trudnic, înăbuşit, aproape rugător :

— Ce ai, tovarăşe Zâne, cu familia, cu copiii mei ? Ce ţi-iau făcut ei ? Vrei să nu le aduc nici bucata asta de pîine ?

— Cîteva secunde Matei rămase perplex.

— —■ Cum, de ce să nu le duci pîinea ?

— Cin' să le-o dea ? Dac-oi sta degeaba o lună de zile ? Ce-ţi veni să ne strici rosturile, să nu ne laşi să muncim cum ne-am pomenit?

— Matei avu o sclipire de ură contra acestui om cu obrazul scofîlcit, cu privirea joasă, obtuză, încă-păţînată. Dar imediat fu pătruns de înţelegere şi milă pentru el. Îi apucă umerii slabi în palmă şi-i vorbi cald, convingător :

— —- Dimpotrivă, ai să cîştigi mai bine, nea Boghici. Munca o să fie mai uşoară. Nu într-o lună, ci în trei zile isprăvim operaţiile la laminor. Şi fii încredinţat că reuşim. Ai să vezi, nea Boghici!

— Figura bătrînului laminorist, obosită, împovărată încă de trecut, îl mai urmări cîtăva vreme şi n-o uită decît în toiul montării.

— La amiază, Păun, care lipsise puţin de pe platou, se apropie cătrănit.

— Vino încoace, Matei, îl chemă el deoparte. Am o veste proastă. Să nu-ţi pierzi cumpătul.

— Ce veste ?

— Am fost adineauri la Beldie. Ne-a anunțat că ministerul a hotărît să reia în cercetare proiectul şi deocamdată să oprim lucrările...

— Matei strînse cu atîta putere cheia pe care o avea în mînă, încît i se albiră degetele,

— —- Nu se poate ! strigă. Mă duc imediat să-i caut pe Dimcea, pe Liteanu, pe Nenciu...

— N-o să-i găseşti, nu-i nici unul aici. Sînt cu toții la minister sau la partid. Stăpîneşte-te şi aşteaptă. O să se lămurească.

— Matei se uita la el ca un orb. Clătina doar din cap şi murmură cu buzele arse, uscate :

— Nu se poate.

— încă din primele zile Aneta simți o mare uşurare lucrînd la strungărie. Scăpase de Fița, de împunsăturile ei răutăcioase, de acea senzație nesuferită că îi supraveghea fiecare mişcare. Avea mereu impresia că toate privirile se ațînteau asupra mîinilor ei. De aceea era neîndemînatică, încordată şi țeapănă. Şi uneori, deznădăjduită, îi dădea dreptate Fiței că degetele-i erau într-adevăr lemnoase şi că niciodată nu va avea agilitatea celorlalte lucrătoare.

— Curînd această stare dispăru în atelierul curat, cu ferestrele înalte şi luminoase. Aici, fiecare lucrător era absorbit de mersul maşinii sale. Strungurile răspîndeau un zumzet uniform, neîntrerupt. În ritmul lor monoton era ceva liniştitor, şi Aneta putea gîndi în voie, ca şi cînd acest ritm făcea parte din ființa ei. Cu cît pătrundea secretele gingaşei şi complexei maşini, cu atît se înstăpînea în ea această linişte şi siguranță că, într-o bună zi, va izbuti s-o mînuiască. Era o primă etapă, şi cea mai importantă, pe care Savu i-o înlesnea s-o parcurgă, întărindu-i încrederea.

— Aneta nu era deocamdată decît o ucenică. întreținea curățenia locului de muncă, îi orînduia sculele, ca să-i fie la îndemînă, îi aranja piesele finisate. Paralel cu această îndeletnicire, aparent neînsemnată, Savu o învăța o mulțime de lucruri, ținînd-o ore întregi în preajma lui. îngrijirea strungului, curățirea pieselor erau o treabă pe care el o prețuia foarte mult. Şi nu i-o încredință decît tîrziu, cînd constatase că Aneta ştia pe de

rost întregul organism al maşinii. Dar avea şi o altă intenţie, pe care i-o destăinui: „Vreau să te împrieteneşti cu strungul meu".

— E ceea ce se şi întîmplă. În fiecare dimineaţă, Aneta venea cu un sfert de oră înaintea lui Savu şi făcea ordine, îi pregătea sculele. Treptat, el o supunea la mici probe, îndemnînd-o să descifreze un desen simplu, să-i ascută un cuţit, să strun- jească o formă oarecare dintr-o bucată de metal. Cînd o vedea că e nervoasă, emoţionată, o oprea : „Strungul e o maşină sensibilă, fii calmă şi-o să te asculte".

— Fireşte că irosise şi metal, ştirbise şi cîteva cuţite, dar pe zi ce trecea, Aneta căpăta mai multă iscusinţă. Acum, cînd pricepea ce muncă complexă, fină şi de precizie îndeplinea Savu, îi plăcea uneori, pe furiş, să-i admire deosebita-i măiestrie. Dar se pomenea că privirea ei urca de la mîini Ia obrazul neted şi proaspăt ras, la ochii căprui şi scrutători, la părul lui moale şi lucios, întrebîn- du-se cum i se strecurase acest om în suflet. Era un sentiment nou, tulburător şi dureros. Avea destule semne că ţinea la ea, totuşi suferea că era **o** biată începătoare, că preocupările lui o depăşeau — el frecventa cercuri de studii, participa la şedinţe importante, consacrîndu-şi o bună parte din timp acestor activităţi. Ea rămînea oarecum în afară, străină de ceea ce prezenta interes pentru Savu şi constituia însăşi viaţa sa de fiecare zi. El se străduia să micşoreze distanţa dintre ei, atră- gînd-o în sfera sa de preocupări, împărtăşindu-i năzuinţele, gîndurile sale.

— Cu toate acestea, încolţise în Aneta o îndoială că Savu ar putea să obosească sau să se plicti- sească cu ea. Pe măsură ce legătura lor devenea din ce în ce mai strînsă, era dornică să afle cît mai multe despre el. Savu se dezvăluia însă încet şi greu, iar ea se temea... În lumea în care umbla el, era posibil să întîlnească o fată mai pe potriva sa. Îi ajunsese chiar la ureche, din zbor, că o fre- zoare fruntaşă, una anume Florica Muşceleanu, se tot învîrtea în jurul lui şi că nici Savu nu rămînea rece la ademenirile ei. Cînd lipsea din atelier, în pauza de prînz, închipuirea Anetei fugea către acea fată. O văzuse în fotografia de pe panoul de onoare. Avea un rîs deschis, vesel, triumfător. Poate că acest rîs îl atrăgea pe Savu.

— Din mîndrie, nu-l urmărea, dar parcă astăzi zăbovea mai mult ca de obicei. Nu ştia de ce să se apuce, şi n-avea nici un rost. Ştergea strungul, curăţa podeaua de şpan, muta piesele dintr-un loc în altul. Săvîrşea lucrul mecanic, vrînd să alunge gîndul care i se întipărise în creier. Unde era acum Savu ? Acul ceasului de pe perete indica sfîrşitul pauzei. Celelalte strunguri porniseră. Vibraţia lor monotonă, uniformă nu mai avea asupra ei acelaşi efect liniştitor. îi vîjîia în timpane şi-i producea o uşoară ameţeală. Iar cînd Savu intră în atelier, venind întins spre ea, cu zîmbetul lui clar, arătîndu-i **o** piesă, Aneta nu înţelese ce-i spunea. De cîteva zile cutreiera uzina şi aduna diferite piese pe care le încuia în dulapul lui, fără să o lămurească în ce scop. Savu trecu la strung. Îi ceru Anetei unul din cuţitele speciale, ca să înceapă lucrul. De două ori i-l înapoie, deoarece nu era cel de care avea nevoie.

— Nu eşti atentă. E în stînga, ultimul.

— Am greşit, scuză-mă.

— Eşti cu gîndurile în altă parte. Ce-i cu tine ?

— —- Nimic.

— O mîngîie pe obraz.

— Haide, scoate afară, că e mai bine, zîmbi Savu.

— Aneta îşi arcui sprîncenele deasupra ochilor ei

— frumoşi şi înnouraţi :

— ...Unde ai fost pînă acum ? vorbi ea, nemai- putînd să rabde.

— Ţi-am spus doar adineauri, rosti mirat Savu, apoi cu **o** sclipire de lumină : Ce-ţi umblă ţie, fato, prin cap ?

— „Dar ţie ?" ar fi vrut să-l întrebe şi să afle ceea ce i se părea că el îi ascunde.

— Unde crezi c-am fost ? rosti ca într-o joacă.

— Aneta îşi feri privirea.

— Tu ştii...

— Şi pe dată hotărî că trebuie s-o cunoască neapărat pe Florica Muşceleanu, s-o vadă mai de-aproape, să-i audă glasul.

— Prilejul se ivi chiar la sfîrşitul săptămînii, la festivitatea organizată în cinstea cîştigării întrecerii de către o vestită brigadă de montori. Acolo avea să-i facă cunoştinţa. Din ajun, Aneta chibzui la această întîlnire. îşi făuri fel de fel de planuri cum să se poarte,

dar nici unul n-o mulțumea. Nu, ea nu era capabilă să se prefacă. Va fi naturală, rezervată, serioasă. Va căuta s-o observe cît mai bine, să-şi dea seama ce soi de om era Florica.

— în zadar încercă Liza s-o convingă să îmbrace unele lucruri de-ale ei. Aneta nu voia cu nici un preț. Se pieptănă cu grijă, își îmbrăcă o rochie închisă, cu guler alb de pichet, foarte simplă. Nu-şi puse nici **o** podoabă.

— Ce, dragă, te' duci la biserică ? o certă Liza.

— Nici la petrecere nu mă duc.

— Mai schimbă-ți și tu rochia. Îți dau eu alta.

— * — Şi a mea ce cusur are ? rosti Aneta care, de

— fapt, nu ei, ci lui Savu îi răspundea : „Asta sînt, n-am decît ce-i pe mine".

— În paltonul ei uzat şi îngust, cu o basma înnodată sub bărbie, Aneta îl aştepta în holul mare al sălii de festivități. Se postase într-un colț, de unde putea urmări forfota şi mişcarea oamenilor. Cu toate că era cu ochii țintă la uşa de intrare, îşi surprinse imaginea răsfrîntă în oglindă. Pe suprafața lucie se perindau mereu alte chipuri alături de al ei. Aneta profită de o clipă cînd cadrul oglinzii era gol şi-şi netezi repede gulerul, îşi aranjă basmaua, lăsîndu-şi o şuviță de păr pe frunte. înțepenise stînd pe loc şi-i înghețaseră picioarele din pricina curentului. Era încălțată doar cu pantofi. Făcu cîțiva paşi, ca să se dezmorțească. Și atunci îi răsări înainte Fița :

— Ce mai faci ? Te întîlneşti cu Savu ? o iscodi, subțiindu-şi buzele.

— Ce treabă ai tu ? se încruntă Aneta.

— Degeaba îl aştepți. Ți l-a suflat Florica.

— Aneta amuți. Uscățivă, cu pomeții ascuțiți, continuă cu cruzime :

— Aia e o fată plină de viață, nu ca tine, o posacă. Ce să găsească Trandafir la una ca tine?

— Anetei i se sui o fierbințeală în obraji şi privirile i se împăienjeniră.

— Pleacă de-aici, n-auzi, pleacă ! rosti ea încet, strîngînd pumnii în buzunare.

— Netoato! rîse cu milă Fița, îndepărtîndu-se iute.

— Aneta se înfăşură în palton, străbătută ca de un fior de frig. Se plimba de colo-colo, sforţîndu-se să se calmeze. Se simţea singură, părăsită, nebăgată în seamă. Oamenii treceau pe lîngă ea, zgomotoşi, nepăsători. În sfîrşit sosi şi Savu, bine îmbrăcat, cu un palton din aceeaşi stofă ca şi şapca, cu un fular la gît, de lînă albastră, şi cu mănuşi de piele în inîini. O luă de braţ, scuzindu-se că a întîrziat din cauza unei repartizări. Căpătase o locuinţă. Se va muta. Mai avea nişte buclucuri...

— Cuvintele lui lunecau pe lîngă ea, fără să le desluşească înţelesul. „întotdeauna eşti ocupat ba cu una, ba cu alta," constată amar Aneta şi deodată îşi aminti de cuvintele Fiţei : „Aia e o fată plină de viaţă, nu ca tine, o posacă".

— — Să vii să-mi vezi casa, e într-un bloc, se bucură el, copilăreşte.

— Ea încercă să zîmbească, să ia parte la bucuria lui. Intrară în sala ticsită de lume. Animaţia, luminile, masa de pe podium, învelită cu catifea roşie, glastrele de flori, întreaga atmosferă anunţa că avea să se petreacă un eveniment deosebit. Cu greu, cei doi răzbiră pînă aproape de mijlocul sălii. Pînă şi de-a lungul pereţilor, pe culoarul dintre scaune era înghesuială. Pe Savu îl chemau din toate părţile ; strîngea mîini, vorbea, glumea cu cunoscuţi de ai săi. Mai înaintară vreo cîţiva paşi, cînd din marginea unui şir de scaune o voce îl strigă : era Flori ca.

— Deşi era la o mică depărtare de ei, Aneta avea vederea astupată de spatele unui bărbat solid şi înalt. Se dădu deoparte şi se trase puţin înapoi, poate din dorinţa de a nu fi descoperită. De aici o vedea pe Florica, în picioare, gesticulînd şi rîzînd. Vorbea necontenit, se agita şi-i arăta lui Savu un loc liber alături de ea. „Bîzîie ca o muscă," se indispuse Aneta, care socotea că Florica, în chip vădit, atrăgea atenţia celor din jur asupra ei. Îi auzea rîsul în cascade mici, cristaline. Era un rîs care avea darul să descreţească şi fruntea cea mai înnourată. Anetei îi sună însă neplăcut, strident. „E o fandosită !" o judecă ea, nedrept. Dar nu Florica o mai interesa acum, ci Savu. „A şi uitat de mine," gîndi cu năduf Aneta. încet. încet se retrase spre fundul sălii, parc-ar fi vrut să se piardă, să se topească în mulţime.

— Savu se întoarse brusc şi, nevăzînd-o lîngă el, se înălţă în vîrfuri, căutînd-o cu privirea. Cineva îl bătu pe umăr ; se scutură, plictisit, nervos. Se zbătea să-şi croiască drum înapoi, însă trecerea era barată de oameni. înlătură cîţiva dintre ei, dar fu silit să se oprească. Se deschise şedinţa festivă. Era imposibil să mai înainteze, fără să stîrnească murmure, nemulţumiri. Ar fi fost şi inutil, deoarece Aneta ieşise din sală şi alerga spre staţia de tramvai.

— Peste un ceas se trezi cu Savu acasă. Liza plecase la un film cu Tosca. Ea şedea pe scaun, nemişcată, îmbrăcată în aceeaşi rochie, cu tîmplele sprijinite în palme. Era atît de cufundată în gînduri, încît nici n-auzise ciocăniturile în uşă şi cînd Savu apăsă clanţa şi intră înăuntru, Aneta sări în picioare, speriată :

— A, tu erai!

— Unde ai dispărut ? Am răscolit sala, te-am căutat în hol, în curte, nu erai nicăieri. Mi-a spus un tovarăş că te-ar fi văzut plecînd. De ce ? Ce s-a întîmplat ?

— Faţa sa exprima deopotrivă supărare şi nelinişte.

— Mai întîi, aşază-te, spuse Aneta. M-am simţit de prisos acolo.

— De prisos ? !

— Da, şi numai datorită ţie.

— Ce-am făcut ?

— M-ai lăsat singură, mă îmbulzeau toţi şi tu ai luat-o înainte, fără să-ţi pese de mine.

— Eram sigur că eşti în urma mea.

— ...Iar cînd te-a strigat pupăza aia, m-ai uitat de-a binelea.

— Cine? Florica ?

— Care alta !

— Savu rosti cu o undă de asprime :

— -— Nu se cade să vorbeşti urît de ea. E o fată straşnică şi una din cele mai bune lucrătoare din uzină. Toată lumea ţine la Florica.

— Poate că şi tu.

— Ce rău vezi în asta ? Şi ce legătură are cu noi doi, cu sentimentele noastre ?

— Aneta îşi frământă degetele, rostind surd :

— Nu vreau... nu sufăr să-şi bată nimeni joc de mine.

— Şi tu crezi că eu... ? spuse Savu, dînd să se scoale.
— Stai!... Nu, altceva am vrut să spun... Sînt atît de nepricepută! zise ea, desperată.
— Savu o potoli, o atrase Iîngă el, o cuprinse în braţe şi Aneta nu se împotrivi.
— Nu este uşor cu tine, suspină, lipindu-şi obrazul de al ei.
— Nu, nu este uşor, spuse Aneta.
— În zilele următoare, Savu fu mereu ocupat. Pentru întîia oară, Aneta îl întrebă :
— N-ai nici o după-amiază liberă ?
— Nici una.
— Aneta nu mai stărui. Explicaţia lui că avea treburi în uzină o primi cu îndoială. Cum, nu putea rupe un ceas, două pentru ea ? De ce rămînea zilnic în atelier peste programul de lucru ? Nu cumva pentru că Florica intra în tura a doua ? Aneta se chinui toată săptămîna. Sîmbătă spera să fie împreună. Aştepta ca propunerea să vină din partea lui, dar Savu nu-i pomeni un cuvînt despre asta. Şi acum, la sfîrşitul săptămînii, nu dădea nici un semn că ar dori s-o vadă deseară. Era gata de plecare. îşi călcă peste mîndrie şi spuse :
— Astăzi nu vii pe la noi ?
— Dac-oi termina, vin. Eu nu vreau însă să te leg. Mai bine du-te cu Liza. S-ar putea să zăbovesc.
— Bine, spuse rece Aneta.
— „Săptămîna viitoare n-am să am eu timp," plecă ea mînioasă. Acasă mîncă fără poftă şi după-masă nu se întinse pe divan, alături de Liza, care o îndemna să se culce. Era obosită şi totuşi nu avea linişte. Trebălui pe la bucătărie, îşi spălă un furou şi nişte ciorapi, reveni în odaie, tiptil, în vîrful picioarelor, ca să nu-şi trezească sora. Liza nu dormea. O urmărea printre pleoapele întredeschise. Aneta stătea la fereastră, uitîndu-se afară, la copacii uzi şi negri, la zloata apoasă şi gălbuie de pe drum. Strada era pustie, copacii se clătinau în lumina vînătă, scuturaţi de pale de vînt. O creangă a salcî- mului din dreptul ferestrei lovea geamul, de parc-ar fi vrut să intre în odaia caldă, să se adăpostească. Pe neaşteptate începu să fulguiască. Erau fulgi mari, pufoşi, albi, care se-nvîrtejeau în aer, ameţiţi, alungaţi de vînt, ca apoi să piară în fleşcăiala murdară şi gălbuie. Aneta se îndepărtă de lîngă fereastră. În mijlocul odăii se opri o clipă, pe

gînduri. După aceea, cu mişcări încete, ferindu-se să facă zgomot, îşi puse rochia, pantofii. Liza se săltă în capul oa-selor :

— Netă, pentru ce te îmbraci ? Unde te duci pe vremea asta ?

— Aneta scăpă un pantof pe podea.

— Dormi. Mă duc undeva, rosti ea scurt, încăl- ţîndu-se.

— Unde ? Spune-mi şi mie.

— Nu-ţi spun nimic. Şi nu mă mai descoase atît, se enervă Aneta.

— E urît afară, vorbi Liza cu glas mic. Eşti sigură că trebuie să te duci ?

— Da, trebuie. t

— Şi chiar nu vrei să-mi spui nimic, nimic?

— —■ Acum nu pot, altă dată.

— Ia-ţi bocancii mei. E lapoviţă, să nu te-mbol-năveşti.

— Aneta ridică din umeri, dar încălţă bocancii. Liza îi dădu şi fularul ei de lînă.

— Mă înfofoleşti de parcă m-aş duce la capătul lumii, spuse Aneta, sărutînd-o grăbit şi ieşi din casă.

— La Rond, vîntul o prinse din toate părţile — i se furişa sub veşminte, i se lipea de piele, rece şi umed. Pierdu un tramvai şi se urcă în al doilea mai puţin aglomerat. Coborî la ultima statie. Pînă la uzină nu mai erau decât vreo două sute de metri. Se afla în preaima cîmpului şi vîntul bătea în rafale, şuierînd. Se ghemui în palton şi merse anevoie, cu capul vîrît între umeri. De cîteva ori se-n- toarse cu spatele, ca să nu i se taie răsuflarea. Vîn- tul o izbea în obraz, înţepînd-o cu alice de gheaţă, silind-o să închidă pleoapele. În curtea uzinei încetini mersul, obosită, gîfîind. Şi pe cînd cutreiera hala, un impuls irezistibil o împinse spre hala de freze. Se ţinea la oarecare distanţă, ocolind şirul de maşini, fără s-o vadă pe Florica. Alergă la celălalt capăt al halei. Auzi zumzetul acela distinct, monoton, al strungurilor. Inima-i zvîcnea din ce în ce mai iute. Intră în atelier, şi înăuntrul ei se făcu o tăcere, ca şi cînd totul ar fi încremenit. Savu nu era acolo. O minţise. O moleşeală ciudată i se lăsă în picioare. Simţi nevoia să se aşeze. Se duse spre ungherul unde zăcea strungul vechi, scos din uz. Deasupra lui spînzura un bec aprins, dar nu era nimeni. Cînd se

apropie, desluşi un lucrător culcat pe podea, scotocind prin măruntaiele maşinii. Purta un halat cenuşiu, peticit, îmbîcsit de pete cafenii de ulei. Mîinile, faţa îi erau de asemenea mînjite de unsoare. Omul se dezdoi din şale, uimit:

— Neta ! Ce-i cu tine ? Ce cauţi în atelier la ora asta?

— Basmaua îi lunecase pe umeri, părul umed i se lipise de tîmple.

— Am vrut... să fiu cu tine, bîigui ea.

— Savu se tulbură.

— Nu mă aşteptam să vii. Ce bine-mi pare că eşti aici.

— Dar tu ce meştereşti? spuse Aneta.

— Arăta atît de murdar, el care de obicei era atît de îngrijit, încît ea surise. Savu îi înlătură cu dosul palmei o şuviţă de păr, ce-i atîrna pe frunte.

— Reparam strungul pentru tine. Voiam să-ţi fac o surpriză.

— Braţele ei i se încolăciră deodată pe după grumaz. Savu aruncă o privire în juru-i. Vru s-o îndepărteze, dar îi înlănţui şi mai tare trupu-i subţire, mlădios şi puternic.

— Neta... Trece vreunul şi...

— Savu era plecat la Craiova. Anetă număra zilele, aşteptîndu-i înapoierea. Citise în „Scînteia" o corespondenţă despre cum se desfăşurase schimbul de experienţă. Parcursese de cîteva ori articolul, revenind mereu la acelaşi pasaj : „La ora 9 fix, Savu Trandafir s-a instalat la strung, urmărit de zeci de ochi. Calmul, preciziunea, viteza cu care lucra au stîrnit interesul muncitorilor craioveni. Renumitul strungar şi-a expus apoi metoda sa faţă de cei prezenţi"...

— Ea îl şi vedea, în halatul lui albastru, îngrijit, puţin emoţionat, în mijlocul acelor oameni. I se părea oarecum ireal că Savu despre care se vorbea în ziar era totuna cu cel cu care stătea alături, în fiecare zi. îi veniră în minte gesturile lui obişnuite : cum se apleca deasupra strungului, cum îşi înclina capul pe umăr, cu urechea sensibilă la zbîrnîitul turaţiilor, cum examina piesa la lumină, cu pleoapele îngustate. Pe urmă îi răsăriră înainte, foarte viu, zîmbetul clar cu care o întîmpina dimineaţa, mîna obosită pe care şi-o aşeza pe genunchiul ei, în pauză, cînd se odihneau amîndoi, pe o ladă, în fundul atelierului, sau cînd îi ştergea cu vîrful degetului arătător cuta dintre sprâncene, ca să-i alunge vreo supărare. Atunci ea se însenina, lăsîndu-se în voia puterii pe care o răspîndea, bună, trează, ocrotitoare. Această putere plutea şi acum în jurul ei, o simţea în fiecare rînd al scrisorii sale, pe care o încheia cu o întrebare : „Vrei să vii să mă iei de la gară ?"

— Liza citi şi ea scrisoarea, pe care o flutură în aer, victorioasă.

— Ei, cine a avut dreptate ? S-a gîndit tot timpul la tine. Acu' ce mai zici ?

— Zic să-mi dai scrisoarea, rosti zîmbind Aneta, împletindu-şi cocul.

— Te duci la gară, nu ? o întrebă Liza. Şi de-acolo ce faceţi ?

— Nu ştiu. Dar de cînd îmi porţi tu de grijă ?

— ■— N-ai decît! se imbufnă Liza.

— Aneta îşi prinse părul cu ace de cap, rîzînd uşor, cu gindul în altă parte.

— Viu acasă, rosti mîngîietor, ca s-o împace.

— Peste o jumătate de ceas, Aneta se afla pe peronul

— Gării de Nord. Era forfotă mare. Oamenii năvăliră spre un tren abia sosit pe linie. Pufăitul locomotivei, strigătele călătorilor, glasul crainicului, care răsuna înalt şi metalic în megafoane, făceau laolaltă un vacarm care o zăpăci pe Aneta. Se învîrtea pe peron, înghesuită, îmbrîncită, cu auzul încordat la vocea crainicului. Pîlnia de metal hîrîia, rumoarea creştea, cînd vocea metalică anunţă sosirea peste cinci minute a acceleratului" de Craiova, pe linia şapte.

— Aneta îşi croi drum prin mulţime, ferindu-se de cărucioarele de bagaje, de geamantanele purtate de unii pe umeri. Se izbi de o femeie scundă, grasă, care scăpă paporniţa din mînă, suduind. Se aprinsese în obraji şi striga :

— Ce, n-ai ochi ? Umbli vraişte, ca prin ogradă la tine ! Mi-ai spart ouăle, şi le-am cărat tocmai din Baloteşti, nevătămate, se văicărea ea, îndoindu-se să aleagă ouăle întregi.

— Aşa cum stătea aplecată, cu picioarele crăcănate, scurte şi groase, cu rochia umflată pe fese, iscă rîsul celor din jur.

— Ai o gură, ţaţo ! Şi ce-i dacă ţi s-au spart două-trei ouă ? Îţi mai scade burta, rosti unul, în zeflemea.

— Femeia era într-adevăr atît de caraghioasă, încît Anetei îi trecu furia şi se îndepărtă rîzînd. Megafonul hîrîi din nou : „Peste trei minute soseşte acceleratul de Craiova pe linia şapte"... Aneta căută linia şi văzu peronul înţesat de lumea ce mişuna printre nenumărate valize, lăzi, saci. Se rezemă de un stîlp, pîndind ivirea trenului. Îi auzi sirena de departe, spintecînd ascuţit văzduhul, apoi îi auzi duduitul greu, goana roţilor, respiraţia adîncă şi puternică, din ce în ce mai aproape, şi cînd locomotiva se opri, zvîrlind pe coş o coloană de fum şi picaturi fierbinţi de apă, Aneta alergă "de-a lungul trenului, de la un compartiment la celălalt, fără ca în cadrul ferestrei, sau pe scara vagonului să-l zărească pe Savu. Cercetă şi ultimul vagon şi se îna- poie în fugă, gîndindu-se că poate coborîse pe cealaltă parte a peronului, care nu era atît de aglomerat. Din vagoane se revărsau mereu alţi călători, de parcă nu se mai isprăveau. Totuşi cînd Aneta ocoli linia şi ajunse la al doilea peron, nu mai cobora nimeni. Trenul era gol. „L-am pierdut, o să creadă că n-am venit," îşi spuse, înciudată

pînă la lacrimi. Cu un rest de energie, se căznea să-l găsească în furnicarul des de oameni ce se înghesuia la ieşire. Toate chipurile îi erau străine, dar ea se temea că .printre ele putea fi şi cel al lui Savu. Perindarea de figuri necunoscute o obosise şi privirea nu le mai înregistra pe fiecare în parte : ele se amestecau, se topeau în aceleaşi trăsături anonime şi indiferente. Abătută, Aneta se întoarse pe peron, sperînd că de undeva va răsări Savu. Se pomeni singură pe peron, care pentru ea era pustiu, deşi se mai foiau de colo-colo cîţiva oameni. Stătea ca amorţită, într-o încăpăţînare inutilă, privind departe, în fund, la cerul întunecat, punctat de luminiţe tremurătoare, ca şi cînd de acolo ar mai putea să apară Savu. Se simţi deodată strînsă în braţe: . — Netă ! Unde erai, Netă ? îi auzi glasul ca izvo- rînd din ea, tare, fericit.

— ■—■ Aici eram, murmură, uitînd unde se află, ui- tînd c-o îmbrăţişează şi sărută în văzul celorlalţi.

— Şi se lăsă dusă, purtată de el, de bucuria adîncă ce sălăşluia în fiinţa ei. Această bucurie se statornicise şi se exprima şi în chipul, şi în mersul, şi în liniştea ei, pînă-n ziua cînd Savu o chemă la el acasă. Era într-o sîmbătă.

— — Vii mîine la prînz, la masă. O să fie şi părinţii mei. • Am invitat şi vreo doi-trei prieteni, îi spuse el, şi Aneta bănui că invitaţia e în legătură cu mutarea sa în noua locuinţă.

— ...După cum o sfătui Liza, se dădu jos din tramvai în fosta piaţă a senatului. Traversă podul şi recunoscu biserica pe jumătate înfundată în sol, cu zugrăveala sfinţilor de pe pereţi ştearsă, scuarul şi pompa de benzină, faţada teatrului de operă. întrebă un trecător de strada Vînători şi-o luă înainte, ţinînd cu grijă cartonul de prăjituri. Era o zi nehotărâtă, cu cer în parte noros şi suprafeţe mari, senine, albastre. Cînd scăpa din cîte un nor, soarele îşi proiecta razele, ca un far puternic, strălucitor. Blocurile oraşului ieşeau din fundalul cenuşiu, aeriene, luminate, cu sclipiri în ferestre. Apoi iar se înnora şi clădirile recăpătau o înfăţişare masivă şi compactă de piatră sură.

— Aneta umbla pe trotuarul zvîntat, cu ochii la numărul caselor. Cel pe care-l căuta ea era tocmai la extremitatea străzii. Dinaintea blocului mai verifică o dată numărul, repetînd în gî-nd : etajul cinci,

apartamentul doi. înăuntru, fu impresionată de pardoseala de mozaic, de scările de marmură, de oglinzile, de mînerele lucioase de metal, necutezînd să ia ascensorul. Urcă pe scări şi, cînd ajunse la al cincilea etaj, în dreptul uşii lui Savu sună. îi deschise chiar el, mai vesel ca de obicei, îi puse pe un taburet pachetul şi-i ajută să-şi scoată paltonul.

— Ai cam întîrziat, Netă. Tocmai tu eşti ultima, o mustră în glumă, examinînd-o pe furiş, repede, cu o ascunsă mulţumire.

— Din pricina tramvaiului, se scuză ea. Au şi sosit musafirii ?

— Sînt toţi în păr.

— întrebarea ei era de prisos, căci din vestiar Aneta auzi zgomot de glasuri şi printre ele un rîs în cascade mici, cristaline. Era un rîs care-i suna cunoscut şi, fără să vrea, se închistă în sine, fixîn- du-l nedumerită pe Savu. „Ce mi-ai pregătit ?" spuneau ochii ei. Dar el o îndemnă să intre în hol, unde era întinsă masa şi unde se aflau şi invitaţii, răspîndiţi unii pe scaune, alţii pe divan. Aneta se intimidă, deveni -mai stîngace, cu toate că ceilalţi se purtau cu ea cum te porţi cu o bună cunoştinţă. Dintre toţi, ea n-o vedea decît pe fata vioaie şi îndrăzneaţă, care-i întinse mîna, deschis :

— Florica Muşceleanu.

— —■ Aneta Munteanu.

— O clipă, Florica o privi pătrunzător şi se întoarse brusc spre Savu:

— Ai ştiut să alegi. El e logodnicul meu, i-l prezentă Anetei pe tînărul de lîngă ea.

— Era foarte brunet, înalt, prea ferchezuit, după părerea Anetei. Figura lui ţi se impunea prin nasul mare, printr-un anume aer pe jumătate serios, pe jumătate mucalit.

— Ovid Niţoiu, se înclină el, strungar de precizie,

— ...şi concurentul lui Savu, completă Florica ironică.

— îl bat, ce mai, îl bat, nu există ! rosti Niţoiu, cu o mişcare largă a braţului.

— La dans, poate, admise Florica.

— Ce ziceţi de viitoarea mea ? îşi înălţă trist nasul Ovid. Are o părere foarte bună despre mine.

— Şi la şah îl baţi, îl îmbună logodnica sa, rîzînd.

— Celălalt invitat se numea Pavel Ciochină. Prieten din copilărie cu Savu, electrician şi „inventator", era de o vîrstă cu gazda, adică de vreo treizeci de ani. Se socotea un flăcău tomnatic şi frecventa toate balurile, reuniunile şi festivalurile de dans, în nădejdea că-şi va descoperi aleasa inimii. Era de mirare cum acest tînăr solid, tăcut, autoritar în atelier (era şef de brigadă) se fistîcea ca un băieţandru cînd se afla în lume, stînd deoparte, retras, frămîntîndu-se o groază pînă să ia o fată la dans. Se mişca greoi şi, de emoţie să nu-şi calce partenera pe picioare, transpira. Pînă la sfîr- şitul dansului, inevitabilul se producea. De aceea prefera adesea rolul de spectator, chiar şi la reuniunile prieteneşti, unde venea cu patefonul şi plăcile, ceea ce constituia un motiv să fie invitat pretutindeni.

— Eu învîrtesc manivela şi alţii se distrează, le explica amărît Ciochină, ceea ce nu-l împiedica să mănînce zdravăn.

— Pe tine trebuie musai sa te însor. Îţi găsesc eu o fată, că tu nu eşti capabil, se oferi Florica. Nu-i aşa, Ovid ? îl însurăm !

— Cît mai degrabă. Unde pui că pe nevastă-sa poate s-o calce pe picioare, fără remuşcare.

— Izbucniră în rîsete. încurajat, Ovid continuă:

— Măi Pavele, de ce nu inventezi un semnalizator la pantofi ? Să-ţi dea de ştire cînd e primejdie...

— Haide, isprăveşte, i-o curmă Florica, scoţînd cascade mici de rîs.

— Aneta şedea între Savu şi maică-sa. Capul mesei îl ocupa, ¡cum se şi cuvenea, bătrânul Trandafir. Era încă un bărbat vînjos, lat în umeri, cu o faţă severă, frumoasă şi calmă. Spre deosebire de el, nevastă-sa era mică şi neobosită, c-un neastâmpăr permanent. Nu era chip s-o reţii la masă, să mă- nînce şi ea în rând cu ceilalţi, fiind tot timpul preocupată de musafiri. Pe Aneta, mai ales, o îndemna mereu, o îmbia, căci fata se dovedea prea cumpătată sau cumva stingherită.

— Tu, Savule, ce păzeşti acolo ? rosti bătrânul. Vezi, ai grijă de fata ta. Noroc, copii! Noroc, Netă! închină el paharul cu vin.

— Ciocniră cu toții, băură. Atmosfera se mai încălzi şi Aneta începu să se simtă mai puțin străină printre ei. Dar veselia, glumele lor nu-i micşoraseră acea stare de nelinişte, subterană, ca înaintea unui lucru ce trebuia să se întâmple şi pe care ea nu-l întrezărea. E ceea ce o făcea să-l urmărească pe Savu, să fie atentă, într-o aşteptare nelămurită, căci instinctul ei cel mai profund îi spunea că astăzi venea o dezlegare, pe care o dorea şi se temea de ea, fără să ştie de ce. Cum era cu toate fibrele îndreptate spre Savu, îi fu uşor să bage de seamă că el însuşi era altfel ca de obicei, puțin mai agitat, deşi arăta numai vesel, ținînd isonul celorlalți.

— Mai târziu împinseră masa lîngă perete, făcînd loc pentru dans.

— Dă drumu'la rîşniță, îi spuse Florica lui Ciochină care, docil, se supuse.

— Ea dansa cu Ovid, iar Aneta cu Savu, căruia îi şopti speriată la ureche:

— Habar n-am să dansez. Or să rîdă de mine.

— Aici nu-i salon. Nu te înțepeni, lasă-te-n voia mea. Dansează mai aproape de mine, nu fugi.

— Lui Savu îi era greu s-o conducă ; era zveltă şi se mlădia după muzică, dar Aneta se îndepărta de el, jenată să danseze atît de strîns îmbrățişați. Savu reuşi s-o țină lipită, să-i impună ritmul, biru- indu-i împotrivirea. Aneta se mişca bine, în ritm, deşi greşea uneori paşii. De-abia la al treilea sau al patrulea dans cu Ovid, ea cunoscu acea plăcere uşoară, amețitoare şi nouă, de a fi purtată şi în- vîrtită ca un fulg. Tînărul înalt şi brunet avea mai mare precizie şi suplețe, şi Aneta se simți deopotrivă stăpînită şi liberă în dans. Şi cînd se sfîrşi melodia, îşi dădu seama că, pe cînd dansa, nu-i ob-servase pe Savu şi Florica. încercă să ghicească pe fețele lor încălzite semnul vreunei emoții deosebite. Florica îi aruncă iarăşi o privire scurtă şi pătrunzătoare, şi rîse. Şi numaidecît, sprintenă, pusă pe haz, se agăță de Pavel Ciochină, care stătea cuminte lîngă patefon, aranjînd plăcile pe disc.

— Părăseşte manivela, e rîndul tău la dans. Te invit eu.

— Nu, ia-l pe Ovid, se apără Pavel, care avea o mare dorință să danseze cu ea.

— Cum, mă refuzi ? Ce, tu crezi că-i după tine ? Te rog să te scoli. Ce zici de el, Ovid ?
— Eu nu mă bag, îl iei pe răspunderea ta, făcu tînărul cu nasul mare, arătînd cu degetul spre botul pantofilor.
— Nu vă uitați la mine, că mă încurc, se rugă Pavel, pe care Florica îl învăța serios cum să-şi îndrepte trupul, cum să mişte picioarele, numărînd paşii : Un, doi... la stînga... un, doi...
— Asta-i instrucție în toată regula, rosti mucalit Ovid.
— „Seamănă cu soră-mea, Floriea e însă mai sigură pe ea," gîndi Aneta, care stătea lîngă Savu.
— Se înnoptase. Părinții gazdei rezistaseră cîtăva vreme, după care, obosiți, se retrăseseră în odaia lor. Curînd, mioa petrecere se sparse. Musafirii se pregăteau de plecare. Aneta se sculă şi ea, dar Savu o reținu :
— Tu mai rămîi. Am să-ți vorbesc.
— Pe cînd Savu îi conducea pe ceilalți în vestiar, ea se uită prin apartamentul proaspăt zugrăvit, şi de-abia acum văzu că odăile erau pe jumătate goale. Mobile erau puține, cu mari spații libere între ele. Se oprea asupra cîte unui obiect, nu fiindcă o interesa, ci ca să alunge acea stare neliniştitoare, care pusese din nou stăpînire pe ea. Se simți luată după umeri şi dusă într-o cameră, unde Savu o aşeză pe un scaun, iar el îşi trase un taburet în fața ei.
— Netă, vreau să-ți spun unele lucruri, pentru că nu mai e timp şi trebuie să luăm o hotărîre.
— Ce hotărîre ?
— O să afli numaidecît. Ascultă-mă.
— Savu stătea pe taburet, mai jos decît ea, şi Aneta îi atingea pieptul cu genunchii. încercă să se dea înapoi. Savu îi prinse mîinile şi ea nu se mai mişcă.
— Eu, de felul meu, nu-s prea curios. Dar m-am interesat îndată cine eşti, de unde vii. începusem să mă gîndesc ia tine, ceva mă mîna să dau tîrcoale atelierului, voiam să văd pe fata aceea cu sprâncenele încruntate. Era închisă şi mîndră ; de fapt, deşi n-o -arăta, era speriată de cei din jur, şi de aceea strica uneori bobinele, rosti indulgent Savu.
— Nu-mi plăcea să fiu bobinatoare.

— —- Nu era numai asta. N-ai trăit printre muncitori. Ai o fire, cum să zic ?... nu eşti sociabilă... Eşti mai retrasă, nu te simţi la largul tău printre oameni.
— Da, aşa-i. Şi e rău ?
— Ai să te deprinzi. De aceea te-am luat la strungărie.
— Numai pentru atît ?
— Nu, voiam să fii lîngă mine, cu mine. Cînd te-am cunoscut mai bine, mi-arn zis că tu eşti o fată în care pot să am încredere, pe care pot să mă bizui, orice-ar fi să se întîmple. E adevărat, Netă ?
— .— Adevărat, îngînă ea.
— Tocmai de aceea vreau să mă însor cu tine, urmă el surîzător, şi asta cît mai repede, pînă în- tr-o lună de zile. Vrei să mă iei de bărbat ?
— Aneta îşi ridică privirea, ardea ca o văpaie. Faţa îi era însă palidă.
— Da... dar de ce eşti aşa de grăbit ?
— Fiindcă plec, Netă.
— Unde ? Iar pleci în provincie ?
— Nu, mult mai departe... În străinătate, spuse şovăitor.
— Aneta îşi trase mîinile; începu să-şi frămînte degetele.
— Şi cît stai?
— Doi ani, draga mea. Sînt trimis pentru studii... şi de aci, în treizeci de zile... ieri am primit această veste !
— Doi ani ? exclamă sugrumat Aneta.
— Şi acest timp se întindea înaintea ei enorm, dîn- du-i aceeaşi senzaţie ca pe peron, a unei singurătăţi, a unei aşteptări nesfîrşite, în care unicul punct fix al existenţei ei era Savu, un punct îndepărtat, de care se va apropia cîndva, după scurgerea a mii şi mii de ore.
— Asta schimbă ceva între noi ? rosti Savu, cu o pîlpîire nesigură în ochi.
— Nu schimbă.
— Îţi cer un lucru foarte greu. Ai să poţi să mă aştepţi? spuse el şi, părîndu-i-se că Aneta se clatină, adăugă : Mai chibzuieşte. Nu trebuie să-mi răspunzi numaidecît.
— Prea a venit deodată... Nu ştiu, suflă ea, sfor- ţîndu-se din răsputeri să nu plîngă.

— Şi afară, în noapte, se încurcă pe străzi, rătăci, ajungînd după cîteva ocoluri la pod, în centrul plin de lumini. În sufletul ei nu exista decît Savu,

— plecarea lui şi această lungă aşteptare pentru care nu era încă pregătită, întrebîndu-se întruna : „Ce să fac ? Ce să mă fac ?"

— Nu voia să-l lase singur pe Matei şi-l însoţea în lungile-i plimbări prin cartierele oraşului. În această împrejurare — a sistării lucrărilor — avea mai mult ca oricînd nevoie de prezenţa ei. Fără să i-o spună, fata o simţea în felul cum o strîngea lîngă el, în tăcerile sale sau în zîmbetul fugar care-i flutura uneori pe buze. Erau plimbări fără o ţintă anume, dar Irina observase că aveau o în- rîurire binefăcătoare asupra lui. Se destindea, era mai puţin închis şi preocupat. Poate că se şi stăpînea, îi ascundea cît de puternic îl lovise neaşteptata întrerupere a lucrărilor. Fireşte, ea nu ocolea acest subiect, îl încuraja, îi argumenta că operaţiile vor fi neapărat reluate. Matei consimţea, fiindcă altminteri nici nu putea gîndi. Amîndoi îşi dădeau totuşi seama că nici unul din ei n-avea nici o dată precisă, sigură, şi deci nu găseau nici o explicaţie. Aşa încît renunţară să mai discute.

— Traversară parcul Ioanid şi se îndreptară spre strada Polonă. Ea îşi vîrî palma în buzunarul canadianei lui. îşi încetiniră mersul.

— Te dor picioarele de atîta umblet, spuse Matei, sprijinind-o.

— Nu, nu mă dor, minţi Irina.

— Se agăţă însă de braţul lui, cu o moliciune în genunchi.

— N-am să te mai car după mine, fata mea, spuse el tandru, văzîndu-i trăsăturile obosite.

— De ce ? îmi place să mă plimb.

— ■— Nici eu n-o să mă mai vîntur pe-afară. O să mai stau pe-acasă sau o să vin la tine.

— Ar fi mai bine, recunoscu Irina. Cînd vii ?

— Mîine.

— Matei nu veni. Irina îl căută pe inginerul-şef Li- teanu. Deşi era prieten cu 1,aică-său, un intim al

casei, îi era oarecum peste ¡mină să se intereseze de soarta proiectului. Dar convingerea că Liteanu, chiar dacă ar fi fost uşor surprins de interesul ei, nu o va arăta, o hotărî să-l abordeze cu cel dintîi prilej. Suspendarea lucrărilor produsese o mişcare în uzină. Conducătorii începuseră să acţioneze. Aşteptau şi înapoierea lui Traian Cerchez, care trebuia să sosească. Atunci, cu siguranţă, unele puncte obscure se vor lămuri. De unde pornise ordinul de suspendare ? Pe ce bază ?

— Consilierul Cerchez pică în Bucureşti dimineaţa. Se schimbă, îşi făcu un duş şi plecă direct la minister. Cînd Irina se întoarse după-amiază de la uzină, tatăl ei o anunţă telefonic că mînca în oraş şi că va fi acasă pe la nouă seara. într-adevăr, sosise la ora anunţată, nu singur, ci întovărăşit de un bărbat între două vîrste, voinic şi greoi, eu care se închisese în birou.

— Irina îşi închipuia că vor isprăvi repede, dar orele se scurgeau, fără ca musafirul 'să plece. între timp, fata îl sună pe Matei. Nu-i răspundea nimeni. Mătuşa s-o fi culcat. în orice caz, din odaia ei nu se auzea zbîrnîitul soneriei. Acest ţîrîit în gol îi dădea Irinei o senzaţie de nelinişte. Cum de nu era acasă la această oră ? Unde o fi oare Matei ? Era aproape de miezul nopţii. încercă să se calmeze, citind o carte ; nu era în stare să prindă sensul frazelor. Urechea ei era atentă, aşteptînd momentul cînd va desprinde un zgomot, o mişcare în micul hol, care despărţea biroul de apartamentul ei. Peste vreun sfert de ceas' desluşi paşi, voci. Cerchez îl conducea pe musafir:

— -— Nu aveţi nici o grijă, în noaptea asta termin raportul, îl asigură profesorul.

— „Are de lucru," îşi spuse Irina, şi nu mai îndrăzni să intre la el, să-l tulbure, dar nici nu putea să renunţe să-i vorbească. în frămîntarea ei, se plimba încoace şi-ncolo prin hol, cînd uşa se întredeschise şi taică-său apăru în prag, mirat : -— Ce-i cu tine, Irinuş ? Nu te-ai culcat V

— Nu pot să dorm.

— —■ Vrei să vii puţin la mine ?

— Ai de lucru...

— Nu-i nimic. Mă mai odihnesc cîteva minute.

— Irina se cufundă într-un fotoliu, cu picioarele

— sub trup. Cerchez stătea la birou şi sorbea dintr-o ceaşcă mare, de cafea neagră, neîndulcită, cum avea obiceiul, cînd se pregătea să petreacă o noapte albă.

— Şi de ce nu dormi tu ?

— Irina tăcu.

— E în legătură cu... Matei ?

— L-am sunat şi mai înainte, şi nu era acasă. Sînt îngrijorată.

— A intervenit ceva nou între voi ?

— Ah, nu ! De cînd s-au oprit lucrările e însă altfel, schimbat. Ce raport lucrezi, tată ? întrebă Irina. Te-am auzit pomenind despre el tovarăşului care a fost la dumneata. E atît de urgent ?

— Da, este. Mîine dimineaţă îl predau. Se referă la proiectul lui Zâne şi la tot ice s-a montat în jurul lui.

— Aşa!... Şi cum nu mai răbda incertitudinea în care se zbătea, rosti cu un tremur în glas : Tată, te rog, spune-mi adevărul. Proiectul lui Matei este bun sau nu ?

— Excelent. De aceea l-am şi aprobat.

— Nu mai pricep nimic. Au survenit ulterior nişte obiecţii atît de importante ?

— Aş, de unde ! Nu rezistă nici una. Sînt nişte mofturi.

— Cum de s-au suspendat lucrările ? De către cine ? În definitiv, nu e vorba numai de Matei, ci de uzină, de muncitori, de...

— Cerchez surise :

— Socialismul se construieşte cu oameni, nu cu îngeri.

— Cu orice fel de oameni ? Şi cu cei care ni se pun de-a curmezişul, cu adversari făţişi sau disimulaţi ?

— Mai întîi trebuiesc dovediţi ca atare, nu se poate proceda cu uşurinţă.

— Irina era nemulţumită de rezerva lui taică-său, pe care o bănuia impusă de discreţie. Şi ea dorea să afle mai mult.

— Îi cunoşti cine sînt ?

— Situaţia e mai complicată, nu-mi cere să intru în detalii. E o chestiune destul de delicată. Altceva nu pot să-ţi spun. Cerchez îşi aranjă hîr- tiile. Deocamdată, eu înaintez raportul forurilor noastre conducătoare. Am fost aşteptat pentru acest lucru şi mă grăbesc să-l prezint cît

mai urgent. După ce raportul va fi analizat, se vor lua măsurile cuvenite. Şi acum du-te şi te culcă. Vreau să mă apuc de lucru.

— Irina sări de pe fotoliu, îl îmbrăţişă şi ieşi din birou. Suna telefonul din hol. Ridică receptorul; era Matei.

— Ce idee bună ai avut că m-ai sunat. Unde-ai fost ? vorbi ea repede, înăbuşit.

— Ţi-am telefonat într-o doară ; mi-era teamă să nu te trezesc din somn. Dar simţeam nevoia să te chem. Ce făceai ?

— Mă gîndeam la tine. Pe unde ai umblat ?

— Aiurea, pe străzi. Am fost astăzi foarte deprimat. Mă urmărea gândul că eu orice întreprind mă izbesc de un zid.

— N-ai dreptul să vorbeşti aşa, nu-ţi dau voie.

— Pînă mîine o să-mi treacă. A fost o zi rea şi m-a. găsit tristeţea descoperit. Se mai întîmplă.

— Alung-o. Am motive să cred că totul se va rezolva cu bine. Auzi, Matei ?

— Cît ştiu că eşti eu mine, îmi este bine.

— Sînt totdeauna cu tine.

— Noapte bună, te sărut.

— Noapte bună, iubitule.

— Cum în aceste zile agitate nu-i fusese cu putinţă să stea de vorbă cu conducătorii uzinei

— decît în goană, deoarece erau ocupaţi pînă peste cap, Matei se hotărî să aştepte. Nu era o renunţare, nu dezarmase, ştia însă că deocamdată nu era nimic de făcut, că evenimentele îl depăşesc şi orice tentativă din partea lui era o risipă inutilă de energie. Păun avea dreptate : trebuia să aştepte. Oriicît de lungă ar fi fost această aşteptare, altă .cale nu exista. Undeva, un şurub al maşinăriei se împotmolise. Şi el nu avea nici căderea, nici puterea să-l despotmolească. Aceasta reieşea foarte lămurit din atitudinea tranşantă a lui Dimcea.

— Fusese primii în grabă, tocmai cînd directorul se pregătea să coboare în hală. Abia apucase să spună cîte ceva despre suspendarea operaţiilor, despre stupoarea lui, cînd Dimcea îi curmă şirul:

— —■ Ai venit să mă informezi pe mine ? Nu era nevoie să te osteneşti. Cunosc mai bine situaţia. Am aceeaşi grijă ca şi dumneata. Peste un ceas voi fi acolo unde trebuie să fiu. Pînă atunci vreau să dau o raită prin hală. Nu mai am timp... Stai, co- borîm împreună, îl opri Dimcea, cu o voce mai îm- blînzită.

— Matei crezu totuşi că voia să-l desluşească, dar directorul nici gînd n-avea. Se vedea că era preocupat, ridurile pe faţă erau mai apăsate ; dar în loc să-l îmbătrânească, îi dădeau o înfăţişare mai viguroasă, purtînd în ele deopotrivă mărturia unor încercări aspre şi a unei vitalităţi nedomolite de vîrstă. Străbătură hala împreună şi, la despărţire, Dimcea îl bătu pe umăr. Atît. Nu rostise un euvînt. Era un gest surprinzător, de afecţiune, care avu un ecou mai puternic în Matei decît dacă i-ar fi adus vreo laudă. Cunoscînd cît era de reţinut, de puţin familiar acest om, deşi simplu şi drept în relaţiile sale cu toţi — ceea ce-l făcea să fie stimat de muncitori —gestul îl tulbură pe Matei. Şi, într-adevăr, îşi aminti, printr-o asociaţie inexplicabilă, de acea scenă petrecută mai demult, cînd Dimcea se interesase dacă era rudă cu Dumitru Zâne. Revedea fiecare amănunt al scenei, îmbătrânirea subită a directorului cînd aflase că unchiul său murise sub dărîmăturile bombardamentului din 4 aprilie 1944, întrebarea pe care i-o pusese de-şi aducea aminte de el, Dimeea, voinţa cu care acesta se smulsese din trecut, ca apoi să abordeze problemele curente. Emoţia îi pierise şi redevenise un conducător ca oricare altul. Totul era atît de ciudat şi ireal... Pe acest

om nu-l văzuse în viața lui, nu-şi putea aminti nici o frîntură din trecut în legătură cu el, oricît şi-ar fi scotocit memoria. Ceea ce era neîndoielnic e că Dumitru Zâne nu-i era străin. Poate fuseseră tovarăşi în ilegalitate, poate fuseseră chiar prieteni. Cum Dimeea nu se arătase dispus să prelungească acea discuție, Matei nu îndrăznise să stăruie. Era o chestiune personală, intimă. Dar toate astea nu aveau nimic comun cu el, cu suspendarea lucrărilor. Nu obținuse nici un rezultat, nici o speranță. Şi totuşi, în forul său lăuntric, Matei se bizuia pe Dimeea. Era încredințat că va acționa. De altminteri, în modul lui laconic şi stă- pînit, îi şi spusese :

— „Am aceeaşi grijă ca şi dumneata. Peste un ceas voi fi acolo unde trebuie să fiu." Această grijă Matei avea s-o verifice chiar la sfîrşitul orei în care Dimeea colinda atelierele. Într-un scurt răstimp, el soluționase' unele probleme urgente, con- trolînd situația la fața locului. Şefii de sector, ca şi şefii de secții se obişnuiseră cu metoda sa de lucru. O astfel de promptitudine în hotărîri nu era posibilă decît la un conducător oare cunoştea perfect angrenajul complex al uzinei, fiind capabil să gîndească repede şi precis măsurile respective.

— De data aceasta erau însă nedumeriți. Se dovedi inflexibil în continuarea pregătirilor atît pentru experiența la maşina de probă, cît şi pentru operațiunile ulterioare de revizie şi montare a cutiei de viteză la laminoare. Nu neglija nici un detaliu, cerînd ca din timp să fie la îndemînă piesele de schimb, sculele principale, să se organizeze echipele de intervenție. Erau nişte măsuri, ca şi cînd a doua zi se reluau lucrările. Or nimeni, şi nici directorul, nu-i anunțase că Zâne va reîncepe experiența la maşina de probă. Şi nici n-o reluau, fiindcă nu sosise nici o dispoziție care să anuleze prima decizie. Atunci ce sens avea această activitate de pregătire ? Unii dintre şefi se lăsaseră cu totul pe tinjeală, creînd astfel o atmosferă de dezinteres, de indiferență, strecurînd în mulți credința că proiectul va fi abandonat. Dimcea şi Nenciu se sfătuiră împreună şi hotărîră să înlăture această stare de spirit, să dinamizeze oamenii, să le insufle curaj. Nenciu acționă prin organizațiile de bază, îin contact direct cu muncitorii, iar Dimcea porni într-o raită prin uzină, dînd dispozițiile necesare. Atît unul cît şi celălalt considerau că suspendarea era provizorie şi că această chestiune va fi

dezlegată în scurt timp. Fireşte, nu cu inima uşoară îşi luaseră o astfel de răspundere. Era însă important să ţină treaz moralul laminoriş- tilor.

— Într-acestea, Nenciu fu chemat la Capitală.

— Dimcea, pe platou, punea tocmai în vedere şefilor de sector : „Vă ţin răspunzători de executarea dispoziţiilor mele. Vreau ca totul să fie gata în momentul cînd se va relua experienţa. Asta se poate iintîmpla astăzi, mîine, însă oricum, dumneavoastră să fiţi pregătiţi." După aceea trecu pe la Liteanu, la linia automată, de unde trimise pe careva să-l cheme pe Velicu. Acesta sosi grabnic, transpirat; spre norocul lui mai avu răgazul să-şi şteargă fruntea de sudoare, să-şi ia răsufletul, să-şi controleze carnetul cu scoarţe de muşama neagră.

— Directorul se afla în mijlocul unei echipe de tehnicieni, împreună cu inginerul-şef. Peste un sfert de ceas îl zări pe Velicu, care se tot rotea în jurul lor.

— — A, ai venit! Velieule, nu uita sculele necesare pentru Zâne de la magazia specială. Vorbeşte şi cu Păun ce nevoi are şi-el. Le pui deoparte, nu se atinge nimeni de scule. Să le ai îndată ce ţi le vor cere. Ai făcut ordine în magazia număru unu ? Dacă dumneata n-ai vreme, o fac eu.

— Velicu înghiţi în sec.

— E ca la farmacie, tovarăşe director, spuse Velicu şi zîmbetul bun de pe obrazul lui jovial se topi. L-am scos pe Spălăţelu, am angajat alt magaziner.

— L-ai dat afară ?

— N-am avut încotro. O să-l bag şi în puşcărie. E un hoţ. A furat materiale şi le-a vîndut pe sub mînă.

— Cît e de mare paguba ?

— Vreo treizeci de mii.

— Şi cum de n-ai băgat de seamă că fură ?

— Nu era uşor, tovarăşe director. L-am cercetat o săptămînă. Era foarte iscusit.

— Să mă ţii în curent cu cazul ăstuia.

— Da, tovarăşe director, aprobă Velicu, temîn- du-se să-i mărturisească lui Dimeea că Spălăţelu dispăruse de la domiciliu şi că era căutat de autorităţi.

— Dimeea se îndreptă către inginerul-şef.

— Tovarăşe Liteanu, mergem, ne-aşteaptă maşina.

— Vă ajung imediat.

— Pe drumul de înapoiere, prin hală, de la prima cabină, Dimeea îl sună la telefon pe şeful biroului tehnic, Dan Mîndrescu. Cînd directorul urcă scara de piatră care ducea în biroul său, se întîlni cu Mîndrescu. Şeful biroului tehnic, înalt, ciolănos, se curbă invizibil la ivirea lui Dimeea.

— S' trăiţi, tovarăşe director, aveţi vreo treabă cu mine ?

— Mai verifică dumneata o dată proiectul lui Zâne. E singurul proiect bun pe care-l avem. Dacă descoperi însă ceva, semnalează-mi şi mie. Cît timp îţi trebuie ?

— Proiectul a fost studiat serios şi nu văd ce s-ar putea găsi...

— Aşadar, dumneata n-ai nici o obiecţie de fond ?

— Nu, în afară de cele formulate la consfătuire, şi care ţin de adaptare, de unele operaţii tehnice care pot suferi modificări pe parcurs, n-am nici o obiecţie de fond. Dar dacă dumneavoastră doriţi să mai consult proiectul... spuse Mîndrescu, dez- velindu-şi dinţii laţi de cal.

— În două zile pot să am avizul dumitale ?

— îl veţi avea.

— Ai făcut şi controlul la maşina de experienţă ?

— Da, operaţiile sînt bune.

— N-am uitat, tovarăşe Mîndrescu, sarcinile care-ţi revin şi dumitale în realizarea proiectului.

— Mi le voi îndeplini din toată inima, se grăbi Mîndrescu.

— „Am avut o intuiţie grozavă că n-am intrat în combinaţie cu Beldie," se felicită Mîndrescu.

— Da, se retrăsese destul de abil. Nu era atît de prost să-i facă jocul. îi datora oarecare recunoştinţă ? Naivităţi ! N-avea să-şi fractureze o situaţie, susţinînd un proiect avortat. Cel al lui Zâne era incomparabil superior. Nici suspendarea experienţei nu-i zdruncinase ideea că procedase sănătos, punîn- du-şi persoana la adăpost. Beldie cîştigase un rund, nu şi meciul. O fi avînd el pe cineva tare, sus, dar Mîndrescu era foarte sceptic asupra rezultatului final. Simţea cum se pregăteşte o acţiune, cum anumite forţe începuseră să se mişte, şi însăşi dispoziţia pe care i-o dăduse Dimcea îi adeverea că avusese dreptate. Din acel moment se socoti aliatul lui Zâne. Îi comunică sarcina ce-o primise, cercetă

amănunțit și îndelung lucrările înfăptuite pînă acum la mașina de probă, necontenind cu dovezile de prietenie față de Matei. „Asta mă crede rudă cu Dimcea, altfel este de neînțeles această întoarcere de o sută optzeci de grade," gîndi tînărul inginer.

— între timp, pregătirile continuau, deși mașina de probă zăcea inertă pe platou. Era întocmai cum ai avea planul unui edificiu, ai îngrămădi materialele necesare, ai repartiza echipele, așteptînd ordinul să pornești la înălțarea construcției. Și acest ordin nu venea.

— Cît era pe platformă, Matei uita sau voia să nu se mai gîndească la mașina izolată de pe platou, dar acasă, această experiență gîtuită îi revenea mereu în minte și, ca să se liniștească, fugea afară, hoinărind pe străzi sau apărind Ia Irina ia ore imposibile. Era o frămîntare stearpă și absurdă, și Matei reflectă că ar fi fost mai nimerit să profite de acest răgaz și să revadă împreună cu Stere proiectul. Auzise de o comisie de reverificare. Cu atît mai mult trebuia să fie bine înarmat.

— Într-o după-amiază pică la Stere, fără să-l fi înștiințat. Vru să-și ceară scuze, dar inginerul îl împiedică :

— Un prieten e oricând binevenit, spuse.

— Era în odaia sa, cu pereții acoperiți de jos pînă sus de cărți, în aceeași haină de casă cu șiret, și probabil Stere citea la lumina unei lămpi cu picior, cu abajurul de hîrtie creponată. Fără să-l întrebe pe Matei, rugă pe soția sa, care era în odaia alăturată, despărțită de birou printr-un glasvand, să prepare două cafele.

— Văd că ai un sul cu dumneata. Ce-i cu el ? se interesă Stere, deoarece Matei îl pusese pe masa de birou.

— Sînt schițele proiectului meu. Aș dori să verificăm încă o dată schițele și calculele. Bineînțeles, dacă vrei...

— Nu vreau.

— Matei se holbă la inginer și desigur și-ar fi luat sulul și s-ar fi sculat să plece, dacă n-ar fi observat surîsul lui, dacă în clipa aceea soția sa n-ar fi adus cafelele, retrăgîndu-se apoi în camera ei.

— Glumești ? întrebă Matei, dezorientat.

— Nu glumesc de loc. Verificarea nu este necesară. Am studiat proiectul dumitale cîteva nopți. N-am fost înainte imbecil, iar acum genial, ca să descopăr... ce anume ? Ce-

am avut de spus am spus. Te temi de comisia de la minister ? Articulația proiectului e strînsă, logică. O altă opinie ? E o chestiune de interpretare. Credința mea e însă că această comisiune nici nu se va alcătui.

— Pe ce te sprijini ?

— Un proiect care poartă girul profesorului Cerchez nu poate fi aruncat la coş. Iar el, la rîndul lui, desigur că a lucrat în acord cu ceilalți specialişti de la minister.

— Totuşi, experiența a fost întreruptă.

— S-a produs undeva o defecțiune. Pun mîna în foc că e o „inițiativă" a lui Beldie, accentuă sarcastic Stere. îl cunosc bine ; nu cedează şi nici nu se dă în lături de la nimic.

— N-ar fi exclus, spuse îngîndurat Matei. Dar pînă unde se-ntinde puterea lui ?

— El mai are încă relații, ştie să le cultive, să tragă foloase personale din ele.

— Stere, e o copilărie ! Să zicem că ar izbuti să-mi înmormînteze proiectul. Perfecționarea capacității tehnice a vechiului laminor, instalarea liniei automate sînt fenomene ale unui proces inevitabil de dezvoltare a industriei noastre. îți debitez nişte banalități. Poate fi oprit acest proces prin oarecari relații ? E comic.

— N-am mers atît de departe. Mă refer numai la proiectul dumitale.

— Nici măcar asta nu-i cu putință, se încăpățînă Matei. Ce poate să facă Beldie ?

— E o simplă ipoteză ; de pildă, să înainteze un memoriu la minister, la partid.

— E o presupunere, sau ai vreo ştire despre această „inițiativă" a lui ?

— —- Iar mă bănuieşti.

— Nu, te rog să mă ierți. înțelege-mă. Am muncit pe brînci la proiect. Nu e o lovitură uşor de îndurat.

— Te înțeleg.

— Fii sincer şi deschis cu mine, aşa cum mi-ai dovedit-o pînă acum. îl ocroteşte, îl protejează cineva pe Beldie ?

— Stere răsfoi cartea de pe masă, o împinse deoparte; lumina lămpii cădea oblic pe jumătatea obrazului său, cu pielița subțire, pergamentoasă. I se desenau foarte limpede maxilarele osoase. Luă din cutia de lemn încrustat o țigară şi şi-o aprinse.

— îmi ceri prea mult. E un subiect nu numai delicat, ci şi primejdios... pentru mine, în sfîrşit, o fac pentru dumneata, eu oarecum n-am ce pierde, spuse Stere, după puţină reflecţie. E un amănunt din biografia lui Beldie, pe care am omis să ţi—1 povestesc. De altfel, e o biografie atît de bogată şi s-a scurs atîta timp, că-mi mai scapă unele date. Între anii 1939—1941 am avut un funcţionar la administraţie, pe nume Victor Misirliu. Era legionar şi fusese amestecat într-o afacere urîtă. A fost arestat sub Antonescu. A intervenit Beldie şi a reuşit să-l scoată din închisoare, dar nu l-a mai angajat în uzină. Ce-a devenit acest Victor Misirliu după aceea nu mai ştiu pînă-n ziua de astăzi. N-am mai auzit de el.

— E rudă, cumva, cu Ion Misirliu de la minister ?

— Da, frate.

— încep să mă luminez.

— Nu te pripi. Cînd eram „bine" cu Beldie, aflasem de la el că cei doi fraţi n-aveau legături, se urau. Ion era suspectat că e comunist sau, în orice caz, un om cu convingeri de stînga. Aşa că între cei doi n-a existat nici o punte de apropiere. Ar fi riscant deci să afirm eă-l protejează pe Beldie, dar acesta o fi uzat în mod rafinat, subtil, de o vagă presiune.

— N-avea cum. În autobiografia sa, Misirliu nu putea să ascundă un fapt atît de important.

— E posibil. Dar Beldie nu este exclus să fi încercat.

— Sînt lucruri de care comitetul nostru de partid ar trebui neapărat să ia cunoştinţă.

— A luat.

— Ai vorbit cu Nenciu ?

— Vreo patru ceasuri. Am scris pe hîrtie tot ce ştiu şi despre mine şi despre Beldie. Era o datorie, nu ? spuse Stere, cu un licăr viu în privire.

— Absolut. N-ai dreptul să-l cruţi nici pe el, nici pe dumneata. Ai procedat cinstit.

— Eşti un iacobin ! rosti Stere, cu simpatie.

— Matei nu-l auzi sau înţelesul nu ajunse la conştiinţa sa, căci se gîndea la Nenciu. Reveni la propunerea sa:

— Nu vrei, totuşi, să revedem proiectul ?
— Fie, consimţi Stere, despăturind sulul cu schiţe şi calcule.
— Isprăviră munca la miezul nopţii. Matei era mori de oboseală. îl învioră aerul oraşului, purificat şi rece. îl aspiră în plămîni, uşurat, întărit în sine că proiectul rezistase şi la acest examen. Era înseninat ; n-avea decît să vină şi verificarea.

— încetarea muncii de pregătire produsese consternare. Atitudinea sceptică a unora dintre tehnicieni se transformă în certitudinea că, desigur, la minister se descoperise vreo hibă în proiectul lui Zâne, altminteri nu s-ar fi dat ordin de suspendare a lucrărilor.
— în rîndul muncitorilor efectul era altul; de uimire şi de aţîţare în contra diferiţilor specialişti din uzină. Cu bunul lor simţ, ei judecau altfel: daca proiectul nu era reuşit, cum de-l aprobaseră ? Avuseseră răgaz să-l studieze, să-l întoarcă pe toate feţele, şi de vreme ce căzuseră de acord asupra lui însemna că e un proiect bun. Ei nu-i cunoşteau exact valoarea, dar ceea ce ştiau e că atinseseră o limită a eforturilor şi că, negreşit, se impunea o soluţie. Aceste gînduri care roiau în mintea lor nu se sfiau să le spună tare pe platformă, cum nu pregetaseră să le susţină şi la şedinţa de mobilizare a organizaţiei de partid, la care participă şi Nenciu.
— După un ceas, cînd se sparse adunarea, în sala rece de paiantă stăruia un miros de fum înecă- cios şi acru. Cineva deschise o fereastră şi în încăpere năvăli o adiere de pe cîmp, cu mireasmă de pămînt şi iarbă încolţită. Cîţiva se strînseră în jurul lui Nenciu. Era lîngă uşă, cu mîna pe clanţă. îi vorbi Firoiu. El, Nenciu, era doar un muncitor de-al lor, lucrase de asemenea la laminoare, aşa încît mai bine decît oricine îşi dădea seama că aveau dreptate. De ce se tărăgăna ? Partidul era informat' de situaţie ?
— Erau unele întrebări la care Nenciu putea sâ răspundă, la altele, nu. Şi nu fiindcă n-ar fi vrut, dar deocamdată dibuia în necunoscut. De aceea, mai întîi, se va duce cu Dimcea la minister, să afle ce determinase o

asemenea hotărîre. Oricum, ei trebuiau să fie pregătiţi, deoarece neapărat lucrările vor fi reluate.

— Oamenii îl ascultau serios şi încuviinţau, deşi se îndoiau. Parcă le venea şi nu le venea să se împrăşite. Tăceau. Era ca şi cum ceva nu fusese spus, ceva care atîrna în aer, şi fiecare simţea că acel lucru e cel mai important pentru ei toţi, şi de-acolo aşteptau rezolvarea.

— De ce la minister ? rosti cu o mişcare vie Firoiu.

— E for superior, el decide, îi explică Mitică, vrînd să fie de partea secretarului şi admirîndu-l în sine pe Beldie : „E tare, joc pe mîna lui".

— Şi ceea ce mocnise pînă atunci în oameni ieşi la lumină în izbucnirea lui Firoiu.

— Taci din gură ! îl repezi. Da' n-a decis o dată ministeru' ? Prima oară, proiectul era bun, şi acu' nu mai face două parale ? Ce, noi sîntem copii ? Mai sînt şi alţii peste ei, spuse Firoiu şi se uită la Nenciu, încercînd să descifreze în pupilele mărite de lentile intenţia secretarului.

— Trebuie să se aleagă într-un fel, că nici aşa nu mai merge, adăugă şi Gore, uriaşul. Mai sînt unii care se urnesc greu. Păi, dacă nu se poate altcum, să-i împingem de la spate.

— Pe feţele oamenilor, în privirile lor, Nenciu citi deschis : „Ce mai stai ? Du-te la partid, nu mai pierde vremea !"

— Şi pe cînd Nenciu mergea prin curte, însoţit de Zâne, acesta îi destăinui presupunerea că ar putea fi o lucrătură a lui Beldie. Nenciu nu spuse nimic şi se despărţiră, fără ca Matei să fie prea încredinţat că era în stare să întreprindă o acţiune decisivă. „E depăşit, n-are ce să facă", conchise el.

— Fu însă contrariat şi puţin morocănos cînd în- tr-una din aceste zile îl găsi contemplînd maşina de probă. Ca să nu se îmbîcsească piesele, Matei le mai ştergea de praf, le uleia, ceea ce îi dădea în parte iluzia că poate în curînd va reîncepe experienţa. Dar ce căuta Nenciu ipe platou ? „Cu privirea n-o să puii în funcţiune motorul!" îi reproşa mut Zâne, care nu pricepea de loc zîmbetul lui Nenciu. Era mai degrabă un zîmbet al

ochilor, căci expresia sa era de om întors în sine, urmărit de alte preocupări.
— în ce fază te aflai ? se interesă Nenciu.
— Eram destul de înaintat.
— Şi eşti mulţumit de operaţiile de pînă acum ?
— Au fost verificate şi se consideră că sînt bune.
— Nenciu clătină din cap, ca şi cînd era foarte bine
— că operaţiile reuşiseră.
— „Şi asta la ce-mi ajută ?" reflectă Matei care avea impresia că e o discuţie fără rost, nedesprinzînd nici de ce venise Nenciu, nici ce voia de la el.
— La unu o să fiu la Capitală, spuse Nenciu.
— E în legătură cu... cu proiectul meu ? rosti Matei, cu o subită emoţie.
— Cu ce altceva ar putea fi ? rosti Nenciu, cu acelaşi zîmbet vag al ochilor.
— O speranţă încolţi în inima lui Matei. în fiecare dimineaţă, de cum intra în uzină, îşi spunea : „Ce-ar fi să mi se comunice astăzi să reiau experienţele ?" Nu mai avea odihnă. în toiul muncii, de pe platformă alerga la comitetul de partid. De cîteva ori întrebă de Nenciu şi nu-l găsi. Era cînd la raion, cînd la Capitală. Totuşi, nimic nu se clintea. Maşina zăcea mai departe, inertă, cu măruntaiele desfăcute. Se aduna praful pe ea. Erau zile cînd Matei nici nu se mai ducea pe platou. La decepţia sa se asocia, oricît era de neîntemeiat, un impuls potrivnic lui Nenciu. I se părea că nu face destul, că nu e de ajuns de energic, că nu înfăţişa convingător situaţia celor în drept, impasul de la laminoare, urgenţa continuării experienţelor. îi revedea zîmbetul vag şi promiţător care-l lăsase să întrevadă o apropiată dezlegare. Şi cînd colo, nici nu se mai arăta pe platformă.
— Atunci ce utilitate mai aveau mobilizarea oamenilor, dispoziţiile lui Dimcea, acumularea de scule, de piese, organizarea echipelor, ca şi cînd începerea lucrărilor ar fi fost iminentă ?
— Îl căută din nou pe Nenciu la comitet; era acolo, în biroul lui, singur. „Acu' s-a înapoiat de la Capitală," îi spuse funcţionara, care nu voia să-l anunţe, deoarece o prevenise să nu intre nimeni la el. Matei insistă, o înduplecă, pînă cînd fata întredeschise uşa şi-i

pronunță numele. Nenciu îi făcu semn să-l poftească înăuntru.

— De cum pătrunse în birou, Matei înțelese dintr-o privire că picase nepotrivit, dar nu mai putu să dea înapoi. Se așeză pe un scaun și între amffindoi se întinse o lungă și ciudată tăcere. Nenciu se prefăcea că era ocupat în cercetarea unor hîrtii.

— Un moment, te rog, se scuză el.

— Dacă aveți treabă, vin mai tîrziu.

— Nu, nu, rămîi. Isprăvesc îndată.

— în fond, secretarul avea nevoie de un răgaz, ca să se adune. Matei observă la Nenciu o expresie chinuită, absentă, pe care n-o mai văzuse pe fața lui. Erau întipărite pe ea urmele unei supărări adînci, și poate de aceea Nenciu nu voia să primească pe nimeni. Aceste urme nu se șterseseră încă, iar Nenciu avea un aer deconcertat, pe care se străduia să-l ascundă, cufundîndu-se în citirea unor rapoarte. Și de parc-ar fi uitat că Matei era aici, pe scaun, așteptînd un răspuns. Nenciu formă un număr. îl sună pe Predoiu.

— „Vrea să vorbească cu primul-secretar," gîndi Matei și auzi limpede în pîlnie vocea funcționarei de la cabinet: „Tovarășul Predoiu e foarte ocupat. Reveniți."

— Bine, mulțumesc, rosti Nenciu, punînd receptorul în furcă, încet, cu o mînă moale.

— Era întîia oară cînd Predoiu refuza să-i vorbească la telefon. Nenciu roși ușor și-și scoase ochelarii. Ochii lui miopi se strînseră, ca de-o lumină prea tare. Privirea sa rătăcea deasupra lui Matei, a lucrurilor, fără să le distingă. Și această privire era goală și dureroasă. Cel puțin așa i se părea tînărului inginer, și vru să se scoale. Dar Nenciu își puse la loc ochelarii și spuse : '— Mai trebuie să avem răbdare. Mult n-o să dureze.

— Știți că Mîndrescu a mai revăzut o dată proiectul și avizul lui e favorabil. I l-a cerut tovarășul director, îl informă Matei.

— Da, și asta contează.

— Țîrîi iar telefonul. Era Dimcea pe fir. Nenciu asculta vocea din pîlnie, încrețindu-și fruntea. Matei salută și ieși. „E opresat," gîndi el, relevîndu-i-se cît de mult se angajase celălalt în apărarea proiectului

său. El însuşi se simţea cu mîinile legate şi această neputinţă îl făcea să nu viseze altceva decît reluarea experienţei...

— ...De aceea, cînd rămînea uneori acasă, era absorbit şi nu dădea nici o însemnătate însufleţirii neobişnuite a mătuşii Sofia. Observase în treacăt că albise la faţă, respiraţia îi era hîrîită, obosea mai repede, ceea ce n-o împiedica să fie necontenit în agitaţie, vioaie şi chiar veselă. îi rezerva mereu alte surprize lui Matei. Odată o găsi în mijlocul unui vraf de rochii vechi, dar în bună stare, alegînd pe cele care i se potriveau vîrstei ei. Le scutura, le măsura în oglindă, foşnind mătăsurile şi catifelele ce răspîndeau un miros greu de stătut şi naftalină. Pe cele care urma să i le modifice croitoreasa le atîrna pe o frînghie în curte, să se aerisească. Din numeroasele ei boarfe, cîteva meritau să fie transformate. Matei socotea că e o suceală a bătrînei această cochetărie tardivă. Era convins că după ce-şi va aerisi boarfele, le va vîrî îndărăt în ladă şi în şifonier. Mătuşa îi dovedi că nu era o toană. îşi aduse o croitoreasă ieftină din cartier şi trei zile lucră la modificări şi probe, pînă cînd îşi puse la punct rochiile. Era foarte mulţumită şi-şi îmbrăca mereu altă rochie, fie că se ducea la cinematograf, sau la reprezentaţiile de la casa de cultură. „La ce-i trebuia să se-mpopoţoneze ? Unde avea ea să se ducă ?" se întreba Matei, părîndu-i-se vană şi inutilă această ocupaţie a mătuşii.

— De cîtva timp lipsea adesea de acasă. Printr-o cunoştinţă, activistă la U.F.D.R., mătuşa începuse să frecventeze şedinţele de cartier ale organizaţiei, să asiste la conferinţe, care, e drept, o cam plictiseau, dar care erau răscumpărate de cîte un film sau echipe de jocuri şi dansuri naţionale. Mătuşa Sofia nu se mărgini la atît; cînd acea cunoştinţă îi propuse să activeze şi ea în diferite munci obşteşti, bătrîna primi îndată, şi în exercitarea sarcinilor căpătase un soi de importanţă, de mîndrie.

— Nu mică-i fu mirarea lui Matei cînd, într-o seară, venind istovit de la uzină — era în perioada cînd muncea intens la experienţa sa — fu întîmpinat de o grămadă de femei, mai în vîrstă şi mai tinere, adunate în sufragerie, cu mătuşa alături de cea care părea să fie

conducătoarea grupului. După terminarea şedinței, pe cînd mătuşa îi pregătea masa, Matei o dojeni cu afecțiune :

— Mătuşă, dumneata ai nevoie de odihnă. Mi te tot vaiți că ai năduf şi nu vrei să te consulte un doctor. Ce te înhamă la atâtea treburi ? Nu-i nici pentru vîrsta, nici pentru sănătatea dumitale.

— Vreau şi eu să trăiesc, să fiu în rîndul oamenilor. Nu-mi place să stau degeaba. Şi la doctor nu merg ; am eu nişte pilule care mă liniştesc. De zece ani mă chinude năduful, o să mai trăiesc eu mult şi bine. Că n-oi fi proastă să mor tocmai acu' !

— Bravo, mătuşă ! exclamă Matei, molipsit de optimismul ei, deşi vedea că slăbise şi albise la față.

— Sînt destul de zdravănă, nu mă dau pe una tînără. Eu nu le aud cum se văicăresc, ba c-o doare una, ba c-o doare alta. Decît aşa tinerețe... Păi, cînd eram de seama lor, zbîrnîiam ! Şi slavă Domnului, că eram şi dezbrăcată şi nemîncată.

— Ce mai face prietena dumitale, domnişoarei Ameiia Cruţescu-Padina ? schimbă discuţia Matei, căci mătuşa, după obiceiul ei, îşi trăsese un scaun lîngă masă şi veghea să nu-i lipsească nimic şi, mai ales, dorea să sporovăiască niţel cu nepotu-său.

— Pe Matei, cînd mătuşa era cu haz, îl destindea şi-l dispunea.

— M-am certat cu ea, sîntem supărate. Adică m-am supărat eu pe ea.

— Iar ? Cu ce ţi-a căşunat ? E o fiinţă foarte blîndă.

— Dă-o-ncolo că e o neroadă de dă-n gropi. Ma- teiaş, tu poţi să-ţi închipui că ea nu citeşte un ziar ?

— Şi pentru asta te-ai certat cu ea ? se amuză Matei.

— Nu, dar se pretinde că e o fată cu pension şi habar n-are ce-i pe lume. Să vezi ce-a păţit! Cînd se împliniseră doi ani de la Republică, fiecare cetăţean şi-a împodobit balconul cu ce a avut; un covor frumos, steguleţe, mă rog, fiecare cum s-a priceput Amelia stă tot la balcon. A aranjat şi ea un covor, a pus cîteva ghivece şi nişte steguleţe de hîrtie. Mă rog, foarte bine. Peste cîteva zile se prezintă unul la uşă şi-o întreabă dacă ea e personal tovarăşa Amelia Cruţescu-Padina. Amelia zice că ea este şi-l pofteşte în casă. Ăla scoate o insignă şi i-o înmî- nează, spunîndu-i că Sfatul popular îi oferă o decoraţie, pentru cea mai frumoasă pavoazare de ziua Republicii. Amelia era în al nouălea cer. Se repede la mine şi mi-o arată. îşi prinsese insigna de reverul jachetei. Era o insignă ruginită că nu mai distingeai literele: „Sophie, dragă, am fost decorată ! Am fost decorată!" „Ce ispravă ai săvîrşit, că te-au decorat ?" zic eu. „Am împodobit balconul, o minune !" „Zău, zic eu, ia să pipăi decoraţia." Cînd mă uit mai de-aproape, era o insignă prăpădită ! „Ce decoraţie e asta ?" o întreb. „Cum, decoraţia O.C.L. !" „O.C.L. ?" mă zgîiesc eu. „Da, văd că nu te bucuri. Eşti invidioasă, Sophie !" Ei, atunci mi-a sărit muştarul ! „Cine-i golanul care şi-a bătut joc de tine? Tu nu citeşti firmele?" $i a început să plîngă ca o caraghioasă. Ce părere ai despre ea ?

— Asta a fost mai demult. Şi voi tot certate sîn- teţi ? se căznea Matei să-şi stăpânească rîsul.

— Nu, pentru decoraţie am iertat-o. Dar ţi-am povestit păţania ei, să-ţi dai seama cît e de credulă şi

aiurită. De supărat, ne-am supărat mai încoace. De cînd activez la U.F.D.R., mă boscorodeşte s-o înscriu şi pe ea, parcă acolo e vraişte şi intră cine vrea. Intîi că n-o duce capul, pe urmă nici cu originea nu stă tocmai bine. Am dat eu din colț în colț, am moşmonit-o, am încurcat-o, dar mă pisa într-una, pînă cînd mai deunăzi n-am mai răbdat şi i-am trîn- tit-o verde : „Dragă Amélie, nu te înscrie, că n-ai origine sănătoasă !" Ea, înțepată, şi-a subțiat buzele : „Eu n-am origine sănătoasă ? mi-a răspuns. Mă jigneşti, Sophie ! Tata a fost general, bunicul boier cu moşie şi acareturi, eu am învățat la cel mai distins pension şi sînt profesoară de limba franceză ! Eu n-am origine sănătoasă ? Este ridicol, este enorm, Sophie !" Ce era s-o mai prelucrez ? Nu se pricepe la politică ! Pe-o ureche-i intră şi pe alta-i iese. S-a bosumflat, a bocit. O să-i treacă. O să mă duc pe la ea, rni-e milă s-o las singură, că e şi ea un biet suflet de pripas ! zise mărinimoasă mătuşa. Da' nu merge liftu' şi n-am putere să urc şapte etaje. Pică ea pe la mine. N-are pe nimeni altcineva. Şi drept să-ți spun, şi mie îmi lipseşte. M-am obişnuit cu ea.

— împăcați-vă.

— Ne împăcăm noi... Da' tu pe unde te tot vîn- turi, că nu mai ai astîmpăr în casă ? întrebă nevinovat mătuşa.

— Am şi eu necazuri. Mai iau aer.

— Aha, necazuri... rosti ea cu subînțeles. Ştii că a fost pe aici unul de la spațiu locativ, cică să constate dacă n-avem spațiu suplimentar. Aşa zicea el, că eu nu dădeam doi bani pe ce spunea. El n-a văzut că n-am spațiu suplimentar ? Tu ce crezi. Mateiaş, ce o fi cătat la mine ?

— Sînt mulți care se lăfăie în apartamente mari şi alții care stau înghesuiți de-a valma în cîte o odăiță. îi mai scoate din cocioabe şi-i bagă într-o casă omenească. A fost un control.

— Aş ! Şi-a nimerit tocmai la mine ! rosti mătuşa suspicioasă. Ce, ei n-au acolo planul casei, cîte odăi sînt, cine locuieşte în ele ?... Mateiaş, n-ai înaintat tu cerere la oficiu ? spuse ea cu îndoială şi teamă.

— Matei înțelese că bătrîna făcuse o fixațiune şi **n**-avea cum să i-o alunge din minte.

— Uf ! mătuşă, iar începi ? De asta îmi arde mie ? Vrei să-mi strici dispoziția ? Mă ridic de la masă şi mă duc la mine în odaie.

— Nu, maică, da' gîndeşte-te şi tu că sînt c-un picior în groapă şi că într-o zi pui mîinile cruce pe piept. Cît mai am eu de trăit!...

— Păi, mai adineaori te lăudai c-o să trăieşti mult şi bine ! Şi chiar aşa o să fie ! îngrijeşte-te şi nu-ţi băga în cap fel de fel de prostii.

— Am eu semnele mele. Cît eşti tu aici, mi-e bine. Nu vreau să rămîn singură cu dumnealui. Mi-e frică.

— De ce-l mai ţii pe perete?

— Am să-l scot şi de-acolo... Da' e păcat, că sînt şi eu în tablou, tînără şi frumoasă... O să-l dezră- mez şi o să-l tai cu foarfeca din fotografie numai pe dumnealui! Ei, ce zici ? rosti mătuşa, încîntată de idee.

— Fă cum vrei, spuse Matei oarecum agasat.

— Dormi un ceas după-masă, se spălă, se rase, îm-

— brăcîndu-se să plece la Irina.

— Mătuşa se foia în juru-i, tot îngrijorată :

— Şi acu' unde te duci ?

— La Irina.

— Da. E o fată bună şi simpatică, aprobă mătuşa. Nu vine o dată aici cu mîna goaiă. Şi ea unde şade pe strada Tokio ? Am uitat numărul.

— Ce-ţi trebuie adresa ei ?

— De, aşa, ca omu' ! Poate să fie nevoie vreodată.

— Matei consideră că e o curiozitate a bătrînei şi-i

— spuse numărul casei. Ea şi-l notă cu grijă în caietul în care păstra socotelile gospodăriei. Păru mai calmă; dar noaptea tîrziu, cînd Matei se înapoie acasă, lumina mai ardea încă în odaia mătuşii. Intră în sufragerie tiptil, căci se întîmpla uneori ca mătuşa să adoarmă cu lumina aprinsă. Îl izbi în nări un miros de spirt denaturat. Uşa spre sufragerie era întredeschisă. Se uită cu coada ochiului şi o văzu pe bătrînă lungită în pat, trează, cu o compresă pe piept:

— Ce-i cu dumneater; mătuşă ? Ţi-e rău ? spuse Matei, pătrunzînd în odaia ei.

— Mi-a fost. Acu' mi-e mai bine, rosti ea, vrînd să se întoarcă pe o rînă.

— Stai liniştită.

— Şezi colea, lîngă mine, spuse ea, arătîndu-i fotoliul de lîngă capătul patului. Iar am avut o criză de năduf. Am înghiţit nişte pilule şi mi-e mai uşor.

— „Năduful" mătuşii era o veche boală de inimă. Niciodată însă ea n-ar fi spus că e cardiacă. Simpto- mele se manifestaseră în urmă cu zece ani şi mătuşa numea rarele sufocaţii „năduf". Asemenea crize n-avea decît cînd se obosea peste măsură sau era pradă unei puternice emoţii. Dar îndată ce-i trecea, se scula din pat şi se apuca de treabă cu aceeaşi vrednicie. Era foarte fericită că-l vedea pe nepo- tu-său la căpătîi, îngrijorat de sănătatea ei mai mult decît era ea însăşi.

— Cînd am plecat de acasă n-ai avut nimica. Ce-ai făcut după-masă ?

— Nu mare lucru. Am mai trebăluit prin casă, am alergat pe la vreo două ufederiste şi-am urcat la biata Amelia. Atîta tot...

— Ai urcat şapte etaje pe jos ?

— Am urcat.

— —- De-aia suferi. Vrei cu tot dinadinsul să te îmbolnăveşti ?

— Mi-era milă de Amelia. Cînd m-a văzut, s-a zăpăcit, săraca. Nu ştia ce să-mi mai dea. O vişi- nată ? O dulceaţă de afine ? Ea suferă cu stomacu'. Mie nu-mi place afina. Am luat vreo două-trei păhăruţe cu vişinată. Era tare şi aromată. Da' nu-mi era mie de vişinată. Mi-era că e şi ea un suflet de om şi pe un om nu-l laşi singur ca pe un cîine. Nu-i aşa ? îl întrebă mătuşa, cu o şiretenie candidă.

— Sigur. Acu' dormi. Să-ţi sting lumina, spuse Matei, acoperindu-i spatele cu plapuma.

— Mătuşa se înfofoli în plapuma călduroasă, ca un copil alintat. Matei stinse lumina.

— Noapte bună, mătuşă.

— Noapte bună, băiatule.

— Matei se deşteptă foarte devreme. Mătuşa era în picioare. Îi pregătea ceaiul, icîteva felii de pîine prăjită, unt, brînză. Ai fi zis că n-avusese o noapte zbuciumată, ântr-atît era de sprintenă. Matei avu o vagă .bănuială că mătuşa îşi exagerase voit „criza", ca să-4 înduplece, să-l înmoaie. Coincidenţa aceea

nenorocită cu venirea funcționarului de la spațiul' locativ hrănise obsesia ei ică avea de gînd să se mute.

— Mateiaș, tu te duci la slujbă și n-ai timp. Am să-ți spun un secret, un iplan al meu. Mi-am fră- mîntat creierii toată noaptea. Ce-ai să te mai bucuri ! O altă mătușă ea mine nu găsești tu. Las' că-ți spun eu cîod te-oi întoarce da amiază.

— Nici în acea după-amiază, nici în a doua și nici în a treia, mătușa nu avu prilejul să-i dezvăluie „planul", deoarece Matei era în odaie, taciturn (asta se petrecea în primele zile ale suspendării experienței), fi îndată ce imînca, ieșea în oraș, revenind foarte tîrziu acasă. Mătușa nu îndrăznea să-l descoasă, căci deși n-o părăsise ideea că nepo- tu-său umbla să se mute, presimțea că nu era acum cea mai nimerită ocazie să-i vorbească. Numai cînd el se mai înseninase puțin și se interesă de sănătatea ei, mătușa socoti că sosise momentul.

— Merge, mătușă ? Cum te mai simți ?

— Tîrîș-grăpiș. Fiecăruia cum i-o fi sorocul. Al meu, cine poate să-ll știe, deoît Dumnezeu. Da' omu', cît e în viață, de-aia are minte, trebuie să-și aranjeze treburile cît mai bine. Eu sînt singură, dar am un nepot, sînge din sîngele meu. Pe el vreau să-l chivernisesc.

— Să mă chivernisești pe mine ? ! spuse Matei. Cine-ți cere asta, mătușă ? Ce nevoi am eu ? Sînt sănătos, cîștig, te întrețin și pe dumneata. Asta-i bună ! rîse tînărul inginer.

— Nu rîde tu, că nici mătușa ta nu e proastă. Casa cui s-o las ? Dacă mor eu, rudele dumnealui or să-mceapă cu procese, care mai de care să pună gheara. Da' casa e trecută pe numele meu. Poate să se zvârcolească, să spumege de necaz, n-au nici un drept. Și ea să le tai orice șansă, nu fac testament, ți-o vînd ție de formă, ca să fie pe numele tău. Eu am grijă de acte, de avocat. Avocatul e un fost prieten al lui Haralamb și se pricepe la chichițe, e meșter ! Și pe deasupra, și dumnealui o să-i cadă de-a curmezișul! Ce-o să se mai perpelească în groapă, că toată averea lui i-o las lui nepotu-meu ! rosti bătrîna, arătînd cu degetul spre tabloul din odaia ei, cu o strălucire vie și triumfătoare în ochi. Locul de la cimitir i l-am vîndut, casa i-o vînd, ca să nu mai aibă nimic nici pe

lumea asta, nici pe lumea cealaltă ! Degeaba mă cheamă în vis la el ! Cînd oi veni şi-o afla isprava, ce-o să-mi mai alin sufletul! Că el n-o să mai fie în stare să-mi mai facă nici un rău...

— Mătuşă, iar ai luat-o razna, o întrerupse brutal Matei. Nu-ţi pierde vremea cu acte, cu avocat. Nu mă interesează să fiu proprietar.

— Nu fi neghiob ! deveni subit realistă mătuşa. E o casă sănătoasă, cu temelie bună, şi ca mîine, poimâine te însori. N-o să rămîi becher pînă la bătrâneţe. O iei pe Irina, vă mutaţi aici şi întemeiaţi şi voi un cămin. Eu o să conduc gospodăria, am să cresc păsări, porc, să inu duceţi lipsă de nimic. Numai atîta pretenţie am, să mă aciuez şi eu pe lîngă voi, cît oi trăi, spuse modest şi umil bătrîna.

— Deocamdată nu mă-nsor. Şi n-o să stau toată viaţa cu dumneata !

— în aceeaşi secundă îşi regretă profund izbucnirea, căci mătuşa se făcu albă ca varul. Ţinea gura deschisă, ca un om care se înăbuşe şi trage aerul cu desperare în piept. „Să nu-i fi provocat o criză." se temu Matei şi-i sări în ajutor, aducîndu-i un pahar cu apă.

— Şezi, mătuşă. Fii cuminte. Nu băga în seamă ce-am spus, că sînt şi eu amărît de ale mele.

— Bătrîna îl fixa necontenit, holbată, fără să-l mai asculte. Refuză paharul cu apă şi nici nu se aşeză.

— Şezi, mătuşă, o îndemnă Matei, care-i îm- brăţişă umerii.

— Bătrîna se scutură, întorcîndu-i spatele, demnă:

— Dă-mi ţpace ! spuse răstit şi se duse în bucătărie.

— Peste un ceas, soneria zbîrnîi de două ori, apăsat, energic. Matei moţăia, trîntit pe divan. Se deşteptă buimac ; crezu ică sunase Irina. Dar ea abia atingea soneria. Era altcineva, străin. Mătuşa se ivi în prag, şi pe chipul ei se citea un respect amestecat cu bănuială.

— E un tovarăş cu maşină. Te caută pe tine.

— Şi unde e ? Să poftească !

— Poftiţi, spuse mătuşa, cereetîndu-l pe bărbatul eu faţa ridată, pe care-l ţinuse în marchiză.

— —- A, dumneavoastră sînteţi, tovarăşe director ! Mă iertaţi, se încurcă Matei, trecîndu-şi mîna prin păr. Intraţi înăuntru.

— Te-am sculat din somn ?
— Nu dormeam. E puţin deranjat la mine, spuse Matei, netezind cuvertura de pe divan şi îmbră- cîndu-şi haina aruncată pe un fotoliu. Vă rog să luaţi loc.
— Mulţumesc.
— Dacă nu sînteţi prea grăbit, poate că aţi bea o cafea ?
— O cafea ar fi foarte potrivită. M-aş mai înviora după şase ore de şedinţă.
— Matei o rugă pe mătuşă să prepare cafelele, spu- nîndu-i în grabă că era directorul uzinei. Bătrîna era însă plină de îndoieli şi, după ce servi cafelele, rosti din uşă:
— Eu am treabă într-un loc. Dacă pleci, încuie poarta.
— O să am grijă.
— După ce plecă mătuşa, rămaşi numai ei amindoi, Matei ise întrebă, ros de curiozitate şi emoţie, ce-l adusese pe director la el ? Era o vizită cu totul ne-obişnuită. Se gîndea că, o dată ce venise, desigur că va afla scopul acestei vizite. Dimcea nu părea zorit. Sorbea încet cafeaua fierbinte şi fuma, cînd remarcă fotografiile de pe imasa 'lui Zâne. într-una din ele recunoscu pe Dumitru Zâne, în cămaşă, eu gulerul desfăcut, râzând icu dinţii lui puternici oraşului, oamenilor, vieţii. Era acea fotografie „â la minut", pe care mătuşa o mărise şi-o înrămase. Dimcea o privi lung şi prinse a zîrnbi, ca şi cînd el însuşi n-ar mai .fi putut rezista rîsului tonic, optimist, al acestui om care de mult nu mai era printre cei vii. După aceea, Dimcea puse .la loc fotografia, mîngîindu-şi eu palma ridurile aspre.
— —- Tovarăşe director, am impresia ică l-aţi cunoscut bine pe Dumitru Zâne, spuse Matei, în nădejdea că va afla unele amănunte despre acea parte a existenţei unchiului său, peste care se aşternuse o umbră de întuneric.
— —- Da, l-am eunosicut bine, am activat împreună. Iar la Jilava celulele noastre erau una lîngă alta, spuse directorul, îngîndumt. Era un om deosebit şi, dacă ar fi trăit, ar fi fost un conducător. însuşirile sale s-au arătat şi-în condiţiile grele din închisoare. N-am să-ţi vorbesc despre ele, au apărut destule articole, amintiri, broşuri, din care ai putea să-ţi închipui ce-au însemnat temniţele burgheze pentru comunişti. E însă *altceva*

despre care nu s-a scris îndeajuns. Am îndurat cu toții foamete, bătăi, frigul, dar eu pot să-ți spun că nu astea au fost suferințele cele mai grozave. Cine are o credință nu-l îneovoi cu torturi, orioît ar fi ele de crude. La ceea ce nu rezistă nimeni, sau aproape nimeni, este singurătatea. Omul nu este făcut să trăiască singur. Nicăieri nu înțelegi mai bine acest adevăr decît în închisoare. Ea îți macină puterile, îți surpă speranțele, îți tulbură mințile. Oricât de puternic ai fi, singurătatea te doboară, căci mintea omenească nu se poate învîrti în gol. Amintirile se sleiesc, viitorul dispare, înghițit de singurătate. Un tovarăș de-al nostru, astăzi profesor la universitate, spunea: „Pentru un om izolat într-o singurătate absolută^ timpul nu mai există și asta este egal cu moartea". Avea dreptate. Or, lupta noastră permanentă era să nu fim izolați, să comunicăm mereu între noi, prin orice mijloace. Ba reușisem să primim și vești dinafară, să păstrăm legătura cu tovarășii liberi. Dar de cîte ori eram amenințați să pierdem nu numai legăturile de afară, ci și cele între noi, căci mereu eram izolați, și adesea treceau zile întregi pînă refăceam firul !

— Matei ¡înregistra fiecare mișcare a directorului, încetineala cu care stingea o țigară în ¡scrumieră și-și aprindea alta, trădînd o oboseală care izvora poate din amintiri. Continuă :

— — Unul dintre acei care întreținea această legătură între noi, care avea un imoral de nezdruncinat era Dumitru Zâne. Trei .momente îmi sînt foarte vii în memorie. Fiecare dintre noi îndeplineam corvezi umilitoare. Pe dl se înverșunaseră mai rău ; îi supăra rîsul lui superior, disprețuitor. Era mereu chemat 'la „cercetări" ; de fapt îl torturau. Și noi știam foarte bine asta. Cînd îl aduceau înapoi în celulă, încercam să vorbesc cu el printr-un cod al nostru, ciocănind în perete. De obicei, după cinci, zece minute răspundea. Ultima dată îl desfiguraseră în bătăi. S-a prăbușit grămadă pe cimentul ud, ca un sac. Am încercat imediat să iau legătură cu el. Am ciocănit în perete, pînă mi s-a julit pielea la sînge. În celula din stînga mea, mi se semnaliza ce se aude cu tovarășul nostru. Am transmis că nu răspunde. Semnalele s-au răspîndit la toate celulele ; eram în alarmă. Eu am reluat eiocăniturile cu coada unei linguri. Nu știu icît timp s-a scurs. Fiecare secundă era lungă ca o sîrmă trecută

prin inimă. În sfîrşit, am auzit primele bătăi, rare, slabe. Dumitru cerea apă, voia să se odihnească. Am făcut zgomot, am strigat, glasurile noastre răsunau sinistru pe coridor. Au sosit în grabă un gradat şi nişte gardieni. ¡Am protestat. Ne-au ¡înjurat şi ameninţat cu carcera. Dar după o jumătate de oră, un gardian i-a adus apă lui Dumitru.

— Matei îşi îne'leştă maxilarele.

— — Era un bărbat viguros, zise directorul, şi-n cî- teva zile s-a restabilit. Plutea însă o ameninţare deasupra capului lui; voiau să-l mute la o altă închisoare. Aiceste mutări de la o temniţă la alta erau un mijloc de a împuşca condamnatul pe drum, sub pretextul că a încercat să fugă de sub escortă. În fiecare noapte ne aşteptam să fie luat. Nu mai dormea nimeni. Şi chiar dacă adormeam, la cel mai mic zgomot săream din pat. Îl sfătuisem tot prin semna'le cum să se păzească. Aveam încredere în el că e dibaci şi puternic. Dar nopţile nu erau mai uşoare pentru noi, şi mai ales pentru el. Ameninţarea morţii, pregătirea şi aşteptarea ei este mai greu de suportat decît clipa cînd te afli pe platoul de execuţie. Aici, socotelile sânt încheiate. înainte, sufletul se zbuciumă, speră că poate moartea care-ţi dă tîrcoale se va îndepărta. Ceea ce ne-a uimit pe toţi şi ne-a întărit a fost stăpînirea de sine pe care a dovedit-o Dumitru Zâne cînd l-au ridicat. Asta s-a petrecut la 17 aprilie 1943. Era la capătul nopţii, zorile abia se iviseră. Gardienii credeau că dormim. Noi eram toţi trezi. Ne-am luat rămas bun de la tovarăşul nostru. El îşi tîra lanţurile pe podeaua de ciment şi ne zîmbea. Un gardian l-a îmbrîncit, l-a lovit să meargă mai repede. Şi el zîmbea. Ştiu că ne-a spus cîteva cuvinte de îmbărbătare, dar zîmbe- tul lui nu pot să-l uit. După aceea am aflat că gardienii, „ca să-i înlesnească fuga", i-au scos cătuşele şi lanţurile. Calculul lor a fost greşit; Zâne a izbutit într-adevăr să evadeze, eu toate că un glonte l-a nimerit în umăr. Tovarăşii noştri l-au ascuns şi l-au însănătoşit. Ceea ce e curios e că, din toate cîte am îndurat şi eu în temniţă, cel mai adînc mi s-ia întipărit în minte ziua Ln care l-au dus pe Dumitru. Eu dorm puţine ore pe noapte, dar zorile nu le las să-mi intre în odaie. Trag storurile. Numai cînd creşte lumina zilei, atunci le

deschid. Acest ceas tulbure din zori e pentru mine ceasul execuției, şi-l urăsc.
— Vocea lui Dimcea ieşea din piept, înfundată.
— De familie, de ai săi, inu v-a vorbit niciodată ? rosti Matei, ezitând, după o întinsă tăcere.
— Ba da. Și mai ales de dumneata. în ajun de-a fi ridicat, pe cînd ne făceam plimbarea prin curtea închisorii, mi-a strecurat un bilețel pentru dumneata.
— Și unde e ? îl mai aveți ?
— Nu. S-a făcut imediat un control sever. Am fost silit să înghit bilețelul. Nici n-am apucat să-l citesc.
— Păcat ! şopti dureros Matei.
— De mine nu-ți aminteşti de loc ?
— Matei înălță privirea, căutînd pe fața asta cu riduri urmele unei asemănări e-un om, cunoscut cîndva, dar nici o trăsătură nu i-l reamintea ; era înaintea unui bărbat matur, brăzdat, cu ochi suri şi-pătrunzători. Cine ar putea fi ? se frămînta Matei.
— Pe podul Basarab, acu' vreo zece ani, ai înmânat un pachet unui tovarăş. Era pe-nserat şi operația n-a durat decît oîteva clipe. S-au schimbat multe de atunci, m-am schimbat şi eu... n-ai cum să mă mai recunoşti.
— —- Dumneavoastră erați tovarăşul care... trebuia să păstrez legătura eu dumneavoastră şi n-ați mai...
— —- A fost o nenorocire. Curând după aceea a căzut întreaga celulă şi o dată cu ea şi eu. Am fost vân-duți. Asta e... Da, da, mi-a vorbit Dumitru de dumneata, urmă după o pauză Dimcea. îmi povestea cum ai fugit de-acasă, cum te-au concediat din atelierul mecanic, fiindcă ai vrut să născoceşti o invenție, cum te-ai încăierat cu un hamal. Ținea mult la dumneata, spunea că ai caracter, dar eşti cam iute. Și la mine te-ai înfipt, cînd ai venit întîia oară să te plîngi de Beldie, zîmbi directorul.
— Nuu, protestă moale Matei.
— Asta nu m-a supărat. Te-am urmărit tot timpul, am vrut să-uni dau seama din ce material eşti construit. Nu m-ai dezamăgit. Și de la dumneata eram în drept să cer mai mult decit de la oricine. Cît despre experiența *noastră,* cred că într-o zi, două, o să-ți dau o veste bună.
— Diimcea se sculă alene şi-i întinse mîna, strîn- gîndu-i-o cu putere. Matei .îl conduse pînă la

poartă şi nu se desprinse de lîngă gard pînă ce maşina nu dispăru pe după colţul străzii.

— întrebînd pe unul, pe altul, mătuşa Sofia nimeri în parcul Bonaparte şi un binevoitor o îndrumă către strada Tokio. Bătr.îna nu mai fusese prin acest cartier de vile. Cînd se află dinaintea casei cu treptele de marmură, cu cele două felinare atîrnînd de-o parte .şi alta a uşii împodobită cu o dantelărie de fier, se opri puţin ca să-şi dreagă înfăţişarea. Mersese o bună bucată de drum şi obosise. De la o vreme obosea din ce în ce mai uşor. Pentru această întrevedere, «mătuşa îşi îmbrăcase una din rochiile ei ajustate de croitoreasă, din satin negru, îşi pusese colierul de chihlimbar şi se sprijinea într-un baston fin, cu mîner de nichel. Sună. Îi deschise femeia din casă.

— Ce doriţi dumneavoastră ?

— Vreau să vorbesc cu domnişoara Irina, rosti grav bătrîna.

— Cine să-i ispui c-o caută ?

— —- Ei, o să mă vadă ea ! se oţărî mătuşa.

— Trebuie să-i spui cine o caută, insistă femeia.

— —- Ce atîtea mofturi ! Mătuşa Sofia ! îi azvîrli

— bătrîna, iritată.

— Mă duc s-o anunţ. Aşteptaţi, vă rog, în hol.

— Numai când pătrunse înăuntru, mătuşa în loc să

— se aşeze, se rezemă în baston, uitîndu-se de jur împrejur, ca cineva care nu mai intrase într-o asemenea casă. Şi ea nici nu văzuse asemenea locuinţe. Pereţii tapisaţi cu mătase, şerhineul imens de ceramică italienească, fotoliile şi măsuţele cu picioare subţiri, curbate, vasele transparente de cristal colorat, covorul somptuos, scara interioară, nenumăratele uşi, care tăinuiau tot atîtea încăperi, o zăpăciseră pe bătrînă. Nu cuteză să se aşeze pe unul din fotoliile îmbrăcate în mătase. Şi-şi revedea pro- pria-i căsuţă cu trei odăi, nu prea înalte, modestă (cum era şi în realitate), şi inima i se istrînse de durere, înţelegînd ică n-avea cum să-şi reţină nepotul şi ică visurile ei icu mutarea Irinei erau

caraghioase şi deşarte. Cu isimţul ei practic, îşi spunea că oricît l-ar iubi pe Matei, cum o să lase fata o casă atît de frumoasă... (Mai degrabă se va muta el la ea, că slavă Domnului ! loc era berechet. Mătuşa era grozav de imîhnită şi-şi muncea creierul cum să iasă din încurcătură, să-l păstreze pe Matei, să n-o părăsească tocmai acum cînd se simţea mai bătrînă şi mai şubredă. Şi pe cînd îşi făurea un plan, auzi un ropot de paşi mici şi iuţi şi se pomeni îmbrăţişată de Irina :

— Ce faci, mătuşă ? Ce-i cu dumneata aici ? Haide, vino sus 'la mine.

— Ia-mă mai încet, fetiţo. Sînt bolnavă şi nu pot să alerg ca tine, rosti bătrînă cu un aer voit suferind.

— Te ajut eu.

— De ce te-ai îmbrăcat ca băiat ? spuse mătuşa Sofia.

— Irina purta o bluză simplă şi pantaloni lungi, de jerseu.

— E mai comod, mătuşă.

— Aşa... o fi.

— Bătrînă ajunse la etaj ; aruncă o privire în odaia de lucru a lui Traian Cerchez, cu uşile înlăturate. Se prefăcu ostenită, ca să poată cerceta în voie încăperile.

— —• Ce de cărţi ! se minună ea.

— E biroul tatii, o lămuri Irina, ducînd-o în salonaşul ei, deschis spre marea odaie de dormit.

— Mătuşa se aşeză într-un fotoliu, examinînd mobilele de lemn gălbui, fine, covoarele, draperiile care cădeau în falduri grele şi mătăsoase, lucind în lumina aplicilor de alamă. Nu contenea să se minuneze şi-o întrebă pe Irina :

— Astea sînt odăile tale, amîndouă ?

— Da, mătuşă.

— Mai aveţi chiriaşi ?

— Nu, mătuşă. Locuiesc numai eu cu tata.

— **În** toată căsoaia asta ? E proprietatea voastră ?

— Nu, a statului. Tot ce vezi în ea ni s-a dat în custodie.

— Plătiţi chirie ?

— Plătim.

— Va să zică sînteţi chiriaşi, spuse bătrîna cu o sclipire de veselie şi-şi recăpătă pe dată încrederea în sine, lăsîndu-se în fotoliu şi sprijinindu-:se cu amândouă palmele de mînerul bastonului.

— Fu foarte încîntată cînd Irina o servi cu dulciuri şi ceai. Îi mai revenise curajul şi sorbea ceaiul cu plăcere, înfruptîndu-ise şi din dulciuri. Irina n-o întrebă ce voia, deşi era intrigată de această vizită neprevăzută. îşi spunea că mătuşa nu bătuse degeaba drumul pînă Ia ea şi că o fi un rost în venirea ei. Avea să-l afle curînd, deoarece mătuşa se temea ca nu cumva între timp să sosească Matei. Poate din pricina acestui gînd, ea se precipită oarecum :

— N-ai mai fost pe la noi... Te-ai ciondănit cu Matei ?

— Da' de unde. Aproape în fiecare seară e la mine.

— Dacă te măriți eu el, pesemne e-o să se mute aici, nu-i aşa ?

— Irina roşi imperceptibil. Rîse:

— Nu mi-a făcut încă nici o propunere. Te-a trimis pe dumneata să-tmi propui ? glumi ea.

— Vai de mine ! se sperie bătrîna. Ne avem rău, nu-i e milă de bătrînețiile mele, se plânse mătuşa Sofia, tristă.

— Matei !

— Da, uite, nu-ți vine să crezi. I-a intrat în cap să se mute de la mine, nu-i mai place şi vrea să mă lase singură şi neputincioasă, lăcrimă bătrîna.

— Mie nu mi-a spus nimic despre aşa ceva.

— Nu ți-o fi spus. Da' mai alaltăieri a fost unu' de la oficiu să vadă, cică, dacă n-avem spațiu locativ suplimentar. O fi înaintat el cerere. Ce-i lipseşte la mine? Nu se gîndeşte că <azi, mîine, mor. De ce să mor singură ca un cîine ? lăcrimă din nou mătuşa. Să vorbeşti cu el, maică, să-l îndupleci.

— Sigur, mătuşă, fii iiniştită.

— Cât mai am eu de trăit ? Şi chiar de-o fi să vă luați şi o să stați împreună, n-o să mă lase ?

— —- Oricum o fi, surâse Irina.

— îmi făgăduieşti, Irinuş ? îi 'luă ea mîini'le într-ale sale.

— îți făgăduiesc.

— —• Eşti un suflet bun. Să-ți ajute Maica Domnului, se învioră bătrâna.

— Irina observă că lacrimile din ochii mătuşii se şi uscaseră. Fața ei, tristă înainte, se luminase.

— —• Eu plec, maică, e tîrziu, spuse bătrîna c-un glas parcă tineresc.

— O sărută pe Irina pe frunte şi coborî scările grăbită şi sprintenă.

— Nu simţea nevoia să-i comunice Irinei nici vizita lui Dimcea, nici speranţa că, într-o zi, două, o să capete o veste bună în legătură cu continuarea experienţei. Natural că punea preţ pe cuvîntul directorului. Altădată ar fi fost mai exuberant, mai iute, cum îl caracterizase unchiul său. Acum privea lucrurile cumpănit, aşezat. Robusteţea sa lăuntrică nu se mai consuma în gesturi exterioare, spontane, puţin adolescente. Ceea ce adunase în decursul anilor, şi mai ales tensiunea din ultimul timp făcuse din el un om mai călit, capabil să înfrunte şi să reziste loviturilor. Şi mai presus de toate, un om care să ştie să-şi domine impulsiunile. De aceea îşi înfrînă bucuria pe care i-o dase ştirea lui Dimcea. „Să înceapă mai întîi lucrările", îşi spunea, deşi i se părea imposibil să fie altfel.

— Cînd Irina îi înlănţui grumazul cu braţele, el o ridică în aer şi o ţinu astfel lipită de trupul lui şi numai după ce o eliberă, îşi scoase canadiana, aruncînd^o pe un fotoliu. Irina văzu numaidecît o limpezire pe figura ,sa şi, înainte ca să-i anunţe cine fusese la ea, Matei îi arătă serviciul de ceai de pe măsuţă.

— Ai avut musafiri ?

— Da, un musafir. A plecat acu' zece minute. Ghici cine a fost ?

— Anatol.

— Nu. Bine ică mi-ai amintit. Ne-a invitat pe amîndoi la inaugurarea atelierului. Mi-a pus în vedere ca nu cumva să nu vii.

— Dacă vrei tu, n-am nimic împotrivă. Cine a fost musafirul ?

— Mătuşa Sofia !

— Matei rămase ca trăsnit.

— Mătuşa ? Ce-a vrut ?

— E înspăimântată să n-o părăseşti. Ar trebui să fii mai blînd cu ea. Bătrînii sînt ca şi copiii, au nevoie să fie ocrotiţi.

— —- E nebună ! Sînt destul de încărcat, şi mă pisează cu nălucirile ei. I s-a năzărit că intenţionez să

mă mut şi-mi pîndeşte fiece mişcare.

— Fii mai înțelegător. E o frică, un presentiment... şi e bolnavă.

— Este. Are, însă, şi ea şireteniile vîrstei, ca să înduioşeze. Uneori mă distrează, că e foarte deşteaptă, alteori...

— Matei făcu un gest de agasare, dar supărarea i se risipise.

— De ce eşti iar încărcat, dragul meu ? Ce-a mai intervenit ?

— De fapt, nimic rău. Aş putea spune că sînt chiar semne bune. În drum spre tine mi-am amintit însă de acele mutre care mă înconjoară, cu zîm- betele lor strîmbe, galbene, invidioase. Pe de altă parte, unii muncitori sînt ațîțați împotriva mea, ca bătrînul acela de Boghici.

— Exagerezi mult; ceilalți, şi cei mai buni, au fost şi sînt alături de tine. Dar tu ți-ai pierdut răbdarea.

— —■ E şi de mirare.

— E vorba .totuşi de existenţa a mii de oameni. Asta uiţi ?

— Nu uit. Da' tu uiţi că printre aceste mii de ■existenţe este şi a mea. N-am întocmit proiectul numai cu gîndul la mine. Ai vreo îndoială că este aşa ?

— —- Nu, nici una.

— Aş fi nesincer să tăgăduiesc ică vreau să reuşesc, să realizez ceva, că asta îmi va da aripi. O poticnire, un eşec ar însemna să-mi reteze braţele de la umăr. Vorbesc prostii !... se potoli Matei, care se învîrtea prin salonaş. A fost Dimcea pe la mine. E posibil ca într-o zi, două, să reluăm lucrările, spuse cu un ton reţinut.

— Aşa ştiam şi eu.

— De unde? Profesorul...

— Da, tata a fost la o şedinţă la Comitetul Central. Au mai fost şi alţii. S-a discutat în general problema dezvoltării industriei... Prea mult n-am putut să aflu de la tata. Era însă foarte bine dispus. În ultimul timp e atît de ocupat, încît ne vedem destul de rar. Şi... cam asta-i tot.

— Irina era gata să mărturisească insistenţa ei în legătură cu proiectul, 'dar ştiindu-l cît de orgolios era Matei, că n-ar fi suportat ideea unei intervenţii," deşi nu era de .fel, evită acest subiect. Matei nu sesiză întreruperea ei, deoarece în mintea sa asocia vizita lui Dimcea cu şedinţa care avusese loc la Comitetul Central, unde cu siguranţă că participase şi directorul.

— Irina, haide să ne plimbăm pe străzi, nu mai pot să istau în casă, spuse el, ducîndu-se spre fereastră.

— Din sunetul glasului, limpede şi intens, ea îi înţelese fierberea.

— în cinci minute sînt îmbrăcată.

— Irin

a trecu alături în baie, lăsînd uşa întredeschisă. Matei măsură încăperea cu paşi largi şi deodată se opri înaintea unui tablou pe care nu-l mai văzuse până atunci. Era de dimensiuni miici, încadrat cu baghete înguste, negre, nu cu ramă. Regi*

prezenta un .ghiveci de flori în fereastră. O tema destul de banală. Ceea ce era extraordinar şi—1 izbise ,pe Matei era îmbinarea de alb şi cenuşiu, din care pictorul

scosese un efect neaşteptat şi îndrăzneț. Floarea albă avea ceva pur şi liric, care îl fascina pe Matei. Nefiind un cunoscător, retina lui fu sensibilă la lumina pe care o iradia această floare, fără să-şi explice icum o realizase pictorul. Cînd se apropie mai ¡mult de tablou, constată că tuşele erau largi, întinse, fără vibrație. îndată ce se îndepărta, floarea se detaşa netă, strălucitoare şi ireală.

— Recunoscu iscălitura şi totuşi întrebă:

— De la cine ai tabloul ăsta ?

— Mi l-a trimis Anatol. Nu-i place să rămînă dator. E pentru oglinda venețiană.

— E foarte frumos ! spuse Matei, cu sentimentul căsjpentru ea anume pictase floarea, şi cu certitudinea instinctivă că se află în fața unui mare talent: Dar, în acelaşi timp, resimți o gelozie că celălalt o înconjura cu o vrajă, şi că, într-un fel, o parte din ființa ei luneca, îi scăpa lui însuşi.

— îşi aprinse o țigară, dar oi-o fumă decît pe jumătate şi o strivi în scrumieră. Irina ieşi din baie în rochie, pieptănată, proaspătă. Matei îi luă obrazul în palme, apoi palmele lui alunecară pe gît, cobo- rîră, îi cuprinseră omoplații. Îi mirosi părul, cu buzele întredeschise, ale căror colțuri tremurau uşor. Irina vru să se desfacă ; îi împinse capul înapoi şi-i zări tremurul din colțul 'gurii.

— Nu ne mai plimbăm ? rosti ea, şoptit.

— El nu-i (răspunse şi-o ridică în .brațe.

— Păun cercetă întreaga filieră a laminării, evitînd să străbată platoul liniei ferate ; acolo lucra Liza, iar puțin mai departe zăcea maşina de experimentare, izolată, inutilă. Şi, fireşte, că ar fi ocolit locul de n-ar .fi zărit pe (cineva dîndu-i târcoale. Curios cine putea fi, se apropie, dar o coti îndată, căci îl recunoscuse după pantalonii albaştri pe Matei.

— Acesta pipăia metalul rece al maşinii, ca pe un corp neînsuflețit, după care se-ndreptă alene, îngîndurat, spre laminor. Păun se abătu din calea lui şi astfel fu silit să treacă pe la Liza. Fata, de cînd se împăcase cu Tosca, înviase. Totuşi nu mai avea zburdălnicia

de altădată. Era mai cumpătată şi pe trăsăturile ei se aşternuse o oarecare gravitate. Fie suferinţa, fie simţămîntul pe care-l nutrea pentru acest tînăr o maturizase. Asta se vedea în expresia, în vorba, în echilibrul ei; doar în ochii viorii mai licărea acea lumină vie şi curată. Văzîndu-l pe Păun, ea îşi înălţă ochelarii pe frunte, îşi scoase mănuşile şi-i ieşi în întîmpinare. N-o făcuse de mult timp, păstrînd între ei raporturi de la meşter la lucrătoare. El, de asemenea, nu schiţase nici o mişcare s-o aibă în preajma lui. De aceea fu de-a dreptul surprins cînd se trezi alături cu Liza. Ştia că îndepărtarea ei o provocase Tosca, poate chiar el i-o impusese. Era mai bine pentru liniştea sa lăuntrică. Ceea ce nu ştia Păun era că împăcarea dintre cei doi tineri nu însemna supunerea ei. Dimpotrivă, Liza căpătase sensul demnităţii, al independenţei sale (la aceasta contribuise în mare măsură şi Geta Manoliu), şi Tosca se străduia să înţeleagă ică-i este egală, că bănuielile lui o murdăresc şi că, neavînd încredere în ea, va strica această dragoste şi o va pierde. La rîndu-i, Liza voia să-l scutească de vreo mîhnire neîntemeiată şi reflectă îndelung că ar fi mai nimerit să lucreze în alt schimb. Dar nu putea să nu-l anunţe şi pe meşter. Îi fu destul de anevoios, mai ales că Păun era rău dispus din cauza suspendării experienţei, şi poate din alte pricini, necunoscute ei.

— —• Nea Păun, aş vrea să-ţi spun ceva, se codi Liza.

— Da, s-auzim, rosti Păun, regăsind în el aceeaşi tăinuită bucurie la vederea acestui chip tînăr, înstrăinat de el, cu părul adunat la ceafă şi înfăşurat în basmaua roşie.

— Să nu te superi pe mine.

— N-am să mă supăr.

— Vreau să trec în schimbul doi.

— Păun simţi ica un gol în piept.

— De ce ?

— îşi dădu seama, chiar cînd pronunţase întrebarea, că era de prisos, deoarece îşi închipuia ce-o îmboldise la o astfel de hotărîre.

— îmi convine mai mult orarul, minţi ea.

— Nu-i adevărat, Liza ! spuse Păun, posomorîn- du-se. Ai ales un moment foarte potrivit. Nici că se putea mai potrivit. Eu nu te împiedic.

— Îi întoarse spatele să plece. „Nerecunoscătoareo !" o certă în gînd.

— Liza i se aşeză în faţă.

— Ce mai vrei ?

— E nevoie de mine, nea Păun ?

— Am nevoie de toţi oamenii mei, icînd o fi să dăm bătălia la laminoare. Asta poate fi astăzi, mîine... Tu du-te însă unde crezi, vorbi uscat şi porni spre platformă.

— Liza pricepu că-l rănise şi se căi, avînd totodată conştiinţa că ideea de-a se muta în alt schimb venea din slăbiciune, era o rămăşiţă a temerii ei în legătură cu Tosca, o cedare. Şi alergînd cîţiva paşi, îi strigă din urmă :

— Nea Păun ! nu m-am hotărât încă...

— Păun urcă repede scările pasarelei, iar de acolo pe platformă. îl chemă pe Gherghel. II înştiinţă că l-a mutat la cuptor. După cum prevăzuse, acesta trânti cMigul de podea şi se-nfipse înaintea lui:

— De ce, nea Păun ? De ce ? şuieră el, învine- ţindu-se.

— Vîirful cîrligului se izbi de botul ghetei lui Păun. Acesta îl înlătură cu o lovitură de picior. îl privi drept pe Gherghel, cu ochii Iui negri şi focoşi, şi spuse stăpînit:

— Nu eşti bun de şef de echipă, de-aia te mut la cuptor.

— Nu sînt bun, asta o zici dumneata ! se strâmbă batjocoritor. îmi porţi pică fiindcă n-am fost la spartul zgurii. Te-a înşurubat nărodul ăsta de Fi- roiu.

— Era isa se-nece un om din pricina ta, s-a oprit laminarea, ţevile pe care le' scoţi sînt multe cu fisuri. M-am săturat.

— —- Ce-mi înşiri dumneata mie sînt basme. Au fost mereu ţevi cu fisuri şi au să fie. Şi, adicătelea, altul mai mare peste dumneata nu există ?
— O tfi existînd, dar tu treci la cuptor, rosti cu răceală Păun.
— Gherghel îşi dezveli într-un rânjet dinţii lui albi şi frumoşi. O flacără întunecată îi juca în pupile. Ceilalţi care erau prin preajmă, Gore, Firoiu, Dă- nilă, Niculina, stăteau în juru-i ca înfipţi în podea.
— Păun rosti aşezat:
— Eu îimpart oamenii cum cred de cuviinţă, acolo unde e nevoie. Treci ila cuptor, îţi spun !
— Gherghel ştia că ¡nu e de glumit eu Păun. Mintea i se învolbură şi nu-i mai păsă de ceea ce avea să se întîmple. Răcni :
— Ei, uite că nu trec ! Ai să ană dai afară ? Dă-mă afară !
— Bine, spuse scurt Păun, şi coborî scările.
— Niculina se desfăcu din grup, şoptindu-i:
— Şi dacă nu mai eşti şef de echipă ? Ţine-ţi firea, Costică !
— Dă-te-n colo, se înfurie mai rău Gherghel. E treaba mea sau a ta ? Şi tu, care-i bagi sub nas toate ţevile defecte ! Ah, ce sculă îmi eşti tu, Ni- culino !
— Femeia nu-l slăbi, îi prinse într-un ungher :
— Astîmpără-te, Costică. E cu bucluc ! Cu Păun te pui tu ?
— Eu la cuptor nu muncesc. îmi cer lichidarea şi plec. Tot mi s-a unt mie aici. Mă duc în altă parte.
— Unde ?
— Ţara e mare...
— Şi te rabdă inima să mă laşi altuia ? rosti ea ademenitor, ţintindu-l pe Gherghel.
— În schimbul următor, Gherghel i se înfăţişă lui Păun, ,cu un aer umil şi viclean.
— Dă-mă la cuptor, nea Păun, dacă aşa ţi-e voia. Mă supun, n-am încotro, gata !
— la-ţi postul în primire.
— —- Mă duc acu'... Da' nu te bucura degeaba, se hlizi Costică. Ţi-ai închipuit dumneata eă-l frîngi atît de uşor pe Gherghel ? La zi'ntii îmi iau lichi-

darea şi... noroc bun ! Sau, mai ştii, trec şef de echipă la altă isecţie ! rosti el triumfător.

— Păun îl asculta dintr-o parte, părînd interesat de roiurile de soîntei ce ţîşneau în aer. Fără să întoarcă măcar capul, vorbi în silă:

— Ia-ţi postul în primire.

— „Pe cine să-l pun în locul lui ? cugetă Păun. Să aduc un altul, sau isă^l fac şef de echipă pe Tosca ? Ar merita, că-i băiat bun, dar..."

— Şi acum îi mai sunau în urechi acele cuvinte nemaipomenite, pe care i le spusese : „Nu te iert" ! Mai întîi se zăpăcise, apoi îl străbătuse o durere prin rărunchi că acest băiat, pe eare-l crescuse, îl învăţase o meserie, cocea o asemenea ură împotriva lui. Ură ? Respinse gîndul ca pe ceva nenatural, împotriva firii, imposibil. Pe urmă îl cuprinse mînia : „Nu te iert" !... „Dar cine eşti tu să mă ierţi -sau să nu mă ierţi? Fiindcă ai douăzeci de ani mai puţin ca mine, îmi dai cu piciorul. Ce ştii tu despre viaţă, despre dragoste, ţîngăule ? Eu nu mai am dreptul să trăiesc ? Şi de unde ştii tu ce-i drept şi ce-i nedrept ?" Păun se scîrbi : nu, nici aşa nu se poate. Dacă ştergem hotarul între ce-i drept şi ce nu-i drept, înseamnă că totul se răstoarnă, că nu mai ai pe ce să te sprijini, că ajungi un fel de jucărie a propriilor tale porniri... „O să-l rog pe Matei să-l numească el şef de echipă."

— Şi eînd vru să-l caute pe Zâne, uşa cabinei se deschise şi, din prag, Beldie îi spuse:

— Sînt chemat urgent la direcţiune. Supraveghezi dumneata laminarea.

— A venit tovarăşul Dimcea ? se sculă de pe scaun Păun.

— Păi, m-a chemat, nu ?

— Beldie ar fi dorit să meargă în pasul lui lent, destins şi calm, arătînd astfel că nu se grăbea nici cînd îl suna directorul. De data aceasta însă, o in-explicabilă nervozitate ii mărea pasul, îl îmboldea mai repede spre scara de piatră ce suia la etajul unde se afla biroul direcţiunii. Era încredinţat că Dilmeea fusese la minister, poate şi la Capitală. De două zile cei de la conducere, adică directorul, Nen- ciu şi Liteanu, erau agitaţi şi greu de prins în uzină. Beldie se pregătise pentru orice împrejurare. Dar aceasta nu-l liniştea. Se

aştepta la o lungă şi dificilă explicaţie, cu consecinţe pe care nu le prevedea. Ea însă fu mult mai scurtă decît îşi imaginase. în vasta încăpere, directorul nu era singur. Pe un fotoliu, lîngă birou, şedea Nenciu. Dimcea era cu spatele la uşă, privind prin peretele de sticlă în hala uzinei. Cînd îl auzi intrînd, se întoarse, îna- intă spre birou, rămînînd în picioare. Asta nu-i îngăduia lui Beldie să se aşeze. „E de rău augur," îşi spuse în sine, remarcînd chipul ridat şi împietrit al directorului.

— Beldie, ai depus un memoriu la minister, îl atacă direct Dimcea. Dumneata n-ai aflat că această uzină are şi un director ?

— Bineînţeles. Cunoşteam punctul dumneavoastră de vedere şi eu n-am ezitat să fac rezervele cuvenite, de care nu s-a ţinut seama. Dacă nu aş fi fost foarte îngrijorat de soarta laminoarelor, nu trimeteam memoriul. Mă puteţi, cel mult, învinui că e un exces de zel, se precipită Beldie.

— Cum ai putut să treci peste ceea ce s-a hotărît la consfătuire de către toţi şefii tehnicieni ? Cît despre minister, proiectul era aprobat. De ce ai mai stîrnit acest vîrtej de praf ?

— V-aim spus, din amica grijă pentru uzina noastră. N-<am vrut decît o verificare a proiectului, ca să avem! garanţiile cele mai solide că...

— Nu e cazul să se facă nici o verificare. Comu- nică-i lui Zâne, lui Stere şi Păun să reînceapă lucrările.

— Aveţi asentimentul... ministerului ? mai cuteză Beldie.

— Dimcea îl îngheţă cu privirea lui sură.

— Comunică ce ţi-am spus. Eu am terminat.

— Beldie se retraise, dezorientat, şi nu ajunse la uşă»

— cînd Nenciu observă :

— Aţi depus un memoriu şi la Capitală.

— Era un ,ton de constatare blîndă, indiferentă.

— Da... da, repetă Beldie.

— Nu trebuie să ascundem nimic partidului, nu-i aşa ?

— Fireşte, fu de acord Beldie, sesizând maliţia lui Nenciu.

— Dar cînd se înapoie pe platou, îi fu limpede că îndărătul acestei malițiii, Nenciu țintea mai departe, mai adînc, şi această țintă era el însuşi, Beldie. „Niciodată nu a putut să mă sufere. Şi nici eu nu i-am înghițit, eu mutra lui naivă şi prefăcută, cu privirea de miop. Să-l ia dracu !" Îl preocupa mai ales cum îl tratase Dimcea. Îl concediase ca pe un servitor. Şi-l pusese să comunice reluarea lucrărilor. Ar fi fost normal să-l înştiințeze direct pe Zâne. O făcuse dinadins, ca să-l îngenunche, ca să-şi guste pînă la fund umilința, înfrîngerea. El, Beldie, să-i anunțe adversarului său victoria, să se recunoască în fața sa un învins ! Oare Zâne îl învinsese ? Reconstitui mintal scena din birou, brutalitatea lui Dimcea. Nici nu-i ceruse măcar să colaboreze la lucrări. Şi văzu dintr-o dată că nu numai că-i eşuase tentativa, dar că era în pragul celui mai greu ceas al său. Şi o panică nedefinită se instală în ființa lui, incapabil să întrezărească ce va urma... Din cabina sa îi telefonă lui Păun ordinul directorului, de reîncepere a lucrărilor. închise receptorul peste tăcerea uluită a meşterului. Avea nevoie de linişte, de foarte multă linişte, ca să poată gîndi.

— În acest timp, Zâne şi Stere fură îneunoştiințați la rîndul lor şi vestea se răspîndi cu iuțeală printre toți muncitorii. Fără să se fi înțeles dinainte, Stere şi Păun rămăseseră şi după terminarea schimbului, ca să-l ajute pe Zâne. Lucrară pe platou încă vreo cîteva ceasuri. Nu erau osteniți, sau poate nu-şi dădeau seama, cînd Păun încetă munca.

— Pentru astăzi e destul, spuse el. Nevastă-mea n-o să ştie ce-i cu mine. Cît e ceasul ?

— E opt, răspunse Zâne. Stai că plecăm împreună. Peste o zi, două, cred că facem proba cutiei de viteză, înainte de-o montăm la laminor.

— Da, acolo să te ții ! glumi Păun.

— Dumneata ce zici ? îl întrebă Matei pe Stere.

— O să meargă, rosti el, ca despre o operație oarecare.

— Tînărul inginer se învățase să-l cunoască pe acest om placid, a cărui minte era atît de ascuțită şi care, neîndoielnic, meditase deopotrivă cu el la toate aspectele viitoarelor operațiuni.

— Matei avea chef să bea, să întîrzie pe undeva, şi-i convinsese pe amîndoi să intre pentru un

sfert de ceas la bufetul de stat, fostul restaurant „Mahera", renovat, cu edecuri noi, care-i dădeau un aspect mai civilizat. Zăboviră peste un ceas. Tramvaiul în care se urcară se defectă cu două stații înainte de barieră. îşi pierdură răbdarea şi, fiindcă oricum era o noapte frumoasă, o porniră toți trei pe jos. La rond se despărțiră. Zâne şi Stere săriră într-un tramvai. Păun urma să ia altul. Aştepta în stație, pe marginea trotuarului. Şi uitîndu-se la bulevardul pustiu şi luminat, la plopii subțiri şi fumurii, paşii lui o cotiră singuri pe după colțul clădirii mari, unde la parter străluceau vitrinele unui restaurant, şi pătrunse în cartierul de vile tip, cu case obişnuite, cu grădini mici în fața curții. Aici, copacii erau mai deşi, salcîmi şi tei, cu crengile negre şi ude, pe care răsăriseră puzderie de muguri, verzui în bătaia globurilor electrice.

— La o casă anume, cu gardul înclinat, înălță privirea spre fereastra zgîriată de creanga unui salcîm ; era luminată. Străbătu curtea şi în dosul casei sui **o** scară, treaptă cu treaptă, numărîndu-le una cîte una, ceea ce nu-i venise niciodată în minte. Pe culoar, la a treia uşă, ciocăni în geamul acoperit de **o** perdea. Îi deschise Liza, îmbrăcată în halatul ei de molton, cu părul strîns la ceafă într-o coadă legată cu o panglică albastră. Expresia ei era surprinsă, înmărmurită. În acel moment, Păun se trezi mirat el însuşi că se afla aici. Şi bărbatul acesta în toată firea, neştiind ce să spună, ce-l adusese la ea, rosti fără sens :

— Am venit... aşa... am fost prin cartier.

— Liza îl lăsă înăuntru, muşcîndu-şi buzele. Păun se aşeză pe un scaun, îmbrăcat; căciula şi-o atîrnase în cuier. Nu voia să stea mult. Se petrecea între ei ceva ciudat; erau separați ca de un perete de sticlă, prin care se vedeau, dar nu pătrundeau sunetele. El vorbea şi vorbele cădeau alături, fără nici un ecou în celălalt.

— Unde-i Aneta ? o întrebă într-o doară.

— Nu-i acasă.

— Ce mai face ea ? E la strungărie, pare-mi-se. Cum îi merge ?

— Mulțumesc. Savu Trandafir vrea s-o ia în căsătorie.

— Şi pe eînd nunta ?

— Ar fi într-o lună. Savu pleacă în străinătate, pe timp de doi ani. Aneta încă nu ştie ce să facă.^E foarte zbuciumată.

— .Nu ţine la el ?

— Ba ţine. Tocmai de aceea nu-i este uşor. După cum o cunosc eu, ea o să-l aştepte. Doi ani! E prea mult!

— Pentru o credinţă nu-i prea mult, murmură Păun.

— Liza se sculă şi alergă la fereastră. Dintr-o clipă într-alta putea să sosească Tosca. Nu era sigur, dar el îi spusese că va trece pe la ea, dacă nu va fi prea tîrziu. Avea nişte treburi în oraş. Ea se întrebă cum va înfrunta această situaţie. Îi va explica simplu, clar, şi el va înţelege. Era o vizită neprevăzută şi asta n-avea nici o însemnătate ! Negreşit că va înţelege. Nu-i făgăduise Tosca încredere şi respect ? Cu toate acestea, Liza era străbătută de nelinişte. Ea era atentă la zgomotele de pe culoar şi la sunetele glasului bărbatului matur, care şedea cu spatele încovoiat, cu braţele rezemate pe genunchi şi vorbea ca pentru sine :

— Âm venit pentru că... n-aş vrea sa te muti în alt schimb... mi-ar fi greu... mi-ai lipsi. Măcar să te ştiu în preajma mea...

— Nu e încă nimic definitiv, nea Păun, spuse ea mişcată, văzîndu-l ghemuit în sine, muncit de gînduri.

— Dar Păun îşi urmă firul, ca şi cînd numai el singur putea să dezlege ceea ce era încîlcit în afara şi-n cugetul lui.

— De fapt, poate că-i mai bine să te muţi... dar nu acum, după ce terminăm montarea poate, dacă ţii morţiş. Altfel, eu nu te împiedic, spuse uitîn- du-se la Liza, care fără să aibă vreo asemănare cu Olga, fiică-sa, părea de-o vîrstă, într-atît arăta acum de tînără această fată cu halatul ei de molton şi .cu funda albastră, prinsă în păr.

— Îi surise. Liza se sculă din nou şi se duse la fereastră, ca după aceea să se întoarcă spre el, palidă :

— Tosca ! L-am zărit în colţul străzii. O să fie îndată aici.

— Şi, maşinal, fugi la uşă, trase zăvorul şi stinse lumina.

— E mai bine să creadă că nu sînt acasă, rosti ea încet, acoperindu-şi faţa cu palmele.

— Odaia se umplu de întuneric şi de tăcere. Se auzea doar respiraţia Lizei, ca a unui om apăsat de-o povară pe piept. Păun rămase pe scaun, ţeapăn. Cîteva secunde nu gîndi, apoi întunericul, tăinuirea lui îi deveniră insuportabile. Se simţea înjosit, umilit să se ascundă, să se ferească, ca unul ce-ar săvîrşi ceva urît şi murdar. Se ridică brusc în picioare.

— Aprinde lumina ! ,îi ordonă şi, fiindcă ea nu se supuse imediat, bîjbîi de-a lungul peretelui şi răsuci comutatorul.

— În odaie năvăli lumina, parcă mai tare, mai crudă. Păun stătea în mijlocul odăii.

— Ce-i asta ? Da' cine sînt eu ? strigă el.

— Liza, ruşinată pînă la sînge de slăbiciunea, de frica ei, ascultă paşii care trecură pe dinaintea uşii şi se pierdură în fundul culoarului.

— ■— Mu era el, şopti. Şi pentru că Păun nu pleca, se înfurie pe prezenţa nedorită a acestui om, pe pro- pria-i slăbiciune şi izbucni : De ce ai venit ? De ce ai mai venit ?

— —- N-am să mai calc niciodată pe la tine, spuse Păun.

— Şi smulgîndu-şi căciula din cuier, ieşi. De enervare merse eîteva staţii pe jos ; se revedea ghemuit pe .scaun, în întuneric, ascuns, în situaţia aceea jalnică şi ridicolă de a se teme de propriul lui elev, Tosca. „Dar cine sînt eu ?" se revoltă Păun. Şi nu reuşea să alunge ideea că e un intrus între ei, că-i făcea rău Lizei şi că trebuie să se dea deoparte definitiv. „Da, da, definitiv", hotărî Păun, cu o dîră de amărăciune. Indurase o mare umilinţă şi avea nevoie să se aline, să caute undeva un sprijin, un reazim solid, şi acela era familia sa, soţia, copiii. Numai în mijlocul lor era el însuşi, întreg, adevărat, puternic. „Avea dreptate Valeria, nu mai sînt tînăr. Cînd ai patruzeci şi cinci de ani şi doi copii, ai trecut pragul tinereţii. Mi-a încărunţit părul la tîmple," îşi spuse în sine Păun, invadat de o duioşie pentru toţi ai săi, şi îndeosebi pentru Valeria, care desigur îl aştepta la ora asta cu mîncarea pe plită. Casa cu geamlîcul cu ghivece pe prichiciul ferestrelor, cele două odăi curate, mirosind a levănţică, căminul lui îşi recăpăta vioiciunea şi căldura care din vina lui se risipiseră. Prin geamul vagonului văzu că tramvaiul

începe să urce dealul Şerban- Vodă. La prima staţie coborî, sperînd că încă nu se închisese cofetăria din colţ. Obloanele erau însă trase. Nu întotdeauna, dar adeseori le aducea copiilor o pungă cu alune prăjite sau bomboane. Biţă, mai ales, se prăpădea după alune prăjite. Îi plăcea să le crape coaja între dinţi, rîzînd ori de cîte ori spărgea cîte o alună. Năzdrăvanul ! Era un fleac de care ei se bucurau, dar acum bucuria lui ar fi fost mai rraane. Păcat ! Intră totuşi c-<un zâmbet bun în casă. în geamlîc, Valeria acoperise cu un capac mîncarea de pe plită. În odaia din faţă, Olga, cu coatele pe masă, îşi pregătea lecţiile. „Are mult de învăţat," îşi spuse Păun, admirîndu-i părul frumos, blond, care lucea ca mătasea sub lumina electrică. Cozile îi atîrnau pe spate, legate cu două panglici roşii. Îi răsări cealaltă imagine, aproape tot atît de tînără (aşa i se părea) a Lizei. Zîmbetul îi pieri, simţind pe dedesubt ostilitatea Valeriei, care-l întîmpină în prag :

— Unde ai fost pînă la ora asta ? Miroşi a ţuică, ai şi băut.

— El nu voia să ia în seamă tonul ei arţăgos, nedez- lipindu-şi ochii de pe Olga, care scria cuminte, cu obrazul lipit aproape de umăr. Olga isprăvise de scris şi se rezemă cu spatele de speteaza scaunului. Obosise. O dureau omoplaţii.

— -— Aş ! Am luat o ţuică. Am fost cu Zâne şi cu Stere. Am reluat lucrările de montare şi de aia ne-am cinstit, rosti moale.

— Şi vrei să te cred ? Iar ai fost la curva aia de Liza.

— Cum ?... De ce spui aşa ?...

— Olga se ivi în prag, cu trăsăturile Lizei. în închipuirea lui Păun, cele două chipuri se suprapuseră, se amestecară ; totul se răsturnă în el, şi mîna, in-dependent de voinţa sa, se ridică şi-o lovi peste faţă pe Valeria.

— Tată !

— Păun văzu petele roşii pe obrazul alb al nevesti-şi, mirarea ei dureroasă, spaima Olgăi; braţul i se frînse şi se uita ciudat la această mînă străină şi vrăjmaşă, vlăguit de putere, neputînd să mai rostească un cuvînt...

— Pe platoul căii ferate, vast şi neumblat, Niculina căta pe sub gene la statura zdravănă, bărbătească, a lui Firoiu şi spuse din nou :
— Aş vrea să fii astăzi cu mine.
— Am să fiu mîine.
— Va să zică nu mă însoţeşti.
— Nu pot, trebuie să-i dau o mînă de ajutor lui Zâne, E zpr marş. Las' că ne vedem mîine.
— Dac-oi mai fi vie, rosti ea visătoare, cu gîndul la Gherghel, care o aştepta la poartă.
— Ce-ţi veni ?
— Uite aşa, o vorbă...
— Parcă ţi-e frică de ceva, spuse Firoiu, gata să n-o mai lase să plece singură.
— Mi-este şi nu-mi este...
— Măi Niculină, te duc acasă.
— Nu, tu ai de lucru, rămîi, spuse Niculina.
— —• Te duc acasă.
— Am vrut să te încerc,, nu-i nimic, Niculae, rîse ea liniştitor şi porni repede spre fundul halei, în- torcînd capul să vadă dacă Firoiu n-o urmărea.
— El stătu câtva timp în cumpănă, apoi se urni încet spre platoul unde se experimenta cutia de viteză a laminorului.
— Niculina nu se desprinse bine din grupul cu care ieşise pe poarta uzinei, cînd simţi că cineva o apucase de braţ ; era Gherghel.
— Credeai c-o să scapi de mine ? Am păzit poarta ca un cîine.
— —- Nici nu vreau să scap, da' la mine nu te duc.
— Gherghel se opri în loc.
— De ce te joci tu, fă, cu mine ?
— Nu mă joc, da' astăzi nu se poate, altă dată.
— Ah, sum mă batjocoreşti tu, Niculino !...
— Nu fi copil, cum te batjocoresc ?
— Nu mi-ai spus tu cu gura ta, că astăzi...
— Ţi-am spus că o să vedem, că s-ar putea.
— Şi de ce nu se poate ?
— E o poveste, n-are rost să ţi-o înşir pe drum.
— Atunci, uite ce e, îi sclipi o idee, vino măcar cu mine la „Mahera", să stăm un ceas noi doi, că cine ştie de ne-om mai întîlni.

— —■ La „Mahera" merg cu tine, spuse Niculina.

— Dracu' să te mai priceapă, răbufni Gherghel, bucuros însă că o atrăgea acolo.

— La bufet, cei mai mulți clienți stăteau în picioare, bînd unii cîte o țuică, sau o drojdie, ca să-și facă poftă de mîncare. în schimb, odaia alăturată era aproape goală. Nu era decît o masă ocupată. Gher- ghel alese o masă mai retrasă, lîngă fereastră, pe care atirna o perdea subțire și transparentă. Comandă ciorbă de burtă, tuzlama și o jumătate de kilogram de drojdie. Niculina nu se opuse ; n-avea s-o bea ea, ci Gherghel. Și asta și voia. E drept că Gherghel, după ce mîncaseră, o îmbia mereu, dar Niculina bea cîte puțin, lăsîndu-l pe el să soarbă pahar după pahar.

— Nu știu ce am, Niculino, că-mi ard măruntaiele.

— Bea.

— Nu-mi potolește focul drojdia, rosti el.

— Îi puse mîna pe coapsă, Niculina nu-l respinse. îi spuse doar atît:

— Ia mîna că nu sîntem singuri.

— Nu-mi pasă de nimeni, de nimeni, auzi ?

— Vorbește mai încet. Mie-mi pasă. Na ! spuse ea, împingîndu-i paharul.

— Gherghel îl goli pe jumătate, plescăind din limbă. Rîse bănuitor :

— •—■ Niculino, vrei să mă îmbeți ?

— Ea înlătură sticla.

— Nu-ți mai dau un strop.

— Gherghel îi smulse sticla și o așeză lîngă el.

— -— Nu te atinge, că e de rău.

— Mai e puțin pe fund.

— Cîtă o fi, eu o beau, spuse cu pupilele lucind, dar care începuseră să-i fie învăluite de o ușoară pîclă.

— De ce ziceai că n-o să ne mai întîlnim ? îi aminti Niculina, ca din întîmplare.

— Păi, ce, o să zac eu la cuptor ? Și pe urmă mi-e lehamite de uzină, de mutrele de acolo, plec. O să plec departe, în alt oraș, să nu mă mai sîcîie ba unii, ba alții.

— Cine te sîcîie ? își înălță trunchiul Niculina.

— Oamenii. Te întreabă, te sucesc, te răsucesc.

— Care oameni ? Cine sînt ăia ? spuse Niculina, pironindu-l cu ochii ei mari şi neclintiţi.
— Naiba să-i ia pe toţi ! N-am decît o piele şi ce-o să fie, o să fie. Ce te uiţi, fă, aşa la mine ? Da, plec, să mi se piardă urma. Niculino, tu nu vrei să vii cu mine ? spuse el rugător.
— Unde să merg cu tine ? rosti ea cu o mirare prefăcută.
— Oriunde. încotro vrei tu... O să te îmbrac, o să-ţi cumpăr ce-oi pofti, rochii, pantofi, cercei. O să te ţin ca-n palmă, Niculino. Nici nu te mai las să munceşti, ai să îngrijeşti de casă. O să vezi de ce e în stare Gherghel, numai să vii cu mine. La zi-ntîi îmi iau lichidarea. Vino cu mine.
— Ai tu atîţia bani ?
— —- Am.
— De unde ?
— Ce-ţi pasă ţie.
— Fugi că te lauzi!
— Nu crezi ? Mîine îţi cumpăr ce ţi-o place. Da' vino cu mine.
— Te-ai înstărit peste noapte.
— Lasă, fă, asta. Vii ?
— Nu viu, Costică, spuse Niculina calm, ca la o propunere obişnuită, cu bănuiala trează. „El o fi oare hoţul ? Poate tot el e şi ăl care..."
— O furnică prin şira spinării. Şi cît era de prinsă de acest gînd, care-o urmărea de mult, observă că patima lui Gherghel ajunsese la margini şi se temea cum se va sfîrşi. încercarea aceasta. Dar nu putea să dea înapoi. Era prea mare durerea în sufletul ei.
— Ce vrei să fac ? Spune tu ce să fac ? Vrei să mă tîrăsc în genunchi pe podea ? Mă tîrăsc. Păi, fă, pentru tine sînt capabil de orice, eşti pedeapsa, închisoarea, ocna mea, pentru tine eu... Ce te holbezi aşa la mine ? Vrei să mă tragi de limbă ? Fornăi ca un cal, lovindu-se peste nas : Ne ! Ne ! Tu crezi că m-arn îmbătat ? Habar n-ai că am un burete în stomac. Şi ce mai pot să sug, mamă-mamă ! Să mai aducă o litră.
— Nu mai bea, îl opri Niculina.
— .îl văzu că-i ameţit. Gherghel se hlizi la ea, neîn- ţelegînd, apoi îi ceru iar, rugător :

— Fă, Niculino ! Vin cu tine în noaptea asta. îți dau ce vrei tu,

— ISTu vreau nimic. Să mergem.
— Unde ? Nu, mai stai.
— La mine, spuse ea, fără să-şi poată stăpîni tremurai care i se urca pînă la ceafă.
— Gherghel o fixă prostit, cu privirea împăienjenită, şi dădu deodată să se scoale. Răsturnă scaunul, îl ridică Niculina, care rămase cîţiva paşi în urma lui. La tejghea, Gherghel mai comandă o drojdie, pe care o înghiţi dintr-o suflare.
— Haidem, am isprăvit, îi spuse Niculinei, ştergîndu-şi buzele cu dosul palmei.
— Pentru acasă nu iei nimic ?
— Ce să iau ?
— O sticlă de vin. Mie-mi place mai mult vinul.
— Gherghel o bătu pe spate :
— Bun ! Bă, tovarăşe, împachetează şi o sticlă cu vin, i se adresă bufetierului.
— Făcură cale întoarsă pe şosea, ca să taie prin cîmp. încă nu se înserase, dar la marginile cerului se adunau nori albăstrii, iar lumina scăzuse ; pe cîmp mai era un strat subţire de zăpadă care se retrăgea pe nesimţite, dezvelind mari petice de pă- mînt, cafeniu, cleios, chiftind a apă. în mijloc şerpuia o potecă bătătorită de bocancii oamenilor, care traversau întinderea de pămînt dintr-un cartier într-altul. Drumul era lung, preţ de o jumătate de ceas. Gherghel se ţinea de braţul Niculinei, se clătina, încăpăţînîndu-«e să meargă iute, să ajungă odată la casa ei. Alcoolul îl încălzise. îşi descheiase paltonul, umblînd cu poalele desfăcute. Trăgea aerul în piept, nădăjduind că se va dezmetici. îi era capul greu şi picioarele i se cam înmuiaseră. Se mai sprijinea din cînd în cînd de Niculina. Pe ea **o** durea braţul şi ostenise.
— N-o să te duc tot drumul în cîrcă, spuse Niculina, descotorosindu-se de el.
— Am putere, fă ! se sumeţi Gherghel, rîzînd.
— Şi se încumetă s-o ia înainte, reuşind chiar să se ţină drept cîţiva paşi. După aceea se legăna, sforţîn- du-se să nu calce dincolo de marginea potecii, dar nu era chip.
— Cînd atinseră capătul cîmpiei, începea să se înnopteze. Era a doua oară cînd Gherghel pătrundea în acest cartier cu străzi tăcute, cu case apărate de zăplazuri

înalte .şi de cîini. Cîte un glob electric atîrna de vîrful unui stîlp, aruncînd un cerc de lumină pe caldarîm. După ce străbătură o stradă lungă, o cotiră la stînga şi se opriră dinaintea unei porţi zăvorite. O deschise Niculina; se auzi un hîrşîit metalic de inele lunecînd pe sîrmă, o alergătură de zăvozi năpustindu-se să-i sfîşie. Femeia îi domoli, dezmierdîndu-i. Cîinii o recunoscură, dădeau din coadă, se jucau, se învîrteau împrejurul ei, muşcîndu-se şi adulmecîndu-l şi pe însoţitor, mîrîind. îi conduseră astfel pînă în fundul curţii şi nu se astîmpărară decît cînd cei doi intrară în casă. Niculina răsuci comutatorul, dar lumina nu se aprinse. Mai răsuci o dată, fără rezultat.

— O fi ars becul şi altul n-am.

— Las' eă-i mai bine pe întuneric, spuse Gherghel, îndesîndu-se în ea.

— Niculina îl împinse deoparte.

— Fii la locul tău, o să aprind lampa cu gaz.

— Pe dibuite căută chibriturile, lampa, şi aprinse fitilul. Potrivi flacăra şi atîrnă lampa de un cui de pe uşor, între săliţă şi odaia de dormit. în colţ, lîngă bufetul din săliţă, erau nişte surcele, buturuga de spart lemne şi toporişca. Niculina crăpă vreo două lemne şi făcu focul în soba din odaia mare. Era o sobă de tablă, cu plita presărată cu nisip, ca să păstreze căldura, şi cu burlane de-a lungul pereţilor, să încălzească peste tot. Se încingeau repede şi peste zece minute amîndouă încăperile se mai încropiseră. Niculina mai vîrî încă două buturugi în gura sobei. Gherghel şedea la masa din săliţă, mut, rotindu-şi privirea prin odaia de dormit, cu patul lat şi scund, plin de perne, cu ferestrele împodobite cu ştergare de în, brodate, în formă de fluture. La capătul patului, alături, se afla o măsuţă şi o vază de sticlă pentfu flori, de care era rezemată fotografia lui Marin Turtoiu, cu chipul lui semeţ, cu mustăţile în

— furculiţă. Niculina scoase din bufet două pahare şi le puse pe masă :

— Ce, ai amuţit ? spuse ea, pînditoare.

— -— Ha ! Ce zici ? tresăltă Gherghel şi, după ce lucrurile se aşezară în el şi se linişti, întinse mîna s-o apuce. Dă-te mai încoa'.

— Nu te grăbi, vin eu mai încolo, se feri Niculina.

— Toarnă, să bem.

— Niculina turnă în pahare. Gherghel își udă buzele, apoi răsturnă paharul pe gît. Femeia i-l umplu din nou. Gherghel se lăți pe scaun, își întinse picioarele."

— Ah, Niculino, cîtă fiere ai băgat tu în mine ! Dacă-mi tai vinele, nu curge sînge, curge venin. Și uite că a venit și ziua aia... De ce m-ai chinuit atîta, Niculino ? spuse el, cu un soi de veselie rea și amenințătoare.

— Ca să mă rîvnești mai mult, răspunse ea, simțind că o paște primejdia.

— Ce știoarfă ești tu, Niculino ! Te-ai culcat cu Păun, cu Gore, cu Firoiu și cu cîți alții. Numai cu mine n-ai vrut. De ce, fă ? De ce m-ai pus pe jărăgaie, m-ai făcut din om, neom ? strigă el, izbind cu pumnul în masă. Un pahar lunecă și se sfărîmă în bucățele de podea. Gherghel păru mirat de ispravă și schimonosi un zîmbet: Ai văzut, s-a spart.

— Să nu strigi, că aduni vecinii.

— Sst! își duse Gherghel degetul la buze. Gata, vorbim încet, încet, să nu ne audă nimeni. Vino lîngă mine, o chemă el, clipind din ochi.

— Niculina se apropie încet, pînditoare, cu aceeași încordare. Gherghel o luă în brațe și o așeză pe genunchii lui.

— Na, bea .și tu, îi întinse paharul.

— Niculina sorbi cîteva picături, iar restul îl bău Gherghel, nelăsînd-o din strînsoare. Ea îi îndură mîngîierile cu scîrbă, dar cînd îi vîrî mîna în sîn, săltă în picioare. Îi rupse bluza... O prinse din nou, și atunci Niculina se smuci, desfăcîndu-se din brațele lui. Îi măsură astfel și puterea. Erau numai zvîcniri ale puterii, ale dorinței sale ; nu mai avea forță s-o biruie. Niculina mai vîrî o buturugă în

— foc. În odaie, aerul era cald și înăbușitor ca într-o etuvă.

— Mă trăsnește la cap căldura asta ! spuse Gherghel, scoțîndu-și alene haina. O acritură n-ai, să tai băutura ?

— Niculina nu voia să-i dea.

— N-am acrituri.

— Fă lampa mică, îi ceru el. ^

— Niculina micșoră fitilul ; flacăra pîlpîia cu o lumină firavă, gălbuie. • — Dezbracă-te, îi porunci.

— înlătură scaunul, sprijinindu-se de masă. Era ameţit, muiat, cu pleoapele ca de plumb. În odaie, lucrurile se topeau într-o penumbră, în care licărea viu jarul din sobă. O dată cu această lumină scăzută, cu tăcerea care coborîse în încăpere, Niculina simţi cum i se răspîndeşte tremurul din tălpi pînă'-n creştet. Ca să şi-l astîmpere, se duse la sobă şi scociorî în jar.

— Gherghel o urmărea cu dinţii strînşi. În clipa cînd femeia se ridică, se năpusti asupra ei. Niculinei i se puse un ghem în coşul pieptului; era surprindere şi spaimă. Toţi porii pielii i se zbîrliseră. Dar imediat, muşchii elastici, sub carnea tare, i se întinseră ca o strună. Se înţepeni pe picioare. Îi rezista, se lăsa greu, împotrivindu-i-se. El se căznea s-o ridice, dar ea i se rupse din braţe. O prinse din nou, vrînd s-o tîrască spre pat. Se împiedicară de colţul patului şi se rostogoliră în aşternut. Gherghel se luptă îndelung cu ea; era brobonit de sudoare, gîfîia, exasperat că n-o răpune. Îi înfipse degetele în gît. Niculina îi apucă încheieturile mîinilor: simţea că e sleit şi că-l stăpînea. Suflarea lui îi dogorea obrazul. Îl împinse brusc pe o rînă, gata să-l răstoarne. Gherghel se agăţă de ea :

— Lasă-mă... că te omor, scrîşni, muşcînd-o de

— Ca pe Marin ?

— Aşa ! Aşa...

— Niculina îl ţinea zdravăn. El o apăsa doar cu greutatea inertă a trupului său ; nu mai făcea nici

— O mişcare ; se istovise. îl scutură' un lung fior şi gemu, prăbuşindu-se cu capul în pernă.

— Of, Niculino !...

— Ea se smulse din încleştare şi-l azvîrli deoparte, ca pe un leş. Gherghel zăcea cu faţa în pernă şi gemea uşor, răpus de oboseală, de căldură, de băutură. Peste cîteva clipe adormi ca o piatră. Niculina sărise din pat şi stătea imobilă, privind la omul ciupit de vărsat, trîntit în aşternutul ei alb, cu bocancii cu noroiul uscat, apoi privirea ei lunecă în colţul odăii, la vreascul de surcele, lîngă care se afla toporişca. Era o tăcere în odaie că-şi auzea respiraţia şi sfîrîitul lămpii care începuse să fumege. Dar mai auzi nişte paşi prin curte, paşi şovăielnici, care se apropiau de fereastra ei. Cineva ciocăni în geam :

— Niculino !

— Ea tresări, ca şi cînd ar fi izbit-o cu pumnul în piept şi-şi făcu repede cruce :

— Ajută-mă,- Maica Domnului !

— îşi lipi urechea de geam.

— ■— Cine e acolo ? întrebă răguşit.

— Cel de afară ciocăni din nou, rostind cu o voce prizărită, ascuţită :

— Eu, Ţancu, am să-ţi spun ceva.

— îţi deschid numaidecît. Nu mai bate în geam, spuse ea, uitîndu-se speriată la Gherghel, care sforăia adînc. Se îmbrăcă la repezeală, îşi aruncă o broboadă pe umeri şi se strecură tiptil afară. Puse lacătul la uşă şi-l încuie. Ţancu o îmboldea din coaste.

— Niculino, am să-ţi spun ceva.

— Ea nici nu învrednicea cu o privire stîrpitura de om cu vocea ascuţită.

— Du-te şi culcă-te, beţivule, c-o scol pe ne- vastă-ta şi te bate cu măturoiul.

— Ţancu, legănîndu-se, alergă cîţiva paşi după ea, ca într-un dans împleticit şi caraghios. Furioasă, Niculina îl îmbrânci cu violenţă şi Ţancu se răsturnă pe spate, lîngă ghizdul cişmelei. Buimăcit, neînţele- gînd ce i se întîmplase, chicoti vesel:

— He ! He ! M-am udat la c...

— Pătruns de umezeală, vru să se ridice şi, fiindcă nu izbuti îndată, se mînie şi începu să strige :

— Niculino !... Unde fugi, nebuno ?

— Deşi trăise şi îndurase multe, Nenciu fu totuşi zguduit de cele ce auzise din gura lui Stere şi mai ales de cele scrise de mîna lui, un scris mic, oval şi citeţ, pe opt coli de hîrtie. Foile fură bătute la maşină de către cadre, alcătuindu-se trei exemplare. Nenciu parcurgea unul dintre ele, subliniind cu creionul roşu cîte un pasaj mai interesant. Nu era o lectură obişnuită. Nenciu retrăia faptele, întîmplările descrise, care, înşirate una lîngă alta, închipuiau traiectoria a două vieţi, două destine; una în necontenită ascensiune, strălucită, cu bogăţie şi faimă, iar cealaltă, anonimă, obscură, redusă aproape la mizerie. Ascensiunea unuia se hrănise din sîngele, din energia, din

inteligența altuia. Această formă de exploatare, în care un om de valoare fusese înăbuşit, mutilat, i se păru lui Nenciu atroce. în afară de aversiunea împotriva lui Beldie, lectura îi dădu şi lui o senzație nesuferită, stînjenitoare. „Mi-or fi obosit ochii," îşi spunea, scoțîndu-şi ochelarii, ceea ce făcea ca privirea lui să capete un aer nesigur şi vag. Nu, Nenciu ştia că nu era oboseala ochilor, ci o nemulțumire de sine, care nu-i dădea pace. Şi el trecuse pe lîngă Stere nepăsător, ba chiar avusese față de el un soi de antipatie ; îl socotea slugarnic, în umbra lui Beldie, mediocru. în hainele sale ponosite, cu umerii strînşi ca de frig, mereu țeapăn, nu-i deşteptase niciodată vreo curiozitate. Nu se remarcase prin nici o inițiativă, nu luase cuvântul la nici o şedință de producție, ca şi cînd el însuşi ar fi dorit să apară cît mai modest, mai neînsemnat. Şi iată că la consfătuirea asupra proiectului, acest Stere se relevă ca un inginer dotat, cu **o** solidă pregătire, felicitat de Liteanu şi de însuşi consilierul Cerchez.

— Fireşte că acum era în atenția conducerii, că avea un rol în lucrările de dezvoltare a capacității laminoarelor. Muncea însă fără elan, cu toate că precis şi conştiincios. Acea lucire în pupile, acea pasiune cu care dărîmase proiectul lui Beldie şi-l apărase pe cel al lui Zâne pieriseră. Stere redevenise inginerul conştiincios, placid, pe care nu-l anima nici o ambiție. Să fi fost o flacără scurtă, care arsese pînă la capăt ? se-ntrebă Nenciu. Şi el fusese încredințat, şi mai era, că nu se putea ca undeva, în ființa iui Stere, să nu existe un sîmbure viu, intact, care, ocrotit cu grijă, să nu se dezvolte şi să nu dea roade. Nenciu înțelegea ce crustă groasă acoperă acest sîmbure viu şi cîtă trudă ar trebui ca s-o înlăture. Şi cum nu ştia ce să facă mai întîi, cum să ajungă acolo, mai ales că-l rodea propria sa neglijență şi ignorare a inginerului, începu prin a-şi recunoaşte greşeala, mărturisindu-i-o asta deschis.

— Stere, blazatul, fu la rîndu-i buimăcit. Nu-i venea să creadă ce auzea. Dar cînd pricepu că celălalt era pe deplin serios, că se simțea răspunzător de ceea ce se întîmpla cu el, schiță o mişcare cu mîna, stîn- gace, timidă, ca să-l împiedice.

— —- Nu, nu se cuvine ! Eu eram consumat de mult. Mă consumase Beldie. Cu ce m-ați fi putut ajuta,

cînd eu însumi nu mai doream nimic ? Nu, n-aveți ce să vă reproșați, vă rog...

— —■ Nu este o scuză pentru mine, fiindcă dumneata nu ești un om consumat. Mai ai de făcut cîte ceva în această uzină. Iar cu Beldie și cu alții, o să mai vedem.

— Eu v-am spus tot ce știam, altceva... Cît mi-o sta în puteri, o să lucrez, rosti Stere, sculîndu-se.

— înainte de a pleca, vreau să mai știi, tovarășe Stere, că dacă ai vreo nevoie, ușa îți este deschisă la noi.

— Mulțumesc.

— „Să fie oare un om consumat ?" oscilă Nenciu. Era preocupat de Stere și cînd înclina să creadă că se uscase, secase pe dinăuntru, cînd își zicea că mai există în el acei sîmbure viu și intact. Altfel cum s-ar fi oferit să-l ajute pe Zâne, cum ar fi luptat să nimicească o improvizație de proiect, cum ar fi venit la partid ? Îl minase ura, dar poate și altă pornire, necunoscută lui însuși, să arate că el nu este un ratat oarecare, stors, care n-avea nici un merit. „Fiecare om năzuie mai sus, să fie un pic mai mult decît este," se îndărătnicea să spere Nenciu. Și în Stere trebuia să existe un asemenea impuls, mai ales că avea atîtea însușiri. Pus într-o funcție care i-ar solicita capacitatea, imaginația, agerimea de spirit, ele ar presa asupra acestei vechi cruste și ar sparge-o, ca să se poată desfășura în voie. Conducerea laminoarelor ? Nu, aici era nevoie de o mare cheltuială de energie, de intervenție directă, promptă. Unde putea fi mai de folos un tehnician ca el care cunoștea perfect organismul uzinei, care știa pe de rost toate operațiile din fiecare secție, care avea o viziune de ansamblu asupra mersului acestui organism ? De pildă... serviciul tehnic ar fi foarte potrivit pentru el ! Da, da, acolo era locul cel mai nimerit, se bucura Nenciu, gîndindu-se că neapărat vor veni niște schimbări în uzină, că ele erau absolut necesare, dar nu se aștepta ca evenimentele să se accelereze, să se îngrămădească asupra lui, cerîndu-i un efort deosebit să vadă clar, distinct, calea pe care s-o urmeze. Se suspendase experiența lui Zâne. Lovitura căzuse ca din senin. Se sfătui cu Dimcea ; erau deopotrivă răspunzători de ceea ce se înfăptuia în uzină. În ajun, Nenciu înaintase un dosar referitor la Beldie atît lui Neagoe, cît și lui

Predoiu. Acum, această preocupare pălea faţă de gravitatea ordinului ministerului. Era nu numai o dezaprobare făţişă, ci şi o învinuire că nu trataseră cu destulă prevedere o chestiune de importanţa aceleia a modificării laminoarelor, atît de strîns legată de instalarea liniei automate. Nenciu, care se afla în cabinetul directorului, de emoţie îşi scoase ochelarii, uitîndu-se cu ochii lui miopi la Dimcea.

— Asta ce-o mai fi ? Proiectul avea doar aprobarea ministerului, era iscălit chiar de consilierul Cerchez. Ce-o fi intervenit, că e de altă părere ?

— E o copilărie ! Cerchez ce a semnat, e bun semnat. O să aflăm îndată ce s-a petrecut.

— Dimcea îşi pierdu un ceas cu telefoanele ; ministrul, consilierul Cerchez şi cîţiva specialişti erau în deplasare în nordul ţării. Se înapoiau spre sfîrşi- tul săptămînii.

— Obţinu legătura cu unul din miniştrii adjuncţi; nu era în curent cu problema ; ceru un răgaz să se informeze. Dimcea reveni la telefon şi află că se depusese un memoriu care era în studiu la Direcţia proiectelor din minister şi că deocamdată se dăduse dispoziţia de întrerupere a lucrărilor, pînă la o nouă verificare a proiectului Zâne.

— Al cui e memoriul ? Cine l-a trimis ? se interesă Dimcea.

— E de la uzina dumneavoastră, inginerul Beldie. El nu este de acord cu o serie de puncte ale proiectului. Directorul Misirliu de la noi le găseşte oarecum întemeiate şi le studiază cu un colectiv.

— Beldie ! exclamă Dimcea, consternat.

— Da, da, Beldie, confirmă ¡ministrul-adjunct, care credea că celălalt nu auzise numele.

— Dar bine, proiectul a fost studiat o dată, aprobat, poartă semnătura consilierului Cerchez, rosti Dimcea.

— O să cercetez.

— Şi rezultatul ?... O să vă chem peste o zi, două... Am înţeles.

— Dimcea ocoli masa de birou, nervos.

— O să mă las eu în seama lui!

— În secunda următoare apucă receptorul; vru să ceară numărul interior al lui Beldie. Rămase însă cu receptorul în mînă şi, răzgîindindu-se numaidecît, îl

trînti în furcă. „Nu, încă nu !" rosti el ca pentru sine, biruindu-se, cu obrazul lemnos.

— Treaba se complică. Poate va trebui să ajungem şi la Comitetul Central, îi spuse lui Nenciu.

— În noaptea "aceea, Nenciu se zvîrcolise în pat. Somnul nu se lipea de el. Nici în celelalte zile nu fu mai liniştit; avea ca o apăsare în toată fiinţa lui; voia să scape de ea şi nu reuşea ; în juru-i, lucrurile erau încă nedesluşite şi lunecoase. Nu izbuti să dea de Predoiu, iar cînd în sfîrşit căpătase un fir, i se transmise că tovarăşul secretar era foarte prins şi că-l va suna îndată ce va fi liber. „Nu are timp", murmură alb Nenciu, clătinat în sine, ca un om care a pierdut deodată un suport. îşi reveni anevoie, regăsindu-se în credinţa, în conştiinţa sa, în realitatea din care făcea parte şi fără care viaţa lui n-iar fi avut nici un sens. Dar nu suferea mai puţin că Predoiu nici măcar nu venise Ia telefon. Să nu fi vrut să stea de vorbă cu el ? Suferea fiindcă nu înţelegea ; nu se putea obişnui cu altă imagine a lui Predoiu decît aceea pe care o cunoştea. Şi cum se întîmplă adesea în astfel de împrejurări, Nenciu reînvie în memorie crîmpeie de amintiri, în care se revedea alături, apropiaţi, în diferite acţiuni, înnoptînd pe unde se nimerea, mîncînd pe apucate, mereu treji şi neodihniţi, în acea perioadă tumultuoasă de prefaceri de după '44. Cum îl scoseseră pe prefect din clădirea prefecturii era ceva de toată frumuseţea ! Curtea era neagră de mulţime. În birou intrase mai întîi o delegaţie compusă din Predoiu, Nenciu şi un ţăran ursuz şi tăcut.

— „Domnule prefect, rolul dumneavoastră s-a terminat. Părăsiţi biroul", îi zisese Predoiu, care pe atunci era mai slab şi-i jucau muşchii maxilarelor sub pielea subţire.

— Dar nici prefectul nu era unul care să se-nmoaie de frică. Nici nu se uită la delegaţi şi apăsă pe sonerie, să cheme jandarmii, să-i dea afară. Nu se ivi picior de jandarm, parcă se topiseră cu toţii. Prefectul vru să ridice telefonul. Îl împiedică ţăranul ursuz şi greoi.

— „Nu-ţi mai foloseşte la nimic. N-avem nevoie de dumneata," îşi descleştă el fălcile strînse.

— Prefectul nu putu să îndure ofensa şi se răsuci spre Predoiu :

— „Cine eşti dumneata ? Cum îţi permiţi să-mi porunceşti mie ? în numele cui ?"

— „în numele poporului !"

— „Haida de ! Ce popor ? Care popor ? Eu nu ascult decît de ordinul superiorilor mei."

— între timp, încăperea se umpluse de oameni, care cu şepci şi surtuce, care cu cojoace şi cu căciuli în cap ; se îndesau unii în alţii, călcînd pe covorul pluşat cu bocancii lor uzi de zloată.

— „A, nu vă cunoaşteţi ? rosti Predoiu. Să vă facem cunoştinţă; domnul prefect Berceanu şi- poporul !"

— „Ne pare bine de cunoştinţă", rosti unul, mucalit.

— Se auziră icnituri, rîsete înfundate. Un altul luă din cuier mantaua, chipiul şi mănuşile şi i le înmînă deosebit de respectuos prefectului :

— „Poftiţi, coane, s'trăiţi!"

— Prefectul se învineţi de furie, se îmbrăcă maşinal, căutînd uşa cu privirea. Făcu un pas, dar zidul de oameni nu se clintea.

— „Măi fraţilor, fiţi mai simţiţi, faceţi-i loc domnului prefect", se auzi acelaşi glas batjocoritor.

— „Drum bun şi cale bătută", îi ură ţăranul ursuz.

— Şi după aceea, în mintea lui Nenciu se succedă un alt episod, cînd cu măsurarea pămînturilor pe care le cuprinseseră ţăranii. Era la scăpătatul zilei şi ei mai zăboveau în hotarul unei moşii, în preajma pădurii. Predoiu se cam îndepărtase. îl necăjea un ţăran ogîrjit şi zdrenţăros care se văicărea într-una :

— „Cu ce să ar eu pămîntu' ăsta ? Că n-am de nici unele, nici plug, nici vită, nici..."

— Răsună un pocnet de armă şi un glonte ţiui pe lîngă urechea lui Predoiu, care se trîntiste la pămînt. Ecoul pocniturii venea din pădure. Cîţiva oameni se răspîndiră prin desiş, punîndu-se în urmărirea celui care trăsese. Predoiu se adună din ţărînă, ştergîn- du-şi hainele de praf. Alături, ţăranul nu contenea :

— „Cu ce să ar, tovarăşi ?"

— „Cu tractoare pe care tot noi le vom face", spuse calm şi sigur Predoiu.

— Sau, îşi mai aminti Nenciu de momentele încărcate de primejdie, la alegerile din '46, într-o comună de pe lîngă Craiova. în mijlocul bulucului de alegători se

năpusti o maşină cu soldaţi, conduşi de un locotenent, care ţipa şi ameninţa cu revolverul, voind să-i intimideze, să-i silească să se retragă. Şi mulţimea fremăta şi cam da înapoi. Totul atîrna de un fir de păr. Dintre rînduri se desprinse Predoiu, îndreptîndu-se cu mersul lui avîntat, hotărît, spre ofiţer : „Locotenent, calci ordinul guvernului ? Cum te cheamă ?" rosti cu o voce puternică şi autoritară. „Sînt locotenentul..." Pînă să se dezmeticească, Predoiu îi şi smulsese pistolul din mînă. „Ia-ţi soldaţii şi cară-te, altminteri te arestez pe loc. Mîine o să stăm de vorbă la comandament."

— Pusese o figură de care şi mai deunăzi rîsese împreună cu Predoiu, într-un ceas de destindere, în biroul său, unde secretarul îl primea oricînd, cu căldură, ca pe un vechi tovarăş : „Ia zi-i tu, Ilie, ce mai e nou pe la uzină ?"

— Oricît se străduia Nenciu să refacă o legătură lăuntrică, imaginile din trecut nu-l ajutau. Ele păreau asemănătoare cu nişte fotografii vechi, decolorate, fără putere, asupra ceea ce simţea el acum, căci răceala lui Predoiu nu putea fi pornită decît din încălcarea unor principii care-i călăuziseră deopotrivă şi pe unul şi pe celălalt. „Unde am greşit ?" se zbătea Nenciu, şi deşi nu-şi descoperea nici o vină, acea apăsare din fiinţa sa dăinuia mai departe. Pe nesimţite se infiltra în el un ciudat sentiment de culpabilitate, neîntemeiat, dar nu mai puţin real; era o slăbiciune şi Nenciu înţelese că, dacă îl acceptă, înseamnă să nu mai aibă încredere nici în el, nici în ceilalţi, să nu mai existe nimic sigur, clar, pe care să se poată bizui. Şi asta nu trebuie să se întâmple, în toiul zbuciumului său, într-o zi, dis-de-dimineaţă, îl sună acasă Predoiu.

— îţi trimit maşina să te ia, Ilie. într-o jumătate de ceas eşti la mine.

— Nu mai ştia nici cînd se îmbrăcase, nici cînd se suise în maşină şi ajunsese la secretar, cu care se închisese în birou, expunîndu-i amănunţit întreaga situaţie din uzină. Trăise în acele zile ca într-un Lureş, şi ceea ce era tulbure şi apăsător se destrăma ca o ceaţă. Dezlegarea pe care o aştepta venise, dar el nu şi-ar fi închipuit să-i fie dat să asiste aşa repede la acea adunare restrînsă, unde se aflau deopotrivă Predoiu, consilierul Cerchez, Dimcea. De aici păstra mai ales o tărie şi o

linişte cum nu le mai avusese de mult, şi cu toate că fusese concentrat şi lucid, reţinuse îndeosebi seninătatea, înălţimea cu care fuseseră analizate problemele şi luate hotărîrile. După cum, ieşind de la greaua şedinţă a organizaţiei de partid din minister la care fuseseră invitaţi cîţiva comunişti eu munci de răspundere în partid şi unde se discutaseră abaterile grave săvîrşite de Misirliu — care, de altfel, ascunsese şi faptul că avea un frate legionar — lui Nenciu îi rămăsese întipărită figura aceea trandafirie, din care pierise sîngele şi devenise albă, cretoasă. Ceea ce Nenciu m; reuşise să numească, să definească în persoana lui Misirliu, cu care discutase în diverse ocazii, se spusese acolo : „nesinceritate faţă de partid". Asta era ceea ce-i dădea o stare incertă şi sîeîitoare, pe care o avea în contact cu Misirliu. Pleca întotdeauna de la el întors pe dos, căznindu-se să ghicească ce voia, ce urmărea, obosit de presupuneri, de îndoieli asupra lui însuşi.

— Se eliberase acum de ele, le aruncase ca pe un lest, şi-i surîdea lui Predoiu care-l luase de braţ :

— •— Ilie, ţine bine frînele în mîini. Acu' ştii ce ai de făcut la voi în uzină.

— — Ştiu, tovarăşe Predoiu !

— Şi de a doua zi începu pregătirea şedinţei lărgite de partid, a cărei dată cădea în preajma lucrărilor definitive la laminoare. Experienţele de la maşina de probă se terminaseră. Multora li se părea ciudată această grabă şi se mirau de ce nu se amîna şedinţa după efectuarea lucrărilor. Cumpănind cele întîm- plate în uzină, trăgeau concluzia că nu era făcută fără rost. Dimpotrivă, Intîi că avea un caracter mai larg, apoi că se ţinea în ajunul unor importante transformări. Deci, negreşit că avea o legătură strînsă cu frămîntările din uzină. Astfel, treptat, interesul se comunica de la unul la celălalt şi această şedinţă deveni centrul atenţiei pentru toţi.

— însemnătatea ei nu-i scăpă lui Beldie. Ceea ce-l îngrijora era atitudinea lui Dimcea, înlăturarea sa tacită de la lucrări, succesul lui Matei Zâne. Uneori se încuraja că mai avea destul timp înainte, ca să recîştige încrederea în capacitatea sa, să-şi refacă poziţia slăbită. Alteori, cînd era sumbru, îşi spunea că e un om[1] în vîrstă, nu mai avea energie să lupte cu un tînăr ca Matei. Timpul

era în favoarea acestuia. După o îndelungată reflecție, examinînd posibilitățile ce-i rămăseseră, considera că ședința, la care era și el invitat, era un bun prilej să-și facă o severă autocritică, să se angajeze solemn că va depune un umăr solid la lucrări, alături de toți ceilalți muncitori și tehnicieni. Era singura cale să-i intre sub piele lui Dimcea, să-și mențină poziția.

— Cînd află ordinea de zi a ședinței, fu și mai mult încredințat că, procedînd în acest fel, va împrăștia norii adunați asupra capului său. Se descurcase el și în împrejurări mai complicate ; evenimentele nu-l găsiseră niciodată nepregătit. Și acelea fuseseră zguduiri, răsturnări sociale, dar el izbutise nu numai să plutească la suprafață, ci să-și cucerească un loc de frunte în uzină. Se hotărîse să se despoaie de orice mîndrie, ca să și-l păstreze. Era preocuparea lui dominantă și atît îl absorbea, încît nici nu observase că Mitică i se ferea din drum, și cînd îl agăța într- un colț, acesta pretexta că e doldora de treburi și fugea.

— În realitate, Mitică nu căpătase nici o sarcină în plus, dar el era agitat într-una, de cînd cu dispariția lui Spălățelu. Nimeni nu se lega de el, nimeni nu-l privea pieziș, cu toate acestea n-avea odihnă. Muncea, se zbătea, pe de o parte să fie văzut, pe de altă parte ca să-și alunge gîndurile chinuitoare. Ceilalți treceau ca orbii pe lîngă el. De atunci, de cînd fusese la Trifu, nu-l mai chemaseră la cadre, și chestiunea cu Spălățelu părea îngropată. Pe Mitică îl rodea însă ca un vierme ascuns în inimă. Nici măcar Nenciu, care nu trecea niciodată peste astfel de lucruri, nu-l întrebase o dată : „Măi, tovarășe Enache, cum de-ai dat referințe pentru un ticălos ca ăsta ?" Uneori voia să deschidă el discuția ; cuvintele îi umblau prin gîtlej,. năvăleau în gură, de acolo în vîrful limbii și Mitică își încleșta dinții ca să tacă.

— Ai ceva cu mine ? rosti egal Nenciu, cînd celălalt intră pe ușă.

— Păi, tovarășe, am venit și eu cu... pregătirile pentru ședință. Poate o fi nevoie și de mine, să ajut și eu cu ceva, sfîrși el, încurcat de uitătura fără expresie a lui Nenciu.

— Pregătirile sînt încheiate, cu.ce să mai ajuți? Peste un ceas începem, spuse absent.

— Da... ziceam şi eu să mobilizăm oamenii, să tragă rhai cu nădejde, acum cînd se deschide nişte perspective pentru noi...

— Ar fi fost greu de precizat ce simţea Nenciu în clipa de faţă. Era în el şi ruşine, şi uimire, şi silă, dar mai ales uimire că unul ca ăsta se putuse strecura în partid şi, mai mult, să li se vîre în suflet, oferindu-se mereu să primească sarcini operative de la biroul organizaţiei. „O lichea", repeta în sine, cătînd la părul lui lins, negru, cu cărare de-o parte, la zîmbetul de pe buze, în timp ce ochii i se mişcau vii şi neliniştiţi. Unde se afla aşa, gol, descoperit, înaintea sa, Nenciu spuse aproape cu bunăvoinţă :

— -— Nu mai e nevoie, du-te, Mitică.

— Telefonul sună şi Nenciu ridică receptorul :

— Eu, Trifule... Care ?... Ţi-l trimit îndată... Da, mai e la mine. Mitică ! îl strigă Nenciu.

— Mitică se-ntoarse din prag, c-un licăr de speranţă :

— Aici sînt, tovarăşe secretar !

— Vezi că te caută Trifu.

— „Iar e chestia eu Spălăţelu", tresări Mitică. Şi fiindcă altceva nu putea fi, îl cuprinse o furie împotriva lui Trifu. „Ce vrea ăsta cu mine ? Am dat referinţe ! Ei, şi ce-i dacă am dat ? Ce, sînt obligat să cunosc filă cu filă autobiografia lui Spălăţelu ? N-am ştiut, măi tovarăşe, ce poţi să-mi faci ? îmi dovedeşti dumneata că nu-i aşa ?" îşi spunea Enache, care se minţea singur, ca să-şi astîmpere îngrijorarea. Nu se uită la nici unul dintre cei ce se foiau pe culoar şi intră direct la şeful cadrelor.

— Avusei o treabă cu secretarul, rosti el important, deşi nimeni nu-i ceruse socoteală. Ai ceva cu mine ?

— O cunoşti pe una Tiţa Păţan ?

— Păţan?'!

— E femeie de serviciu la o cantină. Ea pretinde că te cunoaşte.

— N-am auzit de cînd sînt de ea ! Şi ce vrea cu mine ?

— Are o plîngere împotriva dumitale, că nu i-ai plătit leafa pe trei luni de zile.

— Care, tovarăşe ? Nu cumva o fi... se bîlbîi Mitică.

— -— Să vină înăuntru femeia, spuse Trifu unei funcţionare.

— Cînd apăru Răsturnica, tot şuie, cu părul sîrmos, cu pistrui negri pe obraz, dar mai spălată, îmbră-cată cu lucruri vechi, în bună stare şi curate, Mitică se zgîi la ea ca la o iazmă. Nu era uluit de înfăţişarea ei mai omenească, ci de faptul că această nenorocită răzbise pînă la cadre. Negreşit că fusese sfătuită de cineva, împinsă să-l reclame.

— O cunoşti ? A muncit doar la dumneata !

— Nu la mine, ci la unchi-miu, se lepădă Mitică. Eu am cules-o de pe drumuri, era fără nici un că- pătîi, mi-a fost milă de ea...

— M-a isplotat de-mi frîngea şalele, fonfăni Tiţa Păţan. Dormeam pe o ţoală într-o magazie şi mă hrănea cu lături, iar dumnealor se-nfruptau cu fleici de le aducea unu' pipernicit... cum îi zicea ? Mereu aducea, c-avea bătrînul circiumă dosnică, un' se strecurau muşteriii.

— Ce amesteci una cu alta ? Eu am rupt-o de mult cu unchi-miu. Nu te-am apărat şi nu m-am luat la harţă cu el, ca să-ţi plătească ce ţi se cuvine ? încercă s-o abată Mitică.

— Las' că nu le amestec. Cum îi zicea ? îşi chinuia ea mintea.

— Tovarăşe Trifu, nu eu am angajat-o, ci unchi- miu. Ce mă bagă pe mine în afacerea asta ? Măi, Tiţo, de ce nu spui tu adevărul ? rosti moale Mitică, vrînd s-o îmbuneze.

— Şi ce, ţie nu-ţi spălam, nu-ţi călcam, nu-ţi curăţăm odaia ? Ba mă şi mînai cu bileţele la curvili tale.

— E cam într-o doagă, îi făcu Mitică un semn complice lui Trifu, dar ardea de dorinţa s-o stîl- cească în bătaie.

— .— V-a slujit pe amîndoi, şi e drept să i se plătească pentru ce a muncit. Nu-i frumos, tovarăşe Enache, spuse împăciuitor şeful cadrelor.

— O să-l înghesui pe unchi-miu şi, de n-o vrea să-i plătească, iau tot asupra mea, se oferi generos Mitică, grăbit să isprăvească.

— Spălăţelu ! îşi aminti femeia. Ăla îi aproviziona din piaţă.

— Mitică se îngălbeni ca un mort.

— Dacă vă dă în judecată, cîştigă sigur şi nu-i frumos, repetă blînd Trifu, ca şi cînd nici n-ar fi auzit numele pe care ea îl pronunţase :

— Să-mi plătească, destul m-a isplotat ! fonfăni iar Tiţa Păţan.

— „Maica ta, Doamne, e de rău !" îşi zise Mitică, ieşind zăpăcit de la cadre. În curte, cîţiva muncitori discutau aprins, gesticulînd.

— „Vorbesc de mine," îşi spuse şi se apropie hoţeşte. Dar ei nu-l băgară în seamă. Comentau, furioşi, arestarea lui Gherghel, amestecat în omorul lui Turtoiu, paznicul.

— „Mereu acelaşi tipic, aceeaşi pisălogeală", gîndi Beldie, uitîndu-se prin sala ticsită de lume. în unghiul său vizual apăru profilul lui Zâne, calviţia lui Stere, apoi într-o frîntură de secundă întîlni zîm- betul indecis al lui Dan Mîndrescu care, surprins, îşi întoarse iute capul. „Poltronul", murmură Beldie, dispreţuitor, continuînd să-şi plimbe privirea indiferentă deasupra mulţimii. Îi identifică pe cîţiva şi cum exerciţiul nu-l mai

amuza, îşi îndreptă interesul asupra mesei prezidiumului, învelită în postav roşu. Altădată stătuse şi el acolo şi trăise o senzaţie bună, plină de putere, cînd domina de pe podium acea mulţime — pentru el — banală şi ştearsă. Erau în aceeaşi sală, dar distanţa dintre *el* şi *ei* marca însăşi poziţia, rolul pe care-l deţinea în uzină. Cercetă mai departe chipurile de pe podium. Directorul era obosit, cufundat în sine. Din cînd în cînd ridica o pleoapă, descoperindu-şi privirea sură şi pătrunzătoare. Nu-i ierta duritatea cu care se purtase cu el. împotriva lui Liteanu nutrea o invidie neagră ; şedea alături de Dimcea, cu fruntea-i înaltă, spriji- nită-n palmă. îl detesta ; îl găsea afectat şi vanitos. Pe Nenciu îl socotea un om banal, fără calităţi deosebite. Cu toate acestea, involuntar stărui asupra feţei sale rotunde şi cărnoase. Lumina reflectată în lentilele-i strălucitoare îl supăra. încetă să-l mai observe, atras din nou de figura brăzdată, severă, a lui Dimcea. „Trebuie să-i recapăt încrederea", îşi propuse Beldie, care îşi alesese dinadins un loc în margine, modest. îşi controlă pe furiş notiţele, şi după aceea, mulţumit, le vîrî înapoi în buzunar. îi era foarte clar în minte ce avea de spus. Timpul se scurgea monoton. Era plictisit şi nu mai asculta ce se vorbea. îi ajungeau la ureche nişte sunete vătuite, indistincte. îşi repeta mereu fraza de efect, cu care voia să înceapă : „Tovarăşi, consider de datoria mea să-mi analizez... să-mi analizez..." N-o mai isprăvi, ca şi cînd cineva nevăzut i-ar fi tăiat firul ideilor. Pe neaşteptate simţi că s-a produs o schimbare ; primele scîntei scăpărară brusc în atmosfera sălii. Cîteva săriră şi pe haina lui Beldie. Se mişcă în scaun, îşi înălţă capul, cu atenţia trează. Se perindau moş Boghici, Dănilă, Gore, Firoiu ; îl încolţiseră pe Mitică Enache. În auzul lui Beldie se amestecau, se suprapuneau, se învălmăşeau frînturi de glasuri :

— ...Ni se urîse de poticneli şi, cînd să lucrăm şi noi după o metodă mai bună, să respirăm niţel, a oprit-o tovarăşul Beldie. Tu te bucurai şi ziceai că „mortu' de la groapă nu se-ntoaree". Adică să muncim iar pe spetite, să scoatem şapte rînduri de sudoare, ţie îţi convenea, că te gudurai pe lîngă „şef", să-ţi dea eîte o primă...

— ...Aşa a fost şi cu proiectul Zâne. Făceai propagandă c-o să rămînem de căruţă, c-o să fluierăm la lună. Este, nea Boghici ?

— ...Ai băgat în uzină o lepădătură, un hoț, care a furat materiale din magazie. Ți-era prieten la toartă.

— Mitică vru să se scoale, se şi ridicase pe jumătate ; voci din toate colțurile îl loviră, îi îndoiră spinarea.

— Stai jos, n-auzi ? Nu ți s-a dat cuvîntul...

— Aiurit, cu gîtlejul uscat, Mitică înghițea şi se

— îneca. Omuşorul suia, cobora, fără să iasă nici un sunet. Era penibil la vedere.

— Beldie îşi mută privirea ; liniştea din el se subția ; nu mai vedea decît lentilele strălucitoare în care se adunau razele luminii, ascuțite, tăioase. încercă să se izoleze, să se închidă în această linişte, pe care s-o pună ca o stavilă între el şi ceilalți. Curînd îşi dădu seama că nu putea; le simțea răsuflarea, căldura, îi auzea ; îi era din ce în ce mai greu să-şi apere liniştea.

— Se rezemă de spătar, privindu-l pe Dan Mîndrescu. Acesta se ridicase în picioare ; figura sa cavalină avea o grimasă ; îşi arăta dinții lați, într-un zîmbet încremenit, prostesc şi sfios. Se sforța să se concentreze, să cugete la ce voia să spună, îndurînd presiunea crescîndă, surdă, a sălii. De aceea stătea nelămurit, fixînd într-una masa prezidiului.

— Ai cuvîntul, tovarăşe Mîndrescu, rosti Nenciu.

— Mîndrescu se dezmetici, mişcă buzele. Despre ceea

— ce îi era imposibil, despre ceea ce n-ar fi vrut, tocmai despre asta se pomeni că vorbeşte. Şi ori de cîte ori, din prudență, se oprea, avea o ezitare, luneca în gol, alarmîndu-se el cel dintîi. „Este mai bine să nu ascund nimic, principalul e să-mi salvez pielea."

— ...Nu tăgăduiesc că tovarăşul Beldie e un ambițios, că dorea să înlăture proiectul Zâne. Mi-a propus să lucrăm împreună. La insistențele sale am cedat, deşi colaborarea mea s-a redus la foarte puțin. Era mai mult un sprijin colegial...

— E bună ! Co-le-gial ! îi plăcu unuia grozav expresia.

— Rîsetele i se sparseră în timpane.

— Intimidat, Mîndrescu se întrerupse. Zîmbetul nehotărât şi nătîng îi răsări iar pe buze.

— Mai departe, tovarăşe, îl îmboldi Nenciu.

— Mîndrescu dezvălui şi cea de-a doua propunere de

— colaborare, oferta de coautor, pe care o respinsese, deşi i se sugerase de către Beldie că se bizuia pe cineva de „sus" ; suspendarea lucrărilor i se datora, de asemenea, după cum îl lăsase să înţeleagă într-o convorbire intimă. El, Mîndrescu, recunoaşte că nu voia să intre în conflict cu Beldie, dar nici să devină instrumentul ambiţiei sale, să se opună intereselor uzinei. A preferat să se retragă. Nu era atitudinea cea mai potrivită. Ar fi trebuit să intervină şi n-a făcut-o. Era o vină a lui...

— Cine l-ar fi urmărit pe Beldie, ar fi zis că ştia să reziste, că avea nervii tari. El nu-şi făcuse nici o iluzie în privinţa lui Mîndrescu, a cărui laşitate îl scîrbea. Primise lovitura, calculînd febril cum să i-o întoarcă. Dar liniştea din el se fărâmiţase; peste Mîndrescu, peste ceilalţi se profila omul de pe podium, cu lentilele mari, strălucitoare, care conducea şedinţa; el ţinea firele în mînă, care se împleteau, se înnodau tot mai strânse în jurul său. Şi atunci pe Beldie îl cuprinse teama, luciditatea lui se umbri şi-l văzu pe Stere ca printr-o pînză cenuşie, înăl- ţîndu-se drept, rigid, eu umerii săi înguşti; rumoarea din sală se stinse într-o tăcere aproape dureroasă.

— În timp ce vorbea, în Beldie se produse o dedublare ciudată. Un tînăr se desprinsese din trecut şi venea spre el; bărbatul în vîrstă care zâcea în scaun se privea ca într-o oglindă ce ar fi avut darul să-i reînvie propria sa imagine de demult. Şi cu cît se apropia acest tînăr, Beldie ar fi vrut să-l oprească, să-l împingă înapoi, în ceaţa trecutului; el păşea însă înainte, în văzul tuturor, tenace, nesăţios, fără scrupule, strivindu-i pe cei care-i stăteau în cale. Se afla în culmea ascensiunii, cînd totul se răsturnă, se surpă ; între timp, tînărul devenise un bărbat matur. Lumea lui decăzuse. Era înconjurat numai de ruine, dar nu-şi pierdu cumpătul. Mirosise încotro bătea vîntul. Nu pregetă să defileze pe străzi, cu şapca pe cap, cu pumnul întins, să cînte în cor „Internaţionala", să ia cuvîntul la adunările muncitoreşti. Urcase treaptă cu treaptă. Astăzi era şeful laminoarelor !...

— Iată că se ivise un alt tînăr în uzină, Matei Zâne. Era înzestrat, energic, inventiv. Şeful întrebuinţă aceeaşi tactică, mai ascunsă, de hărţuieli, de uzură, ca să-i frîngă voinţa, să-l demoralizeze, să-l înlăture, aşa cum făcuse cu el, cu Stere.

— Stere nu uitase nimic, cum nici Beldie nu uitase. Se înfioră cît de adînc intrase în existenţa sa acest Stere, cu toate că fiecare din ei trăiseră în sfere sociale separate. Erau totuşi strîns legaţi unul de celălalt, de-a lungul unei vieţi şi, oricît ar fi vrut, nu se mai putea despărţi de el; îl înlănţuia, îl rostogolea jos, tot mai jos... Unde era Stere ? îl acoperise un tînăr înalt, viguros, cu faţa prelungă şi suptă: Zâne !...

— Beldie închise ochii; imaginea din oglindă pieri. Cînd îi redeschise era el însuşi, cel de-acum, faţă-n faţă cu Stere, cu Zâne, cu ceilalţi.

— Simţea suflarea fierbinte a sălii, freamătul ei; cuvintele îi ciocăneau tîmplele, îi produceau un vî- jîit în creier... Nu, nu trebuie să se lase doborît, să-şi piardă luciditatea. „Tovarăşi, consider de datoria mea să analizez..." se agăţă desperat de prima frază, dar gîndurile se-mprăştiau, rătăceau, nu voiau să-l mai asculte.

— În bluză albastră, groasă, de lină, cu pipa în colţul gurii, Anatol contempla împreună cu cei trei membri ai comisiunii tabloul lucrat în uzină, pe care-l rezemase de perete, lîngă fereastră, ca lumina să cadă favorabil asupra pînzei. Socotea că va avea dificultăţi, că i se vor aduce obiecţii, şi deşi era la ananghie, hotărîse să respingă orice observaţie, să nu cedeze, chiar dacă ar fi să nu i se achiziţioneze lucrarea. îi examină pe cei trei delegaţi, pe sub sprîncene, pîcîind din pipă, maliţios şi satisfăcut de încurcătura lor. Lui Mihuţ, care era şi el în comi- siune, îi plăcu tabloul. Al doilea şovăia, iar cel de al treilea, critic şi funcţionar la minister, pe nume Bosoancă, păstra o tăcere glacială. O sparse Anatol, silindu-i să-şi dea părerea — pe care nu punea mare preţ. Oricum, criticul întocmea referatul şi avizul lui era important. Mihuţ se grăbi să facă unele aprecieri subtile şi

interesante, reliefînd valoarea lucrării. Cel de al doilea îi urmă exemplul. Bosoancă ieşi din mutismul lui, găsindu-i defecte în compoziție, în viziune, în colorit, adică ceea ce constituia meritele pictorului. El îi cerea o pictură mai fidelă, nu o interpretare îndrăzneață, personală, care şoca în primul moment ochiul. Anatol începu să se enerveze de- limitele acestuia. Felul cum el judeca lucrarea îi impunea nu numai cîteva retuşări, ci reluarea temei într-un stil care nu-i era propriu, o acceptare a unor modalități consumate, banale, pe care pictorul le detesta. E ceea ce Anatol n-ar fi consimțit nici- în ruptul capului; pîcîia din pipă, întărîtat :

— — Cît timp criticul are antenele sensibile la căutările unui artist sau ale altuia, el îşi îndeplineşte rolul. Altminteri, activitatea sa n-are nici un sens ; se situează într-un punct mort, se sclerozează. întocmai ca şi un artist care pictează la fel cu cei dinaintea sa, încît nu-l poți deosebi pe unul de ce- lălăit. Arta este şi ea, după cît am priceput eu, un fenomen în mişcare, dialectic. Ceea ce astăzi refuzi, mîine ai să îmbrățişezi cu amîndouă mîinile. Şi te-a- sigur că după zece ani ai să alergi după mine.

— O să viu atunci să-ți recepționez lucrările, spuse acru Bosoancă, pregătindu-se să plece.

— Eu am să exist, dar e îndoielnic că dumneata ai să mai fii acolo unde eşti.

— Comisia ieşise din atelier. Rămase doar Mihuț cîteva clipe, care îl certă supărat pe Anatol :

— Ce diavol te-a împins să-l zădărăşti ? În loc să-l neutralizezi, ți-ai cîştigat un duşman. O să avem bucluc cu el.

— N-ai decît să iscăleşti şi tu procesul-verbal. Ce-o să fie ? îmi vor anula comanda.

— Tu ştii că o să-ți apăr lucrarea. Dacă nu mi-ar fi plăcut, ți-aş fi spus-o de la obraz. Mă crezi servil sau că mă tem să-mi spun părerea ? Mă cunoşti foarte prost.

— Ei, nu băga în seamă. M-a înfuriat mărginitul ăsta de Bosoancă. Am muncit pe nerăsuflate, într-o căldură lichefiantă, numai ca să pictez o pînză originală, interesantă, şi cînd colo... Pe deasupra sînt şi lefter, n-am o lețcaie în buzunar. Nădăjduiam să mai iau în acont nişte bani de la Fond.

— Fă o cerere de împrumut şi ți se va da.

— Şi lucrarea?

— Adu-o la Uniune, s-o mai vadă şi alţii.
— împrumutul îl căpătă Anatol destul de lesne. În
— ce priveşte lucrarea, se hotărîse vizionarea ei abia săptămîna viitoare, cînd se va întruni o nouă comisie. De la Mihuţ află că era bine primită, în ciuda unor observaţii, şi că achiziţia era aproape sigură. „Mai e un hop de trecut", îi spusese încurajator.
— „întotdeauna eu am de sărit nişte hopuri, pe cînd la alţii drumul e neted ca-n palmă", reflectă Anatol, decepţionat, căci se aştepta, rîvnea un succes mare, categoric, care se arăta încă foarte depărtat. Iar vor fi discuţii, unii pentru, alţii contra, şi el va continua să trăiască în aceeaşi mediocritate, nici refuzat, nici acceptat, fără ca să poată ţîşni odată la lumină. Se
— mîngîia totuşi cu ideea că nimeni nu-l ignora ; deştepta pretutindeni interes, se luau poziţii, se dezbăteau problemele plastice pe care voia să le rezolve. Altădată rolul îl incinta, din vanitate, dar nu-i alina acea suferinţă, atît de diferită de toate celelalte, şi care se chema dorinţa de afirmare, de împlinire, pentru care orice artist adevărat ar sacrifica toate bunurile din lume. Şi Anatol era unul din aceştia. De aci îşi trăgea puterea şi încrederea că într-o zi va fi mai presus decît alţii; era nevoie de muncă şi răbdare, restul nu avea nici o importanţă.
— în ziua în care încasă suma de la Fond, o bună parte îi dădu Dinei Livaditi pentru cumpărături; nu voia să renunţe la o mică petrecere de inaugurare a atelierului său.
— îţi mai arde şi de chef, spuse Octav Stănescu, care picase la el.
— Era mai neglijent ca de obicei, cu gulerul cămăşii murdar, cu o faţă crispată şi imobilă de neurastenic. Nu voia cu nici un preţ să-şi scoată mantaua şi se trîntise într-un fotoliu, ostil parcă la tot ce era în jurul lui. Venise direct de-acasă, unde izbucnise din nou o ceartă între el şi Dana, care se sfîrşise dramatic. O lovise cu cruzime peste gură, îi sîngerase" buzele. De data asta, nevastă-sa nu se retrăsese în odaia ei şi mu mai căzuse în prostraţie. îl privise drept în ochi şi-i spusese liniştit : „Să ştii,

Octav, că eu am să plec". „Pleacă", țipase el şi se năpustise afară din atelier. Acum se ura pe sine, pictura, pe Anatol, părîndu-i-se stupid că venise aici.

— Şi de ce să nu-mi ardă ? rosti zîmbind Anatol.

— Eşti un catîr fără pereche. Nu pricepi odată că nu te vor, că nu eşti de-al lor. Şi cînd te gîndeşti că, oriunde, în altă parte, un talent ca al nostru ar fi umplut cu aur. Aici, presupunînd chiar că vei fi recunoscut, de fiecare dată va trebui s-o iei de la început, în aceeaşi nesiguranță, ca un debutant. Dincolo, un artist care şi-a cucerit o reputație, e un om care nu mai are a se teme de viitor. Reputația e un bun cîştigat definitiv, produce.

— Pînă s-o cucereşti, îngroşi cohorta de flămînzi, de şomeri şi de declasați. Destule talente s-au dat la fund ! Acest Eldorado al artiştilor e un basm. Acolo, lupta e necruțătoare, acerbă, şi ca să izbuteşti este un adevărat miracol. Cîți au reuşit ?

— Cei aleşi. Orice luptă are riscuri. învinge talentul cel mai viguros. Cine n-are scînteie, să se apuce de altă îndeletnicire, să devină un cetățean onest, domestic, cu impozitele plătite la timp.

— Anatol rîse.

— ...Să-şi îngrijească familia, să fie respectuos cu bătrînii, duminica să iasă la plimbare cu copiii în grădina publică, să se culce la ore fixe, îl completă. Ce idilic !

— Eşti din aceeaşi turmă, spuse Octav. Cine are o stea, şi crede în ea, o urmează pînă la capătul pămîntului.

— Ah, ignorantule ! Globul e rotund şi oricît te-ai învîrti, ajungi la punctul de unde ai pornit. Deci rămîn pe acest petic de pămînt. Acum mă simt pe picioarele mele. Şi mi-e bine. auzi tu ? rosti încîn- tat Anatol. Dar tu de ce nu-ți urmezi steaua... dincolo ?

— Anatol se gîndea că în ceasurile de deprimare, de singurătate, şi lui îi sclipea pe dinaintea ochilor mirajul Parisului. Acest miraj nocturn îl vizita din ce în ce mai des, mai ales cînd romul îi dădea o stare de euforie, dar dimineața se risipea, simțind că rădăcinile lui erau înfipte în acest pămînt şi că niciodată nu va putea să şi le smulgă. De aceea, plecarea la țară, pe cîmp sau la munte, îi împrospăta forțele, îi reda echilibrul şi seninătatea; acolo reuşea să uite de meschinării, de

egoisme, de intrigi; aerul tare şi curat îi spăla zgura de pe suflet şi redevenea copil, fără griji, fericit să lucreze în aer liber.

— Nici nu aştept rezultatul de la minister. Vreau să mă duc undeva la ţară, într-un loc unde să pot picta liniştit. Tu nu ştii un colţ interesant şi unde să te descurci cu bani puţini ?

— Ba da, în satul Rîpele, am mai fost pe-acolo. Are o poziţie excelentă, sînt peisaje impresionante.

— Iar dacă urci pe munte, după trei ore de mers întâlneşti o poiană cu o roată de mesteceni drepţi, zvelţi şi argintii, căreia i se spune „Poiana Doamnei". E o privelişte absolut fantastică. E greu urcuşul printre stânci, dar merită osteneala.

— Pe tine nu te ispiteşte ? Nu vrei să mergem împreună ?

— Ba da. Tot am un drum prin nordul ţării. Am să rup câteva zile, să mai respir şi să lucrez şi eu.

— Eşti desearä la mine. O să fie amuzant; vin cîţiva tipi originali.

— Să văd mai întâi ce mai e nou pe-acasă. Sînt mereu terorizat, n-am linişte. La ce oră ai invitat oamenii ?

— Opt seara.

— De-oi putea, vin, de nu, la Rîpele. Numai să nu-ţi schimbi itinerarul.

— Acu' visez numai mestecenii Doamnei; n-o să-i abandonez pentru nişte făpturi vegetale de rînd, glumi pictorul.

— Anatol alergă în acea dimineaţă după cumpărături. Cutreierase cîteva magazine, după vin, după şi- foane, întorcîndu-se mort de oboseală. Se odihni vreo două ceasuri, cînd sosi Dina Livaditi, care adusese un tort şi tot ce mai trebuia. Ea, împreună cu Jeana Maeri, decoratoare, prietenă cu sculptorul Teodor Bugeanu, se apucă de aranjarea mesei, fă- cînd unele modificări în interior, pentru a lărgi spaţiul. Perdelele de americă pictate de Anatol fură strînse sul. Pînzele le adunară vraf şi le depozitară într-un ungher. Şevaletul îl ascunseră sub divan. Un fotoliu fu împins lîngă perete, să nu stingherească musafirii. în scurt timp, pictorul nu-şi mai recunoscu locuinţa.

— Soba asta nu e bine plasată, constată Jeana Macri, care era o fată înaltă, corpolentă, cu mişcări încete şi legănate.

— Arunc-o pe fereastră, spuse pasiv Anatol.

— Nu, s-o mutăm.

— -— Cum s-o muţi, dragă, trebuie să demontezi burlanele, se împotrivi Dina Livaditi.

— E, atunci **o** lăsăm acolo uncie e, se resemnâ Jeana. Să nu cadă cineva peste ea.

— Poate vrei să spargem şi podeaua de ciment ! De ce nu ? se arătă dispus Anatol. Dacă tot v-aţi pornit, devastaţi-mi casa. Eşti o decoratoare ingenioasă.

— Pregătirile se terminară cam în jurul orei opt. Curând sosiră şi ceilalţi invitaţi ; Teodor Bugeanu, mărunt de statură, dar vînjos şi atletic, apoi graficianul Viorel Chiose, talentat şi ipocrit, cu o figură îngustă, cu ochii lipiţi de rădăcina nasului, cu buzele subţiri, care zîmbea amabil oricînd şi oricui; nevasta sa, Lidia, pictoriţă, nu prea înzestrată, în schimb frumoasă şi topită după lux. Chiose era un bărbat slab şi urît. Cîştiga însă bine şi toţi banii îi cheltuia pe nevastă-sa, care era înnebunită după pictura lui Anatol şi mai ales de indiferenţa lui faţă de ea. Anatol era măgulit de pasiunea Lidiei. îşi permitea s-o chinuie, să-i spună cruzimi, s-o exaspereze ; era de-ajuns însă să fie o dată mai prietenos, mai cald, ca femeia să-l ierte şi să uite. După aceea veni şi Mihuţ şi nu mult după el Octav Stănescu. De cum intră, fu înconjurat de atenţia deosebită a femeilor. Era frumos, rece şi stăpînit. Jeana, mare şi indolentă, se întinse pe divan. Alături de ea şedea Dina Livaditi, foarte brună, care-şi suna mereu brăţările, zgomotoasă şi volubilă. Lidia era rezervată, mîndră, atentă la fiece gest al lui Anatol.

— Mie mi-e foame şi sete, rosti Bugeanu, care se cam potrivea cu gazda, nefăcînd caz de formalităţi. Cît vrei să mă ţii cu stomacul gol ?

— Era deştept, deşucheat şi liber în expresii, însă un artist rafinat, c-un rar simţ al formelor. Era mai puţin complicat decît Anatol, afecta simplitatea şi chiar o anume brutalitate frustă.

— Ia şi mănîneă ce-i pe masă, cine te opreşte ?

— Eu nu practic vicii solitare.

— Le practici numai în piața publică, îi replică Anatol, cu aluzie la sculpturile lui.

— Bugeanu mîrîi :

— Mă, van Gogule, nu mă provoca... În afară de tine mai sînt şi alți artişti pe care să-i prețuieşti ?

— „Gogu" era o derivație autohtonă de la van Gogh, o poreclă pe care sculptorul o întrebuința la adresa lui Anatol, fără ca acesta să se supere. Era/i prieteni şi-şi stimau reciproc talentul.

— Sînt, fireşte că sînt.

— Care sînt ăia ?

— Defuncții.

— Bugeanu hohoti, îl bătu pe umăr.

— Trăsnit mai eşti ! Ai auzit, Mihuț ? Cu cei vii se are la cuțite. Hai să ne împăcăm ! Care ciocneşti cu mine ? Singur nu-mi tihneşte. Fetelor, ia mişca- ți-vă şi voi. Tu, Jeana, scoală de pe divan.

— Irina nu vine ? întrebă Lidia, aranjîndu-şi poalele rochiei, ca nu cumva să-şi strice ținuta. Anatol, vrei s-o aşteptăm ? insinuă ea.

— Nu aştept pe nimeni. Dumneata nu bei ? se îndreptă Bugeanu spre Octav Stănescu.

— Octav se ridică, alăturîndu-se de Dina Livaditi; era brună, cărnoasă şi excitantă. Sporovăia mult, ceea ce-l scutea pe el să vorbească despre propria sa persoană. Cînd Dina se interesă ce mai face, dacă mai lucra şi ce anume, remarcînd dispariția lui din rîndul plasticilor, inexplicabilă pentru ea, Octav răspunse cu imperceptibilă ironie :

— Fabric culori. Regret că nu vă pot furniza date mai interesante. Biografia mea e sumară.

— -— Nu pari să fii sincer. N-ai de loc aerul unui om banal.

— Ce-i cu Irina ? insistă Lidia.

— Lasă-mă-n pace ! o bruscă Anatol.

— Jeana, ce faci, te-ai scufundat în divan ? o chemă Bugeanu.

— Decoratoarea, cu trupul ei mare, sculptural, zăcea tolănită şi leneşă.

— Îi duc eu cîteva sandvişuri, se oferi Mihuț, care îşi întrerupse conversația cu ea.

— întotdeauna găseşte Jeana pe cîte unul s-o servească. De data asta e rîndul tău, spuse Bugeanu, fără să se sinchisească de ei. Hei, Gogule, mi-e că Irina îţi trage clapa. Nu vine tocmai la inaugurare.

— -— N-avea tu grijă, mai e cineva cu ea şi poate or fi întîrziat.

— Cine e ? Cine ?

— Unul Matei Zâne, inginer. Acesta n-are nici măcar meritul de a fi un pictor nerecunoscut, ca tine, îi spuse lui Octav. E un om cu picioarele pe pămînt...

— Adică plat, adăugă Octav, care-i simţi o oarecare ostilitate împotriva acestui inginer.

— Nu te pripi ; e inteligent şi cultivat, dar din- tr-un alt material ca al nostru, mai dur, mai inflexibil. Mi-a relatat Irina o poveste nostimă cu el, din studenţie. îl atacaseră la politehnică vreo patru-cinci studenţi legionari şi l-au cam tăbăcit. El era democrat sau comunist. Nu s-a intimidat, ci dimpotrivă. I-a pîndit pe unul cîte unul şi i-a snopit în bătaie.

— Grozav, îmi place ! jubilă Bugeanu.

— E un dur ! Aş vrea să-l cunosc şi eu ! rîse Octav, stîrnit. şi sorbi paharul cu vin pînă la fund.

— Dina Livaditi se aşezase din nou lîngă el; privirea lui Octav alunecă pe trupul tînăr, pietros şi sculptural al Jeanei, care stătea mai departe, întinsă comod pe divan. Pe ascuns însă, palma sa mîngîia, ca din greşeală, coapsa Dinei, care nu protesta. îşi retrase mîna cînd se apropie Anatol. Acesta era însă neatent; băuse cîteva pahare şi se dezlănţui într-o vervă neobosită, însotit de BuPeanu : după aceea începură să discute despre colegi, despre pictură, despre numele celor care se presupunea că aveau şansă la premiul de stat. Se încinseră ; îi contestau pe unii, îi acceptau pe alţii, cu jumătate de gură. Pînă şi Jeana îşi spuse opinia cu aprindere, ea care tot timpul se mulţumea să mestece leneşă, trimiţîn- du-l mereu pe Mihuţ să-i aducă cîte ceva de mîncat. El se supunea la această corvoadă, deşi încercase să scape, deplasîndu-şi locul.

— Jeana nu-l slăbea :

— Unde fugi ? Vino lîngă mine, da' mai dă-mi un măr. Te rog, fii drăguţ.

— Mihuţ, împinge masa lîngă divan. Altfel nu-i nici o salvare pentru tine, îi recomandă binevoitor Bugeanu.

— E lumina prea mare, aprindeți numai veioza, ceru Dina Livaditi, încălzită de apropierea fizică a lui OctaV.

— Anatol îi îndeplini dorința; își aruncă surtucul păros pe umeri şi ieşi.

— Mă-ntorc îndată, spuse.

— Tîra după el plictiseala acestei seri; era sătul de aceleaşi discuții, de aceleaşi interese şi ambiții ale unora din ei, de senzualitatea Dinei, de artificialitatea Lidiei, de abilul Chiose, în care nu puteai să ai nici o încredere. Între toți doar Mihuț era naiv, sensibil şi de caracter. Dar în seara asta şi'el îi apărea moale, comun, hrănind-o pe nesimțita aceea de Jeana, de care, cine ştie, poate se va îndrăgosti. Nici una din ele nu semăna cu Irina ; avea în ființa ei ceva limpede, pasionat şi incoruptibil. Pentru ea organizase această seară. De mutrele celorlalți era sătul şi nu s-ar fi ostenit. Ocoli casa şi o luă pe ulicioară, ieşind în piața Domeniilor, unde căută un telefon public. Intră într-un restaurant plin de fum şi de zgomote, astupîndu-şi cu palma o ureche, ca să audă mai bine ce-i spunea Irina. Era gata îmbrăcată şi—1 aştepta să sosească pe Matei. În cel mult o jumătate de ceas vor fi la el. Anatol îi mai descrise o dată, amănunțit, topografia locului. Se întoarse acasă, înviorat, vesel. îşi recăpătă verva, ciocnind cu invitații săi, cheltuindu-se în spirite.

— Irina nu voia să pornească singură, noaptea, pe acea stradă străină şi pustie. Matei îi comunicase că va trece s-o ia, îndată ce se va înapoia mătuşă-sa. Era îngrijorat, căci nu se întîmplase vreodată ca bă- trîna să nu fie acasă pînă la această oră. Multe din obiceiurile ei suferiseră o schimbare ; nu se mai foia în jurul lui, nu-i mai veghea cina, dornică să afle noutăți, să-i povestească despre isprăvile Ameliei Cruțescu-Padina, care era un izvor ce alimenta permanent hazul mătuşii. Adesea n-o găsea acasă la orele cele mai insolite, cînd ştia că de obicei bătrîna se odihnea. În zadar o sfătuise Matei să nu se mai agite atît, să se astîmpere, mai ales că folosea mereu pilulele pentru „năduf". „Treaba mea, ce te amesteci ?" îl repezea mătuşa. îl înfrunta copilăreşte, ca să arate că e independentă, liberă, şi că-i era absolut indiferent dacă nepotu-său va rămîne sau va pleca de la ea. Răceala mătuşii, încăpățânarea ei de a se ține tare i-o făcea şi mai dragă ; îi era şi milă, deoarece sub aerele

acestea semeţe se ascundea o femeie bolnavă şi bătrînă, temătoare de singurătate. De aceea, într-o zi, Matei, ca să curme jocul fără rost, o mîngîie filial şi-i spuse :

— Haide, mătuşă, nu vrei să-ţi scoţi din cap prostia cu mutatu' ?

— Bătrîna îl cercetă suspicioasă. Ea se gîndea la vila spaţioasă şi elegantă în care locuia Irina, în comparaţie cu căsuţa ei modestă, şi Matei nu bănuia asociaţia din mintea mătuşii, cînd îi răspunse :

— Să-ţi scoţi tu prostia din cap, nu dă nimeni vrabia din mînă pe cioara de pe gard. Una e să fii chiriaş şi alta-i să fii proprietar, pe căsuţa, pe curti- cica şi grădiniţa ta. Asta e !

— Şi mătuşa nu se lăsă înduplecată. Matei rîse ca de un lucru absurd, încredinţînd-o că va trăi lîngă ea toată viaţa.

— Ehe, nu mă ameţeşti tu pe mine, bombăni mătuşa, care însă puţin cîte puţin se mai îmbunase.

— îşi reluase existenţa de mai înainte şi de aceea Matei era îngrijorat că bătrîna nu sosise, neavertizîndu-l măcar unde se dusese. Altădată ar fi încuiat uşa şi poarta şi ar fi întins-o. Faptul că se făcuse zece şi ea încă nu apăruse îl neliniştea. Fuma ţigară după ţigară, cînd auzi deschizîndu-se zăvorul şi sunetul paşilor ei pe cărarea de cărămidă : „Bine că e aici", răsuflă uşurat.

— Pe unde-mi umbli, mătuşă ? o întîmpină Matei. La ora asta se vine ?

— —- Dar tu n-ai plecat nieăierea ?

— Era îmbrăcată cu paltonul şi se aşeză greoaie pe scaun, punînd geanta alături, pe masă. Era trasă şi albă la faţă.

— Cum să plec ? Mi-era să nu fi păţit ceva... Ce-i cu dumneata ? Eşti obosită ? Nu ţi-e bine ?

— Mi-e bine.

— Să te ajut să te dezbraci ?

— Mătuşa se opuse, apoi îl lăsă să-i ia paltonul, pălăria; mişcările 'îi erau moi, încete.

— Dă-ani un pahar cu apă. Nu-i nimic, am umblat prea mult, rosti ea, întinzîndu-şi picioarele.

— Matei îi aduse un pahar cu apă. Bătrîna îl bău cu lăcomie, ţinînd sub limbă o pilulă, ca nepotu-său să n-o vadă cînd o înghite. După cîteva minute se potoli.

— Şi unde ai fost pînă acum ? se interesă Matei.
— La avocat
— Pentru ce ?
— Mătuşa tăcea enigmatic şi, urmărind ce înrîurire avea asupra tui, spuse ca despre o .mare ispravă :
— Am pus casele pe mumele tău ! Şi de-ndată adăugă, icu o lucire şireată în priviri : E acolo un paragraf că eşti obligat să mă ţii icît oi trăi. Cît despre neamurile lui Lambe, cînd or afla, or să-şi muşte unghiile. Ce-am făcut eu .nu se mai desface. Luni merg icu actele la .tribunal.
— Mătuşa avea o lumină pe chip, satisfăcută, victorioasă. Matei săltă din umeri, neputincios.
— Aşanmi mulţumeşti tu ? se îimbufnă mătuşa.
— Se sculă, gemînd uşor, şi Matei vru s-o sprijine.
— Bătrîna îl îndepărtă.
— Nu sînt oloagă.
— Dacă ai nevoie de mine, rămîn acasă.
— N-am nevoie... Ia zi-i tu adevărat, ai fost îngrijorat de mine ? întrebă ea, suspinînd.
— Sigur că am fost.
— Ai întîrziat din cauza mea ? se bucură ea în ascuns. Te duci la Irina ?
— Da, sîntem invitaţi la un prieten.
— Grăbeşte-te; să nu te aştepte fata.
— Trebuie să te odihneşti, rosti Matei blînd. Bea un ceai şi culcă-te.
— Am să beau un ¡ceai şi am să mă culc.
— Fii sănătoasă, mătuşă ! Noapte bună ! îi ură el, mîngîind-o pe creştet.
— —- Să trăieşti, băiatule !
— în urma lui, bătrâna zîmbi senină, fericită.
— Matei se sui în prima maşină întîlnită în cale, trecu pe la Irina şi goniră mai departe pe şoseaua Filantropiei. Opriră în dreptul atelierului de mecanică şi sudură, o cotiră la stînga pe o stradă obscură, pustie, şi nimeriră curtea lungă ca o ulicioară, cu două şiruri de case pe ambele laturi; în fund, la geamurile mari ale fostului garaj străluceau lumini. Anatol aprinsese toate becurile, chiar şi pe cel din atelier, oare lumina ca ziua.

— Numai jocurile de artificii lipsesc, observă răutăcioasă Lidia.

— Anatol o ignoră. Răsună o bătaie în uşă ; pictorul o deschise larg celor doi musafiri întârziaţi. Îi îmbrăţişă pe amîndoi, le luă în primire paltoanele, îi aşeză pe locurile cele mai comode, nesfiindu-se să-l scoale pe Bugeanu, ca să-i dea Irinei fotoliul încăpător, cu spătarul desfăşurat ca un evantai. Ei îi era cunoscută această lume, în afară de tânărul blond, cu trăsături fine şi cu ochi vineţi, uşor sticliţi de băutură. Pentru Matei toţi erau nişte străini. Îi trebui icîtva timp ca să se familiarizeze oarecum cu chipurile lor. Dar atât el cît şi Irina remarcaseră curînd că această adunare nu era reuşită, că nu se închega o atmosferă, că nu se participa la întreţinerea unei animaţii inteligente şi spirituale. Asta se întâmplă adesea cînd oamenii se ştiu foarte bine între ei şi nu mai au ce să-şi spună. Se mărginiră deci să .mănânce, să bea, să râdă sleit la banalităţi şi nimicuri. Anatol făcea eforturi să-i însufleţească. Chiose lansa din cînd în icînd eîte o replică mai mult picantă decît cu duh. Dina Livaditi le gusta, Lidia surîdea convenţional, iar Jeana era perfect indiferentă. Cînd întrecu măsura, Anatol îl reprimă scurt. Era un gen pe care Irina îl detesta, fără să fie o falsă pudică. Dacă Bugeanu ar fi fost încurajat, se ajungea Ia un fel de lăbărţare. Anatol voia s-o evite. Lâncezeala începuse insă sa se simtă. Lidia fu aceea care dădu semnalul.

— Mă plictisesc. Ce nu inventaţi iceva mai original ?

— Poftim, sileşte-te. Sîntem gata să te urmăm, rosti ironic gazda.

— Eu?

— Nu eşti în stare să inventezi decît un model de rochie şi ăla inspirat dintr-un jurnal.

— Viorel, cum mă tratează ! se adresă jignită soţului ei.

— Chiose îşi încreţi buzele subţiri :

— E scuzabil, n-are haz cu paharul gol.

— Uimple-mi-l tu, Matei, haide să ciocnim arnîn- doi. M-arn săturat de ăştia, arătă Anatol spre colegii săi. Astă-seară sânt insipizi. ,Şi tu ce te-ai înghesuit între Lidia şi Irina. ? îl apostrofa pe Bugeanu, care-şi găsise acolo un colţişor.

— Nu-mi stă frumos între amîndouă ? se înfoie caraghios sculptorul.

— —- Eşti ca un morcov între flori !

— —- Vezi ! cum bei, ai haz, îl înțepă Chiose.

— Ție de ce nu-ți foloseşte ?

— Se rîse, dar plictiseala se tîra printre ei.

— Am eu o propunere, vorbi Octav, dezlipin- du-se de lîngă Dina Livaditi.

— S-o auzim, spuseră ceilalți în cor, îndreptați spre tînărui zvelt, nervos, cu ochi vineți, care se plimba pe dinaintea invitaților.

— —■ E un joc care cere sinceritate. Fără' această condiție nu poate fi pasionant. Se numeşte „jocul adevărului". Fiecare din dumneavoastră va trebui să dezvăluie o faptă, o intimitate din viața sa, dar nu oricare, ci una din acelea pe care nu ți le mărturiseşti decît ție însuți. De pildă, o umilință suferită, un act de nedreptate pe care l-ai săvîrşit, o laşitate sau o cruzime. Sînteți de acord ?

— Se aprobă ! rosti Bugeanu, care luă jocul drept ceva inofensiv.

— Propunerea iscă agitație ; nu toți voiau să participe; pînă la urmă eonsimțiră, deoarece-fiecare era liber să aleagă fapta sau întâmplarea care-i convenea.

— Cu îngăduința dumneavoastră, eu voi conduce jocul. Scrutați-vă adine conştiința. Să începem cu dumneata ! îl indică pe Mihuț.

— Acesta se în timidă, tăcu, avînd o expresie jenată şi naivă.

— Totul e curat în viața dumitale, n-ai comis, nici o faptă pe care s-o regreți ? rosti Octav, agasat.

— Să mă gîndesc, spuse ezitând Mihuț. Da, da. îmi amintesc... Aveam vreo paisprezece ani şi am sustras din sertar nişte bani, ca să-mi cumpăr culori. Erau din banii de coşniță şi mama s-a necăjit foarte tare. Am avut remuşcări şi i-am mărturisit că eu îi luasem. Cu toate că m-a iertat, n-am avut pace pînă nu i-am pus la loc, vînzînd cîteva desene colorate unui coleg mai înstărit din liceu.

— înduioşător ! Ai cules din abecedar această istorioară morală ? În ordine, vii dumneata, Jeana Maeri. Sper că vei fi mai interesantă.

— Tolănită pe divan, eurbîndu-şi .şoldul pietros şi statuar, decoratoarea rosti cu glasul ei tărăgănat şi impasibil:

— —- Mi-e egal, dacă sînt sau nu interesantă, totuşi experienţa pe care am trăit-o nu-i comună pentru mine. Plecam acum doi ani spre Sighişoara. E o linie aglomerată, vara. Lumea merge la Sinaia, Predeal, Timiş, Braşov, şi trenul e foarte încărcat. Spre norocul meu, călătoream şi cu un personal. Presupuneam că într-un compartiment de-a-ntîia o să găsesc undeva să mă aşez. Nici pomeneală ! Era o înghesuială ea de sărbători. Un bărbat m-a ajuitat ca să-mi aranjez bagajele în plasă şi am ieşit pe culoar. După cîteva minute m-a invitat înăuntru, cedîndu-mi locul. I-am mulţumit. Individul nu mă interesa de loc ; era îndesat, smead, cu o mustaţă subţire, îmbrăcat într-un costum de culoarea oului de raţă, o cravată cu buline roşii. Avea o eleganţă de contabil. Nu greşeam prea mult. Era funcţionar superior la ministerul de finanţe şi se afla într-o inspecţie. încerca prin toate mijloacele să mă „cucerească". Ce spunea era anost să leşini. După aceea mi-a oferit bomboane, ciocolată, fructe, pe care i le refuzam politicoasă. Se vedea că era doritor de o aventură şi mă irita ideea, îndrăzneala de-a gîndi că şi-ar putea-o satisface eu mine. Şi ca să-i tai pofta să-mi mai facă curte, m-am adîncit în citirea unui roman. Iar cînd oboseam, priveam distrată pe fereastră. Cu cît ne apropiam de Sighişoara, eram mai retrasă şi distantă. În gară, la eoborîre, m-am strecurat printr-un grup gălăgios de saşi. Eram bucuroasă că mă descotorosisem 'de „domnul" inspector. Pe trotuar, însă, mă aştepta; angajase o trăsură. Am chemat alta, dar era ocupată. Calm şi respectuos, însoţitorul meu mi-a spus : „Urcaţi, să n-o pierdem şi pe asta". Stăteam nehotărîtă. A pus mîna pe braţul meu gol. Şi a fost de-ajuns, la această atingere, să simt că, dacă urc în trăsură, mă voi duce unde va voi el. Aşa a şi fost. în noaptea aceea am dormit în patul lui.

— O copilă neprihănită, sedusă de un inspector financiar ! Ce zici, Bugeanule ? se înveseli Anatol.

— Pe atunci nu eram împreună, spuse Jeana, in-dolentă.

— Poftim ! Cum s-o tragi la răspundere pentru trecut ? se strîmbă sculptorul, care-şi fripse degetele eu

ţigara.
— Anatol, îmi strici jocul! strigă Octav, aţîţat.
— Era un moment prielnic ca să-i prindă şi pe ceilalţi, să le înlăture orice frînă, ca să lunece spre mărturisiri. De aceea voia să întreţină cu orice preţ o tensiune molipsitoare, ea astfel să-i poată conduce mai lesne. Unde întâlnea o şovăială, Octav se lega de-un amănunt oarecare, insista asupra lui, atră- gîndu-l pe celălalt încet, încet, să spună şi ceea ce intenţiona să ascundă. Intrat o dată în acest joc, erai constrâns nu numai de regulile lui, ci şi de cei din juru'l tău. Se năştea un fel de obligaţie reciprocă de a fi sincer, de a nu trişa.
— Octav conta şi pe faptul că mai toţi băuseră şi că exista în ei o excitaţie care le slăbea controlul interior. Astfel obţinu de la Chiose să destăinuie o pîră urîtă şi murdară, deşi o învăluia în principii nobile, care nu-l scuteau de sila ce-o deştepta în ascultători. Pe Dina Livaditi o ademeni iscusit, în trecut, ca într-o capcană, smulgîndu-i declaraţia ică suferise odată o ofensă, fiind pălmuită în societate de propriul ei soţ, de care divorţase. El fugise în străinătate tşi-i furase bijuteriile.
— Octav întîmpină o neaşteptată rezistenţă la Lidia Chiose, iar Bugeanu relată o întîmplare voit nesărată, ca să scape de el.
— Anatol povesti despre secretarul lui taică-su, pe /care acesta îl trimisese să trateze cu el. Nu era uşor de ajuns la pictor. Locuia în pod, şi urcuşul nu era posibil decât pe scara ce-o lăsa jos şi o ridica după trebuinţă. Lui Anatol, secretarul îi era profund antipatic. II socotea fals şi linguşitor. A coborît scara din pod şi l-a îndemnat să urce. Dar cînd a ajuns la jumătatea ei, Anatol a desprins-o de perete, ţinîndu-l pe secretar suspendat în gol. Sărmanul s-a înspăimîntat atît de tare, încît s-a îmbolnăvit de gălbinare.
— Octav trecu repede peste rîsete, încercuind-o pe Irina, fireşte prudent, dar atît de tenace, încît îl indispuse pe Matei. Irina, la o aluzie nedelicată, îi răspunse glacial:
— Mi se pare că depăşiţi marginile jocului.
— întoarse capul spre Matei, ca pentru a fi apărată.

— El îl scrută pe tînărul blond, adus puțin de spate, își încrucișară privirile. Pupilele lui Octav sclipiră ; dorea să-l provoace.

— Poate că dumneata ai mai mult curaj ? spuse, înfigîndu-i-se în față.

— Matei îl vedea amețit. împingea jocul la o limită periculoasă.

— —■ Dacă nu-l am eu, se cuvine să-l ai dumneata, îl persiflă Matei.

— Îți voi dovedi.

— Cum toți se uitau curioși la ei, Matei zîmbi și intră în joc, istorisind sfîrșitul tatălui său. Nu-l iubea și nu prea îl vizita la spitalul unde era internat.

— într-o zi i se făcuse foarte rău și trimisese sa-l cheme pe fiul său. Matei se duse abia a doua zi, dar bătrânul decedase peste noapte. Deși nu-i purta nici o afecțiune, îl obsedase cîtva timp că nu fusese la căpătîiul lui, măcar ,în ultimul ceas.

— Ah, unde am încăput ! Dar sînteți cu toții niște îngerași ! exclamă Octav, batjocoritor.

— E rândul dumnitale ! E rândul dumitale ! strigară toți zgomotoși.

— Să nu te sustragi, n-ai dreptul, spuse Dina Livaditi.

— încetați ! rosti brusc Octav, și în tăcerea care se întinse, spuse cu o încordare intensă, ațintindu-l doar pe Matei: Eu am ucis un om ! Asta s-a în- tîmplat acum cincisprezece ani. Era un coleg de cămin, cam slab de înger, de o sărăcie lucie, în care se infiltrase ideea sinuciderii. Ceea ce a contribuit la neagra lui depresiune a fost și o decepție din dragoste. Fata pe care o iubea trăia cu un bătrân. Eu, în loc să-i risipesc obsesia sinuciderii, îi hrăneam ideea că era singura izbăvire. într-o zi, pe cînd intra în camera lui, care era alături de-a mea, am simțit că-și va pune acum planul în aplicare. Colegul său de cameră lipsea. Aș fi putut să-l împiedic, dar n-am făcut nici o mișcare. Stăteam în pat și fumam. Mult mai tîrziu, cînd ațipisem, m-au trezit strigătele și larma de pe culoar. Colegul meu fusese găsit spînzurat de pervazul ferestrei.

— Și cînd te-ai trezit din vis, ți-ai pus o compresă pe inimă, ca să te liniștești, spuse Anatol, comic. Nu mai face pe teribilul.

— Lumea râse, ușor înfiorată.

— Ar putea fi adevărat, rosti grav Matei, cercetîndu-1.

— Octav îi vorbi numai lui, cu aceeaşi înfrigurare :

— Nici o clipă cugetul nu mi-a fost împovărat de această moarte. De aci am dedus că, într-o împrejurare dată, oricine poate înfăptui o crimă. Important însă este ca spiritul tău să nu participe, să fie independent de act, să posezi şi să-ți păstrezi libertatea spirituală. Dacă realizezi o astfel de libertate interioară, te scuturi de acest balast al oamenilor slabi — remuşcare, conştiință, morală etc.

— Ei, aş ! Mă, o chem pe nevastă-ta, să vezi ce pățeşti ! £1 minimaliză Anatol.

— Nu mă interesează nici teoria, nici persoana dumitale, spuse Matei.

— Octav rîse cu sunetul acela spart şi uscat.

— Mă supun jocului. Ți-am spus că voi avea curajul adevărului. Dumneata însă eşti necinstit. N-ai pomenit nimic despre cum ai luat femeia unui prieten. Ți-e frică de adevăr ?

— Irina păli, îngrozită.

— Asta este o murdărie ! Cum îndrăzneşti ? rosti amenințător Matei.

— Adevărul !...

— Miroase urît în gura dumitale.

— Zău !

— Octav îi înfipse mîna-n piept; în aceeaşi secundă, Matei fu în picioare, ca un arc ; aveau amîndoi o înălțime, numai că tînărul inginer era mai musculos, cu umerii mai largi.

— Ceilalți înmărmuriseră.

— —- Să nu ne dăm în spectacol. Ia mîna de pe mine ! rosti încet Matei.

— —- Desfă-mi-o. Ai mîini destul de butucănoase şi mari, îl sfidă Octav, boțind uni cămaşa.

— Anatol, Mihuț, Bugeanu, Chiose săriră să-i despartă.

— Ce v-a apucat, ați înnebunit ?

— E o încercare a puterii, rînji Octav, fără să-şi descleşteze pumnul.

— —• E o ruşine ! De ce nu-i îndepărtezi, Anatol ? strigă Irina, scuturîndu-1.

— N-ai auzit ? îşi încearcă forţele; sînt nese- rioşi ! spuse pictorul, scărpinîndu-şi chica.

— Matei imobiliză prin surprindere mîna stingă a lui Octav, iar pe cea dreaptă i-o prinse de încheietură, ca într-o menghină de fier.

— —• Irina, stai deoparte, îi porunci.

— Lasă-i, dragă, să vedem care e imai tare ! îi încurajă Dina Livaditi.

— Lidia îi privea cu ochi imari şi goi. Jeana Macri se sprijini într-un cot, rostind alene:

— E stupid.

— Ţi-ai pierdut firea. Isprăveşte, nu înţelegi ? şopti înăbuşit Matei, stăpînindu-se.

— Blondul nu voia să cedeze. Matei începu să-i strîngă oasele încheieturilor. Apăsarea creştea şi înţepături iuţi, ascuţite, îi alergau lui Octav prin palmă. Se răsuci, dar celălalt îl ţinea zdravăn. Durerea se sui, se răspîndi în întreg braţul, înteţin- du-se. Octav avea senzaţia ică i se desfac oasele, că-i rupe încheietura. Nu mai putea să suporte. îşi desprinse degetele unul cîte unul.

— Ai mâinile lui Orlac, scrîşni el, frecîndu-şi încheieturile.

— Bravo, Matei ! exclamă Anatol.

— Tânărul inginer îşi netezi cămaşa, încruntat. Octav umplu un pahar cu vin. Livid, eu scînteieri în ochi, se apropie de adversarul său :

— Să ciocnim !

— —- Nu ciocnesc cu dumneata, spuse Matei şi-i întoarse spatele.

— Octav este un băiat bun, dar cam scrîntit, descoperi Anatol. Ce faci, Matei, pleci ?... Irina, te îmbraci ?... Nu vă las să plecaţi !... A fost doar **o** glumă tâmpită. Ce naiba!

— Aşa am luat-o şi eu, spuse Matei. Mîine însă trebuie să mă scol devreme. N-am decît cîteva ore de somn.

— La insistenţele celorlalţi, îndeosebi a lui Bugeanu, Mihuţ şi Lidia Chiose, mai rămaseră o jumătate de oră. După aiceea, Matei şi Irina plecară, despărţindu-se cu răceală de Anatol, pe care-l împiedicară să-i conducă. Străbătură curtea întunecoasă, ferindu-se să nu calce în noroi. În stradă, nici picior de om. Bura:1

Asfaltul şi pavajul erau ude, lucioase. Merseră pe jos ; Matei era mohorît, dar nu respinse mîna pe care Irina o vîrîse în buzunarul lui.

— în ce cloacă m-ai tîrît, îi reproşă el.

— Nu-i pierise necazul împotriva lui Oetav, pe care avusese mare poftă isă-l buşească de podea. Scena fusese penibilă şi acest necaz se răsfrîngea şi asupra celorlalţi oaspeţi ai lui Anatol.

— îmi pare foarte rău. Cine ar fi putut să prevadă ce va ieşi ? se scuză l-rina. E prima şi ultima oară cînd mai mergem la el.

— Matei nu scoase un cuvînt tot drumul. înaintea vilei, lîngă uşa descuiată, Irina îi luă palma între mîinile ei.

— Eşti supărat pe mine?

— în lumina lampadarului, Matei îi văzu obrazul îngust, înălţat spre el, cu cicatricea abia vizibilă de pe bărbie, şi-i surise:

— Nu mai sînt.

— Irina îi mîngîie mîna puternică, bărbătească şi expresivă, punî,nd-o pe sînul ei. Era rotund, cald şi palpita ca o mică vietate. îşi lipi obrazul de palma lui, i-o sărută şi intră repede în vestiar, în- chizînd uşa în urma ei.

— Matei stătu cîteva clipe în stradă; îşi aprinse o ţigară, sorbi un fum, şi numai cînd se convinse că n-avea sens s-o mai aştepte, se îndepărtă. Se purtase ca un neghiob. Ah, ce prilej ar fi fost să se plimbe împreună prin bura asta străvezie, strînşi unul lîngă altul, pînă-n zori ! Şi-i plăcu să-şi închipuie că, pe cînd mergea singur spre casă, Irina, culcată-n pat, se gîndea la el.

— La cîţiva paşi de poarta sa, Matei zări lumină în odaia din fund, a bătrînei. Fu foarte mirat. Să nu fi dormit încă la această oră ? Sau i-o fi cumva rău ? Forţă zăvorul şi alergă pe poteca de cărămidă roşie. Intră prin dosul casei, în bucătărie, pe un culoar, de-acolo în sufragerie, oprindu-se în pragul odăii ; lampa din plafon ardea cu cele cinci becuri; aşternutul era mototolit şi gol. Pe scrin era un pahar cu apă şi-o cutiuţă de metal răsturnată, din care pilulele se împrăştiaseră pe covor,

— Mătuşă !

— Bătrîna zăcea pe spate, în fotoliu, sub candela aprinsă, a icoanei de argint a Maicii Domnului. Era într-o cămaşă albă, lungă pînă la eălcîi, ca o rochie de mireasă, frumoasă şi împurpurată de razele irizate de sticla roşietică, şi privea subjugată la bărbatul ţeapăn din fotografie, care-şi întinsese braţul şi-i cuprinsese umerii, luînd-o cu el pentru eternitate.

— Beldie nu nimeri clanţa. Îi tremura mîna. Şi cînd ieşi de la sediul organizaţiei de bază, umblă în neştire prin curte, îndreptîndu-se spre una din porţile ce dădeau în hala uzinei. Era cu capul descoperit şi respira eu nesaţ aerul proaspăt ce venea dinspre c'împ. Nu vedea nici înăuntrul, nici în afara sa, şi mergea nepăsător pe unde călca. Pămîntul era moale, cleios, neuscat de soarele înalt şi fără puteri. Ceea ce-i făcea bine era aerul ăsta primăvă- ratic, care-i spăla şi răcorea obrazul. Dar nu se putea opri, împins de nevoia de a se închide undeva, de-a fi singur cu el însuşi. Prin hală trecu tot atît de opac, nepătrunzînd pînă la el nici scăpărările de lumini, nici mişcările ritmice şi însufleţite ale oamenilor. Această privelişte obişnuită, în care trăise atîţia ani de zile, îi deveni îndepărtată şi indiferentă.
— Cînd ajunse în cabina sa, se încuie pe dinăuntru şi se lăsă să cadă într-un scaun. îşi cuprinse tâmplele în palmă, incapabil măcar să-şi aprindă o ţigară. Era în el un vid, o inerţie pe care nu reuşea să le alunge. îl deşteptă zbîrnîitul telefonului. Se produsese o defecţiune într-o secţie. îi trebuiră cîteva lungi clipe, ca să transmită instrucţiunile.
— Abia tîrziu, acasă, se reculese. Toţi vorbiseră împotriva sa. Nici un glas nu-l apărase.
— îl obseda privirea lui Nenciu, mărită de lentile, în care ghicise voinţa inflexibilă care-l adusese la această primă şi mare înfrîngere din cariera sa.
— Acum, cînd era cu gîndirea limpede, nu voia s-o accepte : „Am dreptul să înaintez o contestaţie forurilor superioare, care să cerceteze şi să restabilească situaţia", îşi spuse. Şi cîteva după-^amiezi munci la întocmirea unui memoriu. îndată ce-l isprăvi, îşi dădu seama că nu ştia nimic precis despre Misirliu. Prins în Viitoare, uitase să se intereseze de el. Telefonă la

interioarele cunoscute, fiindu-i imposibil să capete legătura ; era mereu ocupat sau suna în gol. Se hotărî să se ducă la minister. Mai avea unele cunoştinţe, şi află că Misirliu fusese destituit. Depuse totuşi memoriul la registratură.

— îl chemă pe Misirliu acasă (îi obţinuse cîndva numărul prin secretară), fără să-i răspundă nimeni. Îl pîndi pe stradă şi, în cele din urmă, sună la poarta lui. Fu pur şi simplu alungat de femeia de serviciu. „Nu vă cunoaşte, tovarăşe!" îi spuse ea, morocănoasă, trîntindu-i poarta. După ce înghiţi afrontul, Beldie cugetă că purtarea sa era absurdă, deoarece Misirliu nu mai avea putere şi nu-i putea fi de nici un folos.

— Era dezorientat.

— în uzină făcea eforturi să spargă izolarea din juru-i. Se învîrtea mereu pe platformă; voia să conducă, să dea dispoziţii. Orice hotărîre a sa cădea în gol. Erau dinainte luate alte măsuri. întreaga viaţă care pulsa aici, oamenii, maşinile nu-l mai ascultau. în miezul acestei forfote, el era înstrăinat, scos din realitate. Altcineva conducea lucrările. Coborî pasarela, părîndu-i-se că e prada unei închipuiri. Se închise în cabină, ca între nişte pereţi subţiri de gheaţă. Nu mai putea să îndure acest provizorat. Ce se intenţiona cu el ? De fapt, ce mai era el ? Dimcea era dator să-i explice. Ieşi afară, parcurse întreg platoul şi, în faţa scărilor de piatră care urcau sus, la director, Beldie se răz- gîndi. Nu, erau mai bune nesiguranţa, provizoratul ; poate 'înlăuntrul lor se zămislea un eveniment favorabil lui.

— Nesiguranţa însă i se curmă brusc. A doua zi către orele douăsprezece la amiază, Beldie fu chemat la direcţiune. Dimcea, după raita prin uzină, stătea la fereastră, de unde privea în hala luminată pînâ-n fund de exploziile scînteilor multicolore. Beldie, furnicat de emoţie, se opri în mijlocul încăperii, tuşi. Dimcea se întoarse spre el, lent, merse doi-trei paşi spre birou şi nu se aşeză. Chipul său brăzdat era liniştit şi rece. Îi puse lui Beldie cîteva întrebări în legătură eu planul, cu evidenţa comenzilor. Celălalt i le expuse, în amănunt, propunînd unele modificări. Totul decurgea normal, ca în convorbirile lor zilnice, de examinare a problemelor cele

mai urgente. Dimcea luă aminte şi, drept încheiere, îi comunică simplu :

— Laminoarele trec sub conducerea lui Liteanu îi predai un raport cu situaţia exactă. Dumneata vei lucra ca inginer de schimb la o altă secţie.

— Beldie avu senzaţia că ceva se deşiră în el; faţa sa frumoasă se descompuse ; fălcile i se înmuiară, căzură, de parcă i s-ar fi rupt muşchii. îi trebui o sforţare imensă ca să-şi descleşteze gura.

— E o retrogradare... e o nedreptate... de ce? rosti buimăcit, fără sens.

— —- Credeam că dumneata o să înţelegi singur că nu ţi se mai poate încredinţa un post de răspundere.

— Asta-i răsplata pentru anii mei de muncă ? M-aţi aruncat într-un fund de secţie, ca pe un în- gineraş oarecare, ca pe un începător ! Un om ca mine să fie dat în lături! nu-şi revenea Beldie.

— Eşti liber să primeşti sau nu. în rest, discuţi cu tovarăşul Liteanu. Te aşteaptă! îl concedie Dimcea.

— Beldie nu se mişca. Părăsirea acestei încăperi însemna şi sfirşitul. Se agăţă de o ultimă speranţă :

— Gîndiţi-vă bine. Am pus umărul alături dP dumneavoastră, eînd a fost greu, cînd puţini...

— M-am gîndit. De aceea mai lucrezi aici... Poţi preda raportul anîine, spuse Dimcea, văzîndu-l pornind încet spre luşă, parcă neştiind încotro s-o ia.

— ...Pînă la terminarea schimbului, Beldie nu fu în stare să închege decît cîteva fraze din raport. Se retrase în cabina lui, cu intenţia să-şi aranjeze hîr- tii'le, pregătindu-se să-i predea lui Liteanu planurile, dar îi juca într-una pe dinaintea ochilor figura uscăţivă, fină, cu fruntea mare şi boltită a ingineru- Lui-şef. Cînd acesta apăru în cabină, pe neaşteptate, Beldie nu-şi mai ţinu cumpătul:

— Eşti satisfăcut ! rînji, muşcîndu-şi mustaţa.

— Eu ? De ce ?

— Ai luat şi laminoarele. Nu te mai saturi. Ţi-ai întins puterea pe întreaga uzină. Pe mine m-ai dat deoparte, m-ai alungat. Trebuie să fii mulţumit.

— Liteanu îl privi stupefiat:

— Delirezi ?! Uiți că în calitatea mea de inginer- şef, oricum, toate secțiile sînt sub conducerea mea ? Această sarcină o dețin pentru un timp scurt. Este o muncă în plus pentru mine.
— O dulce povară ! exclamă Beldie. Lasă ipocrizia. Ai sinceritatea să recunoşti că te bucuri, jubilezi ; acum drumul ți-e deschis, nimeni nu-ți mai stă în cale.
— Un flux uşor de sînge coloră fața uscată a lui Liteanu. îşi strînse buzele şi rosti tăios :
— Dacă vrei să fiu sincer, am să fiu. A fost o iluzie a ta că ai fi putut să-mi stai în cale, să mă împiedici să ajung inginer-şef al uzinei, nu numai astăzi, ci şi mai înainte, cînd, uzina era o societate particulară, iar tu te cocoțaseşi la conducere. Eram prea absorbit de concepția laminorului automat, ca să mă mai ocup de intrigile, de lucrăturile tale, care nu mă atingeau. Oricînd aş fi vrut, aş fi căpătat direcția tehnică a uzinei. Ea mi-a fost oferită chiar de nemți, în două rînduri, dar am refuzat.
— îți confecționezi o autobiografie de rezistent, rosti Beldie, cu sarcasm.
— Nu e nevoie, a mea e destul de limpede. Un adversar nu te-am socotit niciodată. Ar fi fost prea mult. Eşti un inginer bun, cu rutină, nu excepțional ; şi lipsit de fantezie. Eu te-am susținut ea să fii numit şeful laminoarelor. M-aş fi abținut, dacă aş fi bănuit cât râu ai să pricinuieşti în jurul tău. Iar* că mai eşti printre noi, în parte mi se datorează şi mie.
— Beldie se crispa. Rosti cu o sclipire de ură :
— Nu datorez nimănui nimic. Tot ce-am obținut e prin meritele mele. Și n-am să mă împac cu un post inferior. Oriunde mă voi duce, voi găsi un loc pe măsura capacității mele.
— —- Faci cum vrei. îndată ce termini raportul, mi-l prezinți, spuse sec Liteanu şi ieşi din cabină.
— Pe seară, cînd sosi acasă, Beldie încă mocnea, îşi menținea, cu toate puterile, înfățişarea lui obişnuită ; rămase totuşi în pragul odăii soției sale, în obscuritate.
— Bună seara, Aura, spuse şters.
— —- Bună seara, Leon. Nu intri ?
— Sî-nt obosit, imă urc sus la mine.

— —- A sunat Ioanițiu. L-am invitat pentru mîine la masă. Nu e sigur că va veni.

— Aura era într-o rochie de casă, decoltată, foşnitoare şi mătăsoasă, stîrnindu-i un vârtej de gînduri înveninate. O cercetă tăcut, căutînd să alunge imaginea lui Ioanițiu, pe care o vedea mereu îndărătul formelor pline, calde şi ademenitoare ale femeii sale. Parcă se confundau, se topeau, învălmăşite.

— Ce-i, Leon ? Ce te uiți aşa la mine ? întrebă Aura, nedumerită.

— Nimic, nimic, bolborosi Beldie, privind-o pieziş.

— Nu pricep ce-i cu Ioanițiu. E pentru două zile la Bucureşti. Ne ocoleşte.

— Poți să te duci tu la el, schimonosi un zîmbet Beldie. îşi va face timp.

— Aura, care era culcată pe pat, ronțăind nişte bomboane, leneşă, ca o pisică mare, albă, nici nu tresări. Strânse doar abia din sprâncene.

— Ce sânt vorbele astea, Leon ?

— Isprăveşte eu această comedie ! strigă Beldie, nemaistăpînindu-se. Tu crezi că eu sînt legat la ocKi, nu ştiu că trăieşti cu Ioanițiu ? O ştiu asta de mult, cum ştiam ori de eîte ori te duceai la el. Proasto! rosti disprețuitor Beldie.

— Aura, la fel de calmă, dar mai palidă, se ridică deodată în capul oaselor, mîndră, cu un zîmbet crud pe buzele pline :

— Întîi, te rog să nu țipi ! Aşadar, te prefăceai că nu ştii, cu toate că nu era un secret pentru tine. De ce ai făcut-o ? De ce ?

— De ce, de ce ? repetă Beldie, ferindu-se să răspundă.

— Aura îl măsură cu o nesfîrşită silă :

— —- Dacă lucrurile au ajuns aici, atunci să-ți spun eu : pentru eă-ți convenea ! Da, da, îți convenea f Erai lacom de bani, de situație. Voiai să le capeți pe orice cale, prin orice mijloace, îl biciui Aura. Prin mine, prin insistența mea ai fost susținut de loanițiu ca să fii numit directorul fabricii „Industria națională metalurgică". Altfel ai fi rămas un biet ingineraş. Te-am sprijinit să sui scara socială, ți-am făcut relații, ți-am deschis uşi pe care

n-ai fi visat să ţi se deschidă, şi acum îmi arunci în obraz. Nu-ţi ceream recunoştinţă, ci tact.

— Ba nu, draga mea, recunoştinţă, toată recunoştinţa mea, vorbea el ca un om beat.

— —- Tu m-ai împins în patul lui loaniţiu ! Ori de cîte ori venea la noi, ţineai să^mi atragi atenţia : „Zîmbeşte-i, Aura, fii drăguţă cu el, ocupă-te de el. E un om care ne poate fi de folos". La fel ai făcut şi cu... Vrei să ţi-i înşir pe itoţi ?

— Ochii Aurei scăpărau de mînie şi vorbele ei îl copleşeau, îl turteau^ Beldie se simţi în faţa ei umil, nevrednic.

— Destul, destul, rosti înăbuşit.

— Aura continuă, însă, necruţătoare:

— Te-ai culcat cu toate prietenele mele; m-ai înşelat cu neruşinare ; pe Alice ai adus-o în lipsa mea, acasă, aici, în patul meu. Şi tu, tu mai îndrăzneşti ? Eşti dezgustător !

— Beldie o fixă prostit, încovoindu-se sub greutatea loviturilor. îşi linse buzele, se învîrti pe loc, apoi părăsi împleticit odaia, âneuindu-se în biroul său: Se trînti într-un fotoliu, năuc, neputînd să înţeleagă cum de izbucnise această violenţă între ei. Parcă tot nămolul vieţii lor, care zăcea la fund, fusese răscolit şi i se urca la gît, spre ochi, dîndu-i. un gust putred şi stătut.

— Smuci uşa barului, scoase o sticlă de coniac şi începu să bea pahar după pahar, pînă cînd i se împăienjeni creierul, pînă ce se prăbuşi pe canapea, livid, răpus de beţie...

— A doua zi, dis-de-dimineaţă, se deşteptă eu gura năclăită, amară, căznindu-se să-şi amintească tot ce se petrecuse în ajun. Avea senzaţia că în capul lui plutesc pîcle. Coborî în sala de baie şi stătu îndelung sub duş, primind în creştet ţîşnitura apei reci. După aceea se îmhrăcă, bău o cafea concentrată, cu sorbituri rare.

— În limpezirea minţii, întîmplările din noaptea trecută îi apăreau acum într-o altă lumină.

— ...Ah, Doamne, ce neghiobii săvîrşise! Cum de putuse să fie atît de brutal, de nesocotit ! Interesele sale erau împletite cu ale lor, apoi Aura nu merita, îl

ajutase, în felul ei era chiar o soție bună, devotată ! întradevăr, cariera lui i-o datora în bună parte şi, cine ştie, poate şi viitorul.

— Fu cuprins de remuşeare şi se îndreptă spre dormitor, cu gîndul s-o împace, să-i ceară să uite rătăcirea lui inexplicabilă pentru el însuşi. Cîteva raze de soare pătrundeau prin paletele desfăcute, aprinzînd din loc în loc jaruri scăzute pe covorul roşu.

— Apăsă încet clanța şi intră în odaia cu storurile trase. Patul de palisandru, larg, cu tăblia tapisată cu mătase albastră, matlasată, era învăluit în umbră. Şi în această umbră strălucea trupul mare şi frumos al Aurei, care dormea profund, cu coapsele dezvelite. Un picior era îndoit sub celălalt, care se odihnea întins ca o reptilă albă şi rotundă.

— Beldie simți o arsură în coşul pieptului. O privi cîteva clipe în tăcere, ascultîndu-i respirația regulată. Apoi se aplecă cu sfială deasupra brațului ei şi îl sărută la încheietura cotului, chemînd-o încet

— Aura!

— Trupul ei se mişcă uşor, în foşnetul aşternutului. Aura deschise o pleoapă adormită, apoi o lăsă să cadă leneşă, în timp ce Beldie bîigui:

— Iartă-mă ! Auzi, Aura ? Nici nu mi-am dat seama ce s-a întîmplat cu mine. încearcă să uiți. Tu ştii cîtă nevoie am de tine, scumpa mea. Te rog să mă ierți.

— Aşternutul foşni din nou. Ea ridică iar o pleoapă grea, parcă ar fi fost de piatră ; îşi vîrî capul în pernă, mai adînc, murmurînd :

— —- Bine, lasă-mă să dorm.

— Şi se-ntoarse pe partea cealaltă. Beldie o mai privi o dată, se retrase în vîrful picioarelor şi ieşi tiptil din cameră. în hol îi telefonă lui Ioanițiu. Sună îndelung, şi în cele din urmă auzi o voce slabă, disimulată, pe care întîi nici n-o recunoscu. De-abia după ee-şi spusfe numele, celălalt îi răspunse monosilabic, cu suspensii, nedoritor să continue convorbirea. Beldie trebui să insiste ca să-i smulgă o în- tîlnire pentru seara, la opt. Nu era încă nimic clar, nimic desluşit în el, şi numai fiindcă era descumpănit îl sunase pe Ioanițiu. Dar o dată cu înmînarea raportului lui Liteanu, cu încetarea

funcţiei sale de şef, cu transformarea sa într-un inginer oarecare, cu scufundarea în anonimat, în această uzină de mii de oameni, Beldie alergă într-un suflet la întîlnire.

— Pătrunzînd în aleea parcului, întunecoasă şi izolată, îşi ascuţi auzul, ca să desprindă zgomotul de paşi ai lui Ioaniţiu. Nu ştia dincotro va veni şi se plimba în sus şi în jos, agitat. Vru să se aşeze pe o bancă, dar teama că ar putea să nu-l observe îl făcu să renunţe. Era şi o noapte fără lună, şi printre stejarii neclintiţi, grei de întuneric, avea o senzaţie de apăsare.

— Auzi deodată nişte paşi din capătul aleii şi se sili să-l deosebească pe omul care se apropia foarte repede de el. Era Ioaniţiu. Beldie respiră puţin mai uşurat şi primul lucru pe care-l spuse fu acesta :

— Să ieşim la lumină. E prea sumbru aici.

— E un loc foarte potrivit, spuse Ioaniţiu, sacadat. De altfel, nu am prea mult răgaz. Am făcut un ocol ca să te pot vedea. În cinci minute, te părăsesc. Despre ce e vorba ?

— Beldie se pregătise să-i relateze situaţia pe larg, să se sfătuiască cu el. dar planurile îi fură răsturnate. Se strădui să-şi adune gîndurile risipite, să-şi domine iritaţia împotriva lui Ioaniţiu.

— Este dificil în cîteva minute să...

— Trebuie, i-o reteză Ioaniţiu. Sînt aşteptat şi peste cele cinci minute nu stau o secundă. Nu pierde vremea.

— „Se poartă cu mine parc-aş fi o slugă a lui", îşi spuse în sine Beldie, cu o surdă vrăjmăşie.

— Am fost retrogradat. M-au azvîrlit într-o secţie ca inginer de schimb. Asta este egal cu sfîrşitul carierei mele. Ce să fac ? rosti cu un tremur.

— —■ Ai protestat ? Ai ameninţat că nu primeşti, că este o nedreptate şi ai să te duci mai departe ? Ai epuizat toate mijloacele ?

— Nu mai foloseşte. N-am pe nimeni.

— Şi cu ce pot să te ajut eu ?

— „într-adevăr, reflectă Beldie, cu ce mă poate ajuta el ?" Şi atunci îi veni în minte un gînd, pe care doar îl întrezărise:

— Dacă aş vrea să trec granița, să fug, există vreo posibilitate ?
— Există, însă cu riscuri. Peste cîteva zile te caut eu. Acum am plecat, spuse Ioanițiu scurt şi ae topi pe una din alei.
— Totul se petrecu atît de repede, încît Beldie rămase țintuit locului. Celălalt fusese ca o umbră şi-i lăsase o impresie ciudată, nelămurită. îi deveni deodată nesuferită întunecimea parcului şi se grăbi spre poarta de ieşire.
— Afară îl întîmpină lumina străzii, a vitrinelor, a tramvaielor electrice care circulau pe şinele lucioase. Freamătul viu al oraşului, lumina îl liniştiră, întrebîndu-se cu îndoială : voia oare el să fugă ? Unde ? Pe ce să se bizuie ? Pe cine ? Fără avere, fără nume, ce-l aştepta „dincolo" ? Nu, nu va fugi, dar nici la uzină nu va mai lucra. îşi va da demisia. Nu va muri el de foame. Se înființau atîtea şantiere în țară. Se va angaja la unul din ele şi, fireşte, cu experiența, cu priceperea lui va căpăta un post de conducere. Un şantier îi deschidea perspective nebănuite de ascensiune. Era însă prea bătrîn să trăiască într-o baracă, să înfrunte noroiul, frigul, să mănînce la o cantină, să îndure o viață incomodă şi aspră. Nu mai era pentru anii lui. Mai bine să nu se pripească să plece de la uzină. Să o ia de la început? De unde să-şi tragă energia, elanul, ca să lupte şi să urce iar treaptă cu treaptă ? Era atît de consumat! Şi cu cît va înainta în vîrstă, nu va mai putea să înfrunte asaltul nemilos al forțelor din jurul său, al timpului. În fața acestei realități inevitabile, Beldie fu năpădit de un simțămînt de oboseală, de inutilitate.

— Cu toate că fereastra era deschisă, aerul i se părea îmbîcsit, sufocant. Nori negri se îngrămădeau pe cer şi în curînd el fu acoperit dintr-o zare în- tr-alta. Din cînd în cînd era brăzdat de cîte un fulger lung şi mut. O dungă de lumină minerală, orbitoare, îi dezvăluia adîncimile amețitoare şi era imediat înghițit de întunecimea tot mai compactă. Era un cer fără nădejde.

— Sanda se învîrtea de la un colț la celălalt al odăii, se apleca peste fereastră să soarbă puțin aer. își le- pădase halatul și se plimba în combinezon, dar cu ciorapii în picioare și cu pantofii de stradă. Asta arăta că nu era sigură dacă va dormi acasă sau în altă parte. Îl aștepta pe Ioanițiu. O rodea o nerăbdare ascuțită, **o** neliniște pe care i-o mărea și această noapte încărcată, în care natura se pregătea de o mare dezlănțuire. Dacă ar fi tunat, ar fi suflat vîn- 'tul, ar fi plouat cu găleata, poate s-ar mai fi calmat. Dar această mocnire uriașă, înăbușită, o scotea din fire.

— Soneria zbîrnîi de trei ori, scurt. „El este !" tresări Sanda. închise repede fereastra. își aruncă un halat pe ea și fugi să-i deschidă ușa.

— Bine c-ai venit! Ce Dumnezeu ai întîrziat atît! De cînd te aștept!

— Ioanițiu văzu dintr-o ochire părul ei în neorânduială, obrazul nefardat, ochii măriți, cu sclipiri prea vii. El însuși era mai iritat ca de obicei, căznind un surîs degajat:

— Dar ce este, draga mea ? Aveai vreo îndoială că n-am să vin ? Ce înseamnă starea asta ? Haide, te rog, fii cuminte. Nu te mai recunosc. Dă-mi voie să iau loc.

— Cu toată agitația ei, Sanda observă la el o contractare a mușchilor maxilarului, pe care n-o avea decît atunci cînd se afla într-o situație grea. De altfel și înțepeneala lui era mai pronunțată, ceea ce vădea efortul de a se stăpîni. Prima întrebare pe care i-**o** puse Sanda fu aceasta :

— Ești cu mașina ?

— Da, ca de obicei, zîmbi Ioanițiu, urmărind-o atent.

— își aprinse țigara, se^ntinse în fotoliu ea un om foarte liniștit și care are toată vremea înaintea lui. Nu voia să dea impresia că fiecare minut era prețios pentru el.

— Ascultă, Val, reluă repede Sanda, lucrurile sînt foarte grave. Crețu, șeful meu, e pe urmele mele. Am impresia că mă șantajează. Și, pînă la urmă, ar putea să mă dea de gol. E un tip sinistru. Eu nu mă mai înapoiez la institut, orice s-ar întîm- pla. Trăiesc într-o tensiune

pe care n-o mai suport. Toți mă spionează, se uită cu neîncredere la mine. Sînt mereu chemată la cadre, întrebată, răsucită pe o parte şi pe alta. Dar nu mai pot!

— A nu te înapoia la institut înseamnă a le întări bănuielile asupra ta, a-i îndemna să-ți cerceteze mai scrupulos trecutul, şi cine ştie la ce te expui... E ceea ce trebuie evitat. Neapărat te duci mîine dimineață la lucru.

— Sanda îl fixă cu o expresie care voia să spună că sau e nebun, sau e de o perfidie drăcească.

— Val, nu înțelegi, sau te prefa6i ? strigă Sanda. Nu mai pot să trăiesc în această tensiune, să tremur ori de cîte ori sînt chemată, să tresar la țîrîitul soneriei, să n-am linişte o clipă. E un coşmar ! Dorm mai mult pe la prietene. Vreau să mă salvez ! Să facem ceva, să fugim împreună, tît mai e vreme.

— Să fugim ? ■ înălță o sprinceană Ioanițiu. Să mă mai gîndesc. Dar unde ți-e curajul ? Ce s-a ales din mîndra Sanda ! spuse el compătimitor şi ironic.

— Sanda îşi scutură coama de păr şi zvîcni de parcă ar fi fost pălmuită. Tot ce spunea Val i se părea artificial, prefăcut, strident. De ce făcea acest joc ? Ce ascundea îndărătul acestui calm silit?

— Jignirea de adineaori îi aminti brusc de-o imagine uitată a lui Ioanițiu — şi sub impulsul ei, şi poate ca o descărcare a nervilor, începu să rîdă. Era un rîs gîlgîit, batjocoritor, pe care Ioanițiu îl simțea cum îi încrețeşte pielea obrazului, îl răscoleşte, îi răneşte orgoliul.

— —- De ce rîzi ? **o** întrebă răstit.

— Sanda continuă să rîdă mai departe, adîncindu-i umilirea. Se uită la el cu un fel de milă şi hohotea ca şi cînd nimic n-ar fi putut s-o oprească.

— Isprăveşte ! îi porunci Ioanițiu. Ce-i cu rîsul ăsta isteric ?

— Sanda îşi reveni ; se calmă şi rîse mai liniştit, măsurîndu-l cu un dispreț fin, sfidător:

— Am o memorie curioasă, spuse ea zîmbitoare, aduce uneori la suprafață întîmplări care-mi stîr- nesc rîsul. Mi-am amintit de o asemenea întîmplare de pe vremea bombardamentului. Te-a surprins un bombardament la

mine în apartament, cînd locuiam la capul podului. Îţi mai aminteşti ? Nu ne-am dus la adăpost. Mie-mi displăceau înghesuiala, sudoarea, mirosurile a tot felul de oameni. În jurul nostru trăsnea, iar noi amîndoi fumam, aşezaţi în fotoliu unul în faţa celuilalt. Aveai un ţigaret de chihlimbar, lung, foarte frumos. Dar îţi clănţăneau dinţii şi se bălăbănea ţigaretul. Asta mă enerva şi ţi-am spus : „Ori încetezi să mai clănţăneşti din dinţi, ori scoa- te-ţi ţigaretul din gură", rîse iar Sanda.

— În Ioaniţiu se făcu deodată o mare răceală şi o privi cîteva clipe de la depărtare, ca pe un lucru străin şi neînsufleţit. Spuse mai mult pentru sine :

— Acolo unde judecata mea, voinţa mea sînt neputincioase, acolo unde e numai hazard şi sînt la discreţia unor forţe oarbe, incalculabile, se poate să încerc o nelinişte. De oameni nu m-am temut niciodată.

— Sanda se mişcă neastîmpărată în fotoliu. Simţea că lunecă, rătăceşte pe o cale nesigură şi primej- dioasă. Îi părea rău şi îi era totodată frică de necunoscut.

— Să isprăvim, n-are nici un rost. Te rog să mă ierţi, dar nu mă pot stăpîni. N-am vrut să te jignesc, înţelege, Val, că eu nu mai rezist. Astă-noapte nu mă culc acasă. Voi căuta să mă ascund undeva, dacă tu nu-ţi dai seama că trebuie să facem ceva.

— Unde sînt documentele mele ? Dă-mi-le ! spuse Ioaniţiu, fără să răspundă la zbuciumul ei.

— De ce ? se încordă fără veste Sanda.

— Ioaniţiu îşi trecu picior peste picior, stinse ţigara,

— rostind cu indiferenţă :

— Am nevoie să furnizez cuiva unele indicaţii, locurile, cifrurile şi nu le ştiu pe dinafară.

— Nu ţi le dau, spuse hotărît Sanda.

— Poate n-am auzit bine ? rosti Ioaniţiu cu o prefăcută mirare.

— Nu, ai auzit foarte bine. Nu ţi le dau !

— Aş putea să ştiu şi pentru ce ? spuse el cu aerul că se află în faţa unui bolnav, care trebuie menajat. Eşti bizară, dragă Sanda !

— Vrei să fugi! izbucni ea din ce în ce mai tulburată. Nu încerca să mă păcăleşti, n-ai să reuşeşti. Te cunosc destul de bine. Ori fugim amîndoi, ori rămînem aici...

— Să fug ? Nici prin gînd nu-mi trece ! spuse Ioanițiu, mîngîindu-și părul sur și rar.

— Minți! strigă Sanda, palidă, cu ochii arzînd ca de friguri.

— Ioanițiu simți din nou aceeași răceală eare-l cuprindea întotdeauna înaintea unei hotărîri de neînlăturat. Acum nimic din ceea ce ar fi spus sau ar fi făcut Sanda nu-l mai atingea. Nici o fibră nu mai vibra în el. Era calculat, cu luciditate, cu cruzime. O apucă de brațe și o zgîlțîi, dar fără violență:

— Ce înseamnă purtarea asta ? Ești bolnavă ? Te rog să te calmezi. Mă împiedici și pe mine să mă concentrez, să judec clar lucrurile. Oricum, noaptea asta nu te părăsesc. Văd că ai nevoie de mine, spuse Ioanițiu, dîndu-i drumul.

— După aceea își scoase haina, o puse pe un scaun, își aprinse o altă țigară, ducîndu-se spre fereastră. Cerul era întunecat, îngrămădit de nori negri. Din ce în ce mai rar, cîte un fulger crăpa bolta. Lumina scăpăra atît de tare în geam, încît închise pleoapele.

— —- E înăbușitor, rosti printre dinți Ioanițiu.

— Reveni în mijlocul odăii, cînd Sanda se apropie de el, fremătînd :

— Rămîi cu mine ? spuse ea cu speranță.

— Bineînțeles ! N-am să te las singură în asemenea hal. Nu vrei să-mi faci o cafea? Fă și pentru tine una, are să te mai liniștească.

— Da, da, beau și eu una, spuse Sanda bucuroasă, intrînd în chicinetă.

— Lăsase însă ușa întredeschisă, ca să poată vedea orice mișcare a lui loianițiu. Acestuia nu-i scăpă intenția Sandei. Nu-i mai păsa ; zarurile erau aruncate ! Invîrti butonul aparatului de radio și căută să prindă Monte-Carlo. În . odaie răsună deodată **o** muzică de dans, apoi o voce caldă, bărbătească, care cînta **o** veche șansonetă. „Asta-i place ei, o va dispune la visare," gîndi Ioanițiu ironic.

— Se tolăni în fotoliul de la capul divanului, bătînd cu degetul în brațul de lemn. Fără să vrea, puse stăpînire pe el o stare de așteptare ascuțită. Cînd Sanda veni cu ceștile de cafea și le așeză pe măsuța joasă,

dreptunghiulară, el deveni mai țeapăn şi spuse cu o voce ştearsă :

— Fii bună, te rog, şi dă-mi un pahar cu apă.

— Iartă-mă, am uitat. Ce zăpăcită sînt!

— îndată ce ea se întoarse, Ioanițiu vîrî iute mîna

— în buzunarul de la spatele pantalonului, scoase un tub de metal şi vărsă într-o ceaşcă o singură pastilă, care se dizolvă imediat în lichidul fierbinte. Vîrî la loc tubul în buzunar, luă cealaltă ceaşcă şi începu să soarbă din cafea.

— Sanda se înapoie şi, după obiceiul ei, se culcă pe divan, întinzîndu-şi picioarele pe un taburet. Se sprijini într-un cot, pe-o pernă de mătase galbenă. Deasupra ei cădea un con de lumină care venea de ta un bec montat în perete, ascuns între două frunze de cristal.

— Aşa după cum prevăzuse Ioanițiu, muzica **o** alina, **o** potolea pe Sanda. Era mulțumită că el se află aici, că n-**o** lăsa singură.

— Ce frumos cîntă ! exclamă ea, strîngînd uşor pleoapele.

— *Tout le long, le long des rues Je m'en vais la nuit venue Chercher jusqu'au petit jour Tout ce qui reste de notre amour*[1]...

— Ce post este, Monte-Carlo ? întrebă Sanda.

— Da.

— Ah, am impresia că ne desparte de lumea aceea nu granițe, ci distanțe uriaşe pe care niciodată n-o să ajungem să le mai străbatem, spuse Sanda cu o privire goală. Şi ce dor îmi este să revăd Riviera! Mi-e dor de peisajul, de oamenii, de viața aceea. Parcă n-am fost niciodată acolo, parcă nu mai există, Val.

— Există, draga mea, totul există ca mai înainte, spuse Ioanițiu, pironind-o fără încetare.

— Ea aproape nu-l vedea, vorbea ca pentru sine :

I O dată cu căderea nopții hoinăresc / De-a lungul, de-a lungul străzilor / Şi tot caut pînă-n zori / Urmele dragostei noastre...

— Unde ? Pe hartă poate, dar nu pentru mine, pentru noi.

— Te asigur c-o să le mai vedem, că într-o bună zi vom uita de acest coşmar în care trăim. Se va termina curînd şi vom respira liberi, vom putea să călătorim, să ne bucurăm de toate frumuseţile naturii, deveni liric Ioaniţiu.

— Îţi mai aminteşti, Val, surise vag Sanda, balul de la Juan le Pin ? Eram mai tînără atunci. Fiecare amănunt mi-a rămas întipărit în memorie atît de viu... Eram îmbrăcată într-o rochie de fay cu tul, aveam o parură din acelaşi material şi purtam în jurul gîtului un colier de perle...

— ...Şi cînd apăreai noaptea prin vreun local, străinii spuneau în şoaptă, admirativ: „Voici la belle roumaine!"[1] spuse Ioaniţiu, nu fără să remarce jartiera care se vedea prin halatul desfăcut uşor pe coapse. Pesemne că sărise încheietoarea şi ciorapul atîrna moale, neglijent.

— El se silea să-i reînvie trecutul, să-i întreţină mirajul lumii de odinioară.

— Îl mai ţii minte pe americanul acela stupid şi de prost gust care plătise cu nu ştiu cîţi dolari un jaz ca să-ţi cînte ţie pe plajă ?

— Bietul de el, era atît de caraghios ! Se îmbăta în fiecare seară ca să-mi dovedească că-i îndrăgostit de mine, spuse Sanda, pe care acum şi această întâmplare, privită de departe, o înduioşa.

— Numai un singur lucru m-a sîcîit: florile pe care le primeai în fiecare dimineaţă la hotel de la un necunoscut. Erau mereu altele şi mereu mai frumoase. Ei bine, ăsta a reuşit să mă facă gelos !

— O, da, erau într-adevăr nişte flori superbe ! îmi aducea toată grădina Rivierei în odaia mea. Ce încîntare a fost, Val ! şopti Sanda, cu glasul muiat de o fericire stinsă şi tristă.

— Ioaniţiu o urmărea fără cruţare, băgînd de seamă că se pierdea în amintiri, se hrănea, trăia cu ele. Reuşise s-o scoată din realitate.

I Iată frumoasa romîncă.

— Nu bei cafeaua? S-a răcit, rosti el intens, împingînd ceaşca spre Sanda.

— Ea o luă în mînă, o duse spre gură, rugîndu-se :

— Haide, Val, mai vorbeşte-mi...

— Ioaniţiu se îndoi de spate, îşi propti mîinile pe genunchi, privind-o din ce în ce mai atent. În acelaşi timp îşi dădu frîu liber fanteziei:

— Totul va fi mai frumos ca mai înainte. Tu ai avut o mare dorinţă să vizitezi Spania, Italia. Vom face aceste călătorii cu maşina. Spania merită să fie văzută, chiar şi cu ruinele ei. Alhambra, Alcazarul, Catedrala din Toledo, la Giralda din Sevilla, grădinile din Cordoba, palatele maure din Grenada... şi pe urmă luminoasa Italie, undeva, într-un port mic şi neînsemnat pe hartă, cu marea albastră, cu soare mult, cu vegetaţia aceea...

— Sanda asculta, vedea cu ochii închipuirii acest drum de strălucire, mai vru să soarbă o dată din cafea, dar îi scăpă ceaşca din mînă, care se rostogoli de pe divan, se sparse de parchet, stropind covorul cu pete cafenii.

— Mi-e rău, spuse, ţintuindu-l pe Val.

— El nu se clinti. Ştia că ea nu mai vedea şi că în clipa următoare se sfîrşea. Faţa ei se făcuse cenuşie, poroasă şi deodată, ca şi cînd s-ar fi frînt ceva înăuntrul ei, căzu pe spate, cu capul pe pernă.

— Ioaniţiu nu putu să se desprindă din loc. O fixa într-una, mirat -— cum trăsăturile ei se schimbau, îi dădeau o expresie ciudată, străină. Buzele se sub- ţiară, pielea pomeţilor era mai întinsă, iar nasul ei mare îi domina tot obrazul. Buzele le ţinea întredeschise, lăsînd să se întrevadă dinţii cu strungăreaţă. În cădere, capotul i se desfăcuse mai mult. Era o femeie oarecare, necunoscută, cu ciorapul lăsat, neîngrijită, nepieptănată.

— Ioaniţiu se smulse de lîngă divan, se repezi la scrin, forţînd sertarul secret, violent şi nerăbdător, îl trase afară, scoase documentele, le împături şi le vîrî în buzunar. Zări în colţul sertarului caseta cu bijuteriile Sandei. încercă o scurtă şovăială, apoi o deschise şi răsturnă conţinutul într-o batistă pe care o înnodă la capete. îşi luă haina de pe scaun, o îmbrăcă şi, cînd ajunse la uşă, simţi un fior de frig în şira spinării. Fără

să vrea îşi ridică gulerul hainei şi mai întoarse o dată capul, încet, spre divanul unde zăcea Sanda, întinsă pe spate, cu visul îngheţat în ochii mari, deschişi...

— Ioaniţiu se năpusti afară, iar în urma lui, în liniştea odăii, mai răsună încă în surdină glasul cîntăreţului:

— *Vagabond sentimental, Mon coeur, danse son dernier bal Pour une ombre disparue Tout le long, le long des rues*[1].

— ...Maşina gonea pe şoseaua pustie. Cerul era la fel de noros, de întunecat, de coborît, gata parcă să strivească pămîntul. Ioaniţiu strîngea volanul, scrutînd cu o privire imobilă şi trează depărtarea.

— Pe mîine, nea Păun.
— Pe mîine.
— Matei, cît era de copleşit de treburi, observă că meşterul era cam cătrănit.
— Nu-i ceva în ordine, nea Păun ?
— E totul în ordine. Mîine începem.
— Sînt pregătite sculele, echipele?
— N-ai nici o grijă.
— Văd că nu prea eşti în apele dumitale.
— Nu sînt, dar o să-mi treacă.
— Pot să te întreb din ce pricină ? E în legătură cu munca noastră ?
— Mai are omu' şi alte necazuri. Nu m-am uitat
— de mult în oglindă, zîmbi Păun.
— ?
— Da, da, să nu crezi că m-am ţăcănit. E bine din cînd în cînd să te uiţi în oglindă. Atunci vezi că ţi-au apărut nişte fire albe pe la tîmple, că nu mai eşti tînăr şi te păzeşti să n-ajungi de rîs. Eu nu m-am uitat de multişor în oglindă, şi din cauza asta nu m-am dezmeticit decît după ce m-am izbit cu capul de perete. Am făcut un lucru urît, trebuie să-l repar şi nu ştiu cum.

I Inima mea, vagabond sentimental, / Rătăceşte în ultimul său vals / De-a lungul, de-a lungul străzilor / După o inimă dispărută.

— Matei nu pricepea nimic şi avea impresia că celălalt vorbeşte fără şir. Nu îndrăzni să-l descoasă şi spuse într-o doară :

— O să faci dumneata cum e mai bine.

— Am să încerc... Pe mîine, rosti Păun, salu- tîndu-l pe tînărul inginer.

— Era întîia oară cînd pleca neînsoţit de nimeni. Ziua se mărise şi era încă lumină. Calea Şerban Vodă se întindea lungă şi nesfîrşită. Cînd sui dealul, clădirea sumbră şi cenuşie a Crematoriului, ca un templu aztec, părea cuprinsă de flăcări. O coadă de fum negru plutea în aer, se legăna şi pieri fără urmă. Deasupra, cerul era aprins de amurg; **o** lumină de purpură, curată, învăluia cartierul, cu copacii, cu casele, cu oamenii, care căpătaseră **o** frumuseţe pe care nu o aveau de obicei. În presimţirea serii ce atîrna deasupra oraşului, nori nemişcaţi se încărcaseră cu această lumină care se stingea în văzduh.

— Niciodată Păun nu înregistrase atît de precis trecerea nesimţită de la capătul zilei spre începutul nopţii. Dar nu, mai era ziuă, chiar dacă unii nori se albăstriseră în zare. Cînd ajunse lîngă casă, lumina arunca ultimele ei pîlpîiri. Mergea de-a lungul gardurilor scunde de şipci, cu aceeaşi strîngere de inimă, ca ori de cîte ori se apropia de poartă. Din acea nenorocită clipă cînd o lovise pe nevastă-sa, Valeria, revedea adesea petele albe de pe obrazul ei — urmele degetelor — şi mai ales înmărmurirea, spaima din ochii fetei sale, Olga. Ar fi vrut să le uite, nu-l lăsau muţenia dureroasă a Valeriei, sfiala Olgăi, o anume sfială pe care n-o avea înainte. Era însă şi simţămîntul apăsător că această palmă nu va rămîne fără răspuns. O cunoştea pe Valeria. în tăcerile ei dospea ţîte un gînd ascuns, neprevăzut. Pînă şi vrednicia ei, zorul de a spăla rufăria, de-a orîndui gospodăria în cele mai mici amănunte, îi deşteptau bănuiala că plănuieşte ceva rău şi ar fi vrut s-o oprească, să stea odată de vorbă cu ea, asupra temeiului vieţii lor, pe care nimic dinafară nu-l clintise. Nu găsea prilejul, sau mai degrabă nu găsea acele cuvinte potrivite, adînci şi adevărate care să deschidă înţelegerea ei. Şi de aceea amîna, deşi căsnicia lui era

amenințată. De fapt, Păun n-o credea ; el știa că trăiește în această realitate care se numește Valeria, Olga, Biță, într-un cuvînt familia sa, cu atîta trudă înjghebată, în care se dăruise în întregime, unde erau rădăcinile ființei sale. El nu-și închipuise vreodată că ar putea fi smuls de aici, nici că această realitate ar putea să se șubrezească, să se clatine, să se destrame. Aici erau totuși certitudinea, bucuria, tot ce avea mai bun în existența lui.

— în casă n-o află decît pe Olga care ședea la masă, cu capul în mîini.

— — Bună seara, Olguța.

— Bună seara, tată ! se întoarse fata spre el, cu o față plînsă.

— Unde-i mama ? Și Biță ? întrebă el cu un fior.

— Au plecat la bunici.

— Și cînd se înapoiază ?

— Nu știu. Mama a spus să te îngrijesc eu pe dumneata. Vrei să mănînci, tată?

— Păun, rezemat de ușor, încremenit, își rotea privirea prin casa goală și tristă. Se străduia să se adune, să ia o hotărîre.

— Nu mi-e foame, Olguța. Tu ți-ai făcut lecțiile ? rosti el, fără noimă.

— Nu.

— De ce ? se miră Păun.

— N-am putut.

— Îi mîngîie părul blond și mătăsos.

— Fii cuminte, Olguța. Apucă-te și-nvață. Eu mă duc s-o aduc pe mama și pe Biță. În două ceasuri sînt înapoi. Să încui ușa pe dinăuntru și să nu deschizi pînă nu venim noi.

— Cu ce-ai să te duci, tată ?

— Iau vreun autobuz sau vreun autocamion. Tu fii cuminte și așteaptă-ne.

— Peste o jumătate de oră, Păun era pe șoseaua Pan- telimon. Se plimba pe marginea trotuarului, doar- doar se va ivi un autocamion, o căruță, care mergea spre Brănești. Se înnoptase de-a binelea și el, în mijlocul șoselei, oprea cîte un vehicul în nădejdea că măcar unul îl va lua și-l va lăsa în sat sau pe undeva, în apropiere. Mai toate aveau însă altă direcție. Unii șoferi nici nu frînau și

Păun sărea deoparte, ca să nu dea peste el. Cînd era să piardă speranța, îi veni ideea să intre în circiuma din colț. Cine știe, poate careva să poposească acolo și-o să capete o informație. Avusese o bună inspirație, căci nu-și isprăvise cinzeaca de țuică și un autocamion greu, încărcat cu cherestea, stopă la bordură. Șoferul, un zdrahon de bărbat, cu ajutorul lui comandară și ei cîte o cinzeacă, pe care o consumară în

— picioare, la tejghea. Păun îi lăsă să bea şi cînd îi văzu gata de plecare, îl întrebă pe şofer :

— încotro, tovarăşe ? N-ai cumva drum spre Brăneşti ?

— Nu, dar trec pe la vreo trei kilometri de comună.

— Mă iei şi pe mine ? Te cinstesc.

— Nu mă cinsti, că eu am cinste destulă. Vino, da-n cabină n-am loc.

— Unde-o fi.

— Atunci, pofteşte.

— Păun săltă în autocamion, ghemuindu-se într-un ungher, cu spatele la stivă, ca să fie ferit de vînt. Era un loc bun, adăpostit. în oraş, vîntul nu sufla prea tare. Dar cînd autocamionul ieşi în cîmp deschis, Păun îşi ridică gulerul paltonului şi-şi îndesă căciula brumărie pe frunte, căci aerul era iute şi rece. Ca să mai alunge frigul, amorţeala, îşi aprinse o ţigară, urmărind lumina farurilor care mătura şoseaua. în marginea drumului, de-o parte şi cealaltă, zărea în fugă cîte o ogradă, un perete alb de casă, cumpăna unei fîntîni. Vîntul îi aducea în nări un miros reavăn de pămînt, de frunziş crud, dar dincolo de fîşia luminoasă a farurilor nu distingea altceva decît cîmpul negru contopit cu întunericul nopţii. Ici-colo, la mari depărtări licăreau becurile din vîrful stîlpilor, ca nişte semnale pentru un călător necunoscut. La o încrucişare a şoselei, autocamionul frînă. Uşa cabinei se deschise şi şoferul strigă :

— Aici te dai jos ! Ia-o la stînga, mereu înainte, şi ajungi la Brăneşti.

— Păun coborî, mulţumi şoferului şi o porni mai departe, pe acel drumeag lăturalnic. Pămîntul nu era zvîntat şi i se lipea de tălpile bocancilor. îi îngreuna mersul, îl obosea. O luă mai pe margine, unde crescuseră fire de iarbă. Era lunecos şi dedesubt chiftea apa neabsorbită de pămînt. în curînd îl pătrunse umezeala la picioare. După o jumătate de ceas se arătară şi primele aşezări ale satului. Era plin de noroi şi istovit cînd nimeri casa socrului său, pe care o recunoştea printre altele şi după felinarul din curte. N-avea nici un rost felinarul, deoarece nu ardea, dar bătrinul se fudulea cu el şi nu

voia să-l scoată din ogradă. Cînd puse mîna pe clanţă, se repeziră dulăii, muşcînd şipcile. Nu fu chip să-i astîmpere. Cei din casă nu dormeau ; în săliţa din mijloc şi în camera de-alături, de oaspeţi, era lumină. Păun bătu în poartă şi strigă :

— Nea Ciochină ! Deschide, nea Ciochină !

— Cîinii lătrau de sculau satul. Uşa de la intrare se

— crăpă puţin şi-n prag ieşi un bătrîn încă zdravăn, cu capul descoperit, cu surtucul pe umeri :

— Care eşti, mă, acolo ?

— Eu sînt, Vasile! Ce, nu mă mai cunoşti, tată-socrule ?

— Ciochină goni zăvozii, lovindu-i cu piciorul. Descuie poarta.

— Tu erai, Vasile ? Ai întins drumu' pînă acilea!

— L-am întins. Am venit să-mi iau nevasta şi băiatul acasă.

— Păi, de ! mormăi bătrînul.

— Păun se curăţă de noroi, abia acum vedea că şi pantalonii îi erau murdari ; se stropise pe manşete şi pînă mai sus, aproape de genunchi. „M-am făcut ca dracu," bombăni el, ştergîndu-se pe tălpi cu un şomoiog de paie.

— Cum intră în casă, bătrîna începu să se smiorcăie :

— Ce-aţi avut, maică, de v-aţi certat ? Ce-a fost între voi că şi-a luat fii-mea lumea-n cap ? Să pat aşa ruşine, vai de bătrîneţile mele !

— Ia nu mai boci. Ei s-au certat, ei s-or împăca. Tu nu te amesteca, o bruftului bărbatu-său.

— Ce-mi bagi muta-n gură ? Valeria îi fii-mea şi...

— Ei, na ! Că a mea n-o fi. Du-te dincolo, că adoarme băiatul, îi spuse bătrînul lui Păun.

— în odaie era cald. Copilul ațipise. Valeria auzise lătratul clinilor, vocea bărbatului ei, scuturatul tăl- "pilor. Rămase nemişcată pe marginea patului. Nu se urni nici cînd Păun se lăsă ostenit pe o laviță, cătînd lung la băiatul lui care dormea învelit într-o pătură de lînă. Valeria îşi ținea capul plecat, buzele strînse şi-şi privea bărbatul pe sub sprîncene ; îl vedea rupt de oboseală, cu țepii bărbii crescuți, înnoroiat ; în inima ei se strecură un fir de duioşie pentru omul ăsta cu ochii focoşi, care acum stătea dinaintea ei întunecat, mut, stînjenit. Sau poate că era atît de obosit, de flămînd, că n-avea putere să vorbească. Ea se ridică de pe pat şi vru să iasă ; se împiedică de privirea lui mare, întrebătoare :

— Să-ți încălzesc puțină ciorbă, ți-o fi foame.

— Nu-mi este. Vino-ncoace. înveleşte copilul şi să mergem acasă.

— Ce nevoie ai de mine ? Ai alta mai tînără.

— —■ N-am pe nimeni decît pe tine şi copiii. Ce-ai făcut tu se potriveşte unor tineri necopți, nu nouă care sîntem nişte oameni în vîrstă, trecuți şi prin bine şi prin rău.

— Tu te mai crezi tînăr.

— i— Ştiu că nu mai sînt, oftă Păun. Mi s-a întîm- plat şi mie ca la unele pîraie care primăvara se umflă şi se revarsă peste maluri. Pe urmă îşi retrag apele, se adună şi curg mai departe, liniştit, în albia lor. Drept să-ți spui, poate că nici atît n-a fost. Şi nici n-o să mai fie.

— M-ai amărît din cale-afară, ba m-ai şi lovit, rosti înecat Valeria.

— N-am vrut. N-a fost nimic între mine şi cealaltă. M-am amețit eu singur, ca un prost bătrîn. S-a isprăvit. îmbracă-te, ia copilul şi să mergem.

— Ea stătea țeapănă şi, fiindcă nu ştia ce să facă cu mîinile, aranja pătura copilului, fără să dea semne că ar vrea să-l urmeze.

— Nu sîntem de azi, de ieri împreună şi nu te lepezi de ce-i al tău cît ai bate din palme.

— Tu te-ai lepădat.

— N-aş fi venit după tine.

— Unde să car copilul noaptea ? O să dorm aici, rosti ea cu fruntea încrețită, coborîtă.

— El văzu că umerii îi tremurau uşor, că în sinea ei era îndoită şi că numai din mîndrie se ținea tare.

— —- De ce să dormi aici? Nicăieri nu te odihneşti mai bine decît în patul tău. Şi sînt frînt, Valerio ! Iar mîine în zori trebuie să fiu la uzină. începem lucrările la laminoare. Trei zile şi trei nopți o să dureze operațiile. Toată revizia cade pe capul meu. Cum o să fiu cu mintea limpede, dacă nu sînteți toți laolaltă, acasă ? Şi Olguța e singură, ne-aş- teaptă.

— Valeria era muncită în cugetul ei. Bărbatu-său se ridică de pe laviță. îşi lăsă brațul pe umerii ei, moale :

— Haide, îmbracă-te. Vorbesc cu tata-socru să înhame caii la căruță, să ne ducă pînă-n şosea, la capătul liniei. La unsprezece sîntem acasă. Mai prind şi eu cîteva ceasuri de somn.

— În grajd, la lumina chioară a unei lămpi ce spîn- zura de o grindă, Păun îi ajută socrului să scoată caii şi căruța în ogradă. După ce înhămă dobitoacele, Ciochină umplu căruța cu fîn uscat, încropind un culcuş cald pentru Valeria şi copil. Îi înveli pe deasupra cu un pled gros şi aspru. Se urcă pe capră şi dădu bice cailor. Păun şedea alături de el şi, din cînd în cînd, întorcea privirea spre ai săi. De data aceasta fu mai norocos, căci îndată ce ajunseră la capătul liniei, cotea un tramvai cu vagoanele goale.

— Păun ținea copilul în brațe, temîndu-se ca uruitul roților să nu-l trezească. Băiatul dormea însă dus, înfăşurat în pătura lui de lînă şi de la cobo- rîre pînă acasă, taică-su îl purtă lipit de piept. Îi amorțiseră brațele, dar nu voia nici să-i schimbe poziția, nici să-l dea Valeriei. Acasă, Olga îi aştepta cu luminile aprinse. Păun ciocăni în fereastra

— geamlîcului. Fetița le deschise imediat. Sări »-o îmbrățişeze pe maică-sa, pe taică-su.

— Am făcut focul şi am pus mîncarea la încălzit, spuse fata, foindu-se zăpăcită printre ei.

— -— Sst! Potoleşte-te, rosti maică-sa. Să-l culc mai întîi pe băiat.

— După cîteva clipe, Valeria se întoarse în geamlîc, şi pregăti masa.

— Vasile, vino să mănînci, îl chemă nevastă-sa.

— —■ Mi-a pierit foamea.

— Nu se poate să te culci flămînd. Treci de mă- nîncă.

— Păun se supuse. înghiţea dumicaţii încet, rar, răpus de oboseală. Jumătate din mîncare rămase în farfurie. Se sculă, se dezbrăcă alene şi se băgă în aşternut. Între timp, Valeria spălă vasele, deretică, şi cînd isprăvi, îl găsi pe bărbat-su adormit, gemînd uşor în somn. îşi scoase şi ea veşmintele, îşi puse o cămaşă de noapte, se strecură în pat şi stinse lumina. Cînd se obişnui cu întunericul, izbuti să-i desluşească obrazul; îi auzea şi respiraţia chinuită, gemetele ; se zbătea în somn. Valeria vru să-l deştepte, dar pe cînd se răsucea în pat, Păun simţi pîntecele cald al femeii sale ; geamătul se prefăcu într-un suspin. Mîna lui, oarbă, îi pipăi mijlocul, îl cuprinse şi se lipi de trupul ei. Valeria nu-l îndepărtă. El îşi căută culcuşul, matca lui, şi cînd o dibui, se linişti cu încetul şi nu mai gemu. Valeria îi veghe cîtăva vreme somnul, răsuflarea regulată, apoi adormi în braţele bărbatului ei.

— Cam în acelaşi timp în care Păun se înapoia acasă, Liza ieşea cu Tosca de la Operă. El era vesel şi o ţinea de mînă, să n-o piardă în îmbulzeală. De cum scăpară din mulţime, începu să discute spectacolul, în special partea de haz. Era dăruit şi imita destul de exact pe unii actori, în gesturi, în mimică. Ea îl asculta şi rîdea zgîrcit, nu ca altădată, deschis, sonor, ca nişte clopoţei de argint. Parcă se temea, se stăpînea să fie prea bucuroasă, sau poate ascundea ceva, care o oprea să rîdă din toată inima. E adevărat că după împăcarea lor Liza nu mai era ca înainte. Totuşi, lui Tosca i se păru ciudată în astă-seară. Era absorbită şi-o surprinsese de vreo două ori că nu era atentă nici la spectacol, nici la ,ce-i spunea el. Crezu că se plictiseşte, dar ea susţinea că dimpotrivă îi plăcea foarte mult. Liza nu voia să-l întrerupă, era însă

într-adevăr preocupată de altceva. N-ar fi putut să explice de ce simțea că în seara asta îi va spune neapărat ceea ce se petrecuse între ea şi Păun. De data aceasta nu se mai sfătuise cu Geta, fiind sigură că şi ea ar fi în-demnat-o. Fiecare lucru, cît de mic, pe care-l tăi- nuieşti, roade şi fărîmițează legătura cea mai trainică. Între ei nu trebuia să existe nici un punct neclar, nimic care s-ar fi putut întoarce împotriva ei. Totuşi Lizei îi era puțin frică, şi-l luă de braț, încurajîndu-l să imite mai departe. Pe furiş, oblic, ea îi cercetă obrazul ascuțit, trăsăturile mobile, ochii galbeni şi inteligenți. Îi era drag totul în băiatul ăsta ; cum purta bascul pe ceafă, cum îşi înfăşură gîtul subțire cu fularul lui cu pătrățele, cum îşi înălța umerii, nepăsător. La pod, lîngă lampadarul luminat, el se desfăcu de brațul Lizei şi cu o mînă întinsă spre cer şi alta dusă la piept lansă o imprecație mînioasă împotriva zeilor. Apoi glasul îi scăzu, deveni gros, surd, spatele i se înco- voie, ca unui om zdrobit de soartă :

— Ei, ce zici, Lizico ? Am talent, nu ? rosti Tosca, îndreptîndu-şi trupul.

— Grozav.

— Dacă-ți place ție, mă angajez comic la Operă.

— -— Comic ?

— Da, ca să te înveselesc. Astă-seară n-am prea reuşit. Eşti cu mintea dusă-n altă parte.

— E adevărat, sînt, recunoscu Liza. Vrei să ştii de ce?

— Tosca îşi trase bascul, îşi vîrî mîinile în buzunar.

— Este -un „de ce" ? Să-l aflu şi eu, rosti cu vocea schimbată.

— Liza dădu înapoi :

— Lasă, altă dată.

— Nu, acum !

— A fost nea Păun la mine.

— Cînd ?

— —• Acu' cîteva seri, joi, înainte de a veni tu.

— Şi pînă acum de ce ai tăcut ? N-ai avut. curajul ?

— Poate. Dar mai era încă ceva.

— Tosca se depărtă de Liza, mergînd pe marginea trotuarului, apoi reveni lîngă ea :
— Şi ce a fost cu... Păun ?
— Asta-i mai greu de spus.
— Tosca o întoarse deodată cu faţa la el.
— Liza !
— Mi-e greu pentru tine, nu pentru mine, rosti ea încet. Nici n-am visat să pice nea Păun. N-a stat mult. Eu te aşteptam pe tine. Alergam mereu la fereastră, şi cînd mi s-a părut că te văd sosind, mă frămîntam ce-ai să gîndeşti tu dacă ai să-l găseşti pe meşter la mine, ce-ai să faci ? M-am zăpăcit şi, speriată, am stins lumina. Am auzit paşi pe culoar, dar nu erau paşii tăi. Nea Păun însă a reaprins numaidecît lumina şi a strigat cu mînie la mine : „Da' cine sînt eu ?" îmi venea să intru în podea de necaz, de ruşine, nu trebuia să sting lumina. Un om ca nea Păun nu se piteşte pe întuneric, şi nici n-avea pentru ce. Şi eu, de asemenea, n-aveam pentru ce, dar îmi pierdusem cumpătul.
— Tosca se depărtă din nou de ea, mergînd pe marginea trotuarului. Fata se simţi părăsită, singură.
— Vino lîngă mine, se rugă Liza.
— Tosca strînse din umeri. Liza se uită cînd la el, cînd la apa uleioasă a Dîmboviţei, în care sclipeau luminile de pe poduri.
— •— După ce ne-am împăcat, mi-ai făgăduit c-o să ai întotdeauna încredere în mine. Eu nu ţi-am ascuns nimic nici atunci, nici acum. Văd însă că nu înţelegi.
— Ce a căutat la tine ? Ce mai voia ?
— În legătură cu mutarea mea din schimb. Mi-a cerut să rămîn... pînă s-or termina lucrările. Pe urmă să fac ce vreau.
— Şi tu ce-ai răspuns ?
— Rămîn.
— Tosca veni lîngă ea, fixînd-o cu pupilele lui gălbui, deschise.
— Era vorba că te muţi.

— Nu pot. E nevoie de toți oamenii. Şi tu eşti în echipă.
— Cu mine e altceva. De n-ar fi Zâne, ceilalți, aş pleca.
— în toiul lucrărilor ?
— După ce s-or termina. Tu rămîi numai pentru că aşa vrea Păun.
— , — Nu-i adevărat. Eu vreau.
— Oare ?
— Nu sînt mai prejos decît tine.
— Te-ai gîndit bine, Liza ?
— Bine, Tosca. Mi-ar fi silă de mine dacă aş face altfel. Şi o să lucrez mai departe, orice ar fi să se întîmple între noi.
— Ți-este indiferent ?
— ·— Nu-mi este. Eu țiu la tine. Da' nu plec din echipă. Nu pentru Păun, cum îți închipui tu, pentru...
— Salutare, Liza !
— Tosca !
— Tînărul se opri la doi paşi de ea, cercetîndu-şi încruntat vîrfurile pantofilor.
— Asta-i tot ce ai să-mi spui ?
— —■ Cam asta.
— —■ Noapte bună.
— Fata îl urmări cîteva clipe îndepărtîndu-se, cu mîinile vîrîte în buzunare, cu mersul lui repede şi puțin săltat, pînă deveni o siluetă ce se pierdea în noapte. Se urcă în primul tramvai şi coborî la barieră. O lăsase singură în drum. Ce voia el ? Ce era în capul lui ? În sinea sa, Liza i se împotrivea : „Aşa cum vrei tu, nu mai poate să fie. Eu nu mai sînt o fată zburdalnică şi aiurită care nu ştie ce-i cu ea. înainte răbdasem înjurături, răbdasem să şi fiu bătută de Spiridon. Asta a fost de mult, de foarte de mult, şi eu nu mai sînt aceeaşi. Țin la tine pentru că tu eşti un băiat bun, pentru că eşti altceva, dar trebuie să pricepi că şi eu sînt alta. Altminteri n-o să putem fi împreună. Şi nu e cazul să plec din echipă". În pornirea ei, Liza ar mai fi voit să-i spună că în acest timp cîştigase un lucru de preț, de care era conştientă şi mîndră, şi că

nu va renunța la acest lucru pentru oricine ar fi, şi nici pentru el, Tosca. Dar cînd înălță ochii la fereastră şi văzu lumină în cameră, gîndul i se întoarse la soră-sa, Aneta. O fi fost undeva cu Savu şi s-o fi înapoiat de curînd. Erau mereu laolaltă, nedezlipiți, şi cu toate acestea, Neta nu-i pomenea nimic despre căsătorie. Cînd o înghesuia cu întrebările, se mulțumea să-i răspundă atît : „Am să-l aştept !" Dacă se hotărîse să-l aştepte, de ce nu se căsătorea cu Savu ? Oare nu voia să se lege ? însemna că nu ținea la el, dar ea, Liza, îşi dădea seama că Anetei îi era drag şi se zbuciuma din pricina lui. Ea fusese dintotdeauna o fire mai închisă. Pesemne exista o cauză că nu voia, pe care nu izbutea s-o pătrundă. Și era sora ei, împărțeau deopotrivă masa şi patul şi nu ştia ce dospeşte în inima ei.

— În ultimele zile, Aneta stătea foarte puțin acasă. Savu o lua cu el pretutindeni, în oraş ; nu se mişca un pas fără ea. La rîndu-i, Aneta era nerăbdătoare. Făcea treburile în grabă, se spăla, se îmbrăca, în- vîrtindu-se prin odaie de parcă o strîmtorau pereții. Nu-i tihnea liniştea pînă nu venea Savu.

— Aveau un fel de înfrigurare de-a fi unul cu celălalt cît mai mult timp, de-a se smulge din curgerea lui, căci momentul despărțirii lor se apropia. Și cu cît fugea timpul, cu iatît Aneta simțea că nu se va putea rupe de Savu, pregătindu-se să ia asupra ei lipsa lui, şi depărtarea şi lunga aşteptare. O dată cu această hotărîre, se statornici în ea o seninătate, ca în fața unui lucru de neînlăturat. Savu trebuia să plece. Și ea va fi a lui Savu.

— Liza o găsi şezînd pe divan, cosîndu-şi un nasture la bluză. Er,a în cămaşă, cu părul desfăcut, negru, lucios şi vălurit pe umeri.

— încă nu te-ai culcat ? rosti Liza.

— Abia m-am întors şi eu acasă. Nu te-ai întîl- nit în colț cu Savu ?

— Nu, nu l-am întîlnit.

— Peste cîteva zile pleacă din țară, spuse Aneta.

— O dungă îi răsări între sprîncenele îmbinate şi

— frumos arcuite.

— Și tu... voi ce faceți ? rosti Liza.

— -— Mîine ne ducem la oficiu cu actele.

— Liza scoase un mic strigăt de bucurie. Aneta o strînse cu putere în brațe.

— Te-a convins, încăpățînato ! De ce l-ai chinuit ?

— Pe mine m-am chinuit. Să fii c-un bărbat cîteva ceasuri şi apoi să nu->l mai vezi doi ani !

— O să vă scrieți.

— Nu-i totuna. Ai numărat cîte zile şi cîte nopți or să treacă pînă o să fim iar împreună ?

— Dacă-l iubeşti, ¡ai să-l aştepți, spuse Liza.

— Eu o să-l aştept, dar el ? se dezvălui, fără să vrea, Aneta.

— El, ce ? se tulbură Liza.

— Nimic, nimic... sînt o nebună...

— Ai să fii doar nevasta lui !

— Da, o să fiu nevasta lui şi-o să-l aştept, rosti Aneta, sculîndu-se.

— întinse bluza pe spătarul scaunului şi începu să se pieptene.

— N-ai încredere în Savu ? o scormoni Liza.

— Altcum m-aş mărita cu el ? Da' prea a venit repede, nici nu m-am dezmeticit. Şi cînd o să deschid bine ochii, o să mă trezesc singură.

— Mai sînt şi eu aici.

— Aneta surise.

— Trebuie să stau la socri. O să vin însă la tine în fiecare zi. Îl ai şi pe Tosca.

— Liza se duse la fereastră, lipindu-şi fruntea de geamul rece.

— Sigur, îl am şi pe Tosca, murmură, ferindu-şi privirea împăienjenită.

— Satul Rîpele îşi merita numele. Era aşezat chiar la poalele muntelui, pe-o înălțime; o uliță lungă de vreo trei kilometri îl străbătea de la un capăt la celălalt, cu case mărunte în diferite culori, albastru, ocru, gri, şterse de ploi şi de vechime. Cele mai multe n-aveau ferestrele la fațadă, iar cele care le aveau erau înguste şi oblonite. Porțile toate erau masive, din blăni de stejar,

închise cu zăvoare de fier. Pe o latură şi cealaltă a uliţei, sub podeţe, se întindeau nişte jgheaburi de lemn, prin care curgea la vale o apă limpede şi iute ce venea de sus, dintr-un izvor al muntelui. în unele locuri, lîngă poartă, se înălţa falnic cîte un brad subţire şi cojit, cu o măciulie de frunze în vîrf. Era semn că la acea casă se află fecior neînsurat.

— La cea mai izolată gospodărie trase Anatol în gazdă. De aci, din odaia lui, avea perspectivă şi asupra văii largi, strînsă într-o centură de munţi îndepărtaţi, şi asupra satului, el însuşi răsfirat la temelia unui munte, al cărui urcuş pornea chiar din hotarul aşezării. Noaptea, cînd nu dormea, Anatol auzea vuietul apei repezi în jgheaburile de lemn. Avea insomnii, căci încă nu se obişnuise cu aerul, cu oamenii, cu priveliştea impunătoare şi sălbatică.

— De altminteri, ţăranii erau reţinuţi şi neprimitori, cu o mîndrie calmă în privirea lor rece şi bănuitoare. Păreau dintr-o rasă foarte veche, ceea ce se putea lesne deosebi într-o anume împietrire şi nobleţe a trăsăturilor, ca şi în ţinuta şi rostirea înţeleaptă, cumpătată, păstrată din generaţie în generaţie.

— Fără ajutorul învăţătorului, Anatol n-ar fi obţinut gazdă. Tot el îl mai salvă din vreo două încurcături. Ducîndu-se la circiumă, cu blocnotesul de schiţe, începu să creioneze un tip de ţăran bătrîn, cu faţa zbîrcită ca o coajă de copac. Acesta stătea la o masă cu alţi soţi, care deopotrivă cu el beau cu gesturi măsurate, grave, rituale, scoţînd rar cîte un cuvînt. Pe nesimţite, cîţiva se furişară în spatele pictorului, muţi şi ameninţători. Unul îl lovi peste umăr şi-i smulse blocnotesul din mînă.

— No, satano, tu furi chipul lu' moş Cotoară !

— îl apără învăţătorul de ciomăgeală, dar oamenii

— continuau să-l privească pieziş, nemulţumiţi.

— Altă dată, Anatol îl sfătui pe un vecin care făcuse un herpes îngrozitor pe buză să ia de la farmacie cîteva pastile de sulfamidă şi să le înghită cu apă. Acela, neîncrezător, mîrîise :

— Cum să bag alea în pîntece, că doară rana-i. pe gură ? îți bați joc de mine, domnişorule ?

— Anatol vru să-i explice că prin circulația sînge- lui leacul ajungea la buză, dar omul îi întoarse dosul supărat şi nu-i mai dădu nici bună ziua.

— Datorită învățătorului, Anatol izbuti să le intre oarecum în voie, mai ales fiindcă îl vedeau harnic şi le prețuia „răchia", o băutură tare care-ți jupuia pielea gîtlejului. Să se lege cu ei nu reuşise. Era un străin şi-l întîmpinau cu aceeaşi suspiciune şi mutenie a feței. îi lăsă în pace. O pictă pe fata gazdei, frumoasă şi gingaşă, nu fără să fie vegheat de mai- că-sa, care nu se clintea cîte două-trei ceasuri de pe scaun.

— După aceea ieşi pe cîmp în căutarea unui peisaj. Colindă împrejurimile şi lucră o pînză, fără chef.

— Priveliştea era abrupta, interesantă, lui Anatol insa nu-i excita inspirația.

— într-un amurg, pe cînd se înapoia acasă, un tropot înfundat, sub care duduia pămîntul, îi izbi auzul. Părea că undeva, departe sau aproape, se prăvăleau nişte stînci. Cînd ajunse în vale, rămase pironit locului. O turmă imensă de drigane, cu coarnele mari şi răsucite, cu ochii roşii, cu pielea neagră, lucioasă, ca nişte arătări de smoală, se rostogoleau în goană, mugind. Anatol avea impresia că în năvala lor, animalele vor zdrobi totul în calea lor. Alergau cu botul în pămînt şi cu coarnele în vînt, ascuțite şi fioroase. Şi abia după ce se obişnui cu ele, ob - servă în margini păzitorii, care le domoleau şi le stăpîneau cu strigăte, încetinindu-le goana în hotarul satului.

— Anatol îşi alese un dîmb de unde putea contempla liber acest spectacol. Cîteva zile în şir urmări înapoierea driganelor, luînd numeroase schițe. Cînd crezu că făcuse destule, se apucă de lucru la tablou, în odaia lui. în numai trei şedințe isprăvi pînza. îşi aprinse pipa examinînd tabloul cu o deosebită satisfacție aşternută pe obraz. Lucrarea era concepută în triunghi; sus, o fîşie de cer, profundă, de un albastru dens, care printr-un efect de perspectivă avea totuşi vastitate. De acolo coborau, ca o avalanşă, creşteau, ocupau întreaga suprafață a pînzei

driganele negre şi înfricoşătoare, cu ochi incandescenţi, ca nişte animale superbe în forţa lor întunecată.

— Anatol se scărpină cu coada pipei în creştet, apoi se tolăni pe pat, cînd se deschise uşa şi gazda îl chemă la masă. Privirea ei căzu pe pînza de pe şeva let, în plină lumină, şi femeia scăpă o exclamaţie de minunare : — Tulai Doamne, că dă peste noi ! Anatol rîse. Mîncă zdravăn la masă, fu vesel, n<ssinchisindu-se de morocănoasele sale gazde. După aceea coborî în sat, se plimbă prin împrejurimi,

— decis să-şi adune calabalîcul şi să plece a doua zi de dimineaţă. Era prea singur şi nu se putea împăca cu oamenii de aici. Pe de altă parte, nici Octav nu se arătase. Pesemne că era ocupat şi că- nu mai venea. Păcat ! L-ar fi ispitit „Poiana Doamnei". întrebase gazda, care nici măcar n-auzise despre o asemenea poiană. Oricum, el era mulţumit că nu-şi irosise vremea inutil. Lucrase cîteva pînze. în noaptea aceea dormi tun.

— Nici nu se luminase bine de ziuă, cînd fu sculat de nişte bătăi în uşă. în prag se afla Octav. Anatol îşi frecă pleoapele, somnoros :

— Ai venit cu noaptea-n cap, bombăni. A ce miroşi tu, spune, adulmecând izul iute pe care-l răspîndea Octav.

— Am călătorit c-un personal de la Cluj încoace. Oi fi mirosind a zer. Să mă odihnesc şi eu un ceas, apoi mergem. E un urcuş greu. Ajungem 1a „Poiana Doamnei" cam la amiază. Se vesteşte o zi frumoasă, cu soare.

— Octav îşi desfăcu rucsacul, îl puse într-un colţ al odăii, laolaltă cu şevaletul, cutia de culori şi cîteva pînze preparate.

— Mi-e somn, mă, spuse Anatol.

— Spală-te cu apă rece şi o să-ţi treacă.

— Anatol se mai foi prin încăpere, boscorodind,

— dar somnul îi pierise. îndată ce se spălă cu apa rece ca gheaţa, pîcla ce-i mai învăluia creierii se risipi. încălzi două ceşti cu cafea neagră, concentrată, tăie pîinea în felii, le unse cu unt, aduse şi o bucată de -brânză, pe care le aşternu pe masă.

— Pe cînd mîncau, Octav cercetă amănunţit tablourile lucrate. Rămase cu ceaşca la gură. Anatol îl observă atent; prima reacţie fusese de uimire, apoi

fizionomia lui se posomori, închizîndu-se într-o lungă tăcere. Şi deşi Anatol văzu lămurit că celălalt era ros de o invidie tăinuită şi se aştepta la o depreciere, ea nu-i putea însă modifica starea sa de seninătate lăuntrică şi-l întrebă oarecum degajat şi chiar vesel:

— Ei, ce părere ai ?

— Este ceva, dar cam prea demonstrativ. Mi-ar Ei plăcut să spargi limita realităţii, rosti Octav, agi- tîndu-se.

— Anatol nu-l contrazise. Îi prezentă şi portretul fetei; era lucrat pe un fond roşu, în portul special al satului, cu o ie înfoiată, un pieptar deasupra cu cusături în fir, iar drept podoabă avea o salbă de monezi în jurul gîtului; fata îşi ţinea capul drept, rigid, cu fruntea boltită şi pură, cu ochii albaştri, vitroşi, cu buzele strînse.

— E o ţărancă sau o infantă a Spaniei ?

— Anatol îl privi, luminat de un zîmbet fin, şi începu să-şi adune lucrurile.

— îşi legă şevaletul şi trepiedul, iar cutia de metal cu vopselele şi-o atîrnă de curea pe umăr ; se învîrtea prin odaie ; îi lipsea ceva şi nu-şi amintea ce anume.

— Ce mai cauţi ? rosti nervos Octav.

— Bidonul!

— Era pe o poliţă. îl luă, îl scutură să vadă dacă e plin şi-l agăţă de un nasture al hainei sale păroase.

— Sînt gata ! spuse Anatol. N-o să plec la drum neînarmat. Au ăştia o răchie straşnică.

— în cerdac, Octav îşi puse în spinare rucsacul cu care venise. Gazda îi conduse pînă-n fundul grădinii ; de aici o cotiră pe o potecă mărginaşă, care înconjura coasta muntelui. Deşi nu urcase de mult, Anatol rezista destul de bine. Octav era mai sprinten, piciorul lui avea siguranţă, ca unul obişnuit cu înălţimile. El mai fusese pe-aici, urca adesea pe munte cîte o zi, două, şi era mai puţin împovărat decît însoţitorul său.

— După un ceas, încărcătura ce-o ducea în spate începu să-l apese pe Anatol. Trase o duşcă şi se învioră. Aerul era mai rece, în ciuda soarelui de aprilie,

care se înălța înapoia unei creste stîncoase. Mergînd pe sub coastă nu văzu decît o lumină care înroşea cerul. Poteca n-avşa un Curş regulat, în

— unele locuri se surpa sau se pierdea în desimea pădurii de brazi. Era de mirare cum o regăsea Octav, sărind vadul cîte unui pîrîiaş, care şerpuia ascuns printre pietrele îmbrăcate cu muşchi şi licheni. De undeva, din fundul pădurii, Anatol auzea zgomote, ba chiar distinse un scîrţîit de car, un glas omenesc îndemnînd vitele. Ena o parte umblată. Octav ocolea mereu, depărtîndu-se de orice zvon de viaţă.

— Unde-i „Poiana Doamnei" ? Mai avem mult ? întrebă Anatol.

— Mai este. Ai obosit?

— Nu. Pe unde o luăm? Pe-aici parcă nu calcă nici dracu'.

— E natural. Nu orice muritor poate ajunge la „Poiana Doamnei", rîse sec Octav.

— Aerul devenea din ce în ce mai rarefiat. Anatol simţea oboseala în umeri şi în piept. Noţiunea timpului dispăru. Nu mai înregistra exact de cînd umbla ; de jur împrejur nu erau decît pereţi stîn- coşi, creste ascuţite şi o tăcere gravă, întinsă, unde sălăşluia duhul nevăzut al singurătăţii.

— Făcură un popas. Anatol îşi aruncă povara de pe umeri. Ronţăi nişte pesmeţi. Bău şi o înghiţitură de răchie. Ar fi vrut să se odihnească. Soarele se acoperise de un nor. În jurul lui era o privelişte sumbră şi jalnică, ca după un mare prăpăd. Nici o urmă de copaci. Îi mistuise focul. Pe piatra dezgolită şi ruginie a muntelui creştea o pădure de cioate negre ca nişte capete carbonizate. Frunzele se transformaseră şi ele într-un strat de pulbere neagră. 'Grosimea cîte unui ciot îţi destăinuia că fusese cîndva un copac înalt şi măreţ.

— Anatol lovi cu vîrful bocancului într-un trunchi calcinat, care se sfărîmă şi se risipi. Se înfioră. Ră- tăcij prin acest cimitir vegetal şi pretutindeni se ridicau capetele ciudate şi negre ale foştilor brazi. Ici, colo, de sub pămîntul ars se tîra afară, la lumină, o rădăcină groasă, vie, pe care încolţeau cîteva mlădiţe. Pe Anatol îl cuprinse tristeţea şi vru să părăsească degrabă acest loc. „Poiana Doamnei" descrisă de Octav îl obseda ca imaginea unui paradis terestru.

— Ce-a fost, un incendiu ? se întoarse Anatol. Nu sufăr această mutilare şi incinerare a copacilor.

— Da, a ars pădurea vara trecută. Cîteva nopți a fost un spectacol grandios. Ai fi zis că brazii coborau la vale, ca într-o procesiune de călugări în sutane de foc.

— O procesiune după care a rămas cenușă. E sinistru !

— Octav rămase pe gînduri.

— — Unde e „Poiana Doamnei" ? Sau o fi cumva un miraj ? Urcăm de mai bine de patru ceasuri și n-o întîlnesc nicăieri.

— Mi se pare că am greșit drumul. Ce-ar fi să ne oprim aici ? Peisajul ăsta pe mine mă atrage.

— Pe mine nu. Mă duc mai încolo, poate descopăr altceva.

— Caută. Eu rămîn.

— Anatol se uită în prăpastie, unde se învălătuceau nori scămoși, alburii, care nu te lăsau să vezi pînă în adine. Jnepeni mărunți se cățărau pînă în buza prăpastiei. Aruncă o piatră, crezînd că ecoul rostogolirii se va stinge. Îi iauzi căderea și oprirea, ca și cînd s-ar fi poticnit de o stavilă. Ocoli o ieșitură de stîncă și coborî vreo sută de metri, unde pîrjo- lul nu ajunsese, și se găsi față-n față cu un brad neclintit și falnic, ca o santinelă a acestor locuri aspre. Mai încolo, copacii se îndeseau și ca peisaj devenea neinteresant pentru Anatol. Dar acest brad, care îi anunța pe ceilalți, înalt și măreț, prin desișul căruia se țeseau fire subțiri de lumină, îi scoase o exclamație de bucurie și admirație :

— Frumosule ! Puternicule !

— își desfăcu bidonul de la cingătoare și trase o dușcă bună. După aceea măsură distanța, perspectiva, fixă șevaletul, cartonul și se apucă de lucru. Trecuse bine de amiază cînd îl pocni o foame strașnică ; cele de-ale gurii erau în rucsacul lui Octav.

— își strînse calabalâcul, pe care-l săltă în spinare, ținînd în mînă, ferit, cartonul încă ud de vopsea. Era mulțumit și cînta în surdină, sau se distra, strigînd :

— Octav ! Octav !

— Cînd Anatol se apropie de el, celălalt întoarse pînza.

— Ce vrei ?

— Mi-e foame. Eu am terminat. Tu ?

— Și eu.

— Se aşezară pe cîte un ciot şi puseră pe o bucată de hîrtie pîinea, brînza, un salam ţărănesc ardeiat şi mestecară cu poftă; Anatol era bine dispus, pe cînd Octav avea o nervozitate mocnită, o sclipire iute în privirile care mereu se îndreptau spre pînza lui, parcă i-ar fi fost teamă să nu i-o fure cineva. Cînd isprăviră de mîncat, Anatol îşi aprinse o ţigară. Octav făcu la fel, fumînd grăbit şi cătînd la Anatol, de la care aştepta un semn sau ceea ce trebuia să vină de la el acum, în clipa asta.

— Hai, arată-mi pînza ! rosti Anatol, sculîndu-se.

— Octav sări în picioare :

— Nu !

— Nici atîta preţuire nu-mi acorzi ? rosti Anatol vesel şi mirat de ciudăţenia lui.

— Ţii tu la asta mult, foarte mult ? spuse febril Octav.

— Fireşte, sînt curios, mai ales că pînă acum n-am văzut nimic de tine.

— Dacă ai fi fost în atelierul meu, ţi-ar fi fost mai uşor să te familiarizezi cu această viziune onirică a artei, care, după mine, exprimă însăşi esenţa realităţii.

— Arată-mi odată, dom'le ! rosti nerăbdător Anatol.

— Octav.îl pironi cu ochii lui vineţi şi spuse:

— Bine, fie.

— înainte însă de-a fixa pînza pe şevalet, îi indică unde să stea, un loc mai prielnic pentru a-i contempla lucrarea. După ce isprăvi cu aranjatul pînzei, din- tr-un pas fu lîngă Anatoi care privea mut .tabloul. Desenul era stîngaci, infantil, şi cioatele negre, contorsionate, care în intenţia pictorului trebuiau să dea o impresie de halucinant, erau doar nişte pete diforme ; culorile nu corespondau întru totul şi pictura era a unui diletant ce se chinuia să fie interesant şi original. Dar ceea ce era penibil în această sforţare e că dincolo de bizarerie se vădea neputinţa. Pe Anatoi îl contrarie atît de tare, încît involuntar rîse :

— Ce-i asta, mă ? spuse, întinzînd mîna.

— Adică ? rosti Octav, crispîndu-se. '

— În afară de unele tonalităţi reuşite, e o elucubraţie, spuse Anatoi cu o candoare brutală.

— Octav se învineţi, faţa îi zvîcni şi, înecat de furie, bîigui :

— Cum ?... Tu... tu vorbeşti!... un zugrav de... de ilustrate !

— II lovi peste mînă, îmbrîncindu-l deoparte cu violenţă. Anatoi lunecă pe nişte fărîmături de piatră, îşi pierdu echilibrul şi vrînd să se agaţe de ceva, se răsuci brusc şi căzu în gol. Octav încremenise. Era alb de spaimă. După cîteva clipe, revenindu-şi, începu să-l cheme desperat :

— Anatoi ! Anatoi!

— Pîcla alburie, deasă, îl împiedică să vadă. în sfîrşit, de jos, din adînc, veni pînă la el strigătul celui căzut:

— Octav, ajută-mă. Coboară !

— A, eşti viu ! Atunci du-te dracului !

— Octav îşi adună lucrurile, le legă cu o curea şi cercetă cu privirea micşorată tufişurile de jnepeni, prin care zări un trup omenesc căţărîndu-se anevoie, trudnic. Plecă fără să se mai uite înapoi...

— în prăvălirea sa, Anatoi fu oprit'de crengile jnepe- nilor, izbindu-se la umăr de un colţ stîncos. După ce se dezmetici, încercă să urce. O durere ascuţită îi străbătu omoplatul. Vru să ridice braţul şi nu izbuti decît pe jumătate. Durerea însă îl dezmorţi. îl mai strigă o dată pe Octav, dar nu-i răspunse decît ecoul, începu să se caţăre spre potecă, sprijinindu-se mai mult pe braţul drept şi pe genunchi. Se tîra foarte încet, centimetru cu centimetru, năpădit de sudoare. Se odihnea şi iar relua urcuşul, ferindu-şi mîna stingă. Cînd din greşeală o lovea, suferinţa îi schimonosea obrazul. Îi trebuiră trei sferturi de ceas pînă să ajungă sus. Se odihni din nou, îşi pipăi umărul : „Ori mi l-am fracturat, ori mi-am crăpat osul," îşi spuse. îşi strînse şevaletul şi cartoanele, îşi atîrnă Vie gît cutia cu culori, şi porni să coboare. Soarele apunea, era roşu, sîngeriu. Frigul se înteţise. Anatol nu-l simţea. îl rodea cămaşa lipită de piele ; era scorţoasă. Sîngele curs din rană se închegase într-o pojghiţă uscată. La fiecare mişcare durerea îl săgeta pînă în vîrful degetelor. îşi încleştă dinţii şi nu încetini mersul, ca să nu-l apuce noaptea prin această sălbăticie. Mergea

înainte, neîntrerupt, şi cînd se pomeni pe un platou, fu un moment descumpănit. Nu ştia încotro s-o ia. Descoperi cu o imensă bucurie o cărare şi-i urmă şerpuirile înguste. Coborîşul era lung, nu se mai isprăvea. O forţă izvorîtă din natura lui viguroasă îl mîna mai departe, deşi muşchii picioarelor se contractaseră şi fiecare pas îi cerea un efort chinuitor. După o vreme îi înţepeniră braţul şi ceafa. Ardeau. Fierbinţeala se răspîndea în cap, în ochi. „A început febra," gîndi şi porni mai repede, îngrijorat să nu-i slăbească puterile.

— Pe cer răsăriseră primele stele. Dar nu ele îi atra- seră atenţia, ci sclipirile de lumini din vale. Ca în-tr-un joc, erau cînd foarte aproape, cînd îndepărtate. Erau însă luminile satului. Asta-i redădu speranţa şi-i ţinu trează voinţa. Se mai linişti puţin şi continuă coborîşul. O dată ce atinse hotarul satului, simţi deodată că forţele îl părăsesc. Se tîra, încovoiat, frînt, ud de transpiraţie. Pe cerdacul casei ameţi, se clătină şi se prăbuşi.

— Bufnitura scoase gazdele din odaie. II ridicară cu grijă, îl duseră în camera lui, îl dezbrăcară şi-l întinseră pe pat. Femeia udă o cîrpă curată în răchie şi—i spălă rana de la umăr. Anatol scrîşnea din măsele :

— — Mai încet, te rog, mai încet.

— Printre gemete întrebă de Octav. I se spuse că plecase la gară. După aceea, femeia îi puse o compresă rece pe frunte. Dimineaţa musai îl vor duce la spital, în oraş. „E osu' vătămat," rosti gazda, fără să-l iscodească nici ea, nici bărbatu-său ce se întîmplase. Şi se retraseră tăcuţi, lăsîndu-l singur.

— Anatol se mai calmase; aşternutul era alb şi proaspăt; din cînd în cînd îşi schimba compresa, pe care o muia într-un vas cu apă aşezat alăturea pe un scaun. Peste noapte însă febra crescu. Capul îi era o vîlvătaie, urechile îi vîjîiau. Se lupta din răsputeri să-şi biruie febra, să-şi păstreze luciditatea. Într-un licăr de conştiinţă, se agăţă cu desperare de Irina. Era singura fiinţă în stare să-l ajute, ca să respingă valurile de căldură şi să nu-i rătăcească mintea. Se vedea alături de ea, tineri, bătînd străzile Bucu- reştiului, noaptea, pe lună, cînd oraşul dormea şi blocurile răsăreau albe, ca de var, fantomatice. Ei veneau agale spre centru dintr-un

cartier vechi şi pitoresc, cu mireasmă de salcîm. Ce mult îi plăcea Irinei să umble cu el, să-i dezvăluie colţurile neştiute, tainice, ale oraşului, pline de istorie şi de amintiri. Alteori colindau împrejurimile, vizitînd ctitorii de mănăstiri. Fundeni, Căldăruşani, Balamuci, sau se scăldau în lacuri, iar în amurg poposeau la vreo circiumă care aducea cu o aşezare ţărănească şi priveau raţele care se bălăceau în băltoacă, măcăind zgomotos. Erau ceasuri de tihnă, de calm şi de reculegere, în care se regăseau unul pe celălalt, aşteptînd laolaltă foşnetul de mătase al înserării.

— O ducea pretutindeni pe Irina. O dată fusese cu ea şi la Moşi. Toate o încîntau : înghiţitorul de săbii, femeia cu barbă, acrobaţii, sirenele cu coada de carton argintat. Pocniturile, ţipetele, larma alămurilor îi zăpăceau şi le măreau veselia. El stăruise ca Irina să se dea în lanţ. Era pentru ea o senzaţie nouă, neîncercată ; o săltă în leagăn şi-i prinse centura de siguranţă. Osia începu să se învîrtească o dată cu leagănele de lemn. Mai întîi încet, apoi repede, din ce în ce mai repede. Părul Irinei fîlfîia în vînt, picioarele-i zburau, înaripate. Ea se înălţa, plutea în văzduh, într-o rotire iute şi neîntreruptă. Ah, Irina, nu te mai învîrti atît de repede că ameţesc ! Nu mai pot ! Opreşte-te ! Te rog, opreşte-te !...

— Dintre toţi, Matei era cel mai ostenit, ca unul care nu dormise de loc. Faţa i se lungise, umbrită de barba deasă şi neagră. Ar fi vrut şi el să se culce puţin, dar nu putea. Somnul îi pierise cu desăvîrşire. Era cînd pe platformă, cînd la capătul bancului de filiere, diri- jînd şi controlînd operaţiile. Asta îl ţinea într-o permanentă încordare, cu nervii întinşi. El nu avea calmul lui Păun şi nici placiditatea lui Stere. E adevărat că ei aţipiseră vreo două-trei ceasuri pe noapte. Era totuşi prea puţin ca să nu resimtă oboseala. Nu o arătau însă nici unul, nici celălalt. Stere lucra meticulos, prevăzător ; nu uita nici un amănunt, cît de neînsemnat, din ansamblul operaţiilor. Abia acum, Matei preţuia valoarea colaborării lui.

— Cît despre Păun, era de nerecunoscut. El care nu suferea să-i stai în cale, să-l abaţi de la muncă, nu repezi pe nici unul din oamenii schimbului său care se urcaseră pe platformă. Aceştia se traseră cu grijă deoparte, să nu-i stânjenească pe montatori.
— Păun îi văzu şi le zîmbi :
— Ce-i cu voi, fraţilor, vreţi să dormiţi pe platformă ?
— N-am venit să dormim, spuse Dănilă, dezvelin- du-şi dinţii de tablă.
— Păi, n-am nevoie de voi acu'. Să fiţi aci mîine dis-de-dimineaţă. Pînă atunci mîntuim treaba. Ră- mîne doar Gore la cuptor, cu ajutoarele. Şi tu, Fi- roiule, să vii miîne din vreme. Tosca, du-te acasă. Vii şi tu în zori. Eşti şef de echipă, o să te ajut şi eu.
— Păun avea o sclipire veselă în ochii negri, focoşi. Respira o plinătate, o mulţumire liniştită, care se vădea şi celorlalţi, fără să ştie de unde izvora. Se desprindea la el un aer stăpînit, detaşat, şi chiar o uşoară indiferenţă faţă de ceea ce altădată îi era foarte apropiat. Era un om care depăşise zbuciumul pe care-l trăise. Şi asta-i dădea dreptul să privească lucrurile întrucîtva de deasupra. E ceea ce-l dezarmă pe Tosca. în mod nedesluşit, obscur, simţea că meşterul era altul şi căta la Păun cu nedumerire şi îndoială. Acesta se purta cu amîndoi — el şi Liza — ca şi cînd ar fi fost dezlegat de ei, liber, impunîndu-i iar respectul pe care-l nutrise pentru cel care-l ocrotise şi—1 învăţase un meşteşug. Căldură nu mai era nici de o parte, nici de cealaltă. Apoi Tosca era prea împrăştiat, ca să poată vedea limpede înlăuntrul său.
— ■— Am să fiu la şase fix, rosti, mergînd spre pasarelă.
— E în regulă.
— Păun se uită după el, murmurînd un „Mde, băiatule", care cine ştie de nu închidea o părere de rău pentru ceea ce nu se -mai putea reînnoda între ei, pentru ceea ce se pierduse. După aceea se reapucă de montaj şi nu se mai gîndi la nimic altceva. Dar nu-i fu dat să lucreze în tihnă, căci o ciocnire scurtă şi violentă izbucni între el şi inginerul montator. Acesta, deşi tînăr, era foarte sigur pe el. Era bine pregătit şi avea oarecare experienţă. Nu se

putea însă compara cu aceea a lui Păun, care, dintr-un contact îndelungat cu maşinile, le cunoştea perfect „anatomia", cum spunea inginerul-şef Liteanu. Cînd majoritatea operaţiilor fură terminate, Păun vru să constate funcţionarea unei piese şi spuse :

— Să verificăm mai întîi cuplajul.

— Era aparatul care cupla cutia de viteză cu valţurile, deci una din piesele însemnate ale laminorului.

— *— Nu mâ învăţa dumneata pe mine. Încep de unde cred eu de cuviinţă, îl sfidă tînărul specialist, sîcîit de intervenţiile dese ale meşterului, care era cu ochii pe montatori. Eu conduc lucrările sau dumneata ?

— Dumneata conduci, dar dacă e cazul, te şi învăţ.

— Ei, n-ai decît şi descurcă-te singur ! se enervă inginerul şi, aruncînd cleştele, părăsi platforma.

— Păun nu se sperie prea tare. Dădu instrucţiuni echipei să verifice aparatul de cuplat. După cîteva minute, tînărul se înapoie.

— Nu vrei să mă laşi să lucrez ? întrebă supărat.

— Tovarăşe dragă, eu laminez, de ce dispreţuieşti sfatul meu ?

— Dă-mi pace, meştere ! Nici eu nu sînt un novice, am mai executat montări.

— Păun înălţă din umeri. În fond, celălalt recunoscuse că avea dreptate. Nu voia să-l umilească şi se depărtă. Matei interveni, îmbunîndu-l pe inginer. Erau cam de aceeaşi vîrstă.

— Căpăţînos om ! pufni montatorul.

— E cel mai bun meşter al nostru, îl apără Matei. Nu-i de neglijat, crede-mă, sfatul lui. Şi eu mai am multe de învăţat de la el.

— Da' nici aşa, să mă piseze la cap !

— Ia o ţigară, surîse Matei, oferindu-i pachetul.

— Tînărul montator luă o ţigară şi şi-o aprinse. După

— ce trase cîteva fumuri, rosti ca o scuză :

— De, ce vrei, m-a scos din sărite ! Sînt şi foarte obosit.

— Ce să mai zicem noi, că sîntem nedormiţi de două nopţi. Şi ne aşteaptă a treia noapte fără somn.

— De pe platou, un lucrător îl strigă pe Zâne :
— Tovarăşe Matei, la telefon !
— Cine ?
— Nu ştiu.
— Matei coborî în grabă şi intră în cabina sa. Ridică receptorul; era glasul Irinei:
— Vrei să urci pentru cîteva minute la laborator ?
— Ce s-a întîmplat ?
— Nu pot să-ți spun prin telefon.
— Matei străbătu platoul, îndreptîndu-se spre sălița de unde o scară de piatră ducea la cel de al doilea etaj al laboratorului. Irina era pe culoar. Se retra-seră în fundul lui, lîngă fereastra ce da în hala vastă, tăcută şi pustie. Ea scoase din buzunar o hîr- tie şi i-o întinse. Era o telegramă :
— Ce-i cu asta ? făcu Matei.
— Citeşte.
— Matei o despături şi citi: „Sînt internat la spital. Mi-a fost foarte, foarte rău. Acuma mă simt ceva mai bine. Am nevoie de tine. Vino cu primul tren. Anatol".
— Da, şi ? rosti Matei, înapoindu-i telegrama.
— S-o fi petrecut ceva grav.
— Exagerezi. Scrie doar că sş simte mai bine. Sînt acolo doctori, surori, îl vor îngriji. Cu ce-ai putea să-l ajuți tu ?
— —• Dacă mi-a trimis o telegramă, înseamnă că e necesară prezența mea. Tonul telegramei mă nelinişteşte.
— Şi te duci?
— Am şi luat biletele de tren. Plec cu acceleratul de unu noaptea.
— Nu, mă opun să pleci !
— Pupilele Irinei se dilatară ; cicatricea palidă de pe bărbie se înroşi.
— De ce ? şopti ea. Anatol are nevoie de mine.
— Şi eu am nevoie de tine.
— Dragul meu, fii înțelegător, e un om bolnav.
— Pe care e bine să-l răsfețe Irina, să-şi joace mai departe rolul de soră de caritate. Dar cînd o să se

isprăvească odată ? Cu cine eşti, cu mine sau cu Anatol ?
— Matei, ştii doar că sînt cu tine.
— Îţi aminteşti că-mi spuneai odată, la începutul legăturii noastre, că vrei un lucru întreg şi curat, altminteri nu poţi să trăieşti. Şi eu de asemenea vreau un lucru întreg şi curat, care să fie numai al meu. Nu m-am împotrivit acestei prietenii, dar constat că ea mă înlătură, ori de cîte ori s-ar fi cuvenit să fii lîngă mine.
— E o încercare grea pentru el, spuse Irina, rugător.
— Şi eu am trecut prin încercări mai grele şi nu m-am văicărit. Dar să nu-ţi închipui că sînt un sac nesimţitor, în care se poate da oricît, că nu are nici un răsunet în mine, orice ai face.
— Eşti foarte obosit, nervos, Matei. După ce ai să te odihneşti, ai să judeci altfel.
— Ai observat că sînt obosit ? Poate îţi dai seama că sînt şi în preajma unui eveniment destul de important pentru mine ? Sau asta nu te interesează ? Nu-i aşa?
— Te rog, Matei, încetează.
— Nu pleci !
— îmi impui ? Nu sufăr să fiu constrînsă, spuse ea cu răceală.
— Matei îi apucă încheieturile mîinilor, o imobiliză, vorbindu-i cu răsuflarea iuţită :
— Atunci, spune-mi ce ne leagă, ce este adevărat între noi ?
— Te îndoieşti de mine ? rosti Irina, devenind lividă.
— E un moment cînd trebuie să alegi. Altfel nu se poate.
— Nu mă strînge. Mă dor încheieturile.
— Iartă-mă, spuse Matei, dîndu-i drumul.
— Eşti crud inutil. Anatol nu-i decît un...
— Faci cum vrei, rosti Matei, moale, de parcă L-ar fi luat puterile.
— Irina îl văzu cum se depărtează, cu înfăţişarea întunecată, cu pleoapele umflate de nesomn, supt în obraji, nebărbierit, cu o strălucire nefirească în ochi, şi fugi după el, agăţîndu-i-se de braţ :

— •— Iubitule, încearcă să înţelegi... — Lasă-mă! rosti Matei, neînduplecat, şi **o** respinse.

— Noaptea se topi fără ca nici unul dintre ei să simtă scurgerea orelor. Zorile îi prinseră pe platformă, făcînd ultimul control la cutia de viteză, presiunea gazelor şi curentul electric. Peste puţin apărură şi oamenii schimbului întîi. Gore reglă focurile. Ceilalţi gresau piesele cu ulei şi pregăteau sculele, îşi curăţau locul de muncă. încărcătorii rostogoleau barele de-a lungul vetrei. La această linişte care domnea în hală, numai duduitul cuptorului, înfundat, ca răsuflarea unei dihănii subpămîntene, bufniturile flăcărilor prin orificiile deschise vesteau că în curînd va începe cursa uruitoare a ţevilor incandescente.

— Deocamdată mai era încă linişte, deşi treptat platoul se umplea de lume. Erau muncitorii şi tehnicienii de prin alte secţii. Unii fumau, glumeau, alţii stăteau mai deoparte, tăcuţi, pîndind semnalul laminării. între timp aruncau şi cîte o privire spre Linia automată, unde se terminase turnarea postamentului de beton şi se lucra la instalarea scheletului metalic. De acolo veneau spre centrul platoului Dimcea şi Liteanu. Directorul se uită la ceas; pesemne aştepta pe cineva.

— Ne-au spus că la opt vor fi aici, rosti Dimcea.

— Or fi cumva ocupaţi şi întîrzie.

— Haidem sus, pe platformă, să vedem ce mai e cu oamenii.

— Am fost mai înainte. Oricum, să mergem.

— Ce părere ai de Stere ?

— Bună. E precis ca un ceasornic. A lucrat admirabil.

— Dar Nenciu pe unde-o fi ?

— S-o fi dus după tovarăşul Predoiu.

— Abia puseră piciorul pe pasarelă şi Liteanu zări sosind în grabă trei bărbaţi, dintre care unul înalt, cu pasul larg, cu trenciul fluturîndu-i pe trup, cu o meşă de păr alb, atîrnîndu-i pe frunte. Al doilea era mai în vîrstă, pieptos, cu capul leonin, eu sprâncenele tari.

Lîngă el era un bărbat cu fața rotundă, cu ochelarii cu lentile groase, care-i măreau ochii.

— Dimcea şi Liteanu coborîră, ieşindu-le în întâmpinare.

— Ei, cînd îi dați drumu' ? zîmbi Predoiu.

— îndâtă, sînt gata, spuse Dimcea.

— S-au ținut de vorbă, rosti Predoiu. Vreau să-l cunosc şi eu pe Matei Zâne. Nenciu mi-a împuiat capul cu el, rîse secretarul.

— Matei fu chemat. Dintru început îi plăcu acest bărbat; strîngerea de mînă, privirea limpede, directă, buna lui dispoziție făcură să stabilească imediat un contact cu el. Şi cele cîteva cuvinte de încurajare pe care i le spuse, căzînd pe oboseala lui, avură totuşi darul să-i deştepte o oarecare emoție. Se întoarse pe platformă, pe cînd oaspeții dădură o raită pe la linia automată. Matei înțelegea că era natural ca interesul lor să se îndrepte într-acolo, căci o dată cu prima bară ce se va rostogoli pe bancul de filieră, o etapă se încheia şi trebuia să se pregătească, atît el cît şi ceilalți, pentru o nouă desfăşurare a forțelor.

— Reveni alături de Stere şi Păun. Oamenii îşi ocupară posturile. Firoiu şi Dănilă apucară cîrligele. Tosca învîrti roata maşinii Duo ca pe o cîrmă de corabie, potrivind valțurile. În cabina lor de sticlă, manipulanții, neclintiți, cu mîna pe manetă, urmăreau fiece mişcare. încărcătorii împinseră barele. Păun dădu semnalul.

— Fraților, atenție ! Pornim !

— De la cuptor se rostogoliră cele dintîi bare, lune- cînd spre gura valțurilor, care le înhățau între maxilarele lor de oțel. Fu de ajuns o apăsare pe ma- iietă, ca în clipa următoare sa fie străpunse de o lovitură care zgudui platforma. Un roi de scîntei țîşniră vîrtej în aer. Hala se umplu de larmă, de scăpărări de lumini. Păru că întreaga uzină se trezea deodată din amorțire. Maşinile duduiau, țevile aprinse alergau pe bancul de filiere. Dezlănțuirea de zgomote creştea,' acoperea întreaga întindere, ca valurile unei mări metalice. Şi, în mijlocul lor, oamenii cu fețele lucioase, transpirați, conduceau goana neîntreruptă a țevilor. La intervale regulate,

ritmice, răsuna o bubuitură grozavă de perforare a oțelului. Din pricina căldurii, aerul tremura în unde lungi, şi de n-ar fi fost această frămîntare de valuri, le-ai fi auzit poate sunînd.

— Păun era de veghe la post. Matei țipă ceva în urechea lui Stere, care încuviință, adunîndu-şi umerii, ca de frig. Era atent numai pe jumătate, căci desluşise în fugă pe cineva cunoscut care ocolea, prin fund, secția de calibrare, ca şi cînd ar fi vrut să fie cît mai neobservat, mai anonim. Era Beldie. Ciudat, Stere nu descoperi în el nici bucurie, nici ură împotriva acelui om, ci doar o adîncă, o definitivă nepăsare.

— înainte de-a coborî, Matei se gîndi să treacă şi pe la Tosca, dar renunță. Acesta, rezemat de balustrada platformei, o căuta pe Liza. Era pe platou, cu părul prins în basmaua-i roşie, cu ochelarii de cobalt pe frunte. Avea o mănuşă de piele la subsuoară, iar pe cealaltă o ridică încet, timid, agitînd-o în aer. Tosca îi primi semnalul. Îi răspunse, flutu- rîndu-şi mîna, larg, ca de pe puntea unui vapor.

— Matei zîmbi şi coborî pasarela, ducîndu-se spre cişmea. Avea puțină ameţeală, deoarece toată oboseala i se suise la creier şi-l apăsa. O simțea înfiptă acolo, îngreunîndu-i mişcările. Se vîrî cu capul sub apa rece, care-i şiroia pe gît, pe obraz, îi intra în ochi. Gemea uşurat, de parcă ghemul acela de oboseală începea să se destrame. Nu era însă decît o înviorare de moment şi Matei o prelungi îndelung. Şi cum ținea capul aplecat într-o parte, privirea lui alunecă pe fîşia de lumina a dimineții, care si6 furişa pe una din porțile halei. Pe această fîşie înainta o fată într-un halat alb, imaculat. Matei închise pleoapele şi le redeschise. Se scutură. Se îndreptă din şale şi, într-adevăr, văzu că fata era reală şi venea spre el, călcînd pe fîşia de lumină de pe podeaua de ciment. Matei, stîngaci, încurcat, îşi şterse gura cu dosul palmei ude, în timp ce din păr i se prelingeau picături mari de apă.

— Februarie 1958 — ianuarie, 1963.

— Redactor responsabil : A. Bengescu Tehnoredactor : I. Panaitescu

— *Dat* la cules *21.08.1963. Bun de tipar* 22.IO.J663. *Apărut 1963. Comanda nr.* 5708. *Tiraj 20.000. Broşate 18.000 + legate* **2000.** *Hîrtie cărţi şcolare de*

— *tipar 37. A. T. 5868. C.Z. pentru' bibliotecile mici 8R—3.*

— Tiparul executat sub comanda nr. 30.708 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R,P.U.

Lei 13

—